Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

អភិធម្មបិដកេ

ធម្មសង្គណី-អនុដីកា

វីសតិគាថាវណ្ណនា

១។ អភិធម្មសំវណ្ណនាយ អត្ថំ សំវណ្ណេតុកាមោ តស្សា អាទិកថាយ តាវ បយោជនសម្ពន្ធាភិធានបុព្វង្គមំ អត្ថំ និទ្ធារេន្តោ ឧទារជ្ឈាសយានំ និសម្មការីនំ បដិបត្តិ បវេសំ វិវិធហិតសុខនិប្ផាទនប្បយោជនតាតិ អាចរិយស្សាបិ ធម្មសំវណ្ណនាយ អាទិម្ហិ សត្ថរិ និបច្ចការស្ស អន្តរាយវិសោសនត្ថតា វិយ សត្ថរិ ធម្មេ ច បវេសំ អច្ចន្តសុខប្បដិលាភសំវត្តនិយសទ្ធារតនុប្បាទនត្ថតាបិ សិយាតិ ទស្សេតុំ “ធម្មសំវណ្ណនាយ”ន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ យថានុសិដ្ឋំ បដិបជ្ជមានេ អបាយេសុ អបតមានេ ធារេតីតិ ធម្មោតិ សាមញ្ញវចនេនាបិ ធម្ម-សទ្ទោ សទ្ទន្តរសន្និធានេន ឥធ បរិយត្តិវិសេសវិសយោ។ សំវណ្ណីយតិ អត្ថោ ឯតាយាតិ សំវណ្ណនា, អដ្ឋកថា។

តិវិធយានមុខេន វិមុត្តិធម្មំ យថារហមនុសាសតីតិ សត្ថា។ បណាមនំ បណាមោ, កាយវាចាចិត្តេហិ សត្ថុ គុណនិន្នតា។ កិរិយា ករណំ, បណាមស្ស ករណំ បណាមករណំ, វន្ទនាបយោគោ។ សោ ច កិញ្ចាបិ “ឥទានិ អធិប្បេតំ បណាមំ ករោន្តោ”តិអាទិនា “តស្ស បាទេ នមស្សិត្វា”តិអាទិកស្ស អធិប្បេតបណាមភាវំ ទស្សេស្សតិ, “ករុណា វិយា”តិអាទិកស្ស បន សព្វស្ស ថោមនាវសេន វុត្តស្សបិ វសេន វេទិតព្វោ។ សោ ហិ សត្ថុ មហាករុណាទិគុណវិសេសកិត្តនវសេន បវត្តោ មហាករុណាទិគុណវិសេសាវិនាភាវិនា សំវណ្ណីយមានសំវណ្ណនាធម្មវិភាវិតេន ធម្មស្ស ស្វាក្ខាតភាវេន ស្វាក្ខាតធម្មេ សត្ថរិ អនុប្បន្នសទ្ធានំ សទ្ធាជននាយ, ឧប្បន្នសទ្ធានញ្ច ភិយ្យោភាវាយ ហោតិ។ សត្ថុនោ ច អវិបរីតធម្មទេសកភាវេន អវិតថទេសនាគ្គេន ធម្មេតិ ឯតេន សត្ថុនោ មហាករុណាទិគុណានំយេវ ច ផលវិសេសនិប្ផាទនសមត្ថតាយ បសាទាវហតំ អាហ។ ធម្មេន ហិ សត្ថុសិទ្ធិ, សត្ថារា ច ធម្មសិទ្ធិ, ធម្មសម្បត្តិយាបិ សត្ថុគុណតាយ សត្ថុគុណវិភាវនេន សម្បជ្ជតីតិ។

ឯវំ សត្ថរិ បណាមករណស្ស ឯកំ បយោជនំ ទស្សេត្វា ឥទានិ សម្ពន្ធំ វិភាវេតិ “តគ្គុភយប្បសាទា ហី”តិអាទិនា។ ន ហិ សត្ថរិ ធម្មេ វា អប្បសន្នោ សំវណ្ណីយមានេ តទធិគន្តេ ច ធម្មេ សម្មា បដិបជ្ជតិ, នាបិ សីលាទិអនុបាទាបរិនិព្ពានន្តំ មហន្តំ អត្ថំ សាធេតិ, តស្មា ធម្មសំវណ្ណនាសុ បវេសំ សម្មាបដិបត្តិអាគន្តាយ តថារូបធម្មបដិគ្គាហកេហិ ច វិនិយោជិតេន សត្ថរិ ធម្មេ ច បសាទុប្បាទនំ សត្ថរិ បណាមករណំ វិហិតន្តិ អធិប្បាយោ។

ករចនេតា ព្យាលសំកិច្ចតំ តស្ស ឆយ្ហសញ្ញាតយ្យិ ទោយតា ទេហាតិនេយចាតិ ចុត្តំ “ទេតតត្តមយបណាយចនត”ត្តិ៑ តនា ច ចកូលូតិ “ករចនេតា ទោយតេតតចា”តិអាឝិ (ឆ៑ ស៑ មូលដី៑ ១)៑ ចកូលយាត់ ចា “សទ្ឋយុញ្ញាស្ស បុនេឌត្វា”តិអាឝិ សត្ថាយ ចុត្តំ៑ ចិញ្ញាបតត្តំ បវេទំ ចិញ្ញាត្តិ ចា សប្តត្តីឃំ៑ អចិញ្ញាត់ អប្យាយាលតាយ អកាឌតតាយ ច ចិញ្ញាត់ កហលំ៑ ទេ ហិ ត្យុទ្ធាឌីសុ សការទចស្ស បយាលក្ខតតំ ឌាតត្តា តស្ស ចនត់ នេសាតត្តំ សទ្ឋាតត្តំ យញ្ញាត្តិ, សយូនេចេ ច តំ អត្យុតិដ្ឋត្តា តឆសិប្យាយំ បុនេត្តិ៑ ព្លឆាបិ បុទិយតនេយនេតច សប្តត្តា ទេចឌិតទេត្តា បសាឝចិញ្ញាបតាឝិយុទលតបិ សយូាបឌិបត្តិអាកក្លាយ បនេចឌិតត្វា៑

ឲត្ថ ច បធមោ អត្ថចិកប្បោ សទ្ធាតុសារិតំ បុក្កលិតំ ចនេសត ចុនេត្តា, ឌុតិយោ ឆយ្យាតុសារិតំ៑ បធមោ ចា អសំមិទ្ធសត្តឆយ្យាត់ ចនេសត ចុនេត្តា, ឌុតិយោ សំមិទ្ធសត្តឆយ្យា៑ តនា បធមោ បធមេ ទេតេត បណាយកិរិយាឌស្សតបទោ, ឌុតិយោ ព្លតនេទសុបឹតិ អយំ ចិនេសនេយា ទេចឌិតទេត្តា៑

បណាទោយា កឹឃតិ ឲតាឃាតិ បណាយករណំ, បណាយកិរិយាកិតិប្បាឌិកា ទេចតតា៑ សា ហិ ទេលត្តុសប្បត្តិយា អាចទិយស្ស ច អញ្ញាសយសប្បត្តិយា ឌិដ្ឋឆយូទេចនឹយក្ខតា យនាលទ្ធសប្បត្តិនិមិត្តកស្ស កយូស្ស ឆាលិតុប្បាឝាតចនេសត បុរិយកយូតិប្បត្តស្ស ចិបាកសត្តាតស្ស អត្តរា ទេចយទ្ឋោអាឃត្តិ អាបតត្តិតិ អត្តរាឃាតិ លទ្ធតាយាតំ ទោកាឝិអតត្តាតំ ចិឆាយកស្ស ប្តបបឹត្យអកស្ស ប្តបទេឆ្នឌកស្ស ចា កយូស្ស ចិទ្ធិសតសយទេត្វា បុញ្ញាតិសនេយាតិ ព្លយបត្តំ ឌស្សតិ “ទេតតត្តមយបណាយ...ទេប... ចិនេសសកាចនេតា”តិ៑ ឲចន្លោ កត្វា ទោកាឝិបរិឃដ្ឋាតាកាចចនេតត អត្តរាយស្ស ការណក្ខតាយ បនេយាកចិបត្តិយា អកាចស្ស, អត្តលិកាឝិចនេតត អតត្តរាយតាទេហតុក្ខតាយ បនេយាកសប្បត្តិយា សត្តាចស្ស, “សញ្ញាបញ្ញាយ បឌាយ អញ្ញាបញ្ញោ ចិហទេតី”តិ (អ៑ តិ៑ ៩.១០; ១១.១១) ចនេតត ឝិទេដ្ឋច ឆយូ សុលចិហាទិតាយ ច បការសត់ យហាតាយសុត្តិនេយច ប្តឌាហជ៑

ព្យាលចិនេសឆស្សតត្តត្តិ ឲនេតត សតិបិ កាយនេតាបណាយាត់ អត្តរាយចិនេសាសតសយត្តការទេច ទេតហិ បណាយចិសយស្ស បណាយាទេហកាចចិកាចនេតត សាតិសនេយា ចឌីបណានេយា ចិហិទេតាតិ ឌស្សតិ៑ ព្យាលចិនេសសចា ហ៊ីតិអាឝិតា អាចទិយស្ស ឃុត្តបត្តការិតំ ឌស្សតិ៑ ទេសតា ចិតយបិដទេកតិ ឲត្ថ តត្យ ចិតយបិដកស្សបិ ទេសតាកាចនេតា ទេសតាចិតយបិដកាត់ ទេកឌចចត់ ត ឃុត្តត្តិ? ទេតា ត ឃុត្តំ “តីសុបិ ទេចទេតសុ ឲទេត ឆយូត្តទេសតាបឌិទេចឆា”តិ (ឆ៑ ស៑ អដ្ឋ៑ តិតាតកនា; ឌី៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑បធយយហាសក្កិតិកនា; បិទា៑ អដ្ឋ៑ ១៑បធយយហាសក្កិតិកនា) ឲត្ថ ចិយ សយុឌាយទេសតាយ អចយចទេសតាត់ អាឆាទកាចនេតា៑ ទេសតាការទេល ចា យតសា ចចត្តាបិតាយ ចិតយតត្តិយា ចិតយបិដកកាចនេតា តឆត្តបញ្ញាបតស្ស ច ទេសតាកាចនេតា ទេកឆចចត់៑ អច ចា ទេឆឹយតិ ឲនេតតាតិ ទេសតា, ទេសតាសយុដ្ឋាបទេកា ចិត្តុប្បាទេឆា, តស្ស ច ចិតយបិដកចិសនេយា កទុណាបុញ្ញដ្ឋនេយា ច នេសាតិ ឲចនេយត្ត ទេកឆចទេតាបបត្តិ ឌដ្ឋញ្ញា៑ សុត្តត្តបិដទេកតិអាឝីសុបិ ឲនេសច តនេយា៑

កចំ បត ករចនេតា ទេសតា ចិតយបិដទេក កទុណាប្បឆាតា, សុត្តាកិឆយូបិដទេកសុ ច បញ្ញាកទុណាបញ្ញាប្បឆាតាតិ ចិញ្ញាយតីតិ? យនេតា ប្តក្កិសបរិយត្តកាតហិទោត្តុទេប្យាបិ កកចា ទេលិកិយសាឆុឌេតហិបិ បរិហរិតព្វាតិ “សិលទេតា”តិអាឝីតិ ចចតាតិ យនាបរាឆ្នា

ការហចចតាតិ ចិតយបិដកេឆេសតាយំ យហាកក្រុលាយសេក្ខាឌិតយាតសោ យហាបរិសយន្លេអការិ, ផំផំសិក្លាបផបញ្ញាត្តិការលាេបក្លាយ សេចរខ្លាឌឹហ្ស សារីរឹកេក្ខា សេលឆេយតុកោសិ, តស្មា កិញ្ចាបិ ក្ខុយត្តុរបច្ចយាការសយយត្តុរកឆាត់ ចិយ ចិតយបញ្ញត្តិយាបិ សយដ្ឋាបិកា បញ្ញា អតញ្ញាសាឆារលាតាយ អតិសយកិច្ចចតឹ, តេតាបិ កក្រុលាយ កិច្ចំ អឆិកត្តិ អឆិប្បាយេយត ចុត្តំ "ចិតយបិដកេ កក្រុលាប្បឆាតា"តិ៍ កក្រុលាញ្ញាបិរាឆិកតាយ ហិ ឆេសតាយ កក្រុលាប្បឆាតតា, ឃុត្តត្តឆេសតាយ យហាកក្រុលាសយាបត្តិពហុលេិ ចេតេយ្យសត្តាតេហ្ស តឆញ្ញាសយាតុលេិយេត កម្ពុរយត្តបឆំ បតិដ្ឋេបឹតិ កក្រុលាបញ្ញាប្បឆាតតា, អកិឆយុឆេសតាយ បត សញ្ញាញាតញ្ញាលាស្ស ចិសយកាចប្បហោតកោ ទ្វបិទ្វបបរិឆ្ឆេឆា ឆយុសកាចាតុរោឆេត បចត្តិតោតិ បញ្ញាប្បឆាតតា៍ តេតេច ច ការលោតាតិអាឌិតា ឆេសតាត្ទ្វបផំផំសំចណ្ណាតាយ ឆោយតា អាចរិយស្ស បកតឹតិ ឌស្សេតិ៍

ក្សលិ ទ្វបំ ចក្លុយា ឌស ឌាញត្តយាឌិ សម្ហចសេត អត្តាតចពៅឆតេត្តា ចិយ អត្តាចពៅឆតេត្តា ហិ សឌ្ឍប្បយោកោ អត្តបរាឆិតោ កេចលេិ អត្តបឌត្តកោ, សោ បឌត្តចិបរិយេសការិតា ត្តតិ-សេឌ្កត សឌ្ឍបឌត្តកោ ឌាយតឹតិ អាហ "កក្រុលា ចិយាតិ តិឌស្សតចចត"ត្តិ៍ តិឌស្សតញាតាយ តិឌស្សិតត្តាឆយុ តេត ច សត្តេត្ត សតិ ហោតិ, តាញ្ញាឆាតិ តស្ស តិឌស្សតកាចំ ចិកាចេត្តា អាហ "យស្ស យឆា...រប... បចត្តិត្តាតិ អតេត្តា"តិ៍

"តត្ត កក្រុលា ចិយាតិ តិឌស្សតចចត"ត្តិអាឌិតា តិឌស្សតតិឌស្សិតត្តាឆយុាត់ អាឆារចិសយញ្ញាបិរេហិ សចិសេសតេហិ សហ បការសតចសេត កាឆាយ អត្តតត្តំ ឌស្សេត្វា អចយចកេឆចសេត អត្តំ ឌស្សេត្វំ "កិរតឹតិ កក្រុលា"តិអាឌិ ចុត្តំ៍ តត្ត តិឆ្ឆត្តរាកាត់ ក្ខុតបុត្តាកតិយា ចា សត្តតា ចេឌិតត្តា៍ ឲកស្សបិ ឆយុស្ស អតេកសាយញ្ញាការចត្តតាយ "យឆាសកាចំ បការេហឹ"តិ ចុត្តំ៍ តឆា ហិ ចុត្តំ – "សេត្តា ឆយុា សត្តាការេតា"តិ (យហាតិ៍ ៧៥៩; ក្ខញអតិ៍ ខេយាឈរាឌយាលចបុច្ឆាតិឌ្ដេស ប័ប័; បដិ៍ ម៍ ១៦៍៥) ឆយុាត់ អតេញ្ញាយ្យត្តំ បដិក្លិបតិ ពាតុំ អសក្កលោយ្យត្តាកាចតោ៍ ឲតេត តស្សា បញ្ញាយ អកិច្ឆចុត្តិតំ អាហ៍ យេឆច ហិ "តោយ្យេហ្ស សេត្តាហ្ស បចត្តិត្តា"តិ ឲត្តាចតា អឆិប្បេតេត្ត សិឌ្ឍេ តេសំ អត្តត្តតិយតាចិរហសំឃុចតត្វំ បសេសំ សត្តាឌិយិច្ឆាកាហបដិសេឆតេត ឆយុ-សេឌ្កត តោយ្យា ចិសេសិតត្តា, ឲចំ "ឆយុហ្ស សេត្តាហ្ស បចត្តិត្តា"តិ ឲត្តាចតា ច អឆិប្បេតេត្ត សិឌ្ឍេ ឆយុហ្ស តស្សា បញ្ញាយ អាកញ្ញប្បដិពាឌ្ឍតាយ អកិច្ឆចុត្តិតំ ឌស្សេត្វំ អតេញ្ញាយ្យត្តបដិសេឆតេត តោយ្យ-សេឌ្កត ឆយុា ចិសេសិតាតិ៍ តោយ្យឆយុ-សឌ្កា តិលុប្បលសឌ្កា ចិយ អញ្ញាយញ្ញា កេឌាកេឌយុត្តាតិ "តោយ្យា ច តេ ឆយុា ចា"តិ ចុត្តំ៍ យា យាតិ យឆា-សឌ្ឍស្សត្តំ ឌស្សេតិ៍ ញ្ញាបតិច្ឆាយញាអយំ យឆា-សេឌ្កា, តប្បកេឌា បញ្ញា បចត្តិត្តាតិ សត្តេត្តាតិ៍

កកចតិ បចត្តាចាតិ ត្តតំ ឧយកុខ្យេត ដ្ឋបយាតោបយេយ្យត្តាត់ កិត្តាឆារតាយ កិត្តាឆារស្ស ច ដ្ឋបយាតត្តស្ស ត្តឆ អសម្ពុចតោ ចុត្តំ៍ កកចតោ កក្រុលាយ អតេញ្ញាហិ អសាឆារលាកាចោ សតេត្ត សំសារឌុក្លតោ ដ្ឋឌ្ឍិត្វា អច្ចត្តសុខេ តិត្តាតេ បតិដ្ឋេបត្វំ អត្តតោ សឹរឹឌឹចិតបរិច្ចារកេតបិ ឲកត្តហិតញ្ញាសយតាចសេត ចេឌិតត្តា, យតោ ចិតេយ្យាត់ កោសោហិតចត្តក្យុបហ្វតឌិច្ឆាចិតំសតយ្យិ កត់, យច្ចា យកិសេ សត្តា ឌាតេយ្យំ, កកចតោ សាសតេត រហឆយិច សឹតាលំ សយ្យឌូលិតំ អក្កិក្លត្តយ្យិ សយោកាហេយ្យ៍ អតេញ្ញាសំ បស្សត្តាតត្តិ សត្តេត្តា៍ ដ្ឋឌ្ឍដ្ឋាតិ បឆំ អបេក្លិត្វា យហោឈបក្លត្តាត់ សត្តាតត្តិ កយុតេត្ត សាយិចចត់៍ អយពោញ្ញ សេត្តបតេត្វា – កាយាឌិយហោឈបក្លត្ត

សត្តេ តតោ ឧទ្ធំ នត្ថញ្ញោ កោចិ យំ ជានេយ្យាតិ បស្សតោ យថា ភគវតោ ករុណាយ អាចិណ្ណំ ហោតិ, ន ឯវំ អញ្ញេសំ តថាគតស្សេវ អភាវតោ។ អថ វា អញ្ញេសំ បស្សន្តានម្បិ យទិបិ បរេ បស្សេយ្យុំ, តថាបិ ន តេសំ ភគវតោ វិយ ករុណោក្កមនំ អត្ថិ អប្បដិបត្តិតោ អត្តហិតបរហិតបដិបត្តិតោ ចាតិ អត្ថោ។

អនាវរណំ តីសុ កាលេសុ សព្ពត្ថ អប្បដិហតវុត្តិតាយ, អសាធារណំ សព្ពធម្មានំ និរវសេសហេតុបច្ចយបរិគ្គហវសេន តេសញ្ច សភាវកិច្ចាទិអវត្ថាវិសេសាទិបរិជាននេន អាយូហនវេលាយមេវ តំតំកម្មានំ តំតំផលវិសេសាវហតាយ និយមិតាទិវិភាគស្ស ឥន្ទ្រិយពទ្ធស្ស អនិន្ទ្រិយពទ្ធស្ស ច អតិសុខុមតិរោហិតវិទូរវុត្តិអតីតានាគតាទិភេទភិន្នានំ រូបធម្មានំ តំតំការណសមុដ្ឋានវិការភេទេ ច តំតំផលេសុ វណ្ណសណ្ឋានគន្ធរសផស្សាទិវិសេសេសុ និរវសេសតោ បដិវិជ្ឈនេន វេទិតព្ពោ។ អយញ្ច អត្ថោ ភគវតោ អនេកធាតុនានាធាតុលោកំ យថាភូតំ ញាណាទិវសេន វេទិតព្ពោ។ យថា ច បស្សន្តស្សាតិ ឥធ រាគគ្គិអាទីហិ លោកសន្និវាសស្ស អាទិត្តតាទិអាការទស្សនំ ភគវតោ មហាករុណោក្កមនុបាយំ សន្ធាយ វុត្តំ។ តំ បន ពហុកេហិ អាការេហិ បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ “អាទិត្តោ លោកសន្និវាសោ...បេ... ឧយ្យុត្តោ...បេ... បយាតោ...បេ... កុម្មគ្គប្បដិបន្នោ...បេ... ឧបនីយតិ លោកោ អទ្ធុវោ...បេ... អតាណោ លោកោ អនភិស្សរោ...បេ... អស្សកោ លោកោ សព្ពំ បហាយ គមនីយំ...បេ... ឩនោ លោកោ អតិត្តោ តណ្ហាទាសោតិ បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតី”តិអាទិនា (បដិ។ ម។ ១។១១៧) បដិសម្ភិទាមគ្គេ បរោសតំ អាការេហិ ទស្សិតត្ថំ គន្ថវិត្ថារំ បរិហរិតុំ សំវណ្ណយិតុញ្ច ឧបាយំ ទស្សេតុំ អាហ “តំ សព្ពំ បដិសម្ភិទាមគ្គេ មហាករុណាញាណវិភង្គវសេន ជានិតព្ព”ន្តិ។ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តអាសយានុសយយមកបាដិហារិយសព្ពញ្ញុតានាវរណញាណានិ បន អសាធារណញាណានិ។ តេសម្បិ ហិ វិភង្គោ “ឥធ តថាគតោ សត្តេ បស្សតិ អប្បរជក្ខេ”តិអាទិនា (បដិ។ ម។ ១។១១១) បដិសម្ភិទាមគ្គេ នានប្បការតោ ទស្សិតោតិ បុរិមនយេនេវ អតិទិសតិ។ អាទិ-សទ្ទេន តត្ថ វិភត្តានិ បដិសម្ភិទាមគ្គញាណានិ សង្គហំ គតានីតិ វេទិតព្ពានិ។

និប្បទេសសប្បទេសវិសយា ករុណា វិយ ភគវតោ បញ្ញាបិ ឥធ និប្បទេសសប្បទេសវិសយា និរវសេសា អធិប្បេតាតិ តស្សា កតិបយភេទទស្សនេន នយតោ តទនុសារេន គហេតព្ពាតិ ទស្សេន្តោ “បញ្ញាប្បភេទេន ចា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ បន សីលសមាធិបញ្ញាវិមុត្តិវិមុត្តិញាណទស្សនេសុ, ខន្ធវត្ថាទិវិសេសតោ កុសលេសុ, ពោធិបក្ខិយេសុ, វេទនាទិបដ្ឋានសម្មប្បធាន ឥទ្ធិបាទ សមាធិញ្ញាណផល អរិយវំសាទិ, បញ្ចាតិ បញ្ចបធានិយង្គបញ្ចង្គិកសមាធិ ឥន្ទ្រិយ ពល និស្សារណីយធាតុ វិមុត្តាយតន វិមុត្តិបរិបាចនីយធម្មសញ្ញាទិ, ឆសារណីយធម្ម អនុស្សតិដ្ឋាន អគារវគារវ និស្សារណីយធាតុ សតតវិហារ អនុត្តរិយ និព្ពេធភាគិយសញ្ញាទិ, សត្តអបរិហានិយធម្ម អរិយធន ពោជ្ឈង្គ សប្បុរិសធម្មនិទ្ទសវត្ថុ សញ្ញា ទក្ខិណេយ្យបុគ្គលខីណាសវពលាទិ, អដ្ឋបញ្ញាបដិលាភហេតុ មិច្ឆត្ត សម្មត្ត លោកធម្ម អរិយវោហារ អារម្ភវត្ថុ កុសីតវត្ថុ អក្ខណ មហាបុរិសវិតក្ក អភិភាយតន វិមោក្ខាទិ, ភវយោនិសោមនស្សមូលធម្មបារិសុទ្ធិបធានិយង្គ សត្តាវាស អាឃាតវត្ថុ អាឃាតបដិវិនយ សញ្ញានានត្ត អនុបុព្ពវិហារាទិ, ទសនាថករណធម្ម កសិណាយតន អកុសលកម្មបថ កុសលកម្មបថ មិច្ឆត្ត សម្មត្ត អរិយវាស ទសពលញាណ អសេក្ខធម្មាទិ, ឯកាទសមេត្តានិសំស សីលានិសំស ធម្មតា ពុទ្ធិហេតុ, ខ្វាទសាយតនបដិច្ចសមុប្បាទ ធម្មចក្កាការ, តេរសធុតង្គ, ចុទ្ទសពុទ្ធញាណ,

បញ្ចាភសធរណវិមុត្តិបរិបាចនីយធម្ម, សោឡសអានាបានស្សតិ សច្ចាការ សុត្តន្តបដ្ឋាន, អដ្ឋារស ពុទ្ធធម្មា ភេទការចតុ,

ឯកូនវីសតិបច្ចវេក្ខណា, ចតុវីសតិបច្ចយ, អដ្ឋវីសតិសុត្តន្តបដ្ឋាន, បណ្ណាសំឧទយព្វយញ្ញាណ, បរោបណ្ណាសកុសលធម្ម, ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិគត,

អដ្ឋសតតណ្ហាវិចរិតានិភេទានំ ធម្មានំ បដិវិជ្ឈនសមត្ថាការប្បវត្តា, យេ ច

ចតុវីសតិកោដិសតសហស្សសមាបត្តិសញ្ចារិមហាវជិរញាណប្បភេទា, យេ ច អនន្តនយសមន្តបដ្ឋានបវិចយនសមត្ថាការប្បវត្តា, យេ

ច អនន្តាសុ លោកធាតូសុ អនន្តានំ សត្តានំ អាសយាទិវិចរិតានិវិភាវនសមត្ថាការប្បវត្តាតិ ឯវំបការា ភគវតោ បញ្ញាបភេទា,

សព្ពេបិ តេ អាទិ-សទ្ទេន សង្គហិតាតិ វេទិតព្វា។ តោ ហិ សមន្តា ភគវតោ បញ្ញាយ បភេទេ អនុបទំ និរវសេសតោ

ទស្សេតុំ ទេវេន ភគវតាបិ ធមប្ពា បញ្ញាវន្តានំ អគ្គេនបិ ធម្មសេនាបតិសារិបុត្តត្ថេរេនាបិ ពុទ្ធគុណបរិច្ឆេទំ បតិអនុយុត្តោ "អបិច

មេ, ភន្តេ, ធម្មន្វយោ វិទិតោ"តិ (ទី· និ· ២·១៤៦) អាហាតិ។

សំសារមហោឃបក្ខន្ទានំ សត្តានំ តតោ សន្តារណត្ថំ បដិបន្នោ តេហិ បមាណិតោ នាម ហោតិ អសតិបិ តេសំ តថាវិធេ អភិសន្ធិម្ហិ

វុត្តំ "សត្ថា ហិ មហាទេវិ បមាណតិ"តិ។ ឯតេន សត្ថាតិ មហាទេវិម្ហិនិទស្សនេន។ អបាយតំ និរុបក្កិលេសត្ថំ បមាណេតព្ពំ។

ឧទាហរណទស្សនេន "អនាទិ អភិធេនា ច សត្ថា"តិ ឯវំបការា មិច្ឆាចារា បដិសេធិតា ហោន្តិ។ សមញ្ញា...បេ... ទស្សេតិ សត្ថា

បមេយ្យតោ អសតិបិ សត្ថបញ្ញត្តិវោហារប្បវត្តនតោ។ ករុណា អាទិបញ្ញា បរិមោសានត្តិ ព្រហ្មំ សម្ពុទ្ធានិបវត្តិកាលាវបក្ខាយ វុត្តំ, ន

បរិច្ឆេទវត្តតាយ។ តេនេវាហ "តក្កិកានគាវតោ តតោ វុត្តិកាលំយាភាវតោ"តិ។ សទ្ធា ពុទ្ធញាណា ទស្សិតា ហោន្តិ ភាវតោ

ទស្សិតត្តា។ ឯសា ឯវ ហិ អភវេសសតោ ពុទ្ធញាណស្សានុបវេសា មនំ ភាវគ្គាហណំ។ បរធនហរណាទិតោបិ វិរតិ បវេសំ

អភព្វបរិហរណវសប្បវត្តិយា សិយា ករុណាបនិស្សយាតិ ករុណានិទានំ សីលំ។ តតោ ឯវ "តតោ បាណាតិបាតាទិវិរតិប្បវត្តិតោ"តិ

វុត្តំ។

២· មនុស្សា ឯវណ្ណន្តិអាទិកា "ទេវានំ"តិអាទិវចនេន សម្ពន្ធំ ទស្សេតិ។ បទេយាទតំ បទ វុត្តនយេន វេទិតព្ពំ។ អត្ថន្តរំ និយមេន្តុំ,

តតោ ពាហិរំ ពាហិរំ ទេវាតិ ករុណា អធិប្បេតាតិ ទេវា-សទ្ទស្ស មេត្តាករុណានំ វាចកត្តា វណ្ណនាត្ថំ អនុយោគំ មនសិ កត្វា វុត្តំ។

តាយ ហិ សមុស្សាហិតោ, ន មេត្តាយាតិ អធិប្បាយោ។ បុព្ពេ វុត្តស្ស បដិនិទ្ទេសោ ហោតីតិ ត-សទ្ទស្ស អត្ថំ អាហ។ តត្ថ បញ្ញា

វិសេសេន ឧបមាភាវេន វិភិវត្តា វរិតព្វតាយ។ បដិនិទ្ទេសំ ភាវហតិ បធានាបធានេសុ បធានេន កិច្ចស្សតោ។ ទិន្នំ បជានំ...បេ...

វេទាតិ ករុណាវាទិតា ទេវា-សទ្ទេន ឯកាធិករណភាវេន វុច្ចមានោ ត-សទ្ទោ តតោ អញ្ញធម្មវិសយោ ភវិតុំ ន យុត្តោតិ

អធិប្បាយោ។ អបរិយាយសទ្ទានំ សមានាធិករណភាវោ វិសេសនវិសេសិតព្ពភាវេន សតិ ហោតិ, នាញ្ញថាតិ អាហ "សមានា...បេ...

ហោតី"តិ។ សមានាធិករណភាវេន ហេតុ វិសេសនវិសេសិតព្ពភាវោ សាធីយតិ, សា ច សមានាធិករណតា វិសិដ្ឋវិភត្តិកានំ ន

ហោតីតិ សមានវិភត្តិតាយបិ តមេវ សាធីយតីតិ "ទេវា...បេ... វិទ"ន្តិ អាហ។ ទេវាយ វិសេសិតព្ពភាវេ ការណវចនំ។ បធានតាយ ហិ

សាមញ្ញតាយ ច សា វិសេសិតព្ពា ជាតា។ តត្ថ ភគវតោ តទញ្ញសព្វ ករុណានំ វាចកត្តា សាមញ្ញតា វេទិតព្ពា។ តស្ស ចាតិ ទេវា-

សទ្ទស្ស។ "បធានត្ថា បញ្ញា"តិអាទិកា កិច្ចាបិ បុរិមកាទាយ បញ្ញាប្បធានតា, "តាយា"តិ បន ភេទលំ អវត្វា ទេវាវិសេសនភាវេន

វុត្តត្តា អប្បធានតាយបិ ករុណាយ បដិនិទ្ទេសោ យុត្តោតិ ទស្សេតិ។ អប្បធានតា ច ករុណាយ បុរិមកាទាយ វចនេន វុត្តា, ព្រហ្ម បន

បឆាភា ៧ចៈ ពឆា ច ចុត្តំ “ចឃាឋយុស្សាហិតីតិ បឆាភា”តិ (ឆៈ ឋៈ ឫលខីៈ ៣)ៈ

៣ធំ បភ…ៗប… ឆាាពន្តាតិ ចក្លូយាភឡោច អត្ថំ ហចៗឃ ផៗបក្ខា ៗចាៗចតិៈ ឃតី ៧ចត្តិ ឃតី អដ្ឋ៣ឆាឃ អឆិប្បាឃំ អក្កូៗហក្ខា ចចភយក្តៗយច ៣ឈុ្យម៉ៈ ៗយក្តាតិ ច ភ ឃុៗឌ្ឈ្យាតិ ឃឆា “ៗយក្តធិក្តតំ អាបៗក្កា”តិ ៧តិស្សា អដ្ឋ៣ឆាឃ ចៗឋភ ភ ចឃា ៣ទុលា , ៧ចំ “ភិក្កូទុលាតំ អាបៗក្កា”តិ ៧តិស្សា អដ្ឋ៣ឆាឃ ចៗឋភ ភ ចឃា ៗយក្តាតិ ចចភយក្តក្កូហៗលា អដ្ឋ៣ឆាភយ្យិ ចិៗទាឆំ ចៗស្សតិៈ “អឆិប្បាឃចៗឋភ ៗឃាៗឌពៗឡ្តា”តិ ចក្ខា ពៗយច អឆិប្បាឃំ ចឃា-ឋៗទ្ដា ហឹតិអាឌិភា ចិចទតិៈ អក្លូទធិក្តកា ហិ ចឃា-ឋទ្ដិ ឌាភ៣តិទក្លូៗលាសុ បចត្តិៈ អតុទក្លូលាច្ចា ៗយក្តា៣ទុលាតំ ហិតុបឋំហារទុក្លូបភឃភា៣ារចុត្តិតំ ឋយាភកិច្ចំ, ពស្មា ក្ខុភឃក្ត ចឃា-ឋៗទ្ដា បចក្តតីតិ ចុត្តំៈ អៗក្តាតិពក្តិ អៗក្តា៣ឆំ, ទុក្លូៗក្ខា ចិឃ ឆចលជិទាជីភំ អតុទក្លូលាៗក្ខា ៗយក្តា៣ទុលាតំ ឋាយឡោត្តិ អៗក្ខា, អឆិប្បាៗឃា បភ “ចឃាបៗក្កា”តិ ៧ក្ខ ឋក្តបិលាក្ខុតហិតាភុ៣យ្យឹតិ អភក្តុទ ៣ទុលាឃ ចុក្តក្តា ចឃា-ឋៗទ្ដា ៗយក្តាបទិឃាៗឃាតិ ចិឡ្លាឃតិៈ ៗយក្តាបិ ហិ ៣ទុលា ចិឃ បិលាតិបិពចិទតិឃា ៣ារលាក្តិៈ “អចឃាបៗក្កា”តិ ៧ក្ខ បភ ៣ាទុលិៗកា អចិហិ ឋឡ្លាឋឃក្តា បៗទឋំ ចិៗហឋាយក្តយ្យិ ភ ៣ៗទាតិ, ៗកា បភ ចាៗចា បិលាតិបិពៗភតិ ភិក្កូទុលាពាឃ បិលាតិបិតិពា ចស្សិពាតិ ៗចជិពន្តាៈ ៧ពៗយចក្តំ ឋក្ខាឃ “៧ចញ៉ាា អដ្ឋ៣ឆាភំ អចិៗទាៗឆា ៗហាតី”តិ អាហៈ ឃតី ចឃា-ឋៗទ្ដា ៗយក្តា៣ទុលាតំ ចាចៗកា, ៧ចយ្យិ៣ធំ បភ ៣ទុលា “ចឃា”តិ ឌាតិពន្តាតិ អតុៗឃាៗកា ពចចៗក្ខា ៧ចាតិ ៗចាចតំ ឃភឋិ ៣ក្ខា ៣ទុលា ច ៗចឋភាឃាតិអាជិភា ៣ទុលាឃ ៧ច ៣ហៗលា ៣ារលាឃាហៈ

ភត្ថ ពាឃាតិអាជិភា ឋាយក្តំឃៗពាបិ បភៗលាំ ឆាលចក្តិ បភៗលាចៗឋៗភច ៣ទុលាចិឋឃស្ស ឆាាពតំ ចស្សតិៈ ឃឆាទុធិ បចក្តិក្តាតិ ៧តំ បុទិយកាឆាឃ ឋប្បចៀឋតិប្បចៀឋឋក្តចិឋឃាឃ ៣ទុលាឃ ៣ហិតភាចស្ស ៣ារលាចចតំៈ ឃឆាទុធិបចក្តិ ហិ ៧៣ស្មិំ អៗភៗកាសុ ច ព្ពុន្ធាតុ្ចបប្បចក្តីតិៈ “ព្ពុឆ បភ តិប្បចៀឋឋក្តចិឋឃតំ ៣ៗហត្យុ”ត្តិ ៧ៗពភ ឋិចៀ ឋតិ អាទម្ពុទា ឆាាបៗកក្ខា ៗហាតីតិ បុភ “ឋៗក្ខាត្ថុ”តិ ចចតំ ព្ពុឃយក្ខចិៗឋឋំ ៗឆាចឆីតិ ចៗស្សតិៈ ភ ចៗចចត្តុៗឃចាតិអាជិភាបិ ចឃាឋាឆភស្ស ឋយុស្សាហតស្ស ឋក្តចិឋឃភាៗច ឋាយក្តំឃលៗឌ្ឍបិ “ឋៗក្ខាត្ថុ”តិ ចចតំ ពស្ស តិប្បចៀឋឋក្តចិឋឃភាៗចា អឆិប្បៗពាតិ ព្ពុយំ ចិៗឋឋំ ឆាារបតីតិ ចៗស្សតិៈ

៣ាលៗចៀឋៗចៀឋ៣បទិឋាជិបទិជីបតំ ឆាហិទតិជាភក្តិ ៣ាលិជីតិ តិទ្ធាៗទក្តា “ឃស្មិំ ៣ារល”តិអាជិយាហៈ អចឋាភយ្យិ៦ឋៗក្តា ពិចឋាលៗឃតិ ចចភៗពាតិ ៧ៗពភ ពស្ស បិជិហារិឃស្ស ឋដ្ឋត្ថុទឋត្តិឆាៗភភ អចឆ្និត្តុតំ ចៗស្សតិៈ ពក្ខ បចក្តុៗចាហាៗទភ ច ភ ឋក្កាតិ បុទ្ធុឌ្ឍភឋក្តាៗភបិ ទាកាជិបជិបក្លូហៗលាស្ស អភាចៗពា តិឆ្ឆត្ថុទាៗកាសុ ឋក្តុៗចាហាៗទា ចិឃ បុទ្ធុឌ្ឍភឋក្តាៗភ ទាកាជិបជិបក្លូហៗលាចៗឋភ បចក្តិ ពចភាៗចបិ ភកចៗពា ឋក្តាៗភ ទុឡ្ហិចៗឋភ បិជិហារិឃៗក្តុច ចុច្ចឹតិ ភ ឋក្កា ចក្តុត្តិ អឆិប្បាៗឃាៈ ជិជ្ជិហៗលាចៗឋភ ៗឃ ឋយ្យាជិជ្ជិកា ឌាពា អៗចលក៣ស្សបិចៗឃា ចិឃ, ជិជ្ជិប្បកាឋៗភ អឋយក្តុកាៗចភ អប្បជិភាភភាចាជិប្បក្តិឃា ឋច្ចកាចៗឃា ចិឃៈ

៧ៈឋីតបឡ្លាតា ភាយ “ឋិៗភទុំ បទិចាៗទក្ខា ជិតា ឃុកត្ថៗទា…ៗប… ក៏ទិ ទ្រាហា”តិ (ចិឋុទ្ធិៈ ១ៈ៧១៧លិ; បិទាៈ អដ្ឋៈ ១ៈ១ ៗចទឡ្លា៣ល្អចណ្ណុភា) ៧ចំ ចុក្តបឡ្លាតាៈ

៣-៥៉ បន្តានេសា ចក្កចាឡអបហធេស្សិ បន្តានេសា អាកប្ល បន្តានេសា បត្តិបិនេត្តតាតិ បប្បត្តចេបេត ធនេយា ចិកប្បា ឃុត្តា, បន្តានេសា ចក្កចាឡអបហធេស្សិ ឥបហិ ឥបហីតិ បត អតិដ្ឋបាឆតនេតា បដិនេបឆិនេតា៉ ចន្ទិតនេត្តតិ នេឃ ចនេន្ទុតំ បក្កា “អតិបប្លោ អតិបមិបំ ៗត្តាបប្បនេឥនេបា”តិ, ៗនេតា៉ ន្តតនេ៥ បត តប្បា បរិបាឃ យហត្តការេចត ត បក្កា បរិហរិតុំ៉

“បន្តានោឃ្យ...នេប... បយត្វា”តិ ចត្វា នេតន់ នេឥនេបតន្តាប្បការេខាតតបយត្វាតិ ចចត់ អត្ថតា បដិចិន្តាការេស្ស ឆប្លបាមិតាបិ បនេន់ នេឥនេបតុំ អបក្កេលាឃ្យត្តា ចុត្តំ៉ អញ្ញាថា បនេត្តបិ បត្តា ឥដ្ឋបន្ថា ៗច កនេចឃ្យុំ៉ បន្តានោឃ្យឆប្លាត់ ឃថាបកាចខាតតបយត្វាតាឥនេឃច ឃថាចុត្តតាល៉ នេតន់ កហលាបយត្វតំ ឌីនេបតិ, អឆិកចចតយញ្ញាយត្វំ នេតាំនេឆតីតិ អឆិប្បានេឃា៉

៩៉តថាកនេតា ចត្ថតឹនេឃាតិអាឥិតា “តយស្សិត្វា”តិអាឥិកិរិយាចិនេបបាត់ តំតំឥុត្តាតុនោនេឆត បចត្តិតយាហ៉ បរឹនេបាកក្កាឌីតិ អាឥិ-បនេន្ទុត កល្យាលចាក្កនលតាអាឆិបន្ថបរិចានបប្បត្តិអាឥិ បក្កឃ្យាតិ៉

លិ៉អត្តនេឆានេបត្វាតិ តិននោនេឆត្វា៉ តិននោឆតនេន្ទុត្ត ៗប្បាឥកនេហតុបរិហនលចេនេបត នេតន់ អតុប្បត្តិកនលត្តិ នេចឥិតន្តា៉ អត្ថំ បកាបឃិស្សាមីតិ បប្បនេន្តាតិ “នេបានេបត្វា”តិ បុព្ពកាលកិរិយាយ អបរកាលកិរិយារេបក្ខតាយ ចុត្តំ៉

ប៉ុច្ចក្កនកាចំឌីនេបតុត្តិ អច្ចក្កនេស្ស តថាអកិឃានេចតន្តតាកាចនេតាតិ អឆិប្បានេឃា៉ បិនាឥិកបញ្ញាឥិនេបបាត់ បីលចិបត្តិកាចនេតា ចុល្លន្ថយាឌីតញ្ញា នេឃកុនេឃ្យត អាចានចិបត្តិកាចនេតា អាចានបីលិត់ តថា នេឃាឌតា កតា, តថា ចារិត្តបីលស្ស អាចាននេបកាចត្វា ន្តតនំ បកានេចតេច កនេហត្វា ចុតិឃា៉ អបក្កេលាឃ្យត្តិ ចិបុទ្ធាចានាឥិក្យាលបយត្តាកនេតត ប៤ាហូចារិតា បន្តប្លចិនេដ្ឋិតត្វំ បាឥនំ អកិឃាចិនេតត នេតត ច អកិឆប្លត្វប្បការេត បយនេត្វាតិ ឃាថាចនេតា បយាលិនេតត តន្តិមុចការេចា ត បុកនោតិ អឆិប្បានេឃា៉

ឌ៉នេចនេច-បន្ថស្ស អនេត្វា បដ្ឋាតបំចណ្ណាតាឌីកាឃំ ចិបន្ទិនេតាតិ ត ចិត្វានេឃិយា

១៧៉បឆយបក្កីតិឃំ ឃា អដ្ឋកថា បក្កីតាតិ ចចនេតត បា កកចនេតា ឆនេយាតកានេលបិ អដ្ឋកថា បំចិន្ទតិ, នេតត បិនេធា ចិឃ កកចំម្មលិកាចាតិ ចិញ្ញាឃតិ៉ “អកិឆប្លស្សា”តិ បធំ “អត្ថំ បកាបឃិស្សាមី”តិ ៗតឥនេបក្ខិតិ “កស្ស បត បា អដ្ឋកថា”តិ បុន្ទិតា អឆិការេចនេបត តនេយច អកិឆប្លបធំ អាកឈ្លតិ៉ អាចុត្តិអាឥិចនេបត ចា អឃយនេត្វា ចិការេចតនេន្តា៉

១៩៉ អរិឃយក្កស្ស នេតាំន្ទុយក្កឥឃាតន្ថចិនេបន់ បិឥកញ្ញាតនេយច តិឃនេយតីតិអាឥិតឃប្បចនេត្វា តិបិដកធម្មអតាកនេត្វនេចានេឥា អាឥិ-បនេន្ទុត ចិបស្សតាឃ អានប្លលាក្ខតា លត្ថា តិឃនេយត្តិ, បុក្កលញ្ញាបនេឃា តិឃនេយតីតិ ៗចយាឥនេឃា នេយានចាបិចាបិយហាឥត្តនេត្វនេតិបិដកធម្មអាកឃនេត្វនេចាឥាឥនេឃា បក្កឃ្យាតិ៉ តប្បការេតនេតចាតិ អកិឆប្លស្ស អត្ថប្បការេតនេតច៉ នេបាតិ យហាចិហានចាបីត់ ចិតិន្ទនេឃា៉ តថាតិ អបប្លិស្សាតាក្យលការេចត៉ អបប្លិស្សាតាក្យលក្ខនេតា ចា ចិតិន្ទនេឃា យហាចិហានចាបីត់

សត្តកការេន, ឯតេន អភិធម្មស្ស អត្ថប្បការនេតេច យហាចិហារចាសឹតំ ចិតិច្ឆយោ ពួធ អភិតិបញាឌីយតីតិ ជនេយ្យតិ។ អឆ ចា ពប្បការនេតេចាតិ អសមុិស្សាតាក្យលកាចប្បការនេតេច ៊ សេកាតិ បកាសិឃយាតេតា អភិធមុតេត្ថ។ ពឆាតិ យហាចិហារចាសឹតំ ចិតិច្ឆយការេចត។ ពួយសិ្ត អត្ថចិកបេប្យ "អសមុិស្ស អតាក្យលំ អត្ថំ បកាសឃិស្សាមិ"តិ សមុ្ពត្ធតិឃំ។

១លំ។ អញ្ញាញ្ញាសត្ថំ អត្ថប្បការសតំ តេហាតីតិ តោរសតំ តេហាតីតិ អតេត្ថា។ តេតេតចាហ "សតេ្ពត តេត តោរសតំ កតំ តេហាតី"តិ។ ឃុត្តទ្ធបិ តេឃាឌតា។

ចិសតិកាទាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

តិកាតកទាចណ្ណតា

បទិច្ឆេតា សត្តប្បការលការេចា។ សត្តិចេសា សត្តតិ្ត បករលាតំ ពតេចឃចាតញ្ញា ចចត្ថាតំ។ សាកេទហិ ពឆា ចិត្តាតិ "ពួយស្ស អភិធមុស្ស កមុិ្ករកាចចិឌាតតត្ថំ ចត្តារេរា សាករា តេចឌិតព្ពា"តិអាឌិតា តតេឃត ឌលសាកទាឌីហិ សហ តឃសាកទចិធារេរា។ "សតការេកត សហស្សការេកត ធមុត្តរា ធមុត្តរំ សក្កយិត្វា សក្កយិត្វា តេតេសឹ"តិអាឌិតា តេសតាតេកតេហិ អភិធមុស្ស កមុិ្ករកាចកឆា តេសតាហិ កមុិ្ករតា។

"ឯចំ តេពយាសំ តិទត្តទំ តេតេសត្តស្សា"តិអាឌិតា តេសតាកាលេ កកចតេតា សទឹទស្ស ឃាបិតាការចិធារេរា តេសតា...បេ... កហលំ។ ពឆា តេឆទស្ស...បេ...បិ ចាតិ "អភិធមេ្ម ចាចតាយតេក្កា តាយា"តិអាឌិតា អភិធមេ្ម ចាចតាយក្កស្ស សារិបុត្តតេត្ថសមុ្ពត្តិតតា ពស្ស ច តេតេតច ដ្ឋប្បាឌិតតា។ តេឃា ហិ កកចតា តេចតាតំ តេសិតាការេរា, សេរា អបរិច្ឆិន្នចារតឃតត្តិតាឃ អតតេ្តា អបរិយាតេលា ត កិក្កតំ ចាចតាតេឃាតេក្កា, តេឃា ច តេឆទស្ស តេសិតាការេរា, សេរា អតិសំលិត្តតាឃ។ តាតិសតេ្លបតាតិចិត្ថារក្ខតេតា បត បិជតេឃា តេឆទប្បកាចិតេតា ចាចតាយតេក្កាតិ។

ចចតត្ថចិឌាតតេតាតិអាឌិតា ក្យសលិ ធមុាតិអាឌិបឌាតតេញ្ញាច អត្ថចណ្ណតំ អកត្វា អភិធមុ-សដ្ឋចិធារស្ស សមុ្ពត្ធយាហ។ "តេឃ តេព យឃា ធមុា អភិញ្ញា តេសិតា។ សេឃ្យថិទំ – ចត្តារេរា សតិបដ្ឋាតា...បេ... សិក្លិតំ សិក្លិស្ស តេ្ន កិក្ក អភិធមេ្ម តាតាចាឌា"តិអាឌិសុត្តចតេសត កិច្ចាបិ តេពាធិបក្ខិយធមុា "អភិធមេ្មា"តិ ចុច្ចត្តិ, ធមុ-សតេ្ត ច សយាធិអាឌីសុ ឌិដ្ឋប្បតេឃាតេកា, បរិឃត្តិធមេ្មា ឯច បត ពួធ អធិបេ្បតោតិ ជនេយ្យតេ្តា "សុត្តត្តាធិកា បិឡក្រាតិ អតេត្ថា"តិ អាហ។ ពត្ថ ធមុញ្ញកិធារការេចត ចិសេសតោ អភិធមេ្មា ចិឃ សុត្តតេ្តាបិ "ធមេ្មា"តិ ចុច្ចតិ។ "តេឃា តេចា, អាតត្ត, យឃា ធមេ្មា ច ចិតតេឃា ច តេសិតេតា បញ្ញាតេត្តា"តិអាឌីសុ (ឌី។ តិ។ ១។១៩៩) អញ្ញាត្ថ ច សមុ្កចតេតា អភិ-សតេ្ទត តិចតេត្តតព្ពត្ថំ ឌីរេបត្តំ "សុត្តត្តា"តិ ចុត្តំ។ តត្ត ច អតិទេកចិសេសដ្ឋា កិត្តសកាចា ឃតេតា តេព ឃឆាក្កយំ អធិកចិចិត្តបរិឃាតេឃហិ តេពាធិតា, ពស្មា "ធមុាតិទេកធមុចិសេសដ្ឋេហី"តិ ពាហុចចតេតត កចិតព្ពំ, ត ឯកចចតេតាតិ អត្ថេឃាក់ យតសិ កត្វា អាហ "ខ្ចិត្តយុំ...បេ... ឯកចចតតិទ្ទេសោ កតោ"តិ។

ปโยคเยน ตารหติ สุปนกฺก-สนฺทานํ ฉาตุ-สนฺเทสฺสน ปุรโต ปโยคฆีมตฺตํ อถาปิ ปมุเทฺทมฺม อติมาลิทีสุ อติ-สนฺทาคโย

ชิม๎ เอวมฺปิ ยถา “อติมาลิ”ติ เอตฺถ สมาสนเสน อนาชิกฺขาม กมนกิริยาม ชิเสสเก อติ-สเนฺท, น มาลิม, เอวมิธาปิ

อภิ-สเนฺท น ธมฺมชิเสสเก ยุตฺตาติ อธิปฺปาโย๎ อญฺญสฺสปิ หิ สุปนกฺกสฺสาติ อิทํ รุญฺหิวเสน, อเตฺถ สุปนฏฺฐีติ วา สุปนกฺกสฺส

อนุตฺตสญฺญาตํ คเหตฺวา วุตฺตํ๎ อติลตฺตาทีสุ หิ อติ-สเนฺท อิธ สุปนเกฺกาติ อธิปฺเปโต๎ ตตฺถ ยถา กลฺยาโณ ปุฑฺโต วา ปุริโส

อติปุริโสติ กถติ, เอวํ อติเรกชิเสสทฺวานมฺปิ กลฺยาณปุฑฺฒิตตฺถภาวสมฺปฺตโต กลฺยาณํ วา ปุฑฺฒิตํ วา ลตฺตํ อติลตฺตนฺติ สนฺทนโย

เนทิตโพฺพ๎ กลฺยาณปุฑฺฒิตภาวา หิ คุณชิเสสสโยเคน อิธฺธิตพฺพา๎ คุณชิเสโส เนว มทีทํ ปมาณาติเรเก น ชิชิตฺตรุปตา

น๎ เอวญฺจ ปน กตฺวา “อกิริยามปี”ติ นนํ สมตฺถํ กถติ๎ ยถา น อติลตฺตาทีสุ, เอวํ อภิธมฺม-สเทฺทปิ ทฏฺฐพฺพํ๎ อเนกตฺถา หิ

นิปาตาติ๎ ตกฺกาณีปกตฺตาติ อติเรกชิเสสภาณีปกตฺตา๎

เอกโต อนาคตตฺตาติ อิทํ สุตฺตเนฺต เอกโต อาคตานํ ลนฺทายตนาทีนํ สุตฺตนฺตภาชนียสฺส ทสฺสิตตฺตา “ล ธายาติ, ภิกฺขเว,

ธาตุรียาตี”ติอาทินา (ม๎ นิ๎ ๓๎๓๕๓-๓๕๙) นกฺขาทีนํ ลนฺธ ธาตุรียาทีนํ ทิฏฺฐ สุทฺริยาทีนํ ปจฺจนฺต สทฺทริยาทีนํ ปจฺจนฺต

อนญฺญาตญฺญสฺสามีตินฺทฺริยาทีนญฺจ ทิฏฺฐ นเสน ชิสุํ ชิสุํ สุตฺตนฺตภาเวน อาคตตฺตา เอกสุตฺตนฺตภาเวน อนาคตานํ ธาตุชิสตีมา ธาตุรียานํ

สุตฺตนฺตภาชนียสฺส อทิฏฺฐตฺตา น วุตฺตํ, น สุตฺตเนฺต เอกโต อาคมนสฺส สุตฺตนฺตภาชนียสฺส การณตฺตํ๎ สุตฺตเนฺต เอกโต สเพฺพน สพฺพญฺจ

อนาคตา หิ ขุมนฺตรปริเจฺฉทปฏิสมฺภิทา สุตฺตนฺตภาชนียเสน ชิภตฺตา ทิสฺสนฺติ, เอกโต อาคตานิ จ นิกฺขิปทานิ ตถา น ชิภตฺตานิ๎

เทสนยาณีนํ ชิม ปน สภาวกิจฺจาทิชิภาคชิทิมุตฺตา ธาตุชิสตีมา ธาตุรียานํ สมาเนา ชิภชนปฺปกาโร นตฺถิ, โย สุตฺตนฺตภาชนียํ

สิมาติ ธาตุรียชิภเชฺช สุตฺตนฺตภาชนียํ นตฺถีติ มุตฺตํ สิมา๎

ยทิปิ ปจฺจยธมฺมชิติยุตฺตา ปจฺจยากาโร นาม นตฺถิ, ยถา ปน ปจฺจตฺตา ปจฺจยธมฺมา ปจฺจยุปฺปนฺนธมฺมานํ ปจฺจโย โหติ, โส ตสฺส

ปจฺจตฺตอาการชิเสโส โหตุอาทิกาโร ตโต อโญฺญ ชิม ปจฺจยธมฺมสฺส ปจฺจยากาโรติ วุตฺโต, โส จ “อชิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา

สมฺภวนฺตี”ติอาทีสุ ปนาภภาเวน วุตฺโต๎ ตตฺถ จ คุณีภูตา โหตุโหตุผลภูตา อชิชฺชาสงฺขาราทโยติ วุตฺตํ “ปจฺจยากาโร ธมฺมฏฺฐิ”ติ๎

ธมฺมฏฺฐิธมฺมนิยามตฺถิอาทิ ธมฺมเสน ปริทีปิตานํ ชิเสน ลนฺธาทีนํ ลนฺธชิภงฺคาทีสุ ปญฺญตฺติเตา ทสฺสิโต, น อิทโต อญฺญถาติ คเหตฺวา วุตฺตํ๎

สุตฺตเนฺต สปฺปิติสุตฺตนฺตาทีโต๎ ปจฺจา นิกฺขิปทานิ ปิฬาติปิฬา...เป... ปยาทฺวาตา เทสนาณีติ เอวํ ทฺวิธาติ๎ อเนฺญ ปน เทสนาณีนํ

ชิภชิตพฺพปฺปกาโร นตฺถีติ อิทํ อตีตาทิทฺวาทิชิภาคโต เทสนาณีนํ ลนฺธายตนาทีสุ อเนฺตาคธตฺตา ตตฺถเนว ชิฆาตีตเนฺต, ตโต ปน

อเญฺญ อภิธมฺมภชิธเรา เทสนาณีนํ ชิภชิตพฺพปฺปกาโร นตฺถีติ อธิปฺปาเยน วุตฺตํ๎ ตถา น ปฏิสมฺภิทาภเนฺค “ธมฺเม ญาณํ...เป...

ธราภเรณํ ญาณํ”นฺติ อนุปธมฺมสมฺมปนทาภํ น เทสนาณีโย สนฺทิ๎

ตตฺ ธมฺมสงฺคณีอาทีนฺนาทีนมฺปิ เอเกน อภิธมฺมปิฏกปฺปมา อติเรกชิเสสภาโว ทสฺสิตพฺโพติ? สจฺจํ, โส ปน

ឯកត្តអភិឆព្វុតឃតិវស្សិតោ អចុតេ្តាបិ សិតេ្ឋាតិ កត្វា ត ឥស្សិតោ។ ឯតេត ចា តិឥស្សតេត សោបិ សតេ្តា តេតតេ្តា។
អភិឆព្វុតឃសាយតេ្ញាត ចា អភិឆព្វុកាឌតឹយបញ្ញុច្ឆកេហិ សោ ចុតេ្តា ឯចាតិ ត ចុតេ្តាតិ ឥដ្ឋេ្តា។

បញ្ញចារាតិ ប្ចុតចិស្សុឌ្ឍតចសេត បចត្វា បិឭព្ហតយា។ ឯតេ្វចាតិ ឆព្វហឥឃចិកេង្គ ឯច។ អបេក្លាចសិកត្វា អប្បយហត្តកាចស្ស ឃតោ
អប្បយត្តិកា យហាឆាត្យកឆាតត្ថិ ឆព្វហឥឃចិកង្គចចតចសេត អចសេសា, ចំ ឥស្សតត្វំ "ឆព្វហឥឃចិកេង្គ អតាកត្វា យហាឆព្វហឥឃ
អាកតតត្តិតោ"តិ ចុត្តំ។ ឆព្វហឥឃ...បេ... អាកតតត្តិតោ ទ្វបកល្ឋឆាត្យចិកង្គាឌឹសុ អតាកត្វា យហាឆាត្យកឆាឃំ អាកតតត្តិ
អប្បយត្តិកាចាតិ សព្ពតេ្ឋា។ អច ឆាត្យកឆាឃ ចិត្វារកឆា យហាឆាត្យកឆា ឆព្វហឥឃចិកេង្គ អតាកត្វា យហាឆព្វហឥឃ អាកតតត្តិតោ
ឆាត្យកឆាឃំ អតាកត្វា យហាឆាត្យកឆាឃ អាកតតត្តិ អប្បយត្តិកាចាតិ ឃោរេឌតត្ថា។

ង្គបលព្ហតីតិ អត្យលិយបច្ឆតឹយបញ្ញាកស្ស, ត្យបលព្ហតីតិ បច្ឆតឹយាត្យលិយបញ្ញាកស្ស ង្គបលក្លលាចសេត ចុត្តំ។ សច្ចិកដ្ឋំ តិស្សឃត្តិ
"សព្ពត្វា"តិអាឌិតា ឥសាឌិអតាយសេតត ទ្វបិឌិសត្តបញ្ញាសឆព្វប្បកេឌំ សច្ចិកដ្ឋបេច តិស្សឃក្វតំ។ សព្ពត្វាតិ ឯត្វាបិ "ង្គបលព្ហតិ
ត្យបលព្ហតីតិ បឌិញ្ញាឃ កហិតាឃ បឌិកេ្លបក្កហលាត្វ"ត្ថិ អារតត្វា សព្ពត្ឋតឹឃំ, តឆា សព្ពឥា សព្ពេ្ឋាស្វតិ ឯត្វាបិ។ ឃឌិ ឈត្ឋាឃតតាឥយា
កហិតា អដ្ឋកឆាឃំ អាកតតយេត, អច បត ចុត្តត្តិ សព្ពតេ្ឋា។ យោ សច្ចិកេដ្ឋាតិ សច្ចិកដ្ឋតិស្សឃំ ង្គបលកេ្លតិ។ ឯតេហីតិ ឯតេហិ
ចចតេហិ។ សច្ចិកដ្ឋឥសកាលប្បឥសហិ កចំ សច្ចិកដ្ឋាឌឹតំ បឥសោ ឯកឥសក្វតោ សព្ពេ្ឋាតិ ចុច្ចតិ? បឥសាតំ ប្ចុត្វា "សព្ពេ្ឋាស្វ
បឥសស្វ"តិ បច្ចុកំ កេឥាយសតចសេត ចាឃំ បញ្ញា បចតេ្ឋាតិ ត ប្ចុរិយហិ អចសេសោ។

ង្គបលព្ហតិ...បេ... យិច្ឆាតិ ឯកត្តិ ង្គបលព្ហតីតិ បឌិញ្ញាក្កហលបឌិកេ្លបក្កហលាតិក្កល្យតាតំ អត្យលិយបឌិលិយតោ
បឌិញ្ញាឆបតតិក្កហបិបតារោបតាតច្ចា ចសេត បចត្វា តត្ថិ បឆយបញ្ញាកស្ស ឯកំ អដ្ឋំ ឯកោ អចឃចោតិ អតេ្វា។ ឯចំ សេសេស្វបិ
តេតត្ថា។ តិក្កហស្ស ស្វតិក្កហកាចំ ព្ហឆ្ឆតោ សកចាឌិតោ "ត្វំ ចេ បត យញ្ញាសិ ចត្តតេ្ឋា ឈោ ប្ចុក្កលិ ត្យបលព្ហតី"តិអាឌិតា (កឆា។ ១)
បឌិញ្ញាឆបតេត, តោត "តច តត្វ ហេតាឃ បឌិញ្ញាឃ ហេចំ បឌិឌាតតេ្តា ហេចំ តិក្កហេតតេ្ឋា អច ចំ តិក្កល្យាយ ស្វតិក្កហិតោ ច
ហោតី"តិ ចត្វា "ហច្ចិ ប្ចុក្កលិ ត្យបលព្ហតី"តិអាឌិតា (កឆា។ ១) បរចាឌិតោ អត្ថតោ បឌិកយុំ ឃឆា សកចាឌី ត តិតេ្ឋាឆតិ, ឯចំ
ករលំ បឌិកយុចេចឆតំ។ បរចាឌិតោ បឌិកយុស្ស ទ្យប្បឌិកយុកាចំ ព្ហឆ្ឆតោ សកចាឌិតោ ចំតិឥស្សតេត "ឯសោ ចេ ទ្វត្តិក្កហិតោ ហេច"ត្តិ
បឌិកយុតិឥស្សតេត, "ចត្តតេ្ឋា ឈោ ប្ចុក្កលិ ង្គបលព្ហតិ...បេ... បរយតេ្វតាតិ (កឆា។ ១)។ តោ ច យឃំ តឃា តត្វ ហេតាឃ បឌិញ្ញាឃ
ហេចំ បឌិឌាតតេ្តា ហេចំ តិក្កហេតត្ថា។ អច អយេត្រិក្កល្យាសិ ទ្វត្តិក្កហិតា ច ហោយា"តិ ចត្វា "ហច្ចិ ប្ចុក្កលិ ង្គបលព្ហតី"តិអាឌិតា
(កឆា។ ១) តិក្កហស្ស ទ្វត្តិក្កហិតកាចឥស្សតេត អតិក្កហិតកាចករលំ តិក្កហតិតេ្ឋាឆតំ។ "តោត ហិ ឃំ តិក្កល្យាសិ ហច្ចិ ប្ចុក្កលិ
ង្គបលព្ហតី"តិអាឌិំ ចត្វា "តោត ហិ យេ កេត តិក្កហេ សេ តិក្កហេ ទ្យក្កដេ ស្វកតេ បឌិកេយ្វ ស្វកតា បឌិបិឌតា"តិ សកចាឌិតោ
តិក្កហស្ស, អតិក្កហកាចារោបតេត អត្ថតោ បឌិកយុស្ស ស្វបឌិកយុកាចករលោត ច សកចាឌិតោ តិក្កហស្ស ឈេឌោ ចិតាសតំ
ប្ចុក្កលចាឥតិសេឆតចសេត សយដ្ឋិតត្វា។ ឆព្វតាឃ អត្យលិយតចសេត ដ្ឋេហិត្វា តត្ថិលិយតចសេត បចតេ្ឋា អត្យលិយបច្ឆតឹកបច្ចោកោ
ចុត្តចិបរិយាយេត ទ្យតិយបច្ចោកោ ចេឌិតេ្ឋា។

តទាធារោតិ តេ សង្ខិកដ្ឋបរេយត្វា រូបាទយោ អាធារា ឧតស្សាតិ តទាធារោ។ ឧទេតត “រូបស្មិំ អត្តា”តិ ឧចិបការេន បុគ្គលចារេកា ទស្សិតោ ហោតិ។ តេសំ ចា អាធារភូតោតិ ឧទេតត “អត្តនិ រូប”ន្តិ ឧចិបការេន។ អញ្ញត្រ ចា តេហីតិ តេហិ រូបាទីហិ ចិតា។ អាធារាធេយ្យាទិការេចត អសំសដ្ឋោ ចិស៊ុំយេច ចិតា។ តេត សព្វាទិក្ខេណហិ អចោកិណ្ណោ បុទិរេសាតិ ឧចយាទិកោ។ តំសាយិកូតតាឃ ចា តទតីតការេចត “អញ្ញត្រ ចា តេហី”តិ ចុត្តន្តិ “រូបចា អត្តា”តិ ឧចិបការេន បុគ្គលចារេកា ទស្សិតោតិ ចេទិតព្វោ។ អតញ្ញោតិ ឧទេតត “រូបំ អត្តា”តិ ឧចិបការេន។ រូប្យតាទិសការេចា រូបក្ខន្ធាទីតំ ចិសេសលក្ខណំ, សប្បច្ចយាទិសការេចា សាមញ្ញលក្ខណំ។ រូបាទិតោ អញ្ញោ អតញ្ញោ ចា អញ្ញត្ត ច តទាធារាទិភូតោ ឧបលព្ភមានោ អាបដ្ឋីតិ អត្ថយុដ្ឋតិ សកចាទី បការន្តរស្ស អសម្ភចតោ។ បុគ្គលចាទី បុគ្គលស្ស រូបាទីហិ ត អញ្ញត្តំ ព្ពូតិ រូបាទី ចិឃ បច្ចក្ខតោ អត្ថយាតតោ ចា កាហយិតុំ អសក្កុណេយ្យត្តា តស្ស ច ការកចេទកកាចស្ស អយុជ្ជមានកត្តា។ តាបិ អតញ្ញត្តំ រូប្យតសប្បច្ចយាទិសកាចប្បសង្គតោ បុគ្គលស្សេច អកាចប្បសង្គតោ ច។ យទេច ហិ ត ចិតា ព្ពត្តតេត អគ្គិ បញ្ញាបិយតិ, ត ច អញ្ញា ព្ពត្តតោ អគ្គិ សក្កា បដិជាតិតុំ, តាបិ អតញ្ញោ។ យទិ ហិ អញ្ញោ សិយា, ត ឧណ្ហព្ពត្តតំ សិយា។ អច អតញ្ញោ, តិទ្ធហិតព្ពំយេច ទាហកំ សិយា។ ឧចមេច ត ចិតា រូបាទីហិ បុគ្គលោ បញ្ញាបិយតិ, ត ច តេហិ អញ្ញោ, តាបិ អតញ្ញោ សស្សតុច្ឆេទកាចប្បសង្គតោតិ លទ្ធិំ ទត្វា បុគ្គលចាទី “ត ហេចា”តិ បដិក្ខិបតិ។ តត្ថ អគ្គិត្តតាបយា តាច យទិ លោកេចាហារេត ចុត្តា, អបព្ពត្តំ គដ្ឋាទិព្ពត្តតំ តិទ្ធហិតព្ពញ្ច, បព្ពត្តំ កាយូរូណ្ហអគ្គិ ទាហកញ្ច, តញ្ច ឆ្ពដ្ឋយករូបំ បុទិយបច្ចយកាលិកំ អតិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ, យទិ ឧចំ បុគ្គលោ រូបាទីហិ អញ្ញោ អតិច្ចោ ច អាបត្តោ។ អច បរេយត្តតោ, តស្មិំយេច គដ្ឋាទិកេ បព្ពត្តតេត្ត ឃំ ឧស្មុំ សោ អគ្គិ, តំសហជាតានិ តីណិ ភូតានិ ព្ពត្តតំ, ឧចម្បិ សិទ្ធំ លក្ខណភេទតោ អគ្គិត្តតាតំ អញ្ញត្តត្តិ អគ្គិ ចិឃ ព្ពត្តតោ រូបាទីហិ អញ្ញោ បុគ្គលោ អតិច្ចោ ច អាបត្តោតិ ព្យាហតាតិ ចេទិតព្វំ។

បុគ្គលោ ឧបលព្ភតីតិ បដិជាតត្តស្ស បការន្តរស្ស អសម្ភចតោ ចុត្តប្បការេសុ ឧទេកេត បការេត ឧបលព្ភមានោ ឧបលព្ភតីតិ “អាបត្ត”ន្តិ ចុត្តំ “បដិញ្ញាយ ឧកត្តាបត្ត”ន្តិ។ ឧកត្តាបត្តត្តា ឧច អប្បដិក្ខិបិតព្វំ, បុគ្គល បដិសិទ្ធេ តទតីតិតេចសោបិ អយាចាចតោ បុគ្គលចាទិតោ កហិតាការសុញ្ញតាចិកាចតេត សកដ្ឋាតតោ ចាចិតោ បដិសេធិតោ ឧច តាយ ហោតីតិ ចុត្តំ “បុគ្គលទិដ្ឋិំ បដិសេធេត្វា”តិ។ បុគ្គលោយេច ចា តចា បស្សិតព្ពត្តា ទិដ្ឋិ។ “សាយី តិចាសី ការកោ ចេទកោ តិច្ចោ ធុចោ”តិ អភិតិចេសចិសយភូតោ ហិ បរិកប្បិយត្តសិទ្ធោ បុគ្គលោ ព្ពឆ បដិក្ខិបីយតិ, “ត ចត្តារោយ, ភិក្ខចេ, បុគ្គលា”តិអាទិតា ចុត្តចោហារបុគ្គលោតិ អតត្ថយោគោ អាកាសកុសុមស្ស ចត្ថុតិលិទិកាចចិចារណា ចិយាតិ អចេត្វា។ បុទេត្ត “ឥបលព្ភតី”តិ បដិជាតិត្វា ចិសេសចោទតាយ អតាបដ្ឋតតោ បុត “ត ហេចា”តិ បដិក្ខេបេបិ បដិញ្ញាយ អាបដ្ឋតលេសោ។ ចញ្ញាបុត្តកស្ស ឌីឈស្សតាត្ថយោគស្ស ចិយ សទ្ទោត សត្តំ បរេយត្តតោ អត្ថបលព្ភមាតស្ស បុគ្គលស្ស រូបាទីហិ អញ្ញាតញ្ញតាត្ថយោគស្ស អតត្ថយោគភាវោ ឧច ព្ពឆ អចិបទីតព្វោ។

ឃំការណាតិ ឧទេតត “ឃទេតាតិទាត”ន្តិ ឧត្ត ចិកត្តិអលោបេបិ ទដ្ឋព្ពោតិ ទស្សេតិ។ អញ្ញាចត្តិតិ អភិកចត្តិ។ អភិតត្ថតាទយោ តណ្ហាទីហិ ឃចាសង្ក្លេយោជេតព្ពា, តណ្ហាទិដ្ឋីហិ ចា អភិតត្ថតក្លេសាតាតិ, ទីហិបិ អភិចទតំ អចិសេសេត ចា ទីហិបិ តយោ យោជេតព្ពា។ ឧត្ត

ɛច ភត្ថិ អភិភត្តិតញ្ញត្តិអាឌិភា អភិភត្តភាឌីភំ អកាចស្វចɛភភ ផល្វបចារɛតា អភិភត្តភាឌីភំ សមុɛច្ឆទបដិប្បស្សទ្ធិក្វតំ មគ្គផលំ ចុច្ចតិ, តំ

បច្ចាយសភញ្ញា ឲɛសចាតិ ញ្ញុទត្តិ គតិ្វា ចុត្តំ “អភិ...ɛប... ផលំ ចា”តិ៍

“ឆាយតីតិ ឌាភ”ត្តិ វុគ្គិសកតិចិឌាភɛភភ តិរចɛសសំ ɛឆាឃ្យឌាតំ បរិក្ខុឃ្យតីតិ តញ្ញិសឃាឃ ឌាភាតិកិរិឃាឃ សញ្ញាញ្ញាតញ្ញាណɛយច

គរណំ កចិតុ្យរហតីតិ “សញ្ញាញ្ញាតញ្ញាɛណភ ឌាតិតញ្ញំ ឌាភាតី”តិ ចុត្តំ៍ អឆ ចា បការɛណចɛសភ, “ភកចា”តិ សឌ្ឍត្តរសត្តិឆាɛភភ ចា អឃំ

អɛញ្ញា ចិភារɛចតɛញ្ញា៍ បស្សំ បស្សតីតិ ឲញ្ញាបិ ឲɛសច ភɛឃា៍ ឌាភត្តាបិ ចិបល្លាសចɛសភ ឌាភត្តិ តិត្តិឃា បចយញ្ញាភអវ្វបញ្ញាɛភហិ

កាយវ្វបបរិញ្ញាចាឌីɛភា៍ ឌាភɛត្តា ឌាភាតិɛយច ភកចា អភាកាយិអរហត្តយɛគ្គហិ តំបរិញ្ញាចាឌីតាឃ៍ អឃញ្ញា អɛញ្ញា

ទុក្ខក្ខន្ធុវត្តចɛសភ (យ៍ តិ៍ ១៍១៩១, ១លិ៍ អាទɛយា) ចិភារɛចតɛញ្ញា៍ បញ្ញាចក្ខុភា វុប្បត្តញ្ញា ចា ចក្ខុក្វɛតា៍ ឆាណក្វɛតាតិអាឌីសុបិ

ឲɛសច ភɛឃា៍ អឆ ចា ឌិញ្ញាចក្ខុអាឌិកំ បញ្ញាចិឆយ្យិ ចក្ខុ ក្វɛតា បɛត្តាតិ ចក្ខុក្វɛតា៍ ឲចំ ឆាណក្វɛតាតិអាឌីសុបិ ទដ្ឋញ្ញា៍ សាយុក្គិសិកាឃ

ធម្មɛទសតាឃ សាតិសɛឃា ភកចɛតា ចតុអាឌិភារɛចាតិ ចុត្តំ “ចតុសច្ចធម្មេ ចទតីតិ ចត្តា”តិអាឌិ៍ “បចត្តា”តិ ឲត្តំ ប-ការស្ស

បកដ្ឋត្តំ ទស្សេតុំ “ចិរំ...ɛប... បចត្តា”តិ អាហ៍ តិត្ថាɛរត្វា ɛភតា តិɛត្តតា៍

“ឲក្វុភភចុតិ ចិត្តាភិ”តិ ចុត្តា ចិត្តសហចរិឃាឃ ឃឆា “កុន្តា បចរត្តិ”តិ៍ ɛតសញ្ញា បិញ្ញត្តបɛទសាភំ ឲɛកកំ បធំ វុច្ឆិត្វាបិ កិញ្ញាបិ

កុសលត្តិកបទាភិɛឃច វុច្ឆិត្វា ចិត្តុប្បាទកɛណ្ឌ ចិត្តាភិ ចិភត្តាភិ, កុសលត្តិɛកភ បភ សភាចធម្មសង្គហិតាភំ ɛសសត្តិកទុកបទាភំ

អសង្គហិតាភំ អភាចɛតា កុសលត្តិកបទុទ្ធាɛរភ ភឃទស្សភក្វɛតភ ញ្ញុតរត្តិកទុកបទាភិបិ វុច្ឆិɛតចាតិ ចុត្តំ៍ ឲចញ្ញា គតិ្វា

ឃាតិកាគ្គហណំ សយត្តិតំ ភចតិ៍

ɛសា ច ធម្មោតិ “តɛឃា កុសលɛហតុ”តិអាឌីសុ (ឆ៍ ស៍ ១០៩០) បុរិយាឃ បុរិយាឃ បិញ្ញញ្ញាឃា បច្ឆិយា បច្ឆិយា អត្តិភិទ្ទេសាតិ ចុត្តំ៍

“សយាɛភត្តិ”តិសទ្ទស្ស បចបចិយតិ-សទ្ទស្ស ចិឃ សទ្ទភɛឃា ទដ្ឋɛញ្ញាតិ ទស្សេតុំ “សយាភំ គɛរាត្តិ”តិ ចុត្តំ៍ សយាភការណញ្ញា វុភបក្ខិបɛភភ

អធិកាបភឃɛភភ ចា ɛហាតិ, ញ្ញុធ វុភបក្ខិបɛភភាតិ ទស្សេតុំ “បុ្វɛរត្តិ”តិ ចុត្តំ៍ សយាɛភតញ្ញត្តិ ឲត្តាបីតិ “បដ្ឋាភំ សយាɛភតញ្ញា”ត្តិ ឲត្តំ៍

ញលចɛតា ឆាណɛចɛកភ អភិធម្មបច្ចɛចក្ខណចសប្បចɛត្តភ៍ ញលចɛតា ឆាណɛចកស្ស សញ្ញាកិɛលសɛក្ខបភចសប្បចត្តស្ស៍ គម្ពីរɛយច

គម្ពីរកំ ទិដ្ឋិកតត្តិអាឌីសុ ចិឃ៍ តិរចɛសɛសភាតិ ភ គញ្ញិ អចɛសɛសត្វា៍ បញ្ញាចិលរហិɛតភាតិ បញ្ញាɛចɛតាចិលរហិɛតភ៍

ឲកាធិɛកសុអដ្ឋសុ កិɛលសសɛតសុតិ “ឌាតិមɛទា”តិអាឌិភា ឲកកចɛសភ អាកាតា ɛតសត្តតិ, “ɛកាធោ ច វុបភាɛហា ចា”តិអាឌិភា

ទុកចɛសភ ណត្តិស, “តីណិ អកុសលមូលាភិ”តិអាឌិភា តិកចɛសភ បញ្ញាធិកំ សតំ, “ចត្តាɛរា អាសចា”តិអាឌិភា ចតុក្កចɛសភ ណប្បញ្ញាស,

“បɛញ្ញារម្ភាគិឃាភិ សំɛឃាជភាភិ”តិអាឌិភា បញ្ញកចɛសភ បញ្ញាសត្តតិ, “ឆ ចិចាទមូលាភិ”តិអាឌិភា ណក្កចɛសភ ចតុរាសីតិ, “សត្ត

អតុសឃា”តិអាឌិភា សត្តកចɛសភ ឲក្វភបញ្ញាស, “អដ្ឋ កិɛលសចត្ថូភិ”តិអាឌិភា អដ្ឋកចɛសភ ចតុសដ្ឋិ, “ភច អាឃាតចត្ថូភិ”តិអាឌិភា

ភចកចɛសភ ឲកាសីតិ, “ទស កិɛលសចត្ថូភិ”តិអាឌិភា ទសកចɛសភ សត្តតិ, “អដ្ឋុត្តរកស្សុប្បាទាឃ អដ្ឋារស តណ្ហាចិចរិតាភិ”តិអាឌិភា

អដ្ឋារសកវសេន អដ្ឋសតន្តិ ឯវំ ឯកាធិកេសុ អដ្ឋសុ កិលេសសតេសុ សេសា តេនវុតាធិកំ ឆសតំ កិលេសា តេ ព្រហ្មជាលសុត្តាគតាហិ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋីហិ សហ បញ្ចបណ្ណាសាធិកំ សត្តសតំ ហោន្តិ។

អថ វា ចុទ្ទសេកត្តាកុសលី, បញ្ចវីសតិ កុសលវិញ្ញាណកតសាធារណា, ចុទ្ទស កុសលត្តិកសាធារណា, រូបធាតុយា ទិដ្ឋិយំ ឯកំ កត្វា សត្តវីសតិ រូបានិ ចាតិ ឆព្ពេ អសីតិ ហោន្តិ, ឆព្ពេសុ កាមទ្វេយ ឯកំ ឋបេត្វា អញ្ញត្តិកា ឯកូនាសីតិ, នាហិរា ឯកូនាសីតីតិ សព្វេបិ អដ្ឋបណ្ណាសាធិកំ សតំ ហោន្តិ។ ឆព្ពេសុ ឯកេកស្មិំ ទសន្នំ ទសន្នំ កិលេសានំ រូប្បជ្ជនតោ អសីតិអធិកំ ទិយឌ្ឍកិលេសសហស្សំ ហោន្តិ។

អថ វា តេបណ្ណាស អរូបធម្មា, អដ្ឋារស រូបរូបានិ, អាកាសធាតុ, លក្ខណរូបានិ ចាតិ បញ្ចសត្តតិ ធម្មា អជ្ឈត្តពហិទ្ធាភេទតោ បណ្ណាសសតំ ហោន្តិ។ តត្ថ ឯកេកស្មិំ ទស ទស កិលេសាតិបិ ទិយឌ្ឍកិលេសសហស្សំ។ តថា ឯត្ថ ទេវតំ សុលិង្គិយាទិចេតសេ បញ្ចចិត្តំ កត្វា សត្តបណ្ណាស អរូបធម្មា, អដ្ឋារស រូបរូបានិ ចាតិ បញ្ចសត្តតិ ចិបស្សនូបគធម្មា អជ្ឈត្តពហិទ្ធាភេទតោ បណ្ណាសសតំ ហោន្តិ។ ឯតេសុ ឯកេកស្មិំ ទស ទស កិលេសាតិបិ ទិយឌ្ឍកិលេសសហស្សំ។

អបរោ នយោ – ទ្វាទសអកុសលចិត្តុប្បាទេសុ បឋមេ ឆ កិលេសា, ទុតិយេ សត្ត, តតិយេ ឆ, ចតុត្ថេ សត្ត, បញ្ចមេ ឆ, ឆដ្ឋេ សត្ត, សត្តមេ ឆ, អដ្ឋមេ សត្ត, នវមេ បញ្ច, ទសមេ ឆ, ឯកាទសមេ បញ្ច, ទ្វាទសមេ ចត្តារោតិ សព្វេ ទ្វាសត្តតិ, ឆេ បញ្ចទ្វារិកា បញ្ចសុ រូបាទីសុ អារម្មណេសុ ឯកេកស្មិំ ទ្វាសត្តតីតិ សដ្ឋិអធិកានិ តីណិ សតានិ, មនោទ្វារិកា បន ឆសុ អារម្មណេសុ ឯកេកស្មិំ ទ្វាសត្តតិ ទ្វាសត្តតីតិ កត្វា ទ្វត្តិំសាធិកានិ ចត្តារិ សតានិ, សព្វានិបិ ទ្វានវុតិអធិកានិ សត្តសតានិ, តានិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធាភិសមយតាយ ចតុរាសីតិអធិកំ ទិយឌ្ឍកិលេសសហស្សំ ហោន្តីតិ វេទិតព្ពំ។

អថ វា រូបិរម្មណាទីនិ បញ្ច, អថេសសរូបចេតសិកបណ្ណាសប្បាទចិត្តាណវសេន បញ្ច ធម្មារម្មណានិ សេសា ចាតិ ទស, តេ អជ្ឈត្តពហិទ្ធាភេទតោ វីសតិ, បណ្ណត្តិ ចាតិ ឯកវីសតិយា អារម្មណេសុ ទ្វាសត្តតិ ទ្វាសត្តតិ កិលេសាតិ ទ្វាទសាធិកំ ទិយឌ្ឍកិលេសសហស្សំ ហោន្តិ។

អថ វា ទ្វាទសសុ អកុសលចិត្តុប្បាទេសុ បឋមេ វីសតិ ធម្មា, ទុតិយេ ទ្វាវីសតិ, តតិយេ វីសតិ, ចតុត្ថេ ទ្វាវីសតិ, បញ្ចមេ ឯកូនវីសតិ, ឆដ្ឋេ ឯកូនវីសតិ, សត្តមេ ឯកូនវីសតិ, អដ្ឋមេ ឯកវីសតិ, នវមេ ឯកូនវីសតិ, ទសមេ ឯកវីសតិ, ឯកាទសមេ សោឡស, ទ្វាទសមេ សោឡសាតិ សព្វេ អកុសលធម្មា ឆត្តិំសាធិកានិ ទ្វេ សតានិ, ឆសុ ឆ អារម្មណេសុ បវត្តំ ឆត្តិំ សាធិកានិ ទ្វេ សតានិ, សព្វេ សោឡសាធិកានិ ចត្តារិ សតានិ ច សហស្សំ ហោន្តីតិ ឯវម្បិ ទិយឌ្ឍកិលេសសហស្សំ វេទិតព្ពំ។

ឡាតទេវត្តិ តស្សាបិចរិតានំ “អតីតានិ ឆត្តិំសា”តិអាទិកា អតីតាទិកាចាយសតតោ។ វេបនេតិ អវិយេបក្កេ សម្ពុទ្ធិគ្គនេ។ “ទិយឌ្ឍកិលេសសហស្សំ វេបេត្វា”តិ ហិ វុត្តំ។ បវេមត្តតោ អតីតានីតំ យេបក្កេ អព្យាហាតព្ពត្វា “អតីតាទិកាចាយសតា អក្កហណំ វេបនេ”តិ

ចុត្តិ ឃំ បត បដ្ឋានេត “ឥស្សេតត បហាតព្ពោ ឆន្ទោ ឥស្សេតត បហាតព្ពស្ស ឆន្ទស្ស អតត្តរបច្ចយេត បច្ចយោ”តិអាទិតា ពិតេក, ពទា ឥស្សេតត បហាតព្ពាតិពតិកតិតេក “អតីតា ឥស្សេតត បហាតព្ពា”តិអាទិតា ច ពិស្វ ការេលស្វ ឥស្សតាទិបហាតព្ពចចតំ គពំ, ពំ អតីតាទិតំ សំកិលិដ្ឋតាឃ អបិឃកឃតិឃតាឃ ច ឥស្សតបហាតព្ពហិ តិរតិសឃត្តា ចុត្តត្តិ ឥដ្ឋព្ពំ៑

ត ការិតត្តចចតត្តិ ព្ពាទំ “ហិតបរិយាយចចត”ត្តិ ៦េពត តិចត្តិតស្ស ៦កេឥសកឆតំ៑ ឃទា ហិ អឃំ អត្ត-សទ្ទោ ត ការិតត្តចចតំ, ៦ចំ ចិសឃប្បេឃាឌតាទិចចតយ្បិ ត េហាតីតិ៑ ឃទាចុត្តស្សាតិ ហិតបរិយាយស្ស៑ “ត ហញ្ញាឥត្តត្តិបសំសលិកា”តិ បឥស្ស តិទ្ទេស “អត្តទេត្តា ចា បរេត្តា ចា”តិអាទិតា (ឃហាតិ៑ ៩៥) កិច្ចាបិ ស្វត្តតិរេបក្ខិ អត្តត្តាឥឃោ ចុត្តា ស្វត្តត្តការេចត អតិទ្ទិដ្ឋត្តា, េពស្វ បត ៦េកាបិ អត្តប្បេកេឥា ស្វេត្តត ឌីបេពត្តាំ តាតិក្កឃតីតិ អាហ “េព ស្វត្តិ ស្វេចតី”តិ៑ ព្ពាឃស្មិំ ចិកេប្ប អត្ត-សទ្ទោ ការិតត្តចចតយ្បិ េហាតិ៑ ប្វរិឃកា ហិ បព្ចា អត្តប្បេកេឥា ហិតបរិយាឃា, ពេពា បេរ ៧ ការិតត្តប្បេកេឥា, បដ្ឋិឃកា បត ដ្ឋកឃសកាចា៑ ពត្ត ត្វរឆិកឃតាឃ ចិកាចេត អលង្ការេឆា កយ្កិេរា, ត ចិចេដ៏ ក្យេឥេហា, ឃ្វលុឥកាឥេឃា ចិឃ បំស្វតា អក្ខរសត្តិេចសាទិតា ពិេរាហិេពា បដិច្ឆេត្តា, តិទ្ទារេត្តា ឆាារេបពេព្ពា េតេឃ្យា, ឃទារ្វពចេសេតច េចទិពេព្ពា តីេពា៑ អតចជ្ជតិក្កិេលសេចាឥាតា បរិយាឃចេសត ចុត្តា, ក្យសលចិបិកកិរិឃឆន្ទចេសត ចា ៑ បរឃេត្តា តិព្ពាតំ, អចិបរិពសការេចា ៦ច ចា៑ សាតិសឃំ បកាសិពាតិ ពប្បរការេចត បកាសិតត្តា៑ “៦ត្តកំ ពស្ស កាចេពា ស្វត្តាកពំ ស្វត្តបរិយាបត្តត្តិ (បិចិ៑ ១១១), “សកចាេឥ បព្ចាស្វត្តសពាតី”តិ (ឆ៑ ស៑ អដ្ឋ៑ តិឥាតកទា; កទា៑ អដ្ឋ៑ តិឥាតកទា) ច ៦ចឃាទីស្វ ស្វត្ត-សទ្ទោ ដ្ឋបចរិេពាតិ អឆិប្បាេឃតាហ “ព្ពាឥេឃច អត្តាតំ ស្វចតេពា ស្វត្តត្តិ ចុត្ត”ត្តិ៑ ៦កត្តហិតបដិលិកសំចត្តតិកា ស្វត្តត្តេឥសតាតិ ព្ពាឥយ្បិ ចិេតឃ្យាតំ ហិតសយ្យាបេត ស្វត្តត្តេឥសតាឃ ពប្បរកាចំេឃច សត្តាឃ ចុត្តិ៑ ពប្បរការេចា ច ចិេតឃ្យញ្ញាសឃាត្វេលិឃេពា ឥដ្ឋេព្ពា, ពទា អត្តត្តាទិប្បការសតបឆាតតាបិ៑ ព្ពាពេរហីតិ ចិតឃាកិឆន្ទេហិ៑

រត្តិអាទីស្វតិ រត្តិរាឌចិតេឃស្វ ចិសឃក្វេពស្វ៑ តត្វ ច “អកិរត្តី”តិ អចុត្តត្តា រត្តិក្កហលំ ត កត្តព្ពំ, “អកិញ្ញាតា អកិលក្ខិតា”តិ ច ឆាាលាលក្ខលាកិរិឃាចិេសសេកា អកិ-សទ្ទោតិ? ត, “អកិញ្ញាតា អកិលក្ខិតា”តិ អកិ-សទ្ទចិសិដ្ឋាតំ ឆាាពលក្ខិតសទ្ទាតំ រត្តិសទ្ទេត សយាតាឆិករលាតាឃ រត្តិចិសឃត្តា៑ ៦ត្ត ច ចាចកសទ្ទសត្តិឆាេត តិបិពាតំ ពឥត្តេឌាពកឃត្តត្តា លក្ខិតសទ្ទត្តេឌាពេកា អកិ-សទ្ទោ លក្ខេលា ចត្តតីតិ ចុេត្តា៑ អកិលក្ខិតសទ្ទបរិឃាេឃា ច អកិញ្ញាតសទ្ទោតិ ឥដ្ឋេព្ពា, អកិចិតឃសទ្ទស្ស បត អកិប្វរិសស្ស ចិឃ សយាសសិទ្ធិ ឥដ្ឋព្ពា៑ អេតកត្តា ហិ តិបិពា, អេតកត្តេកេឥា ច សទ្ទាតំ បេឃាកចិសេឃាតិ៑

កិច្ចាបិ េឥសតាឥេឃា េឥេសតព្ពាទិតិរេបក្ខា ត សត្តិ, អាលាឥេឃា បត ចិេសសេពា េឥសកាទិអឆិតាតិ ពំពំចិេសសេឃាកចេសត េពសំ េកេឥា ចុេត្តា៑ ឃទា ហិ អាលាចិឆាតំ ចិេសសេពា អាលារេហាឆិតំ ពត្ត េកាសល្លេឃាកេពា, ៦ចំ េចាហារបរឃត្តចិឆាតាតិ ច ចិឆាឃកាឆិតាតីតិ អាលាទិចិឆិេតា េឥសកាឃត្តតា ចុត្តា៑ អបរាឆញ្ញាសឃាត្វទ្ធបំ ចិឃ ឆន្ទាត្វទ្ធបយ្បិ សាសតំ ចិេសសេពា ពទាចិេតពព្ពាប្វក្កលិេបក្ខត្តិ ចុត្តិ “សាសិតព្ពា…េប… ពព្ពការេចតា”តិ៑ សំចរាសំចរតាឃរ្វបិតំ ចិឃ ចិតិេចេធពព្ពាឃ ទិដ្ឋិឃាបិ កឆតំ សតិ ចាចាចត្តស្មិំ, តាសតីតិ ចិេសសេពា ពឥឆិតត្តិ អាហ “កេឆពព្ពស្ស…េប… កទា”តិ៑ ដ្ឋបិរេឃ្យាទីតិ ដ្ឋបិរេឃ្យតិស្សេលឆន្ទេកាសរក្ខលាតិ៑ បរិឃាប្វលាតាទីតិ បរិឃាប្វលាតស្វប្បដិបត្តិត្វប្បដិបត្តិេឃា៑

តត្ថិរបុក្ការេយា អចយចតត្ថិយា អាផារេរា យទា “ទ្វេក្ល របាលា”តិៈ ត ឧចារេកតព្ពេបតំ របុកេលត, ចិរយចិរយិបុកេលត ចា ចិតយាឌឹតំរេយច កម្ពឹកកាចស្ស ទុត្តតព្វាតិ អឆិប្បារេយាៈ ឆេយ្យា ហិ ចិតយាផេយា, ខេពរដ្ឋា ចិរេយា អខេត្វា, ឆយ្យត្វចិរយា ច េឯរតាបប៉ិខេចឆាតិៈ “បប៉ិខេចឆស្សា”តិអាឌិតា ឆយ្យត្វាត់ ទ្វប្បប៉ិចិន្តតា េឯរតាយ ប្តប្បារេតុំ អរក្កុលោយ្យុត្តា បប៉ិខេចឆស្ស ប្តប្បារេតុញ្ញា បប៉ិចិន្តិក្យា អរក្កុលោយ្យុត្តា ទ្វេក្លាកាហតំ ឆេស្សតិៈ

ឆយ្យាត្ទុំ យទាឆយ្យុត្តិ ច អខេត្វា ឃុន្ត្ឋតិៈ េឯរតាបិ ហិ បប៉ិខេចឆោ ចិយ អចិបទីតំ របិរយចិកាចតេតា ឆយ្យាត្ទុំ បចត្តតិ យេតា “អចិបទីតាកិលិខេបិ”តិ ទុដ្ឋតិៈ ឆយ្យតិទុត្តិ ផេស្សតីតិ ឲ្យេតត េឯរតាររូបកាចាតិ ឌឹខេបតិៈ តទា ហិ តិទុត្តិបប៉ិរម្ពិកាយ បទិត្តារយ្យលាឌិកាខេចា បិញ្ចក្ខយំ ទុខេត្វា, អដ្ឋកទាយដ្ឋា “ពំពំរកាចតិទុត្តិរង្គំ អារេយ្យលំ កត្វា”តិអាឌិតា រដ្ឋារេយ្យលតាៈ ក្ខយស្ស អត្តស្ស អយំ រខេដ្ឋា ចាឆេកោតិ ចចតចចតឹយំ ចចត្វរបត្វា ពំពំចចតឹយចិកាចតចរេរត បចត្តិខេតា ហិ រខេដ្ឋា េឯរតាតិៈ តត្ត ច “ឆេយ្យា តត្តិ”តិ ក្ខយម្ហិ បខេក្ល ឆយ្យស្សបិ រដ្ឋរកាចត្តា ឆយ្យេឯរតាតំ ចិខេរេរា ត រិយាតិ? ត, ខេពរំ ខេពរំ អត្វាតំ ខេពឆេកាខេចត ជារេតា ប្តក្កហិពាឌិចរេរត ច ប្តុខេត្ត បចត្តិខេតា រដ្ឋប្បទាខេដ្ឋ ឆេយ្យា, បដ្ឋា បខេទរំ អចខេពឆេតត្វំ បចត្តិខេតា តខេត្វប្បការតេកា រខេដ្ឋា េឯរតាតិៈ អច ចា យទាទុត្តរដ្ឋរយដ្ឋាបកោ ចិត្តប្បារេកា េឯរតា យុបាចាគាឆេយា ចិយៈ ចចតស្ស បចត្តតត្តិ ច យទាទុត្តចិត្តប្បារយាហៈ រោ ហិ ចចតំ បចខេត្តតិ, ពំ ចា ឲ្យេតត បចត្តឹយតីតិ បចត្តតំៈ េឯរិយតិ អខេត្វា ឲ្យេតតាតិ េឯរតាៈ បការទេហិ ឆារបឹយតិ ឲ្យេតត, បការខេតា ឆារេបតីតិ ចា បព្ពត្តីតិ ទុដ្ឋតីតិៈ ខេពរេតចាហ “អឆិប្បារេយា”តិអាឌិៈ អកិរយេតិ, អកិរបឹយតិ ចា ឲ្យេតតាតិ អកិរយេយាតិ ឲ្យចយ្យិ អកិរយយខេត្វា របុគ្គតិៈ អកិរយេពព្វេតា បត អកិរយេយាតិ ទ្វតិយចិកាេប្យ បប៉ិខេចឆាេយចាតិៈ

ទុត្តតេយត ខេចឌិតព្វាតិ អចិន្តារន្តាទាឌិតំ ឆយ្យត្វាត់ ទ្វប្បប៉ិចិន្តាពាយ ទ្វេក្លាកាហតា, ខេពរំ បព្ពាបតស្ស ទ្វក្កទកាចខេតា ពំេឯរតាយ បប៉ិខេចឆតរក្លាតស្ស បប៉ិខេចឆស្ស ប្តប្បារេតចិរយិករលាត់ អរក្កុលោយ្យុតាយ ទ្វេក្លាកាហតា ខេចឌិតព្វាៈ

ការេលា ឋលខេចាហារេទត ខេព ឆយ្យា ទ្វក្លាយ រំចត្តតិ្តតិ ទុត្តត្តិ អាហ “ប្តបិរេក្ខ...េប... ខេហតុការចតា”តិៈ អដ្ឋា អត្តិ ប្តបិរេក្ខំ តិស្សទលាដ្ឋាៈ តិដ្ឋារបត្វាតិ កចតចរេរត បទិរេយារារបត្វាៈ តស្ស “អារដ្ឋ”ត្តិ ឲ្យេតត របព្ពខេន្តាៈ ប្តដ្ឋាតរក្តហាឌិរកេចា រក្តិខេតាតិ បិរេដា ឃុខេត្វា, “រក្តិតិយា”តិ បត លិលត្តិៈ បុទិយំ ចា រក្តិតិយាតិ ការេចត កាចលក្ខលោ ក្ទុយំ, បដ្ឋិយំ អឆិករលាៈ បិដកាឌិតិ បិដកតិកាយក្កឆយ្យក្ខដ្ឋាតិៈ

តត្វ អខេក្ខទ្វ ទុត្តក្កយេច ត របុគ្គតិ “រកាចកំ ទុត្តំ កោឃ្យំ, តិក្កាចកំ ទុត្តំ ខេចយ្យាករលា”ត្តិ (ឌីៈ តិៈ អដ្ឋៈ ១ៈបឋមយហារក្ខិតិកចា; បិរាៈ អដ្ឋៈ ១ៈបឋមយហារក្ខិតិកចា; ឆៈ រៈ អដ្ឋៈ តិទាតកចា) ទុត្តត្តា, យក្កលទុត្តាឌិតដ្ឋា ទុត្តក្ករក្កខេហា ត រិយា កាទាកាចខេតា ឆយ្យបដាឌិតំ ចិយ, កោឃ្យក្ករក្កខេហា ចា រិយា រកាចកពត្វា រកាទាចក្កស្ស ចិយ, តទា ប្តកខេតាចិកក្កាឌិទ្វ រកាចកបេឯរាតត្តិ? ទុដ្ឋខេត

–

សុត្តន្តិ នាយញ្ញាចិនិ, ចិនេសនចិឆនេយា បនេវ;

នតិយិត្តា តិរុត្យូហត្តា, នហតានេញ្ញាត តាញ្ញានេតា៓ (នេតត្តិ៓ អដ្ឋ៓ នដ្កហចានេចល្លតា);

នត្តាស្សបិ ហិ ត្យុដ្ឋចចតស្ស សុត្តន្តិ អយំ នាយញ្ញាចិនិ៓ នេតនេតចាហ អាឃន្ទា យហាពក្ចាឃនេតា នេតត្តិយំ “តចចិឆសុត្តន្តបរិនេឃដ្ឋិ”តិ (នេតត្តិ៓ នដ្កហចារ)៓ “ឧត្តកំ តស្ស កកចនេតា សុត្តាកតំ សុត្តបរិឃាបត្តុ (បរិចិ៓ ១៦៣១) នកចានេក បត្បា សុត្តនតាតិ”តិ (ឆ៓ ន៓ អដ្ឋ៓ តិតាតកឆា; កឆា៓ អដ្ឋ៓ តិតាតកឆា) ឧចយាតិ ច ឧតស្ស អត្ថស្ស នាឆកំ, តនេតកនេកនេសស បត ពេឃ្យាកនេយា ចិនេសនចិឆនេយា នេតត

នេតត តិយិនេត្តត បតិដ្ឋិតត្តា៓ តឆា ហិ ពេឃ្យស្ស នកាឆកត្តំ តក្កាចតិយិត្តំ៓ លេរិនេកបិ ហិ នសិលេរិកំ នកាឆកំ ចា ទុល្លិឃកត្តំ “ពេឃ្យ”ត្តិ

ចតត្តិ៓ កាឆាចិននេហ បត នតិ បុត្ថិ កត្វា ចិស្សជ្ជតការនេចា នេចឃ្យាកនេលាស្ស៓ បុត្ឋាចិស្សជ្ជតត្បិត្យាកនេលាត្តិ ទុច្ចតិ៓ ត្យាកនេលានេយច នេចឃ្យាកនេលាត្តិ៓

ឧចំ នតេត្ត នកាឆកាតយ្បិ បត្យចិស្សជ្ជតចនេសត បចត្តាតំ នេចឃ្យាកនេលាការនេចា អាបជ្ជតីតិ? តាបជ្ជតិ នេចឃ្យាកនេលាតិនញ្ញាតំ អនេតាកាសកាចនេតា “កាឆាចិននេហ បត នតី”តិ ចិនេសនិតត្តា ច៓ តឆា ហិ ឆយូបតាតិសុ នេកចលំ កាឆាតនេត្តសុ នកាឆកនេត្តបិ នេសាយតស្សតាលាយឃិកកាឆាបជិសំឃុនេត្តសុ “ទុត្តនេត្យា”ត្តិអាតិចចតសប្បនេត្តសុ អត្តតឆយូបជិសំឃុនេត្តសុ ច សុត្តចិនេសនេសសុ ឃឆាក្កយំ កាឆាក្កតាទិតតិទុត្តកអត្តតឆយូនញ្ញា បតិដ្ឋិតា, តឆា នតិបិ កាឆាតត្តការនេច កកចនេតា អតីតាសុ ឌាតីសុ ចរិឃាត្យកាចប្បកាសនេកសុ ឌាតពកនញ្ញា៓ នតិបិ បត្យចិស្សជ្ជតការនេច នកាឆកនេត្ត ច នេកសុចិ សុត្តនេត្តសុ នេចតស្ស លកាបតនេតា នេចតល្លនញ្ញា បតិដ្ឋិតាតិ ឧចំ នេតត

នេតត នកាឆកត្តាតិតា តិយិនេត្តត នេតសុ នេតសុ សុត្តចិនេសនេសសុ ពេឃ្យាតិនញ្ញា បតិដ្ឋិតាតិ ចិនេសនចិឆនេយា សុត្តក្កនេតា បនេវ

ពេឃ្យក្កាកនេយា៓ ឃំ បនេតត្វ ពេឃ្យក្កាតិតិយិត្តនេហិតំ, តំ សុត្តក្កំ ចិនេសនញ្ញាបរិហានេនត នាយញ្ញានញ្ញាឃ បចត្តតនេតាតិ៓

តត្យ ច នកាឆកំ សុត្តំ ពេឃ្យំ, តិក្កាឆកំ សុត្តំ នេចឃ្យាកនេលាត្តិ សុត្តក្កំ ត នយុត្តតីតិ នេចាតតា តតចត្វាតិ? ត, នេសាតិតត្តា៓ នេសាតិតត្យិបុនេត្តា កាឆាចិននេហ នតិ បុត្ឋាចិស្សជ្ជតការនេចា នេចឃ្យាកនេលាកាចស្ស តិយិត្តត្តិ៓ ឃត្បា ទុត្តំ “កាឆាកាចនេតា យក្កលសុត្តាតិតំ សុត្តក្កនក្កនេហា ត

សិឃា”តិ, តំ ត, តិរុត្យូហត្តា៓ តិរុត្យូនេហា ហិ យក្កលសុត្តាតិសុ សុត្តការនេចា៓ ត ហិ តាតិ ឆយូបតត្យុដ្ឋចំនាកនេយា ចិឃ កាឆាការនេចត

បញ្ញាតាតិ, កិត្តុ សុត្តការនេចនេតច៓ នេតនេតច ហិ អដ្ឋកឆាយំ សុត្តតាយកត្តិ តាយក្កហលំ កតំ៓ ឃំ បត ទុត្តំ “នកាឆកត្តា ពេឃ្យក្កនក្កនេហា

ចា សិឃា”តិ, តតបិ តត្តិ៓ ឃន្ទា នហតានេញ្ញាត៓ នហ កាឆាហីតិ នកាឆកំ, នហការនេចា ច តាយ អត្តនេតា អនេញ្ញាត នេហាតិ, ត ច

យក្កលសុត្តាតិសុ កាឆាចិតិយុនេត្តា ពេកាចិ សុត្តប្បនេកនេសា អត្តិ, នេឃា “នហ កាឆាហី”តិ ទុនេច្ចឃ្យ, ត ច នយុតានេឃា តាយ ពេកាចិ អត្តិ៓

ឃតបិ ទុត្តំ “ក្កនេតាចិតក្កាតិសុ នកាឆកប្បនេកនសាតំ ពេឃ្យក្កនក្កនេហា សិឃា”តិ, តតបិ ត, អញ្ញានេតា៓ អញ្ញា ឧច ហិ តា កាឆា

ឌាតពកាតិបរិឃាបត្តត្តា៓ អនេតា ត តាហិ ក្កនេតាចិតក្កាតិតំ ពេឃ្យក្កការនេចាតិ ឧចំ សុត្តាតិតំ អក្កាតំ អញ្ញាយញ្ញានក្កនរាការនេចា នេចតិតនេត្តា៓

ជិនសាសនំ អភិធម្មោ។ បដិវិទ្ធានំ បដិវេធក្ខយិ បដិវេធាវត្តា, បដិវេធហេតុ វា។ “សោ ឯវំ បជានាមិ សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយាបិ វេទយិតន្តិ (សំ· ម· ៥·១១-១២) វុត្តំ។ បាឡិយំ បន “សោ ឯវំ បជានាមិ មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយាបិ វេទយិតំ។ សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយាបិ វេទយិតន្តិ អាគតំ (សំ· ម· ៥·១១-១២)។ បច្ចយានីហីតិ បច្ចយសភាវុបសមិតក្យបិយានីហិ។ បរវានិវោទនំ បត្វាតិ អដ្ឋកថាយំ អាគតំ បរវានិវោទនំ បត្វា។ អភិ…បេ… រូបេនាតិ អភិក្កន្តេន្តា វ សោ ទេសេន្តេន្តា វាតិ អភិក្កន្តន្តទេសេន្តេន្តា, សោ ឧច ធម្មោ, តន្តុរូបេន ឧត្ត ច យថាធម្មសាសនត្តា យថាភិលោមធម្មទេសនាការតោ អភិធម្មស្ស អភិសម្ពោធិ អភិនយតិទានំ។ ទេសនាកាលិកេយេវ ទេសនាតិទានំ។ យំ បន អដ្ឋកថាយំ “ទេសនាតិទានំ យាវ ធម្មវណ្ណបញ្ចត្តនា”តិ វុត្តំ, តំ អភិធម្មទេសនាវិសេសន ធម្មវណ្ណបញ្ចត្តន្តិ គត្វា វុត្តំ។ ធម្មវណ្ណបញ្ចត្តនបុគ្គ វា ទេសិតេហិ អរិយសច្ចេហិ សកលិកធម្មបទត្តសង្គហតោ, បរមត្ថតោ អភិធម្មក្ខានំ វា សម្មាទិដ្ឋិអាគីតំ តត្ថ ទេសិតត្តា វុត្តំ។ តត្តកានំយេវ ទេសនារូឡ្ហតាយ អធិលវេក្កេសុ ជាតកសតេសុ បរិបិចនំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ ន ហិ ឧត្តកាសុ ឧច ជាតីសុ បុញ្ញាភិសម្ភារសម្ភរណំ, កឹ បន ការណំ ឧត្តកា ឧច ជាតិយោ ទេសិតាតិ? តទញ្ញាសំ អដ្ឋុប្បត្តិយា អភាវតោ។

សុមេធកថាវណ្ណនា

ឧប្បន្នេ ពុទ្ធេ តតោ អត្តានំ សេយ្យតោ វា សទិសតោ វា ទហន្តា ឈានាភិញ្ញាហិ បរិហាយតិ, ន តថា សុមេធបណ្ឌិតោ អដ្ឋាសីតិ តស្ស ឈានាភិញ្ញាហិ អបរិហានិ ទដ្ឋព្វា។ តេនេវាហ “តាបសេហិ អសមោ”តិ។ យថា និព្ពានំ, អញ្ញំ វា និព្ពានិយតំ អវិបរីតវុត្តិតាយ សព្ពកាលំ តថាការេន “សច្ច”ន្តិ វុច្ចតិ, ឯវំ ពុទ្ធានំ វចនន្តិ តស្ស សច្ចតា វុត្តា។ តេនេវាហ “អវិបរីតវេទា”តិ។ ឧបបរិមីអាទិចិការេក អនេកប្បការតោ។ សមានាភិដ្ឋានន្តិ សមានាភស្ស អភិដ្ឋានំ បវត្តនំ ករណន្តិ អត្ថោ។ ទានាទយោ ទេវតាតិ បរិមីបវិចយញាណប្បការេន។ មហាភូមិចក្កវាឡំ ទានំ ទេវីសមុទ្ទេសុ អនាវរណំ អនាវរីយតំ មហាទេវីសមុប្បត្តិយា អនុរូបបុញ្ញាភិនិព្វត្តកំ។ តថា ហិ តំ មនុស្សបុរិសភាវាទិអាធារយេវ ជាតំ។ ការិយានីសុ អប្បកសញ្ញាទិការេន សុន្ទរោវេរា។ “អញ្ញថា”តិ បនស្ស បករណបរិច្ឆិន្ទំ អត្ថំ នវស្សន្តោ “លីនតា”តិ អាហ។ លីនតាតិ ច សន្តានេ វីរិយហានិ វីរិយារម្ភស្ស អធិព្យតត្តា។ តេនាហ “ឯសា មេ វីរិយបារមី”តិ។

និទានកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

᭑᭟ ᬘᬶᬢ᭄ᬭᬧ᭄ᬬᬵᬗᬓᬮ᭄ᬯᬷ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

តិកមាតិកាបទវណ្ណនា

១. តេនាតិ វេទនាសទ្ទេន។ សព្ពបទេហីតិ តីហិ បទេហិ លទ្ធនាមា ហោតិ អវយវធម្មេនាបិ សមុទាយស្ស អបទិសិតព្ពតោ យថា "សមំ ចុណ្ណ"ន្តិ។ ចោទកោ យថាធិប្បេតមត្ថំ អប្បដិបជ្ជមានោ វិភត្តិអត្ថស្សេវ បទភាវំ សល្លក្ខេត្វា "នត្តុ សុលាយា"តិអាទិនា ចោទេតិ។ ឥតរោ "អធិប្បេតប្បការទ្វយកស្សា"តិអាទិនា អត្តនោ អធិប្បាយំ វិវរតិ។ តេន "វាក្យំ ឥធ បទន្តិ វុត្ត"ន្តិ ទស្សេតិ។ ហេតុបទសហេតុកបទានីតិ អាទិ-សទ្ទេន នហេតុបទអហេតុកបទហេតុសម្បយុត្តបទានិ ហេតុវិប្បយុត្តបទញ្ច សង្គណ្ហាតិ។

ឧភយេកបទវសេនាតិ ឧភយបទវសេន ហេតុទុកសម្ពន្ធា, ឯកបទវសេន សហេតុកទុកសម្ពន្ធា។ តថាតិ ឧភយេកបទវសេន។ ឯត្ថ ច សហេតុកហេតុសម្បយុត្តទុកាតិអាទិនា យថា ហេតុគោច្ឆកេ បឋមទុកសម្ពន្ធា ទុតិយតតិយទុកា, បឋមទុកទុតិយទុកសម្ពន្ធា ចតុត្ថឆដ្ឋទុកា, បឋមទុកតតិយទុកសម្ពន្ធោ បញ្ចមោ ទុកោ, ឯវំ អាសវគោច្ឆកាទីសុបីតិ នយំ ទស្សេតិ។ សក្កា ហិ ឥមិនាវ នយេន តេសុបិ ទុកន្តរសម្ពន្ធោ វិញ្ញាតុំ, កេវលំ បន អាសវគោច្ឆកាទីសុ ទុតិយទុកតតិយទុកសម្ពន្ធោ ឆដ្ឋទុកោ, កិលេសគោច្ឆកេ ច ទុតិយចតុត្ថទុកសម្ពន្ធោតិ។ ធម្មានំ សាវសេសនិរវសេសការេន តិកទុកានំ សប្បទេសនិប្បទេសតា វុត្តាតិ យេហិ តិកទុកា សាវសេសាតិ បទិស្សន្តិ អបទិស្សន្តិ, តេ អសង្គហិតធម្មបទេសា។ ឯវំ សតិ "អសង្គហិតោ"តិ វិសេសនំ កិមត្ថិយន្តិ? ឯតស្សេវត្ថស្ស បកាសនត្ថំ ទដ្ឋព្ពំ។ អថ វា បទិស្សតិ ឯតេន សមុទាយោតិ បទេសោ, អវយវោ។ "សាមញ្ញជោតនា វិសេសេ អវតិដ្ឋតី"តិ យថាធិប្បេតំ វិសេសំ ទស្សេន្តោ "អសង្គហិតោ"តិ អាហ។

អនវជ្ជត្តា អវជ្ជវិរហត្តា។ នាមំ សញ្ញា, កិរិយា ករណំ, បយោជនំ រថរថក្កវិកាវេនេន តេសំ បការតោ យោជនំ។ កុសេន ញាណេន លវិតព្ពាតិ កុសលាតិ អយមត្ថោ ញាណសម្បយុត្តានំ តាវ ហោតុ, ញាណវិប្បយុត្តានំ កថន្តិ អាហ "ញាណវិប្បយុត្តានម្បី"តិអាទិ។ ញាណវិប្បយុត្តាបិ ហិ ញាណេនេវ បវត្តិយន្តិ ហិតសុខហេតុភូតាយ បវត្តិយា បញ្ញាវន្តានំ បដិបត្តិភាវតោ។ ន ហិ អន្តរេន យោនិសោមនសិការំ កុសលុប្បត្តិ អត្ថីតិ។ "យទិ កុសលស្ស ឧភយការកំ សំកិលេសលវនំ បីឡនំ សិយា, កុសា វិយ លុនន្តីតិ កុសលាតិ អយមត្ថោ យុត្តោ សិយា"តិ កោចិ វទេយ្យាតិ អាសង្កាយ អាហ "សមុប្បធានទ្វំ វិយា"តិ។

ន វាតិអាទិនា "សភាវំ ធារេន្តី"តិ ឯត្ថ បរមត្ថតោ កត្តុកម្មស្ស ច ភេទោ នត្ថិ, កប្បនាសិទ្ធោ ឯវ បន ភេទោតិ ទស្សេតិ។ តត្ថ នាមវសេន វិញ្ញាតាវិញ្ញាតេតិ យេសំ "ធម្មា"តិ ឥមិនា បរិយាយេន អវិញ្ញាតា សភាវា, "សភាវំ ធារេន្តី"តិ ឥមិនា ច បរិយាយេន វិញ្ញាតា, តេសំ វសេន ឯវំ វុត្តំ។ ឯត្ថ ច បឋមោ អត្ថោ សព្ពាសព្ពធម្មវសេន វុត្តោ, ទុតិយោ សព្ពធម្មវសេន, តតិយោ សព្ពាសព្ពបញ្ញត្តិធម្មវសេនាតិ ទដ្ឋព្ពំ។

កុសលបដិសេធនំ កុសលវិរោធោ ឯវ។ អការោ ហិ សត្តាបដិសេធោតិ។ ធម្មោតិ សភាវធម្មោ។ អកុសលវចនេន ន កោចិ អត្ថោ

សភាវធម្មស្ស អនោធិកត្តាតិ អធិប្បាយោ។ អថ វា អកុសលវចនេន កោចិ អត្ថោ អសភាវធម្មោធិកតោបិ “បញ្ញត្តិធម្មា”តិអាទីសុ វិយ, ឯវំ សតិ “អព្យាកតា”តិ ច វត្តព្ពំ សិយា, តតោ ចាយំ វិតក្កោ អាបជ្ជតិ, ន តិកោ។ តស្មាតិ យស្មា ទុកវិតក្កការេន អព្យាកតវោហារោ ច នត្ថិ, សោ ច វុត្តនយេន អភាវមត្តវចនេន អាបជ្ជតិ, តស្មា។ សភាវធារណាទីតិ អាទិ-សទ្ទេន “ធារីយន្តិ បច្ចយេហី”តិ អយមត្ថោ សង្គហិតោ។ ញេយ្យបរិយាយេន បន ធម្ម-សទ្ទេនាយំ ចោទេតីតិ នត្ថិ អញេយ្យបរិយាយេបិ ធម្ម-សទ្ទេ ន កោចិ ចោទេតីតិ? ន, វុត្តចោទនាតិវត្តនតោ។

បរិទេសេនាតិ ឯត្ថ នត្ថិ អយមាការោ ន-អត្តត្ថយោជ្ជេន ទោសតោ, អថ វា “អហេតុកា ធម្មា, អកិច្ចកា អាវាសា”តិ ចំវោហារនិទស្សនំ, “អប្បច្ចយា ធម្មា”តិ ចំសម្ពន្ធិកាវនិទស្សនំ បច្ចយុប្បន្នេហិ បច្ចយសម្ពន្ធីតិ អប្បច្ចយុប្បន្នា អសម្ពន្ធីតា ឯត្ថ ទោតីយតិ។ “អនិទស្សនា ធម្មា”តិ ចំសភាវនិទស្សនំ និទស្សនេហិ ទដ្ឋព្ពតា អថ វត្តុមិច្ឆាការំ និទស្សនំ, តព្ពុយ្ហការវនិទស្សនំ, តថា “អនាសវា ធម្មា”តិ “អប្បដិឃា ធម្មា អនារម្មណា ធម្មា”តិ ចំកិច្ចនិទស្សនំ “អរូបិនោ ធម្មា អចេតសិកា ធម្មា”តិ តព្ភាវនិទស្សនំ តទញ្ញតា ហិ ឯត្ថ បកាសីយតិ “អវត្ថុស្មា”តិ តព្ភាវយុត្តនិទស្សនំ វត្ថុស្មិំ យុត្តំ នត្ថិ អញ្ញំ សមានត្ថំ សធិសតា ហេត្ថ ទស្សិយតិ “អសរណា សរណបដិបន្នា អប្បមត្តា”តិ ចំសម្ភាវនត្ថានិទស្សនំ ភវតា ហិ ឯត្ថ វាចាយតិ “កច្ចិ នុ ភោតោ អនាមយា, អនុទ្ទេ ភោន្តោ”តិ តព្ភាវកាវនិទស្សនំ “អនុប្បន្នា ធម្មា”តិ ចំសធិសកាវនិទស្សនំ អតីតានាគតប្បច្ចុប្បន្នាបិ រូបាទិធម្មានម្ពុ បច្ចយេហិ ជេសនិប្ផត្តិយា អាវជ្ជប្បាទភាវតោ កាលវិនិមុត្តស្ស ច វិជ្ជមានត្តា រូបប្បន្នានុកូលតា, បនេវ បច្ចុប្បន្នានន្តិ តព្ពិសុរការេន ឯត្ថ វិញ្ញាយតិ “អសេក្ខា ធម្មា”តិ តទបរិយោសាននិទស្សនំ ចំនិដ្ឋានតោវ ឯត្ថ បកាសីយតីតិ ឯវមនេកោ អត្ថោ ទោតតោ, តត្ថ កិំ វុច្ចតេ អត្ថទ្វយេវ វត្វា បរិទេសេនាតិ? ឧភតោវ ឯត្ថ សុវិសុទ្ធការេន។ ន ហិ កុសលវិប្បយុត្តាធីនំ ធម្មានំ អកុសលការេន យុជ្ជតិ។

អកុសលសទ្ទស្ស រូបាទោណានត្ថទ្វំ វិនេយ្យានំ កុសលបដិបក្ខតោ អនត្ថ បដិបត្តិការេន តត្ថ និរុឡ្ហតា ទដ្ឋព្ពា។ “វិរុទ្ធសភាវត្តា”តិ វុត្តំ កិច្ចវិរោធាទីនម្បិ តទនត្តាការត្តា, វិរុទ្ធសភាវត្តេបិ វិនាសកវិនាសិតព្ពការេន កុសលាកុសលេសុ និយមេតាតិ ទស្សេតុំ “តប្បហេយ្យការេនា”តិ អាហ។ ព្រហ្មទេវា កុសលានម្បិ អកុសលេហិ បហាតព្ពការេន អត្ថន្តិ សម្បជ្ជន្តកុសលមូលត្តា អបរិយាបន្នកា ឯវ សត្តា សិយុំ។ យំ បន “ធម្មាបិ វោ, ភិក្ខវេ, បហាតព្ពា”តិ (ម៑ និ៑ ១.២៤០) វុត្តំ, តំ “រូបំ, ភិក្ខវេ, ន តុម្ហាកំ, តំ បជហថា”តិអាទីសុ (សំ៑ និ៑ ៣.៣៣) វិយ តទារម្មណកិលេសប្បហានវសេន បរិយាយេន វុត្តំ។ យថាហ “ន ហិ កុសលា អកុសលេហិ បហាតព្ពា”តិ (ធ៑ ស៑ មូលដី ១)។

វេទនាទិវចនេហិ តំនិទ្ទេសភូតេហិ។ តព្ពចនីយការេនាតិ តេហិ “សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ធម្មា”តិអាទិវចនេហិ អភិធេយ្យការេន។ យថា អនវជ្ជសុខវិបាកាទិអត្ថា កុសលាទិវចនេហិ, ឯវំ អវិបាកត្ថា អព្យាកតវចនេន ទីបិតា ឯវាតិ អាហ “អព្យាកតវចនេនេវ ចា”តិ។ ការណំ អវត្វាតិ ឥទំ វុត្តការេន អនុវត្តមានត្តាតិ ការណំ អវត្វា។ អញ្ញា...បេ... និវារេតព្ពាតិ ឯតេន កុសលាកុសលសទ្ទា វិយ កុសលាកុសលសភាវានំ តទុភយវិបរីតសភាវានំ ធម្មានំ អព្យាកតសទ្ទោ ទីបកោតិ ទស្សេតិ។ ន ហិ អវិបាកវចនំ វុត្តំ, អកុសលវចនន្ត្វ អវុត្តំ។ យតោ អវិបាកវចនស្ស អភិធេយ្យការេន អកុសលស្ស ច តព្ពចនីយការេន អភាវិតការេន

សិឃា, តស្វា ត អក្យសលាត់ អព្យាកតតាតិ អយំ អក្យសលាត់ អតព្យាកតការេច ឃោដតា៍

តំ បរិហរិត្យត្តិ អព្យាកតតិចត្តតយាហ៍ យដិ ឲចំ “ឞុខវិបាកាតចដ្ឋា”តិ ចត្តត្តំ៍ អតចដ្ឋា ហិ ញកិចាទិតាឃ វិសេយិតព្ពាតិ? ត, ឞុខវិបាកចចតស្ស វិសេយតការេចត អក្កហិតត្តា៍ ឞុខវិបាកចចតេត ហិ ក្យសលការេច សយទេត្វា វិញ្ញាឃតិ, អតចដ្ឋចចត់ បតេត្វ ក្យសលាត់ អការហិតព្ពតាសព្លាតំ ពត្ថិ វិសេយយាហ៍ តេតេច ច តស្ស វិសេយតការេចត ចុត្តស្ស បចត្តិឞុខតាឌិឌស្សតកាចំ សឃេយច ចព្លតីតិ៍ យតោសយាចារចិសេយក្ខតា ឋលឆយ្យា វិសេយេត បដិប្យឞ្ឞដ្ឋាចដ្ឋា តាយ ហោត្តីតិ សយាចារត្តឃចេយត តស្មិ ឞុទេត្ត អតចដ្ឋឆយ្យាត់ ចុត្តត្តា ច តេ អតចសេសតោ សក្កហេត្វា ឌស្សតុំ “វិរហិតាចដ្ឋយត្តា”តិ ចុត្តំ៍ អចដ្ឋវិតាសតការេចា ឌស្សិតោ ពល្ហុក្កឆយ្យាត់ ចព្យឃាតពកាចស្ស តិឃតត្តា៍ សវិបាកតា វិបាកឆយូតា៍ ឞុតោ វិបាកោ ឲតោសត្តិ ឞុខវិបាកាតិ ព្ពយិតា សយាសេត ក្យសលាត់ ឞុខវិបាកចត្តតា ចុត្តា៍ សា ច តេសំ ត តំសយក្កិតាឃ អសហចត្តតតាតិ តក្យប្យាឌតសយត្តតាតិ វិញ្ញាឃតីតិ ចុត្តំ “ឞុខវិបាកវិបច្ចតសកាចំ ឌស្សតី”តិ៍ ឃុត្តយេតត្តិ បរេយត្តតា តេឌាការេចបិ ឃធាចុត្តចចតចចតីឃកាចសព្ទាតោ តេឌោ តស្មិ អភិឆេឃ្យត្តក្ខតេ ចត្តឞ្ញិ វ្របចារេត ហោតីតិ ឃុត្តយេត្ត លក្ខលាលក្ខិតព្ពការេចត តេឌចចត់៍ កចតិ ហិ សដ្ឋត្តវិសេយសយេត្តតបិ អភិទេត្ត ចត្តឞ្ញិ តេឌចចត់ ឃធា “សិលាបុត្តកស្ស សរិរ”ត្តិ៍

វិតាបិ កាចាភិធាឃិតា សទេដ្ឋត កាចប្យធារេតា តិទេដ្ឋសោ ហោតីតិ ចុត្តំ “អតចដ្ឋចចតេត អតចដ្ឋត្តំ អាហា”តិ៍ ឲចទេត្វាត្ត បឌវិក្កហោ ពហេតព្ពោ – ត អចដ្ឋំ អតចដ្ឋំ, អចដ្ឋបដិបក្ខតាឃ អការហិតព្ពសការេចា៍ ឞុតោ វិបាកោ អស្សាតិ ឞុខវិបាកំ, ឞុខវិបាកវិបច្ចតសយត្តតា៍ អតចដ្ឋញ្ញា តំ ឞុខវិបាកញ្ញាតិ អតចដ្ឋឞុខវិបាកំ, តំ លក្ខលំ ឲតោសត្តិ អតចដ្ឋឞុខវិបាកលក្ខលា៍ អថ ចា បុទេព្ព វិឃ អតចដ្ឋំ, វិបច្ចតំ វិបាកោ, ឞុខស្ស វិបាកោ ឞុខវិបាកោ, អតចដ្ឋញ្ញា ឞុខវិបាកោ ច អតចដ្ឋឞុខវិបាកំ ឲកត្តចសេត៍ តំ លក្ខលំ ឲតោសត្តិ អតចដ្ឋឞុខវិបាកលក្ខលា៍ កិំ បតេត្វ ការលំ បឌដ្ឋឃបរិក្កហេ, តត្យ ឲពោតេច បតេត ព្ពដ្ឋប្យសិទ្ធិ៍ យដិបិ “អចដ្ឋរហិតំ អតចដ្ឋ”ត្តិ ព្ពយស្មិ បត បទេក្ខ អព្យាកតតិចត្តតត្វ ឞុខវិបាកក្កហលំ ពត្តត្តំ សិឃា, ឞុខវិបាកក្កហេលា បត ពតេត អតចដ្ឋក្កហលំ ត ពត្តត្តយេច៍ “អចដ្ឋបដិបក្ខា អតចដ្ឋា”តិ ឲតស្មិ បត បទេក្ខ ឞុខវិបាកក្កហលញ្ញាតិ ទោឌត់ យតសិ ពត្វា អាហ “តត្វ អតចដ្ឋចចតេតា”តិអាឌិ៍ តេត
បចត្តិឞុខឞុខវិបាកតាអត្តឞុទ្ធិវិឞុទ្ធិវិបាកតាអក្យសលអព្យាកតសកាចតិចត្តិរសបច្ចបដ្ឋាតបឌដ្ឋាតវិសេយឌីបតតោ ឲចំ វិបុលប្យឃោដតេត្វ បឌដ្ឋឃបរិក្កហោតិ ឌស្សតិ៍ ឞុខ-សទ្ទស្ស ព្ពដ្ឋបរិឃាឃតា វិឃ “តិព្ពាតបរមំ ឞុខំ (ធ៍ ប៍ ១០៦-១០៣), ឞុខា វិរាកតា លោកេ (វ្រគា៍ ១១), តេសំ វូបសមោ ឞុខោ”តិអាឌីឞុ (ឌី៍ តិ៍ ១៍១៦១, ១៤៦) សព្ពាទុក្ខបសមបរិឃាឃតាបិ វិជ្ជតិ, តំអវិបាកតាឃ បត ព្ពឆ ឞុខវិបាកការេចា ត សក្កា ចត្តត្តិ ឌស្សេត្វា អាហ “សព្ពា…បេ… តត្វិ”តិ៍ ព្ពតំ ចុត្តំ ហោតិ – តេក្ខយកក្យសលាតយ្យិ វិចដ្ឋសត្តិស្សឃការេចត បចត្តិសកាចត្តា កិញ្ចាបិ សទេព្ព ក្យសលា សព្ពាទុក្ខបសមឞុខតិប្ឋាឌកា សយ្កចត្តិ, ឃធាចុត្តឞុខស្ស បត អវិបាកកាចតោ ត ឲតេត បតេត ក្យសលាត់ ឞុខវិបាកតា សយ្កចតីតិ៍ វិបក្កកាចយាបត្តេស្ស អទ្ទបឆយ្យស្ស តិទ្ទេហត្តា វិបាក-សទ្ទស្ស “ឃដិ បតា”តិ សាសង្កា ចឌតិ៍

យថាសម្ភវន្តិ សហ អវជ្ជេនាតិ សាវជ្ជា, គរហិតព្ពភាវយុត្តា។ តេន តេនំ គរហិតព្ពសភាវំ ទស្សេតិ។ អញ្ញោបិ អត្ថិ ទុក្ខភាវេន គរហិតព្ពសភាវា អកុសលវិបាកាតិ សាវជ្ជវចនយុត្តេន តេសម្បិ អកុសលតាបត្តិទោសំ ទិស្វា តំ បរិហរិតុំ ទុក្ខវិបាកវចនមាហ។ អវជ្ជ-សទ្ទោ វា រាគាទីសុ ឧក្កដ្ឋាកុសលេសុ និរុឡ្ហោ ហោតីតិ តំសហវត្តិធម្មានំ ឯវ សាវជ្ជភាវេន កុសលាព្យាកតេហិ អកុសលានំ វិសេសោ សាវជ្ជវចនេនេវ ទស្សិតោ។ អព្យាកតេហិ បន វិសិដ្ឋំ កុសលាកុសលានំ សាធារណំ សវិបាកតាលក្ខណន្តិ តស្មិំ លក្ខណេ វិសេសទស្សនត្ថំ ទុក្ខវិបាកលក្ខណំ វុត្តំ។ ឥតោ បរំ “ទុក្ខោ វិបាកោ ឯតេសន្តិ ទុក្ខវិបាកា”តិអាទិនា សុខវិបាកអនវជ្ជកុសលបទានំ ឋានេ ទុក្ខវិបាកសាវជ្ជអកុសលបទានិ ឋបេត្វា យថាវុត្តនយេន អត្ថោ វេទិតព្ពោ។ យោជនា ច សាវជ្ជវចនេន អកុសលានំ បវត្តិទុក្ខំ ទស្សេតិ, ទុក្ខវិបាកវចនេន វិបាកទុក្ខំ។ បុរិមញ្ហិ អត្តនោ បវត្តិសភាវេន លក្ខណវចនំ, បច្ឆិមំ កាលន្តរេ វិបាកុប្បាទនសមត្ថតាយាតិ។ តថា បុរិមេន អកុសលានំ អវិសុទ្ធសភាវំ ទស្សេតិ, បច្ឆិមេន អវិសុទ្ធវិបាកំ។ បុរិមេន ច អកុសលេ កុសលសភាវតោ និវត្តេតិ, បច្ឆិមេន អព្យាកតសភាវតោ សវិបាកត្តទីបកត្តា បច្ឆិមស្ស។ បុរិមេន វា អវជ្ជវន្តតាទស្សនតោ កិច្ចដ្ឋេន រសេន អនត្ថជននរសំ ទស្សេតិ, បច្ឆិមេន សម្បត្តិអត្ថេន អនិដ្ឋវិបាករសំ។ បុរិមេន ច ឧបដ្ឋានាការដ្ឋេន បច្ចុបដ្ឋានេន សំកិលេសបច្ចុបដ្ឋានតំ, បច្ឆិមេន ផលដ្ឋេន ទុក្ខវិបាកបច្ចុបដ្ឋានតំ។ បុរិមេន ច អយោនិសោមនសិការំ អកុសលានំ បទដ្ឋានំ បកាសេតិ។ តតោ ហិ តេ សាវជ្ជា ជាតាតិ។ បច្ឆិមេន អកុសលានំ បទដ្ឋានភាវំ វិភាវេតិ។ តេ ហិ ទុក្ខវិបាកស្ស ការណំ ហោតីតិ។ ឯត្ថ ច ទុក្ខ-សទ្ទោ អនិដ្ឋបរិយាយវចនន្តិ វេទិតព្ពំ។ អនិដ្ឋផលុក្កដ្ឋវិបាកា ហិ អកុសលា, ន ទុក្ខវេទនាវិបាកាវ។ វិបាក-សទ្ទស្ស ផលបរិយាយភាវេ បន និស្សន្ទវិបាកេន អនិដ្ឋរូបេនបិ ទុក្ខវិបាកតា យោជេតព្ពា។ វិបាកធម្មតាបដិសេធវសេន អព្យាកតានំ អវិបាកលក្ខណតាតិ លក្ខណំ វុត្តន្តិ តទត្ថំ ទស្សេន្តោ “អវិបាការហសភាវា”តិ អាហ។ ឯវំបការានន្តិ អភិញ្ញាទីនំ សង្គហោតិ។

ឆហិ បទេហិ តិកេសុ, ចតូហិ ទុកេសុ យថាក្កមំ ឆ ចត្តារោ អត្ថា វុត្តា។ ឆក្កភាវោ ន ភវិស្សតីតិ ឯតេន ចតុក្កភាវាភាវោ ទស្សិតនយត្តា ចោទិតោ យេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ អត្ថភេទោ ឧបបជ្ជតីតិ កស្មា ឯវំ វុត្តំ, ននុ តីហិ ធម្មសទ្ទេហិ វុច្ចមានោ សភាវធារណាទិអត្ថេន អភិន្នោ ឯវ សោ អត្ថោតិ? ន, ជាតិអាទិភេទេន ភេទសព្ភាវតោ។ ភេទកា ហិ ជាតិអាទយោ យាសបទត្ថតាយាតិ យាស-សទ្ទាភិធេយ្យភាវេន តព្ពចនីយភិន្នតាតន្តិ តេហិ កាលសទ្ទាទីហិ វត្តព្ពានំ វិសិដ្ឋត្តា។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – “យថា កាលសទ្ទាទិអភិធេយ្យានំ កាលាទិអត្ថានំ ភិន្នសភាវានម្បិ យាស-សទ្ទាភិធេយ្យភាវេន អភេទោ, ឯវំ ជាតិអាទិភេទេន ភិន្នានម្បិ តេសំ តិណ្ណំ ចតុន្នញ្ច អត្ថានំ ធម្ម-សទ្ទាភិធេយ្យភាវេន នត្ថិ ភេទោ”តិ។ វិនិ...បេ... យាតាតិ ធម្ម-សទ្ទស្ស ទ្វិភេទេបិ ភេទការណមាហ។ ភិន្នជាតិយត្តវចនីយតាយ ហិ តស្សេវត្ថភេទោតិ។

សាធេន្តិ ចោធេតុំ ហោតុ អសម្ពន្ធោ, កា តេ ហានីតិ កទាចិ វទេយ្យាតិ អាសង្កាយ អាហ “បុព្ពា...បេ... នាម ហោន្តី”តិ។ សោ វាតិ សភាវធារណបច្ចយធរិយមានតាសង្ខាតោ អត្ថោ ន សក្កា វត្តុន្តិ យថាវុត្តស្ស អភាវស្ស អបេក្ខាវុត្តិតាយ វុត្តំ។ ន ហិ អបេក្ខាវុត្តិតោ អត្ថេន អបេក្ខិតព្ពំ លព្ភតិ។ សតិបិ សភាវធារណាទិអត្ថសាមញ្ញេ កុសលជាតិអាទិវិសិដ្ឋស្សេវ តស្ស ឥធ អធិប្បេតត្តា ឯកត្តា ន អនុញ្ញាតាតិ វុត្តំ, វចនសំកិលេសវសេន វា។ អថ វាតិអាទិនា តិណ្ណំ ធម្មសទ្ទានំ អភាវត្តំ អសម្ភិន្នត្តា នានត្ថាភាវទោសំ បរិហរតិ។

ទោាបកហេតុកាទយោ ឧប្បត្តិ ខ្លួន ការណត្តិ វុត្តាតិ អាហ “ការណំ នាម យុត្តី”តិ។ ឬត្វត្តិតិអាទិនា តត្ថ “កុសលាទិនយេបិ ឯកត្តំ អាបជ្ជតី”តិ វុត្តត្តា ឯកត្តាបត្តិបិ ចត្តព្ពាតិ ? សច្ចំ ចត្តព្ពា, សា បន អនាចាបត្តិយំ ឯវ អន្តោគធា នានត្តាភាវតោចនានាសាមញ្ញានំ

អេកានេកតិពន្ធតត្តា ចិតេសសតចិតេសសិតព្ពាកាចស្ស សោ អច្ចន្តយកិន្តេស្ស តិយេមត តត្ថិតិ ចិតេសសតចិតេសសិតព្ពាការេចត អច្ចន្តានេកំ

ឥស្សតិ, ន បន អច្ចន្តំ អកិន្តេស្សមេច ចិតេសសតចិតេសសិតព្ពាកាចំ។ អឆ ចា អច្ចន្តំ អកិន្តេស្ស អចិចដសទ្ធម្មចិចរណត្តំ បចត្តា។ កស្មា?

ចិតេសសតចិតេសសិតព្ពាកាចេតាតិ ឯវំ ឃោឌភា កាតព្ពា។ អយិត្តំ អកិកចិត្តំ សក្កុណាតីតិ សក្កោ, ខ្លាត្តីតិ ខ្លត្តោ, បុរិមេ ឥទាតីតិ បុរិត្តុទោតិ ឯវំ កិរិយាកុណាឌិបរិក្កហចិតេសមេត។

អេកានេកចត្តេស្វតិ ចិតេសសសាមញ្ញចត្តេស្ស។ តិល-សត្តា ហិ ឧប្បលសត្តសយាមេឃាេកា ទេត្តុបុលសេតុប្បលិដ្ឋិឧប្បលឌាតិសាមញ្ញតោ

ចិតិចេត្តត្តា តិលកុណយុត្តមេច ឧប្បលឌាតិចិតេសំ ឌោតេតិ។ ឧប្បល-សត្តោបិ តិល-សត្តសយាយុត្តោ

កយទក្ខារកោកិលិឌិកតតិលកុណសាមញ្ញតោ អចឌ្ឍិត្តិត្តា ឧប្បលចត្តុកតមេច តិលកុណំ បកាសេតីតិ ចិតេសសត្តសាមញ្ញត្តយុត្តតា

បឥត្ថយស្ស ឥដ្ឋព្ពា។ ខ្លយិតា តមេត ខ្លតត្រតាបិ អេកានេកចត្តតា ឃោឌតព្ពា។ តាឃ តាឃ អត្ថុយតិយាតិ តោត តោត សដ្ឋកោត។ តោ

តោ ចោហារាតិ អច្ចន្តំ អកិន្តេ អត្តេ បរិយាឃកាចេត អច្ចន្តំ កិន្តេ ឃឆាសកំ អត្តចិចរណកាចេត អេកានេកចត្តេ

ចិតេសសតចិតេសសិតព្ពាការេចត តា តា សយព្ពា បញ្ញត្តិយោ សិទ្ធាតិ អត្តោ។ សយាតេតិ ឯកស្មិំ។ កុសលាទិកាចត្តំ កុដ្ឋិតសលតាទិកាចំ។

អកិឆាតត្តោបិ ហិ អតចឌ្ឍស្សលចិបាកាទិអកិធេយ្យត្តោ ចិឃ សកាចឆារណាទិសាមញ្ញត្តំ ចិតេសមេតីតិ។

ឧទ្ទាហ “កិំ បន ការណំ តិកា ឯវ បឋមំ វុត្តា, ន ទុកា, តិកេសុបិ កុសលត្តិកោវ, ន អញ្ញោ”តិ? ទុច្ចេតោ – ស្សលក្កហណតោ

អប្បេកានេតោ ច តិកា ឯវ បឋមំ វុត្តា។ យស្មា តិកេហិ ទោឌិតោ កុសលាទិកេទេ តព្ពិកាកកិន្តេ ហេតុអាទយោ ទុច្ចយាតា ស្សចិញ្ញោយ្យា

ហោត្តិ។ តថា ហិ “តយោ កុសលហេតូ”តិអាទិនា កុសលាទិយុមេត ហេតុអាទយោ ចិកត្តា, កតិបយតេទា ច តិកា ទ្វាចិសតិបរិយាណត្តា។

តេស្សុ បន សព្ពសក្កហអសង្គហអាទិកល្យាណកាចេត បឋមំ កុសលត្តិកំ វុត្តំ។ តិរចេសសា ហិ ទ្វុបិទ្វុបឆយ្យា កុសលត្តិកេត សក្កហិតា, ន តថា

ចេទតាត្តិកាទីហិ។ តត្ថ ចិបាកត្តិកាទីហិបិ តិរចេសសា ឆយ្យា សក្កហិតាតិ? សច្ចមេតំ, តេស្សុ បន អតចឌ្ឍសាចឌ្ឍឆយ្យា ន អសង្គហេតា វុត្តា

យថា កុសលត្តិកេ។ តត្ថ ច សំកិលិដ្ឋសំកិលេសិកត្តិកាទីស្សបិ តេ អសង្គហេតា វុត្តាតិ? ឯវមេតំ, តេ បន អកល្យាណត្តេត បិបឆយ្យេ អាទិំ

កត្វា វុត្តា, ន ឯវមយំ។ អយំ បន កល្យាណត្តេត បុញ្ញកចបរិតិត្តុតិតិប្បាទកេត បុញ្ញាឆយ្យេ អាទិំ កត្វា វុត្តោ។ ខ្លតិ កកចា សណ្យុត្តុយំ

ទ្វុបិទ្វុបចេសតំ អារកត្តោ សព្ពសក្កហអសង្គហអាទិកល្យាណកុណយោគតោ បឋមំ កុសលត្តិកំ ទេសេតិ, កិច្ចា តទញ្ញត្តិកានំ

ស្សលក្កហណតោ។ តថា ហិ កុសលត្តិកយុមេត “កាយាចចទកុសលតោ ចត្តារោ សោយតស្សសហកតចិត្តុប្បាទា”តិអាទិនា

ចេទតាត្តិកាទយោ ចិកត្តាតិ។

កុសលត្តិកេបិ ច បធានបិសំទិសាកឃហិតកាចតោ កុសលា ឆយ្យា បឋមំ វុត្តា។ កុសលា ហិ ឆយ្យា ស្សលចិបាកត្តា សព្ពសព្ពតឆយ្យានំ ឧត្តយា

អចជ្ជចិឆយតតោ ចិញ្ញាប្បវត្តា ព្ហឆលោកបរលោកេសុ អត្តាចហា តិស្សរណាចហា ច, តស្មា បឆាតាតិការេចត បផយំ ចុត្តា, តប្បជ្ជិបក្ខត្តា តគតត្តទំ អក្យសលំ, តទុភយចិបរីតវកាចា តគតត្តទំ អព្យាកតា ចុត្តា· ក្យសលចរេវត ចា អស្សារោ, អក្យសលចរេវត អាឌីតវចា, អព្យាកតឆរេយ្យសុ តិព្វានចរេវត តិស្សរណត្តិ ព្ហយិតា អស្សារាគិក្កយេត, ក្យសលេសុ បតិដ្ឋាយ បល្លិតា អក្យសលេ បជហត្វា អព្យាកតឆរេយ្យក្ខតយក្កុថលំ តិព្វានញ្ច វច្ចិកទោត្ថីតិ ព្ហយិតា ចា បដិបត្តិក្កយេត អយយត្យប្បត្តិ ឆបិតាតិ វេចិតព្វា·

កស្មា បនេតថ វេក្ខត្តិកាឌីសុ ចិយ វទ្ធបតោ បុរិយបឆ្ជយបជិវេក្ខបចរេវត តតិយបទំ ត ចុត្តំ "តេតចក្យសលា តាក្យសលា"តិ? ចិវេសឌីបតត្ថំ· យថា ហិ វេក្ខាវេក្ខវការេចសុ ឆរេយ្យសុ ពោចិបិ ឆយ្យា តទុភយវការេចត ពោតចិបិ បរិយាយេត ពតាចិ អព្យាករណីយោ តាយ តត្តីតិ វេក្ខត្តិកេ បឆ្ជយបជិវេក្ខបចរេវត "តេតចវេក្ខា តាវេក្ខា"ត្វេច ចុត្តំ, ត ឲុចំ ព្ហឆ· ព្ហឆ បត ក្យសលវកាចា ឲុច ឆយ្យា អក្កុចលុប្បត្តិយា តចា ត ព្យាករណីយា ហោត្តីតិ ព្ហយស្ស ចិវេសស្ស ឌីបតត្ថំ "អព្យាកតា"តិ ចុត្តំ· ចចតយញ្ច ឲុច ចា ព្ហឆំ តាតាកាករណំ "អព្យាកតា តេតចក្យសលា តាក្យសលា"តិ ព្យាកត-វចេត្ត ក្យសលាក្យសលានំ វោនីឌិតព្វាតិ·

ឲត្ត ច អក្យសលេសុ តណ្ហាយ វត្តាក្យសលេហិ, តេតក្ខយកក្យសលាក្យសលេហិ ចា វយុគយវត្ថុំ, តំតំអចយិដ្ឋតេក្ខយកឆរេយ្យហិ ទុក្ខវត្ថុំ, លោកុត្តរក្យសលេត យក្កុវត្ថុំ, អចយិដ្ឋអព្យាកតចិវេសរេវត តិទោឆវត្ថុំ ឥស្សិតំ ហោតិ· តត្ថ វយុគយេត អស្សារោ, ទុវេក្ខត អាឌីតវចា, យក្កុតិទោឆហិ តិស្សរណំ· កិញ្ចាបិ តាយទ្វបបរិច្ឆេឆកាចតោ វកាចឆយ្យតិត្តួរណាបឆាតា អកិឆយ្យកចា, ពោរេលំ បត ក្យសលាឌិចិវេសវេ តិត្តួទិតោ តស្ស ហ្គុបវយ្យានតព្វតាឌិបិ អត្ថតោ ចុត្តយេច ហោតិ· អក្យសលានំ ឆយ្យានំ បហាតាយ ក្យសលានំ ឆយ្យានំ ហ្គុបវយ្យឆាយ "វត្តាបិបស្ស អករណំ, ក្យសលស្ស ហ្គុបវយ្យឆា"តិ (ឆ· ប· ១៥៧; ឌី· តិ· ១·៥០) ឲុចយាឌិចចតតោ ហិ ក្យសលាឌីនំ ហ្គុបវយ្យាឆតាឌិឆស្សតបទំ កាចតោ វាវនំ, តស្មា ក្យសលានំ ហ្គុបវយ្យាឆនំ អក្យសលានំ បហាតញ្ច ហ្គុបិយោ, អព្យាកតចិវេសវស្ស វច្ចិកិរិយា ចលំ, ក្យសលាឌីនំ ហ្គុបវយ្យាឆតាឌិអត្ថ ឆេវតា អាណត្តីតិ អយំ ឆេវតាហារោ·

អាវោព្យដ្ឋេត អតចជ្ជដ្ឋេត ពោរវល្យវយ្យក្ខដ្ឋេត ច ក្យសលា, តប្បជ្ជិបក្ខតោ អក្យសលា, តទុភយចិបរីតតោ អព្យាកតា, វកាចឆារណាឌិអត្ថេត ឆយ្យាតិ អត្យបឆចិធិតតំ ចិធយោ ហារោ·

បុជ្ជកចថលបរិតិព្វតិតិប្បត្តិ ក្យសលេហីតិ យុជ្ជតិ ស្យចចិបាកត្តា, អបាយទុក្ខំវារទុក្ខប្បត្តិ អក្យសលេហីតិ យុជ្ជតិ អតិដ្ឋថលត្តា, តទុភយថលានំ អត្យប្បត្តិ អព្យាកតេហីតិ យុជ្ជតិ អចិបាកឆយ្យត្តាតិ អយំ យុត្តិ ហារោ·

ក្យសលា ឆយ្យា ស្យចចិបាកស្ស បឆដ្ឋានំ, អក្យសលា ទុក្ខចិបាកស្ស, អព្យាកតា ក្យសលាក្យសលាព្យាកតឆយ្យានត្តិ អយំ បឆដ្ឋានោ ហារោ·

ក្យសលក្កហរណេត វេយ អតចជ្ជស្យចចិបាកា ស្យខាយ វេចតតាយ វយ្យយុត្តា អទុក្ខមស្យខាយ វេចតតាយ វយ្យយុត្តា ចិបាកឆយ្យឆយ្យា អត្យបាឌិត្តុបាឌាតិយា អត្យបាឌិត្តអត្យបាឌាតិយា...បេ... អរណា ឆយ្យា, តេ តោរនីតា កចត្តិ ក្យសលលក្ខណេត ឲុកលក្ខណត្តា· តថា

អកុសលកម្មេន ហិ សាវជ្ជទុក្ខវិបាកា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា វិបាកធម្មធម្មា អនុបាទិន្នុបាទានិយា សំកិលិដ្ឋសំកិលេសិកា...បេ... សរណា ធម្មា, តេ ទេសិតា ភវន្តិ អកុសលលក្ខណេន ឯកលក្ខណត្តា។ តថា អព្យាកតកម្មេន ហិ អវិបាការហា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ទុក្ខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា វិបាកា ធម្មា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា ឧបាទិន្នុបាទានិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា អនុបាទិន្នអនុបាទានិយា...បេ... អរណា ធម្មា, តេ ទេសិតា ភវន្តិ អព្យាកតលក្ខណេន ឯកលក្ខណត្តាតិ អយំ លក្ខណោ ហារោ។

“កុដ្ឋិតេ បាបធម្មេ សលយន្តិ”តិអាទិនា និទ្ទិដ្ឋេ ទេសិតត្ថា, កុសលាទីសុ តេន ទ្វាបទ្វាបធម្មេ បរិគ្គហេត្វា វិសុទ្ធិបរិយាយេ “កថំ នុ ខោ សត្តា អនុបាទិសេសនិព្ពានភាគិនោ ភវេយ្យុ”ន្តិ អយមេត្ថ ភគវតោ អធិប្បាយោ, និទានំ អសាធារណតោ កុសលាទិភេទេន ព្យញ្ជនភាគសត្តា សាធារណតោ បន បិដកេ យេវ បទំ កុសលត្តិកស្ស ទេសនា វិចារិតាយេវាតិ អយំ ចតុព្យូហោ ហារោ។

កុសលកម្មេន កល្យាណមិត្តបរិគ្គហោ យោនិសោមនសិការបរិគ្គហោ ច។ តត្ថ បធានេន សកលំ ព្រហ្មចរិយមាវត្តតិ, ទុតិយេន ច យោនិសោមនសិការមូលកា ធម្មា។ អកុសលកម្មេន ទុត្តវិបរិយាយេន យោនិសោតព្វា។ អព្យាកតកម្មេន បន សកលសំកិលេសវោទានភាវបរិញ្ញា យថារហមាវត្តតីតិ អយំ អាវដ្ដោ ហារោ។

តត្ថ កុសលំ ធម្មំ ទេសនា វិភត្តា, សម្បយុត្តបវត្តិអាការាទិតោ បន អនេកធា។ អកុសលំ ធម្មំ ទេសនា ឯកធា វិភត្តា, សម្បយុត្តាទិតោ អនេកធា។ អព្យាកតា បន វិបាកកិរិយរូបនិព្ពានភេទេន ចតុធា ធម្មំ សម្បយុត្តាទិតោ អនេកធា ច វិភត្តាតិ អយំ វិភត្តិ ហារោ។

កុសលា ធម្មា អកុសលានំ បហានាយ វិតក្កាទិប្បហានាយ ច សំវត្តន្តិ, អកុសលា ធម្មា កុសលានំ អនុបសម្បជ្ជនាយ, អព្យាកតេសុ អសង្ខតធាតុ សព្ពសង្ខតនិស្សរណាយាតិ អយំ បរិវត្តនោ ហារោ។

កុសលា អនវជ្ជា បុញ្ញានីតិ បរិយាយវចនំ, អកុសលា សាវជ្ជា អបុញ្ញានីតិ បរិយាយវចនំ, អព្យាកតា អវិបាការហា នេវអាចយគាមី នអបចយគាមីនោតិ បរិយាយវចនន្តិ អយំ វេវចនោ ហារោ។

កុសលាទយោ “យស្មិំ សមយេ”តិអាទិនា បភវប្បដិវេទនបញ្ញត្តិវសេន យថាសម្ភវំ បរិញ្ញាទិបញ្ញត្តិវសេន ច បញ្ញត្តាតិ អយំ បញ្ញត្តិ ហារោ។

អកុសលានំ កុដ្ឋិតានំ បាបធម្មានំ ពលំ កុសលានំ វិយ កុសលានំ ច រាគាទីនំ លភតិ ឧបធម្មតាតិ អយំ បដិច្ចសមុប្បាទមុខេន ឱតរណា, តថា កុសលេន លោភេន្ទ្រិយាទោ សម្ពន្ធា ចាតិ បច្ចយបដិពទ្ធវុត្តិតាយ បដិច្ចសមុប្បាទ...បេ... ឱតរណា, បច្ចយបដិពទ្ធវុត្តិតាយ ចា អាទិអន្តវន្តា អនិច្ចន្តិកា ចាតិ អនិច្ចតាមុខេន ឱតរណា, អនិច្ចតា ឧទយព្ពយបដិបីឡនតាយ ទុក្ខាតិ ទុក្ខតាមុខេន ឱតរណា,

និស្សត្តនិជ្ជីវដ្ឋេន ធម្មាតិ អព្យាបារតោ សុញ្ញតាយោគេន អវតរណំ, ឥទំ កុសលាតិ ចត្តារោ ខន្ធា ទ្វាយតនានិ ទ្វេ ធាតុយោតិអាទិនា ខន្ធាយតនធាតាទិប្បភេទេនបិ អវតរណំ វេទិតព្ពំ។ ឋបិតា នយេន អកុសលាព្យាកតេសុបិ អវតរណំ ទស្សេតព្ពន្តិ អយំ អវតរណោ ហារោ។

កុសលាតិ អារម្ភា, ធម្មាតិ បទសុទ្ធិ, នោ អារម្ភសុទ្ធិ។ តថា អកុសលា ធម្មា អព្យាកតាតិ, ធម្មាតិ បន បទសុទ្ធិ អារម្ភសុទ្ធិ ចាតិ អយំ សោធនោ ហារោ។

ធម្មាតិ សាមញ្ញតោ អធិដ្ឋានំ, តំ អវិកប្បេត្វា វិសេសវចនំ កុសលាកុសលាព្យាកតាតិ។ តថា កុសលា ធម្មាតិ សាមញ្ញតោ អធិដ្ឋានំ, តំ អវិកប្បេត្វា កាមាវចរំ សោមនស្សសហគតន្តិអាទិ វិសេសវចនំ។ អកុសលា ធម្មាតិអាទីសុបិ ឯសេវ នយោតិ អយំ អធិដ្ឋានោ ហារោ។

កុសលានំ ធម្មានំ តយោ ហេតូ ចត្តារិ ច សម្បត្តិចក្កានិ យោនិសោមនសិការោ ឥទ វា ហេតុ, តព្ពិបរិយាយេន អកុសលានំ ធម្មានំ ហេតុ, កុសលាកុសលា ធម្មា យថារហំ អព្យាកតានំ ធម្មានំ ហេតូតិ អយំ បរិក្ខារោ ហារោ។

កុសលាតិ បរិញ្ញេយ្យបក្ខេសុ ភាវេតព្ពបក្ខេសុ។ អកុសលាតិ បរិញ្ញេយ្យបក្ខេសុ បហាតព្ពបក្ខេសុ។ អព្យាកតាតិ បរិញ្ញេយ្យបក្ខេសុ សច្ឆិកាតព្ពបក្ខេសុ។ ធម្មាតិ បរិញ្ញាទីនំ បច្ចត្តភាការក្ខណំ។ តេន បរិញ្ញេយ្យប្បហានភាវនាសច្ឆិករណានិ ទីបិតានីតិ តទង្គាទិវីតិក្កមាទិប្បហានានិ លោកិយលោកុត្តរា ច ភាវនា ទស្សិតាតិ អយំ សមារោបនោ ហារោ។

កាមេច្ចានំ អវិសេសតោ សភាវធម្មគតំ, វិសេសវន្តោ បន ធម្មា វិសេសតោ និទ្ធារិតា។ តថា ហិ ចិត្តេនេវ សមយោ និយមិតោ, តស្មា កុសលបក្ខេន វិសេសតោ សាធិដ្ឋានោ សមថោ វិបស្សនា ច ទស្សិតាតិ។ តថា តប្បដិបក្ខតោ អកុសលបក្ខេន សាធិដ្ឋានា តណ្ហា អវិជ្ជា ច, អព្យាកតបក្ខេន សបរិវារា ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ចាតិ អយំ នន្ទិយាវដ្ដស្ស នយស្ស ភូមិ។

តថា កុសលបក្ខេន មូលភាវវិសេសតោ តីណិ កុសលមូលានិ, តេសុ ច អទោសេន សីលក្ខន្ធោ, អលោភេន សមាធិក្ខន្ធោ, អមោហេន បញ្ញាក្ខន្ធោ នីយតិ។ តថា អកុសលបក្ខេន តីណិ អកុសលមូលានិ, តេសុ ច លោភេន តទេកដ្ឋា អកុសលា ធម្មា។ តថា ទោសមោហេហិ តំតទេកដ្ឋា។ អព្យាកតបក្ខេន អប្បណិហិតានិមិត្តសុញ្ញតា នីយន្តីតិ អយំ តិបុក្ខលស្ស នយស្ស ភូមិ។

តថា កុសលបក្ខេន យេន កោសល្លេន សម្ភូតា កុសលា, តំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ តំសហជាតា តទុបនិស្សយា ច សទ្ធហតុស្សហតាបិលិបិវិវេក្ខបិ សទ្ធិន្ទ្រិយាទីនិ។ តេហិ ច សទ្ធា សទ្ធម្មា ទេសិតា ភវន្តិ។ អកុសលបក្ខេន អកោសល្លបដិច្ឆាទិតានិតរេសុ កាយវេទនាចិត្តធម្មេសុ សុភសុខនិច្ចអត្តាភិនិវេសភូតា ចត្តារោ វិបល្លាសា។ អព្យាកតបក្ខេន យថាវុត្តិន្ទ្រិយបច្ចយានិ យថាវុត្តវិបល្លាសប្បហានភូតានិ ច ចត្តារិ សាមញ្ញផលានិ ទេសិតានីតិ អយំ សីហវិក្កីឡិតស្ស នយស្ស

ក្សឹតិ ឮរេ ពរេយា អត្តតយា៓

ពេហិ ច សិរេទ្ធហិ រេទ្ធ កយ្ហតយាបិ សិទ្ធា រេហាត្តីតិ៓ អឃំ តិរេកា សព្ពឆយ្ហសក្កហិតសព្ពកាកិរេយា រេចឌិតរេព្ពាតិ ឮគំ សាសតបដ្ឋាគំ៓

អឃំ តាច រេតត្តិតរេយត កុសលត្តិកចណ្ណតា៓

ឲចំ រេចឥតាត្តិកាឌឹស្សុបិ យធាសម្គុចំ ចត្យសច្ចតិទ្ធារេលាឌិចិឆិតា រេសាត្យអស ហារា បញ្ចា តយា តិទ្ធិសិតព្ពា, អតិចិត្តារេករេយត បត ត ចិត្តារេយាយ៓ សក្កា ហិ ឮយិតា តរេយត រេតស្ស រេតស្ស តិកក្សរេកស្ស តំតំហារេតយរេយាឌតាត្សុបឆយ្ហតិទ្ធារេលាចរេសត រេត រេត ហារេតយា ចិញ្ញាតា តិទ្ធិសិតុត្តិ៓

៣៓តញ្ចា ស្សុលិត្រ្តិឃំ ស្សុលរេចឥតា ឲច រេហាតិ សាយញ្ញាស្ស រេកឥបរិយាឥាតរេតា, រេកឥស្ស ច សាយញ្ញាបរិច្ចាកេតាតិ អឌិប្បារេយា៓ យស្មា បត ចិរេសសសាយញ្ញាតិ អចយចសយុគាយា ចិឃ អញ្ញាយញ្ញារេតា កិត្តាតិ, តស្មា "ត បត...រេប... សយាតត្តត្តា"តិ ចុត្តំ៓ ឮគាតិ តរេយច រេតសំ កិត្តតត្វំ "អឃឥញ្ញ"តិអាឌិតា ចិចរេតិ៓ តត្ថិ ស្សុលរេហត្សគំ ការេណំ៓ រេតត ស្សុលស្ស ការេណំ ស្សុលរេហត្យ, ស្សុលស្ស ការេណការេណំ ស្សុលម្សលត្តិ ឥរេស្សុតិ៓ ស្សុលរេហត្សតត្តិ ឲត្ត រេហត្យ-សរេទ្ធត ការេណកាចសាយញ្ញារេតា រេហត្យបច្ចយា សក្កហិតាតិ អាហ "ប្សញ្ញាបស្សទ្ធិអាឌឹត"ត្តិ៓ ឲត្ត ច ស្សុលម្សលស្សុលរេហត្សស្ស ឲល្សបចារេទត, ស្សុតារេយ្ហលស្សុលបច្ចយដ្ឋារេតស្ស ស្សុលសហចរិយាឃ, អត្យាបជ្ជតិព្ពារេតស្ស ទុក្ខាបកយការេចត ស្សុលបរិយារេយា ចុរេត្តាតិ ឥដ្ឋរេព្ពា៓ ឮដ្ឋាស្សុតិ ស្សុស្សរេបក្ខគំ ចិបរិណាយាញ្ញាណសក្ខារេទុក្ខតាឃ អតិដ្ឋការេចាបិ អត្ថិតិ ចិរេសរេសតិ៓ ដ្ឋរេបក្ខរេយច ចា អរេបក្ខិត្តា ចិរេសសគំ កតំ៓ សា ហិ អកុសលចិបាកក្សតា អតិដ្ឋាបិ អត្ថិតិ៓ ឲចយាឌឹស្សុតិ អាឌិ-សរេទ្ធត "រេសាចក្កំ ស្សុលចិបាក"ត្តិ (ឌី៓ តិ៓ ១៓១៩៣) ឲចយាឌំ សក្កណ្ហាតិ៓ ឮដ្ឋបរិយារេយា ហិ ឲត្ត ស្សុល-សរេទ្ធាតិ៓

សក្ខារេទុក្ខាឌឹស្សុតិ ឲត្ត អាឌិ-សរេទ្ធត "ឌិតិស្សុលំ ចិបរិណាយទុក្ខំ, អកុសលំ កាយកម្មំ ទុក្ខស្រេឃំ ទុក្ខចិបាក"ត្តិអាឌិរេក សក្កណ្ហាតិ៓ យធាក្កមំ ស្សុលរេចឥតា ទុក្ខអតិដ្ឋបរិយារេយា ហិ ឲត្ត ទុក្ខ-សរេទ្ធាតិ៓ ទុក្ខរេចឥតាទុក្ខចត្វអាឌឹស្ស ទុក្ខសទ្ទប្បចត្តិ ចុត្តតរេយរេតច រេយារេឌតព្ពា៓ ចិបាកាចិបាករេកគាឃ សព្ពាឃបិ ស្សុលរេចឥតាឃ ចរេសត លក្ខណស្ស ចុត្តត្តា តក្សកយាត្សុលយត្វំ ចិចរេត្តា "សកាចរេតា"តិអាឌិយាហ៓ តត្វ ចិបាកា សកាចរេតា ឮដ្ឋស្ស អត្សកចតលក្ខណា៓ ឮតរា សកាចរេតា សក្កប្បរេតា ច ឮដ្ឋស្ស ឮដ្ឋាការស្ស ចា អត្សកចតលក្ខណាតិ ឥដ្ឋព្ពំ៓

អសយាតបច្ចរេយហិ ឲកញ្ញ្សប្បត្តិរេតា សយាតបច្ចរេយហិ ឲកញ្ញ្សប្បត្តិ សាតិសឃាតិ ដ្កក្កសកាតិចិឌាតតចរេសត "សយាតបច្ចរេយហិ សហុប្បត្តិកាតិ អរេត្ថា"តិ ចុត្តំ៓ អឲ ចា ដ្ឋប្បជ្ជតំ ដ្ឋប្បារេគា, ដ្ឋប្បជ្ជតិ ឲតស្មាតិ ដ្ឋប្បារេគាតិ ទុចិរេធាបិ ដ្ឋប្បារេគា ឲក្សប្បាគាតិ ឲត្ត ឲករេសសតរេយត សក្កហិរេតាតិ ឮយិតា អឌិប្បារេយត "សយា...រេប... អរេត្ថា"តិ ចុត្តំ សិឃា៓ រេតត តាតិ ឲកចត្វកាឌឹតិ ឲតស្ស ច "ករេប្បត្តស្សា"តិអាឌិតា សព្ពរេទ្ធា៓ តត្វ ប្សរិយចិករេប្ប ឲកំ ចត្វ តិស្សរេយា ឲរេតសត្តិ រេយាឌតា, ត ឲកំរេយច ចត្វតិ៓ ឲរេកាកក្សតស្ស ក្សតត្តយតិស្សិតត្តា ចត្យក្សតតិស្សិតត្តា ច ដ្ឋបិគាទ្សបិគំ៓ ទុតិយចិករេប្ប បត ឲកំរេយច ចត្វ ឲរេតស្ស តិស្សិតត្តិ រេយាឌតា៓

គិស្សយគិស្សិតតាយប្លាទ៍តាបកាទេរាបកត្តុត្តាកាចឌឹបត់ ឲកចត្វុកចចគត្តិ ភុតិយចិកបេ្យ យហាក្មតចបេយក ខយោឌភា កតា៝ ត្ថតរធា ឲក់ ចត្វុ ឲតោយ្មតិ ឃយាឃត្វុការចេត ប្តបិគាទ្ធបិគយ្យិ បទិក្កហោ ចត្តុត្តា ឃិយា៝ បញ្ចិតញ្ញាណឃយ្យប៉ិដ្ឋតាគត្តិ ត្ថាត់ គិឝស្សតត្តិ ឝដ្ឋត្តា៝ កិទិយបគោឆាឆាតុចក្លចិត្តាណាឝឃោបិ ហិ ឲការបុណាកិត្តុចត្តុកា ចាតិ បិកបេិឃបេត្វាតិ៝ ឃត្តិទណាឌិគត្តិ អាឌិ-ឃដ្ឋេត ចោដ្ឋត្តាគឌចគតឝារបុណាតិ ឃក្ខុយ្យត្តិ, ឲតាគិ ច ឃយ្យប៉ិដ្ឋតាឌិគិ ភុតិអាឃត្តាគិ ត្ថឆាឌិបេ្យតាគិតិ ឝដ្ឋត្តា៝ តាគិ ហិ តភ្ឌិ កបុឌទ្ធបស្ស អត្វុប្បត្តិតោ ឲកស្មិឃេច ហឝយចត្វុស្មិ ចត្តុត្តិ, ត្ថតទាគិ បគ បុទិយបុទិយចិត្តក្លុណុប្បត្តេ ហឝយចត្វុស្មិ ប្តត្តុទ្ធត្តុទាគិ បចត្តុត្តិតិ៝ ណេប្ស ចា ចត្វុប្ស ឲក់ ហឝយចត្វុឃេច ចត្វុ ឲតោឃត្តិ ឲច់ បគ អគត្វុ ឃតិ ភុតិអាឃត្តុតោ ត្ថតទេឃំ ឃយ្យប៉ិដ្ឋតាឌិគំ កហណ៌ ឃិយាតិ ទាតាតត្ថា៝

ឲត្វាហ – "កឃ្វា បគេត្វុ ក្បុឃលត្តិកាគត្តទ់ ចេឆតាត្តិកោច ភុតេត្តា"តិ? កិស្មិ បគ ភុច្ចយាគេ អយយត្តុឃោគកោ ត ឃិយា, អបិច អចយចាត់ អគេកកេឆតាឝស្សតត្វា តិកត្តទេឝឃតា៝ ឃយ្វាឃត្តុឝ្ឋេត ហិ ក្បុឃលត្តិកោគ ឃត្តាឆយ្វាត់ តិឆា ចិកាក់ ឝបេ្យត្វា បុគ តឝចយចាត់ ក្បុឃលិឌិគយ្យិ អគេកកេឆកិត្តុតំ ឝបេ្យត្តេគ ពេឃំ ចេឆតាឃយ្យឃោកចិកាកចិកាចគត្វុ "ឃុណាយ ចេឆតាយ ឃយ្យយុត្តា"តិ ភុត្តា៝ ក្បុឃលិ ហិ ឆយ្វា ឃិយា ឃុណាយ ចេឆតាយ ឃយ្យយុត្តា, ឃិយា អភុក្លុយឃុណាយ ចេឆតាយ ឃយ្យយុត្តា៝ អក្បុឃលិ ឆយ្វា ឃិយា ឃុណាយ ចេឆតាយ ឃយ្យយុត្តា, ឃិយា ភុក្លុយ ចេឆតាយ ឃយ្យយុត្តា, ឃិយា អភុក្លុយឃុណាយ ចេឆតាយ ឃយ្យយុត្តា, តធា អញ្ញាកតា ឃយ្យឃោការហាតិ៝ ឲច់ ក្បុឃលិឌិឆយ្វាត់ បដ្ឋក់ ចេឆតាកេឆេគ ចិកាកឝស្សតត្វុ ក្បុឃលត្តិកាគត្តទ់ ចេឆតាត្តិក់ ចត្វា ត្ថឝាគិ ឃុណឃយ្យយុត្តាឌិគំ បដ្ឋក់ ចិបិកាឌិកេឆកិត្តុតំ ឝបេ្យតុំ ចេឆតាត្តិកាគត្តទ់ ចិបិកត្តិកោ ភុតេត្តា៝ ឃុណឃយ្យយុត្តា ហិ ឆយ្វា ឃិយា ចិបិកា, ឃិយា ចិបិកឆយ្វាឆយ្វា, ឃិយា គេចចិបិកគចិបិកឆយ្វាឆយ្វា៝ តធា អភុក្លុយឃុណឃយ្យយុត្តា, ភុក្លុឃយ្យយុត្តា បគ ឃិយា ចិបិកា, ឃិយា ចិបិកឆយ្វាឆយ្វាតិ ត្ថយិគា គយេគ អចឃេឃត្តិកាគ់ ភុកាគត្វា តស្ស តស្ស អគត្តទចចគេ បឃោឌគ់ ចិកាចេតត្ថា៝

ឲ៝ចិបិកគិទ្ទត្តិត្វា ណគត្តិតិ ពោឃុ ចិបិកឃដ្ឋស្ស គិទ្ទញហតំ ឝបេ្យតិ៝ ឃុក្កកណ្យាឌិតិ អាឌិ-ឃដ្ឋេត អកណ្យអឃុក្លុឋស្សាឌិការចា បទិក្កហិតោ៝ ឃតិ បគ បិក-ឃដ្ឋស្ស ឋលបទិយាយការចេ ទ្ធប់ ចិយ ត គិហឹគោ បក្ក ចិយ ចិឃិដ្ឋោ បិកោតិ ចិបិកោតិ ឲច់ ចា ឲត្វុ អគត្វា ឝដ្ឋត្តា៝ ឃញ្ញាបិទតាតិ ទ៍ឃាស្សាហតា៝ ឃត្តាគេ ឃញ្ញាបិទតាតិ ឲតេគ ចិត្តប្បឃោកឃប្លាតេគ កិទិយាការចេគ ចិបិកឆយ្វាត់ ឃត្តាគចិឃេឃយាហ "យតោ យស្មិ ចិត្តប្បាឝេ ក្បុឃលិក្បុឃលិ ចេតគា, តំឃត្តាគេ ឲច តស្សា ចិបិក្បុប្បត្តិ"តិ៝ ឲត្វុ ច "ឃញ្ញាបិទតា"តិ ឲតេគ អាចដ្ឋគដ្ឋឃំ ចិបិកត្វា គិចទេត្តតិ, "អត្វុបដ្ឋិត្តាចិដ្ឋាតណ្យាយាគេ"តិ ត្ថយិគា អចឃិដ្ឋំ កិទិឃំ គិចទេត្តតិ៝ ប្តកយេគបិ អត្វុឃយឃហាយទ៍ឃាស្សាហតាណក្លុណា ចិបិកឆយ្វាឆយ្វាតិ ឝបេ្យតិ៝ ណេក្វុត្តទក្បុឃលិគយ្យិ ហិ អត្វុឃយា ប្តបតិស្សយា ហោត្តិ, យតោ "កតមេ ឆយ្វា ក្បុឃលិ? យស្មិ ឃមយេ ណេក្វុត្តទ់...បេ... តស្មិ ឃមយេ អចិដ្ឋាបច្ចយា ឃប្លាទា"តិអាឌិគា (ចិក៝ ៦៣៦) អទិយមក្កេចតាយ អចិដ្ឋាប្តបតិស្សយតា បដិច្ចឃមុប្បាឝចិកដ្ឋេ បកាឃិតា៝ គិទ្ទស្សាហឃត្តកាចណក្លុណា ចិបិកា, ប្តកយចិបទិតណក្លុណា គេចចិបិកគចិបិកឆយ្វាតិ៝

អកិញ្ញាឌិក្បុឃលិគត្តិ អាឌិ-ឃដ្ឋេត "អគេហាឃិ កយ្វំ គាគេហាឃិ កយ្វចិបិកោ"តិ (បដិ៝ យ៝ ១៝៦៦៣) ត្ថយិគា តិកោគ ឃក្ខុហិតំ កតិប្តបឆិកាណបឃោកាការចេគ អចិបិក់ ឌិដ្ឋឆយ្វចេឆតឹយំ ប្តបបដ្ឋចេឆតឹយត្វា ឃក្ខុណ្យាតិ៝ អបទាបទិយចេឆតឹយំ បគ ឃំឃារប្បចត្តិយំ

អហោសិកម្មាទិភាវំ ន គច្ឆតិ៑ កាយេន បហាតព្ពាទិតិ អាទិ-សទ្ទេន ទស្សេតិ បហាតព្ពំ សក្កុណាតិ៑ ភ្កយម្បិ “វិបាកានុប្បាទនេ”តិ

ចចនតោ កតិភ្កបដិកាលបទេយាកាការចេន អនុប្បន្នវិបាកមេច អធិប្បេតំ កាចនាយ បហាតព្ពស្សបិ បចត្តិវិបាកស្ស អនុប្បាទនតោ៑

វេយន្តំ បន កាចនាយ បហាតព្ពា អវិបាកា, តេសំ យេតាន អាទិ-សទ្ទេន ទស្សេតិ បហាតព្ពស្ស អហោសិកម្មត្តំ ឧចំបការេស្សេច

បវិក្កហោតិ ចេទិតព្ពំ៑

៳៑ “កឆយាទិន្នា”តិ អយម្បិ បញ្ញោ លក្ខតិ៑ “ឋលកាចេតា”តិ ហិ អាគាតប្បការចេចតំ៑ កេរម្ភិ កោ៣កុបច្ចចេក្កលាទិតំ

ភ្កចេបតកិរិយក្ខតាតំ តំកត្វក្ខតាតញ្ច អត្ថាតំ ភ្កបេតព្ពាសម្ពត្តកាចេតោ តកតិធាយំគោបិ សទ្ទា សម្ពន្ធា ឧចាតិ “ភ្កបេតសទ្ទសម្ពន្ធិតា”តិ ចុត្តំ៑

ភ្កបេតត្តិ ហិ ភ្កបេតព្ពាទេត្ថ ចុច្ចយាតេ អចស្ស ភ្កបេតកិរិយា ភ្កបេតា ច ចាយតីតិ៑ “ទុបធាតុយា តោ បន, កហបតិ, យោ លទ្ទោ យោ

រាកោ យា តន្ហី យា តណ្ហា យេ ភ្កបយុបាទានា, ចេតសោ អធិដ្ឋានា អភិនិវេសា អនុសយា”តិអាទីសុ “ភ្កបយោ”តិ តណ្ហាទិដ្ឋិយោ

អធិប្បេតាតិ អាហ “ភ្កបយ...បេ... ទិដ្ឋីហី”តិ៑ យថាសម្ភចត្តិ “អារម្មណកលេចសេតា”តិអាទិតា អដ្ឋកថាយំ ចុត្តអត្ថេសុ យោ យោ

សម្ភចតិ យោ តេតំ, សោ សោតិ អត្ថោ៑ ត ចចតានុបុព្ពតាតិ “កិំ បន តំ ភ្កបេត”ន្តិអាទិតា ចុត្តចចតានុបុព្ពេន ត យោតេតព្ពោ៑

សព្ពបច្ចយុប្បន្នត្តិ សព្ពតេក្ខុយកបច្ចយុប្បន្នតំ៑ តាបដ្ឋតិ សាយព្ពាតោតាយ ចិសេសេ អចដ្ឋានតោ ចិសេសត្តិតា ច ចិសេសោ

អនុបយុដ្ឋតីតិ តំ បន ចិសេសំ ចុត្តប្បការំ តិយមេត្វា ទស្សេតុំ “តោធេតយ្យា”តិអាទិ ចុត្តំ៑

ភ្កបេតំ ទីបេតីតិ យថា “បិចរិយោ”តិ ឧត្ត បកតោ អាចរិយោ បិចរិយោតិ ប-សទ្ទោ បកតំ ទីបេតិ, ឧចំ ភ្កប-សទ្ទោ ភ្កបេតំ ទីបេតិ

ឧច, ត ចេត្ត កតាទិអត្ថាតំ ឧកន្តេត បច្ចត្តចចតយោកោ ព្ពន្ធិតោតិ៑ អតិសទ្ទោ ចិយាតិ ច ព្ពាធំ សសាធតកិរិយាទីបតសាយព្ពោត

ចុត្តត្តិ ទដ្ឋព្ពំ៑ បច្ចយកាចេតាតិ ឧតេត បុរិមតិព្ពត្តិ ចិសេសេតិ៑ តេត សហជាតស្សបិ ភ្កបិធាតស្ស សក្កហោ កតោ ហោតិ៑ សហជាតោបិ

ហិ ធម្មោ បច្ចយក្ខតោ បុរិមតិប្បន្នោ ចិយ ចោហរីយតិ យថា “ឧកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា”តិ, “ឧកំ លន្ធំ បដិច្ច តយោ

លន្ធា”តិ (បដ្ឋា៑ ១៑១៑៥៣) ច៑ ធាតុកថាយំ បកាសិតត្តិ “ភ្កបបត្តិកចេចា បញ្ចហិ លន្ធេហិ ឧកាទសហាយតនេហិ សត្តរសហិ ធាតូហិ

សក្កហិតោ៑ កតិហិ អសក្កហិតោ៑ ត កេហិចិ លន្ធេហិ ឧកេនាយតនេត ឧកាយ ធាតុយា អសក្កហិតោ”តិ (ធាតុ៑ ៩លិ) ឧចមាទិ៑

សន្ធាយាហ៑ តម្ហា ឧចាតិ ភ្កបិទិន្នសទ្ទាគបេក្ខត្តា ឧច៑ អវិសេសេតព្វាតិ ភ្កបិទិន្នានុបិទិន្នវិសេសំ អកត្វា៑ ភ្កបិធាតាតំ

អារម្មណកាចាតតិចត្តនតោ ភ្កបិធាតេហិ ភ្កបិធាតព្ពាតិ ចា ភ្កបិធាតិយា, ភ្កបិធាតំ ចា អរហន្តីតិ ភ្កបិធាតិយា, ភ្កបិធាតេ តិយុត្តាតិ ចា

ភ្កបិធាតិយា ក-ការស្ស យ-ការំ កត្វាតិ ឧចមេត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោតិ៑

៥៑ចិតាធតំ បីតអតំ កិលយតំ ភ្កបតាទេបិ បរិតអាទេហា អប្បស្សន្ទិការេចា៑ ចិត្តំសិតា យលីតា ច យតោ កេចិ អកិលេសសកាចាបិ អតិដ្ឋចលិ

ការយ្ហា ច ខាតោ៑

៩៑ “សីលមត្តកំ, បរំ ចិយ មត្តាយា”តិអាទីសុ មត្តា-សទ្ទស្ស បមាណចាចកតា ទដ្ឋព្ពា៑ មរិយាទចាចកា ចា មត្តា-សទ្ទោ៑ ចិចារោ

ហេត្ត ធានាតក្កេសុ ហេដ្ឋិមមរិយាទោ, ត បធមញ្ញាទិតាបចារញ្ញាតេសុ ចិយ ចិតក្កោ៑ សា បន ចិចារមរិយាទតា ចិតក្កាការេចេត ឧតេតំ

ឌាតាតិ អចិតក្កក្កហណំ កតំ ឋានំ ចុត្តំ ហោតិ – អចិតក្កា ហុត្វា ចិធារយរិយាឥឈាតរក្កុ ចិធារហេដ្ឋិយកោឌិកាតិំ អឆ ចា ឞ្រូសឥទ្ធា យត្តា-សទ្ទ្រា “យត្តាសុលបរិច្ឆាកា”តិអាឌីសុ (ឆំ បំ ១៩៥០) ចិឃំ អឃរញ្ញា អទ្ធា – ចិតក្កទហិតា កាចតាឃ អតិសុលុយក្ខតចិធារត្តា ឞ្រូសំ ចិធារា ច អចិតក្កចិធារយត្តាតិំ ត ហិ ឋ្ភទតា បទំ ចិធារទរា អត្ថីតិំ ឃឌី ចិតក្កចិររសរទហិតា ចិធារយត្តា, ខុចំ សរត្តុ អចិតក្កចចតំ កិយត្តិឃត្តិ អាហ “ចិធារយត្តចចតគា”តិអាឌិំ ឃឌី ចិធារយត្តទតា អទណ្ណាសយ្យិ អចិតក្កាតំ អត្ថិកាចទឌាតគត្តំ អចិតក្កចចតំ, អចិតក្កា ច ចិធារយត្តា អចិធារាតិ គិចទត្តតណ្ណា កទហតណ្ណា ច, ខុចំ សតិ ចិធារយត្តា ចិររសតំ, អចិតក្កា ចិររសិតណ្ណាតិ ចិធារយត្តាចិតក្កាតិ ចត្តតណ្តិ ទចាឥតំ យតសិ កត្វា អាហ “ចិររសតចិររសិតណ្ណាការចា”តិអាឌិំ ឃឆាកាយត្តិ ចត្តុឋ្ឆាតុទ្ធបំ ំ ទឃត ទឃត ហិ បកាទរត ឆទយ្ខុសុ គិចទត្តតណ្ណាកទហតណ្ណាកាចា លត្តុត្តិ, ទតត ទតត បកាទរត ចិររសតចិររសិតណ្ណាការចា សយ្ខុចតិតិំ បឌាតំ អត្យុក្កទយា បឌាត្យុក្កទយាំ

អចិតក្កា សចិតក្កា ច សចិធារា អចិធារា ចាតិ អចិតក្កាសចិធារា សចិតក្កា អចិធារាតិ ទឃាទឌតណ្ណាំ ទ្ធកទឃកទឥសឥស្សតយ្យិ ទ្ធកឃឥស្សតត្តិ អឌិប្បាទឃត “ឃឌី សចិតក្កសចិធារា”តិអាឌី ចុត្តំ ឋ្ភតទយ្យិ បកាទរតុត្តិ ឋ្ភនំ ឃឆា សចិតក្កសចិធារទរសុ ចិត្តុប្បាទឥសុ ចិតទក្កា អចិតក្កសចិធារតាឃ “អចិតក្កចិធារយទត្តា”តិ ចុទត្តា, ខុចំ ឃឆាចុត្តចិត្តុប្បាទឥសុ ចិធារទរា “សចិតក្កអចិធារទរា”តិ សក្កា ចិណ្ណាតុត្តិ ឋ្ភយយត្តំ សក្តាឃ ចុត្តំ ចិតក្កាការចរត ខុទត ចិធារយត្តាតិ អឃយ្យិ អទទ្ធា ចិររសគិចត្តិអត្តំទឃច យត្តា-សទ្ទំ កទហត្វា ចុទត្តាំ ចិធារយត្តាតិ ហិ ចិធារយត្តចទត្តាតិ ចិណ្ណាឃយាគត្តា តឥណ្ណាចិររសចិទហសាយណ្ណាទតា គិចទត្តត្វា ចិតក្កចិររសចិទហសព្ទាទត អចិតក្ក-សទ្ទោ សគ្គិឆាបិទតា ចិររសទសតិ ខុតិឃណ្ណាគឆទយ្ខុតិំ ឃឆាហ “ត ចិធារទតា”តិអាឌិំ

លិំទចឥឃយាគាតិ អត្យុកចយាគាំ សុលាកាទរតិ ឋ្ភដ្ឋាកាទរ, ឋ្ភដ្ឋាត្យុកចគាកាទរ ចាំ ទ្ធឥាសិគាតិ គតិអបតតិទហិតាំ សុលទ្ទុក្កាតំ អចិទ្ទុគ្គ ទតសំ ញុចឆាឃិកាកាចទតាំ សុលទ្ទុក្កាតិ ចិឃ ហិ សុលទ្ទុក្កាតំ អតគ្គទំ បចត្តតទតា ញុចឆាឃិកាក្ខតា ត ទតហិ ចិទ្ទុឌ្ឍាតិ, ត បត សុលទ្ទុក្កាតិ អតគ្គទាបចត្តិទតាំ “ទ្ធបបត្តិទតា ឋ្ភក្កុតីតិ ទ្ធទបក្កា”តិ អឃំ បតទទ្ធា ឋ្ភឆ ទ្ធទបក្កា-សទ្ទុស្ស សទ្ធុទបក្កាបរិយាឥាតទតា ត ចុទត្តាំ ត ហិ ទលិកសយ្យឃុត្តាឌិទ្ធទបក្កា ទ្ធបបត្តិទតា ឋ្ភក្កុតីតិំ តសុ្ខាតិ ឃសុ្ខា បីតិសហកតាទឃច ត សុលសហកតា, សុលសហកតាបិ ត បីតិសហកតា ខុចាតិ បីតិសហកតា សុលសហកតា ច អណ្ណាយណ្ណា គិត្តា, តសុ្ខាំ សតិបិ សុលសហកតាតំ ទឃកុទឃ្យុត បីតិសហកតការចរ ទឃត សុទលត សយត្តាកតា សុលសហកតា ខុច ទហាត្តិ, ត បីតិសហកតា, តំ សុលំ គិប្បីតិកសុលត្តិ អឃំ ចិររសរសា ឋ្ភយិគា តិទកាត ឥស្សិទតាតិ ឋ្ភយយត្តំ ចិការចទត្តា “បីតិសហកតាតិ ចត្វា”តិអាឌិយាហំ

សិទទ្ទាតិ សាចទសសំ គិទចទសសត្យា សុលបីតិទឃា សក្កទហត្វា បចទត្តហិ បឆយទ្ទុតិឃបឥឥហិ ទឃា បីតិសហកទតា ឆទយ្ខុចិររសទរសា, តំ សុលំ, ទឃា ច សុលសហកទតា ឆទយ្ខុចិររសទរសា, សា បីតីតិ សតិបិ អណ្ណាយណ្ណា សំសដ្ឋការចរ បឥត្តទសក្កហិតកាចឌីបតទតាសិទទ្ទា ឆាការតា ចិឌីទតាតិ អទទ្ធាំ “ចត្យុត្ណ្ណាគសុលំ អតិបណីតសុលត្តិ ឋ្ពញ្ញអាទិកក្កទតា គីហទិត្វា តស្ស បណីតកាចំ ឥទស្សុតំ អឃំ តិទកា ចុទត្តា”តិ ទកចិ ចឥត្តិ, តឥចំ សទណ្ណាសំ សុលទចឥគាសយ្យឃុត្តឆយ្ខាតំ ឋ្ភឆ “សុលសហកតា”តិ ចុត្តត្តា ចិធារទតណ្ណាំ តឆា ហិ “សុលក្ខយិឃំ កាយាចចទរ”តិអាឌិគា (ឆំ សំ ១៧៥១) “កាយាចចទរក្យុសលទតា ចត្តាទរា ទសាយតស្សសហកតចិត្តុប្បាទគា”តិអាឌិគា (ឆំ សំ ១៧៥៥) ច គិទទ្ទ្ទរសា បចទត្តាតិំ

៨ៈ ទិដ្ឋាគតារម្មណំ សន្ធាយាហ, ន ទិដ្ឋាគតវិប្បយុត្តំ, ឯតេន ហេតុក្ខុ សម្បយុត្តកាចាបត្តិ អនុបាទតីយា និយាតិ អធិប្បាយោ។ តត្ថ ច ទិដ្ឋិ កតត្តាកិច្ចករណេន សោតាបត្តិមគ្គេន សម្បយុត្តំ វិក្ខម្ភនាតិវិបាតតេន ទិដ្ឋាគតស្ស បជិចិដ្ឋតមេន សម្បយុត្តំ ហេតុក្ខុ

សម្បយុត្តកាចាបត្តិ ន ចោទេតព្ពាចាតិ? ន, សម្បយុត្តនាមញ្ញា មេសន បុច្ឆយាកត្តា សម្បយុត្តកតត្តាកិច្ចករណាតញ្ញ ទេហិទេត ទុត្តត្តា។ តត្ថ យជិបិ

“បញ្ញាយ ចស្ស ទិដ្ឋា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តី”តិអាទីសុ (ម។ និ។ ១។២៧១) ចិយ អកិន្តកាលស្សបិ កិន្តកាលស្ស ចិយ

ទេទោបចារសម្បយុត្តេតា ទេទចចតំ យុត្តំ, សម្បយុត្តចិទេសេ បត អធិប្បេតោ សម្បយុត្តនាមញ្ញាចចតំ ន កតត្តាតិ សម្បយុត្តនាមញ្ញាមត្តំ ករោត្វា

ទោទនា កតាតិ “ទិដ្ឋាគតារម្មណំ សន្ធាយាហា”តិ ទុត្តំ។ ទុតិយតតិយមគ្គាតម្បិ ឆម្មចក្ខុបរិយាយសម្ពោធទោតា “កាចតាកាចំ អប្បត្តា”ត្តិ

ទុត្តំ។ តត្ថ កាចតា ចឆ្ឋតា។ សា ច ពាហុលំ វប្បត្តិយា ហោតីតិ អាហ “បុគប្បត្តំ ទិដ្ឋត្តតេតា”តិ។ តថា ហិ សតីតិ

“វកយបជិទេក្ខបចទេសតា”តិ បទស្ស សម្បយុត្តកាចតាបជិទេក្ខបចទេសតាតិ អត្ថោ សតិ។ តត្ថ លោកិយសមថចិបស្សនាបិ យថាពលំ កាយវិត្តាទីតំ

បហាយកា, តព្ព កឆមិជំ ទុត្តំ, ន ច អញ្ញោ បហាយកោ អត្ថីតិ ទោទតំ សន្ធាយាហ “អញ្ញោហី”តិអាទិ។

៩ៈ អព្យាកតន្តេហតុមទេត្តស្សុតិ អព្យាកតន្តេហតុកមទេត្តស្ស។ សទ្ធោ កុសលាញ្ញាកតផម្មោ យថាធិប្បេតទេត្តា។ សមាទេសា ន វុបបជ្ជតិ

អសមត្តកាចទោតា។ ទេយសត្តិ ទេយ តតិយទានិកាទេត ទុត្តា ធម្មោ, អទេត្តា ទេតសំ។ វុកិត្តត្តិ ចិសុំ ចិសុំ ទេយាទេតព្ពតាយ ទេច្ច

បហាតន្តេហតុសន្តាតិ កត្វា ទុត្តំ។ ឧតន្តិ “ទេតចសម្បទេតត តកាចតាយ បហាតទេព្ពា ហេតុ ឧទេតសំ អត្ថី”តិ ឧតំ ចចតំ។ ទេតហិ

សម្បយុត្តកាចតាបទេហិ យុទេត្តត បហាតន្តេហតុកបទេត។ ឧចញ្ញា កត្វាតិ ឧចំ សម្បយុត្តកាចតាបទេហិ បហាតន្តេហតុកបទស្ស ចិសុំ ចិសុំ

ទេយាទេតទោតា។ ឧចញ្ញាបុរិមបច្ចេយ...បេ... សម្បយុត្តមេតំ ហោតីតិ។ ឧចត្តិ សម្បយុត្តកាចតាហិ តបហាតទេព្ពា ហេតុ ឧទេតសត្តិ ឧចំ អទេត្តា សតិ។

“ហេតុ...បេ... និយា”តិ ឧតស្ស “បុរិមម្ហិញ្ញាអទេត្តា”តិអាទិតា អហេតុកាតំ អក្កុហិតកាចសម្បយុត្តចទេសត អត្ថំ ចត្វា ពួទាតិ “អច

ចា”តិអាទិតា ទុតិយស្សេច អត្ថស្ស យុត្តកាចំ ចិកាទេចន្តោ “កហេតន្តេព្ពស្សេចា”តិអាទិយាហ។ សោ ហិ “ឧចមទេត្តា កហេតទេព្ពា”តិ

ទុត្តត្តា កហេតន្តេព្ពា។

១០ៈ អញ្ញថាតិ អារម្មណករណមទេត្ត អធិប្បេតោ។ កថំ បទេតំ ជាតិតព្ពំ “អារម្មណំ កត្វាតិ ឧទេតត ចតុកិច្ចសាធកំ អារម្មណករណំ

ទុច្ចតី”តិ? សាមញ្ញទេជាតតាយ ចិទេសេ អចច្ឆាតទោតា អរិយមគ្គធម្មាតំទេយច ច អបចយកាមិកាចទោតា។ “ចត្តារោ មគ្គា អបរិយាបន្នា

អបចយកាមិទេតា”តិ (ធ។ ស។ ១០៦១) ហិ ទុត្តំ។ ទេតទេតចាហ “អរិយមគ្គាតំ ឧតំ អធិចចត”ត្តិ។ ឧទេតទេតច ចា

ចិទេសសុបលក្ខណហេតុក្ខុទេតត ចចទេតត យថាទុទេត្តា អារម្មណករណចិទេសទេសា ចិញ្ញាយតិ។ វិក្ខម្ភនាតិវិបាតតេន ចា អមយទេត្តា

ទេចជិតទេព្ពា។ បច្ចទេចក្ខណាជីតត្តិ ទេចាកាតាទេយោ សក្កញ្ញាតិ។ ហេតុកាទេចតាតិ សម្បាបកហេតុកាទេច។ ពាបទេកា ការទេកា

សម្បាបទេកាតិ តិចិទេធា ហិ ហេតុ, តថា ពារទេបតព្ពាជិកាទេចត ចលំ។ យថា និរយាទិមគ្គស្សកាចាទិកាមិបជិបកាកាចទោតា

អកុសលលោកិយកុសលចិត្តុប្បាទា “អាចយកាមិទេតា ធម្មា”តិ ទុត្តា, ន មិច្ឆាទិដ្ឋិអាទិលោកិយសម្មាទិដ្ឋិអាទិធម្មា ឧច, ឧចំ

តិព្ពានកាមិបជិបកាកាចទោតា លោកុត្តរកុសលចិត្តុប្បាទា “អបចយកាមិទេតា”តិ ចត្តព្ពា, ន អរិយមគ្គធម្មា ឧចាតិ ពួមយត្ថំ ចទេស្សន្តោ

អាហ “បុរិមបច្ឆិមាត”ត្តិអាទិ។ តត្ថ អរិយមគ្គស្សេច តិព្ពានកាមិបជិបកាកាទេចា បរិញ្ញទេត្តាតិ តស្សេច អបចយកាមិកាទេចា យុទេត្តា,

តទនុវត្តកត្តា បន សេសធម្មេ សង្គហេត្វា វុត្តំ អបចយេ វុឌ្ឍិបរិជាននាទិនា សាតិសយំ ភយនំ យេនេត្ត អបចយគាមិនោតិ “យថា ច អបចយគាមិនោ”តិ វុត្តំ បុរិមបច្ឆិមានន្តិ ច ទ្វយម្បិ តិកេ បឋមបទទុតិយបទសង្គហិតានំ អត្ថានន្តិ អត្ថោ “ជយំ ចេវ បនចតិ (ធ· ប· ១០១), ចនំ ច ឃនំ ច តិដ្ឋ”ន្តិអាទីសុ (ខ្លតិច· ៨៩, ១១០; សុ· និ· ១៨៥) វិយ សានុនាសិកោ អាចយ-សទ្ទោតិ “អនុនាសិកលោបោ កតោ”តិ វុត្តំ ឯត្ថ ច “អាចិត”ន្តិ ចត្តេត្វា “អាចយ”ន្តិ វុត្តវចនេន វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ អាចយា ហុត្វា គច្ឆន្តីតិ ឯតេន អបចិនន្តីតិ អបចយា, អបចយា ហុត្វា គច្ឆន្តិ បវត្តន្តីតិ អយមេត្ថ នយតោ ទស្សិតោតិ ទដ្ឋព្វំ

១១· លោកិយេសុ អសេក្ខភាវាបត្តិ ទដ្ឋព្វាតិ កស្មា ឯវំ វុត្តំ, ននុ –

“សិក្ខតីតិ ខោ ភិក្ខុ តស្មា សេក្ខោតិ វុច្ចតិ។ កិញ្ច សិក្ខតិ, អធិសីលម្បិ សិក្ខតិ អធិចិត្តម្បិ សិក្ខតិ អធិបញ្ញម្បិ សិក្ខតិ។ សិក្ខតីតិ ខោ ភិក្ខុ តស្មា សេក្ខោតិ វុច្ចតិ (អ· និ· ៣·៨៦)។ យោបិ កល្យាណបុថុជ្ជនោ អនុលោមបដិបទាយ បរិបូរការី សីលសម្បន្នោ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ភោជនេ មត្តញ្ញូ ជាគរិយានុយោគមនុយុត្តោ បុព្វរត្តាបររត្តំ ពោធិបក្ខិយានំ ធម្មានំ ភាវនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ ‘អជ្ជ វា ស្វេ វា អញ្ញតរំ សាមញ្ញផលំ អធិគមិស្សាមី’តិ, សោបិ សិក្ខតីតិ សេក្ខោ”តិ –

វចនតោ យថាវុត្តកល្យាណបុថុជ្ជនស្សបិ សីលាទិធម្មា សេក្ខាតិ វុច្ចន្តីតិ? ន, បរិយាយកថនតោ។ និប្បរិយាយេន ហិ សេក្ខាសេក្ខកថា យថាសម្ភវំ មគ្គផលធម្មេសុ វុត្តាតិ លោកិយេសុ សេក្ខភាវាសង្កានតោ អសេក្ខភាវាបត្តិ វុត្តា។ តេនេវាហ “សីលសមាធី”តិអាទិ។ អរហត្តផលធម្មាបិ សិក្ខាផលភាវេន បវត្តនតោ ហេដ្ឋិមផលធម្មា វិយ សិក្ខាសុ ជាតាតិអាទិអត្ថេហិ សេក្ខា សិយុំ, ហេដ្ឋិមផលធម្មាបិ ច សិក្ខាផលភាវេន បវត្តនតោ អរហត្តផលធម្មា វិយ អសេក្ខាតិ ចោទនំ មនសិកត្វា “បរិនិដ្ឋិតសិក្ខាកិច្ចត្តា”តិ វុត្តំ, តថា “ហេដ្ឋិមផលេសុ បន”តិអាទិ។ “តំ ឯវ សាលិំ ភុញ្ជាមិ, សា ឯវ តិត្តិរី, តានិ ឯវ ឱសធានី”តិអាទីសុ តំសទិសេសុ តព្វោហារោ ទដ្ឋព្វោ។ ឯតេន ច សេក្ខសទិសា អសេក្ខា យថា “អមនុស្សា”តិ វុត្តំ ហោតីតិ អត្ថោ។ អញ្ញត្ថ “អរិដ្ឋ”ន្តិអាទីសុ វុទ្ធិអត្ថេបិ អ-ការោ ទិស្សតីតិ វុទ្ធិប្បត្តា សេក្ខា អសេក្ខាតិ អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ។

១៣· កិលេសវិក្ខម្ភនសមត្ថតាយាតិ ឥទំ និទស្សនមត្តំ ទដ្ឋព្វំ។ វិតក្កាទិវិក្ខម្ភនសមត្ថតាបិ ហេត្ថ លព្ភតីតិ។ អកុសលវិទ្ធំសនសមត្ថតា ច កុសលានំ តត្ថ សាតិសយកិច្ចយុត្តំ បរិត្តធម្មេហិ មហគ្គតានំ បកាសេតុំ “កិលេសវិក្ខម្ភនសមត្ថតាយា”តិ វុត្តំ។ វិបាកកិរិយេសុ ទីឃសន្តានតាយ, ន កិលេសវិក្ខម្ភនសមត្ថតា វិបុលផលតា ចាតិ អត្ថោ។ “វិបុលំ ផលំ វិបុលផល”ន្តិ ឥទំ បន អត្ថេ គយ្ហមានេ វិបាកេសុបិ វិបុលផលតា លព្ភតេវ។ សោបិ ឥតរេសំ វសេន អដ្ឋកថាយំ វុត្តោតិ វេទិតព្វោ។ មហន្តេហិ គតា បដិបន្នាតិ អយំ បនេត្ថ ទិដ្ឋម្បិ សាធារណោតិ។ ខុទ្ទោ អយំ ឥត្តរកោតិ សត្តានំ បមាណំ ករោន្តា វិយ បវត្តន្តីតិ រាគាទិកា កិលេសា “បមាណករា”តិ វុត្តា។ តេហិ បរិតោ ខណ្ឌិតា បរិច្ឆិន្នាតិ បរិត្តា។ សតិបិ កេហិចិ បរិច្ឆិន្នត្តេ មហាបមាណភាវេន គតា បវត្តាតិ មហគ្គតា។ បរិច្ឆេទករានំ កិលេសានំ វុត្តមានម្បិ អគោចរភាវតោ តេហិ ន កេនចិបិ បរិច្ឆិន្នា វីតិក្កន្តាតិ អបរិច្ឆិន្នា អប្បមាណា, យតោ តេ “អបរិយាបន្នា”តិបិ វុច្ចន្តិ។

១៣៉ តិត្ថិ ត ឌតេត្ថិ បត្តតរតាឃ អបេចតកកាចតោ៉ ៩ត្ថ ច “បយាលាកទេហិ”តិអាឌិកោ អត្ថចិកប្យោ “អតប្យកត្ថេតា”តិអាឌិកាឃ ហិតត្តិកបឌចណ្ហតាឃ បរេតា ឌាហ្វុ បេិត្ថកោសុ លិលិឃតិ, ឃឆាឆាតេ ៩ច បត អាតេត្ថា ចត្តត្ថោ៉

១៣៉ លេិកិឃសាឆ្វឌតេហិបិ អតិឌិក្យន្ធតឹយេសុ អាតត្តទិឃកយុតត្តិកចាឌាឌឹសុ បចត្តិ ចិតា ចិបល្លាសពាលចការចេត ត ហោតីតិ “ចិបទិឃាសឥត្យហតាឃា”តិ ទុត្តំ៉ ៩តេតាតិ “ចិបិកឌាតេ សតី”តិអាឌិតា សតិបិ កាលតិយេ ចិបិក្យប្យាឌតេ សាសក្កចចតេត៉ តស្មាតិ ឃស្មា ឃឆាទុត្តតយេត តិឃតតាឃ អតិប្យសក្កោ ទុត្តិចាទោ, តស្មា៉ ពាលចតា...បេ... បចត្តីតិ ៩តេត អសយាតឌាតិកោត អតិចត្តតឹឃចិបិកតំ, សយាតឌាតិកោត ច ចិបិកាត្យប្យាឌតេបិ អតត្តទំ ចិបិក្យប្យាឌតសយត្ថតាឃ អចិហត្តត្ថាតំ អតត្តទិកាតំ ឌស្សេតិ៉ ឃតោ តេតំ ចិបិកឆយុតា ចិឃ សកាចសិន្ធា តិឃតាតត្តទិឃតា៉ អញ្ញាស្ស...បេ... ឌាតតោតិ ព្ពយិតាបិ អសយាតឌាតិកាឌឹហិ អតិចត្តតឹឃថលតំ ៩ច ចិកាចេតិ៉

ចោឌកោ អឆិប្បាយំ អឌាតត្តោ “តត្វ”តិអាឌិតា អតិប្យសក្កយេច ចោឌេតិ៉ ព្ពតរោ “តាបជ្ជតី”តិអាឌិតា អត្តតោ អឆិប្បាយំ ចិចទេតិ៉ ៩កត្តេតិ អចស្សយុក្ខចិតិ៉ សត្តិឃតត្តាតិ សប្យាឌតេ ឌតតេ តិឃតកាចតោ៉ ក្ខបទោ អចិបច្ចតសកាចាសក្កា ឃេសុ តាតិ ក្ខបទោចិបច្ច... បេ... សក្កាតិ, តក្ខាចោ ក្ខប...បេ... សក្កត្តំ, តស្មា៉ “ត សយត្ថតាចិឈាតត្តាតិ ពាលចតាបិ អាតត្តទិយេត អត្យបហត្តត្ថាតំ អាហ៉ ក្ខបត្ថយុក្ខកាតិ អត្យពាលប្យឌាឃកាតិ ហោត្តិ ក្ខប្យត្តិឃា សត្តាតស្ស ចិសេសិតត្តា៉ តោត តេតំ ចិបិកាត្យប្យាឌតេបិ អយោឈទុត្តិតំ អាហ៉

១៩៉ យក្កកិច្ចំ បទិញ្ញាឌិ៉ អដ្ឋក្កិកយក្កសយ្ខាឌិដ្ឋិយក្កសយ្យឃុត្តាលេិកាឆោសសក្លាតេហិ យក្កហេត្វហិ យក្កសយ្យឃុត្តលន្ធេសសយក្កក្ខសយ្ខាឌិដ្ឋិតំ សហេត្យកកាចឌស្សតតោ តិល្ហិ តឃាតំ អសក្កហិតសក្កលាសចសេតាតិ ទុត្តំ៉ ហេត្យពាហ្យតាចសេតាតិ ពាហ្យហេត្យកស្ស បឆយតឃស្ស អតត្តទំ ពាហ្យហេត្យកតាសាយត្ថោត តិក្លេបកល្ហបិឡព្ពឃំ តតិឃំ ទុត្តតយោ ព្ពឆ អដ្ឋកចាឃំ ទុតិឃំ ទុត្តោ៉ ឃឆាសកំ បច្ចយេហិ បចត្តយាតេសុ តិទិហកេសុ ឆយ្ខសុ កេសច្ចិ អត្យចត្តតឹឃកាចោ ត កេចលំ ឆយ្ខសកាចតោយេច, អឆ តោ បុទិយឆយ្ខាតំ បចត្តិចិសេសតេបិ ហោតីតិ អាហ “បុព្ពាភិសក្លាទចសេតា”តិ៉ បចត្តិចិសេសោ ហិ បុទិយបុទិយាតំ ចិត្តចេតសិកាតំ ក្ខត្តាទុត្តទេសុ ចិសេសាឆាតំ កាចតាបុព្ពាភិសក្លាទោតិ៉ អត្យចត្តឃយាតោតិ កទ្យការឃយាតោ៉ ក្ខឌាហទលាចសេតាតិ តិឌស្សតចសេត, ត តិទចសេសឌស្សតចសេត៉ ឃស្មា បតាតិអាឌិតា ឃឆាទុត្តំ អត្ថំ បិឌេត្តទេត សាឆេតិ៉ តត្ថ ហិ អឆិបតិបច្ចឃស្ស បច្ចតឹយេ ធិតត្តា យក្កោ អឆិបតិ យក្កាឆិបតីតិ អឃយត្តោ លក្ខតីតិ៉ សយាតសដ្ឋត្ថចសេតាតិ សតិបិ អញ្ញាបឌត្ថសយាតាឆិករលាសយាសត្ថកេឌ យក្កាឆិបតិសដ្ឋត្ថកេឌាកាចំ សន្ធាឃ ទុត្តំ៉

១លិ៉ ក្ខប្យត្ត-សន្ធោ ក្ខប្យាឌាឌិ បដិបជ្ជយាតោ, បត្វា ចិកតោ ចាតិ ទុចិឆេសុ អត្ថេសុ ក្ខកយេសយ្យិ ចាចកោ, ត បុទិយាតំយេចាតិ តយត្ថំ ឌស្សេតុំ “អត្យប្យត្តា”តិអាឌិយាហ៉ តត្ថ ក្ខប្យត្តកាចោ ក្ខប្យាឌាឌិប្យត្តតា៉ តោត អតីតាបិ សក្កហិតា ហោត្តិ៉ តោតេចាហ “សព្ពោ ក្ខប្យត្តកាចោ”តិ៉ ក្ខប្យត្តឆយ្ខកាចោ “ក្ខប្យត្តា ឆយ្ខា”តិ បឌេត កហិតឆយ្ខកាចោ, ចត្តយាតឆយ្ខកាចោតិ អត្ថោ៉ យោ ចា ក្ខប្យាឌាឌិប្យត្តោ អត្តតោ ច សកាចំ ឆារតិ បច្ចយេហិ ច ឆារិឃតិ, សោ ក្ខប្យត្តឆយ្ខោតិ បច្ចប្យត្តកាចោ ក្ខប្យត្តឆយ្ខកាចោតិ ៩ចយេត្ថ អត្ថោ ឌដ្ឋព្ពោ៉

ឧប្បន្នមេវ ចត្វា "អនុប្បន្នា"តិ ចចនំ ន យថាធិគតបដិសេធនត្ថំ គចេយ៉ំ បច្ចេតព្វន្តិ អាហ "យទិ ហិ"តិអាទិ៍ គេចិ បនេត្ថ "ឧប្បន្នាតិ បនេន អតីតាបិ សង្គហិតា៍ យទិ ន សង្គហិតា, តិន្នាតំ ចិយ តេបិ នចត្តព្វាតិ ចត្តព្វំ សិយា , ន ច តថា ចុត្ត"ន្តិ ចទន្តិ, តំ បន តេសំ

យតិយត្តមេច៍ អយំ បន ពិគេកា ទ្វិន្នំ អទ្ធានំ ចសេន ប្ចុទេត្វា ទស្សិតោតិ អដ្ឋកថាយំ ចក្ខតីតិ៍ ឧចំ សនេត្ត គស្មា អតីតា នចត្តព្វាតិ ន

ចុត្តាតិ? ធម្មចសេន អសង្គហិតត្តាភាចតោ៍ ធម្មចសេន ហិ អសង្គហិតំ តិន្នាតំ តត្ថ នចត្តព្វំ ជាតំ, ន ច តិយោគតោ អតីតា នាម ធម្មា

គេចិ អត្ថិ, យេ ព្វាន អសង្គហិតត្តា នចត្តព្វា សិយុន្តិ៍ ចលតិន្នត្តិតោ គារលាស្ស ប្ចុទោតទំ តិន្នត្តិ ព្វាន បរិតិដ្ឋិតសទ្ទេន ចុច្ចតិ, ន តស្ស

ហុត្វា ចិគតភាវចាតិ អាហ "អភាវេត ចា"តិ៍ យតោ មេទត្តយ្យុស្ស ភាចតោ ឧប្បជ្ជនគចលយ្យំ "ឧប្បាទី"តិ ចុច្ចតិ៍

១០៍ យស្ស ធរាភា ចុដ្ឋហិត្វាតិអាទិកា "តេតាតត្ថា"តិអាទិបាឡព្វយា គេដ្ឋាបាឡគំ អត្ថចសេន ទស្សេតិ៍ អយពិ្យាតត្ថ បាឡព្វ –

"គចន្នាតត្ថ , កិក្ខុ អញ្ញាណមេច ចិត្តំ សល្លេបតិ សត្តិសារេតិ ឧកោទិ៍ គរោតិ សយាទហតិ៍ ព្វធាតត្ថ, កិក្ខុ ចិចិច្ចេច…បេ… ចត្តុំ ធរាតំ

ឧបសយ្យជ្ជ ចិហរតិ៍ ឧចំ តោ…បេ… សយាទហតិ៍ សោ អញ្ញាណំ ប្ចុន្នាតំ យតសិ គរោតិ, តស្ស អញ្ញាណំ ប្ចុន្នាតំ យតសិគរោតោ ប្ចុន្នាតាយ

ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ…បេ… យុច្ចតិ៍ ឧចំ សត្តមេតំ, អាតត្ថ, កិក្ខុ ឧចំ សយ្យជាតាតិ អញ្ញាណំ តោ មេ ប្ចុន្នាតំ យតសិគរោតោ អញ្ញាណំ ប្ចុន្នាតាយ

ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ…បេ… យុច្ចតីតិ, ព្វតិហ តត្ថ សយ្យជាតោ ហោតិ៍ សោ ពាហិទ្ធា ប្ចុន្នាតំ…បេ… អញ្ញាណពាហិទ្ធា ប្ចុន្នាតំ…បេ… សោ

អារេតញ្ញ៉ា យតសិ គរោតិ, តស្ស អារេតញ្ញ៉ា យតសិគរោតោ អារេតញ្ញាយ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ…បេ… យុច្ចតីតិ, ព្វតិហ តត្ថ សយ្យជាតោ ហោតិ៍

តេតាតត្ថ, កិក្ខុតា"តិ (យ៍ តិ៍ ៦៍១ប៉ប៉)៍

តត្ថ អញ្ញាណប្ចុន្នាតាទីស្វុតិ អញ្ញាណំ ពាហិទ្ធា អញ្ញាណពាហិទ្ធា ច ប្ចុន្នាតាយ អារេតញ្ញា ច៍ បធយញ្ញាតាទិសយាធិតិយិតេត្តតិ

បិតគក្ខុតបធយញ្ញាតាទិសយាធិតិយិតេត្ត៍ អបក្យុលបិតគញ្ញាតតោ ចុដ្ឋិតស្ស ហិ អញ្ញាណំ ប្ចុន្នាតំ យតសិគរោតោ តត្ថ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ៍ តតោ

"បរស្ស សន្តានេ ត្ុ តោ គឆ"ន្តិ ពាហិទ្ធា យតសិ គរោតិ, តត្ថបិ ន បក្ខន្ទតិ៍ តតោ "គាលេត អត្តតោ សន្តានេ, គាលេត បរស្ស សន្តានេ

ត្ុ តោ គឆ"ន្តិ អញ្ញាណពាហិទ្ធា យតសិ គរោតិ, តត្ថបិ ន បក្ខន្ទតិ៍ តតោ ឧកតោភាគចិយុតេត្តា ហោត្ុគាយោ "អទ្ទុបសយាបត្តិយំ ត្ុ តោ

គឆ"ន្តិ អារេតញ្ញ៉ា យតសិ គរោតិ, តត្ថបិ ន បក្ខន្ទតិ៍ "ព្វទាតិ មេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតី"តិ ចិស្សដ្ឋចិរិយេត ន កចិតព្វំ, បិតគញ្ញាតមេច បត

សាធុគំ ប្ចុតប្បុតំ យតសិ គាតព្វំ, ឧចយស្ស ទុក្ខំ លិត្ថតោ ថរសុមិអចហតេត្ត ប្ចុតប្បុតំ តិសិតតិសិតំ គារេត្វា លិត្ថត្តស្ស លិតេជ្ជ ថរសុ ចិយ

គយ្យដ្ឋារេត យតសិគារេា ចហតីតិ ទស្សេត្ុំ "តស្សិយេចា"តិអាទិ ចុត្តន្តិ៍

អត្ថតោ ច អសយាតត្តាតិ ព្វាទំ គស្មា ចុត្តំ៍ តត្ុ យេសុ អត្តេសុ អញ្ញាណ-សទ្ទោ ចត្តតិ, តេ សន្ធោ ទស្សេត្វា ព្វធាធិប្បេតត្ថតិទ្ធារលាត្ថំ

អត្ថទ្ធារចសេនេតំ ចុត្តំ៍ ចក្ខាទីសុ ច អញ្ញាណិក-សទ្ទោ អញ្ញាណាតំ អត្ថគ្គតាចិសេសយុបិតាយ បចត្តតិ, យតោ តេ អញ្ញាណអញ្ញាណាតិ ចុច្ចន្តិ៍

អបិច "៧ អញ្ញាណិកាតី"តិ ព្វាទំ អញ្ញាណិក-សទ្ទស្ស ចក្ខាទីតំ អញ្ញាណភាចចិភាចតសង្ខ្មាចតោ ព្វាន ឧទាហរលាចសេន ចុត្តំ៍ តេតេច ហិ

អដ្ឋកថាយំ អញ្ញាណិកទ្ទេគ "អញ្ញាណាច អញ្ញាណិកា"តិ ចុត្តំ៍ ឧចញ្ចា សតិ ន ឧត្ត សទ្ទតោ អសយាតតាបិ សិយា, តស្មាមេច យថាចុត្តចោទតំ

ចិតេសារេធន្តោ "អយំ បនេត្ថ"តិអាទិយាហ៍ តេតាតិ តស្មា៍ តំចាចគស្សាតិ អញ្ញាណញ្ញាណចាចគស្ស សក្កា ចត្តុំ តទត្ថស្ស

ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨠᨱ᩠ᨯᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

“ᨶ ᨡᩮᩣ, ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ ᩈᩮᩣᨽᨲᩥ ᩈᨦ᩠ᨣᨱᩥᨠᩣᩁᩣᨾᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᨱᩥᨠᩣᩁᨲᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᨱᩥᨠᩣᩁᩣᨾᨲᩴ ᩋᨶᩩᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪓.᪑᪘᪖) ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩣᩈᩣᩁᩩᨸ᩠ᨸᩔ [illegible] ᩋᨽᩣᩅᩔ ᨧ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᩈᨦ᩠ᨣᨱᩥᨠᩣᩁᩣᨾᨲᩣᨿ, “ᨶᩣᩉᩴ, ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴ, ᩑᨠᩴ ᩁᩪᨸᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᨾᨶᩩᨸᩔᩣᨾᩥ, ᨿᨲ᩠ᨳ ᩁᨲ᩠ᨲᩔ ᨿᨳᩣᨽᩥᩁᨲᩔ ᩁᩪᨸᩔ ᩅᩥᨸᩁᩥᨱᩣᨾᨬ᩠ᨬᨳᩣᨽᩣᩅᩣ ᨶ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿᩩᩴ ᩈᩮᩣᨠᨸᩁᩥ…ᨸᩮ… ᩏᨸᩣᨿᩣᩈᩣ”ᨲᩥ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪓.᪑᪘᪖) ᩑᩅᩴ ᩁᩪᨸᩣᨴᩥᩁᨲᩥᨿᩣ ᨧ ᩋᩣᨴᩦᨶᩅᩴ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ [illegible] “[illegible]”ᨲᩥ, ᨲᩔ [illegible] “ᩋᨿᩴ ᨡᩮᩣ ᨸᨶᩣ”ᨲᩥ [illegible] –

“ᩋᨽᩥᨩᩣᨶᩣᨾᩥ ᨡᩮᩣ ᨸᨶᩣᩉᩴ, ᩋᨣ᩠ᨣᩥᩅᩮᩔᨶ, ᩋᨶᩮᨠᩈᨲᩣᨿ ᨸᩁᩥᩈᩣᨿ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨴᩮᩈᩮᨲᩣ, ᩋᨸᩥᩔᩩ ᨾᩴ ᩑᨠᨾᩮᨠᩮᩣ ᩑᩅᩴ ᨾᨬ᩠ᨬᨲᩥ ‘ᨾᨾᩮᩅᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᩈᨾᨱᩮᩣ ᨣᩮᩣᨲᨾᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨴᩮᩈᩮᨲᩦ’ᨲᩥ. ᨶ ᨡᩮᩣ ᨸᨶᩮᨲᩴ, ᩋᨣ᩠ᨣᩥᩅᩮᩔᨶ, ᩑᩅᩴ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ. ᨿᩣᩅᨴᩮᩅ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨸᨶᨲ᩠ᨳᩣᨿ ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣ ᨸᩁᩮᩈᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨴᩮᩈᩮᨲᩦᨲᩥ. ᩈᩮᩣ ᨡᩮᩣ ᩋᩉᩴ, ᩋᨣ᩠ᨣᩥᩅᩮᩔᨶ, ᨲᩔᩣᨿᩮᩅ ᨠᨳᩣᨿ ᨸᩁᩥᨿᩮᩣᩈᩣᨶᩮ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴᨿᩮᩅ ᨸᩩᩁᩥᨾᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨾᩣᨵᩥᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩮ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨱ᩠ᨮᨸᩮᨾᩥ ᩈᨶ᩠ᨶᩥᩈᩣᨴᩮᨾᩥ, ᩑᨠᩮᩣᨴᩥᩴ ᨠᩁᩮᩣᨾᩥ, ᩈᨾᩣᨴᩉᩣᨾᩥ ‘ᨿᩮᨶ ᩈᩩᨴᩴ ᨶᩥᨧ᩠ᨧᨠᨸ᩠ᨸᩴ ᩅᩥᩉᩁᩣᨾᩦ’”ᨲᩥ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪑.᪑᪘᪖) –

ᩋᩣᨣᨲᨭ᩠ᨮᩣ

᪑᪑. ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩮᩉᩥ ᩋᨶᩥᨴᩔᨶᩮᩉᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩣ ᩅᩥᨿ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨿᨳᩣ “ᩈᩥᩃᩣᨸᩩᨲ᩠ᨲᨠᩔ ᩈᩁᩦᩁ”ᨶ᩠ᨲᩥ [illegible] ᨸᩦᩅᩣᨸᩥ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᨲᩮᩣ ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩣ ᨶᩥᨴᩔᨶᨠᩁᨱᨲᩣ ᨶᩣᨾ [illegible] [illegible]

ᨲᩥᨠᨾᩣᨲᩥᨠᩣᨸᨴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ទុកមាតិកាបទវណ្ណនា

១-៦។ សមានទេសង្គហណានំ ទុកស្មិំយេវ ចតុស្មិំ កហេតុដ្ឋានំ, ទុកចតុក្កសមានំ ចា។ អថ ចា សមានេសមានំ ទុកចតុក្កត្តា សមានកហេតុដ្ឋកាចានំ ទុកប្បភេទតោតិ អវត្វា។ យេ ធម្មា ហេតុសហគតា, តេ ហេតូហិ សហ សម្បយុត្តា។ យោ ច តេសំ សហេតុកភាវោ, សោ សហជាតាទីហិ ហេតូហិ ការោតិ កត្វា វុត្តំ “សមា…បេ… សម្បាច”ន្តិ។ អាទិ-សទ្ទេន ចេត្ថ សប្បតិដ្ឋិតការណសាធនាទិហេតុញ្ញាបនេន បរិគ្គយ្ហតិ។ ទុកិកាទុបាយន្តិ ទុកកលាបការេន បទត្ថមានានំ ចិត្តចេតសិកានំ សំសន្ទនាយ សម្ពន្ធការេន ទុវិញ្ញេយ្យតានានាការណត្តំ យេវ សន្ធាយ វុត្តំ។ ធម្មានន្តរការេនបីតិ សភាវត្តជាការេនបិ។ បធម្មានន្តរតាតិ នានាបការាទិធម្មតាជេ។ ទុវេន បការន្តរេន បក្ខិ ទុកន្តរេវន្តិ វេទិតព្វំ។ អនេកប្បការា ហិ ធម្មា។ តេនេវ “សព្ពេ ធម្មា សព្ពាការេន ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណមុខេ អាបាថំ អាគច្ឆន្តី”តិ (មហានិ។ ១៥៦; ធម្មស។ អដ្ឋ។ និទានកថា) វុត្តំ។ អយញ្ហិ អវត្វា តិកេសុបិ ឯកវច្ចនំ។ យេសំ ចិនេយ្យានំ យេហិ បការចិសេសេហិ ធម្មានំ ចិភាគេន ញាតេ បជានេនា ហោតិ, តេសំ នប្បការភេទេហិ ធម្មានំ ចិភាគំ។ យេសំ បន យេន ទុកេនេវ បការេន ចិភាគេន បជានេនា ហោតិ, តេសម្បិ តំ វត្វា ធម្មិស្សរត្តា នព្ពញ្ញុតញ្ញាណសម្បការចិភាគនញ្ញា ទេសនាចិលាសោតិ អាហ “ទេសនាវិញ្ញាប្បការជានន”ន្តិអាទិ។ តត្ថ ទុកេន បការេន ជានន្តស្ស នព្ពញ្ញាប្បការចិភាគំ អថលំ ហោតីតិ? ន ហោតិ បដិសម្ភិទាប្បភេទស្ស ឋបនិស្សយត្តា។ តេ បការា ទុកេនន្តិ នប្បការា, នក្ខាទោ នប្បការនា។ ញាយីនា ធម្មានំ ចិញ្ញមានស្សេវ បការចិសេសស្ស ចិភាគំ ទេសនាចិលាសោតិ វុច្ចតិ។

អញ្ញត្រាបីតិ “អហេតុកា ចេវ ធម្មា ន ច ហេតូ”តិអាទីសុ។ យថា បទន្តរេគហណេន ការេត្វា ចុតិយតតិយទុកេហិ សទ្ធិំ ឈដ្ឋទុកានេយ យោជនា “ហេតូ ធម្មា នហេតុកាបិ អហេតុកាបី”តិអាទិនយា ននយា ទុកា លព្ភន្តិ, ឯវំ ចុតិយតតិយទុកេហិ ការេត្វា បឋមទុកេន សទ្ធិំ យោជនាយ “នហេតុកា ធម្មា ហេតូបិ ន ហេតូបិ, អហេតុកា ធម្មា ហេតូបិ ន ហេតូបិ, ហេតុនម្បយុត្តា ធម្មា ហេតូបិ ន ហេតូបិ, ហេតុចិប្បយុត្តា ធម្មា ហេតូបិ ន ហេតូបី”តិ ចត្តារោ ទុកា លព្ភន្តិ, តេ បន វុត្តនយេនេវ សក្កា ញស្សត្តន្តិ ន ញស្សិតាតិ ទដ្ឋព្វំ។ អថ ចា បិញ្ចត្ថយំ ចុទេត្តហិ ចត្តុត្ថបញ្ចមេហិ អដ្ឋកថាយំ ញស្សិតេហិ ឆទិតេហិ ទ្វីហិ និក្ខេបការណតោ ទុតោ ន វុត្តា។ នក្ខិចេនចិសេសនយត្តយេន ហេត្តុ ចិសេសោតិ។ តេនេវ ហិ និក្ខេបត្តត្តា បិញ្ចត្ថយំ អាកាតទុកេសុ យថានិទ្ទិតទុកានំ យថានយក្ខំ អនេរានទេន អនុត្តត្តំ ញស្សត្តំ “ទុតេសុ បន”តិអាទិមាហ។

អថ ចា “ទុតេ ចា កតិញស្សេតតា”តិអាទិនា ចក្កយាតនយេន “ហេតូ ចេវ ធម្មា អហេតុកា ចា”តិអាទិកំ នម្ភវន្តានំ ទុកានំ សក្កេហ នតិ ទុតេសម្បិ សក្កេហា សិយា។ យតោ ចា ទុកតោ បភំ និទ្ធារេត្វា ទុកត្ថំ ចុច្ចតិ, តេន នតិ ច នានត្តេ ទុកត្ថំ លព្ភតិ, ន ចេត្វ គោចិ ចិសេសោ យថាទុត្តទុកេហិតិ សំវណ្ណនាសុ ន ញស្សិតន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ ឯត្ថ ច យថា នហេតុកទុកតោ ហេតុសម្បយុត្តទុកស្ស, ហេតុសហេតុកទុកតោ ច ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកស្ស បទត្តយត្តតោ នានត្តំ, ន សកាចត្តតោ។ ឯវំ សត្តបិ សហេតុកហេតុសហេតុកទុកេ ទត្វា ញាតទេបិ វុត្តា, ឯវំ ហេតុសម្បយុត្តហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកាទីហិ សកាចត្ថានត្តាការេនបិ

ปะตฺตาตตฺตปฎฺฐะเตา ฒยฺุตาตตฺตาการะจปิ ปะตฺตาตเตฺตต ดฺากฺตฺรฺ ดฺจฺจตีติ ดฺตฺตตฺตา “เหตฺุปหกตา ฒยฺุา, ต เหตฺุปหกตา ฒยฺุา, เหตฺุปหฆาตา ฒยฺุา, ต เหตฺุปหฆาตา ฒยฺุา๎ เหตฺุปํปฎฺฐา ฒยฺุา, เหตฺุชิํปฎฺฐา ฒยฺุา๎ เหตฺุปยฺฎฺฐาตา ฒยฺุา, ต เหตฺุปยฺฎฺฐาตา ฒยฺุา๎ เหตฺุปหกฺุตา ฒยฺุา, ต เหตฺุปหกฺุตา ฒยฺุา”ติอาอีติ, ตฑา “เหตฺุ เจจ ฒยฺุา เหตฺุปหกตา จา”ติอาอีติ, “ต เหตฺุ เตา ปต ฒยฺุา เหตฺุปหกตาปิ, ต เหตฺุปหกตาปี”ติอาอีตฺตฺฐา ปยฺุจตฺตาติ อะตะเกงํ ดฺากาติ ปฎฺกเหา อตฺุฏฺฐาะเตา ชิฒ ฉีปฺปฺติ๎ ตฑา หิ จกฺกติ “ดฺเตาต จา กติฉปฺปฺเตตา”ติอาฉี๎ ดฺจิ อาปจะกาฐฺกาฉีปฺปิ อฒยเตฺว ฒจาปยฺุจิ จตฺตเฏฺฐา๎ ฒยฺุาติ จา ปกาจกิฐฺฐาฉี๎ เจาเฉตฺฏาการะตฺุ ฒาจาจเตา ฆาตเตฺตต ฒยฺุปายิตา ฒตฺุกา ดฺกา ดฺตฺุา, ตตฺตกาปฺ ฉาตฏฺฐิ๎ อฏฺฐ หิ เต ดฺกา ต จตฺตฏฺฐา, เฒ กกจตา ต ดฺตฺุาติ เจฉีตฏฺฐิ๎ ต เหตฺุเหตฺุปยฺุฒฺุตฺตดฺุกา ดฺฎฺฐดฺุกต ติตฺฐาตเตฺวติ อฉิปฺปาเฒา๎ เตปฺุติ ปฉยดฺุกตติฒดฺุกาปฺ๎ ฒฉี ดฺากฺตฺเรหิ ดฺากฺตฺรปเฉหิ จ ปยาตตฺตฺตา ดฺเตาปํ ดฺากาติ ดฺากฺตฺรปฉาตฺตฺฐา อจจติ , ดฺจิ ปติ ดฺฎฺฐดฺุก ปฉยปฉยฺุ ต จตฺตฏฺฐิ จตฺุตฺดฺุก ดฺติฒปเจต ปยาตตฺตฺตา๎ ตฑา จ ดฺฎฺฐดฺุกาเฒจ ต เหาตีติ เจาฉติ ปกฺฐาฒาห “จตฺุตฺดฺุก”ติอาฉี๎ ดฺกาปฺุเกาตฺตฺติ ฏฺฐฉิ ปยาตตฺติเฒจ ปกฺฐาฒ ดฺตฺตฺ, เฉปตาชิเปเปา ปต ชิฏฺฐิติเฒจ๎ อตฺตฺตฺรตาการะจปิ ปกาเรเฉเหตฺุกิ ดฺากฺตฺรจจตตฺติ ฉปฺปิเตา หิ อฒยเตฺวาติ๎ ดฺเตาต กติฉปฺปฺเตตาติ อตฺตฺชิเปปาการะจปิ ดฺฎฺฐดฺุกาปฺุเกาปฎฺฐาะตาต ตฒฉปฺปฺเตต๎ ปฉยดฺุก...เป... ฉปฺปิเตา ปิตฺุตฺุฒํ ดฺุเตฺตหิ จตฺุตฺุปตฺุเปหิ, อฎฺฐกฑาฒํ ฉปฺปิเตหิ ปุริเปหิ ฐฺวีหิ, ฏฺฐฉ ฉปฺปิเตหิ จตฺุหิ๎ เตปฺุติ ดฺติฒตติฒดฺุกาปฺ๎ ปฉยดฺุกปเกฺกปต ฉปฺปิเตา ปิตฺุตฺุฒํ ดฺฎฺฐดฺุกาต ฏฺฐตเตฺร จ ฏฺฐตเรดฺุกหีติ เจฉีตฏฺฐิ๎

ลิ-๑๑๎ปจฺจฒกาจยเตฺวต...เป... อตฺติตฺติ ดฺเตาต ต ปฉิลจฺจตฺตาปฎฺฐาตา ปปกาจตาจ อตฺติตา, อจ เตา ปฉิปเกฺกต อติเราเฉา อปฺปหีตตา อติปฺปาฉีตฃลตา การเลาปยฺฎฺฐเตาต ฃลติฏฺฐตฺตฺตารเหตา จาติ ฏฺฐยยตฺต ฉปฺปฺติ๎ ตฑา หิ “ฏฺฐยฺยิ ปติ ฏฺฐฉิ เหาตี”ติ ดฺตฺต “ปตี”ติ ฏฺฐยิตา จจเตต เฒต ชิตา ฒํ ต เหาติ, ตํ อตีตาฉิปิ การเลา ปฎฺกหิตเยจาติ๎ เตเตจาห “ต ปเหตฺุ...เป... กาลิเตเยจา”ติ๎ ปเย...เป... ฉีเปติ ปเยจฺจ ปยฺุฒ ปจฺจเฒหิ กตตฺติ ปฎฺฐตฺติ๎ อฒเยเตปํ ชิเปเปาติ อฒํ ปจฺจฒติฏฺฐตฺตาติ ปจฺจฒจตฺตา อเตกปจฺจฒติปฺปาฉีตตา จ ดฺากฺจเฒ ปุริปปเตฺวติ เกเฉา, ฏฺฐตเรปํ ปต ปุริปปะปฎฺกหิตฒยฺุชิดฺุปกาจตาฒาติ๎ อชิติ...เป... ฉปตเตาติ “ดฺตฺตฺกา”ติ ปเกะปริเจฺฉฺตติฏฺฐเลาจเปต อหิฒยฺุฒาติกาฒํ ฒยฺุาติ อดฺุตฺตฺตา ดฺตฺตฺ๎ ปฺุตฺตฺตฺุาติกาฒํ ปต ติฏฺฐาริตปฺุปปฎฺฐาชิเปปตฺตา ชิติฏฺฐิตตฺุปริเจฺฉฺตาเฒจ อชิฏฺฐาฉเฒา ดฺตฺุาติ๎ “ปจชีอาฉิ ฐฺุป”ตฺติ ดฺตปฺุ อตฺตฺชิกเปฺ อเตกาเหตฺุกาปฺ ชิตฺุปฺปาเฉปฺ เหตฺุติ ปเหตฺุกการเจา ชิฒ ปเฏฺฐปํ ปจชีอาฉีติ ฐฺุปิการเจา ปิเจฺฉฺาติ อาห “ปุริฒ...เป... ปฎฺฐตี”ติ๎ ต หิ เตปฺุ ติฒเตา กตฺติชิ ปํปายิการเจาติ๎ อติฐฺฐาตฺุปฺปฺุตาฒ จา ลฺุฏฺฐติ ลิฏฺฐติ ชิตปฺปฺตีติ กเหตเฏฺฐา เลาเกาติ ตํกาหลาะหิตาติ เลาเกตฺตฺราติ ตตฺติ เลาเกตา๎ เตเตจาติ ดฺากฺปจฺจการเจต ปริเฏฺฐาฒฺุการเจตาติ อเตฺว๎

ดฺากฆหฺุตาอาปฎฺฐตีติ กปฺุา ดฺตฺตฺ, ตตฺุ ชีปติ ดฺกา ชิกตฺุา, “อดฺุเตฺตาปิ ฒจาลิกจเปต เจฉีตเฏฺฐา”ติ จ จกฺกตีติ ดฺากฆหฺุตา ฏฺฐฐิตา ดฺจาติ? ปจฺจเยตํ, ตํเฒจ ปต ดฺากฆหฺุตํ อติจฺฐเตฺตา ดฺจยาห๎ อปิจ ดฺากฆหฺุตา อาปฎฺฐติ, ปา จ เตา ชิเฏฺฐาเลาเกฉาตฺุปาริตี, ต(ตาปิ กาฒาจจเรกฺุปลเตา ฆาเลาปยฺุฒฺุตฺตาติ, ตฑา ฒหากิริฒเตา ฒเตาฐฺฐาราจฎฺฐตตฺติ ดฺจิปการาติ ปฏฺฐฒยฺุาเรฺุเลาชิเฏฺฐาเลาติ อตาฒปเตเตา ต ฆฺุาปิติติ ฉปฺปฺติ “ดฺากฆหฺุตา”ติอาฉีตา๎ อฆฺุาปิการเจ ปต เฉาปํ ฉปฺปฺเตฺตา “ตฑา จ...เป... ปิฒา”ติ อาห๎

តិដ្ឋេសត ន ចិទ្ធត្តិ “ឃេ ហេ ឆយ៉ា ចក្ខុចិន្នោឃ្យា, ត ហេ ឆយ៉ា សោតចិន្នោឃ្យា”តិអាឌិតា ទ្វបិឃតតាឌីតំ បន្ទេកចក្ខុចិន្នោលាឌិតា កោតជិ ចិន្នោឃ្យតំ, សោតចិន្នោលាឌិតា កោតជិ តចិន្នោឃ្យតញ្ញ ឥស្សេត្តត តិក្លេបរាសិតិដ្ឋេសត “ទ្វិត្តយ្បិ បឥាតំ អត្តាតត្តហោ ទ្វកោ ហោតី”តិ ព្ពាធំ ចធតំ ចិទ្ធំ, តឆា អត្តទ្វារតិដ្ឋេសតបិ អត្តហោ ត សយេតីតិ អហេត្វា តត្វាតិ តស្សំ តិក្លេបរាសិសំចណ្ណតាឃំ ឃោ ន បជិសេឆា ពហោ អត្តាតត្តហោ ទ្វកំ ឥស្សេតត្តិ អធិប្បាយោ ត ហិ សយ...បេ... សេឆតត្តិ ខុហេត “ឃេ ហេ ឆយ៉ា ចក្ខុចិន្នោឃ្យា, ត ហេ ឆយ៉ា សោតចិន្នោឃ្យា”តិ ខុត្តកោសុ តិដ្ឋេសបឥសុ ទ្វកបឥ្ខឃប្បចត្តិ បិញ្ញាហោ ខុធ ចិន្នោឃតីតិ ឥស្សេតិ

តឆចាតិ ព្រុកិត្តំ កោចិត-សដ្ឋាតំ អតិឃយហោ ចក្ខុសោតាឌីតិស្សឃឆោហារេត ចក្ខុសោតចិន្នោលាឌីកោ កិត្តុសការចាឃេធ ឆយ៉ា អហេត្វាតិ ឥស្សតចេសត ទ្វបិឃតតេយេធ ហិ ចក្ខុសោតចិន្នោលេហិ ចិន្នោឃ្យាចិន្នោឃ្យកាធហោ “កោតជិ ចិន្នោឃ្យំ កោតជិ តចិន្នោឃ្យ”ត្តិ ន ចុទ្ធតីតិ ឃឌិ ខុចំ ព្ពាយស្ថិយ្បិ បក្លេ ទ្វកពាហុតា អាបជ្ជតីតិ ចោឥតំ យតសិ ពត្វា អាហ “ត ចេត្វា”តិអាឌិ ចិន្នោតត្តកេឥតាតិ ចិន្នោតត្តចិសេសេត, ចិន្នោឃ្យកេឥសេតាតិ អហេត្វា ទ្វកកេឥាតិ ទ្វកចិសេសោ, កោតជិ ចិន្នោឃ្យទ្វកោ, តប្បកេឥាឃេធ ចា សយហេត្តា បរិឃហេត្តា បរិបុណ្ណោតិ អហេត្វា ឃត្តកា ចិន្នោតត្តា តត្តកា ទ្វកាតិ ទ្វកកេឥាបជ្ជតប្បការឥស្សតំ ខុធញ្ញ សតីតិអាឌិតា ព្ពាយិស្សា សំចណ្ណតាឃ លទ្ធាក្រ៉ាំ ឥស្សតិ “ឃេ ហេ ឆយ៉ា ចក្ខុចិន្នោឃ្យា, ត ហេ ឆយ៉ា សោតចិន្នោឃ្យា”តិ ទ្វបិឃតតស្សេធ ចុត្តត្តា អត្តកេឥាកាធហោ ពឆយំ ទ្វកោ ហោតីតិ អាហ “ចិន្នោលាតាតត្តតា”តិអាឌិ ឃឌិ បត សត្តាចិន្នោតត្តាសង្គហ ទ្វកោសយហេត្តា ហោតិ, តិក្លេបរាសិតិដ្ឋេសោ ពធំ តិឃតីតិ អាហ “ខុតស្ស បតា”តិអាឌិ

ខុត្វ បត ឃឆា ចិន្នោលាតាតត្តត ចិន្នោតត្តំ កិត្តិត្វា ទ្វកេ ចុទ្ធយាតេ សតិបិ ចិន្នោតត្តាតំ ពាហុការេធ ឃត្តកា ចិន្នោតត្តា, តត្តកា ទ្វកាតិ តត្តិ ទ្វកពាហុតា ទ្វកសង្គហិតឆយ៉ុកេឥសេសុ ទ្វកបឥ្ខឃប្បចត្តិឥស្សតកាធហោ ខុចំ ទ្វិត្តយ្បិ បឥាតំ អត្តាតត្តត ទ្វកេ ចុទ្ធយាតេបិ ឃត្តកាតិ ចិន្នោលាតិ, តត្តកា ទ្វកាតិ តត្តិ ទ្វកពាហុតា ទ្វកសង្គ...បេ... កាធហោ ខុធ ត ហិ ខុក៉ំឃេធ ចិន្នោណំ “កោតជិ កោតជី”តិ ចុត្តំ, កិត្តុ អបេយ្បីតិ សត្តាចិន្នោលាសង្គហ ទ្វកោ សយហេត្តា ហោតិ, ត ន ពត្វធិ ទ្វកស្ស បឆ្នេឥា អត្តិ ព្ពាត្រ្កឹយចិន្នោលាតំ ចិឃ យតោចិន្នោលាស្សបិ ចិសឃស្ស កិត្តុត្វា ត ហិ អតីតារម្មណំ ចិន្នោណំ អតាកតាឌិអារម្មណំ ហោតិ, អតាកតារម្មណំ ចា អតីតាឌិអារម្មណំ, តម្ហា ឃឆាលទ្ធចិសេសេត ចិសិដ្ឋេសុ យតោចិន្នោលាកេឥសុ តស្ស តស្ស ចិសឃស្ស អាលម្ពតាតាលម្ពតចេសត ទ្វកបឥ្ខឃប្បចត្តិ ត សក្កា តិចាខេត៉ំ ហោតេធ ន អដ្ឋកថាឃំ “យតោចិន្នោលេត បត កោតជិ ចិន្នោឃ្យញ្ញេធ អចិន្នោឃ្យញ្ញាតិ អឃយហេត្វា អត្តិ, តម្ហា សោ អចុហេត្តាបិ ឃឆាលិកចេសត ចេឌីតហោ្ត”តិ ក្វបិកេឥចេសត ឃឆាលិកំ ឥស្សស្សតិ “ធធត្វាតាកាធហោ”តិ ព្ពាឥយ្បិ អតាយដ្ឋចិសេសំ យតោចិន្នោលាសាយញ្ញាយេធ កហេត្វា ចុត្តំ បិញ្ញា បត ព្ពាត្រ្កឹយចិន្នោលេហិ តឃឥស្សតចេសត អាកតាតិ ឥដ្ឋញ្ញំ ខុធញ្ញ ពត្វា ព្ពាយិស្សាបិ អត្តចណ្ណតាឃ “កោតជី”តិ បឥំ អតិឃយេត សត្តាចិន្នោលាសង្គហាកត្តិ សិទ្ធំ ហោតិ, តិដ្ឋេសេត ន ត កោធជិ ចិហេរាឆា ចក្ខុចិន្នោឃ្យតសោតចិន្នោឃ្យកាធហិ ទ្វកបឥ្ខឃប្បចត្តិ ឥស្សិតា, ត បត ចក្ខុចិន្នោឃ្យាចក្ខុចិន្នោឃ្យកាធហិ ចិសេសការលាកាធហោ កិញ្ញា “ឃេ ចា បតា”តិ បឥត្តុសយ្បិល្លតហោបិ “ឃេ ហេ ឆយ៉ា ចក្ខុចិន្នោឃ្យា...បេ... ត ហេ ឆយ៉ា ចក្ខុចិន្នោឃ្យា”តិ (ឆ សៈ ១០០១) ខុត្តាធហោ ទ្វកបឥ្ខឃប្បចត្តិ ឥស្សិតាតិ ចិន្នោឃតិ បឥត្តុកាធឥស្សតហេត្វា ហិ ឃេធាបត-សដ្ឋោ ឃឆា “ឃេ កោធជិ កុសលា ឆយ៉ា, សព្ពេ ហេ កុសលម្ពលា ឃេ ចា បត កុសលម្ពលា, សព្ពេ ហេ ឆយ៉ា កុសលា”តិអាឌីសុ (ឃយៈ ១ៈម្ពលឃយកៈ

១) អញ្ញថា “យេ តេ ធម្មា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា, ន តេ ធម្មា សោតវិញ្ញេយ្យា។ យេ តេ ធម្មា សោតវិញ្ញេយ្យា, ន តេ ធម្មា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា”តិ បុច្ឆា អភវិស្ស។ យំ បន វទន្តិ “យេ តេ ធម្មា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា...បេ... ន តេ ធម្មា ចក្ខុវិញ្ញេយ្យាតិ ឋបិតា អត្ថតោ ទ្វេ ទុកា ហុត្វា ហោន្តី”តិ, តេនបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យាចក្ខុវិញ្ញេយ្យតំ សោតវិញ្ញេយ្យាសោតវិញ្ញេយ្យតទ្វា សន្ធាយ វុត្តំ, ន បន “ចក្ខុវិញ្ញេយ្យនសោតវិញ្ញេយ្យតំ សោតវិញ្ញេយ្យនចក្ខុវិញ្ញេយ្យតទ្វា”តិ ទដ្ឋព្វំ។ ឯតេន បុច្ឆាបដិសេធនទ្វា និវារិតំ ទដ្ឋព្វំ បដិសេធនស្សេវ អភាវតោ។ តថា យស្ស អារម្មណស្ស វិជាននការេន យោ អត្ថោ ទុក្ខយាតោ អតិយេវតស្សត្ថំ “រោគតិ”តិ វុត្តោ, សោតេវ តតោ អញ្ញស្ស អវិជាននការេន ទុក្ខយាតោ អតិយេវតស្សត្ថំ បុន “រោគតិ”តិ វុត្តោតិ តទត្ថស្សេវ ឯតេវចាតិ អយំ បទត្ថោ ន សម្ភវតីតិ ន សក្កា វត្តុន្តិ។ ឯវមេវ យថា អដ្ឋកថា អវដ្ឋិតា, តថា អត្ថោ យុជ្ជតីតិ វេទិតព្វោ។

១៣-១៨។ សន្តានស្ស អជ្ឈាសយលីនការណភាវតោ គណ្ឋាយមិវ បរិហេតុតោ ច អបរិសុទ្ធត្តា “អសុចិភាវេន សន្តតិ”តិ វុត្តំ។ តត្ថាតិ វសោ បល្លវាភា...បេ... សន្ធាតិ ឯតេន អាសវា វិយ អាសវាតិ អយមិ អត្ថោ ទស្សិតោតិ ទដ្ឋព្វំ។ គោត្រភូ...បេ... វុត្តាតីតិ ឯតេន គោត្រភុក្កហណំ ឧបលក្ខណំ យថា “កាកេហិ សប្បិ រក្ខិតព្ព”ន្តិ ទស្សេតិ។ គោត្រភុសទិសា គោត្រភូតិ បន អត្ថេ សតិ ឲលបុឆាតត្ថានំ ឯតេន សន្ធេន អវធតីយត្តា វេទាទាទយោធ វុត្តា ភវេយ្យុំ។ អថ វា គោត្រភូតិ ឯកទេសេន សាមញ្ញេន វា អយំ និទ្ទេសោតិ វេទិតព្វំ។ អភិធិធិវសយំ អវធិត្តិ វិភត្តិ បរិណាមេត្វា វត្តព្វំ។

សម្បយុត្តេហិ អាសវេហិ តំសហិតតា អាសវសហិតតា។ ន្ហតំ វុត្តំ ហោតិ – យថា សហេតុកានំ សម្បយុត្តេហិ ហេតូហិ សហេតុកតា, ន ឯវំ សាសវាតិ វុត្តធម្មានំ សម្បយុត្តេហិ អាសវេហិ សាសវតា, អថ ខោ វិប្បយុត្តេហីតិ។ ទុកត្តយេ អវុត្តបការោ បនេត្ថ ទុកយោជនាយ នយោ ឥតិ។ យទិ ឯវំ ហេតុគោច្ឆកេ កតត្តា អាហ “ហេតុគោច្ឆកេ បន”តិអាទិ។ បឋមេ ទុកេ ទុតិយស្ស បទស្ស ឯកោតិ វត្តព្វនយោ។ បឋមេ ទុកេ តតិយស្ស បទស្ស ទ្វេតិ “អាសវា ចេវ ធម្មា អាសវវិប្បយុត្តា ច, អាសវវិប្បយុត្តា ចេវ ធម្មា នោ ច អាសវា”តិ ឋបិតា សន្ធិ បញ្ហានុយោគ។ បឋមស្ស ទុតិយេ ទុកេ បទស្ស ឯកោតិ “នោ អាសវា ធម្មា សាសវាបិ អនាសវាបី”តិ អយមេកោ។ តតិយេ បឋមស្ស បទស្ស ទ្វេតិ “អាសវា ធម្មា អាសវសម្បយុត្តាបិ អាសវវិប្បយុត្តាបិ, នោ អាសវាធម្មា អាសវសម្បយុត្តាបិ អាសវវិប្បយុត្តាបី”តិ ឋបេយ ទ្វេ។ តតិយេ ទុតិយស្ស បទស្ស ឯកោតិ “សាសវា ធម្មា អាសវសម្បយុត្តាបិ អាសវវិប្បយុត្តាបី”តិ ឯកោ។ ទុតិយេ តតិយស្ស បទស្ស ឯកោតិ ឆដ្ឋនុយោគ។ តីហិតិ វត្តព្វបញ្ហាឆដ្ឋេហិ។ ឋបេតព្វេតិ តទវសិដ្ឋា បញ្ហា។ តេ បន បឋមេ តតិយទុកទុតិយបទបទេ ឯកោ, ទុតិយេ បឋមទុកទុតិយបទបទេ ឯកោ, តតិយេ បឋមស្ស ឯកេកបទបទេ ទ្វេ, តតិយេ ទុតិយទុកបឋមបទបទេ ឯកោតិ ឯវំ វេទិតព្វា។ “សាសវា ធម្មា អាសវាបិ នោ អាសវាបិ។ អាសវសម្បយុត្តា ធម្មា អាសវាបិ នោ អាសវាបិ។ អាសវវិប្បយុត្តា ធម្មា អាសវាបិ នោ អាសវាបី”តិ ឯតេសម្បិ, “អាសវសហគតា ធម្មា នោ អាសវសហគតា ធម្មា”តិ ឯវមាទីនម្បិ អព្ភុហណេ ការណំ គហណនយោ ច បុព្វេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វំ។

ឯសនយោតិ យោ ឯស បឋមទុកេ ទុតិយទុកបទេបិ បិដកោ ឧបលយោ ឋបិ អាសវគោច្ឆកេ វុត្តោ, ឯស នយោ សំយោជនគោច្ឆកាទីសុ ទុកត្តនតិទ្ធារណេតិ អត្ថោ។ តត្ថ បុច្ឆាយំ អភាវតោ សំយោជនគោច្ឆកេ តាវ “សំយោជនា ចេវ ធម្មា សំយោជនវិប្បយុត្តា ច,

សំយោជនចិប្បយុត្តា ចេច ធម្មា នោ ច សំយោជនា, សំយោជនា ធម្មា សំយោជនសម្បយុត្តាបិ សំយោជនចិប្បយុត្តាបិ, នោ សំយោជនា ធម្មា សំយោជនសម្បយុត្តាបិ សំយោជនចិប្បយុត្តាបិ, នោ សំយោជនា ធម្មា សំយោជនិយាបិ អសំយោជនិយាបិ, សំយោជនិយា ធម្មា សំយោជនសម្បយុត្តាបិ សំយោជនចិប្បយុត្តាបី”តិ បញ្ហា។ ឯចំ គន្ថោឃយោគុបាទានគោច្ឆកេសុ បច្ចេកំ បញ្ហា។ នីចរណគោច្ឆកេ បន នីចរណានំ នីចរណចិប្បយុត្តកានំ អភាចតោ “នោ នីចរណា ធម្មា នីចរណិយាបិ អនីចរណិយាបិ, នោ នីចរណា ធម្មា នីចរណសម្បយុត្តាបិ នីចរណចិប្បយុត្តាបិ, នីចរណិយា ធម្មា នីចរណសម្បយុត្តាបិ នីចរណចិប្បយុត្តាបី”តិ តយោ តថា បរាមាសគោច្ឆកេ “នោ បរាមាសា ធម្មា បរាមដ្ឋាបិ អបរាមដ្ឋាបិ, នោ បរាមាសា ធម្មា បរាមាសសម្បយុត្តាបិ បរាមាសចិប្បយុត្តាបិ, បរាមដ្ឋា ធម្មា បរាមាសសម្បយុត្តាបិ បរាមាសចិប្បយុត្តាបី”តិ។ កិលេសគោច្ឆកេ “នោ កិលេសា ធម្មា សំកិលេសិកាបិ អសំកិលេសិកាបិ, នោ កិលេសា ធម្មា សំកិលិដ្ឋាបិ អសំកិលិដ្ឋាបិ, នោ កិលេសា ធម្មា កិលេសសម្បយុត្តាបិ កិលេសចិប្បយុត្តាបិ, សំកិលេសិកា ធម្មា សំកិលិដ្ឋាបិ អសំកិលិដ្ឋាបិ, សំកិលេសិកា ធម្មា កិលេសសម្បយុត្តាបិ កិលេសចិប្បយុត្តាបិ, អសំកិលិដ្ឋា ធម្មា សំកិលេសិកាបិ អសំកិលេសិកាបី”តិ ឆ ទុកាតិ ឯចំ ចេទិតព្វា។ សេសំ ចុត្តនយមេច។

១០-១៥។ បច្ចយភាចេនាតិ សំយោជនត្តំ ទស្សេតិ។ យថាសកំ បច្ចយភាចោ ឯច ហិ កាមរាគាទីនំ ចេច សំយោជនត្តំ។ យទិ ឯចំ កថំ កាមរាគាទីនំយេច សំយោជនភាចោតិ អាហ “សតិបី”តិអាទិ។ អញ្ញេសន្តិ សំយោជនេហិ អញ្ញេសំ កិលេសាទិសម្ភារាទីនំ។ តប្បច្ចយភាចេបិ តេសំ កិលេសកម្មចិបាកចដ្ដានំ បច្ចយភាចេ ទូរសមុគ្ឃាតកាកិយភាចេន សង្គហិតា បរិច្ឆិន្នា ទូរ…បេ… សង្គហិតា, តេហិ កាមរាគាទីហិ ចិសេសបច្ចយភូតេហិ។ កាមភមុខថាទីនំ កាមូបបត្តិអាទីនំ ចិបាកេនាបិ និយមេតិ ភច្ចា អាហ “តំតំ…បេ… ហោតី”តិ។ តេន សំយោជនានំ ភាចេ យថាចុត្តនិយមានំ ភមូបបត្តិអាទីនំ ភាចំ ទស្សេត្វា តទភាចេ អភាចំ ទស្សេន្តោ “ន ច”តិអាទិមាហ។ ជាតិសំ អនេសិកាចភាចំ អត្តជាតានេយោ ចិយ។ គច្ឆភាចំ អចដ្ឋិតាភាចំ។ ចក្កលកំ បរិបុច្ឆាតជ្ជន្តលេខំ។ ន ចោទេតព្វន្តិ បញ្ញាចក្ខុតា បច្ចេនតស្ស បស្សិតុំ អសក្កុណេយ្យត្តា យថាចុត្តចិសេសស្ស សន្ទេស្សតំ អាហ។ តិចិធោ ហិ អនេត្ថា កោចិ បច្ចក្ខសិទ្ធោ យោ រូបាទិធម្មានំ បច្ចុប្បន្នចេតនីយោ អតិឌ្ឍិសិតព្វាកាពោ, សព្វធម្មានំ សភាចលក្ខណន្តិ ចុត្តំ ហោតិ។ កោចិ អនុមានសិទ្ធោ យោ ឈដបដ-សង្ខាទីនំ អនិច្ចតាទិអាកាពោ, កោចិ ឱកប្បនសិទ្ធោ យោ បច្ចេនតស្ស អច្ចន្តបរិច្ចិន្នោ សង្ខារិសយោ សក្កតិព្វាតាទិ។ តត្ថ យស្ស សត្តោ ធនំ បច្ចក្ខសិទ្ធំ អនុមានសិទ្ធំ ច អតេថ្ន ន ចិសិនាទេតិ អធិបតិតប្បេចត្តិយា, តស្ស ចនេតន សន្ទេស្សត្ថសិទ្ធីតិ តថាគតបរិ ច កតចាតិ “ធម្មានំ សភាច…បេ… ន ចោទេតព្វា”ន្តិ ចុត្តំ។ ឯស នយោ ព្រូតោ បរេសុបិ ឯចរូបេសុ។

១៩-១៧។ យថា សរេកហិ អតិក្កមិតព្វា បត្តតរាទិ សរកតិយា, ឯចំ ឱឃតិយាតិ សង្គសិទ្ធីតិ អាហ “តេតា”តិអាទិ។

៥០-៥៣។ ចិបរិយេសក្គាហោ បរាមាសោតិ “បរតោ”តិ ឯត្ថ ន ធម្មសភាចតោ អញ្ញាការតោ បរត្តិ អធិប្បេតំ, អថ ខោ តព្ពិបរិយាយោតិ អាហ “បរតោតិ និច្ចាទិតោ”តិ។

៙៙-៩ប៉៎ ឃដិ ឞកាចតោ អចិន្ឌយាតំ, ពឆយារប្ពុហការចោតិ អាហ “ចិចិត្តឞប្ណាឃ ឞព្ណិត”ត្តិ, បរិពប្បតាឃត្តឞិដ្ឋត្តិ អតេ្ថា៎ ទុចិតេ្ណាឃ្យតាតត្តតាឃ តិរត្តុរកាចុបពយតំ ឞ៊ីឞ្ជការចោតិ “ឞុចិតេ្ណាឃ្យតាតត្តត្តា ត ឞ៊ីឞ្ជតា”តិ ចុត្តំ៎ តេឞំ អទ្វុបព្ពត្ថាតំ៎ ព្ពតេរហិ ទ្វុបតិព្ពាតេហិ៎ ពិំ បត ពារណំ ឞយាតុប្បាឌតិរោឆាតំ ខុពពលិបក្ខុតាតំ អទ្វុបឆប្បាតរយច អព្ណាយព្ណា ឞ៊ីឞ្ជតា ចុច្ចុតិ, ត បត តឆាក្ខុតាតយ្បិ ទ្វុបឆប្បាតត្តិ អាហ “ខុឞ ហិ តេឞំ ឞការចា”តិ៎ តេត ឃដិបិ តេពិ អទ្វុបឆប្បា ចិឞំ អារប្ពុំ ហោត្តិ, ឌត្តប្បចត្តិពត្តា បត ទ្វុបឆប្បាតំយេច ឞុចិតេ្ណាឃ្យតាតត្តំ, ត អទ្វុបឆប្បាតត្តិ តេឞំ ឞ៊ីឞ្ជការចា តឌការចា ច ព្ពតេឞំ ឞកាចឞិដ្ឋេតិ ឌស្សេតិ៎ ឞប្បុហឈតតាឃ ចា ទុព្ណិកាពតរត្តា តត្តិ អទ្វុបឆប្បាតំ ចិឞំ អារប្ពុហការចោតិ ទុចិតេ្ណាឃ្យតាតត្តត្តា តេឞំយេច ឞ៊ីឞ្ជតា៎ អប្បុដ្ឋិត្តា តឌឆិតចុត្តិតាឃ ពហេតព្ពតោ ញុដ្ឋិឃា៎

ប៉៧-១០០៉ ពាឃតញ្ញា ពារយា ដ្តុរបឌលេបត ឃឆា ទ្វុបកចោ ទ្វុបំ៎ ខុចំ សេឞប្បុបិ៎ អារប្ពុហពរញាចសេតាតិ ខុតេត ពាឃទ្វុបិទ្វុបតញ្ញាតំ ចិឞឃការចា ឃឆាព្ពុយំ ពាឃទ្វុបិទ្វុបិចឆរតាឃ ពារញត្តិ ឌស្សេតិ៎ អចប្បុរេញ្ចុតេយចំ ឞប្បដិដ្ឋិតព្ពំ, អព្ណាឆា ពាយាចឆរាឌិការចា អបរិបុណ្ណចិឞឃោ ឞិឃា៎ ឃដិ ហិ អាលព្ពិតព្ពាឆប្បុចសេត ក្ខុយិបរិចេ្ឆឌា, ខុចំ ឞតិ អតារប្ពុណាតំ ឞក្កេហា ត ឞិឃា៎ អឆ ចិបិពឌាតចសេត, ខុចយ្បិ អចិបិពាតំ ឞក្កេហា ត ឞិឃា, តឞ្ខា អារប្ពុហពរញាចសេត បរិឃាបត្ថាតំ ក្ខុយិបរិចេ្ឆឌា ពាតព្ពា៎ ខុចញ្ញាឞតិ ពាយាចឆរាឌិការចា បរិបុណ្ណចិឞឃោ ឞិឃា៎ តេតេចាហ “ខុចញ្ញាឞតី”តិអាឌិ៎ អបរិឃាបត្ថាតំ បត លេពតោ ដ្តុត្តិណ្ណការចេត អត្តុត្តុទក្ខុយិតា៎ អពាយាចឆរាឌិតា តាបដ្ឋិតិតិ អញ្ជាបិតេឌាឞំ បរិហរតិ, ពាយាចឆរាឌិតា តាបដ្ឋិតិតិ អតិញ្ជាបិតេឌាឞំ៎ តត្រ ច ព្ពយឞ៊ុំ បពេ្ព ពាឃតញ្ញា ពតយា, ពាយាចឆរឆប្បារប្ពុណា តញ្ញា, ពាយាចឆរឆប្បុ ពតេយ, ពាឃតញ្ញាចិឞឃាតិ ព្ពតិតរតិស្សឃតា ឌោរឞាតិ? ត, អចិចិអាឌិខុពាឌឞោពាឞតិត្ថុតាឃ ពិញ្ចិ តញ្ញំពាឃតញ្ញាការចេត ពហេត្តា តំឞកាចាឃ ចិឞឃការចេត ពាយាចឆរឆប្បាតំ ដ្តបលពេ្ពតព្ពត្តា៎

ព្ពឌាតិ ឃឆាចុត្តយត្តំ បិចេឆត ឞយតេ្តុត្ថា “តិពេ្ពបពេព្ព្ឌបី”តិអាឌិយាហ៎ តត្តុ ហិ ពាឃតញ្ញាឃ អាលព្ពិតព្ពត្តា ពាឃឆាតុបរិឃាបត្ថឆប្បា ច ពាឃកចឞព្ពាតេត ពាយេ ឍ្ពាញហា ហុត្វា ចរត្តិ, តាព្ណាត្តាតិ ខុត្តាចឆរាតិ ចុត្តត្តិ៎ ចិតេឞឞត្តិតា ចិតេឞោ អត្តុបឃុដ្ឋិតិតិ ព្ពយត្តំ ឌស្សេត្ថា អាហ “លេពិស្ស ចសេត បរិឃាបត្ថតិច្ឆឃតោ”តិ៎ តេត លេពិយឆប្បុឞុ បរិឃាបត្ថ-ឞទ្ទស្ស តិទុញ្ញហតំ ឌស្សេតិ ភពចតោ តឌុច្ចារណាតត្តុរំ ចិតតញ្ញាតំ តឌត្តុបដិបត្តិតោ៎ បរិចេ្ឆឌការបព្ពា បរិច្ឆិត្តុតាតិ “បរិចេ្ឆឌការិពាឃ តញ្ញាឃា”តិ ចុត្តំ៎ ឞា ហិ ឆប្បាតំ ពាយាចឆរាឌិកាចំ បរិច្ឆិន្នុតិ៎ បរិ-ឞទ្ទោ តេត្ត “ដ្តុបិឌិត្ថា”តិអាឌីឞុ ដ្តុប-ឞទ្ទោ ចិឃ ឞឞាឆតំ ពិរិយំ ឌីបេតីតិ អឃយេ្ថា ចុតេ្តាតិ ឌដ្ឋព្ពោ៎

តិឃ្យាតពរណឞីលី តិឃ្យាតិពា ឃឆា “អប្បុបកព្ពតឞីលេ អាប្បុបិពោ”តិ, តិឃ្យាតឞីលី ខុច ចា៎ រាពេឌាឞយោហាច ពហិតាតិ ឆាឃតិ, ព្ពតេឆា បហាតេតពដ្ឋតាចចតំ តិប្បយោឌតំ ឞិឃា៎ “រណោហតា ត ខោតត្តិ, ចត្តុឞ្ខុរិឃា ឞតារពា”តិអាឌីឞុ រណ-ឞទ្ទស្ស តេរញុបរិឃាឃតា ឌដ្ឋព្ពា៎ ឞប្បហារបរិឃាឃត្តា ឃុទ្ធ-ឞទ្ទស្ស ឞប្បហារោ ច បហរិតព្ពាឆាតោរាតិ អពុសលសេតាច “ឞរណា”តិ ចុត្តា៎ ទុព្ពាឌិតត្តិ ឋលក្ខុតាតំ ទុព្ពចិឈាតិតាបិឃាឞបរិញ្ញអាហាតំ ឞកាពក្ខុតាឃ ច យិដ្ឋាបដិបឌាឃ៎ តត្តិព្ពាត្តពឞកាចាតំ អពុសលិតត្តិ ខុតេត

សព្ពេសម្បិ អកុសលានំ សរណតំ ទស្សេតិ។

អភិធម្មទុកមាតិកាបទវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សុត្តន្តិកទុកមាតិកាបទវណ្ណនា

១០១-១០៨។ វិជ្ជាសភាគតាយ, ន សម្បយោគតោ វិយ វិជ្ជាយ ឧបការកភាវតោ “អនេកជ្ជ…ពេ… រុហតី”តិ ឧភយម្បិ អនវសេសប្បហានវសេន វត្តាយ វុត្តំ។ កិញ្ចាបិ ហិ ហេដ្ឋិមមគ្គេហិបិ បហីយមានា កិលេសា តេន តេន ញាណេន អនវសេសវសេន បហីយន្តិ, យេ បន អវសិដ្ឋា កិញ្ចិមត្តា, តេ លោកិយកិលេសភាវសាមញ្ញតោ បុន វិរុទ្ធា វិយ ហោន្តិ។ អរហត្តមគ្គេ បន ឧប្បន្នេ ន ឯវំ អវសិដ្ឋាភាវតោ។ តទុបធារេត និស្សយវោហារេន កុសលេហិ នាសេតព្វាតិ វា តបនិយា, តទង្គាទិវសេន ឈាបិតព្វា បហាតព្វាតិ អត្ថោ។ សមានត្ថាតិ អភិជ្ឈាទីនំ សព្ពាទិភាវតោ “សព្ពេវ ធម្មា អភិជ្ឈាបទា”តិអាទិនា អភិជ្ឈាទីនំ វិសយភាវេ ន កោចិ ធម្មោ វជ្ជិតោ, វនភាវោ ឯវ ច អភិជ្ឈាទីនំ វត្ថាភាវេន យុជ្ជតីតិ អធិប្បាយេនាហ “សព្ពាបិ វត្តំ អភិជ្ឈាទិកាវំ ភជតី”តិ។

១០៩-១១៨។ អញ្ញា អត្តបច្ចត្តា សយមេវ អត្តនោ កាយកម្មវសេន កាយកម្មទ្វារាតិ, តេន អនុបទ្ធាតំ វិយ ឧបបត្តិកកាយតាយ បញ្ចវីសាទិកម្បិ កាយកម្មំ វិយាតិ អាសង្កាយ និវត្តនត្ថំ “កាយទ្វារាបដ្ឋិតតោ”តិ អាហ។ ន ហិ វិនា បញ្ចវីសាទិនាយនម្បិ រូបធម្មា វិយ ភាវសាទិនាយេហិ វិនា ចេតនាទិនាយេហិ អញ្ញេន កាយេន អនុបធម្មា បិណ្ឌាការេន ចោទហរិយន្តីតិ។ យំ បន បរស្ស កាយំ ភវោតិ, តស្ស អញ្ញាបច្ចុ កាយកម្មត្តិ កាយកម្មវសេន ភត្តិតិ សាមញ្ញកាយាទិករណានំ កាយការោ កាបដ្ឋិតិ។ យស្ស ទេញ្ញោហិ កាយំ ករិយតិ, តស្ស កាយកម្មវសេន អការោ ឆោតិ ភត្តិ កាយការោ។ យេ បន អតាបត្តកាយត្តរា សកាវសិទ្ធកាយា ច, តេ វេទនាទយោ ច កាយំ កាយាតិ ទស្សេត្វា “អត្តភាវា”តិអាទិយាហ។ ឋស្សាទិនំ អាទយោណាកិប្បតា តំ អក្ខេហត្វា អប្បវត្តិវេរាតិ ទស្សេតុំ “អចិតាភាវេតោ”តិ វុត្តំ។ អភិជ្ឈាសមុយ្ហស្សា យតាសមុយ្ហស្សា, សោ កាយបត្តរេន គហេតុំ អសក្កុណេយ្យតាយ បិភេទោតិ និទស្សនភាវេន វុត្តោ។ រុប្បនសភាវេនាតិ និទស្សនមត្តំ ទដ្ឋព្វំ។ បការសម្បការោ សិតព្វភាវេនបិ ហិ វិនាបិ កាយេន រូបធម្មា បិភេទា ហោន្តីតិ។ អថ វា បការសម្បការោ សិតព្វភាវោ វិសយិវិសយភាវោ ឥត្ថូបវិធិំ សភាវោ, សោ រុប្បនសភាវេ សាមញ្ញោ អត្ថោតិ ទដ្ឋព្វំ។

១១៩-១២៣។ តតោ បុព្វេ បរិកម្មត្ថិអាទិកា សមាបត្តិវុដ្ឋានកុសលតា វិយ សមាបត្តិកុសលតាបិ ញាណសីសេន ហោតីតិ វុត្តំ វិយ និស្សតិ។ “ឥតរេសម្បិ អនុស្សរណេន សមាបត្តីនំ អប្បនាបរិច្ឆេទបញ្ញា លព្ភតី”តិ វទន្តិ។ “ឯវំ សីលវិសោធនាទិកា សមាបត្តិ អប្បេតីតិ ជាននកបញ្ញា សហ បរិកម្មេន អប្បនាបរិច្ឆេទជាននកបញ្ញា”តិ កេចិ។ វុដ្ឋានេ កុសលភាវោ វុដ្ឋានវសិតា។ បុព្វេតិ សមាបជ្ជនតោ បុព្វេ។

១២៣-១២៣។ សោភនេ រតោ សុរតោ, តស្ស ភាវោ សោរច្ចន្តិ អាហ "សោភនកម្មរតតា"តិ។ សុដ្ឋុ វា ឱរតោ វិរតោ សោរតោ , តស្ស ភាវោ សោរច្ចន្តិ។ អយំ បនេត្ថ អដ្ឋកថាយំ វុត្តោ ឯវ។ អប្បដិសង្ខានំ មោហោ។ កុសលភាវនា ពោធិបក្ខិយធម្មានំ វឌ្ឍនា។ សញ្ញាណំ ឧបលក្ខណំ។ សចិក្កណំ សពិម្ពណំ។ ឧបលក្ខេតព្ពាការំ ធម្មជាតំ, អារម្មណំ វា។ អវិក្ខេបោតិ ចិត្តវិក្ខេបប្បដិបក្ខោ។ ឧទ្ធច្ចបច្ចនីកតាយ ហិ បហានវុដ្ឋានេន ច អវិក្ខេបោ វិក្ខេបំ បដិក្ខិបតិ, បវត្តិតុំ ន ទេតីតិ។

១២៤-១៣១។ ការណសីលំ លោកិយំ។ ផលសីលំ លោកុត្តរំ តេន សិជ្ឈីតិ កត្វា, លោកិយស្សាបិ ច សីលស្ស ការណផលភាវោ បុព្ពាបរភាវេន ទដ្ឋព្ពោ។ សម្បន្នសមុទាយស្ស បរិបុណ្ណសមូហស្ស។ អកុសលា សីលា អកុសលា សមាចារា។ សីលសម្បទា សីលសម្បត្តិ សីលគុណាតិ អត្ថោ។ សហោត្តប្បំ ញាណន្តិ ឱត្តប្បស្ស ញាណប្បធានតំ អាហ, ន បន ញាណស្ស ឱត្តប្បសហិតតាយត្តំ។ ន ហិ ឱត្តប្បរហិតំ ញាណំ អត្ថីតិ។ អធិមុត្តតា អភិរតិវសេន និរាសង្កាបវត្តិ។ និស្សដតា វិសំយុត្តតា។ ឥធ ច អធិមុត្តតានិស្សដតាវចនេន ហិ តទុភយបរិយាយា ទ្វេ វិមុត្តិយោ ឯកសេសនយេន វុច្ច "វិមុត្តី"តិ វុត្តាតិ ទស្សេតិ។ តថា ហិ វុត្តំ "ចិត្តស្ស ច អធិមុត្តិ និព្ពានញ្ចា"តិ។ ឧប្បជ្ជតិ ឯតេនាតិ ឧប្បាទោ, ន ឧប្បាទោតិ អនុប្បាទោ, តញ្ញេត អនុប្បាទបរិយោសានេ វិយោគ្គេត្ត អនុប្បាទស្ស អរិយមគ្គស្ស កិលេសានំ វា អនុប្បជ្ជនស្ស បរិយោសានេតិ ឋានផលេហិ អរិយផលមេវ ឧបលក្ខិយតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។

មាតិកាបទវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

កាមាវចរកុសលបទភាជនីយវណ្ណនា

១. អព្យុត្តិ និកេមន្តុំ “បទភាជនីយំ ន វុត្ត”ន្តិ បទភាជនីយាវសានេន អប្បនាវារាទិំ សារេត្វា បទភាជនីយាវសានស្ស ការណំ វទន្តោ “សទ្ធេបនា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ “ផស្សោ ហោតី”តិអាទីសុ ហោតិ-សទ្ទោ អត្ថិ-សទ្ទេន អនានត្ថោតិ អធិប្បាយេន វុត្តំ “ទុតិយេន ហោតិ-សទ្ទេនា”តិ។ ពុព្ពេ អដ្ឋកថាធិប្បាយេន វត្វា យថាវុត្តស្ស បិឡព្ពិសេសស្ស អប្បនាវារេនា សមត្ថិតោតិ អត្តនោ អធិប្បាយំ ទស្សេន្តោ “សទ្ធេបនា”តិអាទិមាហ។

ទាតុំ ឋិតោតិ លក្ខណស្ស ពុទ្ធាទិសមយំ ទស្សេតុំ វុត្តំ។ យេន គេនចិ ទស្សនាទិវិសេសសមយុត្តេន, ឋានេន វា។ អវត្ថាវិសេសោ ហិ ទោណស្ស ទស្សនលក្ខណាទិ “អនិច្ចតា”ន្តិអាទីសុ អាហាតិ យោជេតព្ពំ, សព្ពត្ថ ច លក្ខណស្សាតិ។ តន្តោព្វ អធិគតន្តិ។ អនិច្ចំ ជោតីយតិ ឧបាទាយាតិ ឧបេន អនិច្ចំ និសន្នតិ ឧបាទាយាតិ អនិច្ចនិសន្នោ។ វិមតិ ចិន្តេតិ ឧបាទាយាតិ វិមតិច្ឆេទនាតិ ឧបាទាយបិ សន្និដ្ឋា នយេនោ ទស្សិតោ, អត្ថោ បន សព្ពាបិ តថាបវត្តំ វទតិ, តទុប្បាទកោ វា ចិត្តុប្បាទោតិ វេទិតព្ពោ។

អញ្ញមញ្ញតោ បកិណ្ណកោតិ បទភេទោ, វិសេសោ, តេន បទភេទោ ធម្មានំ ទេសនត្តិ កិញ្ចាបិ សមយក្ខមិជាតិអាទយោមហសភាវាទិវិសេសន អនវសេសបុព្វភេទបរិគ្គហតោ និទ្ទេសទេសនាវ វត្តំ យុត្តា, តថាបិ កុសលាទិមាតិកាបទសង្គហិតវិសេសសាមេវ ឋានា បទភេទោតិ អធិប្បេតោតិ វុត្តំ “បទភេទ...បេ... ទេសនំ អាហា”តិ។ តេនេវាហ អដ្ឋកថាយំ “កុសល...បេ... ធិបេត្វាតិ ផស្សោ ហោតិ...បេ... អវិក្ខេបោ ហោតី”តិ (ធ. ស. អដ្ឋ. ធម្មុទ្ទេសវារ ផស្សបញ្ចមករាសិវណ្ណនា)។ “ផស្សោ ផុសនា”តិអាទិនា ច បទភេទវន្តោវ សាតិសយំ និទ្ទិដ្ឋា, ន បន មាតិកាយំ វុត្តប្បភេទោតិ បទភេទវន្តទស្សនំ និទ្ទេសោ។ ឋានំ វុត្តំ ហោតីតិអាទិនា “បទភេទ...បេ... ទស្សនត្ថ”ន្តិ ឋានស្ស វាក្យស្ស បិណ្ឌត្ថមាហ។ យទិ ធម្មា ឧទ បុច្ឆិតព្ពា វិស្សជ្ជេតព្ពា ច, កស្មា កុសលាតិ បទភេទវន្តត្តិ អាហ “តេ បនា”តិអាទិ។ ន ហិ បទភេទហិ វិនា បទភេទវន្តោ អត្ថីតិ។ “ឋានេ ធម្មា កុសលា”តិ ឧទេន “ផស្សោ ហោតី”តិ, “ផស្សោ ផុសនា”តិ ច អាទិនា និទ្ទិដ្ឋនិទ្ទិដ្ឋានំ ធម្មានំ កុសលភាវោ វិស្សជ្ជិតោ ហោតីតិ ឋាបិតា អធិប្បាយេន “ឋានេ ធម្មា កុសលាតិ វិស្សជ្ជនាបី”តិ អាហ។ ឋានស្មិំ ញ្ញាតិ ហិ-សទ្ទោ ការណត្ថោ។ តេន យស្មា ធម្មាវ ទេសេតព្ពា, តេ ច កុសលា...បេ... ភេទា ទេសេតព្ពា, តស្មាតិ ឧទំ វា យោជនា។ ធម្មានមេវាតិ អវធារណផលំ ទស្សេតិ “អវោហារទេសនាតោ”តិ។ អត្ថានញ្ញាតិ ច-សទ្ទេន “ផស្សោ ផុសនា”តិ ឧទមាទិសភាវនិទ្ទិដ្ឋំ យថាវុត្តធម្មាទិនាលញ្ញា សង្គណ្ហាតិ។ “ឋានិ ឧទំ អយំ បវត្តតព្ពា និវត្តតព្ពា វា”តិ តថា តថា វិធេតព្ពាការោ ឋានីកតព្ពតា, តាយ យុត្តា ឋានិ...បេ... យុត្តា, តស្ស វិធេតព្ពស្សាតិ អត្ថោ, វិសេសតព្វា បទភេទស្សាតិ អធិប្បាយោ។

ឋានីកតព្ពតាយុត្តស្ស វិសេសិតព្ពត្តា វិសេសនា ធម្មប្បធានតា, តស្មា តត្ថ ធម្មស្ស វិសេសិតព្ពត្តា “កុសលា ធម្មា”តិ អយំ បទានុក្កមោ កតោ។ ពុទ្ធា សំសយិតប្បធានា អនិច្ឆិតនិច្ឆយតាយ បវត្តិតព្ពត្តា។ តេន សព្ពធម្មេសុ សម្ពុទ្ធិតវិចិកិច្ឆានុសយានមបិ ពុទ្ធា ទេសេតព្ពបុគ្គលានំ សំសយាបត្តិំ អត្តនិ អារោបេត្វា សំសយាបន្នោ វិយ បវត្តីយតីតិ ទស្សេតិ។ កាមាវចរាទិភេទា វិយ

កុសលាទិការណេន កុសលាទិកេន ផលការណេន និយតោតិ ផលាតិ វុត្តោ និយាមការណតោ “កុសលា តេ ធម្មា អកុសលា តេ ធម្មា”តិអាទិនា សមយោ ហោតីតិ អាហ “កុសលាទិកេន បន សមយិតោ”តិ។ ផលការណំ បន កុសលាទីសុ ឯកន្តិកត្តា និយមិតោវាតិ វុត្តំ “ន ច ផលការណំ សមយិតោ”តិ។ តេន សមយិតោ និយមិតព្វការណេន បកាសិតោ វុត្តោ កុសលការណំ, ន តថា ផលការណន្តិ ផលំ កុសលន្តិ វុត្តន្តិ ញេយ្យន្តិ។

ចិត្តុប្បាទសមយេតិ ចិត្តស្ស ឧប្បជ្ជនសមយេ។ “អថ ចិន្តយតោ”តិ វុត្តំ អថ-សទ្ទស្ស អត្ថមាហ “បច្ឆា”តិ។ កោដ្ឋកាយតាទីហិ សមយេកទេសតាតត្តំ ទស្សេត្វា អនេកសមតាតត្តំ ទស្សេតុំ “សមវាយាទី”តិ វុត្តំ។ និយមិតាតិ វុត្តេន “និយមិតា”តិ បទស្ស អត្ថំ វិវរតិ, តស្មា យថាវុត្តចិត្តនិយមិតព្ពតោ សមយតោតិ អត្ថោ។ យថាវិប្បយុត្តន្តិ កាយាទយោ និយមិតព្ពត្តា “តស្មិំ សមយេ”តិ ចិត្តុប្បត្តិយា និយមិតព្ពោបិ សមយោ យេន ចិត្តេន ឧប្បជ្ជមានេន និយមីយតិ, តស្សេវ ចិត្តស្ស “យស្មិំ សមយេ”តិ វុត្តំ សមំ និយមនកាលំ អាបជ្ជតិ។ តថា “តស្មិំ សមយេ”តិ វុត្តំ និយមនកំ ចិត្តំ អត្តនា និយមិតព្ពសមយស្ស ឧបការត្តំ “យស្មិំ សមយេ…បេ… ចិត្ត”ន្តិ និយមិតព្ពភាវំ អាបជ្ជតិ។ ឧបការោតិ ច អញ្ញមញ្ញំ អនុគ្គហកានុគ្គហិតព្ពការណាតិ ទដ្ឋព្វំ។ បុរិមផលាតំ កម្មសមកាលំ, កម្មានត្តរមេវ វា បច្ឆិមផលាតំ ឧប្បត្តិ បុរិមបច្ឆិមានំ និរន្តរតា ហោតិ អនន្តរិតតា។ យាវ ការណបក្ខស្ស ពលវការណេន បដិពទ្ធាទិតោ វិយ ហុត្វា អការណបក្ខោ ន បញ្ញាយតីតិ តទេវេតន្តិ គហណវសេន បវត្តនតោ វិបរីតេយមិតោ, វោយមេត្វា អលិតវេក្ខន ស្សបិករេដី ហោតិ។ តេនេវាហ “ឯកីភូតានមិវ”តិ។ ឯកសម្ពន្ធវសេន ឯកីភូតានមិវ បវត្តិ សម្ពន្ធឃដនតា, ភត្តិទស្សិតកិច្ចនេតវសេន ឯកីភូតានមិវ បវត្តិ កិច្ចឃដនតាតិ យោជនា។ វុត្តំ ច បច្ចយបច្ចយុប្បន្នការណេន បវត្តមានានំ អនេកេសំ ផលានំ កាលសមាវត្យាបរិយាយវសេហិ ភត្តិទស្សិតកេតាយ ឯកីភូតានមិវ គហេតព្ពតា យថាសកំ សត្តិឃដនតាវសេនាតិ ទដ្ឋព្វំ។

សហការីការណសន្និជ្ឈំ សមេតីតិ សមយោ, សមវេតីតិ អត្ថោតិ សមយ-សទ្ទស្ស សមវាយត្ថំ ទស្សេន្តោ “បច្ចយសាមគ្គិ”ន្តិ អាហ។ សមេតិ សមាគច្ឆតិ វុត្តំ មគ្គព្រហ្មចរិយំ តទាសារបុគ្គលេហីតិ សមយោ, ខណោ។ សមេន្តិ វុត្តំ, ឯតេន ច, សមាគច្ឆន្តិ ផលា សហជាតធម្មេហិ ឧប្បាទាទីហិ វាតិ សមយោ, កាលោ។ ធម្មប្បវត្តិមត្តតាយ អត្ថតោ អភូតោបិ ហិ កាលោ ធម្មប្បវត្តិយា អធិករណំ ករណំ វិយ ច បរិកប្បិតមត្តសិទ្ធេន រូបេន វោហរីយតីតិ។ សមំ, សហ វា អវយវានំ អយនំ បវត្តិ អវដ្ឋានន្តិ សមយោ, សមូហោ យថា “សមុទាយោ”តិ។ អវយវសហាវដ្ឋានមេវ ហិ សមូហោ។ បច្ចយន្តរសមាគមេ ឯតិ ផលំ ឯតស្មា ឧប្បជ្ជតិ បវត្តតិ ចាតិ សមយោ, ហេតុ យថា “សមុទយោ”តិ។ សមេតិ សម្ពន្ធោ ឯតិ សមាសយេ បវត្តតិ, សម្ពន្ធា ច អយន្តិ ឯតេនាតិ សមយោ, ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិសំយោជនេន ហិ សត្តា អតិវិយ ពជ្ឈន្តីតិ។ សមយនំ សង្គតិ សមវាយោតិ សមយោ, បដិលាភោ។ សមស្ស និរោធស្ស យានំ, សម្មា វា យានំ អបគមោ អប្បវត្តីតិ សមយោ, បហានំ។ អភិមុខការណេន សម្មា ឯតព្វោ អភិសមេតព្វោ អធិគន្តព្វោតិ អវិបរីតោ សភាវោ អភិសមយោ។ អភិមុខការណេន សម្មា ច ឯតិ គច្ឆតិ ពុជ្ឈតីតិ អភិសមយោ, អវិរាធេត្វា ផលានំ អវិបរីតសភាវាវពោធោ។ វុត្តំ ច ឧបសគ្គានំ ជោតកមត្តត្តា តស្ស តស្ស អត្ថស្ស វាចកោ សមយ-សទ្ទោ វុត្តោតិ ទីបោបសគ្គោបិ វុត្តោ។ តានេវាតិ បឋមអត្ថាទីនេវ។ វិប្បកិណ្ណតា សេសការណេន កិរិយាយ ឧស្សាហនបរិកប្បេន្តោ។

ករុចីតិ អកុសលចិបាកេសុ ។ ពលស្ស អវប្ពេចា ទេត ចិតាការេចាតិ អាហ “តត្វ”តិអាទិ ។ ឧបេ្ខតចាតិ ចិរេយវត្ថុទហិទេត ។ តំរេយច ហិ អចឆារណោត តិចត្តិតំ ចិរេយវំ ឥទេស្សតិ “ត ពស្ស បចត្តិត្វា”តិអាទិតា ។ យធា ចា ពធា ចាតិ កាលេត លេវិកោ បចត្តតិ តិចត្តតីតិ ចា ការេលិ តាយ ភារេចា ចត្តតលក្ខណោ ភាចាតំ បចត្តិឌ្ឍការឥាយកោតិ ចា រយត ទេត បការេទត ។ ឰឆ ឞ្ហត្តយហេតុតោ វប្ពេចា ឲច តត្តីតិ ហេតុហេតុឃាឆារហេតុរយច បដិរេឆេតិ ។ ពប្បច្ចយតំ អនេតកបច្ចយតំ ។

បកតិស្សទចាឥក្កហណំ តិឥស្សតយត្តំ ឥដ្ឋត្តំ ។ បឌាបតិបុរិវកាលចាឥាឥឃាបិ “ឲកការោចារេឥា”តិ ។ ចា-វឥេ្គត ចា ទេតរយឿ វក្ខេហា ឥដ្ឋេត្តា ។ អចយច...បេ... ឥារេឃា ចុរេត្តា អចយចឆរេយុត វយុឥាយស្ស អបឌិវិតព្ពត្តា, យធា “វយំ ចុណ្ណំ, អលក្ខេតា ឆេចឥេត្តា”តិ ច ។ អតិបហ្វាឥតំ តិបហ្វាឥតាការេចា អហេតុការេចា ។ តិបហ្វាឥេតុំ អវយត្វស្ស បត បច្ចយត្តទាតំ វហេស្សបិ វយាកេត តឥត្វច វយត្វតាតិ អាហ “តិបហ្វាឥតវយត្វស្សា”តិ ។ ឲត្វ ច វហកាទីការោឃត្តា ចលុប្បាឥតា បច្ចយឆយ្ហាតំ អញ្ញមញ្ញារបក្ខាតិ ចុត្តាតិ អរេបក្ខា ចិយាតិ អរេបក្ខា ឥដ្ឋេត្តា ។

តិញ្ឈាបិរេទុ អញ្ញាចរេដុ ។ ឲកោកប្បិត្តិ អដ្ឋកធាយំ អារេយឌិតចឆតស្ស លុត្តតិឌ្ឍិដ្ឋតំ ឥរេស្សតិ ។ វតិ ច អារេយឌិរេត វិរេគ្គា ពាហុការេចាតិ ។ អត្ថ្វវតំ បស្សតីតិ ច បច្ចត្តចចតំ តិគ្គារោ កុប្បចរេវត បរិោរេយត្វា “អត្ថ្វរេត”តិ អាហ ។ ពធា ឲកោកប្បិត្តិ ឰយិតា ចិវុំ អវយត្វតា រេឌាតិតាតិ អត្ថ្វវតំ បស្សតីតិ វយុឌិតំ បស្សតីតិ អត្វរេតា អឃយរេត្វា អាបរេត្តាតិ អាហ “អត្ថ្វវតំ វហិតំ បស្សតីតិ អឆិប្បារេឃា”តិ ។ អញ្ញធាតិ យធាទុតចរេវត អរេត្វ កយ្ហារេត ។ យប្ហា អវា...បេ... វិរេគ្គា វិចិកុព្ពហតាឌីសុ, ពប្ហា តាយរេត្វា វារេឆតរេព្ពា ។ ឰឥាតិ ពស្សត្វស្ស សុបិកោដការេចត អវារេឆតព្ពតំ ឥរេស្សរេត្តា “ចិសុ”ត្តិអាទិយាហ ។

ឲទេតុបិរេយតាតិ រេឃាឃំ ពលាវព្ចារេតា វយរេឃា កុវលុប្បត្តិយា ទុល្លភកាចំ ឌីរេបតិ ។ អត្តរេតា ទុល្លភតាយាតិ ឲត្វ ពលារេត្វា ចា វយយ-វរេគ្គា ពលាវព្ចារេតា វយរេឃាតិ អរេត្វា ចុរេត្តា ។ ឲទេត ឞ្ហបិយក្ខុទេត តយក្ខុទេត ។ រេឃាឌតា កាតព្ពាតិ ឲត្វាឃំ រេឃាឌតា – វយចាយ...បេ... ចុត្តិ ឌីរេបតិ វឃំ បច្ចយវាយក្កិកាចរេតា, វយចាយរេត្វា ចា វយយ-វរេគ្គា វយចាយវព្ចារេតា វយរេឃា ។ រេវា ឃាយ បច្ចយវាយក្កិយា វតីតិ ឰយស្ស អត្វស្ស បកាវតចរេវត ឆយ្ហាតំ អរេតករេហតុរេតា ចុត្តិ ឌីរេបតិ ។ កាល...បេ... បរិត្តតំ ឌីរេបតិ អត្តរេតា អតិបរិត្តតាយ ។ វម្ហ...បេ... វហុប្បត្តិ ឌីរេបតិ វឃំ ឆយ្ហាតំ វយុឥាយកាចរេតា ។ រេហតុ...បេ... ចុត្តិតំ ឌីរេបតិ វតិ ឲច អត្តតិ អត្តរេតា ចលិតំ វប្ពចរេតាតិ ។ អត្វបរេក្ខ ច វគ្គបរេក្ខ ច យស្មិំ អតិបរិរេត្ត ការេល យស្មិំ ឆយុវយុឥារេយ យយិវ្រហេតុយិវ្រវតីតិ ឲពស្ស អត្វស្ស ឆាបតចរេវត ពឥាឆារាយ ពឥឌីតាយ ច កុវលឆយុប្បចត្តិយា ទុប្បដិចិន្ទ្យតំ អរេតកោវំ វហុប្បត្តិ បវាឌីតប្បត្តិញ្ចា ឌីរេបតីតិ ។

ឥញ្ហហឆយ្ហា ឆតុក្កហាតិ ឥញ្ហហឆតុរេតា ឰស្សាយា ។ ឥញ្ហហឆតុ តាយ ឌ្វិវហស្សធាយំ ចុច្ចតិ ។ ឌ្វិវហស្សធាយត្តិ ច យស្ស អារេទាបិពស្ស ឌិយាពារេគ្គា រេលិហឃីវាឌីតំ ការេទា ឥរេណ្ឌ កេហេត្វា យាច កណ្ឌប្បយាោា ឞ្ហក្ខិត្តស្ស បឆចិរេតា យុច្ចតិ ។ វិក្ខិតាតិ ឥវគ្គាឥវចស្សាតិ អាចទិយកុរេល ឞ្ហក្កហិតវិប្បា ។ កតហត្វាតិ ឆតុប្ហិ ចិណ្ហចឃីភាចា ។ រេកាធិ វិប្បរេយច ឞ្ហក្កញ្ហាតិ, កតហរេត្វា ត រេហាតិ, ឰរេយ បត ត ពធាតិ ឥរេស្សតិ ។ កពុបិវតាតិ ទាឌកុលិឌីសុ ឥស្សិតវិប្បា ។ ចតុឌ្ឍិវា ចិតា អស្សុតិ ឲកប្ហិំរេយច បរេឥរេវ ឆយុំ ចា ទុក្ខ ចា ឃំ កិត្តិ ឲកំរេយច

និស្សាយ ចតុត្ថិសាកិយុលា ឋិតា សិយុត្តិ អត្ថោ ឧចំ ចុត្តឌចតបុរិសស្សាតិ ន ឧចន្ទេបិ បុរិសោ កោចិ ក្វាចុទ្ធោ អញ្ញាត្រ ទោសិនទត្តតោ សោ ហិ ឌចតហំសកាលេ ឧចន្ទេបយកាសិ ។ សុត្តេ បត អក្វាបរិកប្បុតចសេត វ្វបយាយត្តំ អាហជំ ។ តប្បុរការចាតិ តប្បុរការចេតោ ហេតុសប្លាតស្ស សយយស្ស បរាយត្តចុត្តិឌីបនេ ឧកត្តត្យាចជសកាចេតាតិ អត្ថោ ។ ឯយ បត “តប្បុរការចា”តិ បធត្តិ, តេសំ បច្ចយាយត្តចុត្តិឌីបនតោ តប្បុរការចា ហេតុសប្លាតស្ស សយយស្ស, តស្មា តស្ស បរាយត្តចុត្តិឌីបតោ ចុត្តាតិ ឯយាឌតា ។ សយុត្តាយាយត្តតាឌីបនេ តប្បុរោ, តនេកកេសាយត្តតាឌីបនេ តប្បុរោ ន ហោតីតិ អាហ “អតប្បុរការចេតា”តិ ។

តត្ថ ច តំ តំ វ្វបិធាយ បញ្ញត្តោ កាលេហិ ចោហារយត្តកោ, សោ កថំ អាធារោ តត្ថ ចុត្តឆយាតត្តិ អាហ “កាលេហិបិ ហី”តិអាទិ ។ យទិ កិរិយាយ កិរិយន្តរលក្ខណំ ភារចតកាចលក្ខណំ, កា បនេត្ថ លក្ខណកិរិយាតិ អាហ “ឋហាបី”តិអាទិ ។ លក្ខណក្វាតកាចយុត្តោតិ ឋតិ-សទ្ធោ ហេតុអត្ថោ ។ ឋកំ ចុត្តំ ហោតិ – យស្មា សត្តាសប្លាតាយ លក្ខណកិរិយាយ យុត្តោ សយយោ, តស្មា តត្ថ ក្វមិតិទ្ទេសោតិ ។

វ្វធ្លាតេតាតិ យទិ សទ្ទេបនេតាតិ អត្ថោ ។ តត្ថ ច អចសិដ្ឋកិលេសាឌយោ ចិយ កិលេសកាយោបិ អស្សាទេតព្ពតាយ ចត្តុកាយេ សយចន្ទេថ្លា ទោកាំ ចិយ ទោរយ្យេតិ សទ្ទេបនេតា ឧកោរយច កាយោ សិយាតិ អត្ថយោកំ សន្ធាយាហ “កិលេសកាយោ”តិអាទិ ។ សហិតស្សាតិ ចិសយចិសយិភាវេន អចដ្ឋិតស្ស ។ “វ្វធ្លាតេតា ទេ្វ កាយា”តិ កិញ្ចាបិ សទ្ទោ កាយា វ្វធ្ធិដ្ឋា, “ចត្ថុ អបិយាត”ត្តិអាទិតា បត ចិសយស្ស ចិសេសិតត្តា ឌូរម្មាកិយកិលេសក្វតោ កាយទោរកោ ឋួឆ កិលេសកាយោតិ គហិតោតិ “តេភា”តិអាទិយាហ ។ ចោទកោ តស្ស អធិប្បាយំ អជាតន្តោ “តត្ថ ចា”តិអាទិតា អត្ថយុញ្ជតិ ។ ឋតោ បត “ពាហលកិលេសស្សា”តិអាទិតា អត្តនោ អធិប្បាយំ ចិចរតិ ។

កាយាចចរឆេស្ម ចិយាតកប្បុរក្លាឌិប្បកាទេសុ បរិត្តកុសលិឌីសុ ចា ។ តត្ថ ច “ចត្ថុ អបិយាត”ត្តិ ចិសយស្ស ចិសេសិតត្តា រូបិរូបឆាតុក្កហណស្ស អសម្ពុចាទេយចាតិ? ន, “វ្វធ្លាតេតា ទេ្វ កាយា”តិ តិរចសេសតោ កាយាតំ វ្វធ្ធិដ្ឋត្តា ។ វ្វធ្ធិដ្ឋេបិ ហិ កាយសយុការេយ យឆា តនេកកេសាច គយ្ហតិ, តំ ឧស្សេតុំ “ក្វចិឆោ”តិអាទិយាហ ។ កាយទោរកោ បញ្ចកាយកុសិកោ ទោកោ ។ កាយតណ្ហា កាយាចចរឆេប្ចិសយា តណ្ហា ។ តិទោរឆតណ្ហា វ្វធ្ធឌិដ្ឋិសហកតោ ទោកោ ។ ឋួឆាតិ ឧកាឌសចិឆេ បទេសេ ។ យទិ អភចសេសសប្បុចត្តិ អធិប្បេតា, “ក្វចិឆោបសោ”តិ ន ចត្តព្ពំ ចត្តុកាយេកទេសស្ស ឋួឆ អប្បចត្តភេតាតិ អត្ថយោគេភ ឯយក្ឃកាចេតា អភចសេសោ ចិយ អភចសេសោតិ ចា អត្ថោ គហេតព្ពោតិ ឧស្សេន្តោ “ចត្តុកាយេបី”តិអាទិយាហ ។ អភចសេសសឌិសតា ទេត្ថ សកាចកិន្តស្ស កស្សចិ អភចសេសតោ ។ ឧចត្ថា កត្វាតិ កិលេសកាយចត្តុកាយាតំ អភចសេសបរិបុណ្ណភាចេន អភិលក្ខិតត្តាតិ អត្ថោ ។ ចាសទ្ធស្ស ទស្សត្តំ កតត្តិ កាយាចចរសទ្ធេ ហេតុកត្តអត្ថោ អន្តោគធោតាតិ ឧស្សេតិ ។

ចិសយេតិ ចតុស្មិំ អភិធេយ្យេត្តតិ អត្ថោ ។ តិមិត្តចិទេហតិ ឧទេតត ទ្វារហិសុ កិរិយា ចិភាគកទេណាយ, ន អត្តកិរិយាយាតិ ឧស្សេតិ ។ កុសលភាចត្តិ ឌាតកាទោហិតិកសុត្តអភិឆម្មបរិយាយេយត កថិតំ កុសលត្តំ ។ តស្សាតិ សុខចិបាកភាចស្ស ។ តស្ស បច្ចុបដ្ឋាតំ ចត្តុកាយតាយាតិ ឧទេតត “អភចជ្ជសុខចិបាកលក្ខណ”ត្តិ ឧត្តេ សុខសទ្ទោ ឋួដ្ឋបរិយាយោ ចុត្តោតិ ឧស្សេតិ ។ សញ្ញាបញ្ញាកិច្ចំ សញ្ញាណាកទេណាបដិចិញ្ញាតាតិ, តត្រុភយចិធុទោ អាទេយ្យុយ្យបលទ្ធិ “ចិឌាតាតី”តិ ឋួយិតា ចុច្ចតីតិ អាហ “សញ្ញា...បេ... គហណ”ត្តិ ។ តត្ថ ច

ឋប្បាឌិកិច្ចតោបិ ចិនិដ្ឋកិច្ចំ ចិត្តន្តិ? នច្ចេយតំ, សោ បន ចិនេសនោ ត ឞនា ត្វេចនៅនោ, យនា នញ្ញាបញ្ញាចិញ្ញាណានន្តិ នញ្ញាបញ្ញាកិច្ចចិនិដ្ឋលក្ខណតាយ ចិញ្ញាណលក្ខណយាហ៍ អតត្តុនឆយ្ហាត់ បក្រុណឆលចភាចប្ប កាទណភាវេចត បចត្តយាទេតា នត្តាត់ ចិនេតាតិ ភាយ៍ ឞនាបចត្តិ ច អាសេវនបច្ចយភាវេចាតិ អាហ “អាសេវនបច្ចយភាវេចត ចិនេតាតិ”តិ៍

ចិត្តកាតេយចាតិ អភិសង្ខារចិញ្ញាណកាតេយច៍ ភាតត្តាឌឹត់ ចចត្តាតន្តិ ឲត្ត ចចត្តាត់ បនេច្ចក៌ សោនោឌេតត្តា៍ ចចត្តាត់ បរិនេច្ឆនោ អសង្ក្ខរភាវេចា៍ ពេត ច ឆយ្ហោ តិដ្ឋិតោ ភាយ សោតាតិតិ អាហ “តិដ្ឋិតតា”តិ៍ លិង្កភាតត្តាឌឹតិតិ ឲត្ត ត្តាតិ្តបុរិសឞណ្ណាតចេសត លិង្កភាតត្តំ៍ ឆេចយន្ទុប្បតិទន្ឋាភាឌិចេសត ត្តាតិ្តលិង្កប្ប បុទ្ធត្តំ, ឞនា បុរិសលិង្កប្ប៍ ឆេចាឌិភេឆ ត្តាតិ្តលិង្កេ បនេច្ចក៌ ភាតត្តកាយតាសង្ខាតប្ប អញ្ញាយញ្ញាចិនឌិសសភាចប្ប ឆេសាឌិភេឆកិត្តប្ប ច ចិនេសប្ប ចេសត បភេឆា ចេឌិតេញ្ញា៍ ឞនា បុរិសលិង្កេ៍ លិង្កតិញ្ញត្តកាប្ប ចា កាយ្ហប្ប យនាទុត្តភាតត្តាឌិចេសត លិង្កប្ប ភាតត្តាឌិតិ សោនោឌេតញ្ញាតិ៍ លិង្កភាតត្តាឌឹបុ បចត្តតា នញ្ញាឌិត់ ភាតត្តាឌិតិ៍ ពេតេចាហ “កាយ្ហភាតត្តាឌិហិ តិញ្ញត្តាតិ ហិ តាតិ”តិ៍ អបឆាឌិភាភាកាទណឆប្បេតត លិង្កភាតត្តំ ឆប្បិតំ៍ ឞយិ្ហច្ចា ឆប្បិតេ នញ្ញាភាតត្តាឆេសា ឆប្បិតា ឲចាតិ អាចត្តតិ កចចក្កន្តិ ឆេប្បេត្តា អាហ “អភាក...េប... ឈេឌេត្តា”តិ៍ ត្តាតិ្តលិង្កបុរិសលិង្កាឌិ ចិញ្ញាណាឆិដ្ឋិតប្ប ទ្វបក្ខុប្ប នត្ថិចេសចិនេសនា៍ នញ្ញាឃឹសេត ចត្តាទេរា ឈន្ថា ទុត្តា៍ ចេចាហាទចេចេតត ច បញ្ចត្ថុ ឈន្ថាត់ ចេចាហទិតញ្ញាភាវេចត បចត្តិ ឌឹបិតា, ឃា សា តណ្ហាឌិដ្ឋិអភិតិចេចសេហេត្វតិ ត្តាយបត្តំ ឆេប្បេត្តា “លិង្កាឌិ...េប... សោនាសាភាតិ”តិ អាហ៍

“សេ ពេចនិ, កិល្លេច, ឆយ្ហោ អក្រុសលិ អក្រុសលភាកិយា, នេញ្ញេត យេតាបុញ្ញក្កយា”តិ (អ៍ តិ៍ ៧៍ ៤៥-៤៦), “យេតាបុញ្ញក្កយា ឆយ្ហោ”តិ (ឆ៍ ប៍ ១, ១) ច ឲចយាឌិចចតេតា ចិត្តសេហេត្វក៌ កាយ្ហត្តិ អាហ “កាយ្ហោញ្ញាចិត្តតោ តិញ្ញត្តា”ន្តិ៍ យនាសញ្ញត្តិ កាយ្ហោតោ លិង្គំ លិង្កតោ នញ្ញាតិ អេត្តា៍ ត បុរិសចិកេប្យ ចិយ កាយ្ហោតោ លិង្កនញ្ញា លិង្កតោ លិង្កនញ្ញាតិ ក្កភយេតា ក្កភយប្យចត្តិឆប្បតចេសត៍ “ភេឆំ កច្ឆន្តិ ត្តាតូាយំ បុរិសោតិ ចា”តិ ភេឆប្ប ចិនេសឃិតត្តា ត្តាត្តាឌិភាវេចត ចេចាហទិតញ្ញាភាវេចា ត្តាឆ ភេឆោតិ “ត្តាតិ្តបុរិសាឌិចេចាហាទំ កច្ឆន្តិ”តិ ទុត្តំ៍ អច្ឆាយចេសតាតិ អតីតបច្ចុប្បន្នច្ឆាយចេសត៍ ក្រណាកិញ្ចាបត់ កិត្តឹតិ អាហ “បត្តឌយសត”ន្តិ៍ កាយ្ហភាភាកាទណេត ចិភា កាយ្ហតិញ្ញត្តភាភាកាទណាភាចតោ “កាយ្ហេឌេហិ...េប... ភាភាកាទណ”ន្តិ ទុត្តំ៍ អចិបច្ចេតាភាសេសា អដ្ឋាតក្វតា, កតិកាសេលិបិ ចា៍ កាយាចចទំ អភិសង្ខារចិញ្ញាណំ ទ្វបឆាត្វឃា ចក្ខុចិញ្ញាណាឌិ ឌេតត្តា អតោកាសតាយ តឆាទយ្ហណំ អឌេតត្តំ ឲត្ត តិឆេប្បតត្តា៍ ឲកច្ចចិត្តកាទណប្ប អធិប្បេតត្តា ចក្ខាឌិចេចកាលេ្លត ចក្ខុចិញ្ញាណាឌិត់ អឌតក៌ កាយ្ហចិញ្ញាណំ អចេសសបច្ចយចិកាលេ អតោកាឆំ ឆដ្ឋិត្តា៍ តឆបិ កាលកតិបសោកាឌិតិ អាឌិ-សេឆ្ឆត សង្កហិតន្តិ៍ ឲត្ត ច “សហាកាទីកាទណចិកាលំ ចិបិកាប្ប អច្ចត្តិ ឱ្យកាសេយច ត លកតិ, ត្តាតាទំ ចិបិគេកាកេឆសប្ប លេឆ្ឆាកាសន្តិ, ត្តាឆេយេតសំ ភាតត្តា”ន្តិ ចឆត្តិ, តំ ចិបិកាប្ប ឱ្យកាសលិគេភ សតិ សហាឃកាទណចិកាលតាច តត្តឹតិ អធិប្បាយេត ទុត្តំ៍

កចត្វ តាច កចិត្តា អបាកតំ ក្វតាបាកតំ, អត្វកចិត្តា អបាកតំ បត កាឆត្តិ អាហ “អត្វក្វតក្វតា”តិអាឌិ៍ ពេត អត្វក្វត-សេឆ្ឆត សោ អេត្តា ទុច្ចតិ, តប្ប ក្វត-សេឆ្ឆាសេយច ចាចេកា, ត អត្វ-សេឆ្ឆា, អត្វ-សេឆ្ឆា បត ឌោតេកាតិ ឆេប្បតិ៍ សាលាកង្កសឌិសា ហិ តិបិតោបសក្កាតិ៍ កិរិយាចិនេសកត្តច្ចា ក្កបសក្កាត់ អតេកត្តតា ឆាត្វសឆ្ឆាត់ ពេហិ ចត្តញ្ញាចិនេសសប្ប ឌោតភាវេចតេច អចឆ្ឋិតន្តិ យត្តកា ឆាត្វសេឆ្ឆត អភិឆាតញ្ញា អត្តចិនេសសា, ពេតសំ ឃំ សាយញ្ញា អចិនេសសា, តប្ប ចិនេសេស អចដ្ឋាបត់ តប្ប តប្ប ចិនេសសប្ប ឌោតតេយចាតិ អាហ

“សាមញ្ញា...បេ... ចិនេសីយតី”តិ៍ អត្ថក្ខត-សន្ទ្ធោ ខាហុលំ ពយ្ទេត្ត ឲច ឌិស្សតីតិ តស្ស ត្ថូឆ ពត្តអត្តចាឌិតំ ងស្សេតុំ “អត្ថក្ខតសន្ទ្ធោ ចា”តិអាឌិយាហ៍ សតិបិ សន្ទេត្តសំ ចិត្តុប្បាឌាតំ សចេចឃំតកាចតោ អារម្មណាត្ថកចតេ, សចិបល្លាសេ បត សន្តាទេត ចិត្តាកំសន្ថានចនេសត បចត្តិតោ អញ្ញាពតេហិ ចិសិន្ទ្ធោ ក្ស្សលិក្ស្សលិតំ សាតិសយោ ចិសយាត្ថកចតាពារទាតិ អយយតេ្ត ត្ថូឆាឌិបេ្សតាតិ ងស្សេត្តា “ចត្តំ អឌិប្បាយចនេសតា”តិ អាហ៍ ក្ខតាបពតកាចាកិឆាតាឌិប្បាទេយតាតិ ក្ស្សលិក្ស្សលស្ស អាពឆ្ឋត្ថបិយយាហ៍

ង្កប្បតិតពិក្ខតិប្បាឌតតោ ង្កប្បតិតសឌិសត្តា “ង្កប្បតិត”ត្តិ ចុត្តំ ង្កប្បឌ្ជិតុំ អារេទ្ធាតិ អតាពតស្សបិ តេស្សច ង្កប្បត្ថ-សន្ទ្ធេត ចុត្តតាយ ពារណយាហ៍ ឲត្ត ឌ ទឌ្ឌតាឌិចនេសត អារម្មណរសាត្ថកចតំ សាតិសយត្តិ អក្ស្សលឆ្ន ក្ស្សលឆ្ន ង្កប្បឌ្ជិត្តា តិទ្ធុតាសាយឡោត “សន្ថាសល្លតំ ក្ខតាបពត”ត្តិ ចុត្តំ សយ្យោហចិតោឌតិឃំ បត “ចិបិពាត្ថកចតចនេសត តឌារម្មណំ អចិបក្កចិបិពស្ស សន្ថាឆា អចិពតត្តា កចិត្តា ចិពតតាយត្តចនេសតពម្ព្ឆា ក្ខតាបពត”ត្តិ ចុត្តំ តេតេតច តត្ត ឱពាសពត្សប្បត្តិ ចិបិពេយចាហ៍ ត្ថូឆ បត ពយ្ទើតិ៍ អារម្មណពារណចនេសត កចតិ ឲត្ត ពិលេសឌាតត្តិ ក្ខឹតិ ចុត្តា ង្កបិឌាតក្លត្ថា៍ អក្កិអាហិតោ ចិយាតិ ក្ខឹលឆ្នត្តិ ចត្តត្តាតាយ ង្កបិឃំ ឌស្សេតិ៍ ឲតេតាតិ ពយ្ទំ ឲតស្សាតិ ចិបិពោ ចុតេ្តាតិ ឌង្ហត្តា៍

អចិក្លត្តិតត្តាតិ អចិតោឌិតត្តា៍ សក្ខឹយត្តិ សពក្ខឹយំ៍ ចិត្តិតិត្តាតិ បុត ង្កប្បឌ្ជិតុំ អឌត្តា៍ ពណត្តោយពឌេសពតំ ពណត្តយពតត្តិ ចុត្តត្តិ យឆាចុត្តស្ស ង្កាហនណស្ស ង្កបចារកាចយាហ៍ តេត ង្កប្បត្ថា ឆម្មា បច្ចប្បត្ថា ឆម្មាតិ ត្ថូឌេយត្ត ង្កាហនណំ យុត្តត្តិ ឌស្សេតិ៍ បឆាតេតាតិ បឆាតកាតេច៍ ឌេសតាយ ចិត្តំ បុត្តាក្កយត្តិ លេកិយឆម្មេ ឌេសេតេ្តា ចិត្តំ បុត្តាក្កយំ ពត្តា ឌេសតា កពចតា ង្កចិតាតិ ឌស្សេតិ៍ ឆម្មសកាចំ ចា សន្ថាយាតិ លេកិយឆម្មាតំ អឃំ សកាតេចា យឌិងំ តេ ចិត្តឌេង្ឋពា ចិត្តបុត្តាក្កយា បចត្តត្តិតិ ឌស្សេតិ៍ តេត តេសំ តចាឌេសតាយ ពារណយាហ, សេ្តា អក្ស្សលិ ឆម្មា ចិត្តចឌ្ឌាតិ អតេ្តា៍ ពេឌឹតិ បឌពារា៍ ឋស្សាឌយោបឹតិ បិ-សន្ទ្ធេត ទាពាឌយោ សយ្យិលេ្ហតិ៍ ពាលតេឌាកាតេចបិ បច្ចយកាតេច អតេបក្លិតោ ឆម្មោ បុទិយតិប្បតេ្ថា ចិយ ចោហទិយតីតិ អាហ “បឆយំ ង្កប្បតេ្ថា ចិយា”តិ៍ អត្ថបចទិតយេចស្ស បុត្តាក្កយកាចំ ឌស្សេតុំ “អតត្តួបច្ចយត”ត្តិអាឌិ ចុត្តំ “ពិណា កចតេត្តិ”តិអាឌិចតតោ (ឌី៍ តិ៍ ១៍៧៥; តេត្តិ៍ ១០១) តេត្តិក្ខតាយ តណ្យាយ យុត្តំ ចិត្តំ តាយពត្តិ អាហ “តណ្យាសយ្យយុត្តំ ចា”តិ៍

“ឃំ តស្មិំ សយយេ តេចតសិកំ សាត”ត្តិ តិង្ឋិត្តា សោយតស្សចេឌតា សាតសកាចាតិ អាហ “សកាចចនេសត ចុត្ត”ត្តិ៍ តិប្បទិយាទេយត យឆុទ-សន្ទ្ធោ ទេសចិសេសបទិយាយោ, ត្ថូង្កាចសាយឡោត ត្ថូឆ ង្កបចារេត ចុតេ្តាតិអាហ “យឆុទំ ចិយា”តិ៍ បរេយត្តោតា តណ្យាចិតិយុតេ្តា តត្តិទាតោ តត្តិទាពកាតេចា ចា តត្តិតិ “ត ឲត្ត សយ្យោយាពចនេសត សហពតកាតេចា អត្តិ”តិ, “តត្តិទាពសហពតា”តិ ឌ ចុច្ចតិ៍ តេត ចិញ្ញាយតិ “សហពតសន្ទ្ធោ តណ្យាយ តត្តិទាពកាចំ ឌោតេតី”តិ៍ អចត្តាចិសេសចាចតោ ចា សហ-សន្ទ្ធោ “សតិឌស្សតា”តិអាឌីសុ ចិយ, សន្ថាសុបិ អចត្តាសុ តត្តិទាពសកាចាចិឌហតឌឹបតចនេសត តត្តិទាពកាចំ ពតា តត្តិទាពសហពតាតិ តណ្យា ចុត្តា៍ ពត-សន្ទស្ស ចា “ឌិដ្ឋិពត”ត្តិអាឌីសុ ចិយ អត្តត្តទាកាចតោ តត្តិទាពសកាចា តណ្យា “តត្តិទាពសហពតា”តិ ចុត្តា, តត្តិទាពសកាចាតិ អតេ្តា៍ ត្ថូឆាបីតិ ត្ថូយិស្សំ អង្ឋពឆាឃំ៍ ត្ថូយស្មិំយ្សិ បឌេតិ “សោយតស្សសហពត”ត្តិ ឲតស្មិំយ្សិ បឌេ៍ អយយេចតេ្តាតិ សំសន្ទ្ធោ ឲច៍ យឆាឌស្សិតសំសង្ឋសន្ទ្ធោតិ អត្តទ្ធារេប្បសន្ទ្ធេត បិញ្ញូតោ អង្ឋពឆាយ អាពតសំសង្ឋសន្ទ្ធោ៍ សហឌាតេតិ សហឌាតេត្តេ៍

កាលវិសេសនាតបេក្ខោ ពន្ធនាឆេតោ អាកង្ខ-សទ្ទោ ភាសិតបរិយាយោតិ ទស្សេន្តោ អាហ “អភាសិតត្តា អនាកង្ខតា”តិ។ បវត្តិយត្តិ

ព្យឹស្សា បធមចិត្តុប្បាទបវត្តិយំ។ អភាសិតត្តា ឧទាតិ អសង្ខារិកភាវស្ស អធុត្តត្តា ឧទ។ ការណបរិយាយត្តា ចត្ថសទ្ទស្ស

បច្ចយភាវសាមញ្ញតោ ទ្វារកុតឆព្វាតម្បិ សិយា ចត្ថបរិយាយោតិ អាហ “ទ្វារំ ចត្ថុតិ វុត្ត”ន្តិ។ តេន ចត្ថុ ចិយ ចត្ថុតិ ទស្សេតិ។

យតោទ្វារកុតា ឆព្វា យោកុយ្យេន ហទយចត្ថុនា សហ ធរន្តីតិ ទ្វារេន...បេ... ហទយចត្ថុ វុត្តន្តិ អាហ យថា “កុន្តា បចរន្តី”តិ។

សកិច្ចការកាតិ អត្ថតោ កិច្ចការក, កិច្ចសហិតតាយ ចា។ អញ្ញាសាធារណោតិ ស-សទ្ទស្ស អត្ថយាហ។ សកោ ហិ រសោ សរសោតិ។

អតន្តរចិត្តហេតុកត្តា ចិត្តស្ស ឧកាសមុដ្ឋានតា វុត្តា, សហជាតចិត្តផស្សហេតុកត្តា ចេតសិកានំ ទ្វិសមុដ្ឋានតា។ “ចិត្តសមុដ្ឋានា ឆព្វា,

ផុដ្ឋា កិល្លេច ចេទេតិ, ផុដ្ឋា សញ្ជានាតិ, ផុដ្ឋា ចេតេតី”តិ (សំ។ និ។ ៤។៩៣) ហិ វុត្តំ។

សុក្ខុមរជាទិរូបត្តិ អណុតជ្ជារិរូបមាហ។ បរមាណុរូប បន ចត្តព្វមេវ នត្ថិ។ ចត្ថុបរិត្តតាយាតិ ឧតេន អនេកកលាបគតាតិ ពាហុតិយេវ

រូបាយតនាតិ សមុទិតាតិ សំហច្ចការិតាយ សិទ្ធិកុញ្ជាហតទានោយេន ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស អារម្មណបច្ចយោ, ន ឧកំ កលាបយាតិ ចាតិ ទស្សេតិ។

តត្ថ ច ឧចំ សន្តេ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សមុទាយារម្មណំ អាបជ្ជតីតិ? នាបជ្ជតិ សមុទាយស្សេវ អភាចតោ។ ន ហិ បរមត្ថតោ សមុទាយោ នាម

កោចិ អត្ថិ។ ចណ្ណាយតនមេវ ហិ យត្តកំ យោគ្យទេសេ អវដ្ឋិតំ, សតិ បច្ចយន្តរសមាយោគេ តត្តកំ យថាធុន្តេន ទានោយេន

ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស អារម្មណបច្ចយោ ហោតិ អវិកប្បកត្តា តស្ស។ តទភិនិហដំ បន មនោវិញ្ញាណំ អនេកក្ខត្តុំ បវត្តមានំ

បុរិមសិទ្ធកប្បនាចសេន សមូហាការេន សណ្ឋានាទិអាការេន ច បវត្តតីតិ កិំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស ឧកំ ចណ្ណាយតនំ អារម្មណំ, ឧទាហុ

អនេកានីតិ ន ចោទេតព្ពមេតំ។ ន ហិ បច្ចក្ខចិសយេ យុត្តិមគ្គនា យុត្តា។ កិញ្ច ភិយ្យោ អច្ឆរាសង្ឃាតក្ខណេ អនេកកោដិសង្ខាយ

ចិត្តុប្បត្តិយា បវត្តនតោ ចិត្តស្ស លហុបរិវត្តិតាយ សមានេបិ ឈដសរាវាទិចណ្ណានំ យោគ្យទេសាវដ្ឋានេ បុរិមតរសិការោគ្ខរូបំ

“ឈដោ”តិ ចា “សរាវោ”តិ ចា បធមំ តាច ឧកោ មនោវិញ្ញាណសន្តានេន បរិច្ឆិន្ទតិ, បច្ឆា តតោ ចក្ខុវិញ្ញាណវីថិយា

ព្យវហិតោតាតិ អវិសេសចិទុតាយ បន ឈដសរាវាទិច្ឆេទិយា អនេកាបត្តិបរិកប្បនាតិ។ ច្បុទិសីបេត្ថ ចោទនា អចោទនាតិ ទដ្ឋព្វា។

ចលបរិត្តតាយាតិ បវត្តក្ខណស្ស ព្វត្តរតាយ។ បវត្តមានេន ហិ បច្ចុកំ រូបរូបធម្មា ចិរោវាទិអវិរោធាទិបច្ចយសមាយោគេ លហុំ ធន្តុច្ឆ

និរុជ្ឈនតោ បរិត្តកាលា ចីឈកាលា ច ហោន្តិ, សកាចលក្ខណេន បន ឧកបរិច្ឆេទា ឧចាតិ។ យថា ច រូបាយតនំ, ឧចំ ព្វតរានិបិ។

សង្ខាជយាបិ ហិ ចត្ថុបរិត្តតាទិការេន លព្ភន្តីតិ។ អច្ចាសន្នាទិតាយាតិ អាទិ-សទ្ទេន អតាចដ្ឋនំ កោនចិ បដិច្ឆន្នតាតិ ឧចមាទិ

សង្គហាតិ។ ចិសយិឆព្វំ ចិសយសតោ សិតោតិ ពាន្ធិតីតិ ចិសយោតិ អនញ្ញត្តភាចាវបេក្ខោ ចិសយោតិ អាហ “ចិសយោ

អនញ្ញត្តការេចតា”តិ។ ន ហិ ចក្ខុវិញ្ញាណាទយោ រូបាយតនាទិតោ អញ្ញាសិំ អារម្មណេ បវត្តន្តីតិ។ ការេចា ចរន្តិ ឧត្ថាតិ គោចរោ,

គោចរោ ចិយាតិ គោចរោតិ សមុហុលចារិតាបេក្ខោ គោចរោតិ អាហ “គោចរោ តត្ថ ចរណតា”តិ។ ពាហុលព្យាចក្ខុវិញ្ញាណាទីហិ

រូបាទយោ កយ្យន្តិ, ន តថា មនោវិញ្ញាណេនាតិ។ តេសន្តិ មនោវិញ្ញាណេន កយ្យមានានំ រូបាយតនាទីនំ។ “ធនស្ស អត្ថុបបត្តិតោ”តិ

កេសុ វុត្តំ, តត្ថ បញ្ចទ្វារេ បវត្តមនោវិញ្ញាណធាតុំ សន្ធាយ តេសំ គោចរចិសយំ បច្ចុប្បន្នានីតិ ចនតំ រូបបជ្ជតីយេចាតិ? ន,

និយមាភាចតោ។ ន ហិ បញ្ចទ្វារាភិនិហដំយេច មនោ ព្វត្ត “មនោ”តិ វុត្តន្តិ និយមហេតុ អត្ថីតិ, ឧតំយេច ចា ចោទនំ មនសិ កត្វា

ទិដ្ឋធម្មវេទនាទិក្កមលំ ពលំ។ ឧបច្ឆេទណ្ណាតិអាទិវចនតោ បុព្ពេនិវាសអតីតារម្មណវេទនាយាបិ ញាណ សមុច្ឆិន្នំ ញាណទស្សនំ ទុក្ខ សមុច្ឆិន្នអាទិនា។

សេវិត...បេ... ភព្ពាហោតីតិ ឥទំ យាយ កម្មញ្ញតាយ ទុក្ខកាយស្ស កល្លតា ហោតិ, តស្សា បច្ចយភូតស្សតំ។ សេវិតេ ហិ សមាបត្តិមេវ សម្បាទេយ ច ភព្វសេវិតេ សម្មាបយុត្តេ សម្មាបយោគសម្ពោវ កាយិកចេតសិកចិត្តិយេ ច សយាទេន្ត លហុតានិសម្ពេទេត ការេយា កម្មញ្ញាយា ហោតិ សព្វកិរិយាសុក្ខលេតិ។ អថ វា សេវិត...បេ... ភព្ពាហោតីតិ ឥទំ កាយស្ស កល្យតាយ វិយ ភព្វតាយបិ ការណវចនំ។ វិសយសេវិតាបរិណាមានិតោ ហិ កាយស្ស ភព្វចការ ចាតាទយោ ភព្វាតិត្តិតិ។ អនុចត្តនស្សាតិ បទំ “ឧយំ ទេវ បសចតី”តិអាទីសុ (ធ· ប· ១០១) វិយ ហេតុអត្ថវសេន វេទិតព្វំ។ ឧាភរណតិយិត្តពាហាឍ អនុវត្តនំ អធិប្បេតន្តិ។ អថ វា អនុវត្តនស្សាតិ ឥទំ បកតិយា ទិដ្ឋានិវសេន អាបាថគមនុបត្តិស្សយានំ កល្យតានិដ្ឋត្តានំ កាយិកសុខានំ សមុច្ឆស្សតំ។ កាយកល្យតាទិ អននុវត្តនស្ស ហិ យថាវុត្តាបត្តិស្សយាភោគាការេវេត ទុក្ខប្បការំ អាបាថគមនំ ន សិយាតិ។ យថាវុត្តេត ទុក្ខនិវិសយេ ចិត្តស្ស ឧបនំ អាវជ្ជនំ ចិត្តបណិទហនំ។ យថាវុត្តេនេវ ទុក្ខនិតា សទិសំ អសទិសំ សម្ពន្ធំ សទិសាសទិសសម្ពន្ធំ, តស្ស ទស្សនានិ សទិសាសទិសសម្ពន្ធទស្សនានិ, ចិត្តបណិទហនញ្ច សទិសាសទិស...បេ... ទស្សនានិ ច ចិត្ត...បេ... ទស្សនាទយោ តេ បច្ចយាតិ យោជេតព្វំ។ ធាតុវេក្ខកាទីតិ អាទិ-សទ្ទេន ទេវតូបសំហារាទិ សង្គណ្ហាតិ។ តំសទិសតា ទិដ្ឋសុតសទិសតា។ តំសម្បយុត្តតា ទិដ្ឋសុតបដិពទ្ធតា។ កោតធិ ឧបត្តតិ ញាយិតា សន្តាយ អនុស្សចតិដ្ឋត្តំ អាហ។ អាការចិចារណត្តិ តេសំ តេសំ អត្ថានំ ភព្វាការការចិចារណំ។ កត្ថចិ អវត្វា

តិយបិតស្សាតិ កុសលវេច យថា ភព្វាទេតព្វត្តិ ឧបចំ តិយបិតស្ស។ បសាទសិភេហាការេចា ទោសបាហុលតាយ ហោតីតិ លុទ្ធបុគ្គលិ ទោសបាហុលិតិ អាហ។

អាយតនភាចេតាតិ ការណភាចេតា។

ចិន្តយាភចត្វឹសន្តិ ឧតេន “ចិតាបិ ទេយ្យសម្មបរិច្ចាគេន ចិត្តុប្បាទេយត្តេភេច ភាគយមំ កុសលំ ភព្វចិតំ ហោតី”តិ វេសត្តំ អតិធាចនំ តិចត្តិតំ ហោតីតិ។

សម្មសចនស្ស ឈាសនំ សម្មសចនឈាសនំ។ តស្សាតិ “សង្គាតំ ភស្សាមី”តិ សង្គចត្វំ ផាភការណភេទិអាទិនំ សសង្គប្បចត្តិការណស្ស។ ចិត្តនំ តថា តថា ចិត្តុប្បាទនំ។ អញ្ញាតត្ថាតិ សុទេត្តសុ។ អបរត្ថាតិ អភិសម្មបទេសុ។ អបរិយាបន្នាតិ បទស្ស អត្ថវណ្ណនា “បរិភោគោ”តិអាទិនាយ អត្ថវណ្ណនាយ បរតោ ពាហុសុ បេរិត្តុកេសុ លិខីយតិ, យថាធាតេយេច បន អាតេត្វា ចត្តព្វា។ តត្ថ បរេយត្តតា អចិន្តយាភត្តា លក្ខណបញ្ញត្តិយោ អញ្ញាយតនត្តា ៧ អដ្ឋត្តិកាយតនានិ អសង្គហិតា សម្មាយតនេតាតិ យោជេតព្វា។

“ຈຸກຂ໌ວາຣິກາກຢ່ ອຼາກຸ້ນີ ຂ໌ວາເຣ ຂຸປຢຼຊ໌ຕີ”ຕິ ກນ໌ຍາ ຖຕ໌ວາ, ຕຕ໌ ຣຸປີຂີຍ໌ ຈຸກາຣຢຸໍ ຈີຕ໌ວ ຍຄາ ຕ ອຼກາຣຢຸໍ ເຫາຕິ ຈີຕ໌ວຈີເຍຍຍ໌

ອສິເປຽຕຕ໌ວາ, ຈຸຕ ກຢຸຈີເຍເຍ ອສິເປຽຕ ກາຍຂ໌ວາຣາຂີຍ໌ ຈຸກຂ໌ວາຣິກາກຢ່ ອຼາກຸ້ນີ ຂ໌ວາເຣ ຕ ຂຸປຢຼຊ໌ຕີ ຕເຕ໌ວຄ ປຣິເຍາສິຕຕ໌ວາ, ອຄ

ກຢຸຍາຍຼາ ອສິເປຽຕ່, ຣຸປີຂີຍ໌ ຈຸກາຣຢຸໍຕ໌ວີ ຍຸຄ້ ຂຸຄາຫຣໍ ຕ ສິຍາຕີ? ຕ, ອຍຂີຍກາຄຈີກາຄຕຄເຍຕ ຂຸຄາຫຂຕ໌ວາ, ຍຸຕຣຄາ

ຍເຕາຈີຍຼາຖາຫຸ່ ຍຸຄ້ ຈີຕ໌ວ ໃຍປີ ຈີຍເຍຍ໌ ປຄຕ໌ວຕເຕາ ອຕີຕຂ໌ວາຣຢຸໍຕ໌ວີ ອາຣຢຸໍ ຍຂີຍ໌ຄາຫຣໃກາເຄຕ ຖຣຄ໌ຈຍ໌ ອາຣຢຸໍ ຈີຍ

ຂ໌ວາຣຢີ ອຕີຕຂ໌ຕີ ຍນ໌ຍາ ປຕ ຍຕິປີ ກຢຸາຕ່ ຂ໌ວາຣຕ໌ວຣຄເຣເໂຕ ເຍກໍເຍກ ຖຕ໌ວີຍາ ຕຼາຫຸໃຖຕ໌ວີຍາ ຄ ຂ໌ວາຣກຢຸາຕ່ ອຼາຍຼາ ຄຄຕ໌ວາຕ່

ຄກ໌ວຕີ, ຕນ໌ຍາ ປີໂຕຕິປີຕາຂີກາຄຍາຍເຼາຕ ກຢ່ ຈຸກຕ໌ວຕຍຄເຍຕ ກເຫຕ໌ວາ ຕຍ໌ ຄຂີຂ໌ວາຣາຂີຍ໌ ປຄຕ໌ວີຍຍຸາຄເຕາ ກຢຸຍ໌ ອຕີຕຂ໌ວາຕີ

ຖຕ໌ວີ ອາຫ “ກາຍຂ໌ວາຣາຂີຍ໌ ຈຸກຂ໌ວາຣິກາກຢ່ ອຼາກຸ້ນີ ຂ໌ວາເຣ ຕ ຕຸປຢຼຊ໌ຕີ”ຕີ ຣຸປີຂີຍ໌ ປຕ ຈຸກາຣຢຸໍ ຈີຕ໌ວ ເຕເຕຄາຣຢຸເໂຕ ປຣິຂ໌ຕີ

ຈີຍິຂ໌ເຍຄ ກຫິຕຕ໌ວີ ອາຣຢຸໂຍເຍຄ ຕິຕຂ໌ຕີ ຖຕ໌ວີ ຈີຕ໌ວຈີເຍເຍາ ຈຸຄ ກຫິເຕາ, ຕ ຈີຕ໌ວຍາຍຼາ “ຕຕ໌ ຄ ຣຸປີຣຢຸໍ ຄາ...ເປ... ສຢຸາຣຢຸໍ

ຄາ ຍໍ ຍໍ ຄາ ປຕາ”ຕີ ອາຣຢຸໂຍຢີ ອຕີຍເຍເຕຄ ຖຕ໌ວີ? ຍຂ໌ເຍຕ່, ຕຕ໌ ປຕ ຍໍ ຣຸປີຂີຍ໌ ຈຸກາຣຢຸໍ ຈີຕ໌ວ, ຕ່ ເຕຕ ຈີກາ ຕປຢຄຕ໌ວຕີ,

ກຢ່ ປຕ ກາຍຂ໌ວາຣິກາຂີເກຂ້ ຄຂີຂ໌ວາຣາຂີຍ໌ ຕ ຕປຢຄຕ໌ວີຕີ ຍຸເຍຍ໌ ຈີເຍເຍຍ໌ ເຂາຕຕ໌ວ ປີຍຸຍໍ ອາຣຢຸໂຍເຍຄ ກຫິຕ່, ຂ໌ວາເຣ ຕ ກຫິຕຕ໌ວີ

ຍຸເຍຕ໌ວ ຂເຍ໌ຕີ “ອາຣຢຸໂຍເຍຄ ຕິຕຂ໌”ຕ໌ວີອາຂີຕາ ຄຂີຂ໌ວາເຣ ຂຸປຢຼຍາຕຢີ ປີໂຕຕິປີຕາຂີຕີ ອເຕ໌ວາ

ກາຍາຄຄຣກຸຍໍ

ກາຍກຢຸຂ໌ວາຣກຄາຄເກຼຕາ

ກຢຸຂ໌ວາຣາຕຕ໌ວີອາຂີຕາ ປກາເຍຕຍຸຍ໌ ຍຣຸປ່ ປກາຍຕຸປີຍຄ໌ ຂເຍ໌ຕີ ຕິຍຕຣຸປຣຸປເຄເຍຕາຕີ ສຢຸຍຄ໌ເຫ ຕິຂີຂ໌ຕິຍຕຣຸປຣຸປເຄເຍຕ

ອຼາຄາ ກຢຸຍຢຸຂ໌າຕິກາເຍ ຫຂຍຄຕ໌ຍີ ກເຫຕຕ໌ວາ ສິຍາ ຈຸກຍຕ໌ວີປຣິຍາປເຕ໌ວາ ຂຸປີຂີຕ໌ວກາເຍາ ຍຸສ ກຫິເຕາຕີ ຄກ໌ວາຍຕາຂີຕີ

ຖເຕ໌ວຍ໌ ຈຸເກາ ກາເຄາ ຫຂຍຄຕ໌ ຄ ກຫິຕຕ໌ວີ ຕ ຍກ໌ວາ ຄຕ໌ວ “ຄກ໌ວາຍຕາຂີຕີ ຂີຈີຕປຣິຍຕ໌ວາຕີ”ຕີ ຍຕ໌ວີເຄເຍຍ໌ ຈີກາຈີຕຕ໌ວາ

ຈີປຢຸກ໌ຍາຕຄເກຼຫາຕຕ໌ວຣ ຈີຍຼາຕ໌ວີກຸຫາຍ໌ ຍຸຂ໌ຕຕ໌ວາ ຄໂຕາກາຣາຄ ຄາເຍາສາຕຸ ຈີຍຼາຕ໌ວີຈີກາຣຍຫິຕາຕີ ກຂາຂີ ອາຍເຂ໌ຍາຕີ

ຕຕ໌ວີຄຕ໌ວຕຕ໌ວ “ປຄຢຂຄຕຍຢຸຂ໌ຕາ”ຕີ ອາຫ ເຂຍຕ໌ວຣຸປຢຕ໌ວີເຫຕຸກາເຄຕ ຄາເລຕຸຕ໌ວີ ຈຸເຕຕ ເຂຍຕ໌ວຣຸປຢຕ໌ວີ ຄໂຕ່, ຕ່ຕິຍິເຕ໌ວ ຄ ກຕ໌ວກາເຄາ

ຂຸປຄຣິເຕາຕີ ຂເຍ໌ຕີ, ອຼາຄາ ໂຫິກຕາ ອຍາປີເຣຕາ ຄ ສຢຸາຕ່ ຕ ຍຍຸເຄຍ໌າຕີ ຕຂກີຢຸໂກາຄຈີກາຣຄຕີຕີ ຕ່ຂີເຍຍກີຢຸເຕາ

ຕຂກີຢຸເຕາ, ຕຍ໌ ກາເຄາ ຕຂກີຢຸໂກາເຄາ, ເຍາ ຈຸຄ ຈີກາເຣາ, ຕ່ຍຍຂ໌ກີ ຄາເຍາສາຕຸ ຕຂກີຢຸໂກາຄຈີກາຣຄຕີ ຍຸຂາຕິ

ຕຂກີຢຸໂກາຄຈີກາ ຣຍ໌ ຈີຍຼາຕ໌ວີກາຄ່ ຂເຍ໌ເຕ໌ວາ ອາຫ “ອສິປຢາຍຍຫກາຂີ”ຕີອາຂີ ຈຸຄຍາ ກຕ໌ວາຕີອາຂີຕາ ຍຸຍິຍ໌ຍາ ອຕ໌ວຄເກຼຕາຍ

ໂຂ໌ຢໍ ຂເຍ໌ຕີ ຕຕ໌ວ ອາຄຂຼຕຍ໌ຍາຕີ ຍເຕາຂ໌ວາຣາຄຂຼຕຍ໌ ຍເຕາ ຂາຕ໌ວີຍາຕີອາຂີຕາ ຕຍ໌ ຈີຍຼາຕ໌ວີຍຢຸຂ໌າປກາຕາ ຕ ຍກ໌ວາ

ປຂີເຍເສຕຸຕ໌ວີ ຂເຍ໌ຕີ

ປຂ໌ເຍາ ກຈີຕ່ ຍເຍເຕ໌ວາຕີ ຈຸເຕຕ ຍຄາຖຕ໌ວຄາເຍາສາຕຸຍາ ຄຢຸກຄໂຕຍຍຼາຕກີຂ໌ຕິປຢາຂເຕ ຕຍ໌ ອາກາຣຈີເຍເຍຍ໌

សហការីការណភាវមាហ។ អនិទស្សនសប្បដិឃតាភាវា វិយ យថាភូតានំ អវត្ថាវិសេសប្បត្តា ឯសា អាការវិសេសោតិ បរាយត្តតា ន កិញ្ចិ ហោតីតិ “បរាយត្តតា អភាវំ ទស្សេតី”តិ អាហ។ បរាយត្តតា ចិត្តសមុដ្ឋានភាវេន បដិសេធិតា។ កម្មសមុដ្ឋានាទិភាវស្ស បន សម្ភវោ នេវ នត្ថីតិ យថាវុត្តវិការស្ស បរាយត្តតា សម្ភារេន តព្វេតានិ សមុដ្ឋិតត្តា អប្បច្ចយត្តំ អាបន្នំ។ ន ហិ រូបំ អប្បច្ចយំ អត្ថិ, អប្បច្ចយត្តេ ច សតិ និច្ចភាវោ អាបជ្ជតិ, ន ច និព្វានតោ អញ្ញោ សភាវធម្មោ និច្ចោ អត្ថិ។ ចិត្តសមុដ្ឋានភាវោ វិយាតិ វិញ្ញត្តិយា ចិត្តសមុដ្ឋានាទិភាវាបិតានុរូបភាវេន រូបវារនិទ្ទេសោតិ ទស្សេតិ។

វិញ្ញត្តិយា ករណភូតាយ។ យំ ករណន្តិ យំ ចិត្តកិរិយំ ចិត្តព្យាបារំ។ វិញ្ញត្តិយា វិញ្ញាតព្វត្តិ ឋានេយ្យស ការេតីតិ យេនេតំ អធិប្បាយវិការណំ, ឯតំ វិញ្ញត្តិវិការវិហិតេសុ រូបចលនាទីសុ ន ទិដ្ឋំ, ហត្ថចលនាទីសុ បន ទិដ្ឋំ, តស្មា វិប្ផន្ទនវិនិមុត្តោ កោចិ វិការោ អត្ថិ កាយិកករណសង្ខាតស្ស អធិប្បាយស្ស ញាបកោតិ វិញ្ញាយតិ។ ញាបកោ ច ហេតុ ញាបេតព្វយត្តំ សយំ ញាតោយេវ ញាបេតិ, ន សព្ភាវមត្តេនាតិ វណ្ណគ្គហណានន្តរំ វិការគ្គហណេន វិញ្ញាយតិ។ តថា ហិ វិសយភាវមាបន្នោ ឯវ សទ្ទោ អត្ថំ បកាសេតិ, តេនេវ។ តេនេវាហ “ន ហិ វិញ្ញត្តី”តិអាទិ។ យទិ បន ចិត្តជរូបានំ ចលនាការោ វិញ្ញត្តិ, ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស វិប្ផន្ទនារម្មណត្តា តេនបិ សា គហិតា សិយាតិ អាសង្កាយ និវត្តេតុំ អាហ “ចក្ខុវិញ្ញាណស្សា”តិអាទិ។

តាលបណ្ណាទិរូបានីតិអាទិនាបិ វិញ្ញត្តិយា វិញ្ញាតព្វតំ មនោវិញ្ញាណេនេវ ច វិញ្ញាតព្វតំ ទស្សេតិ។ សញ្ជានាតិ ឯតេនាតិ សញ្ញាណំ, តស្ស រូបាទិនោ សញ្ញាណំ តំសញ្ញាណំ, តស្ស អាការោ តំសញ្ញាណាការោ, រូបាទិសហចារិប្បការោ ច សោ តំសញ្ញាណាការោ ចាតិ រូបាទិ...បេ... ការោ, តំ គហេត្វា ញាតត្តា។ តទាការស្សាតិ រូបាទិញាបកាការស្ស។ យទិ យថាវុត្តវិការគ្គហណេន ការណំ អធិប្បាយគ្គហណស្ស, អថ កស្មា អគ្គហិតសង្កេតស្ស អធិប្បាយគ្គហណំ ន ហោតីតិ? ន កេវលំ វិការគ្គហណមេវ អធិប្បាយគ្គហណស្ស ការណំ, កិញ្ចរហីតិ អាហ “ឯតស្ស បនា”តិអាទិ។

អថ បនាតិអាទិនា វិញ្ញត្តិយា អនុមានេន គហេតព្វតំ ទស្សេតិ។ សាធិប្បាយ...បេ... វត្តុន្តិ អធិប្បាយសហិតវិការេន សហជាតវណ្ណាយតនគ្គហណសង្ខាតស្ស វណ្ណទ្វារិកវិញ្ញាណសន្តានស្ស អនន្តរំ។ អធិប្បាយគ្គហណស្សាតិ អធិប្បាយវេទាបកស្ស តតិយជវនេ ជនកស្ស។ អធិប្បាយសហភូ វិការាការេន អភាវតោតិ ឯតេន យថាវុត្តវិការំ អធិប្បាយគ្គហណេន អនុមិនោតិ។ ឯវំ សតីតិអាទិនា យថានុមិតបយុត្តំ និគមនវសេន ទស្សេតិ។ តត្ថ រូបាទិគ្គហណេហេវាតិ តាលបណ្ណាទីនំ វណ្ណគ្គហណានន្តរេន បុរិមសិទ្ធសម្ពន្ធគ្គហិតេន រូបាទីនំ តត្ថ អត្ថិភាវវិញ្ញាណេនេវ។ យថា តាលបណ្ណាទីនំ រូបាទិសហចារិប្បការំ សញ្ញាណាការោ វិញ្ញាតោយេវ ហោតិ ភាតត្តរិយកត្វា, ឯវំ វិប្ផន្ទនគ្គហណានន្តរេន បុរិមសិទ្ធសម្ពន្ធគ្គហិតេន កត្តុកាមតាទិអធិប្បាយវិនាភូតេន វិញ្ញត្តិ វិញ្ញាតា ហោតិ តទាការេន អភាវតោតិ ឧបាយោជនា។

សភាវក្ខតន្តិ អត្ថទ្វយំ។ ទ្វិធាតិ វិញ្ញាបកតោ វិញ្ញេយ្យតោ ច។ កាយវិញ្ញត្តិយា តថាបវត្តមានាយ ចេតនាសង្ខាតស្ស កម្មស្ស កាយកម្មភាវោ និប្ផជ្ជតិ តាយ រូបលក្ខិតត្តា, ន បន វត្ថុវិសតិយា បច្ចយេសុ កេនចិ បច្ចយភាវេនាតិ ទស្សេន្តោ “តស្មិំ ទ្វារេ

សិទ្ធា”តិអាទិយាហ ទេត ចខឹក្ខារុប្បត្តាបិ បិឡាតិបិតាឌេឃា សក្ខិតាតិ ទេសំ សក្ខិតកាចំ ឌេស្សតិ អឆ ចា កាឃក្ខារុប្បត្តាឃ កាឃកម្មុក្ខតាឃ ចេតតាឃ ចេសេត “ទេត ក្ខារេត ចិញ្ញាតត្តកាចទោ”តិ ចុត្តំ, តស្សាឃេច ក្ខារត្តរុប្បត្តាឃ ចេសេត “ទេត ក្ខារេត តាយលិកទោ”តិ យទោក្ខារាចជ្ជតស្សបិ ចិញ្ញាត្តិសមុដ្ឋាបកការេចា តិដ្ឋិទោតិ “ឧកាគសត្តំ កិរិយចិត្តាត”ន្តិ អាហ

ក្ខារត្តរចារិទោតិ ក្ខារត្តរការេត បចត្តកា ក្ខារសមុទោតិ ក្ខារាតំ សក្ខរណទោ ក្ខារាតញ្ចក្ខារត្តរកាចប្បត្តិយា សតិ កាយក្ខារស្ស ចខឹក្ខារាឌិការេចា, ចខឹក្ខារស្ស ច កាយក្ខារាឌិការេចា អាបជ្ជតីតិ តំតំក្ខារុប្បត្តកម្មាតម្បិ សក្ខរោ សិយា ទេតាហ “កម្មសមុទោបី”តិ ឧចំ សតិ កាយកម្មំ...បេ... ចចត្ថាតំ ត សិយា យទិ កម្មាតិ កម្មត្តរចារីតិ ហោត្តិ, កាយកម្មាឌិកស្ស ចខឹកម្មាឌិកកាចាបត្តិទោ “កម្មសមុទោ ក្ខារសមុទោបី”តិ កាយកម្មំ កាយកម្មក្ខារន្តិ អញ្ញមញ្ញាចចត្ថាតំ ត សិយាតិ ឡូមមត្ថមាហ “កម្មាតម្បិ កម្មត្តរចរណេ ឧសេច តឃា”តិ កម្មត្តរចរណំ កម្មត្តរុបលក្ខណតា ទេតេតចាហ “ក្ខារការេតា”តិ ក្ខារត្តរចរណំ ក្ខារត្តរុប្បត្តិ ក្ខារេតិ អត្តទោ ក្ខារេ អញ្ញមិត្តិ ក្ខារត្តរេ កម្មាតីតិ តំតំក្ខារិកកម្មាតិ អញ្ញាតីតិ អញ្ញក្ខារិកកម្មាតិ ក្ខារេ ក្ខារាតិ ត ចរត្តីតិ ក្ខារត្តរការេត តប្បចត្តត្តិ, ក្ខារត្តរំ ចា ត សក្ខមត្តិ កិច្ចាបិ ចិញ្ញាត្តិយា ចក្ខុសតិយា បច្ចយស្ស ឃេត ពេតចិ បច្ចយេត ចេតតាឃ បច្ចយការេចា តត្ថិ, តថា បត ចិញ្ញាត្តិយា បចត្តមាតាឃ ឧច បិឡាតិបិតាឌិ ហោតិ, តាញ្ញឆាតិ សិយា ចិញ្ញាត្តិយា ហេតុការេចា ចេតតាឃាតិ ចុត្តំ “ក្ខារេហិ ការណក្ខុទេហី”តិ កាយកម្មំ ចខឹកម្មត្តិ កម្មចចត្ថាតស្សេច ចា ការណកាចំ សន្ធាឃ “ក្ខារេហិ ការណក្ខុទេហី”តិ ចុត្តំ យទិបិ “ក្ខារេហិ កម្មាតី”តិ ចុត្តំ, “អញ្ញមញ្ញំ ចចត្ថិតា”តិ បត ចុត្តត្តា កម្មេហិបិ ក្ខារាតិ ចចត្ថិតាតីតិ អឃមត្ថោបិ សិទ្ធោឃចាតិ ឌេស្សតំ “ត ពេចល”ន្តិអាទិ ចុត្តំ អក្ខារចារីហីតិ ក្ខារាតំ សយំ ចចត្ថិតកាចមាហ, ត បត អចចត្ថាតំ, ចចត្ថាតមេចាតិ អធិប្បាយោ ឡូទាតិ តំ ចចត្ថាតំ ចិការេចតិ កម្មាតបេក្ខាតិអាទិតា តត្ថ សមយតិយមិទេត ចិទេត្តត សមយោ ចិឃ ក្ខារតិយមិទេហិ កម្មេហិ ក្ខារាតិ តិយមិតាតីតិ អយំ សក្ខេបទោ

ឧចំសកាចត្តាតិ ក្ខារក្ខុទេហិ កាយាទីហិ ក្ខុបលក្ខណិយសកាចត្តា អាណត្តិ...បេ... យាតស្សាតិ កាយចខឹកម្មាតំ ចខឹកាយចិញ្ញាត្តីហិ បការេសទត្តតំ អាហ កាយាទីហីតិ កាយចខឹចិញ្ញាត្តីហិ តម្មាតិ យម្មា ក្ខារត្តរេ ចរត្តាតិបិ កម្មាតិ សពេត ក្ខារេត ក្ខុបលក្ខិតាតេច ចរត្តិ, តម្មា តាបិ កម្មំ ក្ខារស្សាតិ យម្មិំ ក្ខារត្តរេ កម្មំ ចរតិ, តស្ស ក្ខារស្ស អតត្តតិយស្ស តំតំក្ខារមេចាតិ សកក្ខារមេច កម្មស្សាតិ សកសកកម្មស្ស យទិ កម្មេហិ ក្ខារាតិ ចចត្ថិតាតិ, “កម្មស្ស អតិពទ្ធត្តា”តិ ឡូឌំ ពឆំ តិយតីតិ អាហ “បុទេត្ត បតា”តិអាទិ

សាតិ ចិញ្ញាត្តិ តស្សាតិ កម្មស្ស ពេតចិ បការេតាតិ ចតុចិសតិយា បច្ចយប្បការេសុ ពេតចិ បការេត តំសមង្គីតាតិ ឧទេត កាយចិញ្ញាត្តិយា សម្មាទេឃេច កាយកម្មស្ស សម្មាទោ, តាញ្ញឆាតិ បរិយាឃេត ចិញ្ញាត្តិយា កម្មស្ស ការណកាចំ ចិការេចតិ ទេតេតចាហ “ក្ខុប្បត្តិដ្ឋាតការេត ចុត្តា”តិ យឆាចុត្តតិយមេតាតិអាទិតា កម្មស្ស ក្ខុប្បត្តិដ្ឋាតការេច ញាកិចារាកាចមាហ តត្ថ យឆាចុត្តតិយមេតាតិ អដ្ឋកឆាយំ ចុត្តប្បការេត ចចត្ថាតយុត្តិសក្ខាទេត តិយមេត ក្ខារចរណេតិ អញ្ញក្ខារចរណេ

កាយកម្មក្ខារកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា

ចឌឹកយ្ល្លារកថាចណ្ណតា

ចត្ទហិ អវេក្កហឹតិ ឲត្ត "ឞុកាឞិតំវេឃច ការឞតិ, វេភា ទុក្ខាឞិតំ៌ ឆយុំវេឃច, បិឃំវេឃច, ឞច្ចំវេឃច ការឞតិ, វេភា អលិក"ត្តិ (ឞំ៌ និ៌ ១៌ ១៦១; ឞុ៌ និ៌ ឞុកាឞិតឞុត្ត) ឃាតិ អក្កាតិ ឞុវេត្ត ទុត្តាតិ, វេតឞំ វេចតភាឞកាថំ ឥវេឞ្សតុំ "ឞុកាឞិតការឞតា"តិអាឌិ ទុត្តំ៌ តថាបចត្តាតិ ឞុកាឞិតការឞតាឌិការវេចភ បចត្តា៌ ឞហ ឞម្ពតត្តាតិ ឞវេហច ឱ្បៀត្តា៌ ភ ហិ ចឌឹចិញ្ញាត្តិ ឞទ្ទរហិតា អត្ថិ៌ តថា ហិ "ឃា តាឃ ចាចាឃ ចិញ្ញាត្តិ"តិ ទុត្តំ៌ "ចាចាកិរា ព្យបវេថា"តិអាឌិភា (ឆ៌ ឞ៌ ៩៦៩) ភាតិឞុលុំវេឃច ឞទ្ទចាថំ ចត្វា "ឃា តាឃ ចាចាឃ ចិញ្ញាត្តិ"តិ, តាឃ ឞទ្ទិ វេឃាវេឌត្វា ចឌឹចិញ្ញាត្តិឃា ទុត្តត្តា ទ្ធបិឃតភំ ចិឃ ចត្វបរិត្តតាឌិភា ឞទ្ទាឃតភយ្បិ អតិត្រ្ទឃវេកាចវេទា អត្ថិតិ ច អឆិប្បាវេឃភ "ឃា តាឃ...វេប... ចិញ្ញាឃតិ"តិ អាហ៌

ព្លខាតិ អចិវេឞវេឞភ ចិត្តឞយុដ្ឋាភឞទ្ទុឞ្ស វេឞាតចិញ្ញាណារយុណតា បិត្យព្លាឃំ ទុត្តាតិ ចិតក្កចិប្បាទឞវេទ្ទា ភ វេឞាតចិវេញ្ញាវេយ្យាតិ យហាអដ្ឋកថាចាឥឞ្ស បិត្យព្លាឃា ចិវេទាឆំ ឥវេឞ្សតុំ "ចិត្តឞយុដ្ឋាភ"ត្តិអាឌិ ទុត្តំ៌ ឲចំ ឞក្កហការឞ្ស អឆិប្បាវេឃ ឥត្វា យហាអដ្ឋកថាចាឥឞ្ស បឌិវេឞធេតព្ពតំ ឥវេឞ្សត្វា ព្លខាតិ អត្តវេភា អឆិប្បាវេឃ ឥត្វា តំ បរិហរិតុំ "យហាអដ្ឋកថាឃំ បភា"តិអាឌិយាហ៌ ឞឈ្ឈដ្ឋភាកាវេទភ បចត្តាភំ ក្ខតាភំ ឞទ្ទុឞ្ស ភិឞ្សឃកាថវេតា ឞឈ្ឈដ្ឋវេភភ ឞវេហច ឞវេទ្ទា ឱ្បជ្ជតិ៌ តប្បច្ចឃការេចាតិ ឱ្បិឌិត្តកឈដ្ឋភឞ្ស បច្ចឃការេចា៌ ចិត្តឌបធចឹឆាត្យឃា ឱ្បិឌិត្តកឈដ្ឋវេភ បច្ចវេឃា កចិតុំ ឞយវេត្វា ចិត្តឞយុដ្ឋាភយហាក្ខតាភំ ឲវេកា អាកាទចិវេឞវេឞា អត្ថិ៌ តខាការត្តា ហិ វេតឞំ បធចឹឆាត្យ ឱ្បិឌិត្តកំ ឈវេដ្ឋតីតិ ព្លយយត្ថិ ទុត្តាត្យឞាវេភ វេចឌិតព្ពត្តា "ទុត្តភវេឃវេភច វេចឌិតវេព្ពា"តិ ចត្វា តវេយច ទុត្តភឃំ "តត្តិការទាភ"ត្តិអាឌិភា ចិការេចតិ៌ តត្ថ អញ្ញាយញ្ញាឞ្ស បច្ចឃការេចា តប្បច្ចឃការេចា ទុវេត្តាតិ អវេត្វា៌ អញ្ញាយ្បិ ឞត្ថា ចិឆាភត្តិ "ភ ចិត្តឞយុដ្ឋាភាតិ ឲវេតភ បវេយត្វេតា អកាថំ ឥវេឞ្សតិ"តិអាឌិភា អត្តភា ទុត្តចិឆាភំ៌ អដ្ឋកថាឃំ បភ ទុត្តចិឆាភំ "វេហដ្ឋា ទុត្តភវេឃវេភច វេចឌិតព្ពា"ត្តិ អដ្ឋកថាឃំ ទុត្តវេយចាតិ៌

អត្តវេភា អត្តវេភា បច្ចយុប្បត្តឞ្ស វេធឞត្តវេទ បិទវេយ្យទិវេឃភ ឱ្បាឥភំ វេធឞត្តទុប្បាឥភបវេយ្យទតា៌ លទ្ធាវេឞចវេភភាតិ លទ្ធឞុព្ពាកិឞប្លាវេទភ៌ ចិវេត្តវេភចាតិ បឆយចិវេត្តវេភច៌ "ឞត្ត ឌចភាតិ ឞត្ត អក្លទាតិ ភិព្ពាវេត្តត្តីតិ ចាឥំ បឌិក្លិបិត្វា ឲកាឌចភចារបរិឃាបត្កាតិ ចិត្តាតិ ឲកាយក្លទំ ភិព្ពាវេត្តត្តិ"តិ ចឥត្តិ៌ កិច្ចាបិ បឆយចិវេត្តភបិ ឈដ្ឋភា ភិប្បជ្ជតិ, ឲកវេឞ្សច បភ ពាហុវេឞា បចត្តវេភភ អត្ថិ វេកាចិ ចិវេឞវេឞាតិ ឞុទិយឌចភឞយដ្ឋិតាហិ ឈដ្ឋភាហិ បឌិលទ្ធាវេឞចវេភភ ឞត្តយឌចវេភភ ឞយដ្ឋិតា ឈដ្ឋភា បរិត្យត្តយក្លទំ ភិព្ពាវេត្តតីតិ ឱ្បត្វម្ពភំ ភត្ថិតិ ភ ឞក្កា ចត្តុំ៌ លទ្ធាកិឞប្លាវេទភ បភ បឆយចិវេត្តភបិ ឈដ្ឋភា ពាលចតី វេហាតីតិ អដ្ឋកថាឃំ "ឱ្បត្វម្ពភកិច្ចំ ភត្ថិ"តិ ទុត្តំ ឞិឃា, ឞព្ពាវេយតំ ចីយំឞិត្វា កវេហតព្ពំ៌

ចឌឹកយ្ល្លារកថាចណ្ណភា ភិដ្ឋិតា៌

មនោកម្មទ្វារកថាវណ្ណនា

“សព្ពាយបិ កាយវចីវិញ្ញត្តិយា កាយវចីទ្វារភាវោ វិយ សព្ពស្សបិ ចិត្តស្ស មនោទ្វារភាវោ សម្ភវតី”តិ ឯតស្សត្ថំ អដ្ឋកថាយំ “អយំ នាម មនោ មនោទ្វារំ ន ហោតីតិ ន វត្តព្ពោ”តិ វត្វា តំទ្វារវត្តភេទស្សត្ថំ “អយំ នាម ចេតនា”តិអាទិ វុត្តត្តា អាហ “យស្ស ទ្វារំ មនោ, តំ ឯតស្សត្ថំ វុត្ត”ន្តិ។ យថា បន វិចិត្តវិញ្ញត្តិវសកាយវចីកម្មានំ ទ្វារភាវោ កាយកម្មទ្វារវចីកម្មទ្វារានិ វុត្តានិ, ឯវំ មនោកម្មន្តិ វុត្តអភិញ្ញាតំ ទ្វារភាវោ ចតុភូមកកុសលាកុសលវិបាកកិរិយមនោ ឯវ មនោកម្មទ្វារន្តិ សង្គហិតំ កាមាវចរតំ ចេតនាយ អត្តនោ កិច្ចំ អារព្ភាយ សម្បយុត្តាបិ តំ តំ សកិច្ចំ អារព្ភតីតិ សា តេ សកិច្ចេ បវត្តេតិ នាម, តថា បវត្តេន្តី ច សម្បយុត្តេ ឯកក្ខណេ អារម្មណេ អភិមុខីភាវេន ករោតិ ព្យាបារេតិ វាតិ វុច្ចតិ, តថា សម្បយុត្តានំ យថាវុត្តំ អភិមុខីភាវករណំ សម្បិណ្ឌនំ អាយូហនំ ព្យាបារាបាទនំ ព្យាបារណំ ចេតយន្តិ អាយូហនចេតយនានំ នានត្តំ ទស្សេន្តោ “បរិសាទិសទ្ធិ”តិអាទិមាហ។ តថាករណន្តិ យថា បរិសាទយោ សកសកកិច្ចេ បសុតា ហោន្តិ, តថា ករណំ។ ឯតេន យថាវុត្តេន អភិមុខីភាវព្យាបារណាការេន សម្បយុត្តានំ ករណំ បវត្តនន្តិ ទស្សេតិ។ កម្មក្ខយករត្តាតិ កម្មក្ខយករណស្ស កម្មទ្វារភាវោ ន យុជ្ជតីតិ អធិប្បាយោ។ វុត្តំ “កម្មបថកថា លោកិយា ឯវា”តិ វទន្តិ។

មនោកម្មទ្វារកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

កម្មកថាវណ្ណនា

សមានកាលេបិ ការណផលកិរិយា បុព្ពាបរកាលេ វិយ វត្តុំ យុត្តាតេវ។ លោកេបិ បទីបុប្បាទេ “វត្តិំ បទីបោ ឧទ្ធំ ប្រវត្តតិ”តិ ទស្សេតុំ “អថ វា”តិអាទិមាហ។ ចោបនកិរិយន្តិ វិញ្ញត្តិន្តិ អាហ។ តស្សា ហិ វិញ្ញត្តិសមុដ្ឋានកាយសង្ខាតាហិ កាយវចីវិញ្ញត្តីហិ ឯវ វា បុរិមបុរិមាហិ បវត្តេតព្ពត្តា “កាយវាចាហិ ចោបនកិរិយំ ករោតី”តិ វុត្តំ តព្ពិការានំ រូបានំ តថាបវត្តនតោ។ អថ វា កាយវាចាហីតិ កាយវចីវិញ្ញត្តីហិ។ ចោបនកិរិយន្តិ រូបកាយស្ស ចលនកិរិយំ រូបនិព្ពត្តកាយសង្ខាតកិរិយញ្ច។ ឯសា ហិ កិរិយា “រូបកាយំ ចលយន្តិ ថាមេន្តិ បវត្តេយ្យ ករោតិ សម្មោទេ”តិ, “រូបនិព្ពត្តកាយសង្ខាតស្ស បវត្តនតោ”តិ ច វុត្តត្តា កាយវចីវិញ្ញត្តីហិ និព្ពត្តតីតិ។ ឯវញ្ច កត្វា “ចោបនកិរិយានិប្ផន្នតា កាយវាចា”តិ, “កាយាទីហិ ករណភូតេហិ ចោបនាទិវិញ្ញត្តិកិរិយំ ករោន្តិ ចាលនអាទីហិ វិយ លោកនាទី”ន្តិ ច វត្តព្ពយុត្តំ ហោតិ។ ន ពោធេតុំ សមានាធិការតា វ សត្តោ, អថ វា មនុស្ស អសម្ពន្ធិត្តតាបីតិ ទស្សេន្តោ “អតិទោសិតោ”តិ អាហ។ អសម្ពន្ធិត្តតា ច កាយាទីនំ តទុបនិស្សយកិលេសាសម្ពន្ធនតោតិ វុត្តំ។ “កាយាទីហិ ករណភូតេហិ ចោបនាទិវិញ្ញត្តិកិរិយំ ករោន្តី”តិ ឯវមេត ចោបនាទិវិញ្ញត្តិកិរិយាតិព្ពត្តិទ្វារេន ចេតនាតិព្ពត្តិយេវ វុត្តាតិ ទីបិតា អធិប្បាយេន “ឯវញ្ច…បេ… យុជ្ជតី”តិ អាហ។ ឯវញ្ច កត្វា ការេយ្យ សតិ វាចាយ សតីតិអាទិវចនំ អត្ថរសិទ្ធំ ហោតិ។ យាយ ចេតនាយាតិ ករណនិទ្ទេសោ បន កាយាទីនំ ចោបនាទិវិញ្ញត្តិកិរិយាយ ច ចេតនាហេតុកត្តទស្សនត្ថំ វុត្តោតិ។

សកាចេតា ឧបការកេតា យេក្កេ សតិ សម្មាចេតា ច ខេពិន្នា យេក្កេ អវត្ថាកនាតិ អាហ “ន ច ន សក្កា”តិអាទិ

កម្មបថំ អប្បត្តាភយិ ចំចំក្ខារេរ និសត្ថកត្តិ យថា កម្មបថំ បត្តាតំ, ឲចំ កម្មបថំ អប្បត្តាភយិ សតិបិ ក្ខារក្ខុប្បត្តិឃំ យថាសកំ ក្ខារេរទេច តាយក្កហលត្តិ ចកត្តិ, ឲចំ សតិ អដ្ឋកថាយ ចិរេរាឆា ក្យតិឃត្តុស្ស ច អភារេចា សិឃា, តម្ហា ចំចំក្ខារេរ និសត្ថកត្តិ ឃម្ហិ ឃម្ហិ ក្ខារេរ កម្មបថំ អប្បត្តា អក្សលចេតភាកយោ បចត្តា, តានំ តោត តោតេច ក្ខារេត តាយក្កហលំ ចំ បត ចំចំក្ខារបក្លិកកាចករលតោ តត្ត អចរេរាឆតត្តិ ក្យត្តំ យថា ហិ កម្មបថំ បត្តា កាយកម្មាឌិសង្ហាតា ចេតភា ក្ខារក្ខុរ ឧប្បត្តាបិ កាយកម្មាឌិតាយរេច លកត្តិ, ត ឲចំ កម្មបថំ អប្បត្តាំ តា បត ឃត្ត ឃត្ត ក្ខារេរ ឧប្បជ្ជត្តិ, តោត តោតេច ក្ខារេត កាយក្យក្ខុរិចំ ចឌីក្យក្ខុរិចត្តិអាឌិតាយំ លកត្តិំ ឲចំ តាយក្កហលយេច ហិ តោសំ ចំចំក្ខារបក្លិកករលំ ក្យត្តំ តោតេច ហិ អដ្ឋកថាយំ “កិញ្ចាបិ ចឌីក្ខារេរ ចោបតប្បត្តំ កម្មបថំ, អប្បត្តតាយ បត កាយកម្មំ ត ហោតិ, កេចលំ ចឌីក្យក្ខុរិចំ តាយ ហោតី”តិ ក្យត្តំ

សតិបិ បិលាតិបិតាឌិចេតភាយ ចឌីក្ខារាឌីសុ បចត្តិឃំ យថាក្យត្តយេក្សម្យាតញ្ញាហុលក្យត្តិឃា កាយកម្មាឌិកាចចត្តាបតំ កាយាឌិកស្ស ចំចំក្ខារកាចចត្តាបតក្ខា កម្មក្ខារាកេកតំ តញ្ញាកម្មក្ខារាតំ អសំកិណ្ណកាចេត បតិដ្ឋាបតំ ឃំ សន្ធាយ “អាលត្តិសមដ្ឋិតោស្វ”តិ អដ្ឋកថាយំ ចក្លតិំ កេចិ បត “ឲកេកម្ហិ ក្ខារេរ អតេកេសំ កម្មាតំ បចត្តិកស្សភយិ ក្ខារសំសត្ថត”ត្តិ ចកត្តិំ យថា បចត្តា ញាបិតោ កម្មបថោ ហោតិ, តំ កេស្សក្យំ “ឰយេ សត្តា ហញ្ញាត្ត”តិ បចត្តិ ញាបិកស្ស កស្សិតាំ កាយក្ខារិកចេតភាយ សហការិការលកាចតោ កាយកម្មចោហាររលិកា, អភិញ្ញាឌីតំ បរសត្តកស្ស អត្តតោ បរិលាយតចរេត “ឰយេ សត្តា ហញ្ញាត្ត”តិអាឌិតា ច អប្បចត្តត្តា យតោកម្មចោហារចិរហា, អចេតភាសភាចតោ ចា បិលាតិបិតាឌិចរេត អញ្ញាហារិកា, បិលាតិបិតាឌិភាចេត ត ចត្តញ្ញាតិ អតេត្តាំ ឲត្តាតិ អញ្ញាហារិកភាចេំ

កសចិឆា ឰក្ខិ...បេ... តញ្ញា ចិត្តារេភាតិ អធិប្បាយោំ

តោភាធិប្បាយត្តិ “អក្សលំ ចឌីកម្មំ យតោក្ខារេរ សមដ្ឋាតី”តិ ចកេត្តត អធិប្បាយំ “ន ឧបរិសឆក្លត្តកេ ក្យត្ត”ត្តិ កម្ហា ក្យត្តំ, តត្ត តោត ឧបរិសឆក្លត្តកតោ សុត្តំ អាហដត្តិ? កិញ្ចាបិ អាហដំ, តត្ត អក្សេត្តាយេច បត សោ តោត ក្សេត្តាតិ កហិតោតិ កស្សេត្តា “តត្ត អក្សត្តយេចា”តិអាឌិយាហំ

“សុកាតិក្យក្កតីសុ ឧបបជ្ជតំ សុកតក្យក្កដកម្មតោ ត ហោតិ, លត្ថសិចាឌីហិ បត ហោតីតិ កហេត្តា ‘តត្តិ ឌិត្ត’ត្តិអាឌិតា បរាយសត្តស្ស ចរេត ‘យិត្ថាឌិដ្ឋិ...បេ... បរិកណ្ឌាឌីតិ កេរាតី’តិ ក្យត្ត”ត្តិ ចកត្តិំ អភិញ្ញាឌិបឆាតត្តាតិ ឲតោត ចិជ្ជយាតេសុបិ ញាបិកាឌីសុ យកា កាយចឌីក្ខារេសុ ចេតភា ពលចតី ហោតិ, ត តថា ឰតេរ, តកា បឆាតភាចតោ ចេតភា កាយកម្មំ ចឌីកម្មត្តិ ច ចោហារំ លកតិំ សោ តោ បតស្សា បឆាតភាចា បិលាតិបិតាឌិសិទ្ធិឃា ចិញ្ញាយតិំ យកា បត តោសុយេច ក្ខារេសុ អភិញ្ញាកយោ ពលចត្តា ហោត្តិ,

ត ពចា រចតតា, ពដា ពត្ថ ចិន្ត្រយាតាបិ រចតតា អបដាតកាចរពា កាឃកម្មំ ចដឹកម្មត្តិ ច រចាហារំ ត លកតិ៑ អកិន្ត្រាឌរឃា បត បដាតកាចរពា សតិបិ កាឃក្កចាចក្កចាបរត សរកាត ចចព្វារតត យតោកម្មត្តេច ច្ចត្តីតិ ឌរម្បតិ៑ រឃ បត “តឹសុបិ ក្វាររសុ កម្មបចតាររចត អប្បព្តិឃា ក្វារព្ជរឃបិ កម្មបចប្បព្ឋយតោករម្មត សហ បចព្តិឃា ច រចតតា ៤ព្ធ កម្មត្តិ ត ច្ចត្តី”តិ ចឌត្តិ, រពហិ អកិន្ត្រាឌីតំ បដាតសកាចំរឃច សន្ធាឃ ច្ចព្តំ សិឃា៑ អច ចា រចតតាឃ តិប្បទិឃាឃកម្មកាចរពា បទិឃាឃកម្មេ អតចររារឌពន្តាព្តា “អរន្ត្រាហារិកា”តិ ច្ចព្តំ៑ អព្ធរតា សការចរតច បត សា ៤ព្តាបិ កម្មត្តិ ច្ចត្តិ៑ ឃចាហ “រចតតាហំ, កិក្ខរច, កម្មំ ចដាឃី”តិអាឌិ (កចា៑ ៦.៦៣)៑ អដ្ឋកចាឃព្យ “ពម្ភិ ក្វារេ សិន្ត្រា រចតតា”តិអាឌិតា រចតតារឃច បដាតំ កព្វា ច្ចព្តំ៑ រពតេចាហ “សការចរតច សា យតោកម្ម”ត្តិអាឌិ៑ អច ចា កម្មបចប្បព្តអកិន្ត្រាឌីហិ កាឃចដិក្វារេ សហជាពា រចតតា កាឃចដិកម្មចរសត អរន្ត្រាហារិកា រចតតាសន្ត្រាពយតោកម្មព្តាតិ៑ ឃដិ អកិន្ត្រាឌរឃា បដាតា, ត រចតតា, ៤ចំ សតិ អកិន្ត្រាឌរឃា រចព្ធ កម្មំ, ត រចតតា, អកិន្ត្រាឌិបក្ខិកា ចា សា សិឃាតិ អត្សរឃាកំ យតសិ កព្វា អាហ “តិចិដា, កិក្ខរច”តិអាឌិ៑ “រចតតាបិ...រប... យតោក្វារេ ៤ច សម្ពុហត្តី”តិ ឆ្លត់ យតោក្វារេ រចតតាឃ អកិន្ត្រាឌីហិ យតោកម្មការច តិន្ត្រិរសកាចឌម្បតត្តិ កព្វា “រចតតា...រប... អធិប្បារឃា”តិ អាហ៑ រចតតា រចតតាកម្មំ, អកិន្ត្រាឌរឃា រចតតាសម្បយុព្តកម្មត្តិ ៤ព្តករយច ហិ ៤ព្ធ ចិររសរឃាតិ៑ ៤ព្ធ ច រចតតាឃ កាឃចដិកម្មការចា សិឃាតិ អាសន្ត្រាឃ អការចរពា យតោក្វារេ អក្សលកាឃចដិកម្មាតំ អត្សប្បព្តិរពា ច អរន្ត្រាហារិកាតិ ត ច្ចព្តត្តិ ឌដ្ឋន្តំ៑

ចិរតិចិសិដ្ឋាតិ ចិរតិរពា រចតតាឃ បដាតកាចយាហ៑ ពព្ធ “តិចិដា, កិក្ខរច, កាឃសរញ្ចតតា”តិអាឌិតា (កចា៑ ៦.៦៣) អាកម្មប្បា “បិណាតិបិពាឌិបដិបក្ខត្វា”តិ ឃុព្តិ ឌរម្បតិ៑ ឃព្ត្វា ច បដ្ឋរត រចតតាច “កម្មបច្ចរឃា”តិ ច្ចព្តា, ត ចិរតិ, អកិន្ត្រាឌរឃា ចា, ពព្ត្វា តិប្បទិឃារឃត កម្មំ “រចតតា”តិ អតកិន្ត្រាឌរឃា “រចតតាបក្ខិកា ចា”តិ ច្ចព្តាតិ រចឌិពន្តំ៑ អសព្ករពា កម្មត្ថារាតិ ចចព្វរបរត្តា “រក្ខតី”តិ, ចិបទិឃារឃត “កិត្តតី”តិ ច្ចរព្តាតិ រក្ខណកិត្តតាតិ អតារសព្វា តារសព្វា ច កចតត្តិ ច្ចព្តាតីតិ៑

កម្មកចាចណ្ណតា តិដ្ឋិពា៑

ពតិរឃា ចិករប្បា បចយចព្ធចិន្ត្រាណក្វាររសុរឃច លន្ត្រតិ, ត ឆ្លពរព្ធ “រសាពំ ឈាត”ត្តិអាឌិតា អច្ចព្តព្តា, ឆ្លពរចាបិ ចា អចិកព្តិរកា តិរដ្ឋរស លន្ត្រតិ៑ ឃរពា សំចរចរសត បិតិរយាក្ខឹលំ បចព្តតិ, ពំ ក្សម្ភីល្សត្តិ អាហ “ក្សម្ភីល្សំ បិណាតិបិពាឌិរចតតា”តិ៑ ឆ្លពរា សំចរចិតិម្មព្តា អកិន្ត្រារោយតម្បឃុព្តា ពប្បដាតា ចា អក្សលដម្មា សតិបដិបក្ខា អក្សលី ដម្មា៑ អាសម្មលោ ចិព្តរចាម្បក្កចរសត បចរព្តា អក្សលចិព្តប្បារដា បយារដា៑ ចីទិឃបតោឌតកាចរពា ទិតម្ពិន្ត្រ “រកាសន្ត្រ”ត្តិ ច្ចព្តំ, ទិតម្ពិន្ត្រប្បដាតា ចា ចិព្តប្បារដា៑

អសុន្ត្រពាតិ អរកចលពា អរន្ត្រាត សម្ពិម្បពា៑ ក្វារញ្ញាក្វារត្តទិកម្មម្ប ក្វារំ រហាត្តំ រពត ម៉ិម្ភិំ ចិឃ រហាតិ៑ រពតេចាហ “ឃុសាចាដាឌិតោបិ កាឃក្វារេ បចព្តិសន្ត្រាចា”តិ៑ រកចិ បត “អចិរន្ត្រាឃ្យាតត្តទាតំ ក្វារត្តទចិព្តាតំ អត្តទត្តទា អប្បចព្តិរពា សុឌ្ឍត្តិ ច្ចព្ត”ត្តិ ចឌត្តិ, ពំ អរតកម្មបិ ឌចតចារម្ប កាឃកម្មាឌិការចត បចាត្តតចរសត បចព្តិ អត្ថីតិ កព្វា ច្ចព្តំ៑ អចិទុន្ត្រ រហាតីតិ អក្សលកាឃកម្មាឌិការចត អចដាររព្វា អសំចរំ ចព្វា បុត ពរម្បច ចាចាអសំចរក្វារាឌីសុ ប្បប្បព្តិចចតំ កាឃក្វារុបលក្ខិរពា

អនន្តរា ទ្វារត្តយេ បនេត្ថាបិ កាយទ្វារិកា វុត្តាតិ វុត្តំ អនន្តរាយ សតិ ន ចិន្តេតព្វាតិ អវត្វា ព្យាបាទំ អចិន្តេតព្វាការេ "អនន្តរា

ហិ"តិអាទិនា ទិស្សតេតិ។ សទ្វារេតិ អត្តនោ ទ្វារេ។ អនន្តរា ទ្វារត្តយេ ឧប្បជ្ជមានោបិ សទ្វារេនេវ ឧប្បន្នោតិ វុច្ចតីតិ វុត្តេន

ចាធាអនន្តរទ្វារេ ឧប្បន្នោបិ កាយិកោ អនន្តរា ចោបនកាយអនន្តរទ្វារេនេវ ឧប្បន្នោតេ្វវ វុត្តោតិ ទដ្ឋព្វំ។ វុត្ត តយោ

ព្យាបាទាបិ។ កម្មំ អញ្ញទ្វារេតិ កម្មស្ស ទ្វារត្តយេន្តំ បវត្តិ កត្វា វុត្តំ។

វុត្តំ សតីតិ ចោបនសង្ខាតេ កាយអនន្តរទ្វារេ អនន្តរាតិ វុត្តេ វុត្ត កាហិតេ។ កម្មបថកាចប្បត្តស្សេវ កម្មការេចា អដ្ឋកថាយំ

វុត្តាតិ អាហ "កម្មបថកាចប្បត្តតាយ ចទិនោកម្មុ"ន្តិ។ សេសន្តិ ទ្វារត្តានុបលក្ខិតំ។ តថា ន វុច្ចតីតិ កាយកម្មន្តិ ន វុច្ចតីតិ អវត្វា

តតេ្វវ ចក្ខុយាតិ កម្មបថនិសត្តេ ចក្ខុយ។ "យោ ហិ កាយទ្វារេ ចោបនប្បវត្តោ អកុសលំ កាយកម្មំ ហោតី"តិអាទិនា (ធ។ ស។ អដ្ឋ។

កម្មបថសិសត្តកថា) "ចោបនកាយអនន្តរទ្វារេនេវ ឧប្បន្នោ អកុសលំ កាយកម្មមេវ ហោតី"តិអាទិនា ច ចទិកម្មាទិតព្វា

កម្មបថប្បត្តានំ អនន្តរក្ខតានំ កាយកម្មាទិភាវេ អាបន្នេ "ចតុន្នំ ចទិត្ថុទិតំ អកុសលំ ចទិកម្មមេវ ហោតី"តិអាទិនា អបចានេត

តិចត្តិ ទដ្ឋព្វាតិ វុត្តំ ចក្ខុយាតតំ សង្គាយាហ។ អនេត្តាកធតា ទដ្ឋព្វា បច្ចយសត្តិស្សិតអាទិចបរិវុទ្ធិសិលតំ ជាកាលចិទិរេយហិ

សារធតព្វត្តាតិ អធិប្បាយោ។

អកុសលកម្មបថកថាវណ្ណនា

សទ្វារេន អត្តនោ សភាវេន។ យាយ ចេតនាយ បចត្តយាតស្ស ជីវិតិន្ទ្រិយស្ស បច្ចយភូតេសុ មហាភូតេសុ ឧបក្កមករណហេតុ

តំមហាភូតបច្ចយា ឧប្បជ្ជនកមហាភូតា នុប្បជ្ជិស្សន្តិ, សា តាទិសបយោគសមុដ្ឋាបិកា ចេតនា បាណាតិបាតោ នាម។ លទ្ធុបក្កមាតិ ហិ

ភូតានិ ន បុរិមភូតានិ ចិយ ចិសទានីតិ សមានជាតិយានំ ភូតានំ ការណំ ន ហោន្តីតិ។ ឯកស្សបិ បយោគស្ស សហសា និប្បាទនចនេត

កិច្ចសាធិកាយ ពហុក្ខត្តុំ បចត្តខចនេតហិ លទ្ធាសេចនតាយ ច សត្តិដ្ឋាបកចេតនាយ ចនេត បយោគស្ស មហត្តការេចា។ សតិបិ កទាចិ

ឲ្យប្បក្កោ ចេច មហន្តេ ច បណោ បយោគស្ស សមការេច មហត្តំ ហត្តស្ស ចេតនា តិព្ពតរា ឧប្បជ្ជតីតិ ចត្តស្ស មហត្តការេចាតិ តក្កំ

ចេតនាយ ពលចការេចនេត ហោតីតិ អាហ "បយោគ...បេ... ករណតា"តិ។ យថាវុត្តបច្ចយទិបរិយាយេបីតិ

បយោគចត្តអាទិបច្ចយានំ អមហន្តេបិ។ តំតំបច្ចយេហីតិ ក្យាចត្តតាទិបច្ចយេហិ។ វុត្ត ច ហត្តព្វស្ស ក្យាចត្តតាយ មហាសាចជ្ជតា

ចត្តមហត្តតាយ ចិយ ទដ្ឋព្វា។ កិលេសានំ ឧបក្កមានំ ម្ទុតិក្ខតា មុទុតាយ តិព្ពតាយ ច អប្បសាចជ្ជតា មហាសាចជ្ជតា ច យោជេតព្វា។

បិណោ បិណសញ្ញិតា ចធកចិត្តញ្ច បុព្វកាកសម្ភោ, ឧបក្កមោ ចធកចេតនាសមុដ្ឋាបិតោ, បញ្ចសម្ភារចតី បាណាតិបាតចេតនាតិ សា

បញ្ចសម្ភារចិតិយុត្តា ទដ្ឋព្វា។ វុត្ត តយោ អទិន្នាទានាទីសុបិ។

យត្ថបរិទប្បរេតត បរស្ស សន្តកហរណំ ចិន្តាយយោ, ចិតា យនេ្តត បរសន្តកស្ស កាយចទិបយោគហិ អាកឌ្ឍតំ តាទិទ័សទ្ធិយោគេត

ព្ពទ្ធិយយោ បយោគោតិ អទិន្នាទានស្សបិ ៧ បយោគា សាហត្ថិកាទយោ ទេទិតព្វា។

អភិភវិត្វា វីតិក្កមេន មិច្ឆាចារោ មហាសាវជ្ជោ, ន តថា ឧភិន្នំ សមានច្ឆន្ទភាវេ។ “ចត្តារោ សម្ភារាតិ វុត្តត្តា អភិភវិត្វា វីតិក្កមេន សតិបិ មគ្គេនមគ្គបដិបត្តិអធិវាសនេ បុរិមុប្បន្នសេវនាភិសន្ធិបយោគាភាវតោ មិច្ឆាចារោ ន ហោតិ អភិភុយ្យមានស្សា”តិ វទន្តិ។ សេវនចិត្តេ សតិ បយោគាភាវោ ន បមាណំ ឥត្ថិយា សេវនប្បយោគស្ស យេភុយ្យេន អភាវតោ។ បុរិសស្សេវ ហិ យេភុយ្យេន សេវនប្បយោគោ ហោតីតិ ឥត្ថិយា បុរេតរំ សេវនចិត្តំ ឧបដ្ឋាបេត្វា និបន្នាយបិ មិច្ឆាចារោ ន សិយាតិ អាបជ្ជតិ, តស្មា បុរិសស្ស វសេន ឧក្កំសតោ ចត្តារោ សម្ភារា វុត្តាតិ វេទិតព្វំ។ អញ្ញថា ឥត្ថិយា បុរិសកិច្ចករណកាលេ បុរិសស្សាបិ សេវនប្បយោគាភាវតោ មិច្ឆាចារោ ន សិយាតិ។ កេចិ បន “អត្តនោ រុចិយា បវត្តិតស្ស តីណិ អង្គានិ, ពលក្ការេន បវត្តិតស្ស តីណីតិ សព្វានិ អគ្គហិតគ្គហណេន ចត្តារី”តិ វទន្តិ, វីមំសិត្វា គហេតព្វំ។

ទុដ្ឋចិត្តស្ស អមរណាធិប្បាយស្ស ផរុសកាយវចីបយោគសមុដ្ឋាបិកា ផរុសចេតនា ផរុសវាចា។ មរណាធិប្បាយេ បន សតិ អត្ថសិទ្ធិតក្ការណស្ស បាណាតិបាតា ព្យាបាទា ច ហោន្តីតិ។ ឯវំ សតិ ផរុសវាចា បយុជ្ជតិ, តស្ស សម្មុខាវ សិយំ ឯតិ។ “បរម្មុខាបិ ផរុសវាចា ហោតី”តិ វទន្តិ។

យទិ ចេតនាយ សព្វា កម្មបថភាវាភាវតោ អតិយតោ កម្មបថភាវេនាតិ កម្មបថរាសិម្ហិ អវចនំ, តត្ថ អភិជ្ឈាទីនម្បិ កម្មបថំ អប្បត្តានំ អត្ថិតាយ អតិយតោ កម្មបថភាវេនាតិ តេសម្បិ កម្មបថរាសិម្ហិ អវចនំ អាបជ្ជតីតិ? នាបជ្ជតិ, កម្មបថតាសភាគតាហិ តេសំ តត្ថ វុត្តត្តា។ យទិ ឯវំ ចេតនាបិ តត្ថ វត្តព្វា សិយាតិ? សច្ចមេតំ, សា បន បាណាតិបាតាទិកាតិ បាកដា តស្សា កម្មបថភាវេនាតិ ន វុត្តា សិយា។ ចេតនាយ ហិ “ចេតនាហំ, ភិក្ខវេ, កម្មំ វទាមិ,” “តិវិធា, ភិក្ខវេ, កាយសញ្ចេតនា អកុសលំ កាយកម្ម”ន្តិអាទិវចនតោហិ កម្មភាវោ ទីបិតោ។ កម្មំយេវ ច សុគតិទុគ្គតីនំ តទុប្បជ្ជនសុខទុក្ខានញ្ច បថភាវេន បវត្តំ កម្មបថោតិ វុច្ចតីតិ បាកដា តស្សា កម្មបថភាវោ។ អភិជ្ឈាទីនំ បន ចេតនាសមីហនភាវេន សុចរិតទុច្ចរិតភាវោ, ចេតនាជនិតតំពន្ធិភាវេន សុគតិទុគ្គតិតទុប្បជ្ជនសុខទុក្ខានំ បថភាវោ ចាតិ ន តថា បាកដោ កម្មបថភាវោតិ តេ ឯវ កម្មបថរាសិភាវេន វុត្តា។ អនធាឌាតិយត្តា វា ចេតនា តេហិ សទ្ធិំ ន វុត្តា សិយា។ វិចារេត្វា គហេតព្វំ។

បាណាតិបាតាទីនំ អារម្មណតោ តត្ថិទតិអារម្មណាតីតិ បញ្ច សិក្ខាបទា បរិត្តារម្មណា ឯវាតិ វចនតោ អភិជ្ឈាទីនំ សត្តារម្មណតាវចនស្ស វិរោធំ ចោទេតិ។ តថា ហិ វក្ខតិ “វីតិក្កមិតព្វតោយេវ ហិ វេរមណី នាម ហោតី”តិ។ សយមេវ បរិហរិស្សតីតិ សិក្ខាបទវិភង្គេ បញ្ហាបុច្ឆកវណ្ណនំ សន្ធាយ វទតិ។ តត្ថ ហិ “យស្មា សត្តោតិ សង្ខ្យំ គតេ សង្ខារេយេវ អារម្មណំ ករោតិ, តស្មា បរិត្តារម្មណាតិ វុត្តន្តី”តិ វុត្តំ។

ទុគ្គតតាទីនីតិ អាទិ-សទ្ទេន “អលទ្ធលាភោ លទ្ធវិនាសោ វុឌ្ឍិតានំ ភោគានំ កិច្ឆបដិលាភោ រាជាទីហិ សាធារណភោគតា ទុក្ខវិហារោ សាសង្កវិហារោ”តិ ឯវមាទយោ សង្គហិតា។ កេចិ បន “ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ភោគជានិអាទយោ និស្សន្ទផល”ន្តិ វទន្តិ។

កុសលកម្មបថកថាវណ្ណនា

តាសញ្ច វិរតីនំ ចេតនាសម្បយុត្តត្តា ចេតនាទ្វារេន សុគតិទុគ្គតិតុប្បជ្ជនសុខទុក្ខានំ បថភាវោ យុត្តាតិ អធិប្បាយោ។

កម្មបថសំសន្ទនកថាវណ្ណនា

តថាតិ កម្មបថប្បត្តានំ។ កេហីតិ ធម្មសិរិត្ថេរំ សន្ធាយាហ។ សោ ហិ កម្មបថប្បត្តានេវ ទុស្សីល្យាទីនំ សុសីល្យាទីនញ្ច កម្មបថេហិ អត្ថតោ នានត្តាការទស្សនំ, តេសំ វា ផស្សទ្វារាទីហិ អវិរោធាការេន ទីបនំ កម្មបថសំសន្ទនន្តិ វទតិ។ កម្មបថតោ នត្ថីតិ ឯតេន យថាវុត្តានំ អសំវរសំវរានំ តេសំ វាទេ កម្មបថសំសន្ទនេ អសង្គហិតតំ ទស្សេតិ។ យេ បន សង្គហំ លភន្តិ, តេសំ គហណេ បយោជនាភាវំ ទស្សេតុំ “តិវិធ…បេ… ទស្សនា”តិ វុត្តំ។ ឯវំ បុរិមបក្ខេ សង្ខេបតោ ទោសំ វត្វា ទុតិយបក្ខេបិ វត្តុំ “ន ច ទុច្ចរិតាន”ន្តិអាទិមាហ។ តេន យេ ទុច្ចរិតសុចរិតអសំវរសំវរា អនុចរីយន្តិ, តេសំ កាយកម្មាទិតា វិធីយតីតិ ទស្សេតិ។ “បញ្ចផស្សទ្វារវសេន ឧប្បន្នោ អសំវរោ អកុសលំ មនោកម្មមេវ ហោតី”តិអាទិនា ហិ វុត្តំ។ យទិ វាតិអាទិនា អនវសេសបរិយាទានាការមាហ។ ឧប្បត្តិ ន វត្តព្វាតិ កម្មបថ…បេ… វទន្តេហិ “មនោកម្មំ ឆផស្សទ្វារវសេន ឧប្បជ្ជតី”តិ ន វត្តព្វន្តិ អត្ថោ។ អថ វា យទិ កម្មបថប្បត្តានេវ ទុស្សីល្យាទីនិ កាយកម្មាទិនាមេហិ អដ្ឋកថាយំ វុត្តានីតិ ឯវំ វទន្តេហិ អដ្ឋកថាចរិយេហិ មនោកម្មស្ស ឆផស្សទ្វារវសេន ឧប្បត្តិ ន វត្តព្វាតិ អត្ថោ។ តំតំកម្មភាវស្ស វុត្តត្តាតិ “តិវិធំ កាយទុច្ចរិតំ អកុសលំ កាយកម្មមេវ ហោតី”តិអាទិ (វិភ។ ៥១៣) សន្ធាយាហ។

កម្មត្តយម្បិ តំទ្វារិកកម្មមេវ សិយាតិ បាណាតិបាតាទិកស្ស វចីកម្មាទិភាវមាសង្កតិ។ តស្មាតិ យស្មា កេសញ្ចិ អសំវរានំ សំវរានញ្ច កម្មបថតា នត្ថិ, កាយទុច្ចរិតាទីនញ្ច កម្មបថេហិ នានត្តាការទស្សនេន បយោជនំ នត្ថិ, ន ច ទុច្ចរិតាទីនំ ផស្សទ្វារានំ វសេន ឧប្បត្តិ ទីបិតា, ន ចាយំ វិធិ និរវសេសសង្គាហិកា, កម្មានញ្ច សង្ករោ អាបជ្ជតិ, អដ្ឋកថាយញ្ច បុព្វាបរវិរោធោ, តស្មាតិ អត្ថោ។ សមាននាមតា កាយកម្មាទិតា។ សាមញ្ញនាមាវិជហនំ កាយកម្មាទិភាវាវិជហនំ។ ឧភយេសន្តិ កម្មបថាកម្មបថានំ។ ឧប្បត្តិបរិយាយវចនាការេនាតិ ឯតេន ផស្សទ្វារអសំវរទ្វារាទីនំ តំទ្វារិកកម្មានញ្ច អត្ថតោ នានត្តាការេបិ តថា តថា បវត្តមានវសេន តេ វិចារិតាតិ ទស្សេតិ។ “អកុសលំ កាយកម្មំ បញ្ចផស្សទ្វារវសេន ន ឧប្បជ្ជតី”តិអាទិកោ ទុតិយវិនិច្ឆយោ។

កាយេ វាចាយ ច…បេ… សិទ្ធិតោតិ ឯតេន ចោបនប្បត្តំ អកុសលំ មនោកម្មំ ចោបនំ អប្បត្តតោ វិសេសេត្វា ទស្សេតិ។ “កាយវចីកម្ម”ន្តិ វុត្តំ, ន បន កាយវចីកម្មភាវេនាតិ ទស្សេតិ។ តេន កាយវចីគហណំ យថាវុត្តចោបនប្បត្តំ ឯវ វិការេតីតិ ទដ្ឋព្វំ។ តេនេវាហ – “ចោបនប្បត្តំ អកុសលំ កាយទ្វារេ វចីទ្វារេ ច មនោកម្មំ ហោតី”តិ។ តំ-សទ្ទេ វុត្តេ យំ-សទ្ទោ អព្យភិចារិតសម្ពន្ធតាយ វុត្តោយេវ ហោតីតិ កត្វា “យំ ឧប្បជ្ជតី”តិ វុត្តំ។ ឧប្បាទមត្តបរិច្ឆិន្នតាតិ ឆផស្សទ្វារិកកម្មតាតិ អត្ថោ។ មត្ត-សទ្ទេន វិសេសនិវត្តិអត្ថេន មនោកម្មតាវិសេសំ និវត្តេតិ។ និយមស្ស ឯវ-សទ្ទស្ស អភាវតោ “កាយវចីកម្មមេវ ហោតី”តិ អវុត្តត្តា ឃដាទិ និយមាការេន លក្ខណំ ទស្សេន្តោ “ន បន សព្ពម្បី”តិអាទិមាហ។

“ຄິພຍສ຺ສ ອກາຕຕ຺ຕາ”ຕິອາທີ ບຸຣິມຄເຍາຕິ ອທິເປຍ຺ເຕາ. ຈຕ຺ຕອທິປ຺ປາຍາຕຸເຣາທີຕີ ສຕ຺ຕປ຺ປຈຕ຺ຕິຕິ ສພາສປເຄ ໂຄກເຄເສາປິ ອາກຄ຺ຄີຍຕິ ອທິກາຣເຈເສຕາຕິ ອທິປ຺ປາເຍຄ “ກຍ຺ຍ-ສຕ຺ຕຍເຕ຺ຕຄ ສຍ຺ຍຕ຺ຕິ ກຕ຺ວາ”ຕິ ວຸຕ຺ຕ. ຍໍ ປຄ ຈເຄຕ຺ຕິຕິອາທີຄາ ໂຄຕ຺ຕ ປເຄກາຣຍຕສ຺ສ ອຍຸຕ຺ຕຕໍ ເຄເສ຺ສຕິ.

ຕຕ຺ຕ ເຈຕຄາປກ຺ກິກາຄຕ຺ຕິ ກາຍຈຕີກຍ຺ຍກ຺ຕເຈຕຄາປກ຺ກິກາຄໍ. ສຕຄ຺ຕິ ສຍາຄາຄໍ. ຕໍຕິທ຺ວາຣກຍ຺ຍປຈາຄຍ຺ຍາຕິ ຍ຺ຍທໍ ຍ຺ຍຍສ຺ສ ຈິຕ຺ຕສ຺ສ ກຍ຺ຍປຈກາເຣຄ ປຈຕ຺ຕິ ກາລໍ ສຕ຺ຕາຍ ວຸຕ຺ຕິ, ຄ ສຍ຺ຍຄາ, ກຍ຺ຍປຈກາເຣເຄຈ ປຈຕ຺ຕຄເຕາ. ຈ-ສເທ຺ຄ ຈາ ອກຍ຺ຍປຈສກ຺ເຫາ ຄທ຺ເຍ຺ຍາ. ອຈ ຈາ ຕໍຕິທ຺ວາຣາ ຈ ຕໍຕິທ຺ວາຣກຍ຺ຍປຈາ ຈ ຕໍຕິທ຺ວາຣກຍ຺ຍປຈາຕິ “ຕໍຕິທ຺ວາຣາ”ຕິ ປເຄຄ ອກຍ຺ຍປຈາຄໍ ນິຈຣາຄໍ ສກ຺ເຫາ ຄທ຺ເຍ຺ຍາ. ເຕຄ ສກາເຣຄາຕິ ຍເຄາກຍ຺ຍສ຺ສ ທ຺ວາຣກາເຣຄ, ຄ ອຕ຺ຕເຄາຕິ ອທິປ຺ປາເຍາ. ໂຈຍິທາປີຕິ ຈິຕ຺ຕຊຄິເຕາ ຈິຕ຺ຕສຍ຺ຍຸຕ຺ຕສ຺ສ ກຍ຺ຍສ຺ສ ທ຺ວາຣກາເຣາ ຈິເຕ຺ຕປິ ຮູປຈຣິເຕາຕິ ອເຕ຺ຕາ. ຈຕ຺ຕຍ຺ຍເຍຈ ຄຕ຺ຕິ ອຄຄ຺ຄຣປຈ຺ຈຍກ຺ຕຍເຄາຣທິຕສ຺ສ ຈິຕ຺ຕສ຺ສ ອກາຈເຕາຕິ.

ທ຺ວາຣກຖາວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ກຍາກາຈຄິພຍາກາເຈ ສຍ຺ຍາຣຍ຺ຍຕາຕີຕິ ອາທີ-ສເທ຺ຄ ສກ຺ຄຍ຺ຍາຕິ. ຄ ຫິ...ເປ... ອຕ຺ຕິຕິ ປທາເຄ ອສຍ຺ຍເຈເຕາ ອປ຺ປທາຄໍ ອທິກາຣີຍຕີຕິ ເຄເສ຺ສຕິ.

ຜຍ຺ຍທ຺ວາຣກຖາ

ຜສ຺ສປຍ຺ຍຍກຣາສິວຓ຺ຓນາ

“ຕສ຺ມິ ສຍເຍ ຜເສ຺ສາ ເຫາຕີ”ຕິອາທີກາຍ ປາຍ຺ຍຍາ ຜສ຺ສາທີຄໍ ກາຍາຈຣເຕາທີເຄສ຺ເຄ ຄ ຕປ຺ປຣກາເຣາ, ສກາຈເຄສ຺ເຄ ໂຈ ປຄ ຕປ຺ປຣກາເຣາຕິ ເຄເສ຺ສຕິ “ຄ ຫິ ຜສ຺ສາທີຄ”ຕ຺ຕິອາທີຄາ.

ຈິຕ຺ຕກິຣີຍາກາເຣຄາຕິ ຈິຕ຺ຕຍ຺ຍາປາຣກາເຣຄ. ຜສ຺ສສ຺ສ ສຍ຺ຊຄຍຸປ຺ປຊ຺ຄເຍຈ. ສຄ຺ຄິປຕິຕປ຺ປຈຕ຺ຕິຍາ ປຈ຺ຈເຍາ ເຫາຕີຕິ ໂຄເຕຄ ຈິຕ຺ຕາຣຍ຺ຍຍສຄ຺ຄິປາຕກາຣຄໍ ຜເສ຺ສາ ຈິຕ຺ຕາຣຍ຺ຍຍສຄ຺ຄິປເຕາຕິ ວຸເຕ຺ຕາຕິ ເຄເສ຺ສຕິ. ຜເສ຺ສາ ຫິ ຈິຕ຺ຕສ຺ສ ອາຣຍ຺ຍເຄ ຜຸສຄາກາເຣເຄຈ ປຈຕ຺ຕິເຕາ ຕສ຺ສ ອາຣຍ຺ຍເຄ ສຄ຺ຄິປຕິຕປ຺ປຈຕ຺ຕິຍາ ປຈ຺ຈເຍາຕິ ຈ ວຸຈ຺ຈຕິ. ສາ ຈສ຺ສ ຜຸສຄາກາຣປ຺ປຈຕ຺ຕິ ສາທເກ຺ກ ຊິຕໍ ຊິວ຺ຫາ ກ຺ຍິສຄ຺ຄິຕສ຺ສ ອຕີຣກປຸຣິສສ຺ສ ຊຍ຺ຍຈຄລຄໍ, ອຍ຺ຍິລອຍ຺ຍປກ຺ກາທີ ລາຄຕ຺ຕິ ຊິວ຺ຫາ ຍຸເຣເລ ເຣລຍ຺ຍຸປ຺ປຕ຺ຕິ, ຄຍາລຸກສ຺ສ ປເຣ ຫຍ຺ຍາຍາຄໍ ຊິວ຺ຫາ ສຕີຣກຍ຺ຍຄຕ຺ຕິ ໂຈຍາທີສຸ ປຣິຍ຺ຍຕ຺ຕາ ເຫາຕິ. ຕຄ຺ຄິເສສກ຺ຕາ ຣູປຜຍ຺ຍາຕິ ຍຈາ ປທີຫຄຄເຈເສຄ ອຍ຺ຍາຍຍ຺ຍາ ອາສຄ຺ຄຕາເຣ ຮູປຍ຺ຍຍາເຄສຸ ຣູປຜຍ຺ຍຈິເສເສສຸ ສຍ຺ຍຍ຺ຄປຣິຍາເຍາ, ໂຈຈໍ ຈິຕ຺ຕາຣຍ຺ຍຍາຄໍ ຈິສຍກເຣາຈິສຍກາຈປ຺ປຕ຺ຕິ ປທີຫຄຄາກາເຣຄ ເຫາຕິ. ເສາ ຈ ຈິຕ຺ຕຄິສ຺ສິເຕາ ຜຍ຺ຍຈິເສເສາ ສຍ຺ຍຍ຺ຄປຣິຍາເຍຄ ວຸເຕ຺ຕາ, ຍຄາຫ “ໂຈ”ຕ຺ຕິອາທີ. ເກຈີ ປຄ “ສຍ຺ຍຍ຺ຄຣເສາ ຜເສ຺ສາ ປຍ຺ຍທ຺ວາຣິເກາຈ, ຄ ຍ຺ຍຕເຣາ ຈຕ຺ຕາຣຍ຺ຍຍສຍ຺ຍຍ຺ຄາກາຈເຕາ”ຕິ ຈເຄຕ຺ຕິ, ຕໍ ຄ ຍຸຊ຺ຊຕິ ຮູປຈາຣສິທ຺ທຕ຺ຕາ ສຍ຺ຍຍ຺ຄສ຺ສ. ຍ຺ຍຕເຣາ ປຍ຺ຍທ຺ວາຣິກສ຺ສປິ ຕໍ ຄ ສຍ຺ຍຸຈ຺ຈຍ຺ຍາຕິ.

ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᩮᩈᩩ ᨿᨳᩣᨸᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩮᩈᩩ ᨲᩴᨲᩴᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨲᩮᨶ ᨲᨳᩣᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨾᩮᩅ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᩅᩥᩈᨿᨽᩣᩅᨠᩣᩁᨱᩴ᩺

“ᨿᩴ ᨡᩮᩣ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᩍᨾᩮ ᨸᨬ᩠ᨧ ᨠᩣᨾᨣᩩᨱᩮ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᩈᩩᨡᩴ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩴ, ᩋᨿᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨠᩣᨾᩣᨶᩴ ᩋᩔᩣᨴᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩅᨧᨶᨲᩮᩣ (ᩋ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪅᩺ ᪆᪃) ᩈᩩᨡᩅᩮᨴᨶᩣᩅ ᩋᩔᩣᨴᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᩔᩣᨴᨽᩣᩅᨲᩮᩣ”ᨲᩥ᩺ ᨹᩩᩈᨶᩣᨴᩥᨽᩣᩅᩮᨶ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᩑᨠᨴᩮᩈᩣᨶᩩᨽᩅᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨶᩩᨷᨧᩁᩥᨲᨾᩮᩅ ᩅᩔᩣᨴᩥᨲᩴ ᩋᨶᩩᨽᩅᨶᨠᩥᨧ᩠ᨧᨾᩣᩉ᩺

ᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨠᩣᨲᩥ ᨶᩦᩃᩣᨴᩥᨠᩣ ᨴᩦᨥᩣᨴᩥᨠᩣ ᨧ ᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨠ᩺ ᩐᨽᩣᩈᩮᨲᩦᨲᩥ ᨿᨳᩣ ᨩᩣᩃᨷ᩠ᨷᩈᩣᨴᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩈᩣᨴᩮ ᩈᨶ᩠ᨲᩣ ᨩᩣᩃᨾᨲᩩᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩈᨾᩣᨵᩥᨷ᩠ᨷᩈᩣᨴᩮᨶ ᩈᨾᩣᨵᩥᨲ᩠ᨲᩥ ᨴᩥᩔᨲᩥ᩺

ᨸᨲᩣᨷᩦᨲᩥ ᨸᨭ᩠ᨮᨷᩮᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᩈᨠᩈᨠᨠᩥᨧ᩠ᨧᩮ ᨸᨭ᩠ᨮᨷᩮᨲᩥ᩺ ᨲᩮᨶᩮᩅ ᩉᩥ ᨲᨴᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩥᩅᩁᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩦ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᩺

ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨲᩣᩅᩣᨧᩦ ᩉᩮᩣᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨲᩣ ᨧ ᩈᨴ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩁᨿᩮᩣᨣᩴ ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶᩮᨶ ᩅᩥᨶᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ “ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨶ ᨲᨳᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᨶᩩᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᨲᩮᨶ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨶ ᨶᩩᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᩑᩅ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᩺ ᩑᩅᨾᩅᨲ᩠ᨳᩮᩅ ᩉᩮᩣᨲᩥ-ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨶᩴ ᩈᨾᩣᨶᨲ᩠ᨳᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨶ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨸᨿᩮᩣᨩᨶᩴ ᩅᩥᩔᨲᩥ᩺ ᩋᨳ ᩅᩣ ᨽᩅᨲᩥ ᨲᩣᨿ ᩈᨲ᩠ᨲᩣ, ᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩣᨴᩥᩈᨾᨦ᩠ᨣᩥᨲᩣᨲᩥ ᩅᩔᩣᨶᩴ ᨾᩉᨲ᩠ᨲᨿᨷᩁᩥᨿᩣᨷᨶ᩠ᨶᨲᩣ “ᩅᩔᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᩉᩮᩣᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᩺ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᩮᩣ ᨽᩣᩅᩮᩣ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩈᨾᨦ᩠ᨣᩦ, ᨶ ᩈᩮᩣ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨶᩣᨾ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨾᩣᨶᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᩉᩮᩣᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩅᨧᨶᩦᨿᨲᩣ ᨶ ᨶ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩥ᩺ ᩏᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨸᨶ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩣᨷᩥ ᩏᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶᩮᩅ ᩏᨷ᩠ᨸᩣᨴᩣᨴᩥᩈᨾᨦ᩠ᨣᩥᨲᩣ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨲᨴᩣᨠᩣᩁᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᨸᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᩉᨲ᩠ᨲᨿᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᩅᩮᨴᨲ᩠ᨲᨷᩥ ᩏᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᩅᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨶ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩈᨾᩣᨶᨲ᩠ᨳᨲᩣᩈᨦ᩠ᨠᩣᩅᨠᩣᩈᩴ ᩅᩥᨿ ᩏᨷ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥᩋᩔ ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᩅᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᨾ᩠ᨷᩥ ᨸᩥᨭᨠᨠᩣᩁᨠᩣᩅᨲᩮᩣ᩺ ᩍᨴᩣᨶᩥ “ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦ”ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᨧ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨽᩣᩅᩮᩣ ᨴᩔᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᨠᩥᩴ ᨸᩩᨶ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨽᩣᩅᨴᩔᨶᩮᨶᩣᨲᩥ ᨶ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ, ᩈᨾᨿᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨶᩅᩈᩮᨶ ᩈᩅᩥᩈᩮᩈᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩔᩥᨲᩴᩉᩥ ᩈᩉᩩᨷ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩏᨴ᩠ᨵᨭᩴ ᨶᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᨷᩩᨶ ᩅᨧᨶᩴ᩺ ᩏᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩈᨴ᩠ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩅ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᨽᩣᩅᩮ ᩅᩥᨠᨭᨶᩴ, ᨶ ᩅᩥᨠᨭᩮ᩠ᨠ ᩅᩥᨿ ᨷᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨲᩥ “ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩈᨾᨿᩮ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩣᩅᩈᩮ ᩅᩥᨠᨭᨶᩴ”ᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨿᨾ᩠ᨷᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨶᩥᨧ᩠ᨧᩃᩮᩣ᩺ ᨲᨳᩣ ᩉᩥ “ᨿᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨾᨿᩮ ᩁᩪᨷᩪᨷᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᩴ ᨽᩣᩅᩮᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᨾᨣ᩠ᨣᩣᨴᨿᩮᩣ ᨶ ᩅᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ᩺ ᩋᨷᩥᨧ ᩋᨵᩥᨷᨲᩥᨽᩣᩅᩮᨶ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩮᩈᩩ ᩅᩥᨿ ᩅᩔᩮᩅ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩮᨴᨿᩥᨲᩣᩉᩥ ᩈᩉ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨷ᩠ᨸᩣᨴᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩣᩈᩥᨿᩴ ᨽᩮᨴᨶᨭ᩠ᨮᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨾᨿᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨶᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩔᨷᩩᨬ᩠ᨬᨾᩮᨠᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᩺

ᨫᩣᨶᨦ᩠ᨣᩁᩣᩈᩥᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᨶᨠᩥᩁᩥᨿᩣ, ᩈᩣ ᨧ ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᩔ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩉᩥ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅᩣᨲᩥ ᨽᩣᩅᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ ᩅᩈᩅᨲ᩠ᨲᩥᨽᩣᩅᨶᩥᩅᩣᩁᨱᩣᨿ ᩉᩮᩣᨲᩥ᩺ ᨿᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨽᩥᨶᩥᩁᩮᩣᨷᩮᨲᩥ, ᨲᩴ ᨲᩔ ᨣᩉᨱᨿᩮᩣᨣ᩠ᨿᩴ ᨠᩁᩮᩣᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᩮᩣ ᩋᩣᨠᩮᩣᨭᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨷᩁᩥᩅᨲ᩠ᨲᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨧ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨲᩔ

ອາເກາຕນລກ຺ຂຓຕາ ປຣິຍາຫນນຣສຕາ ຈ ວຸຕ຺ຕາ. ທ຺ວິນ຺ນໍ ລກ຺ຂຓໍ ກິຈ຺ຈສນ຺ນິສ຺ສິຕໍ ກຕ຺ວາ ວຸຕ຺ຕໍ. ຂຍາຕນິຍາສກາຈວິຕິຍຸຕ຺ຕາ ກາຊິ ກິຣິຍາ ຕາວ ຕຕ຺ຖ, ຕທາ ກເຫຕຕ຺ຕາກາເຣາ. ເຕາເລເຕວຍ຺ຍຊຕາຍຸເຣາເຂຕ ປນ ປເຣຍຕ຺ເຕາ ວິກາສກາເຣາປິ ສກາຈເຂຍາ ປຣິຍາວຈເຈຕຫິ ວິຍ ສຍາເຣາປິຕຸເປຫິ ພາຫູຫິ ປກາເຣຫິ ປກາສີຍຕິ. ວຈນີຍາເສາ ສຸຕ຺ຕ ປກາສິເຕາ ເຫາຕີຕິ.

ວິປ຺ຜາເຣາ ຕາວ ວິຕກ຺ກສ຺ສ ຜິຕຍິນ຺ທປະປເກ຺ກາ ອາຣມ຺ມເຓ ອເນາລີນຕາ ອສເກ຺ກາເຈາ, ເສາ ປນ ອພິນິເຣາປນກາເຈາ ຈລນໍ ວິຍ ເຫາຕີຕິ ອທິປ຺ປາເຍນ "ວິປ຺ຜາເຣາຕິ ວິຈລນຍຸເຕ຺ຕາ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ສູປຈາເຣປ຺ປນາສຸ ສຕ຺ຕາເນນ ປວຕ຺ຕິຍນ຺ຕີ ວິເຕນ ຍທາ ອນຸຕ຺ຕາເຣຍເຣາ ປຊາກິທິປິຕຕ຺ເຕາ ວິຕເກ຺ກາ ວິປ຺ຜາເຣາ ເຫາຕີ, ນ ຕທາ ວິກປ຺ເປເຍຈ ອາຣມ຺ມເຓ ທິຣທ຺ທັງ ອນຸປ຺ປພນ຺ທເຈເສນ ປວຕ຺ຕິຍໍ, ຕາຕິວິປ຺ຜາເຣາ ປນ ຕຕ຺ຖ ເຫາຕີ ສນ຺ນິສ຺ຖາເຈເຕາຕີ ທເຍ຺ຍຕີ. ເຕເນຈາຫ "ທິຈ຺ຈເສ ຫຕ຺ວາ"ຕິອາທີ.

"ປີຕິສຸເຂນ ອພິສນ຺ທຕີ"ຕິອາທີສຸ (ທີ. ນິ. ໑.໒໒໙; ມ. ນິ. ໑.໓໒໗) ປີຕິຍາ ຜຣຳ ກາຍວິສຍຕ຺ຕ ຍທາ ຕໍ ເຫາຕິ, ຕໍ ສເນ຺ຍຕໍ "ປຣິຕຸເປຫີ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ.

ວິສາເຣາສ຺ສ ຍຸກ຺ກາຈສ຺ສ ປະປເກ຺ກາ ສກາເຈາ ອວິສາເຣາ, ນ ວິສາຣາກາຈຍຕ຺ຕໍ ອວິສາຣາວິເກ຺ກປິຕໍ ສຍາສາຕກາເຈາ ອຕ຺ເຕາ ວິເສສາກາເຈປິ ສຍຸເຂນ ສຍ຺ຍຸຕ຺ຕຍຸເຂນ ຈ ກຣຳ ວຸຕ຺ຕຕ຺ຕິ ຂເສ຺ຍຕໍ "ອວິສາ...ເສ... ວິເກ຺ກເສປີ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ວິເສສເຕາຕິ ອຕິສເຍນາຕິ ຈາ ອເຕ຺ຖາ ກເຫຕເຕ຺ຕາ. ສຸຂວິຈ຺ຈສຍາຂິສ຺ສ ວິເສສກາເຣາ "ສຸຂິເຕາ ວິຕ຺ຕໍ ສຍາຂີຍຕີ"ຕິ (ທີ. ນິ. ໑.໑໒໖; ອ. ນິ. ໑.໒໙; ໙.໑໐; ໑໑.໑໑) ຈຈນເຕາ.

ທຸຕິຍຣາສິວຓ຺ຓນາ

ຕຕ຺ຖາຕິ ສທ຺ທຫນສງ຺ຂາເຕ ອທິເມາກ຺ຂລກ຺ຂເຓ. ປຸກ຺ຄເລ ສທ຺ທຫຕີຕິ ທຸຈິຕາປິ ສທ຺ທາຍ ອາຫິຕວິເສສາຕໍ ຕໍສມ຺ປຍຸຕ຺ຕເຂຍາຕໍ ສທ຺ທຫນກິຣິຍາຍ ກຕ຺ຕຸກາຈເຍຈ ວິກາເຈຕິ. ອຈຍຈຍ຺ຍາປິເຣາ ຫິ ສມຸທາເຍ ເຈາຫາຣີຍຕີຕິ. ນ ເກາຈລໍ ປສາທນີຍວຕ຺ຖຸສ຺ມິໍ ອປ຺ປສາທນີຍາກາຣປ຺ປວຕ຺ຕເຍຈ ອກຸສລໍ ອສ຺ສທ຺ທິຍໍ, ອຖ ເຂາ ອປ຺ປສາທນີຍວຕ຺ຖຸສ຺ມິໍ ປສາທນີຍາກາຣປ຺ປວຕ຺ຕິປີຕິ ທເຍ຺ຍຕໍ "ມິຈ຺ຖາທິເມາເກ຺ກາ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ເຕນ ປູຣຓາທີສຸ ປສາທສ຺ສ ອສ຺ສທ຺ທິຍຕາຍາຫ. ປສາທສຸເຕາຕິ ວິເຕນ ອປ຺ປສາທສຸຕໍ ອສ຺ສທ຺ທິຍໍ ນິຈເຕ຺ຕຕີ. ວຕ຺ຖຸເຄາຕາຕິ ທຸມິນາ ມິຈ຺ຖາທິເມາກ຺ໂຂ. "ປສາທສຸເຕາ ນິຈ຺ຈເຍາ"ຕິ ທຸມິນາ ປນ ວິກາວິຕເຍຈຕ຺ວາ ປນິກໍ ກເຣາເຣຕ຺ຕາ "ນ ເຍຈາປນກາທິເມາເກ຺ກາ"ຕິ ອາຫ.

ອກາລຸສ຺ສິຍໍ ປສາເທາ, ຕໍ ປນ ອສເກ຺ກາກາຈເຕາ "ອນາວິລກາເຣາ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ຕຕິຍາສຍຸຍຸເຕ຺ຕສຸ ວິເຈຕຕ຺ຖິ ສທ຺ທາ ອກາລຸສ຺ສິຍປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານາ. ວຈເຍຕຕ຺ຖິ ອທິມຸຈ຺ຈນາກາເຣນ ປນ ກເຫຕພ຺ພຕາ ອທິມຸຕ຺ຕິປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐານາ. ທຸທ຺ທາທິວຕ຺ຖູຕິ ວຕ຺ຖຸ ພຸຂເລາກປເຣາລາກກມ຺ມຜລສມ຺ພນ຺ທາປິ ສທ຺ທຫິຕາຕິ ຕທ຺ທຸຍໍ "ສທ຺ທາທເຍ຺ຍາ, ຍທາກາຍ, ອຣິຍສາວເກາ"ຕິ, "ສທ຺ທີທ ວິຕ຺ຕໍ ປຸຣິສສ຺ສ ເສຏ຺ຐ"ນ຺ຕິ (ສໍ. ນິ. ໑.໒໓໙; ສຸ. ນິ. ໑໘໓), "ສທ຺ທາ ພີຊໍ ຕເປາ ວຸຏ຺ຐີ"ຕິ (ສໍ. ນິ. ໑.໑໔໗; ສຸ. ນິ. ໗໗) ວຈຍາທິຈຈນເຕາ ກຸສລທ຺ທຸຍໍ ອາທາຕາທີສຸ ຫຕ຺ຖາທເຍາ ວິຍ ສທ຺ທາ ທຏ຺ຐ຺ພາ.

“ឥធ ភិក្ខុនា កម្មំ កត្តព្ពំ ហោតិ· តស្ស ឯវំ ហោតិ ‘កម្មំ ខោ មេ កត្តព្ពំ ភវិស្សតិ, កម្មំ ខោ បន មេ ករោន្តស្ស ន សុករំ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិ កាតុំ, ហន្ទាហំ វីរិយំ អារភាមិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយា’”តិ (ទី· និ· ៣·៣៣៥) –

អាទិកា អដ្ឋវត្ថុបច្ចវេក្ខណា·

តំមូលកានីតិ កត្តព្ពមគ្គាទិមូលកានិ· ឯត្ថ ច មគ្គោ គន្តព្ពោ ហោតីតិអាទិនយោ អដ្ឋកថាយំ ទស្សនវសេន វុត្តោ, ន បាឡិយំ អាគតានុក្កមេនាតិ ទដ្ឋព្ពំ·

ការណាទិការេន វិយ ចិរកតាទិអារម្មណំ វិក្ខិត្តំ កត្វា បវត្តន្តី សតិ តំ ឧបគន្ត្វា តិដ្ឋន្តី អតិសយន្តី ច ហោតិ· យំ អារម្មណំ សម្មុដ្ឋំ, តំ បិលវិត្វា គតំ វិយ ចលិតំ វិយ ច ហោតិ, តប្បដិបក្ខភាវេន បន អសម្មុដ្ឋត្តំ ឧបមាយ ទស្សេន្តោ “ឧទកេ អលាពុ វិយា”តិអាទិមាហ· តត្ថ សារណត្ថំ ឯតេន “សរន្តិ តាយា”តិ ឧបមេយ្យំ វិភាវេតិ· សរណកិរិយាយ ហិ បវត្តមានានំ ធម្មានំ តត្ថ អាធិបច្ចការេន សតិ បច្ចយោ· តស្សា ហិ តថា បច្ចយការេ សតិ តេ ធម្មា សារិតា អសម្មុដ្ឋកតា អបិលាបិតា ហោន្តីតិ· “ឧបេហិ ភាយ ហេតូហិ បច្ចយេហិ ច ឯតេ ធម្មា សម្មុដ្ឋន្តី”តិ សម្មុដ្ឋតោ “ឧបេហិ ភាយ ផលំ និព្ពត្តេន្តី”តិ ផលតោ ធម្មា ឧប្បជ្ជនេន វិបច្ចនេន ច និប្ផន្នា ភាយ ហោន្តីតិ· ចតុក្កតាតិ អារម្មណក្កតា·

សតិបិ សព្ពេសំ សារម្មណធម្មានំ អារម្មណគ្គហណេ ន វិនា វិយ បនេវ បរិច្ឆិន្នការហិតោតិ “បរិច្ឆិន្នោបលទ្ធិវសេន ជាននា”តិ វិនា វុត្តំ· ចេតនាទិសេសុ ហិ សេសុ វិសយំ បរិច្ឆិន្ន គហេត្វា ន សក្កោតិ, សេសុ បន បរិច្ឆេទសត្តេវេន តិដ្ឋតិ, ន វិញ្ញាណំ វិយ វិសយំ គណ្ហាតិ ឯវ អារក្ខិតព្ពា, តេសុ តទការំ ទស្សេន្តោ “ន សញ្ញា…បេ… វិញ្ញាណវសេនា”តិ អាហ·

បីតិយា ច សោមនស្សការោ អាបជ្ជតីតិ ឯត្ថ បីតិ ច សោមនស្សញ្ច បីតិសោមនស្សន្តិ បីតិសោមនស្សានំ ឯកសេសោ វេទិតព្ពោ, វុត្តំ សោមនស្សស្សេវ បន “អាបជ្ជតី”តិ វិយ បីតិយុត្តំ សោមនស្សំ បីតិសោមនស្សន្តិ បធានការោ ឯត្ថ ទស្សិតោតិ ន បីតិយា សោមនស្សការប្បត្តិ· ន ហិ បធានេ វិជ្ជមានេ អប្បធានំ ឧបយុជ្ជតិ, បីតិគ្គហណេន បីតិយុត្តស្ស សោមនស្សស្ស មេណ្ឌេន ការណោ បរិយត្តកិច្ចតោ ច គតំ, ន ច និប្បីតិកសោមនស្សស្ស អសង្គហោ· ទុវិធសម្មុ កិរិយាយ អនុវត្តិការណោ· បីតិយា បន ឧបលក្ខណការេន អយមត្ថោ សុដ្ឋុ យុជ្ជតីតិ ទស្សេន្តោ អាហ “បីតិឧបលក្ខិតំ វា”តិអាទិ·

បវត្តំ ឧបាទិន្នកក្ខន្ធំ វិបរិណាមតិ ហោតីតិ ឯវេតេន ន គោចរំ អនុបាលេតព្ពវសេន លព្ភមានតាយេវ, អថ វា បជានាតុបច្ឆេទស្សាបិ ជីវិតំ ការណន្តិ ទស្សេតិ· អញ្ញថា ហិ អាយុក្ខយមរណំ ន យុជ្ជេយ្យាតិ· អវិនាសវសេនាតិ ការណវិនាសវសេនបច្ឆេទេន ជីវិតិន្ទ្រិយតាសាយត្តានំ យេវិបិ អនុបាលនញ្ញាណវសេន អនុបាលនវសេន ចបវត្តតិ, តេហិ បន បុរិមបច្ឆិមការណេសុ ចរិមបលយវសេន សមានជាតិយេន អញ្ញសហិតតាយ

តិរត្តារទេឃច តាយ ទេហាត្តីតិ “ឃាច បរិតិត្ថាត់ អចិដ្ឋិត្តុ បចត្តតី”តិ ចុត្តំ៉ អត្ថុបិលតាឌិកយ្យាតិ អត្ថុបិលតបចត្តតដ្ឋបតាតិទេយច ចឥតិ៉ ឌីចយាតចិទេសបប្បច្ចយកាចទេតាតិ សហខាតាត់ ឌីចយាតតាចិទេសស្ស បច្ចយកាចទេតា៉ ឰត្រ្ថិយពាន្ទស្ស ហិ យតាទ្ធបទេតា កយុខស្ស ច ក្តព្យខាឌិទេតា ចិទេសទេសា ឌីចិតិត្រ្ថិយកទេតាតិ៉

យក្កក្ខរាសិចណ្ណតា

អចិបរឹតតិយ្យាតិកកាទេចតាតិ ឰត៉ំ សយ្ញា-សក្ខស្ស ឌិដ្ឋិ-អាឌិសក្ខាតញ្ញា សយាតាឌិកទេហាតាចទេសត ឌិដ្ឋិអាឌីត់ អចិទេសក្ខតស្ស តិយ្យាតិកកាចស្ស សយ្ញា-សទេក្ខត ចិទេសសិតត្ថត្តា ចុត្តំ៉ អចិបរឹតទេត្តា ហិ សយ្ញា-សទេក្ខា, ត តិយ្យាតិកទេត្តាតិ៉ អចិបរឹតតិយ្យាតិកទេត្តា ឲច ចា សយ្ញា-សទេក្ខា៉ អទេតកត្តា ហិ តិបិតាតិ៉ ឲចទេយចាតិ អចិបរឹតតិយ្យាតិកកាទេចត៉

ពាលរាសិចណ្ណតា

បតិស្សទេចា ចចតសយ្យខិក្កទេហាតិ អឌិប្បាទេយត “សប្បតិស្សចំ បតិស្សចក្ខុតំ តំសកាកញ្ញា ឃំ កិញ្ចិ កាទេច”ត្តិ អាហ៉ តត្ថ តត្ថ បិកេដកាទេចតាតិ អវ្ណាតក្ខុទេតាសុ ខាតិឃាឌីសុ ពាហិទ្ធាក្ខុទេតាសុ កិច្ចអាឌីសុ ហិទេរាត្តប្បាត់ អត្ថុទ្ធបបច្ចទេចក្កហចទេសត សសម្មារបចថីអាឌីសុ បចថីសាត្យអាឌីត់ ចិឃ ចិក្ខុតកិច្ចកាទេចតាតិ អទេត្តា៉

ម្ទុលរាសិចណ្ណតា

ឲចញ្ញ៉ុក្តបយាឃ សទេយតីតិ ឃចា អយុចិឃិញ្ញុតិតបុទិសស្ស សតិបិ កាទេយត អល្លិឃទេត កាទេចា អតល្លិទេតា, ឲចំ អទេលវិទេកាបិ អារទេខ្ពហាករហចទេសត កហិទេតបិ អារទេខ្ពហា អលក្កកាទេចត អតល្លិតកាទេចា អតល្លិតាកាទេរា ឲច បចត្តតិ៉ ឲចំសកាទេចា ហិ ទេសា ឆទេខ្ញាតិ៉ កិញ្ចិ ក្សុឃិល្យំ ទេងាសសយុដ្ឋាត់ សត្ថាឃិ ក្សុឃិល្យំ ទេងាឃ្ទបតិយ្យឃត្តិ “ទេងាសសយុដ្ឋាតតំ ទេងាឃ្ទបតិយ្យឃតញ្ញា”តិ ចុត្តំ៉ ទេតត អទេងាទេសា ទេងាសទេយ្យច ក្ខុចិបច្ចតឹទេកា, តំយុទេលត ក្សុឃិល្យស្សាតិ ឆទេស្សតិ៉

តត្ថ ខាតាត់ ឆយ្ញាត់ អតតិចត្តតទេដ្ឋត...ទេប... អារទេសចតទេដ្ឋត កាចតាតិ ទេឃា ទេសា ឲកត្តបកទេតា បឆយញ្ញាតាឌិអប្បតាឌិត្តប្បាទេងា អាសត្ថុបចារាហិតចិទេសទេសា តិចទេហាឌិបរិបត្តចិឃុឌ្ឍិឃា ចិឃុទេន្ធា, តឌាចទេហាចិសឃចិទេរហត ច សយប្បចត្តអប្បតាសយាឆិសន្តាតំ យត្ថិយ្យំ សយចតិយិត្តំ បដិបទេត្តា, ឲចំ បដិបត្តត្តា ឲច តត្ថុបកយទេតត តត្ថ ច បក្កទេន្ធា, ចិទេសាឆេតត្ថស្ស ចិទេក្កបស្ស កិទេលសសំសក្កស្ស ច អកាចទេតា ចិទេសាឆតសយាឆាតឲកត្តបដ្ឋាតញ្ញាបិទេចិទេរហត ចិឃុឌ្ឍិសយឆបដិបត្តិឲកត្តបដ្ឋាតាកាទេរ អវ្ណុបក្កទេត្តា អកិញ្ញត្តុទ្ធបិឃ សហខាតត(តយញ្ញត្តុទេបក្កាឃ កិច្ចចទេសត ក្ខុបក្កាត្ថុទ្រហិទេតា, តស្សិទេយច ខាតា សយាឆិបញ្ញាសន្ថាតា ឃុកតន្ធឆយ្ញា៉ ទេត ឃចា អន្ថ្លា អតតិចត្តយាតា ហុត្តា បចត្តត្តិ, ឲចំ កាចតា ទ្រហតា៉ តចា ឃាតិ តត្ថ សន្ធឌីតិ ឰត្រ្ថិយាតិ តាតាកិទេលសេហិ ចិយុត្តត្តា ចិយុត្តិទេរសេត

ឲកទ្រសាតិ ហុត្វា បច្ចត្តានិ៍ យស្មា តត្ថ តក្ខបកំ, ទេតសំ អគតិចត្តគឲកទ្រសកាចាត់ អត្ថជ្ឈចិកំ ចឹទិយំ ចាហឹយតិ បចត្តឹយតិ, យា ចស្ស តស្មិ ៣ទេលា បចត្តា បក្ខាលពាលចកាចាបត្តិសប្លាពា អាទេសចតា៍ សទេត្តាសំ ឲទេតសំ អាកាទាត់ កាចតា ្ភុប្បាកោតា ចឆ្ពតា, អយំ តត្ថ ឌាតាត់... ទេប... អាទេសចតទ្ធេត កាចតា តាយ៍

យស្មា បតាយំ កាចតាកាទោ "បធយស្ស ឍសាតស្ស បដិបកាចិស្វទ្ធិ អានី"តិអានិតាបិ (បដិ៍ យ៍ ១៍១វ័ប័) បិត្យព្វយំ អាកទេតា ឲច, ចាកាទេលាត ច សំកិទេលសទេចាឌាទេតស្ន ពំ ពំ អានីតចំ អាតិសំសត្ថា ជិស្វា តធា តធា តិបឡាទេជតទេត្តា, តស្មា "ឲចំ ចុត្តាយ បត្តាសាឆតាយ កាចតាយា"តិ ចុត្តិ៍ អប្បចត្តឹតិ យស្មិ ឆទេយ្យ សតិ យធាចុត្តា កាចតា តប្បចត្តតិ, ទេសា ឆទេយ្យ បដិបក្ខកាចតាបទាយសទេតត អកាចតាតិ ចុទេត្តាតិ អធិប្បាទេយា៍ ត ហិ អកាចយត្តស្ស អទេយាទេហា បដិបទេក្ខាតិ យុត្តិតិ៍ តប្បដិបក្ខក្ខតា អក្ខសលិ កាយទ្ធត្តាឆទេយា ឌេត្តា៍ បយាឆចិទេសទេសា ចា អកាចតា៍ ទេសា ហិ "ក្ខសលិត់ ចា ឆយ្យាត់ អតាទេសចតា អកាចតា អពាហុលឹកយ្យ"ត្តិអានិតា តិត្តិទេដ្ឋាតិ៍

ឲកទេត្តត អលត្តកតេយ្យគស្សតត្ថិ "ឌទាឆទេយ្យា"តិ ចុត្តិ៍ តធា ហិ បិត្យព្វយំ "ឌាតិឆយ្យាត់, កិក្ខទេច, សត្តាត់ ឲចំ ព្វត្ថា ្ភុប្បឌ្ឈតិ"តិអានិតា (យ៍ តិ៍ ១៍១លិ១) ព្វត្ថិតាលិទេកា ចិកទេត្តា៍ អទេលិកាត្ខកាទេចត កាយាត្ខបស្សតាយ, អទេយាហាត្ខកាទេចត ចិត្តឆយ្យាត្ខបស្សតាយ សិទ្ធិ បិកបាទេយចាតិ អបិកបំ អទេគាសាត្ខកាទេចត ទេចគតាត្ខបស្សតាសិទ្ធិ ចិកាទេចទេត្តា "ស្វលចិបទិលាទេយ"តិអានិយាហ៍ អយត្ថា ទេយាឌតា អទេលិកានីត់ ចិទេសសបក្ខយពំ សត្ថាយ កពា, អចិទេសទេសត បត សទេត្តា សទេត្តាសំ បក្ខយា៍ សកាចទេពា សក្កប្បទេពា ច ្ភុប្បត្តស្ស ក្ខក្ខស្ស អសហតចទេសទេតច ្ភុប្បឌ្ឈតិតិ ទេគាទេសា ពំគស្សតស្ស អាសត្តបដិបទេក្ខា, ត ទាទេកា ចិយ ក្ខទបដិបទេក្ខា៍

កយ្យបឆទាសិចណ្ណតា

អកិត្តាឆទេយា ចិយ អតកិត្តាឆទេយាបិ ត ឲកត្តិ កយ្យបឆក្ខតាទេយចាតិ អាហ "កយ្យបឆតាពំសកាកតាហឹ"តិ៍ យទេតាកយ្យបឆកាទេចត បចត្តតកយ្យកាចទេពា ហិ ឲទេតសំ កយ្យបឆទាសិកាទេចត សក្កទេហា, ត សត្តគា កយ្យបឆាទេយចាតិ៍ ទេពត ទេយា អទេត្តាបិ ឆទេយ្យា អតិយទេពា កយ្យបឆកាទេចត បិកទេបា ច, តស្សបិ កយ្យបឆតាចចត់ ត ចិទ្ធុត្តាតិ គទេស្សតិ៍

បស្សទ្ធានិយុកលចណ្ណតា

សយត្តិ សយ្យា៍ ទេចតិយចត្តតានិអត្តត្តិ ទេចតិយចត្តតានិទេហត្យ៍ សយឆចត្យសក្កយ្យដ្ឋាតចទេសត តត្តទេគចទេសត ច សត្តាកយ្យដ្ឋាតកាចតាកិយុត្តាត់ យុក្ខយត្តិយតិក្ខិត្តិយតានិទេកគចទេសត សត្តាទេយាកិត់ ចិត្តស្ស លិត្ថុន្ធានិកាលចទេសត សត្តគា ហិតាហិតឆយ្យបលក្ខណកាចទេពា យធាសកាចំ បដិទេចឆកាចទេពា ច សតិសយ្យឌត្តាត់ បិទិពត្ថកហទេលកាចតាចឆ្ពតាតិ អចិទេសសទេពា ឌេត្តាតិ៍ យធា អប្បតាទេកាសទេលូត ចិតា សយទេធា សយឆយត្តទេទត យធាក្ខតាចទេពាទេធា ច តត្តិតិ តាតាក្ខលិកា សយាឆិបត្តា អត្តាយត្តាស្ស ចិទេសសកាទេលំ, ឲចំ បដិទេចឆ ឲកក្ខលិកាបិតិ គទេស្សទេត្តា អាហ "អត្តាយត្តា តិយិត្តកាទេចតា"តិ៍ បត្តាយ ហិ សាតិសយំ អចកាសិយយាទេត ចិសទេយ សយាឆិ ឲកត្តចទេសត

អបេក្ខិត្វំ សក្កោតិ, សយាឆិបិច្ឆ យដ្ឋិបំ សយឆតិបិត្តុំ បដិបត្ថេ បញ្ញា អារប្ឋលោស្ ចិសគា ចហតីតិ៍ សបំ បចត្តាតិ អញ្ញាយញ្ញាតតិចត្តតេត សបំ អចិសបំ ឲកាសការេចត បចត្តា៍ អញ្ញាយញ្ញាសហាឃកាច្ឆបកយតេត យោកិតោ យតោរឆស្រាកដ្ឋេត រឆស្រាកដ្ឋេត ចិឃ អាឌាតេឃ្យឃុកោ ឃុកលកោ ហុត្វា អញ្ញាយញ្ញាតតិចត្តយាតេត តដ្ឋ ពដ្ឋ ចិឃាតិ ចា ឃុកតដ្ឋ៍ អឆិចិត្តយត្យុត្តហិ ចិទិឃសយាឆយោ សបំ យោដេតញ្ញាតិ ញ្ញាយស្ស ចិសេសស្ស គស្សតត្វំ បុត្តោ កហិតាបិ តោ បុត កហិតាតិ គស្សត្វំ ចិទិឃសយាឆិយោឌតត្វាឃាតិ អដ្ឋកឆាឃំ ចុត្តំ៍ តំ បត សយាឆិចិទិឃយោកស្ស ចិកាចតំ ហោតីតិ “យោកចចតត្វាឃាតិ អត្វោ”តិ អាហ៍

យេចាបតកចណ្ណតា

ឃចាពចា ចាតិ សឃ្វា បិដ្ឋា ចា៍ អតឆិយុច្ចត្តោតិ “ញ្ញាគំ កទិស្សាមិ, ឲតំ កទិស្សាមី”តិ ឲចំ បចត្តបុញ្ញាកាកសត្តិដ្ឋានហេត្វកេត បយោកកាលសត្តិដ្ឋានតេត អតិទ្ធិតត្តោ៍ ឃត្វ ហិ អតិទ្ធយោ, តត្វ អប្បដិបត្តិ ឲចាតិ៍ សំសប្បត សំសយោ៍ យោ ហិ “អាសប្បតា បទិសប្បតា”តិ ចុត្តោ៍ អសតិបិ ញ្ញាបិតេ តព្រយជ្ឈាតាឃ សតិ តំសឃុឃុត្តឆគ្វា សកសកកិច្ចចសេត អត្ថាតាតឆិកតាឃ អលិតអត្ថដ្ឋតាតាឃ ច សំចត្តត្តីតិ សា តោសំ តចាបចត្តិឃា បច្ចឃត្វតា ដ្ឋាតាឆិកកាចំ តិចាតេតិ ចិឃាតិ ដ្ឋាតាឆិកតិចារលាតេសា ចុត្តា៍ តចា បចត្តិបច្ចឃត្តាយេច តោស្ ឆត្វស្ ឃជ្ឈាតាតិ ច ចុត្តា៍

ឈាតបឆស្សាតិ ឈាតសង្គស្ស៍ តោស្តិ បញ្ចស្៍ បញ្ច ហិ អដ្ឋាតិ ឈាតបឆស្ស អត្វោតិ ញ្ញាគំ សំចណ្ណិឃយាតត្វាយេច ញ្ញាបំ ចិត្តប្បាគំ សន្តាឃ ចុត្តំ៍ ត ហិ សត្តាស្តិ ចិត្តប្បាទេ បញ្ចោច ឈាតង្គានិ៍ បឆសប្ចហា ចាក្យ, បឆពោដ្ឋានសា ចា ឋស្សបញ្ចាយកាឆិ ឆត្វានិ៍ ចុត្តំ ប្ចរិតត្តិ លបណ្ណាសាឆិតាឃ ប្ចលោចសេត៍ ឋស្សបច្ចឃា តេចតា “ប្ចដ្ឋា តេចេតិ, ប្ចដ្ឋា សញ្ញាតាតី”តិអាឆិចចតតោ (សំ៍ តិ៍ ៣៍៨០១) ឋស្សា តេចតាឆីតំ បច្ចយោ៍ ឃឆិបិ លក្ខាគយោ ឃចាចុត្តនាសិកិច្ចាកាចតោ តោស្ ត ចត្តន្តា, ចិសុំ ទាសិអត្តរការេចត បត សស្បតោ ចត្តន្តាតិ ចោគតំ យតសិ កត្វា “ចុត្តាតឃ្យី”តិអាឆិយាហ៍

ឆប្ចេដ្ឋសចារកចាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

កាឃាចតរក្បសលំ

តិទេ្ធសចារកចាចណ្ណតា

៧៍សត្តោតិ សកាចតោ ចិត្តយាតោ៍ ឋស្សស្ស ចិសឃចិសឃីតំ សត្តិបតោកាកោតេ កទហតញ្ញត្វា ប្ចសតំ ចិសយេ ចិត្តស្ស សត្តិបតតំ ចុត្តំ៍ “ចិត្តតេដ្ឋត ចិត្តំ, យតតេដ្ឋត យតោ”តិអាឆិតា ចិត្តាឆិសទ្ទា ចិត្តតាឆិញ្ញាបិទេបុតេត អត្តតោ អត្វំ ចិកាចចត្តីតិ អាហ “ចិត្តំ យតោតិអាឆិស្

ចិយ កិច្ចចិសេយំ អតេបក្លិត្វា”តិ៉ ឃឆា សេលិរេក ចិកតាសេយច សេចកធំ, ចិឞសេឃា ខុច សេចឞឃត្តិ ចុច្ចុតិ, ខុចំ យសេតា ខុច យាតឞត្តិ ឞក្ខុយត្តចិសេឞសេឞា៉ តិលិខិ-ឞក្ខា ចិឃ ចត្វាឌីឞុ ចិសេត្តឞុ បរិឞុទ្ធកាចតិតាត្ថតា បល្លាសេឞក្ខុឞ្ស បចត្តិតិ តឞ្ស ក្យុលចិសេឞឞាសេបក្លតា ចុត្តា៉ ឃឆា កាឃិកំ ឞាតត្តិ ខុត្ត កាឃប្យឞាឌតិឞ្សិតត្តិ អសេត្វា, ខុចំ សេចតឞិកំ ឞាតត្តិ ខុត្ត សេចសេតាតិឞ្សិតំ ឞាតត្តិ តិឞ្សឃចិសេឞឞាសេបក្លតា ចុត្តា៉ ខុកក្លុលិកា តាតាក្លុលិកា ច ចិត្តឞ្ស ធិតិ តាយ, តឞ្ស អចត្វាចិសេឞសេឞាតិ អចត្វាចិសេឞឞាសេបសេក្លា ចិត្តឞ្ស ធិតីតិ ខុចំបកាសេរា តិសេក្ខុសេឞា៉ “ត លុក្ខតី”តិ ចុត្តឞ្ស ចិត្តឞ្ស, បុក្កុលឞ្ស ចា បចត្តិអាកាសេកាសេចត អលុក្ខតាតិ អសេលិសេកា ចុសេត្តាតិ អញ្ញាឞ្ស កិរិឃាកាចចិសេឞឞាសេបសេក្លា អលុក្ខតាតិ តិសេក្ខុសេឞា៉ ចុត្តតសេឃសេតច អលុក្ខិតឞ្ស កាសេចា អលុក្ខិតត្តត្តិ អឃំ តិសេក្ខុសេឞា អញ្ញាឞ្ស កាចក្សតតាចិសេឞឞាសេបសេក្លា ចុសេត្តា៉ កត្តុកសេលកាចាឌសេឃា ឞកាចឆយ្ខុាតំ អញ្ញាសេរាបតចសេឞសេតច ឞិដ្ឋត្តិ , កាចតិសេក្ខុសេឞា បត អញ្ញាសេរាបតាតសេបសេក្លា, តសេតាសេឃច ច ចិសេឞឞត្តុរចិតិយុសេត្តា ចិតិចសេត្តា ចិសេឞឞសេតា តិខ្ខិចកាចកិកាចសេតា ឞកាចតិសេក្ខុសេឞា តាយ សេហាតីតិ ឋសេឞ្សាតិ ព្លចំ ចុឞតសេក្ខុត “ឆយ្ខុត្តឌីបតំ ឞកាចបឌ”ត្តិ ចុត្តិ៉ អារេយ្ខុលំ ចុឞត្តុឞ្ស ចិត្តឞ្ស បចត្តិអាកាសេរា ចុឞតញ្ញាបិសេរា សេហាតីតិ “ចុឞតកិរិឃា ចុឞតាកាសេរា”តិ ចុត្តិ៉ ឞយ្សុឞតាតិ ឞំ-ឞក្ខា “ឞយុឌសេឃា”តិអាឌីឞុ ចិឃ ឞយាកយត្វឌីបសេកាតិ អាហ “ឞយាកយចុឞតា”តិ៉ “ចុឞាយិ សេតក្លុខ្ញុល”ត្តិអាឌីឞុ (ឆ៉ ប៉ ១សិ១) បចិលិសេកាបិ ចុឞតា ឞយ្សុឞតាតិ ច ចុច្ចុតីតិ អាហ “ត បចិលិកឞយ្សុឞតា”តិ៉

អបសេរ សេចចសេតត៉ ពាហុឞ្សុតកាចឞយ្សាឌិកាឃ បញ្ញាឃ បល្លិច្ចបរិឃាសេឃា៉ ឞិប្យាឃតតាឌីឞុ ឌក្លុតាក្សតាឃ សេកាឞល្លបរិឃាសេឃា, ឃត្វ កត្វចិ ពិក្លុឞុឮយាឃ សេតបុញ្ញាបរិឃាសេឃា, ឞយ្ខុា ឆសេយ្ខុ បញ្ញាបេត្តិឃា សេចកញ្ញាបរិឃាសេឃាតិ ខុចយាឌិតា សេតឞុ សេតឞុ បញ្ញាចិសេឞសេឞុ សេត សេត បរិឃាឃចិសេឞា ចិសេឞសេត បចត្វាតិ សេតឞំ បញ្ញាចិសេឞឞាតំ តាតាកាសេល លក្ខុយាតតា ចុត្តា, ព្លតសេរបិ អត្យុកតា សេហាត្តិ សេឃក្ខុសេឃ្យុតាតិ អឆិប្យាសេឃា៉ អត្វាតសេត្តត បញ្ញាឌិអត្វចិសេឞសេត៉ សេកាសេឆា ក្លុឌ្ឍា ក្លុឌ្ឍិតាត្តិ ខុចំបកាសេរា តិសេក្ខុឞា ឞកាចាកាសេកាចឌីបតចសេឞត ញ្ញាត្តចសេឞសេតច ចិកាកចចតំ៉ បល្លិច្ចត្តិអាឌសេឃា បញ្ញាចិសេឞឞតិតាត្ថតត្វា អត្វចសេឞត ចិកាកចចតត្តិ ព្លយយត្វុយាហ “អច ចា”តិអាឌិតា៉ ខុចយាកាសេរា បតាតិ បុរិយាកាសេតា ចិសេឞសេឞា អត្វសេតា ចិកត្តិកយតឞ្ស កាសេលំ ចុត្តិ៉

បចិក្លុបតំ បចិសេឞឆតំ បចិសេក្លុសេបិ, តឞ្ស តាតត្តិ ចិសេឞសេឞា បចិសេក្លុបតាតត្តិ, ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាឃ បចិសេក្លុសេបិ ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាបចិសេក្លុសេបិ, សេតត ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាបចិសេក្លុសេបត តាតត្តិ ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាបចិសេក្លុបតាតត្តិ៉ តំ ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាបចិសេក្លុបតាតត្តិ បត សេកាឆកក្សុតាឌិសេកឆកិត្តត្តិ “សេកាឆកក្សុតាឌិចិឞិសេក្ខុតា”តិ ចុត្តិ៉ សេកាឆាឌីហិ ចិឞិសេក្ខុា កិសេត្ថា ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាឃ បចិសេក្លុសេបិ បចិសេឞឆតំ សេកាឆាឌិចិឞិក្ខុបចិសេក្លុសេបិ៉ សេកាឆកក្សុតាឌិសេឃច, តឞ្ស តាតសេត្តត ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាបចិបក្លុតាតសេត្តតាតិ សេកាឆកក្សុតា ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាឃ បចិបសេក្លា៉ យក្លុលិកឞក្កាសេកក្សុតា ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាឃ បចិបសេក្លាតិ ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាឃ បចិបក្លុកាចចិសេឞសេឞត អឞក្ខុយ្ខុកក្សុតា តត្ថាសេចត ខុកឹក្សុតាបិ តាតត្តិ កតា៉ ឃត្វា បត សេកាសេឆា អត្វសេតា សេចាសេឞាសេឃច៉ យសេក្លា សេចាឞប្យឆាតា បសេក្យុលចិត្តិឞតាកាសេប្យចត្វា អក្យុឞលិ ឍត្ថា៉ តក្កុតា ច សេតឞំ ឞាឌសេអតិឞក្ខុសេលាចសេឞត បចត្វតសេឃច៉ លិកកក្សុតា ចត្យុត្តិ បច្ចុឃាតំ ឞក្កាសេកក្សុតា, សេតឞំសេឃច ឞុឞក្ខុតាតំ លក្ខុកាយតា៉ តឌុកសេឃឞុ ច អាឌសេកិរិឃា តឆាបចត្វា ព្លច្ចុសេឃច, តឞ្វា “ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាបចិបក្លុតាតសេត្តត អឞក្ខុយ្ខុា តាតត្តិ កតា”តិ ចុត្តិ៉ តឆា ហិ ចត្វាសេរា អឞក្ខុយ្ខុ ព្លសេច្ចច ឞ្ខុិក្ខុា៉ អឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាតិ ខុត្ត ច បុរិឞ្វិ ចិកសេប្យ “ត ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតា”តិ ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតា ត សេហាតីតិ អសេត្វា៉ ឌុតិឃឞ្វិ ឞក្ខុយ្ខុកក្សុតាឃ

បដិបន្នោតិ សទ្ធម្មគរុតាយ ឯវ ច បដិបន្នោ, តស្ស ភាវត្តេន សទ្ធម្មគរុតាបដិបន្នភាវត្តេនាតិ ឯវមេត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋព្វោ។ កោធមក្ខគរុតាទិអសទ្ធម្មវិសេសា បច្ចត្ថិកេ គហិត្វា ខេមត្តា បដិបន្នោ។ លាភសក្ការគរុតំ អប្បិច្ឆតា សន្តោសោ។ តេន កោធគរុតា ន សទ្ធម្មគរុតាតិ កោធគរុតា កាមធិ សទ្ធម្មគរុតាយ បដិបន្នោតិ អយមេត្ថ អត្ថោ ហោតិ។ តថា មក្ខគរុតាទីសុបិ។ ឯវញ្ច កត្វា "ចត្តារោ សទ្ធម្មា សទ្ធម្មគរុតា ន កោធគរុតា...បេ... សទ្ធម្មគរុតា ន សក្ការគរុតា"តិ (អ។ និ។ ៤។៤៤) អាគតត្ថម្បិ សមេតីតិ វទន្តិ។ លោកេ ន ហោតីតិ អលោកេ លព្ភតា ន ហោតីតិ អលព្ភតាតិ ឯវមាទិកោ អលោកេតិអាទីនំ លោកាទិវិសិដ្ឋោ បដិក្ខេបោ "មនុស្សា ភូមិតា"តិអាទីសុ វិយ វិសេសកាវតោ "មនុស្សានំហិ ភាគត្តា"ត្តិ វុត្តោ។ មនុស្សានំហីតិ ចេត្ថ អលព្ភតាកោយាបិ អាទិ-សទ្ទេន សង្គហិតាតិ ទដ្ឋព្វំ។ លោកាទិបដិបក្ខភាវតោ "លោកបដិបក្ខា អលោកា"តិអាទិនា ឃោសេតព្វំ។ សេសំ បុរិមសទិសមេវ។ អលោកាទយោ វោហារមត្តំ វិវដ្ឋាយ បដិបក្ខភាវេន ច លព្ភមានា អញ្ញមញ្ញវិសិដ្ឋា លោកាទិវិសិដ្ឋបដិក្ខេបភាវេន លោកាទិបដិបក្ខភាវេន ច វិញ្ញាយតីតិ អាហ "អលោកា...បេ... ឃោសេតព្វា"ត្តិ។ ពហូហិ បការេហិ និទ្ទេសតព្ពត្តា មហត្តា។ អាគមនវសេន វោហារំ។

៦។ យទិបិ ឯកស្មិំ ខណេ ឯកំ ឯវ អារម្មណំ ហោតិ, ឥស្សបិ បន អារម្មណេហិ ឧប្បត្តិទស្សនតោ "តេហិ ច"តិអាទិ វុត្តំ។ តស្សាតិ នាមស្ស រូបស្ស។ ជាតាតិ ឯតស្ស អត្ថំ ទស្សេតុំ "ការណភាវេន ផស្សត្តំ បត្តា"តិ វុត្តំ។ ឆន្ទំ វុត្តំ ហោតិ – យថា ទេវនិកាយានុសន្ធាតា សោមនស្សវេទនា សមេន ឧប្បជ្ជតិ, ឯវំ តទនុរូបផស្សសហិតា ហុត្វា បត្តា តជ្ជាតិ វុត្តា។ សាធយតីតិ អធិប្បាយោ និសាយ អនញ្ញាតិន្ទ្រិយាទីតិ។

៧។ ន តស្សា តជ្ជាតាតិ តស្សា មនោវិញ្ញាណធាតុយា តស្សារូប្បា "តស្ស ជាតា"តិ ច ឧភយថាបិ តជ្ជាតា ន យុជ្ជតិ។ យទិបិ ផស្សា វិញ្ញាណស្ស វិសេសបច្ចយោ ន ហោតិ, តថាបិ សោ តស្ស បច្ចយោ ហោតិយេវាតិ តស្ស តជ្ជាមនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សជតា ចត្តារីតិ ទោសំ សន្ធាយាហ "ន ច តទេវ"តិអាទិ។ តេហិ អារម្មណេហិ ជាតា តជ្ជាតិ វុច្ចិតាបិ អត្ថេន តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុសម្ផស្សជាតិ វត្តុំ ន សក្កា។ វិញ្ញាណស្ស បន តជ្ជាតាបញ្ញត្តិ លព្ភតេវ។ តថា ហិ "កិំ ច ឯវេតា"តិអាទិនា ផស្សាទីនំ តថា នេវ វត្តព្វំ អាហ។

៨។ វិត្តស្ស អារម្មណេ អាភោគភាវប្បវត្តា វិតក្កោ អត្ថតោ អារម្មណំ តត្ថ អាកឌ្ឍន្តោ វិយ ហោតីតិ "អារម្មណស្ស អាកឌ្ឍនំ វិតក្កោ"តិ វុត្តំ។

៩។ អារម្មណស្ស អនុមជ្ជនាការប្បវត្តា វិចារោ តត្ថ បរិព្ភមន្តោ វិយ សមន្តតោ ចរន្តោ វិយ ច ហោតីតិ "សមន្តតោ ចរណំ វិចរណំ"ត្តិ វុត្តំ។

១០។ តថា អចលនដ្ឋេន ឋិតតាតិ បិណ្ឌនាទិនានាអចលនដ្ឋេន ឋិតតា, ន ពលវតាតិ អធិប្បាយោ។

᪑᪓᪨ ᨿᩮᨶ ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᩏᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᨲᩥ ᨩᩮᩣᨲᨲᩥ ᨧ, ᩈᩮᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩏᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨩᩮᩣᨲᨶᨲ᩠ᨲᩥ ᨧ ᨠᩩᩁᩮᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩏᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨩᩮᩣᨲᨶᨬ᩠ᨧ ᨻᨲᩥᨿᩮᨧᩣ”ᨲᩥ᪨

᪑᪔᪨ ᨻᩉᩩᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᩣᨲᩥ ᨻᩉᩩᨷᩮᨠᩣᩁᩴ᪨

᪑᪕᪨ ᨠᩣᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᩉᩥᨴᩥᨿᩣᨶᩴ ᨶᩮᨲᩥ᪨

᪑᪗᪨ ᨲᨻ᩠ᨷᩣᩅᩥᩁᩮᩣᨵᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᩋᨻ᩠ᨷᩣᩅᩥᩁᩮᩣᨵ-ᩅᨧᨶᩔ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᩋᩣᩉ᪨

᪒᪑-᪒᪒᪨ ᨿᨴᩥ ᩋᨶᨧ᩠ᨨᨴ᩠ᨴᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩅᩦᨫᩅᩦᨫᩅᩥᩁᩮᩣᨵᨲᩮᩣᩅᨧᨶᨲᩣ ᩃᩉᩩᨲᩣ, ᩅᩣᨧᨴ᩠ᨴᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨠᩮᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᨷᩥᨴ᩠ᨴᩣᨲᩦᨧᩁᨱᩣᨶ”ᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᨲᩮᨶ ᨠᩣᩁᨱᩣᨠᩩᨲᩣᨲᩥ ᩌᨲᩮᨶ ᩅᨲᩥᨷᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨶᩴ ᩋᨶᩩᨷᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩅᨿᩣᨶᩃᩃᨲ᩠ᨲ ᩁᨿᩣᩉᩅᨿ᩠ᨿᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᩅᩣᨲᩥᩅᩁᩮᩣ ᨴᨲ᩠ᨳᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩮᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩈᩮᩣ ᨷᨶ ᨲᩮᨶ ᨴᨲ᩠ᨳᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᩣᨶᩮ ᨷᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

᪓᪓-᪓᪔᪨ ᩋᨷ᩠ᨷᨭᩥᨥᩣᨲᩮᩣ ᩋᨷᩥᩃᩦᨿᨶᩴ᪨

᪓᪖-᪓᪗᪨ ᨠᩥᩃᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩋᨧᩔᩩᨲᩴ᪨

᪔᪐-᪔᪑᪨ ᨷᩮᨧ᩠ᨨᩣᩅᨠ᩠ᨠᩴ ᨿᩣᨿᩣ ᨿᩣ ᩋᨧ᩠ᨨᩅᩁᩣᨲᩥᨷᩥ ᨠᩩᨧ᩠ᨨᨲᩥ᪨ ᩋᨶᩩᨿᨠ᩠ᨠᩴ ᨧᨱᩣᩃᩮᨷᨶᩴ᪨ ᩁᨧᩦᩅ ᩌᨧ ᨴᩣᨲᨻ᩠ᨷᨠᩣᩁᨧᨶ ᨷᩁᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲᩮᩣ ᩁᨧᩦᩅᨴᩣᨶᩴ ᨶᩣᨿ᪨

ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᩣᩁᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩅᩣᩁᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪔᪓-᪑᪐᪑᪨ ᨲᩮᨲᩥ ᨧᩔᨷᨬ᩠ᨿᨠᩣᨴᨿᩮᩣ᪨ ᩅᨠ᩠ᨡᨾᩣᨶᨶᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩣᨴᩁᨱᨲᩣᨴᩦᨶᩥ ᨠᩮᨶᨧᩥ ᩅᨴᩥᩅᨲᩣᩃᩮᩅᩈ, ᨶ ᨧᩔᩣᨴᨿᩮᩣ ᨧᩥᨿ ᨧᩥᩅᩩᩴ ᨴᨾ᩠ᨾᨠᩣᩁᨧᨶᨧᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨲᨳᩣ ᩋᨷᩥᨷ᩠ᨿᨠᩥᩃᩥᨭ᩠ᨮᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨧᩔᩣᨴᨿᩮᩣ ᨧᩥᨿ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩅᨶ ᨧᩥᩅᩩᩴ ᨧᩥᩅᩩᩴ ᩋᨠᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨿᨴᩥᨷᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᨴᨿᩮᩣ ᩅᨠ᩠ᨡᩉᨷᩩᨬ᩠ᨬᨲᨧᩣᩁᩅᩩᨷᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩅᨶ ᨶ ᨠᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᩃᨠ᩠ᨡᨱᨿᨲᨶᨴᩣᨲᩩᩁᩣᩅᩦᩈᩩ ᨷᨶ ᩅᨠ᩠ᨡᩥᨲᩣᩁᨿᨧᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨿᩅ᩠ᩅᩣ ᨷᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᨲᩴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᨲᩥ ᩅᨠ᩠ᨡᩣᩁᨠ᩠ᨠᩴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩴ᪨ ᩃᨠ᩠ᨡᩣᨶᩴ ᨴᩣᨲᩣᨿᨲᨶᨠᩣᩁᨧ ᨬ᩠ᨬᨠᩥᨴᩣᩁᩣᨠᩣᨧᨶᨲᩣ ᩋᩃᨠ᩠ᨡᨠᩣᨧᨶᩥᨴᩣᩁᨱᩣᨶ
ᩋᨶᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩣᨲᩩᨠᩣᨧᨶᩥᨴᩣᩁᨱᨿ᩠ᨿᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨶ ᨿᩮᨧᩣᨷᨶᨠᩣ ᨴᩮᨷᨲᨻ᩠ᨷᩣᨲᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᩣᨴᩦᩁᩣᩅᩥᩋᨲ᩠ᨳᩣᨠᨴᩴ ᩅᨠ᩠ᨡᩣᨿ ᨠᩩᨲ᩠ᨲᩥ᪨ ᨿᨲ᩠ᨳᩥᨴ᩠ᨴᩅᩣᨴᩦᩈᩩ ᨷᨶ
“ᨿᩮᨧᩣᨷᨶᨠᩣᩁᩮᨧᨧ ᨠᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨲᩮᨶ ᨲᨴᩣᨿᩮᨧ ᩅᨠ᩠ᨠᩉᩮᩣ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ “ᨴᩮᨷᨲᨻ᩠ᨷᩣ ᨿᩮᨧᩣᨷᨶᨠᩮ”ᨲᩥ ᨠᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩅᨶ ᩋᨠᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᨿ᩠ᨿᩥ

ຈິຕ຺ຕຸປ຺ປາທປຣິຍາປນ຺ນານໍ ລກ຺ຂນາທິກາເຈາ ນ ຈາເວທເນ຺ນາຕິ ນ ເຍຈາປນກາ ຜເປຕນ຺ນາຕິ ວຸຕ຺ຕິ ງ໌ກເຍສຍິ ອພິປ຺ປາເຍາ ເຈຂິຕເນ຺ນາ˙

ອາຫາຣປຈ຺ຈຍສມ຺ພູເຕກາຕິ ງ໌ປຕ຺ຖຸມ຺ພກປຈ຺ຈຍສມ຺ພູເຕກ˙ ເສາ ຈ ອາຫາຣານໍ ງ໌ປຕ຺ຖຸມ຺ພກກາເຈາ ປິກເຂີຕິ ກຕ຺ວາ ວຸເຕ຺ຕາ, ນ ຂນກຕ຺ຕາກາຈເຕາ˙ ຕ຺ວຂງ຺ຄຍກຣູປສ຺ສ ຫິ ເຈຜນາຂີນ຺ຈາ ອາຫາຣຫເຕາ ເຕສໍ ຂນກຕ຺ຕໍ ລພ຺ພຕີຕິ˙ ຍທິ ງ໌ປຕ຺ຖຸມ຺ພເກາ ຕ຺ລຜ ປຈ຺ເຈຍາຕິ ອພິເປ຺ປຕາ, ກຕາຍ຺ຍຣາກາຣາຫາຣສ຺ສ ຕາຈ ເຫາຕ຺, ຕ຺ລຕເຣສໍ ກຕ຺ຕິ ອາຫ "ຍຜາ ຫີ"ຕິອາທີ ˙ ສຫຂາຕາຂິປຈ຺ເຈຍຕິ ສຫຂາຕອຍ຺ຍມຍ຺ຍາຕິສ຺ສຍສຍ຺ຍຸຕ຺ຕອຕ຺ຖິອວິກຕປຈ຺ເຈຍ ຈຜຕິ, ຍທາຈຕ຺ກ຺ກິ ຈາ, ໑ເກສາກາເຣສາຕິ ຣູປິຣູປິນໍ ງ໌ປຕ຺ຖຸມ຺ພເກຕ຺ຕສ ງ໌ປກາຣກກາຈຍາຫ˙ ເສາ ໑ຈ ຈ ເສສໍ ອາຫຣຫກິຈ຺ຈໍ˙ "ສມ຺ພາຣປຈ຺ຈຍາ ຈິຍ຺ຍາຫ"ຕ຺ຕິ ຈຈສເຕາ ເຈຕສາຍ ຈິຍ຺ຍາຫສ຺ສ ປຈ຺ຈຍກາເຈາ ສາຕິສເຍາຕິ ອາຫ "ຈິຍ຺ຍາຫໍ ຈິເສເສສາ"ຕິ˙

ຍຜາກຕເຍກ຺ກາຕິ ວຸເຕ຺ຕາ ກາຣຫຜລິສໍ ອເກຂ຺ປຈາເຣສາຕິ ຂງ຺ຄ຺ຕໍ, ສາສາກ຺ລິເກາ ອງ຺ຄິກເຍກ຺ກາ ງ໌ປສິສ຺ເຍາ ໑ຕສ຺ສາຕິ ອງ຺ຄິກຍກ຺ກປສິສ຺ເຍາ˙ ອຣິຍຍກ຺ກສ຺ສ ຍຜາກຕຍກ຺ກປຣິຍາເຍາ ວຸຈ຺ຈຍາເສາ ຕສ຺ສ ຍາ ບຸຣິຍກາລກ຺ຂຕາ ອເກເສາປຈາຣສິສ຺ລ ອາກຍສາຈຕ຺ຕ ຕເຕາ ສາຕິຈິລກ຺ກຫາຕິ ຕ຺ລຍຍຕ຺ຕ ຈິກາເຈຕີຕິ ອາຫ "ບຸຍ຺ຍກາກ...ເປ... ຂີປິຕາ"ຕິ˙ ຈິຍ຺ຍາຫສ຺ສ ຈິຕ຺ຕຈິຈິຕ຺ຕຕາ ຈິຂາສສກາຈຈິເສສາ ໑ຈາຕິ ອາຫ "ຈິຂາສສເຍຈ ຈິຕ຺ຕຈິຈິຕ຺ຕຕາ"ຕິ˙ ເຈຜສາກ຺ລສ຺ລາຂີສຕ຺ຕິ ອາຂິ-ສເທ຺ທສ "ຕ຺ວາຍຕສາສິ ເຫາສ຺ຕີ"ຕິອາຂີສຸ ວຸຕ຺ຕຍສາຍຕສາຜເຍາປິ ສກ຺ຫາຕິ˙ ຕປ຺ປຂິເກ຺ລເປີຕິ ຕສ຺ສ ຂາຕິສິເທ຺ທສກາຈສ຺ສ ປຂິເກ຺ລເປີ˙ ກເຕາ ເຫາຕີຕິ ໑ເຕສ ອາຫາຣິຕ຺ຕິຍເສາສຍກ຺ກຜລເຫຕຸເຍາ ຍຕ຺ຕກາ ຕ຺ລຍສ຺ສິ ຈິເຕ຺ຕ ລພ຺ພຕ຺ຕິ, ເຕ ສເຍ຺ຍປິ "໑ເກາ ຈິຍ຺ຍາຫາຫາເຣາ ເຫາຕີ"ຕິອາຂິສາ ອວຸຕ຺ຕາປິ ອຕ຺ຖເຕາ ວຸຕ຺ຕາເຍຈາຕິ ຜເສ຺ສຕິ˙ ໑ສ ສເຍາ ອຍ຺ຍຕ຺ຖາປິ˙

ເກາງ຺ຄາສຈາຣກຈາຈຫ຺ຫສາ ສິງ຺ຄິຕາ˙

ສຸຍ຺ຍຕຈາຣາຂິຈຫ຺ຫສາ

໑໑໑-໑໓໔˙ ຍຈາວຸເຕ຺ຕສຍເຍຕິ ວຸຕ຺ຕປ຺ປກາຣສຍຸເຫ˙

໑໓໙˙ ງ໌ສ຺ສາຫສໍ ເປສສໍ ສິເຍາຂສໍ˙

໑໔໙-໑໔໕˙ ສາຕິສຍາຫິຕາຍາຕິ ສາສາຈຊ຺ຊຸປຈາເຣ ສກ຺ລາຍ ຈຜຕິ˙ ເຍຈາປສເກຫິປິ ສິຕ຺ຕິເສສຕໍ ຜເສ຺ສຕິ ກຣຸຫາຍຸຂິຕາສຍິ ງ໌ປ຺ປຊ຺ຊສເຕາ˙

ກາຍຈຂີກິຣິຍາ ກາຍຈຂີປຈຕ຺ຕິ, ຈິຍ຺ຍາຕ຺ຕິ ໑ຈ ຈາ˙ ອສຍຕ຺ຕກາຈສຕ຺ຕິ ບຸຍ຺ຍກາກກາຈສຍາຫ˙

កាមាវចរកុសលវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

រូបាវចរកុសលំ

ចតុក្កនយោ

បឋមជ្ឈានវណ្ណនា

១៦០. ឧត្តរបទលោបំ កត្វា “រូបភវោ រូប”ន្តិ វុត្តោ, “រូបី រូបានិ បស្សតិ (ម. និ. ២.២៤៨; ៣.៣១២; ធ. ស. ២៤៨; បដិ. ម. ១.២០៩), រូបរាគោ”តិអាទីសុ (ធ. ស. ៣៦៣) វិយាតិ ទដ្ឋព្វំ. បយោគសម្បាទិតស្ស រូបជ្ឈានស្ស រូបភវាតិក្កមស្សាបិ ឧបាយភាវតោ យថា រូបូបបត្តិយា ឯវ មគ្គោតិ អយំ និយមោ ន យុជ្ជតិ, ឯវំ បច្ចយន្តរវិកលតាទីហិ រូបូបបត្តិយា អនភិនិព្វត្តកស្សាបិ អត្ថិភាវតោ រូបូបបត្តិយា មគ្គោ ឯវាតិ អយម្បិ និយមោ ន យុជ្ជតិ. ឯវញ្ហិ សតិ យទេវ រូបូបបត្តិយា និព្វត្តកំ, តស្សេវ សម្បយុត្តស្ស រូបាវចរកុសលភាវោ, ន អនភិនិព្វត្តកស្សាតិ អយមេត្ថ អាបន្នោតិ ទោសំ សមុដ្ឋាបេតិ ន សព្វស្ស កុសលជ្ឈានស្សាតិអាទិនា. តត្ថ សាមញ្ញសទ្ទោបិ អធិការវសេន វិសេសនិដ្ឋោ ហោតីតិ “កុសលជ្ឈានស្ស មគ្គភាវោ”តិ វុត្តំ.

រូបូបបត្តិជនកសភាវោ រូបភវវិបច្ចនសភាវោតិ តស្សបិ វិបាកធម្មភាវេ សតិបិ សព្វកុសលាកុសលសាធារណំ វិបាកធម្មភាវសាមញ្ញំ “វិបាកធម្មភាវោ វិយា”តិ ឧទាហរណភាវេន វុត្តំ. សាមញ្ញម្បិ ហិ វិសេសតោ ភិន្នំ កត្វា វោហរីយតីតិ. សព្វសមានតោតិ រូបូបបត្តិយា និព្វត្តកស្ស បច្ចយន្តរវិកលតាទីហិ អនិព្វត្តកស្ស ច សព្វស្ស មហគ្គតស្ស ឈានស្ស សាធារណោ. ឯតេន ឧត្តរបទាវធារណស្ស បរិគ្គហិតតំ ទស្សេតិ. “ឥតោ អញ្ញោ មគ្គោ នាម នត្ថី”តិ ឥមិនាបិ សជាតិយា សាធារណោ អញ្ញជាតិវិនិវត្តិយា អនញ្ញសាធារណោ ឥមស្ស ឈានស្ស រូបូបបត្តិយា ឧបាយភាវោ វុត្តោតិ ទដ្ឋព្វំ. ឥតរេ ទ្វេ សទ្ធា ហិរី ច. យទិ បដិបទាយ សាធេតព្វោ បុគ្គលបុព្វង្គមាយ ទេសនាយ ភាវេតព្វេន សមយវវត្ថានំ កតំ. បដិបទារហិតស្ស កថន្តិ អាហ “តេសន្តិ”តិអាទិ. តត្ថ តេសន្តិ សមថភាវនាយ កតាធិការានំ. តេសញ្ហិ មគ្គាធិគមនតោ បុព្វេ អនធិគតជ្ឈានានំ បដិសម្ភិទាយោ វិយ មគ្គាធិគមេនេវ តានិ សិជ្ឈន្តិ.

អញ្ញាតីតិ អរិយមគ្គសិទ្ធិតោ អញ្ញាតិ. តេសុបីតិ អរិយមគ្គេន សិទ្ធត្តា បដិបទារហិតេសុបិ. តត្ថ ច អរិយមគ្គសិទ្ធស្សបិ អាគមនវសេន បដិបទា ឧបលព្ភតិមេវ. ឥតរថា “ន កាមាវចរំ វិយ វិនា បដិបទាយ ឧប្បជ្ជតី”តិ, “ពាហុតរំ លោកិយញ្ញាណម្បិ ន វិនា បដិបទាយ ឧប្បជ្ជតី”តិ ច វចនំ វិរុជ្ឈេយ្យាតិ? ន, យេភុយ្យេន គហណតោ. បុគ្គលវិសេសាបេក្ខតា ច. អរិយមគ្គសមិជ្ឈនកពោធិយានានំ កស្សចិទេវ ហោតិ, តស្មា ពាហុតរំ លោកិយញ្ញាណំ បុថុជ្ជនស្ស អរិយស្ស ច អកតាធិការស្ស ន វិនា បដិបទាយ សិជ្ឈតីតិ ឯវំ វចនំ វុត្តំ.

អរិយយក្កុសិន្ធស្សបិ ឥសាតស្ស ចិបិពាត់ ចិយ ព្យុរលេត អរិយយក្កេត សឌិសត្តាកាចទេតា អតន្តិបិកត្តា ច ត យក្កាកយតចរេសត បដិបគា ឃុជ្ជតិ, ឲចយស្ស បដិបគាចិររេហា សិរន្ធា។ ឲចញ្ញា ពត្វា ស្វន្ធិពតចពរេឝសតាបិ ស្វុ ត៏តា រេហាតិ។ តឆា ច ចក្លតិ រលិក្យុត្តរពឆាឃំ

“រលិកិឃញ្ញាតយ្យឹ”តិអាឌិ (ឆ។ ស។ យ្វលឌី។ ៧លិលិ)។

ចដ្ជាសឃស្ស ចិរេសសបក្ខឃក្វតាឃ តញ្យាឃ តក្យពរលចរេសត ចិចដ្ជាសឃស្ស ចឌ្ធតត្តិ អាហ “តញ្យាសំកិរលសរេសាឆរេតត

អាសឃរេបិសត”ត្តិ។ អាសឃរេបិសតត្តិ ច ឥសាតកាចតាឃ បក្ខឃក្វតា បុត្តរេឃាកាឌិចរេសត សិន្ធា អញ្ញាសឃសយ្យគា។ សា បត

តញ្យុឃតាបចិករេយត រេហាតិ៏តិ អាហ “តញ្យាសំកិរលសរេសាឆរេតតា”តិ។

ចិតយិន្ធាឌិតត្តិ ចិតយិរិន្ធាឌ្ធចក្យក្កុចចិចិកិត្ថាត់។ បហាតត្តិ បហាឃក៌។

ត៌សឌិរេសស្វតិ យហក្កុតកាចាឌិតា បឆយញ្ញាតសយាឆិសឌិរេសស្វ។

ប៏តិស្វលចត្តិ ឥសាត់ ប៏តិស្វលត្តិ ចុត្តិ ឃឆា អរិសរេសាតិ ឥរេស្សុរេត្តា “ប៏តិស្វល…រេប… អពារេរា ចុរេត្តា”តិ អាហ។ យក្កស្សបិ ចា

តិន្តាតារេបុលរេតា តឆលក្លញ្ញុបតិញ្ញាតតា រេឃារេឌតន្តា។ អសរេបុសឆ្យត្តិ អចិតាសកាច។

ចុតិឃញ្ញាតពឆាចណ្ហុតា

១៩១-១៩៧។ ឌិដ្ឋាឌិតចស្ស ត៌ត៌ឥសាតក្លរេលា អត្យុប្បជ្ជតឆប្ញតាបិឝត់ ចុបសយត់ ចិរជ្ជត់ បហាតត្វាតិ ព្លឆាឆិរេប្យតចិតក្កាឝរេឃារេឃច

ឥសាតក្កក្វតា តឆា ពរិឃត្តិ, ត ត៌សយ្យយ្យុត្តឋស្សាឝរេឃាតិ ចិតក្កាឌិត់រេឃច ចុបសយាឌិចចត់ ឆាឃាកត់។ ឃស្វា បត ចិតក្កាឝរេឃា ចិយ

ត៌សយ្យយ្យុត្តឆយ្ញាបិ ឲរេតត ឲត់ ឌ្លញ្ញអារិកត្តិ ឌិដ្ឋាឌិតចា ឲច, តស្វា អចិរេសរេសត ចិតក្កាឌិត់ ត៌សហឌាតាតត្វា ចុបសយាឌិរេព ចត្តរេត្តា

ចិតក្កចិចាររាឌិត់រេឃច ចុបសយាឌិក៌ ចុក្ខយាត់ “អឆិពចចតយញ្ញាយត្តុ រេឆារេឆតិ”តិ កិត្តិ ចិរេសសំ ឌិរេបតិតិ ត៌ ឥរេស្សុរេត្តា “រេឃហិ

ចិតក្កចិចាររេហិ”តិអាឌិយាហ។ ចិស្វុំ ចិស្វុំ ចិតាតិបិ ចិតក្កចិចារសយតិក្កយចចតាឌិតិ បរេហឃ្យក្កតិរេន្ទ្រសតាសាយរេន្តាត ចិរេត្តត សប្វុហរេតា

ពរេហត្វា អចឃរេចត សប្យុគារេឃាបលក្លហំ ពតត្តិ ឥរេស្សុរេត្តា “រេតសំ…រេប… ត៌ ឌិបពត្តិ ចុត្ត”ត្តិ អាហ។ ព្លគាតិ អចឃរេចត

សប្យុគារេឃាបលក្លហំ ចិតា ចិតក្កចិចាររចុបសយចចរេតត ប៏តិចិរាកាឌិចចតាត់ សចិសរេឃ សយាតញ្យាបិរត់ ឥរេស្សុរេត្តា “អឆ

ចា”តិអាឌិយាហ។

តស្វ៏ ឥស្សិរេតតិ “ឃា សន្ធា សដ្ឋហតា”តិអាឌិតា ឥសាតចិករក្ក សយ្យសាឝរេត ឥស្សិរេត។ សយាតាឆិពរលតិរេន្ទ្រសរេតចាតិ តរេត្តុច ចិករក្ក

ក្ខរេន្ទ្រសបក្ខន្ធារាឌិស្វុ សន្ធាឥសាតាត់ “សយ្យសាឝត”ត្តិ ឲពាឆិពរលតាចចរេតរេតច។

ឌ្ឍអាទិកក្ខប្បទេលត “តភត្សឆប្ចតា សតី”តិ ទុត្តាឃ ចាំចាំឥសាតតិកត្តិឃា ចិក្លប្ចតិ ចិតក្កចិធារធ្នបសយចចតាឌីហិ បកាសិតត្តិ អាហ “តញ្ញាប្បហាតិ ឲទេតសំ ធ្នបសយត”ត្តិ (ចិក៑ ៤៥៥)៑ ឃទេតា ចិតក្កចិធារទេស្ម ចិទេត្តកាចឌីបក់ ចិតក្កចិធារធ្នបសយចចតត្តិ តភ្យកឃាកាចឌីបតិ ប្បត កតត្តិ ឥទេស្សត្ញុំ “ទេឃ ចា”តិអាឌិ ទុត្តា៑

តតិឃន្ឌាតកចាចណ្ណតា

១៩៧៑ ចីទិឃំ ក្ខបេក្ខាតិ ទុត្តិ “បក្កហតិក្កទេហស្ម ញ្ញាបិទាកទេលាត ក្ខបេក្ខិឃតី”តិ៑ កហទេលា ឃន្ត្តាការេចត សត្ថារទេ ក្ខបេក្ខតីតិ សត្ថារុទេបក្ខា, តធាបចត្តា ចិបស្សតា បន្នោ៑ តស្សា បត ចិសឃទេតា បទេភទេចា “អដ្ឋ សត្ថារុទេបក្ខា”តិអាឌិតា (បដិ៑ ម៑ ១៑៥៤) ឃស្សិ បិញ្ចុត្តឃំ ចុទេត្តា, ចំ បិញ្ចុត្តទេសសំ ឥទេស្សទេត្តា “បឥឃន្ឌាត”ត្តិអាឌិឃាហ៑ តត្ថ ក្ខប្បាភត្តិ ប្បុទិឃកឃ្យបច្ចឃា ត្តុឆ ក្ខប្បត្តិ៑ បចត្តត្តិ តធា ក្ខប្បត្តស្ស បចត្តិ៑ តិមិត្តត្តិ សន្ធារមិ សត្ថារកចំ តិមិត្តការេចត ក្ខបដ្ឋាតទេតា៑ អាឃុហតត្តិ អាឃតិ បដិសន្ធិទេហតុភ្នតំ កម្មំ៑ បដិសត្តិ អាឃតិ ក្ខបបត្តិ៑ កតិត្តិ ឃាឃ កតិឃា សា បដិសន្ធិ ទេហាតិ៑ តិព្វត្តិត្តិ លត្ថាតំ តិព្វត្តតំ៑ ក្ខបបត្តិត្តិ “សឃាបត្តស្ស ចា ក្ខបបត្តស្ស ចា”តិ ឲចំ ទុត្តំ ចិបិកប្បចត្តិ៑ ឌាតិត្តិ ឌទាឌីតំ បច្ចឃភ្នតំ កចបច្ចឃា ឌាតិ៑ ឌទាមទេលាឥទេឃា បិកឌៀ ឲច៑ ឲត្ថ ច ក្ខប្បាភាឥទេឃា បទេញ្ចច សត្ថារុទេបក្ខាតាលស្ស ចិសឃចទេសត ទុត្តា, ទេសសា ទេតសំ ទេចចចតចទេសត៑ “តិព្វត្តិ ឌាតី”តិ ត្តុឥញ្ញាក្ខឃំ ក្ខប្បាភស្ស ទេចច បដិសន្ធិឃា ច ទេចចចតិ៑ “កតិ ក្ខបបត្តិ ចា”តិ ត្តុឥំ ក្ខឃំ បចត្តស្ស៑ ឌទាឥទេឃា តិមិត្តស្សាតិ៑

ក្លតស្សាតិ លត្ថបញ្ចាកស្ស៑ ឲទេតហីតិ ឥសាតចិត្តសមុដ្ឋិតទ្វេបហិ៑

ចត្កក្កតឃចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

បញ្ចាកតឃចណ្ណតា

១៩៨៑ អាការទេភត្តិ អាការចិទេសសំ៑ អទេតកាការា ហិ ឆប្ចា, ទេត ច តិទចទេសសំ ឃាធាចទេតា កកចតា អតិសម្ពន្ធិ៑ ឃធាហ – “សទេត្ត ឆប្ចា សត្តាការេទត ត្បុន្ធស្ស កកចទេតា ចាកាលប្បទេច អាបិចំ អាកត្តិត្តី”តិ (មហាតិ៑ ១៥៩; ក្ស្ឋអតិ៑ ទេយាឈទាឌមាលចប្បដ្ឋាតិទេក្ខស ប៉ី៥; បដិ៑ ១៑៥)៑ ក្ខតិឃន្ឌាតបក្ខិក់ ត បឥឃន្ឌាតបក្ខិកត្តិ អឆិប្បាទេឃា៑ ទេតទេតចាហ “បឥឃន្ឌាតទេឃច ហី”តិអាឌិ៑ អត្ថទេតា ហិ ចត្កក្កបញ្ចាកតឃា អត្តាមន្តាត្បប្បចេសិទេតា៑ បញ្ចាកតទេឃ ក្ខតិឃន្ឌាតំ កិ សចិធារតាឃ បឥឃន្ឌាតបក្ខិក់ ក្ខភាហុ អចិតក្កតាឃ ក្ខតិឃន្ឌាតបក្ខិកត្តិ សិឃា អាសត្តាតិ តភាសត្តាតិចត្តតត្តមិតំ ទុត្តិ៑ កប្ចាតិអាឌិតា តត្ថ ការលមាហ៑ ស្មត្តត្តទេភសតាស្ម ច ក្ខតិឃន្ឌាតទេឃច កដតីតិ សម្ពទេត្ថា៑ ច-សទេ្ទត ត ទេកចស់ ត្តុទេឆច, អឆ ទេតា ស្មត្តត្តទេភសតាស្មបីតិ ទេភសតត្តទេបិ ឃធាចុត្តន្នាតស្ស បឥឃន្ឌាតបក្ខិកត្តាកាចំ ឥទេស្សតិ៑ ត្តុភាតិ កដតមិ ឥទេស្សត្ញុំ “ចិតក្កធ្នបសយា”តិអាឌិ ទុត្តិ៑ ទេតត ស្មត្តទេត្តបិ បញ្ចាកតឃស្ស លត្ថមាតតំ ឥទេស្សតិ៑

តត្ថ ច យុត្តន្តេ ចត្តារិវេយច ឥសាតាតិ ចិកត្តាតីតិ បញ្ហាកតយោ តត្តិវេយចាតិ? ត, “ឈចិតក្កឈចិចារទោ ឈយាឆី”តិអាឌិតា

ឈយាឆិត្តឃាបរេឌរេសត បញ្ហាកតយស្ស លក្ខយាតត្តា៓ ចត្បក្កតឃតិឃ្សិទេតា បត ពត្វា បញ្ហាកតយោ ចិករត្តាតិ តត្តាបិ បញ្ហាកតយោ

តិឝ្ងារទេតទ្ធោ៓ ចិតក្កចិចារាត៌ ធ្ងបឈយាតិ ហិ ចិតក្កស្ស ចិចារស្ស ចិតក្កចិចារាតញ្ច ចិតក្កចិចារាតត្តិ ឈក្កា ចត្តុំ៓ តចា

អចិតក្កអចិចារាតត្តិ ច ចិតា ឈហ ច ចិចារេទត ចិតក្កប្បហារេតត អចិតក្កំ ឈហ ចិតា ច ចិតទេក្កត ចិចារប្បហារេតត អចិចារត្តិ អចិតក្កំ

អចិចារំ អចិតក្កអចិចារញ្ចាតិ ចា តិចិឈយ្យិ ឈក្កា ឈក្កហិត្តុំ៓

ធ្ងតិយត្តិ ច ចិតក្កទហិទេត ចិតក្កចិចារធ្ងយទហិទេត ច ពាយាយាកតា ឌេឈតា៓ ធ្ងតិយំ អឆិកត្តព្ទត្តា ចិចារយត្តទហិទេតបិ

ធ្ងយប្បហាតាឆិកតឈយាតឆយ្ទត្តា៓ ឲចញ្ចា ពត្វា បញ្ហាកតយតិទ្ធេរេឈ ធ្ងតិទេយ ធ្ងបឈទេត្តាបិ ចិតទេក្កា តំឈហាយចិចារាធ្ងបឈទេយត ត

ឈយ្ងាធ្ងបឈទេត្តាតិ ចិតក្កចិចារធ្ងយទហិទេត ចិយ ចិចារធ្ងបឈទេយតេច តធ្ងបឈយំ ទេឈឈឆយ្ទឈយាតតញ្ចា ឌេឈ្សទេត្តត “ចិតក្កចិចារាត៌

ធ្ងបឈយា អគ្គ្ឍាត្តំ ឈយ្យឈាឌត៌ ទេចតទេឈា ឲទេកាឌិកាចំ អចិតក្កំ អចិចារំ ឈយាឆិឌំ ប៊ីតិឈុចំ តតិយំ ឥសាត៌ ឧបឈយ្ងត្ត ចិហទតី”តិ តតិយំ

ចត្បក្កតទេយ ធ្ងតិទេយត តិឝ្ងិទេឈឈំ ចិកត្តំ៓ ធ្ងចិឆស្សបិ ឈហាយចិទទេហត អគ្គាចា ច ចិតក្កប្បហារេតត អចិតក្កត្តំ ឈយាឆិឌំ ប៊ីតិឈុលត្តញ្ចា

ឈយាតត្តិ ឈយាតឆយ្ទត្តាបិ ធ្ងតិយត្តិ តិទេ្ឌឈោ៓ ចិចារយត្តយ្យិ ហិ ចិតក្កចិចារធ្ងយទហិតំ ចិយ “យស្មិំ ឈយទេយ ទ្ធបូបបត្តិឃា យគ្គំ ការេចតិ

អចិតក្កចិចារយត្តំ ឈយាឆិឌំ ប៊ីតិឈុចំ ធ្ងតិយំ ឥសាត៌ ធ្ងបឈយ្ងត្ត ចិហទតី”តិ អចិតក្កំ ឈយាឆិឌំ ប៊ីតិឈុលត្តិ ចិកត្តំ៓ បឌយញ្ញាទេត ចា ឈហចារីឈុ

ចិតក្កចិចារទេឈុ ឲកំ អតិក្កមិត្វា ធ្ងតិយយ្យិ តព្រួទេយច ឌោឈទេតា ឌិស្វា ធ្ងកយយ្យិ ឈហាតិក្កមត្តស្ស បញ្ហាកតទេយ តតិយំ ធ្ងត្តំ តតិយំ

អឆិកត្តព្ទត្តា៓ បឌយទេតា អតត្តទការេចត បតស្ស ធ្ងតិយការេចា ច ធ្ងប្បជ្ជតី៓ ពស្មា បទេតត្វ ឈធ្ងបទេតា បញ្ហាកតយោ ត ចិករត្តាតិ?

ចិទេតយ្យញ្ញាឈយទេតា៓ យចាត្សលិយឌេឈតា ហិ ឈុត្តត្តឌេឈតាតិ៓

បឌិបតាចត្បក្កាឌិចណ្ណតា

១៥៩-១៦០៓តឌត្ធបតាតិ តស្ស បឌយាឌិញ្ញាតស្ស អត្ធបឈកាចា៓ យចាលឌ្ឍញ្ញាត៌ ឈត្តទេតា បលិតទេតា ឌិស្វា អស្សាឌយយាតា តិកត្តិ

តំឈយ្យយុត្តា លគ្គា ចា តឌារក្លក្ខតា ឈតិទេយច ចា តស្ស ឥសាតស្ស អត្ធចិកតាយ “តឌត្ធឆយ្ទតា ឈតី”តិ ធុត្តាតិ៓ ពឌាឌីតិ យឌា បឌយំ

អឆិកត្វា យចាតិឈិទេត្តាទេយច ចិតា បទេយាកត្តំ ធ្ងតិយាឌីតិ អឆិកច្ឆតិ, ញ្ញាឌិទេឈ ពាទេលតិ អទេត្វា៓

១៥៩៓ ពុឈលញ្ញាតស្ស អឆិកតត្តា “ទេឈក្លា”តិ ធុត្តំ៓ ត ហិ ទេត ធ្ងប្បាឌេត្តិ តាយាតិ អទិយយក្កក្លលោ ទ្ធបិចចទញ្ញាតាត៌ អត្ធប្បជ្ជយាតតំ

ឈគ្គាយាហ៓

ពឈិលាពចាចណ្ណតា

១០៦៓អាទុប្បបិឌេពតាច ឌស្សិតា ចិតា អកាចទេតា៓ ត ហិ ទេតឈំ អាទុប្បបិឌេពតាយ ចិតា តិទេរាឌបិឌេពតា អត្តិតិ៓ តិយ្យិតិតំ ញាច្ចិតស្ស

ចត្ុតោ តិយ្ាភចរេភ លិប្ៀ តិសត្តិ តិសាយតំ អារលៃចតំ អធិករយា ឲ្តឃ្សាតិ លិប្យតិសត្តិៈ តក្ខារចា “លិប្យតិសត្តិការចា”តិ អាហ “លិប្យឌឃ្សតំ លិប្យាកិឡ្ាតា”តិៈ

ពសិលាពទាចល្លិតា តិដ្ឋិតាៈ

អភិកាឃតភពទាចល្លិតា

១០៣ៈ បដិកាពតិយិត្តក្ខតំ ពសិលារយ្លាសន្ថាតំ អាឃតតំ ការលំ ឲ្តឃ្សាតិ ពសិលាឃតតំ, ឥសាតំៈ អឆ ចា អារយ្លាឃ្ស អភចរេសសឋរលាដ្ឋេភ ពសិលាឡ្ា តំ អាឃតភឡ្ា រឃាពិរតា ឃ្លចិរេសសាតំ អធិដ្ឋាភកាចរតា យតាឃតភឆយ្ាឃតភកាចរតា ចាតិ សសយ្យឃុត្តិ ឥសាតំ ពសិលាឃតតំៈ ទេតេចាហ “សតិបិ អភិកាឃតតាតំ ពសិលាឃតភទ្ធ”តិៈ កាចតាឃ តិយិត្តិ កាចតាតិយិត្តិ, អារយ្លាឃ្ស បរិត្តប្យយាលាតា ឃ្ចិឃ្ខ្ធតិលៃឌិតា ច, តទេច តាភត្តិៈ កាចតា ឲ្ច ចា បុព្ធកាពក្ខតា កាចតាតិយិត្តិ, តឃ្ស តាភត្តិ កាចតាតិយិត្តតាភត្តិៈ បុព្ធកាពកាចតា ហិ ឃឆាចុត្តចិរេសរេ អារយ្លេណា បចត្តិអាការចិរេសសតា តាតាសកាចាតិៈ ពសិលតិយិត្តឃ្ស អភិកចតពកាចតាតិយិត្តតាភត្តិ ពសិល...បេ... តាភត្តិ, តទេតាតិ រឃារឌតព្ធាៈ

ឲ្ត្ត ច បុរិយាតិ ចត្តារិ អភិកាឃតតាតិ ក្ខតពសិលារយ្លាតិ, ក្ខតពសិលេឃ្ស ច ឃំ ឃ្ចល្លំ ឌ្ឍាលិត្តិ ច ត សក្កា ចត្ុំៈ តត្ត បចត្តិតាតិ សទ្ធត្ត ចា ចល្លារកាការហិទេភ បចត្តិតាតិ បធេយតិឃាភិកាឃតតាតិតិ ឌុតិឃចត្ុត្ថាតិ ចល្លពសិលារយ្លាតិៈ ឃធិ ឲ្ចំ ឌុតិឃចត្ុទ្ធហិ បឡ្ាយាឌិតំ រពា ចិរេសរេសាតិ “បឡ្ាយាឌិតិ ចល្លរតា ទេយលិឃតទាតិ, ត តឆា ព្ថតទាតិ”តិ ចឌត្តិៈ បុរិយាតិបិ ចត្តារិ អដ្ឋ ពសិលារយ្លារភច, តឃ្មា តំ ភេសំ យតិយត្តិ “អដ្ឋឃ្ស ពសិលេឃ្ខ”តិ ចុត្តត្តាៈ ចិរេយារក្ខុឃ្ស ច បធេយឌុតិឃចិរេយាក្ខា អដ្ឋ ពសិលារយ្លាៈ តតិរឃា ចល្លពសិលារយ្រលាៈ បធេយឌុតិឃាបិ ចា ចល្លពសិលារយ្លា ឲ្ច “ឋាហិឌ្ធា តិលពសិលាឌិឌ្ធបិតិ ឥសាភចក្ខុតា បឃ្សតិ”តិ ចុត្តត្តាៈ អារយ្លាយត្ុឡ្ាតាឃ ហិ តត្ត អភិក្កតិតការចេភ ទេតំ បចត្តិតិៈ ឲ្ចំ សទេត្ត តតិឃឃ្ស ព្ថតទេហិ រពា ចិរេសរេសាតិ? ឃ្ចកាពារារការពាៈ តតិរឃា ឲ្ច ហិ ឃ្ចកត្តិ អាក្ខដភចរេភ បចត្តតិ, ត ព្ថតទេតិៈ

ឋាពាលំ អប្យតាបឡ្ាៈ ចិឌ្ឍយារតបីតិ អបិ-សឌ្ឋេភ អចិឌ្ឍយារតបីតិ ឌេឃ្សតិៈ បរិត្តប្យយាលាតា អភិកចតឃ្ស ការលំ ព្ថរេយឃ្ស ចត្ុឃ្ស អភិកាឃតភេឃ្ខតិ អធិប្យាររឃាៈ តត្ុ ច សទ្ធត្ត “ឃ្ចល្លឌ្ឍាលាតិ”តិ ចឌភរតា ចល្លារកាពសហិតាតិរឃច ពហិតាតិតិ? ត ពហិតាតិតិ ឌេឃ្សភេត្តា “តត្ត ចា”តិអាឌិយាហៈ តត្តាតិ អាពរេយឃ្សៈ តឆា អប្យយាលាតិតិ ចល្លារការហិតាតិ ច សទ្ធាតិ អប្យយាលាតិ ឃ្ចល្លឌ្ឍាលាតិតិ អទេត្តាៈ ឃធិ ឲ្ចំ ពឆំ ចិសិដ្ឋាតំ ចល្លារការពាភ រហិតាតំ សហិតាភឡ្ា ឲ្ពឡ្ឍយតសិ ពរទាតិ? ត ឲ្ពឡ្ឍ ចិស្ុំរឃច បភ រតឃ្ស យតសិពារទាៈ ឃធិ ចិស្ុំ ពឆរេយពត្តិ? បរិត្តកាចសាយឡ្ារតាៈ ឃធិ ឲ្ចំ “ឃ្ចល្លឌ្ឍាលាក្កហលំ អតិរិឌ្ធតិ”តិ, តាតិរិឌ្ធតិតិ ឌេឃ្សភេត្តា “អត្តិ ហិ ឲ្ររសា បរិឃាររឃា”តិអាឌិយាហៈ តត្ត ឃធិឌំ ចល្លារកាពឌតិតំ ចិរេសំ អក្ករហត្វា បរិត្តសាយរឡ្ាភ ឲ្ពត្តិ រភត្វា “បរិត្តាតិ អភិក្ខឃ្យា”តិ ចត្វា បុភ តឌេត្តាពឆយ្ប្យរភឌំ ចិរេតឃ្យចរេភ ឌេឃ្សតុំ “តាតិ រឆ ពឌាឌិ ចល្លចរេភ អាក្ខឌិតាតិ រហាត្តិ

សុចណ្ណរជ្ជតាណ្ណាតិ អភិរុយ្ហា”តិ ចត្តព្ពតាយ ចណ្ណាខេកាការហិតានិ សហិតានិ ច ចិនុំ យតសិ គហេត្វា ភ្ជេកយត្វាបិ ចណ្ណាខេកាការហិតបរិត្តាភិភចនេត តំ សហិតបរិត្តាភិភចនេត ច បរិត្តាភិភចតស្ស សាយញ្ញា គហេត្វា ឲគត្តិ ចចត់, ឲនេសា បរិយានេយា ចិជ្ជតិតិ អយយឈិប្បានេយា។

ឲចំ សុត្តត្តាភិឈយុបិជចិនេសសនេតា អដ្ឋកថាយ ចិនេទាឆាកាចំ ឆនេស្សត្វា ព្ពឆាតិ សុត្តត្តាភិឈយុបិជាត់ អចិនេទាឈំ អឈិប្បាយចិកាចនេតត ឆនេស្សតុំ “តត្វចា”តិអាឌិយាហ។ ឲចំ អភិឈនេយុ ចណ្ណាខេកាការហិតានិ សហិតានិ ច ចិនុំ ចុត្តានិ។ សុត្តនេត្ត បត “ភ្នេកយានិ ឲគញ្ញត្តិ ចុត្តំ, តំ គចំ ចិញ្ញាយតីតិ អាហ “តនេឆត”ត្តិអាឌិ។ តត្វ អាគតស្សាតិ សុត្តនេត្ត អាគតស្ស។ តត្វ ហិ “អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី”តិ អាគតំ។ អចចតនេតាតិ អភិឈនេយុ អចចតនេតា។ យឌិបិ ចិនេយាក្លា ចិនុំ នេឆសិតា, គសិណាយតតការនេចា ចិយ បត អភិកាយតតាត់ ចិនេយាក្លកិច្ចតាបិ អត្ថីតិ អភិកាយតតចិនេយាក្លាត់ ព្ពឆាបិ សក្កនេរា ឌុត្តិចានេរាតិ នេចាឆត់ យតសិ គត្វា អាហ “សព្ពចិនេយាក្លកិច្ចសាឆារណាចចតកាចនេតា”តិ។ នេតត យចា អភិកាយតតនេឆសតាយំ អភិកាយតតកិច្ចានិ តិរចនេសសនេតា ចុត្តានិ, ឲចំ ចិនេយាក្លនេឆសតាយំ ចិនេយាក្លកិច្ចានីតិ ព្ពឆ នេតសំ អសក្កនេរានេយចាតិ ឆនេស្សតិ។

នេយ ច យចាចុត្តំ ចចត្វាត់ ត សយ្យដិច្ឆន្តិ, នេតហិ សុត្តត្តាភិឈយុបិជនេភនេឆ អញ្ញា ការណំ ចត្តព្ពំ សិយា។ កិនេយត្វ ចត្តព្ពំ, តត្វ អដ្ឋកថាយំ “គស្វា បត យចា សុត្តនេត្ត”តិអាឌិំ ចត្វា “អជ្ឈត្តរូបានំ អតភិភចតីយនេតា”តិ ការណំ ចុត្តន្តិ។ ត តំ តស្ស ការណចចតត្តិ ឆនេស្សនេត្តា “អជ្ឈត្តរូបាត”ត្តិអាឌិយាហ។ តត្វ យត្តិ ព្ពឆ សុត្តនេត្ត ច “ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតី”តិ (អ។ តិ។ ប័។ ៩៤) ចុត្តចចត់ សត្ថាយាហ។ ពហិទ្ធា រូបានិនេយច ហិ អភិភចតីយានីតិ។ អញ្ញានេហតុគត្តិ នេឆសតាចិលិសនេតា អញ្ញា អភិភចតីយនេហតុ ឲតស្សាតិ អញ្ញានេហតុគំ។ អជ្ឈត្តអរូបសញ្ញិតាយ ឲច, ត សុត្តនេត្ត ចិយ អជ្ឈត្តរូបសញ្ញិតាយ ចាតិ អនេត្វា។ អចិក្ខតត្តាតិ ព្ពឆំ ចាលាពុត្តនេរាត់ សហ តិយិត្តុប្បាឆនេតត អប្បតាតិព្ពត្តត់ អានេយុលស្ស អភិភនេចា ត សុដ្ឋុ ចិក្ខតកាចយត្តនេត សយុចតីតិ គត្វា ចុត្តំ។ តត្វ ច អដ្ឋកថាយំ បិជក្ខយចិនេសសស្ស នេឆសតាចិលិនេសា ការណការនេចត ចុនេត្តាតិ អាហ “នេឆសតាចិលិនេសា ច យចាចុត្តចចត្វាតចនេសត នេចឌិតនេព្វា”តិ។ នេឆសតាចិលិនេសា ហិ តាយ ចិនេតយ្យជ្ជាសយានុរូបំ ចិជ្ជយាតនេស្សច បរិយាយស្ស ចិកាចត់ ត យស្ស គស្សតីតិ។ តត្វ ច “បរិយាយនេឆសតត្តា”តិអាឌិតា ចុត្តប្បការចចត្វាត់ នេឆសតាចិលិសតិពត្ថតយាហ។ តចា នេចច ហិ បុននេតា នេឆសតាចិលិនេសា ចិកាចិនេតា។

អភិកាយតតកចាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

ចិនេយាក្លកចាចណ្ណតា

៦៥ប័។ តត្តិ “សសត្តតិបរិយាបន្នរូប”ត្តិ ចុត្តនេគសាឌិចណ្ណយាហ។ តំ បត យស្វា ឧលយណ្ឌលិឌិ ចិយ បនេយ្យទាយ ឈាតស្ស ការណំ, តស្វា “ឈាតស្ស នេហតុភាវនេចតា”តិ អាហ។ នេយតាតិ យចាចុត្តរូបចិនេសនេសត។ ចិសិដ្ឋេតាតិ អតិសយប្បនេត្តត “រូបរូបបត្តិយា”តិអាឌីសុ (ឆ។ ស។ ១៩០ អាឆនេយា; ចិភ។ ៩៦៥) ចិយ ភ្ជត្តរូបឆនេលិនេបត “រូប”ត្តិ ចុនេត្តត រូបឈានេតត។ “ចិសិដ្ឋេតា”តិ ព្ពយិតា ហិ អតិសយរូបយុនេត្តា រូបីតិ

វុត្តោតិ ទស្សេតិ “បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បថវីកសិណ”ន្តិអាទិនា (ធ។ ស។ ២៩៩) ឈានានមេវ កសិណភាវេន បវត្តា។ សុត្តេ អារម្មណានិ កសិណភាវេន បវត្តា “បថវីកសិណមេកោ សញ្ជានាតី”តិអាទិនា (ទី។ និ។ ៣។៣៦០; អ។ និ។ ១០។២៥)។

វិមោក្ខកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ព្រហ្មវិហារកថាវណ្ណនា

២៥១។ អញ្ញាណសម្បយុត្តាបិ វា ឧបេក្ខាវេទនា អញ្ញាណុបេក្ខា, ឧបេក្ខាតិ អញ្ញាណសម្បយុត្តា ឧបេក្ខាវេទនា, អញ្ញាណុបេក្ខាតិបិ ឯតាយមេវ នាមន្តិ (វិភ។ អដ្ឋ។ ៩២៧) ហិ សម្មោហវិនោទនិយំ វណ្ណិតន្តិ។ អប្បដិភាគនិមិត្តត្តេបិ ឯកំ កតិបយេ វា សត្តេ ឧទ្ទិស្ស បវត្តា បរិច្ឆិន្នូបដ្ឋានវិសយេ បវត្តត្តា កថមប្បមាណគោចរាតិ អាហ “ន ច សម្មុតិសច្ចវសេនា”តិអាទិ។ ឯវម្បិ យថា តត្ថ សត្តា ឧបបត្តិកាតិ សត្តវសេន បវត្តាយបិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សង្ខារារម្មណតា វុច្ចតិ ឧបាទានវសេន, ឯវំ សត្តវសេន បវត្តានម្បិ មេត្តាទីនំ សង្ខារារម្មណតាបិ សិយាតិ ចេ? ន, អប្បមាណសត្តវសេន បវត្តានំ មេត្តាទីនំ ទិសាបរិច្ឆេទគ្គហណាសម្ភវតោតិ ទស្សេន្តោ អាហ “អប្បមាណា”តិអាទិ។

ព្រហ្មវិហារកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អសុភកថាវណ្ណនា

២៦៣។ “ឯកាហមតំ វា ទ្វីហមតំ វា”តិអាទិនា (ទី។ និ។ ២។៣៧៩; ម។ និ។ ១។១១០) វុត្តាសុ នវសុ សិវថិកាសុ វណ្ណវសេន បវត្តញ្ញាណំ សិវថិកាវណ្ណញ្ញាណំ។ តត្ថ នេតស្ស វណ្ណកសិណេហិ គហណំ យុត្តំ, ន អសុភេហីតិ? ន, សិវថិកាវណ្ណំ ឧបមំ កត្វា អត្តនោ កាយេ បដិក្កូលត្តំ អនុបស្សិតព្វន្តិ វណ្ណវសេន បវត្តនតោ។ តេនេវាហ “បដិក្កូលមនសិការសាមញ្ញតោ”តិ។ ឋបេត្វា សិវថិកាវណ្ណញ្ញាណស្សាតិ ឯត្ថាបិ យោជេតព្វាតិ វិភាវេន្តោ “តម្បី”តិអាទិមាហ។

អសុភកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

រូបាវចរកុសលវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អរូបាវចរកុសលកថាវណ្ណនា

១៩៥៎ ទ្ទបតិមិត្តត្តិ ទ្ទបហេតុ ទ្ទបិងិកទណ៌ ទ្ទបិទ្ទបតិមិមេត្តឃ្ទតិ ទ្ទបឈមេុឃ្ទ ឆ បឆចិកនិលាឌិតិមិមេត្តឃ្ទ ឆ៎ ពឌាទមុលព្ញាគតឃ្ទតិ ឲត្ត៓ ព៌-ឃមេគ្គ ទ្ទបតិមិត្តិ បច្ចាយឃតិ ទ្ទបយ្យិ ចា ទ្ទបឈយុាទមុលាគយ្យិ ទ្ទបិចឆទព្ញាតាត៌ ឃមុ្កចមេតា៎ ទ្ទបិឌឹឃ្ទតិ ទ្ទបិទ្ទបតិមិត្តពឌាទមុលព្ញាគតឃ្ទ ទ្ទបបដិពគ្គឈមេុឃ្ទ ឆ៎ អតាចឌ្ជិត្យកាយតាឌិតាតិ អាឌិ-ឃមេគ្គ អឃយាបឌ្ជិត្យកាយតាឌិ ឃក្កណ្យាតិ៎

ក្ទតិមេតា ក្តដ្ឋិ ក្តប្បត្តិទហាត៌...មេប... អគុប្បត្តិឈមុតាបិងមេតត ឃយតិក្កមេយាតិ ឲមេតត ឃយតិក្កមិតព្ពមេត្តត ទ្ទបិចឆទក្យឃលិត៌ ទ្ទបិចឆទចិបិកកិទិមេឃហិ ចិមេឃឃាកាចំ ឌមេឃ្សតិ អតឆិកពកាចមេតា៎ មេឃឃញ្ញាទ្ទបឃព្ញាឌិត៌ អទ្ទបកាចតាឃ ឃយតិក្កយាឌិមេកា លក្ខតិ, មេត ឌមេឃ្សត្យំ "អទ្ទបកាចតាឃ អកាមេច ក្ទតិមេតា ក្តដ្ឋិ ក្តប្បត្តិទហាត"ត្តិ ក្ទត្តត្តិ៎ ឃាតិ ឲកត្តទ្ទបតិឃ្សិតា អចឃិដ្ឋបទិត្តចិបិកឃព្ញាឌមេឃា៎

អាមេតព្ជាឃត្តឃយាបត្តិឃ្យលាគុកចតកចចិមេឃឃ្ទបបព្ជតាឌមេឃា អាទុប្បឃយាបត្តិត៌ អត្តាតិ អាហ "ទ្ទបឃព្ញា...មេប... ត អមេត្តា"តិ៎

ព្ពឆ ក្តណ្ឈាឌិពកនិលាចមេឃត បទិត្តាតត្តតា មេហាតិ តិប្បទិឃាឃមេឆឃតត្តាតិ អឆិប្បាមេឃា៎ ឃឌិ ឲចំ បទិត្តកនិលក្ណ្ឈាឌិមេត កឆយាកាឃាតច្ចាឃពតចចតត្តិ? ពត្តាបិ អតត្តឋទលាឃក្ខាចមេតា៎ មេតមេតចាហ "អតត្តឋទលាតាឃក្ខាមេច"តិ៎ ឃឌិ ឃព្ពត្ត អតត្តឋទលាតា អត្តិ, អឆ កឃ្ទា "អតមេត្តា អាកាកាមេឃា"តិ ត ក្ទត្តត្តិ អាហ "ឃយឃចចត្តាបតា"តិអាឌិ៎ ពត្ត បដិបត្តិតិ ឈាតកាចតាកាទយាហ៎

១៩៩៎ ក្តណ្ឈាឌកាមេចា ក្តណ្ឈាឌិយំ៎ ឃឆា បិកិយំ៎

១៩ប៉៎ អាកាកាមេឃ បចត្តិពចិព្ញាណាតិក្កយមេតា ពតិឃាតិ បក្ទដ្ឋាទំ កត្តា ឃុត្តិមេតា អាកាយមេតា ឆ ពឆត្តំ ចិកាមេចត្យំ "ពឆតិក្កយមេតា ហឹ"តិអាឌិយាហ៎ អាទុប្បឃយាបត្តិត៌ អាទមុលាតិក្កមេយត បត្តព្ពត្តា ចិមេឃឃមេតា អាទមុមេលា មេងាឃឌមេឃ្សត៌ ពមេឆច អតិក្កមិតព្ពត្តិ អឃំ ឃុត្តិ, អាទមុមេលា បត អតិក្កមេត្ត ពឌាទមុលំ ឈាតយ្យិ អតិក្កត្តមេយច មេហាតិ៎ កាចតាឃ អាទមុលាឃ្ស ចិកាយត៌ អបតឃត៌ ចិកាចតា៎ បិព្ទព្ពឃត្តិ ចិកមេក្ខ៎ តត្យ ឆ បិព្ទព្ពឃំ "ពមេព្ញាច ចិព្ញាណា"ត្តិ អចិមេឃមេឃត ក្ទត្តំ "ត អាកាកាឃាតច្ចាឃពតចិព្ញាណា"ត្តិ៎ "ត ពមេព្ញាចចិព្ញាណាត្តិ ចិមេឃឃចឆមេតត អឃយមេត្តា ឃិមេគ្គា"តិ ឌមេឃ្សមេត្តា "ចិព្ញាណាច្ចាឃពត"ត្តិអាឌិយាហ៎

អទ្ទបិចឆទក្យឃលកឆាចណ្ណិតា តិដ្ឋិតា៎

មេតក្ទយកក្យឃលចណ្ណិតា

១៩៥៎ ឃត្តហិយហាចាទមេហឹតិ បដិច្ចឃហឌាពបច្ចឃតិឃ្សឃឃំឃដ្ឋឃយ្យឃុត្តបញ្ញាចាទមេហិ អគុមេលិយបច្ចតិឃអគុមេលិយបច្ចតិឃបច្ចតិឃាគុមេលិយាឌិតឃា អគុមេលិយាឌិតឃា៎ កាទក្ខាឌមេកាពយាឌមេឃា អដ្ឋចត្តាលិឃ មេលិមេក មេកាត្តាតិ ឃ្ទលក្ទតាតិ, ពឆា កដ្ឋកលិបិងមេឃា អដ្ឋចត្តាលិមេឃច ចទណាតិតិ អាហ "អដ្ឋចត្តាលិឃ"ត្តិអាឌិ៎ ពត្ត មេតឃត្តិ កព្ពាកព្ពាត៌៎

ទ្វារសិរេសត ទ្វារចន្តានិ គយ្ហន្តិតិ អធិប្បាយេនាហ “តំតំទ្វារានិ ចា កាយាទីនី”តិ អចិត្តិការេន ចា កាណំ ហិតំ, អញ្ញបក្ខេនេន កាណំ យត្ថិយំ, សក្កច្ចកាណំ បហីតំ អាយិសកិច្ចាក្ខានិហេតុ ចា កាណំ ហិតំ, បុញ្ញផលកាយតាយ កាណំ យត្ថិយំ, កាតុត្តាយិនេច្ច អទិយការេច ជិនេនត កាណំ បហីតំ កចសយុត្តិលោកេត ចា បចត្តិតំ ហិតំ, អលោកិញ្ញាសយេត បចត្តិតំ យត្ថិយំ, បទហិតាយ បចត្តិតំ បហីតំ បរិត្តកាណំ ចា ហិតំ, យត្តសោ កាណំ យត្ថិយំ, អធិយត្តសោ កាណំ បហីតំ យហក្កតោសុ បត បដិលទ្ធយត្តំ ហិតំ, តាតិសុកាចិតំ យត្ថិយំ, សុកាចិតំ ចសិប្បត្តំ បហីតំ ខ្ពសេយសុបិ ឲកោកស្ស ហិតានិកស្ស អាឃ្វហតតាតត្តានិចសេត ហិតានិកេជា លក្ខតិយេចាតិ ដដ្ឋំ សយ្យយុត្តឆយុនំ ចសេតាតិ យោ ចិត្តប្បកាចិតោ ចិត្តសយ្យយុត្តានំ ចិត្តាធិបតេយ្យការេចា, សោ តំតិយិតេត្ត ចិតេត្តឫបចទិតោតិ ឲច៉ ចា ឲត្ត អតេត្វា

តេក្ខុយកកុសលចណ្ណតា តិដ្ឋិតា

លោកុត្តរកុសលចណ្ណតា

១ល៊ិល៊ិ “កោតត្តេត លោកុត្តរ”ត្តិអានិ បដិសម្ភិទាចចនំ (បដិ ៍ យ ១៍៣១) អដ្ឋកថាយ អាកតំ, តស្មា តត្ថ “តិចិធោបិ អត្ថុត្តរឆយោ លោកំ តរតី”តិអានិតា សក្កហិតោតិ តំ តីហិ បទេហិ យោរេជត្វា ឌស្សេតុំ “លោកំ តរតីតិ ឲតោតា”តិអាទិមាហ ឲកោកស្មិ យោរេជនេត្តា លោកស្ស អត្តកាយតានិតាយ យក្កានីសុបិ លក្ខយាតត្តា យកេក្កយេច ចា តិចិធោបិ អតេត្វា យោរេជនេត្តាតិ សម្ពន្ធេា អនតិចត្តតានីតិ អានិ-សទ្ទេន ខ្ពត្តិ្រយានំ ឲកាសតា តក្សុបកាចិរិយចាហតំ អាសេចតាតិ ខ្ពសេយ តយោ កាចតាចិសេសេ សក្កហ្យតិ យស្មា តេចេត កាចតាចិសេសា សំកិលេសទោចាតោតសុ ចដ្ដចិចដ្ដេសុ ច តំតំអានីតចាតិសំសឌស្សតក្ខតាយ បុព្ពកាកបញ្ញាយ សយ្យានិតោត ជាកាឃចិសេសេត តិប្បជ្ជត្តិ, តស្មា ចុត្តំ “អញ្ញាយញ្ញា...បេ... ចទេទ្ធតី”តិ

តិស្សយោ ហោតីតិ ទុក្ខា ចិយ សាធាយ អាឆារការេចត ចោហទិយតីតិ អតេត្វា ផលជាកាឃផលដ្ឋានំ តិស្សយចចតំ តិស្សយបច្ចយត្តា តតោតោយេច តិស្សយការណតោ បតិដ្ឋាកាចតោ អទិយផលសត្តិស្សយេត ហិ អទិយា កាតកិច្ចា សុដ្ឋ តិត្តិត្តសត្តកចាបិ ចិតេតរិ លោកោ បទហិតាយ តិដ្ឋត្តិ កិលេសានំ ខ្ពនិសោ បជហតកាបិ អទិយមក្កា អចិសេសេត សព្ពាកុសលានំ សព្ពាកុសលបដិបក្ខតាយ អញ្ញាយក្កប្បហាតតេត្តាសុបិ កោតថិ បហាតាកាតេត បចត្តិតីតិ តំ បហាតាកាតេ ឌស្សេត្វា “ខ្ពតេទសំ ចិត្តេតាការេសត ចិយ តយស្សា”តិ អាហ យេត បិត្យខ្ពយំ ហេដ្ឋិយក្កជាកាឃានំ ចិត្តបយតា ឌស្សិតា យតិ ឲចំ ឫបទិយក្កចន្ទា កិលេសា ខ្ពតេទតិ ខ្ពឆានិប្បេតា ត តោសំ សមុច្ឆេឌចចតំ យុត្តំ ត ហិ កាចតាយ បហាតេត្ត ឌស្សតយក្កោ សមុដ្ឋិត្តិតុំ សក្កោតិ តថា ច សតិ ឌស្សតេត បហាតត្តា ឲច តោ សិយុំ អថ តក្កប្បហាតំ អធិប្បេតំ, យេត “ចិត្តេតាការេសត ចិយ តយស្សា”តិ ចុត្តំ, តំ បុព្ពកាកចិបស្សតាយ ឲច សិទ្ធំ ត ច យុត្តំ លោកុត្តរមក្កោ តក្កចសេត កិលេសេ បជហតីតិ ចិក្ខម្ភតេបិ ឲសេច តយោ, អតុលោមជាកោលោតេច តស្ស សាតិសយំ សានិតត្តា អថ បត បចយយក្កចន្ទា ឲច កិលេសា ខ្ពតេទតិ អធិប្បេតា, ឲចំ សតេត្ត តោសំ ខ្ពតទការេចាច ត សិយា, ត ច អតបាយកាយតីយា តាយ កិលេសា ឌស្សតេត បហាតត្តា អត្ថិ, តាបិ បចយយក្កចន្ទា កិលេសា តោត ចិត្តេតាការេសត ចិយ តយោ សមុដ្ឋិត្តិតត្តាតិ ចត្តុំ យុត្តន្តិ ឫបបទិក្ខិតតេត្តាយំ “ខ្ពតេទសំ...បេ... សមុច្ឆេជោ”តិ លោកិយញ្ញាតយុំ ត ចិតា បដិបជាយ ខ្ពញ្ញតីតិ ខ្ពនំ អធិប្បាយចសេត តេតត្តំ

នេយ្យត្តាតិ តំ អធិប្បាយំ វិភាវេន្តោ “អកតាធិការស្សា”តិ អាហ។ តេន យថាវុត្តវចនស្ស ច សប្បទេសតំ ទស្សេតិ។ តត្ថ ច កតាធិការស្ស អរិយស្ស មគ្គេន សមិជ្ឈមានម្បិ ឈានំ មគ្គបដិបទាវសេន បដិបទាសហិតមេវាតិ។ ន វិនា បដិបទាយ ឧប្បត្តីតិ សក្កា វត្តុំ, តេនេតំ វចនំ និប្បទេសមេវាតិ អត្ថយោគំ សន្ធាយាហ “កតាធិការស្ស បន”តិអាទិ។ ឋានាតិ តស្ស វចនស្ស អធិប្បាយវសេន កេហតត្ថត្វា បិញ្ញាតោបិ វិញ្ញាយតីតិ ទស្សេន្តោ អាហ “យថាវុត្ត…បេ… កតា”តិ។

“យោ កោចីតិ អវិសេសវចន”ន្តិ តស្ស អបវាទំ ទស្សេន្តោ “សកិំ ទ្វិក្ខត្តុ”ន្តិ អាទិមាហ។ បរិច្ឆិន្ទិត្វា គហណំ បរិនាគតំ។ ភាវរូបបច្ចត្វាបនាទីនន្តិ ភាវរូបបច្ចត្វាបនបច្ចយបរិគ្គហលក្ខណបដិវេធនីកត្តិបរិយាទានានំ។ កិច្ចសិទ្ធិតោតិ ភាវរូបបច្ចត្វាបនាទីនំ ភោសជ្ជំ សមន្តសម្បិ វា កិច្ចសិទ្ធិតោ។ ឯវំ តតោ ទុតិយចតុត្ថាទីសុបិ យថាសម្ភវំ។ សុខសិទ្ធិមម្បីតិ ភាវរូបបច្ចត្វាបនាទីនំ កិច្ចសិទ្ធិ មគ្គបាតុភាវនន្តរការស្ស ការណភាវេន អនេកត្តិកា។ វិបស្សនាសមាហិតចិត្តស្សាតិ បន យត្ថា តស្ស ឯកត្តការណន្តិ ទស្សេតិ។

ឯតទត្ថតា បដិបទាយាតិ ឯតេន និប្បរិយាយតោ បដិបទាភាវនស្សានិសុទ្ធិសង្ខាតាយ វិបស្សនាបញ្ញាយ ទិដ្ឋទិប្បវត្តិវសេន មគ្គស្ស និប្បទន្ធាភិញ្ញាតា វុត្តាតិ ទស្សេតិ។ បុរិមានន្តិ បុរិមវារានំ, លក្ខណបដិវេធាទីនំ វេទ វា។ ហេដ្ឋិមកោដិយា ទ្វិក្ខត្តុំ កិលេសវិក្ខម្ភនេ សតិ ទុក្ខាបដិបទាភាវោ, ន តតោ ហេដ្ឋាតិ និច្ឆិត្វា អាហ “ទ្វិក្ខត្តុំ វិក្ខម្ភនវារតាវសេនា”តិ។ តស្ស សុខាបដិបទា វេទិតព្វា ឯកក្ខណវសេនាតិ អធិប្បាយោ។

យស្មិំ បុគ្គលេ វិសំវាទនកេនេតាតិដ្ឋានត្តិកោយោគតានំ បវត្តិ, តត្ថ សិនេហវិរហេតេន តេសំ បវត្តិ, សោ ច បុគ្គលោ អសង្គហិតោ ហោតីតិ មុសាវាទាទីនំ វិសំវាទនាទិកិច្ចតាយ លុខតា ច អបរិគ្គហតា ច វុត្តា។ តប្បដិបក្ខវិរុទ្ធសភាវត្តា សម្មាវាចាយ សិនិទ្ធភាវតា បរិគ្គាហកសភាវតា។ សន្ធាវិសេសសំយោគតោ វា តស្សា សិនិទ្ធភាវោ ទដ្ឋព្វោ។ សមដ្ឋានបតីតិ បវត្តតិ។ ឋីវមានោ វា សត្តោ, សម្បយុត្តធម្មោ វា វោទាមត្តិ ឯតេន សមំ វា វោទាមតីតិ វោទានំ។

១២៥។ តណ្ហាទិដ្ឋីហិ បតិដ្ឋានំ អវសេសកិលេសាភិសង្ខារេហិ អាយូហនា។ សស្សតទិដ្ឋិយា បតិដ្ឋានំ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា អាយូហនា។ លីនវសេន បតិដ្ឋានំ ឧទ្ធច្ចវសេន អាយូហនា។ កាមសុខានុយោគវសេន បតិដ្ឋានំ អត្តកិលមថានុយោគវសេន អាយូហនា។ សព្វាកុសលាភិសង្ខារវសេន បតិដ្ឋានំ សព្វលោកិយកុសលាភិសង្ខារវសេន អាយូហនាតិ ឯវមាទិនា សុត្តវណ្ណនាយំ វុត្តេសុ បការន្តរេសុ ឋានំ អវុត្តានំ វសេនបិ បតិដ្ឋានាយូហនា វេទិតព្វា។

អថ វា កិលេសគ្គហណេន តណ្ហាសស្សតទិដ្ឋិសព្វាកុសលាភិសង្ខារា គហិតា តំសភាវតាយ តទេកដ្ឋតាយ ច។ តថា អភិសង្ខារគ្គហណេន អវសេសកិលេសឧច្ឆេទទិដ្ឋិសព្វលោកិយកុសលាភិសង្ខារា។ លីនុទ្ធច្ចកាមសុខត្តកិលមថានុយោគានំ ចិត្តំ វុត្តត្តា តេហិ ន យោគេតព្វាតិ កិលេសាភិសង្ខារវសេន បតិដ្ឋានាយូហនេ វុត្តេ តណ្ហាទិដ្ឋីនំ តត្ថ វិសេសបច្ចយតំ ឌីបេតុំ តទុភយវសេនបិ យោជនា កតា។ នយទស្សនំ វា ឯតំ តត្ថ ទដ្ឋព្វំ។ ឯវមិតរេសុបិ បការា យោជេតព្វាតិ។ “វត្ថុហិ, ភិក្ខវេ, អប្បតិដ្ឋំ អនាយូហំ ឱឃមតរិ”តិអាទីសុ (ស។

តិ. ៣.១០៧, ១០៣) អគ្គ-មជ្ឈស្ស ការណភូតា ទដ្ឋព្ពា។

៦៨៨. មុសាវាទាទីតិ ការសមារតោ ពហេរាតិ នាម កិំ វក្ខមានំ កិរិយំ, កា បន សាតិ? មុសាវាទាទីកិរិយាតិ វិនិវេតាវាយមេត្វា។ ឯវំ វា ឯត្ថ យោជនា ទដ្ឋព្ពា។

៧០០. និប្ផាទិតបច្ចយានន្តិ ចីវរាទិបច្ចយានំ កុហនវត្ថូតិ បរិបិណ្ឌិតំ និស្សាយ ល្វាចីវរាទិសេវនវសេន “យោ តេ វិហារេ វសតិ, សោ អរហា”តិអាទិកា (បារា. ១៩៣) អត្តានំ អរិយគុណសាមន្តំ កត្វា ភណនវសេន វិសេសលិកិតោ វិយ អត្តតោ បរិហរណវសេន ច បវត្តា អកុសលចិត្តុប្បាទា បរេសំ វិម្ហាបនការណានិ កុហនវត្ថូនិ។

៦៣៦. សតិបិ សគុណារម្មណេហិ មគ្គស្ស អនិមិត្តនាមលាភេ ន និប្បរិយាយេន វិបស្សនា អនិមិត្តនាមិកាតិ អាគមនតោ មគ្គោ អនិមិត្តនាមំ ន លភតីតិ អាហ “ន បន សគុណារម្មណេហិ...បេ... សិទ្ធំ ហោតី”តិ។ យស្មា បន អាគមនតោ សុញ្ញតំ អប្បណិហិតន្តិ លទ្ធនាមស្ស មគ្គស្ស សគុណតោ អារម្មណតោ ច តំនាមាការេន ន កោចិបិ អត្ថិ, តស្មា នាមត្តយបរិបុណ្ណហេតុអាគមនតោ នាមលាភេតិ អធិប្បាយេនាហ “បរិបុណ្ណនាមសិទ្ធិហេតុត្តា”តិ។ សព្វត្ថន្តិ សព្វវិមោក្ខមុខភាវនាយម្បិ មគ្គានំ នាមត្តយយោគោតិ សុញ្ញតាបណិហិតានិមិត្តនាមយោគោ។ វវត្ថានំ អនន្តរោ។

៦៤០. និមិត្តធម្មា សង្ខារា តេហិ សនិមិត្តា សវិគ្គហា វិយ ឧបដ្ឋហន្តីតិ តេសំ អភាវិតភាវនស្ស ភាវិតភាវនស្ស ច ឧបដ្ឋហនាការំ ទស្សេត្វា “សមូហាទី”តិអាទិមាហ។ តេន ច “វិមោក្ខេន សទ្ធិំ អធិមុត្តំ ហោតី”តិ (ធ. ស. អដ្ឋ. ៦៤០) វុត្តំ, ន “តស្មិំ វិមោក្ខេ”តិ, តស្មា “អនិមិត្តវិមោក្ខោតិ អនិច្ចានុបស្សនំ អាហា”តិ វុត្តំ។ ឋានទ្វយេបិ ឯវមេវ នយោ។ អនិមិត្តស្ស អនិមិត្តភាវាការោ នត្ថីតិ កស្មា វុត្តំ, តត្ថ ច អនិច្ចានុបស្សនាយ អនិមិត្តវិមោក្ខភាវោ បរិយាយេនាតិ និប្បរិយាយទេសនាយ តស្សា អនិមិត្តភាវាការោ អត្ថិ ឯវ, ឯវញ្ហិ សតិ “អនិមិត្តស្ស អនិមិត្តនាមភាវោ”តិ ច ន ន សក្កា វត្តុំ រូបមានំ សង្គតំ សុខុមតំ យុជ្ជតិ, តថា អនិមិត្តេន មគ្គស្ស អនិមិត្តភាវោ ន យុជ្ជតីតិ ចេ។ តេនាហ “បរមត្ថតោ នាមំ ទាតុំ ន សក្កោតី”តិ? សច្ចមេតំ, បរិយាយសិទ្ធមេវ បន អនិច្ចានុបស្សនាយ អនិមិត្តភាវំ គហេត្វា មគ្គមោធនវសេន នាមត្តយយោគោ កតោ “អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស អនិមិត្តភាវាការោ នត្ថិ”តិ វិរុទ្ធំ វិយ ហោតី”តិ។ ឯវញ្ច កត្វា “អនិមិត្ត...បេ... ទីបិតោ ហោតី”តិ សយមេវ វក្ខតីតិ។ នាមញ្ញត្តិ រូបោបមិតព្វានំ សម្ពន្ធាយាហ។ ន មគ្គាធិបតីតិ មគ្គោ អធិបតិ មគ្គាធិបតីតិ ឆន្ទចិត្តានំ អយំ សមញ្ញា នត្ថីតិ អវត្វា ន ច តេហិ មគ្គស្សាតិ ឆន្ទចិត្តេហិ មគ្គោ អធិបតិ ឯតស្សាតិ មគ្គាធិបតីតិ អយំ សមញ្ញា មគ្គស្ស នត្ថិ។ កស្មា? តេសំ ឆន្ទចិត្តានំ អមគ្គត្តា។

ឈានស្ស សុញ្ញតាទិនាមកត្តាតិ ឯតេន ត្រីយពលីនម្បិ មគ្គសម្បយោគតោ សុញ្ញតាទិនាមកតា ទស្សិតាតិ ទដ្ឋព្វា។ សតិបិ បច្ចនីកាយនេន ន តស្ស មគ្គស្ស តំ បរិញ្ញត្តំ យថា សរសតាតិ អាហ “សរសប្បធានោ”តិ។ ទ្វីហីតិ សរសបច្ចនីកេហិ។ អញ្ញានិរសបក្ខេហីតិ អាគមនិយរសបក្ខេហិ។ តស្មាតិ យស្មា សរសតោ ច នាមលាភេ អវត្វានាមបត្តំ មគ្គស្ស មគ្គនាមភាវបត្តំ ហោតិ, តស្មា។ អត្ថាកិ...

បេ… មគ្គាតិ តេន អាគមនតោ នាមលិកស្ស បច្ចនីកតោ នាមលិកកាវំ ទស្សេតិ។ សរសន្តរេតិ អនិមិត្តកាវាទិកោ។ បច្ចនីកសហិតេន សរសេនាតិ សុញ្ញតាប្បណិហិតកាវេហិ តទាគមនេហិ។ និមិត្តគ្គហណានិវារណាតិ សង្ខារនិមិត្តគ្គាហស្ស អនិវេសនតោ។ សុញ្ញតាប្បណិហិតស្សេវ មគ្គស្ស វុត្តត្តា អនិច្ចតោ វុដ្ឋហន្តស្ស មគ្គោ កថំ អប្បណិហិតោ សិយាតិ អាសង្កិត្វា អាហ “អនិច្ចានុបស្សនា”តិអាទិ។ សង្ខារេហិ វុដ្ឋាតិ ន សិយា, លក្ខណេហិ ច វុដ្ឋាតិ សិយាតិ អធិប្បាយោ, លក្ខណបដិវេធោ ន សិយា អនត្តារម្មណត្តាតិ អវត្វា។ សង្ខារានញ្ញាហុត្វា អការិវាទមត្តាមបដិបិន្ធអនាវសវត្តនាការេសុ អនិច្ចាទិលក្ខណវោហារោ។

អាការវន្តេសុ គហិតេសុ តទាការោបិ គហិតោយេវ ហោតីតិ អាហ “លក្ខណានិបិ បដិវិទ្ធានិ ហោន្តិ តទាការសង្ខារគ្គហណតោ”តិ។ យថាវុត្តាធិប្បាយេនាតិ “អនិច្ច”ន្តិអាទិនា “សង្ខារេសុ”តិអាទិនា ច វុត្តប្បការាធិប្បាយេន។ វិសុន្តិ សង្ខារេហិ វិនិវត្តេត្វា។

លោកុត្តរកុសលំ

បកិណ្ណកកថាវណ្ណនា

បញ្ចាទាវុទ្ធិសតិ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធេ អជ្ឈត្តាទិវសេន រូបាទិវសេន ច កិត្តិត្វា អកិត្តិត្វា ច និមិត្តវេនេនេវ វុទ្ធិសតិ បច្ចត្តស្សបិ សង្ខារនិមិត្តការានុវត្តនតោ វុដ្ឋានត្តាសាមញ្ញតោ ច។ តេនេវ ឧបាទិន្នានុបាទិន្នវសេន បវត្តំ ទិស្វា គត្វា និទ្ទិសិត្វាបិ “អយំ តាវ និមិត្តំ វិនិច្ឆយោ”តិ និមិត្តវសេនេវ និគមេតិ។ ឯត្ថ ច និមិត្តំ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា, បវត្តំ បន អជ្ឈត្តមេវាតិ អយមេតេសំ វិសេសោ។ ពោជ្ឈង្គាទិវិសេសន្តិ ពោជ្ឈង្គឈានង្គមគ្គង្គានំ អសទិសំ។ អសមាបជ្ជិតុកាមតាសង្ខាតា វិតក្កាទិវិរាគការកតា អសមាបជ្ជិតុកាមតាវិរាគការកតា។ ឥតរស្សាតិ បាទកជ្ឈានាទិកស្ស។ អនក្ខាវតោតិ យថាវុត្តវិរាគការកតាការកស្ស អការកតោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – យថា មគ្គាសន្នាយ វិបស្សនាយ សោមនស្សសហគតេន មគ្គស្ស បឋមជ្ឈានិកតា ច ឧបេក្ខាសហគតេន បញ្ចមជ្ឈានិកតា ឯវ ច តន្តុសេន ច ពោជ្ឈង្គានំ វិសេសោតិ តេសំ និយមេ អាសន្នការណំ បាទកការណញ្ច វុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា, ន ឯវំ បាទកជ្ឈានាទយោតិ។

ឥទានិ អបាទកបឋមជ្ឈានបាទកានំ បកិណ្ណកសង្ខារបឋមជ្ឈានានិ សម្មសិត្វា និព្ពត្តិតានំ មគ្គានំ ឯកន្តេន បឋមជ្ឈានិកភាវតោ វិបស្សនានិយាមោ យេវេត្ថ ឯកន្តិកោ បាទកជ្ឈានាតិ ឥមមត្ថំ វិភាវេន្តោ “វិបស្សនានិយមេន”តិអាទិមាហ។ តត្ថ ឥតរេតិ ទុតិយជ្ឈានិកាទិមគ្គា។ បាទកជ្ឈានាតិក្កន្តានំ អង្គានំ អសមាបជ្ជិតុកាមតាវិរាគការកតាយ វុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា អធិដ្ឋានក្ខណេន បាទកជ្ឈានេន អាហិតវិសេសា មគ្គស្ស ឈានង្គាទិវិសេសនិយាមិកា ហោតីតិ “បាទកជ្ឈានវិបស្សនានិយមេហី”តិ វុត្តំ។ យថា ច អធិដ្ឋានក្ខណេន បាទកជ្ឈានេន, ឯវំ អារម្មណក្ខណេន សម្មសិតជ្ឈានេន បុគ្គលស្ស ច អជ្ឈាសយវសេន អាហិតវិសេសា វិបស្សនា និយមេតីតិ អាហ “ឯវំ សេសវារេសុបិ…បេ… យោគាវចរត្តា”តិ។

បិដកញ្ញាតសន្តានេសូតិ បដយញ្ញាតសន្តានេសុ។ “បដយញ្ញាតំ បិដកំ គហេត្វា”តិ (ធ។ ស។ អដ្ឋ។ ១៤០) ហិ វុត្តំ។ តំតំចិរាកាចិរាគកាចតាកាចេតាតិ ចិតក្កាឌីតំ ចិរដ្ឋតាចិរដ្ឋតកាចតាកាចេត។ តេន អារព្ភញ្ញាតស្សាបិ ចិបស្សតាយ ចិនេសនាធាតំ ឧបតិស្សយតយាហ។

បិដកញ្ញាតសម្បិតញ្ញាតាតិនេយេច ទេវិញ្ញញ្ញាឌីចិនេសនាតំ ឧបតិស្សយោ កាវេលាត្តិ បិដកញ្ញាតសម្បិតញ្ញាតុបតិស្សយោ, តស្ស សង្គ្រហេច តឆកាចាកាចតោតិ តស្ស អញ្ញាសយស្ស អកាចាកាចតោ។

ចត្ថញ្ញាតិកស្ស បុគ្គស្ស អារុមេប្ប អទ្ធបញ្ញាតនេយេច បិដកំ និយាតិ អាហ “ចត្ថញ្ញាតិកចដ្ឋានំ”ត្តិ។ អរិយបុគ្គស្ស ឱ្យអារិកក្កាតិក្កយត្ថបតិស្សយា ចិបស្សតាយ អធិដ្ឋាតារព្ភលក្ខតា ត្វតិយញ្ញាតាឆេយោ។ បញ្ចហិ អង្គេហីតិ បញ្ចហិ ឈានង្គេហិ។ “តំតំចារេឆហិ បញ្ញាបិយយាតាតិ បិដកញ្ញាតាឌីតិ ចារេសហចារិតាយ ‘ចារេកា’តិ វុច្ចន្តី”តិ អធិប្បាយេន “តយោវេបទេត ចារេឆ”តិ អាហ។ ចឆត្តិ ឧទេតហីតិ ចា ចាឆការលក្ខតាតិ បិដកញ្ញាតាឌីតិ ចារេកា។

វិបាកសន្តានស្ស...បេ...ស្សន្តត្តាតិ ឯតេន យស្មិំ សន្តានេ កម្មំ ឧប្បជ្ជតិ, តត្ថ ឧប្បជ្ជមានេន កិញ្ចិ ចិនេសនាធាតំ កេនាចីតិ ឌីវេបតិ។ យតោ តស្មិំយេវ សន្តានេ តស្ស វិបាកោ, នាញ្ញត្ថ។

បុរិមាកុសលំ វិយ តត្ថ យថា កោដ្ឋកដ្ឋានេន ឧប្បន្នាកុសលតោ បុរិមអកុសលានំ តំ កោដ្ឋកដ្ឋានេន ឧប្បន្នាកុសលំ អនុពន្ធតិ, ឯវំ តនុបីតិ កោដ្ឋកដ្ឋានេន ឧប្បន្នាកុសលានម្បិ អញ្ញា អកុសលានេវ អនុពន្ធេយ្យ, តស្ស អនន្តរំ ឧប្បជ្ជេយ្យំ។ សា ក្វចីតិ សា បញ្ចាបិតាតគ្គសន្តាតា កិលេសានំ ឧប្បត្តិដ្ឋានតាយ ក្វចិ។ វេកា ភវាតិ គហេត្វា វុត្តន្តិ ឯតេន សព្វ ភវេ ឆេក្ក ភវេតិ ញាណម្បិ អធិប្បាយេន ទេតញ្ញត្តំ, ន យថាវុត្តេនេនាតិ ទស្សេតិ។ តត្ថាយំ អធិប្បាយោ – វុកចារំ កាយានុបស្សនាទិសុ វុកចារំ យត្ថុស្សត្តិ វុទម្បិ មិស្សិតុប្បត្តិនេន តេសុ វុកិស្សា វុទ ឧបបត្តិយា អយំ បរិច្ឆេទោ។ យំ បន “ន តេ កចំ អដ្ឋយាទិយន្តី”តិ (ម។ បិ។ ៩។៥; ស។ និ។ ១១១) វុត្តំ, តម្បិ កាយានុបស្សនាទិនេយេច សង្គាយាហ។ យហក្កតកចាតំ បរិច្ឆេទោ នត្ថីតិ ចនត្តិ។ តថា “ឆេបត្វា ឆេក្ក ភវេ”តិ វុត្តាបិ កាយានុបស្សនាទិយត្ថុស្សកចាតំ មិស្សកចេនេតេច, តស្មា កាយធាតុយំ វេយ ឆេក្ក ភវាតិ កាយានុបស្សនាទិយត្ថុស្សចេនេត វេយ ឆេក្ក ភវាតិ អត្ថោ។ បុរិមចិកប្បេសុ បុគ្គលភេទេន បដិបទា កិត្តិត្វា កស្សចិ ចលតីតិ, កស្សចិ ន ចលតីតិ គហេត្វា “ចលតិ វា”តិ អវធារណវត្តនេន អត្ថោ វុត្តោ។ យស្មា បន អដ្ឋកថាយំ (ធ។ ស។ អដ្ឋ។ ១៤០ លោកុត្តរកុសលបកិណ្ណកកថា) “យថា ច បដិបទា, ឯវំ អធិបតិបិ ចលតិ វា”តិ វុត្តំ, តស្មា សព្វេសម្បិ បដិបទាសុ អភេទេន គហិតាសុ វុកត្តេន ចលនំ សម្ភវតីតិ “ចលតិច្ចេវ វុត្តំ, ន ន ចលតី”តិ តតិយចិកប្បោ ចលនាវធារណោ វុត្តោ។

លោកុត្តរកុសលបកិណ្ណកកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ᨸᨮᨾᨾᨣ᩠ᨣᩅᩦᩈᨲᩥᨾᩉᩣᨶᨿᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪓᪖᪨ ᨫᩣᨶᨾᨣ᩠ᨣᩣᨴᩥᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᩉᩥ ᨠᨳᩥᨲᩮ ᨴᩮᩣᩈᨬ᩠ᨬᩪᨠᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩮᨲᩣ, ᨧᩥᨶᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩮ “ᨫᩣᨶᩴ ᨽᩣᩅᩮᨲᩥ ᨾᨣ᩠ᨣᩴ ᨽᩣᩅᩮᨲᩦ”ᨲᩥ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨬᩣᨶᩔ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᨶ “ᨿᩔ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩮ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨

᪑᪓᪗᪨ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨲᩥ ᨲᨳᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩴ ᨷᩤᩁᩮᨶ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩣᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩮᨶ ᨲᩮᨶᩮᩅᩣᩉ “ᨿᩔ ᩉᩥ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᨲᨴᨶᩩᩁᩪᨷᨲᩣᩃᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷᨲᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩃᩣᨽᩮᨶ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᩅᩥᩈᩮᩈᩈᨾ᩠ᨽᩣᩅᨲᩮᩣ᪨ ᨿᨳᩣ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩣᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩅᩈᩮᨶ ᩃᨴ᩠ᨵᩣᨽᩥᨶᩥᩴ ᩋᨵᩥᨷᨲᩥᨽᩣᩅᩴ, ᨠᩥᨾᨲ᩠ᨳᩴᨾᩮᩅᩴ ᩅᩥᨧᩥᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ,
ᨶᨶᩩ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨴᩦᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩣᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨾᩣᨶᩮᩈᩩᨸᩥ”ᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᩋᨲᩥᩈᨿᨽᩣᩅᩮᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩉᩥ
ᩈᩣᨲᩥᩈᨿᩴ ᨶᩥᩔᨿᨽᩪᨲᨷ᩠ᨷᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩥᨷ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩣᨸᩥ ᩉᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨴᨿᩮᩣᨸᩥ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩉᩥ ᩋᨵᩥᨠᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ, ᩅᩥᨾᩴᩈᩣ ᨸᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩴ
ᨶᩥᨿᩣᨾᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩣᨶ ᨧᩥᨶᩣ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩉᩥ ᩋᨲᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᨽᩣᩅᩮᨶ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣ ᩃᨴ᩠ᨵᩣᨽᩥᨶᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥ ᩉᩮᩣᨲᩮᩅ ᩋᨵᩥᨷᨲᩥᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩅᩥᨧᩣᩁᩮᩣ ᨸᨶ᩠ᨶᩣ
ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨾᨣ᩠ᨣᨩ᩠ᨫᩣᨶᩣᨵᩥᨷᨲᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᩴ ᨧᩥᩁᩔᩴ ᨷᩁᩥᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᨧᨲᩩᨾᨣ᩠ᨣᨶᨿᩈᩉᩔᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪔᪑᪨ ᨾᩣᨶᩔ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᨶᨿᩣ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᩉᩥ ᩈᩮᩣ ᩋᨵᩥᨷᨲᩥ ᨧᩮᨿ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨵᩥᨷᨲᩥᨶᩣ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩣ ᩈᩉ ᨶᨸ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ᪨ ᩅᩥᨠᩮᩈᩮ...ᨸᩮ... ᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣ
ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨶ ᩈᨷ᩠ᨷᩣᨿᩣᨿᩮᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨷᩤᨲᩩᩁᩣ ᨽᩣᩅᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥᨿᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᩣᩁᩣᨧᨠᩩᩁᩴ ᨧᩮᨿ ᩋᨠ᩠ᨠᨾᨠᩥᩁᩥᨶᩮ ᩈᨾ᩠ᨷᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨠᨲᨾ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᨷᨩ᩠ᨩᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ
ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨿᨬ᩠ᨬᩣᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩣ᪨ “ᩋᩣᨶᩦᨲᩴ ᨻᩃᩴ ᨶᩩᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲ᩠ᨲᩥ ᨧᩮᨠᨲ᩠ᨲᩥ ᨷᩁᩥᩉᩣᩁᩮᨿᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᨻᩃᩥᨿᩔᩣ ᩋᨵᩥᨠᨳᩣᨿᩴ
ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ᪨ ᨶ ᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨻᩃᩥᨿᩮᩣ ᨶᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶ ᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨠᩣᨲᩮᩣ᪨ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᨧᩣ ᩅᩥᨠᩮᩈᩮ ᨶᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩮᨶ ᨶᨿᩮᨶ
ᨻᩃᩥᨿᩔᩣ ᩋᨵᩥᨠᨳᩣᨿᩴ ᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣ ᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩋᨶᨿᨶᩣ ᨧᩮᨿ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩁᨿᩮᨶ ᨴᩮ ᨶᩮᨲᩥᨷᩥ ᨲᩥᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩅᩥᨴᩮᨲᩥ ᨶ ᨶᩮᨲᩥᨷᩥᨠᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ
ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨶ ᨷᨶ “ᨲᩔᩥᨠᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᨠᩩᩈᩃᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩋᨠᩩᩈᩃᨸᨴᩴ

ᨵᨾ᩠ᨾᩩᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᩤᩁᩮᩣ

ᨸᨮᨾᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪖᪕. ᨻᩉᨲ᩠ᨲᩣᨾᩔ ᩋᨠᩩᩈᩃᩮᩈᩩ ᩋᩈᨾ᩠ᨽᩅᩮᨲᩣ ᩈᨿᩅᩣᨾᨠᩣᩃᩮᩉᩮᨲᩩᩈᨾ᩠ᨻᩩᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᨿᨾ-ᩈᨶ᩠ᨴᩣ ᩃᩮᩣᨠᩥᨠᩣᩁᩥᨠ᩠ᨡᨲᩣᨾ ᩅᩥᨧ ᨬᩣᨱᩣᩁᨾ᩠ᨽᩉᩥᨾ᩠ᨸᩥ ᨬᩣᨱᩮᨶ ᨧ ᨬᩣᨱᩣᨠᩣᩁᨷ᩠ᨷᩉᩣᨶᩅᩈᩮᨶ ᩈᩣᩅᨩ᩠ᨩᩔ ᨷᩉᩣᨶᨠᩣᩁᨱᨲᩣᨲᩥ ᩅᩥᩅᩣᨴᩥᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ “ᨿᨳᩣᨽᩪᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ. “ᨠᩥᩃᩮᩈᩣᨶᩴ ᩋᨶᩣᩁᨾ᩠ᨽᨠᩮᨶ ᨠᩥᩃᩮᩈᩈᨾ᩠ᨷᩣᨴᩥᨲᩣ ᩈᩣᩅᨩ᩠ᨩᩮᨶ ᩋᩅᩥᩉᩥᩴᩈᩣᨿ ᩏᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩮᨷᩥ ᩋᨠᩩᩈᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨧ “ᩈᩣᩅᨩ᩠ᨩᩮᨶᩣᩃᨾ᩠ᨷᩥᩅᩥᨷᩣᨠᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ, ᩋᨶᩅᨩ᩠ᨩᨶᩁᨬ᩠ᨩᨶᩴ, ᩈᩴᨠᩥᩃᩮᩈᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᨠᩣᩁᨾ᩠ᨽᨠᩣᩅᩮᨲᩣ ᩅᩣ ᩈᩣᩅᨩ᩠ᨩᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ, ᩈᩴᨠᩥᩃᩮᩈᩁᩈᩴ, ᩋᨶᩥᨭ᩠ᨮᩅᩥᨷᩣᨠᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨷᨴᨭ᩠ᨮᩣᨶᨾᩮᩅᩣ”ᨲᩥ ᨧ ᩑᩅᨾᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ ᩋᨶᩩᨠ᩠ᨠᨾᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩴ ᩋᨶᩩᨠ᩠ᨠᨾ᩠ᨷᩣ”ᨲᩥ.

ᨠᨲᩴ ᨠᨿᨲᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨠᨲᨿᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᨲᩥᨿᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᩉᨱᨿᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ. ᨭᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᩉᩥ ᨠᨲᩥ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᩣᨲᩥ. ᩋᩣᩈᨦ᩠ᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᨲᩣᨿ, ᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨶᩥᨠᩈᨾ᩠ᨾᩣᨶᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩉᩥ ᨠᩩᩈᩃᩔ ᩋᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨶᩥᨠᩈᨾ᩠ᨾᩣᨶᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᨠᩩᩈᩃᩔ ᩋᨶᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩉᩮᨲᩩ. ᨲᨳᩣ ᩉᩥ ᩈᨲᩥᨷᩥ ᩋᩈᨾ᩠ᨾᩣᨷᨩ᩠ᨩᩈᩅᨶᩣᨴᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨶᩥᨠᩮᩣ ᩋᨶᩣᩅᨩ᩠ᨩᩮᩣ ᩋᩅᩅᨲ᩠ᨲᨷᩥᨲᩮᩣ ᨧ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᩋᨠᩩᩈᩃᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥ. ᨲᨳᩣ ᨧ ᩅᨠ᩠ᨡᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ “ᩋᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨶᩥᨠᩮᩣ ᩋᨠᩩᩈᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥ. ᩑᩅᨾᩮᨲ ᩑᨠᨲ᩠ᨲᨠᩣᩁᨱᨲᩣ ᨧ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ. ᨷᨭᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣ ᨶᩦᨲᩣᨵᩥᨯᨿᨲᩴ ᩋᨷ᩠ᨷᨾᩣᨴᩅᩥᩉᩣᩁᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩋᨷ᩠ᨷᨾᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᨯᨿᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ. ᩑᨲᩮᨶ ᩈᨲᩥᩈᩴᩅᩁᩮᩣᨲᩥ ᨬᩣᨱ ᨯᨲ᩠ᨲᩥᩈᩴᩅᩁᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ ᨬᩣᨱᩅᩦᩁᩥᨿᩈᩴᩅᩁᩔ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ. ᨷᩉᩣᨶᩈᩴᩅᩁᩮᩣᨲᩥ ᩅᩦᩁᩥᨿᩈᩴᩅᩁᩮᩣ. ᩈᩮᩣ ᩉᩥ “ᩏᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩴ ᨠᩣᨾᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᩴ ᨶᩣᨵᩥᩅᩣᩈᩮᨲᩥ ᨷᨩᩉᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨾ᩵ ᨶᩥ᩵ ᪑.᪑᪖; ᩋ᩵ ᨶᩥ᩵ ᪓.᪑᪓; ᪖.᪕᪘) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ.

ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨷᨭᩥᨷᨠ᩠ᨡᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨠᩮᩣᨵᨶᨬ᩠ᨬᨲᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩅᩥᩁᩮᩣᨵᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨷᨭᩥᨷᨠ᩠ᨡᨽᩣᩅᨠᩉᨱᩣᨠᩣᩁᩮᩣ. ᨲᩮᨶ ᩉᩥ ᨶᩥᩅᩩᨲᩣ ᨶ ᩈᨾ᩠ᨾᩣ ᨷᨭᩥᨷᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ. ᩋᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨿ ᩅᩥᩈᩮᩈᩅᩥᩁᩮᩣᨵᩮᩣ ᨠᨾ᩠ᨾᨷᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩥ.

ᩋᨶᩩᨷᩈᨾ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩣ ᩅᩥᩁᩮᩣᨵᩮᩣ. ᩈᩮᩣ ᩅᩮᨲ᩠ᨳ ᨭᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩉᩥᨲᩮᩣ ᩅᩮᨲᩈᩥᨠᩮᩣᨲᩥ. ᨭᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᩉᩥᨲᩔ ᨷᨶ ᨭᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᩋᨶᩩᩅᩥᨵᩣᨿᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᨠ᩠ᨠᩉᨱᩮᨶ ᨠᩉᨱᨶ᩠ᨲᩥ. ᩋᩅᨲ᩠ᨳᩩᨾ᩠ᩉᩥ ᩋᩈᨾ᩠ᨾᩣᩉᨶᩦᨿᩮ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨾ᩠ᩉᩥ. ᩈᩣᨲᩩᨠᨿᩮᩣ ᩋᨵᩥᨾᩮᩣᨠ᩠ᨡᩮᩣᨲᩥ ᨿᩮᩣᩉᨭᩥᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᨲᩥᩁᩪᨷᨲᨿᩣᩉ. ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩣᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᨿᩮᩣᩉᩣᨴᩦᩉᩥ ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩣᨴᩦᩉᩥ ᨠᩣᩁᨱᩮᩉᩥ. ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᩉᩥᨲᨲᩥᨭ᩠ᨮᨲᩦᨲᩥ ᨲᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩈᨲᩥᨲᩥᩁᩉᩥᨲᩴᩅᩮᩅ ᨶᨿᩔᨲᩥ. ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᩉᩥ ᩈᨲᩦᨲᩥ. ᩑᩅᨾᩮᨲ “ᩋᩔᨴ᩠ᨵᩥᨿᨲᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᩅᨲᩥᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ. ᩁᩪᨷᨲᩣᩉᩣᨴᩦᨲᩥ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩁᩣᨣᩤᨴᨿᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣ. ᩁᩣᨣᩤᨴᩦᨶᩴ ᨷᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨴᩥᩈᨠᩣᩅᨲᩣᨿ “ᩋᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨲᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᩔ ᩑᨠᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣ. ᨬᩣᨲᩥ, ᨬᩣᨿᩮᩣ ᩅᩥᩈᩮᨲ᩠ᨲᩣ. ᨶᩥᨷ᩠ᨷᩣᨶᨲᨲ᩠ᨳᩮ ᨷᩅᩮᩣᨲᨶᩮ ᨠᩩᨽᩮ “ᩅᨿ᩠ᩉᩥ ᨩᩦᩅᩥᨲᩴ ᩉᨲ᩠ᨳᩥ”ᨲᩥ (ᩅᨩᩥᩁ᩵ ᨩᩦ᩵ ᪑᪖-᪑᪘ ᩅᩮᩁᨬ᩠ᨩᨠᨱ᩠ᨯᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ) ᩅᩥᨿ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨽᩮ ᩅᩣ ᩋᩁᩪᨷᩈᨿᩮᩣ ᨹᩃᩪᨷᩅᩣᩁᩮᨶ “ᩈᩮᩈᩮᨿ᩠ᨿᩣᨠᩩᩈᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨿ.

ᨨᩊᨦ᩠ᨣᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

ᨶᩥᨯ᩠ᨯᩮᩈᩅᩣᩁᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪗᪐. ᩈᨻ᩠ᨻᨷᨭᩥᨽᩣᨣᩅᩈᩮᨶ ᨷᨠᨲᩥᩋᨲ᩠ᨳᩣᨴᩥᩋᩈᨲ᩠ᨲᨠᩉᨱᩔ ᨶᩥᩔᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᨶᩥᨿᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩈᨲ᩠ᨲᩴ ᨬᩣᨱᩴ, ᨶᩥᨷ᩠ᨷᩣᨶᩣᨴᩥᩅᩥᩈᨿᩮ ᩈᩴᨾᩮᩣᩉᩔ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨴᩥᩅᩥᨷᩁᩦᨲᩈᩔ ᨶᩥᩔᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩈᨾ᩠ᨷᩥ ᨬᩣᨱᩦᨲᩥ ᩈᩮᩣᨲᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨶᩥᨿᨲ᩠ᨲᩔ ᨠᨲ᩠ᨲᩩᨠᩣᩁᩮᨶ ᩁᩪᨷᩅᩣᩁᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ, ᩋᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᩋᨲᩮ᩠ᨲᩣ

ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᩉᩥᨲᨾᩮᩣᩉᩅᩈᩮᨶ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ ᨸᨠᨲᩦᨲᩥ ᨠᩣᨸᩥᩃᩣᨶᩴ ᨸᨵᩣᨶᩴ᪨

ᨲᨲᩥᨿᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪓᪐᪐᪨ ᩋᨸᨱ᩠ᨱᨠᩘᨣᩴ ᩅᩥᨿ ᩋᩅᩥᩁᨴ᩠ᨵᨠᩘᨣᨾ᩠ᨸᩥ ᨠᨴᩣᨧᩥ ᨶᩥᨿᨲᨽᩣᩅᩴ ᨴᩦᨸᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ ᩋᨶᩥᨿᨲᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩦᨸᩮᨲᩩᩴ "ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᩋᩁᩉᨭ᩠ᨮᩣᨶᩦ"ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨾᩣᨶᩔ ᩋᨶᩥᨿᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨿᨴᩥ ᩉᩥ ᨾᩣᨶᩮᩣ ᨶᩥᨿᨲᩮᩣ ᩈᩥᨿᩣ, ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩔ ᨾᩣᨶᩁᩉᩥᨲᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᨶ ᩈᩥᨿᩣ, ᨲᨳᩣ ᨽᩅᩁᩣᨣᩔ᪨ ᩑᩅᩴ ᩈᨲᩥ ᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮ ᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩮᨶ ᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨲᩣ ᨶ ᩈᩥᨿᩣ, ᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩈᩥᨿᩣ, ᨽᩅᩁᩣᨣᩣᩅᩃᩥᨠᩣ ᨧ ᨶ ᩈᩥᨿᩣ, ᩑᩅᨬ᩠ᨧ ᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨲᩣᨶᩴ ᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩮᩉᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᩅᩥᨵᩮᨶ ᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨲᩣ ᩈᩥᨿᩣ, ᨶ ᨴᩈᩅᩥᨵᩣ ᨴᩔᩥᨲᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᩉᩥ ᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨲᩣᩉᩥ ᨾᩣᨶᩔ ᩋᨶᩥᨿᨲᨽᩣᩅᩮᩣ ᨸᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣ᪨ ᩋᨳ ᩅᩤ ᨾᩣᨶᩮᨶ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ ᩋᨸᨱ᩠ᨱᨠᨦ᩠ᨣᩣᨶᩥ, ᨠᩥᩴ ᨸᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨸᩮᨠ᩠ᨡᩣᨿ ᨿᩮᩅᩣᨸᨶᨠᩣᨲᩥ ᩅᩥᨸᩁᩥᨱᩣᨾᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨿᩮᩅᩣᨸᨶᨠᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨽᩣᩅᩮᩣ ᨮᩣᨶ ᩅᩥᨵᩦᨿᨲᩥ, ᨶ ᩋᨸᨱ᩠ᨱᨠᨦ᩠ᨣᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᩮᩣ ᨿᨳᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ , ᨲᨳᩣ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ ᨠᩥᩃᩮᩈᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩮ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩅᩣᩁᩣᨴᩦᩈᩩ "ᨠᩥᩃᩮᩈᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨠᩥᩃᩮᩈᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ "ᩃᩮᩣᨽᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᨾᩣᨶᩮᩣ ᨳᩥᨶᩴ ᩏᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩴ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩴ ᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩴ᪨ ᩃᩮᩣᨽᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᨾᩣᨶᩮᩣ ᩏᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩴ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩴ ᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩴ᪨ ᩃᩮᩣᨽᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᨳᩥᨶᩴ ᩏᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩴ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩴ ᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩴ᪨ ᩃᩮᩣᨽᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᩏᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩴ ᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩴ ᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ "ᨲᨳᩣ ᨠᩥᩃᩮᩈᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩮᨸᩦ"ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩈᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩣᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᩈᩮᨶ ᩉᩥ ᩋᨿᩴ ᨸᩣᩊᩥᨿᩮᩅᩣᨲᩥ᪨

"ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩮᩣ ᨧᨲᩩᨵᩣ ᩑᨠᨲᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨸᨭᩥᨥᩮᩣ ᨲᩥᨵᩣ, ᨾᩣᨶᩮᩣ ᩑᨠᨵᩣ, ᨲᨳᩣ ᩅᩥᨧᩥᨠᩥᨧ᩠ᨨᩣ ᨽᩅᩁᩣᨣᩮᩣᨲᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩥᨸᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩮᩣ ᨾᩣᨶᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩮᩉᩥ ᨧᩮᩅ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨧ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨾᩣᨶᩮᩣ ᨽᩅᩁᩣᨣᩣᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩮᩉᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨽᩅᩁᩣᨣᩮᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩮᨶ ᩈᨴ᩠ᨵᩥ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨠᨱ᩠ᨯᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨿᩴ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪑᪓᪖᪕) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ "ᨮᩣᨶ ᨧ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩦ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨲᩮᨶᩮᩅ "ᩃᩮᩣᨽᩮᩣ ᨨᨵᩣ ᩑᨠᨲᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨸᨭᩥᨥᩮᩣ ᨴ᩠ᩅᩮᨵᩣ, ᨲᨳᩣ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ"ᨲᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩥᨸᩥᨲ᩠ᩅᩣ "ᩃᩮᩣᨽᩮᩣ ᩋᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩮᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨾᩮᩣᩉᨾᩣᨶᩩᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩣᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩮᩉᩥ, ᩈᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩮᩣ ᨾᩮᩣᩉᨳᩥᨶᩩᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩣᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩮᩉᩥ, ᩋᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩮᩣ ᩑᩅ ᨾᩮᩣᩉᨾᩣᨶᩩᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩮᩉᩥ, ᩈᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩥᨠᩮᩣ ᩑᩅ ᨧ ᨾᩮᩣᩉᨾᩣᨶᨳᩥᨶᩩᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩋᩉᩥᩁᩥᨠᩋᨶᩮᩣᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᩮᩉᩦ"ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ "ᨲᨳᩣᨴᩈᩅᩥᨵᩣ ᨠᩥᩃᩮᩈᩣᨶ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ "ᩋᩉ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᨣᩉᨱᨲᩣᨿ ᩋᩅᩴᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᩉᨱᨾ᩠ᨸᩥ "ᩈᨾ᩠ᨸᨣ᩠ᨣᩉᩮᩣ"ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪓᪐᪑᪨ ᩏᩔᩣᩉᩴ ᨩᨶᩮᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨸᨿᩮᩣᨣᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨲᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩮᩣ ᩑᩅ ᩏᩔᩣᩉᩮᩣ, ᨶ ᩅᩦᩁᩥᨿᩩᩔᩣᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᨸᨬ᩠ᨧᨾᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪓᪐᪒᪨ ᩅᩥᩈᨿᩣᨽᩥᨾᩩᨡᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨿᩮᨶ ᨠᩩᨸᩥᨲᩔ ᩈᨠᩃᩈᩁᩦᩁᩴ ᨠᨾ᩠ᨸᨲᩥ, ᨠᩩᨸᩥᨲᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩥ᪨ ᩑᨲᩮᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳᩥᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨴᩮᩣᩈᩣ ᨴᩔᩥᨲᩣ

ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩅᩣ ᩅᩥᩈᨸ᩠ᨸᨶᩁᩈᩮᩣ᪨ ᨿᨳᩣ ᩉᩥ ᨿᩔ ᨠᩩᨸ᩠ᨸᨲᩥ, ᨲᩔ ᩋᨷᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩈᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᩉᩮᨠᩩᩉᩮᨿ᩠ᨿᨶ ᨸᨭᩥᩈᩩᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥᩉᩮᨲᩩ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨
ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩅᩮᨲ᩠ᨲᩣ ᩁᩈᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨

᪓᪑᪔᪨ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᩅᩩᨠᩣᨾᩈᨿᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪓᪒᪓᪨ ᨲᩥᨭ᩠ᨮᩉᩣᨠᩣᩁᩣᨲᩥ ᩋᨽᩥᨿᩮᩣᨣ᩠ᨣᩣᨠᩣᩁᩣ᪨ ᩋᩈᨾ᩠ᨷᩉᨶᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᩣᨶᩮᩈᩩ ᩅᩥᨠᩩᨷ᩠ᨷᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᩋᨶᨧ᩠ᨨᩣᨶᨲᩮᩣ᪨

ᨴᩈᨾᩈᨿᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪓᪒᪕᪨ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨵᩥᨸᨲᩥ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ “ᩃᨴ᩠ᨵᩮᩣᨲᩮᩣ ᨶᩮ ᩅᩥᨧᩥᨠᩥᨧ᩠ᨨᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᩈᩣ ᨿᨳᩣᩁᩪᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨿ᩠ᨿᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩋᨽᩣᩅᩣ᪨ ᩋᨶᩩᨷ᩠ᨷᩮᩅ᩠ᩅᩣ
ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨲᩣ, ᨿᨳᩣᨵᩩᨾᩣᩈᩮᩁ ᩋᨧᨧᨶᨿᩦ ᩋᨽᩣᩅᩴ ᨴᩦᨷᩮᨲᩥ᪨

ᩋᨧᨧᨶᩮᨲᩣᨲᩥ ᩋ-ᨠᩣᩁᩔ ᨲᨴᨬ᩠ᨬᨧᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩦᨷᩮᨲᩥ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᨸᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩔ ᩋᨽᩣᩅᨶᨶᩮᨶ ᨠᩣᩁᨱᩈᨴ᩠ᨴᩮᨿᩣ ᨹᩃᩈᨴ᩠ᨴᩦᨲᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ
ᩋᨽᩣᩅᩔ ᨠᩣᩁᨱᩮᨿᨶ ᨲᩣᨶ ᨴᩔᨶᩴ “ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᩋᨶᩣᨠᨯ᩠ᨰᨶᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨲᩮᨶ ᨲᩴᩈᨽᩣᩅᨲᩣ ᨲᩔ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩔ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᨲᩮᩣ ᨶ
“ᨻᩃᩅᩴ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᩴ ᩋᩣᨠᨯ᩠ᨰᨲᩥ, ᨴᩩᨻ᩠ᨻᩃᩴ ᨶᩣᨠᨯ᩠ᨰᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᨧᨶᩴ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨴᩣᨶᩈᨽᩣᩅᩔ᪨ ᨿᩔ ᨸᨶ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨴᩣᨶᩈᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᨶ ᨲᩔ
ᨻᩃᩅᨽᩣᩅᩮᩣ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᩋᩣᨠᨯ᩠ᨰᨶᩮ ᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨷᩮᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨴᩔᩥᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩋᨶᩣᨠᨯ᩠ᨰᨶᩴ ᩈᩣᨵᩮᨲᩥ “ᨿᨴᩥ ᩉᩥ ᩋᩣᨠᨯ᩠ᨰᩮᨿ᩠ᨿᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᪨ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨶ
ᨶᩣᨠᨯ᩠ᨰᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨶᩣᨠᨯ᩠ᨰᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨ “ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨶ ᨲᩴ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨴᩣᨶᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨶᩣᨠᨯ᩠ᨰᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ “ᩋᨶᩣᨠᨯ᩠ᨰᨶᨲᩮᩣ ᩋᨶᩣᨠᨯ᩠ᨰᨶᩴ
ᩈᩣᨵᩮᨲᩥ”ᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

ᩋᨷᩣᨿᨣᨾᨶᩦᨿᩔᩣᨲᩥ ᩋᨷᩣᨿᩴ ᨣᨾᩮᨲᩦᨲᩥ ᩋᨷᩣᨿᨣᨾᨶᩦᨿᩴ, ᨲᩴᩈᨽᩣᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᩋᩣᨠᨯ᩠ᨰᨶᩮ ᩈᨲᩥ ᨴᩩᨷ᩠ᨷᩃᩈᩉᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ
ᩋᨷᩣᨿᨣᨾᨶᩦᨿᩴ ᩈᩥᨿᩣ᪨ ᨲᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪓᪒᪕) “ᨴᩩᨲᩥᨿᩔᩣᨸᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨴᩣᨶᩴ ᨽᩅᩮᨿ᩠ᨿᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨶ ᩉᩥ
ᩋᨠᩩᩈᩃᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥ ᩈᩩᨣᨲᩥᨿᩴ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩦᨲᩥ᪨ “ᨧᨲᩪᩉᩥ ᩋᨷᩣᨿᩮᩉᩥ ᨧ ᩅᩥᨷ᩠ᨷᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ (ᨡᩩ᪨ ᨷᩣ᪨ ᪙᪨᪑᪑; ᩈᩩ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪒᪓᪓) ᩋᨽᨻ᩠ᨻᩮᩣᨵᩣᨲᩩᨵᩣᩁᩮᩣ”ᨲᩥ (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪒᪨
᪓᪑; ᨷᩣ᪨ᨴᩴᨴᩴᨷᩴ, ᪑᪐᪐᪓) ᨧᨶᨲᩮᩣ ᩋᨷᩣᨿᨣᨾᨶᩦᨿᩣ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᨸᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨲᩮᨶᩣᩉ “ᩋᨷᩣᨿᨣᨾᨶᩦᨿᩔ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᨸᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨶ
ᨶᩮᨧᩴ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᨸᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨶ ᩈᩮᩣ ᨲᩔ ᩋᨷᩣᨿᨣᨾᨶᩦᨿᩮᩣ ᩁᩣᨣᩮᩣ ᨴᩮᩣᩈᩮᩣ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᨲᨴᩮᨠᨭ᩠ᨮᩣ ᨧ ᨠᩥᩃᩮᩈᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨠ᩠ᨠᩮᩣᨲᩥ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ
ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩥᨿᩮᩣᨣᨲᩮᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨿ ᨸᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ “ᨣᨲᩮᨿ ᨾᨿᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨿ ᨸᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩣ, ᨴᩩᨷ᩠ᨷᩃᩈᩉᩣᨿᩮᨲᩣ
ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩣ”ᨲᩥ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᪑᪓᪐᪙)᪨

“ក្យបលិក្យបល៌ ពយ្ចំ ចិបិកាត៌ ពន្ធាត៌ ពដត្វា ច ទ្វបិត៌ កម្មបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា៝ ១៝១៝៣១លិ៍) ទុត្តកម្មបច្ចយការេចា តាតាក្ខហិកកម្មបច្ចយការេចា៝ រេយា ច យដិ ស្ដ្ឋឫបហាកាត៌ បដិបត្តិ អាកាទ្ធេយ្យ, តប្បាបិ ឃិយា៝ តឆា ច បតិ ស្ដ្ឋឫបហាកាត៌ ដប្បទេតត បហាតត្ថំ ឃិយា ដប្បទេតត បហាតត្ថាត៌យេច តាតាក្ខហិកកម្មបច្ចយកាចប្ប ទុត្តត្តា៝ ត រេចត៌ ដទេប្បទេតត បហាតត្ថាត្តិ បត្ថំ បុទេត្ថា ចិយ អាចត្តតិ៝

បហាខាតយេច ចិកត្តត្តិ យឆា ដប្បទេតត បហាតត្ថចិករេក្ក “ដប្បទេតត បហាតទេត្ថា ឆទេម្ហា ទេតច ដប្បទេតត ត កាចតាយ បហាតត្ថប្ប ឆម្មប្ប កម្មបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា៝ ១៝ប័៝ប័៩) បហាខាត៌ តាតាក្ខហិកត្តិ ស្ដិ៍ឃិត្វា “បហាខាតា ដប្បទេតត បហាតត្ថា រេចតតា ចិត្តបបដ្ឋាតាត៌ ទ្វបិត៌ កម្មបច្ចយេត បច្ចយោ, តាតាក្ខហិកា ដប្បទេតត បហាតត្ថា រេចតតា ចិបិកាត៌ ពន្ធាត៌ ពដត្វា ច ទ្វបិត៌ កម្មបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ ចិកត្តំ, ឲចំ អចិកខិត្វា “កាចតាយ បហាតត្ថា រេចតតា ចិត្តបបដ្ឋាតាត៌ ទ្វបិត៌ កម្មបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា៝ ១៝ប័៝ប័ដ៍) ឲត្តកាយេច ទុត្តំ, ត ទុត្ត “តាតាក្ខហិកា រេចតតា ចិបិកាត៌ ពន្ធាត៌ ពដត្វា ច ទ្វបិត៌ កម្មបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ៝ រេតត ត កាចតាយ បហាតត្ថប្ប តាតាក្ខហិកកម្មបច្ចយការេចាតិ ចិត្តាយតិ៝ បច្ចតិយេបិ យឆាបម្មចំ បក្កាហកបច្ចយាត៌ ចរេបត បច្ចយុទ្ធារេទ កាទិយយារេត៝ ត្តាតទេត្ត ចាតិ ដប្បទេតតបហាតត្ថបដេ៝ តត្ត ហិ “ដប្បទេតត បហាតទេត្ថា ឆទេម្ហា ទេតច ដប្បទេតត ត កាចតាយ បហាតត្ថប្ប ឆម្មប្ប អារម្មណបច្ចយេត បច្ចយោ, បហាខាទិតាបតិប្បយបច្ចាខាតកម្មបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា៝ ១៝ប័៝លិ៍១) កម្មបច្ចយោបិ ទុទេត្តាតិ៝

តដកាចាតិ តាតាក្ខហិកកម្មបច្ចយត្តាកាចា៝ ត ច តាតាក្ខហិកកម្មបច្ចយំ ចិតា បដិបត្តិអាកាឌ្ឍត៌ អត្ថីតិ “បដិបត្តិអតាកាឌ្ឍតទេតា តត្ត អតាកាតា”តិ ទុត្តំ៝ ឲត្តាតិ “ដទេបត្វា ស្ដ្ឋឫបហាកាត៌ រេបបាតិ ឲកាដរេបច បដិបត្តិ អាកាឌ្ឍត្តិ”តិ ឲត្ត៝ បចត្តិចិបិកប្បាតិ បចត្តិយំ ចិបិរេកា បចត្តិឲកាដេបតាយ បចត្តិក្ខទេតា ចា ចិបិរេកា ឲតប្បាតិ បចត្តិចិបិក៌, កយ្ចំ, តប្ប៝ អឆ ចា បចត្តិយំ ចិបិរេកា បចត្តិចិបិរេកា៝ ត្តយប្ហិ បត អទេត្ត តាតាក្ខហិកកម្មបច្ចយោ ឲតប្បាតិ តាតា...រេប... រេយា, តត្តារេចា...រេប... តាតិ ឲចំ បដទេច្ឆនា ដដ្ឋទេត្ថា៝ ត បក្កា តិចារេទត៌ តាតាក្ខហិកកម្មបច្ចយំ ចិតា ចិបិកប្ប អត្តុបជ្ជតទេតា៝

ត្តដាតិ បចត្តិចិបិកាត៌ តាតាក្ខហិកកម្មបច្ចយលិហិតាយ អាហច្ចកាឃិតត៌ ដទេប្បត៌ “ទុត្តទ្វា”តិអាដិយាហ៝ ចិបិកដាត៌ បដិបត្តិចិបិកឆម្មតាតិ យត្តាយារេតា “យដិ កាចតា”តិអាដិយាហ៝ ត្តាតរេទា ចិបិកដាតាការេចបិ ឃិទេន្ធា ចិបិកឆម្មការេចា តាដិបាត៌ អទេត្តាបម្បិ លត្តុយាតត្តាតិ អាហ “អកិត្តាចិត្តាឌីត”ត្តិ៝ អាដិ-បទេគ្គត អត្តទេតា កាលយតិក្កត្តិ ដិដ្ឋឆម្មទេចតិយំ ស្ដបបជ្ជទេចតិយច្ចា បក្កញ្ញាតិ៝ ទុត្តំ ឃិយាតិ ត្តាធំ បហាយបច្ចយលិករេតា បុទុជ្ជតបត្តាតទុត្តិទេតា ស្ដ្ឋឫបហាកាតប្ប ចិបិក្យប្បាដត៌, តដកាចា រេបក្ខបត្តតិយំ តប្ប ចិបិកាត្យប្បាដតច្ចា យុត្តំ ឃិយាតិ ទុត្តំ៝ រេតរេតចាហ “ត្តាធំ បត ដាត៌ ឃុដ្ឋ ចិចារេទតត្ថា”ត្តិអាដិ៝ តឆា ច ចក្ខតិ “បុទុជ្ជទេតទុ ស្ដបជ្ជយាតាត៌ បកាកទេល្ហ ពត្ថុទាកាឌីត៌ ស្ដ្ឋឫបហាកាតចិត្តុប្បាដប្ប ច ឃំរេយាឌតត្តយតរេចាដ្ឋកិរេលបាត៌ អត្តុបត្ថិត្តតាយ អបទិក្ខិហបហាយាត៌ ចិបិក្យប្បាដត៌ ត បក្កា បដិក្ខិបិតុត្តិ ស្ដ្ឋឫបហាកាតឆម្មាត៌ ចិបិរេកា ចិករេក្ក ទុទេត្តា”តិ៝ តប្ប តាដិបទេប្បច បតិ បហារេយ ចិបិក្យប្បាដតចចត៌, អបតិ ចិបិកាត្យប្បាដតចចត៌ ចិទ្ធត្ថីតិ ច បចត្តិចិបិកដាយិក៌ ចា ស្ដ្ឋឫបហាកាតប្ប យតឃិ កត្វា “ទុត្តំ

ᩈᩥᨿᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩼ “ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᩅᩥᨷᩣᨠᨬ᩠ᨬᩮᩅᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ‘ᨲᩮᩈᩴ ᩅᩥᨷᩣᨠᩮ ᨬᩣᨱ’ᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩣᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩮ (ᩅᩥᨽ᩠ ᪗᪑᪓-᪗᪑᪙) ᩅᩩᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨠᩮ ᩅᨱ᩠ᨱᨿᨶ᩠ᨲᩥ᩼ ᩑᩅᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᨧᩮᨲᨶᩣᨷᩥ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩈᩣᨷᩥ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᨶ ᩋᨷᩮᨠ᩠ᨡᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶᩮᩅ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ᩼

ᩋᨠᩩᩈᩃᨷᨴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩼

ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨷᨴᩴ

ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᨠᩩᩈᩃᩅᩥᨷᩣᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪓᪖᪘᩼ ᨠᩣᨿᩣᨿᨲᨶ...ᨷᩮ... ᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ “ᩁᩪᨷᨩᩦᩅᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ ᨷᨴᩴ ᩈᨦ᩠ᨣᨿ᩠ᩉᨲᩥ “ᩋᩈᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨠᩣᨿᨷ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩅᩈᩮᨶ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᩼ “ᩁᩪᨷᨩᩦᩅᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩅᨧᨶᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ ᨠᩮᨧᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩴ ᨷᨴᩮᨿ᩠ᨿᩅᨧᨶᩔ ᨶ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᩋᨽᩣᩅᩅᨧᨶᨲ᩠ᨲᩣ᩼ ᨲᨳᩣ ᨧ ᩈᨲᩥ ᨲᩔ ᩅᩥᨷᩣᨠᨽᩣᩅᩮᩣ ᨶ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᨲᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨳᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨿᨳᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᩼ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩅᩥᨷᩣᨠᩣᨽᩥᨾᩩᨡᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨷᩣᨠᨽᩣᩅᩣᨽᩥᨾᩩᨡᩴ ᨠᨲᩮᩣᨠᩣᩈᩴ᩼ ᨠᨲᩮᩣᨠᩣᩈᨲᩣ ᨧ ᩋᨶᩣᨴᩥᨾᨲᩥ ᩈᩴᩈᩣᩁᩮ ᩋᨶᩮᨠᩮᩈᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨠᨲᩣᨶᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨿ ᨷᩁᩔ ᨷᨭᩥᨻᩣᩉᨠᩮᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ “ᩋᨬ᩠ᨬᩔ ᩅᩥᨷᩣᨠᩴ ᨷᨭᩥᨻᩣᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩼ ᩅᨯ᩠ᨰᩥᨲᨲᩣ ᨧ ᩈᨠᨾ᩠ᨾᩔ ᨻᩃᩅᨽᩣᩅᩈᨾ᩠ᨷᩣᨴᨶᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᨠᩣᩁᨱᩮᩉᩥ ᩋᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᨲᨲᩣ᩼ ᩋᩈᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮᨶ ᨶᩣᨾᩴ ᩁᩪᨷᩴ “ᨴ᩠ᩅᩮᩉᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩣ ᨿᨧ᩠ᨨᨲᩥ”ᨲᩥ ᨿᨳᩣ᩼ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩦᨶᩴ᩼ ᩅᩥᩈᩮᩈᨷᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨠᨷᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩣ᩼

ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨶ᩠ᨶᩥᩔᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᩴ ᩁᩪᨷᩅᩥᨩᩣᨶᨶᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᩈᨾᩣᨶᩣᨵᩥᨠᩁᨱᩴ ᩈᨾᩣᩈᩔ ᨴᩔᩮᨲᩥ᩼ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨧ “ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨶ᩠ᨶᩥᩔᩥᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨷᨴᨴ᩠ᩅᨿᩔ ᨲᩥᩃᨻᩦᨩᩃᨠ᩠ᨡᩣᨴᩦᨶᩴ ᩅᩥᨿ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩅᩥᩈᩮᩈᨶᩅᩥᩈᩮᩈᩥᨲᨻ᩠ᨻᨽᩣᩅᨾᩣᩉ᩼ ᩋᨬ᩠ᨬᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨲ᩠ᨳᩥ ᩁᩪᨷᩅᩥᩈᨿᩴ ᨿᨲᩮᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ᩼ ᩁᩪᨷᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩈᩉᨩᩣᨲᩴ ᨲᩴᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨿᨳᩣ “ᩈᩣ ᩑᩅ ᨲᩥᨲ᩠ᨳᩦ ᨲᩣᨶᩥ ᩑᩅ ᨴᩩᩈᩣᨶᩦ”ᨲᩥ᩼ ᩈᩉᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩣᨽᩣᩅᩮᨶ ᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᨲᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᩉᩥ ᩁᩪᨷᨷ᩠ᨷᩈᩣᨴᩦᨶᩴ ᩁᩪᨷᨩᩦᩅᩥᨲᩈᩉᨩᩣᨲᨲᩴ ᩅᩣᩁᩮᨲᩥ᩼ ᨶ ᩉᩥ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨶᩴ ᩈᩉᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᩈᩉᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ ᨷᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ᩼ ᨿᨴᩥ ᩑᩅᩴ ᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᩉᩥ ᩁᩪᨷᨷ᩠ᨷᩈᩣᨴᩮᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨽᩥᨾᩩᨡᩮᨶ ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᩈᩥᨿᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᩉᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᨶ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᩼ ᩁᩪᨷᨷ᩠ᨷᩈᩣᨴᩦᨶᩴ ᨽᩣᩅᩮᨶᩮᩣᨲᩥ ᩁᩪᨷᨷ᩠ᨷᩈᩣᨴᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨠᨽᩣᩅᩮᨶᩮᩣᨲᩥ᩼ ᩋᨬ᩠ᨬᨭ᩠ᨮᩣᨶᨽᩣᩅᩮᨶᩮᩣᨲᩥ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩥᨲᩴ ᩑᩅ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩼

᪓᪖᪙᩼ ᩋᨠᩩᩈᩃᩴ ᨠᩮᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ “ᨷᩉᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨠᩮᨶᨭ᩠ᨮᩮ ᩋᨷᩉᩣᨶᩮ ᨲᩴᨾᩪᩃᩥᨠᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᩋᨠᩩᩈᩃᩔ ᨷᩉᩣᨶᨲᩣᨲᩥ “ᩋᨠᩩᩈᩃᩔ ᨧᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩼ ᨷᩉᩣᨶᨲᩣᨿ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨿᨴᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᨠᩣᩁᨱᩣ ᨷᩉᩣᨶᨲᩣ, ᩈᨠᩣᩁᩮᩣᨧᩣᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᨽᩥᩃᩮᨷᩈᨠᩣᩁᨲᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨶ ᩉᩮᨲ᩠ᩅ ᩅᩔᩣᨴᩥᨲᨿᩥ ᨷᩉᩣᨶᨲᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥ᩼ ᨿᨲᩮᩣ ᨨᨿᩣᨲᩴ ᩈᨠᩣᨿᨠᩥᨧ᩠ᨧᩅᩥᩈᩮᩈᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨽᩅᨲᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴᨶᩮᩅ ᨲᨳᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ᩼

᪓᪗᪐᩼ ᩋᨶᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨶ᩠ᨲᩮᨶ ᨽᩣᩅᨶᩣᨿ᩼ ᨷᩈᩣᨴᨥᨭ᩠ᨭᨶᩴ ᩅᩥᩈᨿᩔ ᩈᩮᩣᨲᨾᩮᩅ ᩋᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ “ᨷᩈᩣᨴᩴ ᨥᨭ᩠ᨭᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩣᨷᩣᨳᩴ ᨣᨶ᩠ᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩼

យហាក្ខតោស្ម បដិហញ្ញាតីតិ ឲត្ត ត សយំ កិច្ចិ បដិហញ្ញាតិ, តាបិ រោគចិ បដិហញ្ញីយតិ អតោោដ្ឋាសកាចត្តា៊ ចិសយចិសយឹក្សតំ បត អកិយុលកាចប្បត្តិយា ចិញ្ញាណុប្បត្តិយា ទេហតុតាយ ចិសិដ្ឋកាចប្បត្តំ បដិហតបដិឃាតពការចេត ទេចាហទីយតិ , តប្ខា តោស្ម សប្បដិឃទេចាហារោ៊ "ដ្ឋបិតារុបំ ឃដ្ដេតីតិ ឲចយាឌិ ច ដ្ឋបចារចេសតេច ចេឌិតត្ថា៊ យហាក្ខតារប្ខលោត បត

ពាយប្បសាគតិស្សយក្ខតោស្ម យហាក្ខតោស្ម ឃដ្ដិយយាតេស្ម បសារតាបិ ឃដ្ដិតោ ឲច តាយ ហោតីតិ ចត្តា ចិបំសិតត្ថា"ត្តិ ចគត្តិ៊ យឆាឌិប្បេតត ឲពគេសសាយទេញ្ញាត ដ្ឋបយាចចតតោ តិស្សិតតិស្សយឃដ្ដតាតំ សតិបិ បុព្ទាបរការេច ដ្ឋបយតេព្ទដ្ឋបយាការចេត ពហេតព្ទកាចំ គស្សតេត្តា "ដ្ឋកយឃដ្ដតគស្សតត្ត"ត្តិ អាហ៊

ឧ៧៊គស្សតាឌិប្បចត្តិកាចតោតិ យតោឆាតុយតោចិញ្ញាណឆាតុតំ អគស្សតាឌិតាយ សា ឲតោសំ ឲច ចិតេសសា៊ អតញ្ញាតិស្សយយតោបុព្ទក្ខយតាយាតិ អញ្ញាតិស្សយយតោបុព្ទក្ខយត្តាកាចតោ៊ អញ្ញាតិស្សយចិញ្ញាណស្ស អតត្តរបច្ចយត្តាការចេតាតិ ព្ទយិតា កិរិយាយតោឆាតុតោបិ ចិតេសស្ស ចុត្តត្តា "យតោទ្វារតិក្កុយតយុលកាចាកាចតោ"តិ ចុត្តំ, ត ចុត្តំ "តិក្កុយតបចេសយុលកាចាកាចតោ"តិ៊ តិចិតេតបិ ហិ យតោឆាតុចិញ្ញាណឆាតុហិ យតោចិញ្ញាណឆាតុយា ចិតេសសា គស្សិតោតិ៊ តតោ ឲច ចិឌាតតចិតេសសចិរហតោតាយេច៊ យឌិ យតោឆាតុ "យតោចិញ្ញាណ"ត្តិ ត ចុច្ចតិ, លចិញ្ញាណពាយាតិ ពធំ យតោឆាតុយា តត្ត សក្កហោ ហោតីតិ? សក្កហោ ឲច បរិយាយតេសតត្តា៊ អត្ថិ ហិ ឲស បរិយាយោ "យតតយត្តំ ចិញ្ញាណំ យតោចិញ្ញាណ"ត្តិ យឆា "យតតយត្តា ឆាតុ យតោឆាតុ"តិ៊ អបិច ចតុក្ខិច្ចហិ យតោចិញ្ញាណសកាពត្តា តស្ស ដ្ឋបរយុប្បាគកាចតោ អត្តាឌិកាចតោ ច យតោចិញ្ញាណពាយសក្កហិតា យតោឆាតុ, ត សេសចិញ្ញាណពាយសក្កហិតា អតំសកាពត្តា, ព្ទឆ បត តិប្បរិយាយពតត្តា យតសោ សម្ពុយ ចិសិដ្ឋយតោកិច្ចយុត្តំ យតោចិញ្ញាណត្តិ តគកាចតោ "យតោចិញ្ញាណត្តិបិ ត ចុច្ចតី"តិ ព្ទយតេចត្តំ សារតេតំ "ត ហិ តំ ចិញ្ញាណំ យតតោ"តិអាឌិ ចុត្តំ៊ តោត យតោឆាតុយា តិប្បរិយាយតោ យតោចិញ្ញាណកិច្ចចិរហំតេច គស្សិតំ៊ គស្សតាឌីតំ បតាតិអាឌិតា អញ្ញាចិញ្ញាណចិតុរំ យតោឆាតុយា ច សកាចំ គស្សិតំ៊

យឌិ ឌតពសឌិសតា តាយ យហាចិបិតោស្ម ចិតក្កាឌីតំ សប្ខាសក្កប្បាឌិតា, តិទេហតុពតោ តិព្ទត្តាតំ តិទេហតុពាតំ, ក្ខហេតុពតោ តិព្ទត្តាតំ ក្ខហេតុពាតត្ថា កចតុ សប្ខាសក្កប្បាឌិតា, តិទេហតុពតោ បត តិព្ទត្តក្ខហេតុពាតំ ពឆត្តិ អាហ "តត្ត ហី"តិអាឌិ៊ តំទេសាតបតិតតា ត សិយា តស្សា អតាតត្តរត្តា៊ តតោ ឲច ហីតិអាឌិតា ចុត្តទេសាតបតិតំ ឲចាតត្តទេត ចចតេត សយត្តយតិ៊ យឌិ ចិឌ្ឍយាតាតយុំ យតោឆាតុអាឌីស្ម ចិតក្កាឌីតំ បច្ចាចិញ្ញាតោលាស្ម ចិយ អពលាត្សុបពការេចា, ឲចំ សតេត្ត បដ្ឋារេត ពធំ តោសំ ឈាតបច្ចយតាចចតំ៊ "អព្យាពតោ ឆតេប្ខា អព្យាពតស្ស ឆប្ខស្ស ឈាតបច្ចយេត បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា៊ ១.១.៣៨១), "ចិបិកាព្យាពតាតិ កិរិយាព្យាពតាតិ ឈាតក្កាតិ សប្បយុត្តកាតំ លត្ថាតំ ចិត្តសមុដ្ឋាតាតច្ចា រុបិតំ ឈាតបច្ចយេត បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា៊ ១.១.៣៨១) ហិ ចុត្តំ៊ បច្ចតឹយេបិ "អព្យាពតំ ឆប្ខំ បដិច្ច អព្យាពតោ ឆតេប្ខា ដ្ឋប្បជ្ជតិ ត ឈាតបច្ចយា, បច្ចាចិញ្ញាណសហិតំ ឲកំ លត្ថំ បដិច្ច តយោ លត្ថា"តិអាឌិតា (បដ្ឋា៊ ១.១.៥៤) បច្ចាចិញ្ញាណាតិ ឲច ដ្ឋត្ថដិតិ, ត យតោឆាតុអាឌីតីតិ អាហ "ឈាតបច្ចយកិច្ចយត្តតោ"តិអាឌិ៊ ត ហេតុ ឈាតក្កាតំ ពលចត្ខព្ទលការេចា អធិពតោ, អឆ ខោ ឈាតបច្ចយកាចយត្តត្តិ អធិប្បាយោ៊

໓໔໕. ສມານຈຕຸກ຺ກໍ ອນນ຺ຕຣປຈ຺ຈຍໍ ລຠິຕ຺ວາຕິ ທສ຺ສນາທິໂຕ ມໂນຘາຕຸຍາ ຈ ພລວກາເຣ ກາຣຓວຈນໍ. ຍຖາຣມ຺ມຓນ຺ຕິ ອາຣມ຺ມຓານຸຣູປໍ. ຍທິ ສມານນິສ຺ສຍຕາຍ ມໂນຘາຕຸໂຕ ພລວຕຣຕ຺ຕໍ ວິປາກມໂນວິຎ຺ຎາຓຘາຕຸຍາ ໂສມນສ຺ສສຫຄຕາຍ, ເວທນຏ຺ຐໍ ກຈໍ ປຏ຺ຐາເນ ເວທນຕ຺ຕິເກ ອນຸໂຍຄໍ ຍນສິ ກຕ຺ວາ ຕສ຺ສ ພລວກາຣໍ ສມ຺ປຏິຈ຺ຉິຕ຺ວາ ສນ຺ຕີຣຓາຍ ຕທາ ປວຕ຺ຕິວິເສສາ ນ ໂສມນສ຺ສເວທນຕ຺ຕິ ປຣິຫາເຣ ວທນ຺ໂຕ "ເວທນຏ຺ຐໍ"ນ຺ຕິອາທິມາຫ. ວິປາໂກ ວິຍ ອນຸປຈເຍນ ນ ໂຫຕີຕິ ສຕິ ສມຕ຺ຖຕາຍ ວິປາການໍ ອຸກເນ຺ຕນ ອາຣມ຺ມຓສາມຸກາຍຕາຍ ວຸຕ຺ຕໍ.

ອເຫຕຸກກຸສລວິປາກວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ອຏ຺ຐມຫາວິປາກຈິຕ຺ຕວຓ຺ຓນາ

໓໕໐. ວິປາກຘມ຺ມານໍ ກມ຺ມທ຺ວາຣໍ ວຸຕ຺ຕໍ ທ຺ວາຣກຖາຍໍ "ເຕກ຺ຂຸຍກກຸສລາກຸສເລ ອຸກ຺ຂຸຕີສຈິເຘາ ມໂນ"ຕິ (ຘ. ສ. ອຏ຺ຐ. ມໂນກມ຺ມທ຺ວາຣກຖາ). ປໂຍາເຄາຕິ ອຕ຺ຕາ ປເຣຫິ ຈາ ກເຕາຕ ວິຍ຺ຍາຫຕປໂຍາເຄາ. ກຸສລາກຸສລານິ ວິຍ ໂຍນັ ຕໍ ຕທາຣມ຺ມໍ ອນຸຕຕ຺ຖຸຕໍ. ປເຍປຕ຺ຕຍວິຕ຺ຕານໍ ອຍ຺ຍາຍຍ຺ຍພລວຖ຺ຍລກາຈວິຈາເຣນ ຖຸຕິຍເລຄ຺ຄາທີນຍ຺ປິ ໂສ ວິຈາຣິໂຕ ໂຫຕີຕິ "ອຸໂຕປຸ ພລວໍ ຖ຺ຍລປ຺ປ ວິຈາເຣຕຸ"ນ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ຍຖາ ສາລິອາທີນໍ ຊທ຺ທຸຖ຺ຖຸຍິວເສນ ຕິລາທີນໍ ອທີຫຣລາທີຫຣລວເສນ ຈຸຕອາທິອວເສສປຈ຺ຈຍານໍ ວິປຕ຺ຕິສມ຺ປຕ຺ຕິວເສນ ຈ ຜລວິເສສນິໂຍາເຄາ, ເອວໍ ກມ຺ມສ຺ສ ສຸກຕິທຸກ຺ກຕິວເສນ ອວິສຸທ຺ຘວິສຸທ຺ຘປໂຍາຄວເສນ ຈູປປຕ຺ຕິຍາ ວິປຕ຺ຕິສມ຺ປຕ຺ຕິວເສນ ຈ ວິວິຘຜລຕາຍ ປຣິລຍນ຺, ເອຈເຍວ ກິຍທ຺ສ຺ສກາລິທີສຸ ທີຊານໍ ຜລວິເສສປໂຍາເຄາ ວິຍ ຕໍຕໍກາລວິເສເສນ ກມ຺ມສ຺ສ ຜລວິເສສປໂຍາເຄາ ໂຫຕີຕິ ອາຫ "ກາລວເສນ ປຣິລຍຕີ"ຕິ. ສຸກ຺ເຂາລິຕປຈ຺ຈຍານຕ຺ຕິ ກມ຺ມວິເສສປຣິກາວິຕສຕ຺ຕານຸປຍ຺ຕຕາຍ ສຸກ຺ເຂາລິຕານໍ ອາຍຸວິເສສເຫຕຸກາວຍາຫ ສຸກ຺ເຂາລິຕວເສນປິ ວຍ຺ຍາທິວິເສສທສ຺ສນໂຕ, ເຍນ "ປິຕ຺ຕໍ ອາການໍ ປຸເຕ຺ຕາ ອນຸວິທຫຕີ"ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ. ຕໍຍຸລກາລນ຺ຕິ ອປ຺ປາຍຸກໍສຈຕ຺ຕນິຍກມ຺ມຸລກາລໍ. ອາຫາຣາທີຕິ ອາທິ-ສທ຺ເທນ ວິສຸປກ຺ກມາທເຍາ ປຣິຄ຺ຄຍ຺ຫາຕິ.

ວິປາກຸທ຺ທາຣກຖາວຓ຺ຓນາ

ຍໂຕ ຕິເຫຕຸກາທິກມ຺ມໂຕ ຍສ຺ມິຍ຺ຍາ ທາເນຕິ ປຏິສນ຺ຘິອາທິຏ຺ຐາເນ, ສຸກຕິທຸກ຺ກຕິຍໍ ຈາ ຕິເຫຕຸກໂຕ ທ຺ວິເຫຕຸກໍ ອຕິຍ຺ເຍຕ຺ຕາ ປຏິສນ຺ຘິຍ຺ຐິ ອທິປ຺ປາເຍາ ປຈຕ຺ຕິວິປາກໍ ປນ ຕິເຫຕຸກໂຕ ທ຺ວິເຫຕຸກມ຺ປິ ທຸຍ຺ຸຕິ ອິຈ ຕຖາ ຫິ ຈກ຺ກຕິ ອຏ຺ຐກຖາຍໍ "ຍໍ ປຸຣິມາຍ ເຫຕຸກິຕ຺ຕນລທ຺ທຽາ ນ ຍຸຊ຺ຊຕີ"ຕິ (ຘ. ສ. ອຏ຺ຐ. ໓໕໐).

ເຍ "ຕເວ຺ຣຈ ກມ຺ມສ຺ສ ວິປາກາຈເຣເຣຕາ"ຕິ, "ອຸກປຸປຸ ຍທິຕ຺ວານ, ອຕີຕີ ກປ຺ເປາຊິເຍາ (ເຖຣິກາ. ໕໔). ຖກ຺ຕີ ນາຄິຍາຕາຍີ"ຕິ (ອປ. ເຖຣ ໑.໓໔.໔໓) ຈ ອຸຈຍາທິຈຈນສ຺ສ ອທິປ຺ປາຍໍ ອວາຕນ຺ຕາ "ກິ ນຸ ເອາ ອຸເກນປິ ກເມຸນ ອເນກາ ປຏິສນ຺ຘິ ໂຫຕີ"ຕິ, "ທິນ຺ຍາ ກຸຍາເຣ

សតបុញ្ញលក្ខណ”ន្តិអាទិវចនស្ស (ទី. និ. ៣.២០៣) អត្ថំ អសល្លក្ខេន្តា “កិន្នុ ខោ នានាកម្មេហិ ឯកា បដិសន្ធិ ហោតី”តិ សំសយបក្ខន្ទា, តេសំ វិមតិច្ឆេទនាយ “ឯកស្មា ឯកា, អនេកស្មា ច អនេកា បដិសន្ធិ ហោតី”តិ វិនិច្ឆិនិត្វា កម្មបដិសន្ធិវវត្ថានតោ សារេតព្បញ្ញា វិបាកុទ្ធារកថាយ ធម្មសង្គហកថាវណ្ណនាយ សង្គហិត្តា អាហ “កម្មវសេន...បេ... ទស្សេតុ”ន្តិ. បដិសន្ធិជនកកម្មវសេន បដិសន្ធិវិបាកោ ឯវ អលោកលោកាទិភេទភិន្នោ អាទិត្តោ ហោតីតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ. តថា ហិ វុត្តំ “សោ បន កម្មេន ជនិតបដិសន្ធិវសេន និព្ពត្តោ លព្ភតិ ហោតី”តិអាទិ. ឯត្ថ ច លោកិយវសេន, ឱឃ, យោគ, លោកិយឱឃ, លោកិយយោគ, ឱឃយោគ, លោកិយឱឃយោគវសេនាតិ តយោ ឯកកា, តយោ ទុកា, ឯកោ តិកោតិ លោកាទិនិស្សិតវសេន អកុសលបក្ខេ សត្ត ធម្មា. តថា កុសលបក្ខេ អលោកាទិនិស្សិតវសេនាតិ វុត្តំ ធម្មា លព្ភន្តិ.

តត្ថ “អលោកិយឱឃានិយោគា, អលោកាឱឃយោគា, អលោកិយឱឃានិយោគា ធម្មច្ឆន្ទា”តិ អាការេហិ កុសលបក្ខេ ទុតិយតតិយបញ្ចមេហិ ឱឃាសុស្សិយោគុស្សិឱឃយោគុស្សិធម្មា គហិតា. តថា អកុសលបក្ខេ “លោកាឱឃយោគា, លោកិយឱឃានិយោគា, លោកាឱឃានិយោគា ធម្មច្ឆន្ទា”តិ អាការេហិ ទុតិយតតិយបញ្ចមេហិ អឱឃាសុស្សិអយោគុស្សិអឱឃានិយោគុស្សិធម្មា គហិតាយេវាតិ អកុសលកុសលបក្ខេ តយោ តយោ ធម្មេ អនន្តរេ ករិត្វា អដ្ឋេវ ធម្មា ទស្សិតា. យេ បន ន្កយេសំ វោហារិស្សិតាវសេនេវ លោកាលោកុស្សិធម្មាទយោ អបរេ ឯកូនបញ្ញាស ធម្មា ទស្សិតព្ពា, តេ អសម្មុវតោ ឯវ ន ទស្សិតា. ន ហិ ឯកស្មិំ សន្តានេ អត្ថេន អវិត្ថារេ លោកិកា ធម្មា អលោកិកា វាតិ យុជ្ជតិ. បដិបក្ខតោយេវ ហិ ឯតេសំ ធម្មច្ឆន្ទលក្ខណា, សហជាតាភាវតោ វា. តេសុ លោកិស្ស តាវ បដិបក្ខតោ អលោកេន អភិក្ខិតាយ ធម្មវការតោ, តថា ឱឃយោគាគំ អឱឃានិយោគេហិ. អលោកាទីនំ បន លោកាទិអភិកវតោ សព្ពេសព្ពា សយាភជាតិយំ សមភិក្ខយ បវត្តិវសេនេវ សហជាតាភាវតោ ធម្មវការតោ. តេន វុត្តំ អដ្ឋកថាយំ “លោកិកា ធម្មា, អលោកិកា យន្តា, អឱឃានិយោគា ធម្មច្ឆន្ទា, ឱឃយោគា យន្តា”តិ. សោ ច តេសំ យន្តធម្មវការតោ បុរិមុបតិស្សយតោ អាវយស្ស បរិការិតតាយ វេទិតព្ពោ. ឯត្ថ ច បច្ចេកុតិយេហិ, សព្ពបច្ចេយេហិ វា ធម្មេហិ តិហេតុកកម្មុនា បដិសន្ធិបវត្តិវសេន តិហេតុកវិបាកោ, ទ្វីហិ តិហេតុកទុហេតុកកម្មុនា យថាសម្ភវំ បដិសន្ធិបវត្តិវសេន ទុហេតុកាហេតុកវិបាកា ទស្សិតាតិ អយម្បិ វិសេសោ វេទិតព្ពោ.

ទ្វាទសាតិ វិបាកុទ្ធារវាតិកាយំ. តេន ហេតុកិត្តកំ វិសេសេតិ. ឧក្កដ្ឋាទិវិបត្តិគិរិត្តំ ហោតេហា, សព្ពាកុសលំ វា. យំ បន វុត្តន្តិ សម្ពន្ធោ. តេន បដិសម្ភិទាយម្បិ អត្ថតោ. កតិសម្បត្តិយា សតិ ទាតព្ពបយោគេ បដិសន្ធិវិធិបរាយណតព្ពោ. អញ្ញត្ថាតិ តិកត្តិបដិសន្ធិក្ខណេសុ កម្មុសរិក្ខកោតិ ទ្វាទស ឧតិសយោ សរិក្ខការតោ អធិប្បេតោតិ ទដ្ឋព្ពោ. ទ្វាទសា តិហេតុកទុហេតុកាបិ អញ្ញមញ្ញំ សរិក្ខាយេវាតិ ទស្សិតមេវន្តិ. វក្ខុវិញ្ញាណាទីនីតិ ឯត្ថ បញ្ចវិញ្ញាណានិ វិយ អបុព្ពតិស្សយបវត្តីនិ វិជាតតវិសេសសហិតា ច យតោ ឆាតុ ទ្វដ្ឋាទិកាកុហនោ ន សម្ពាតិ “បាកដាវេយ្យា”តិ ន វុត្តា, អាទិ-សទ្ទេន វា សង្គហិតា. តកាលុម្មបច្ចយន្តរជនកតាតិ តកាលុម្មស្ស បច្ចយភូតសកលជនកបច្ចត្តិសហិតេន. យំ សន្ធាយ “ទ្វាទស បរិបក្កត្តា អាយតនានំ”ន្តិ វុត្តំ. អញ្ញាការេនាតិ អញ្ញន្ធិបវត្តិការេន.

អកុសលេហីតិ ធម្មាកុសលេហិ។ អារម្មណបច្ចយាទិ អារម្មណភូតា បច្ចយា។ ន ហេតុ អហេតុបច្ចយេ។ នោបិ យោជនាទេសា លព្ភេយ្យាតិ យទិ ចោទកស្សបិ អារម្មណបច្ចយោ សិយា, យថា "សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណបច្ចយា ន (បដ្ឋា. ១.១.១) ហេតុបច្ចយា"តិ (បដ្ឋា. ១.១.១៣) អនុលោមបច្ចនីយេ, បច្ចនីយានុលោមេ ច "សុខា... បេ... ន ហេតុបច្ចយា អារម្មណបច្ចយា"តិ ច វុត្តំ ហសិតុប្បាទចិត្តវសេន, ឯវំ ចោទកវសេន "អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ចា"តិអាទិនា បុព្វេ វុត្តនយេន បរិហារោ សិយា, តថា ច សតិ ចារិត្តវសេន គហិតាយំ "អារម្មណបច្ចយា ន ហេតុ ធម្មេ ន ហេតុបច្ចយា អារម្មណេន ធម្មេ"តិ ច វត្តព្ពំ សិយា, ន បន វុត្តំ, តស្មា ន លព្ភេយ្យាយំ យោជនាទេសាតិ អធិប្បាយោ។

ចោទកស្សបិ យទិ អារម្មណបច្ចយោ សិយា, ទុតិយយោជនាទេសេ អត្ថតោ ឯវ តតិយចតុត្ថយោជនាទេសុបិ សិយា, តថា សតិ អត្ថតាបិ កុសលាកុសលានំ សិយា។ ន ហិ...បេ... អវុត្តា អត្ថិ "បុរិមា បុរិមា កុសលា ធម្មា"តិអាទិនា អនន្តរតោ វុត្តត្តា។ ចោទកស្ស...បេ... អវុត្តា "អញ្ញាណតោ ធម្មា កុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ។ អកុសលស្ស...បេ... បច្ចយោ"តិ វេទនាការតោ។ ន កេវលំ អវុត្តា, អថ ខោ កុសលំ...បេ... បដិក្ខិត្តាវ។ អថាបិ សិយាតិអាទិ ហេតុយោជនត្តយេវ វុច្ចតិ។ អព្យាកតវេទនានំ ឯវ អារម្មណបច្ចយការស្ស ទស្សនតោ "អព្យាកតវេទនានំ វសេនា"តិ វុត្តំ។ ឯវំ "អារម្មណេ បច្ចយេន បច្ចយោ"តិបិ វត្តព្ពំ សិយា, អព្យាកតវេទនាវសេនាតិ អធិប្បាយោ។ អភិក្កន្តាទិកស្ស ចាតិ ច-សទ្ទោ អភិក្កន្តវេទនស្ស ចាតិ សម្បិណ្ឌនត្ថោ។ វេទនាត្តិកេបិ ចោទកស្ស អារម្មណបច្ចយត្តស្ស អភាវាតិ យោជនា។ កុសលត្តិកាទីសុ យថាលព្ភមានវិញ្ញាណវសេនបីតិ សម្បិណ្ឌនត្ថោ បិ-សទ្ទោ។ គហិតាយ ការណភូតាយ គហិតាយ តិទ្ធាទិយាកាយ សតិ គហិតាយ ចា អត្ថតោ ទុតិយា យោជនា វិភាវិតាតិ អារម្មណបច្ចយត្តាការា វេទនាទ្វារេ ជាតំ ន យុជ្ជតិ។ ន ហិ វិនា អារម្មណំ វេទនប្បវត្តិ អត្ថីតិ អធិប្បាយោ។

អបិច "យំ វេទនាការប្បត្តំ, តំ លិង្គមុលកវុត្តបុព្វំ ឋិយា"តិ (ធ. ស. អដ្ឋ. ៤៩៩) វចនតោ អនុបដ្ឋិតមូលកំ បវត្តនាកស្ស ចោទកស្ស កិរិយការោ ន សិយា, វុត្តញ្ច "យស្មិំ សមយេ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា ឧបេក្ខាសហគតា"តិ, តស្មា "វេទនាទ្វារេ ឋត្វាតិ វេទនាយ ឧប្បជ្ជនទ្វារេ ឋិតត្តំ បវត្តិត្វា, ន វេទនាការេនា"តិ, "អារម្មណំ លភិត្វាតិ ច អារម្មណំ វិយ អារម្មណ"ន្តិ វុច្ចមានេ ន កោចិ វិរោធោ, វិបាកស្ស បន សតោ ឋិតត្តំ បវត្តិយេវ អារម្មណសភាវតោ។ វិបាកតាយ ហិ វិញ្ញត្តិសមុដ្ឋាបកត្តាភាវស្ស វុច្ចតិ។ វិបាកេបិ វេទនំ វិយ អនេកគ្គត្តំ អប្បវត្តិយា វុត្តត្តា ន និប្បរិយាយតោ អារម្មណបច្ចយការេន បវត្តេយ្យាតិ ន លព្ភតិ បរិហារោ អារម្មណត្តំ វុត្តំ, អដ្ឋកថាយំ បន បរិយាយតោ វុត្តំ យថា "ផលចិត្តេសុ មគ្គំ មគ្គបរិយាបន្ន"ន្តិ។ អយមេត្ថ អត្ថយោជនា។ អយម្បិ បរិហារោ អវិចារិតត្តា សារតោ ឧបបរិក្ខិតព្ពោ។

ឯវញ្ច កត្វាតិ ចោទកាវជ្ជនានំ អនន្តរការណតោ "អាវជ្ជនា"ត្វេវ វុត្តំ, ចោទកទ្វារេបីតិ អធិប្បាយោ។ តស្មាតិ យស្មា ចោទកំ អាវជ្ជនាយេវ អត្ថតោ ឧបេក្ខាសហគតាហេតុកកិរិយមនោវិញ្ញាណធាតុការតោ, តស្មា។ តំ អាវជ្ជនា វិយ សតិ ឧប្បត្តិយំ កាមាវចរកុសលាកុសលកិរិយវេទនានំ ឯកន្តតោ អនន្តរបច្ចយការេន វត្តេយ្យ, តតោ អញ្ញថាតិ អធិប្បាយេន "ចោទកតោ"តិអាទិមាហ។ ចតុន្នំ បុព្វាបរកាលានន្តរចលិតេសុ បត្តិក្ខណចេកាយ ចតូហិបិ វេទនាហិ ឧប្បជ្ជេយ្យន្តិ អធិប្បាយេន វុត្តំ។

អយមេតស្ស សការេចាតិ អារម្មណមុខេនបិ ចិត្តនិយាមំ ទស្សេតិ។ យថាបិ “ឧចតាបរិបុរិយា…បេ… យុត្តោ”តិ វុត្តំ, “អាចជ្ជភាជិតំ បច្ចយោ កចិតុំ ត សក្កោតី”តិ បត វុត្តត្តា ចិត្តប្បចត្តិចសេត បឆមយោឈចារទោ ឲតស្ស ត កោចិ ចិសេសោ។ តេតេតចាហ “អយម្បិ… បេ… ទេតន្តោ”តិ។ បដិសន្ធិចិត្តេយេច បចត្តិយំ “កចក្ក”ន្តិ វុច្ចមាតេ ត តស្ស ហេតុចសេត ភេទោតិ “សហេតុកំ កចក្កំ អហេតុកស្ស កចក្កស្ស អតន្តរបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.១.១០១) ត សក្កា ចត្តុំ, វុត្តញ្ច, តស្មា សហេតុកំ កចក្កន្តិ តទារម្មណំ វុត្តន្តិ ចិញ្ញាយតិ។

សការេចកិច្ចេហិ អត្តនោ ផលស្ស បច្ចយការេចា, សការេចកិច្ចានំ ចា ផលភូតានំ បច្ចយការេចា សការេចកិច្ចបច្ចយការេចា។ អប្បដិសិទ្ធំ ទដ្ឋព្ពន្តិ “ទុហេតុកេសោមនស្សសហគតអសង្ខារិកឧចតាចសានេ ឲចា”តិ ព្ពមស្ស អត្ថស្ស អតធិប្បេតត្តា។ យថា ច អហេតុកទុហេតុកបដិសន្ធិកានំ តិហេតុកឧចតាចសានេ អហេតុកទុហេតុកតទារម្មណំ អប្បដិសិទ្ធំ, ឲចំ តិហេតុកបដិសន្ធិកស្ស តិហេតុកឧចតាតន្តរំ ទុហេតុកតទារម្មណំ, ទុហេតុកបដិសន្ធិកស្ស ច ទុហេតុកាតន្តរំ អហេតុកតទារម្មណំ អប្បដិសិទ្ធំ ទដ្ឋព្ពំ។ “តិហេតុកកម្មំ តិហេតុកម្បិ ទុហេតុកម្បិ អហេតុកម្បិ ចិបាកំ ទេតី”តិ (ធ. ស. អដ្ឋ. ៤៩៨) ហិ វុត្តំ។ បរិបុណ្ណចិបាកស្សាតិ ព្ពមិតាបិ តិហេតុកឧចតទោ យថាវុត្តតទារម្មណស្ស អប្បដិសិទ្ធំយេច សាទេតិ។ ត ហិ បច្ចយន្តរសាមគ្គិយា អសតិ តទារម្មណំ សន្តាំ អចិបច្ចន្តំ កម្មំ បរិបុណ្ណចិបាកំ ហោតីតិ។ មុខតិទស្សតមត្តមេច យថាវុត្តតទារម្មណប្បចត្តិយា អចិភាចិតត្តា។ តិហេតុកាឌិកម្មស្ស ហិ ស្ពណ្ណស្ស តិហេតុកកម្មស្ស សោឡអស, ព្ពតទស្ស ទ្វាទស, ស្ពណ្ណស្សេច ទុហេតុកកម្មស្ស ទ្វាទស, ព្ពតទស្ស អដ្ឋាតិ ឲចំ សោឡអសចិបាកចិត្តាជិតិ សោឌេតព្ពានិ។ តស្មាតិ យស្មា បរិបុណ្ណចិបាកស្ស បដិសន្ធិឧតកកម្មស្ស ចសេត ចិបាកចិកាចតាយ មុខតិទស្សតមត្តមេចេតំ, តស្មា។

ឲចញ្ច កត្វាតិ ភាភាកម្មតោ តទារម្មណប្បត្តិយំ ព្ពតោ អញ្ញថាបិ សម្ភចតោតិ អត្ថោ។ “ស្ពេបក្ខា…បេ… ស្ពប្បជ្ជតី”តិ ឲត្ថ កេត កិច្ចេត ស្ពប្បជ្ជតីតិ? តទារម្មណកិច្ចំ តាច ត ហោតិ ឧចតារម្មណស្ស អភាលម្ពណតោ, ភាបិ សន្តីរណកិច្ចំ តថា អប្បចត្តតោ, បដិសន្ធិទុតិយុ ចត្តព្ពមេច តត្ថិ, បរិទេសសតោ កចក្កកិច្ចន្តិ យុត្តំ សិយា។ ត ហិ បដិសន្ធិភូតំយេច ចិត្តំ “កចក្ក”ន្តិ វុច្ចតីតិ។

តត្ថិតត្ថិ អាបាថកតចិសយតិត្ថំ អាចជ្ជតត្ថិ សម្ពន្ធោ។ អញ្ញស្ស ចិយ បឆមជ្ឈានាទិកស្ស ចិយ។ ឲតស្សបិ សាចជ្ជតតាយ កចិតព្ពន្តិ អធិប្បាយោ។ អតទត្វាតិ ឲត្ថ តំ-សម្ពេត តិទេឃំ បច្ចាមសតិ។ ស្ពប្បត្តិយាតិ ស្ពប្បត្តិតោ។ តត្ថ តេចសញ្ញាតាសញ្ញាយតតំ។ តស្ស តិទេឃស្ស។ តថា ច ស្ពប្បជ្ជតីតិ “អតន្តរបច្ចយោ ហោតី”តិ បឆស្ស អត្ថំ ចិចរតិ។ យថាវុត្តា វុត្តប្បការា។ ចេចាតំ ទុតិយមគ្គាជិតំ ឋុទេចារិកតោរាណំ។ ឲតេសន្តិ អរិយមគ្គចិត្តមគ្គាតន្តរផលចិត្តាតំ។ ឲតស្សាតិ យថាវុត្តចិបាកចិត្តស្ស។

ស្ពបតិស្សយតោ តស្សេច ចក្កុចិញ្ញាណាជិចិបាកស្ស ទស្សតត្ថំ ចក្កុជិតំ ទស្សតាជិអត្ថតោ ទស្សតាជិផលតោ, ទស្សតាជិប្បយោឌតតោ ចា។ បុរិមចិត្តានិ អាចជ្ជតាជិនិ។ ចត្តន្តរទហិតទេត្តេ ទស្សេតព្ពេ ចត្តន្តទេ ចិយ អារម្មណន្តទេបិ ត ចត្តតីតិ “ចត្តារម្មណន្តទហិត”ន្តិ វុត្តំ។

យជិ ចិបាកេត កម្មសរិក្ខេតច កចិតព្ពំ, ឲចំ សតិ ព្ពមម្បិ ចាទេ អហេតុកចិបាកានំ អសម្ភចា ឲច សិយា ទេតំ អកម្មសរិក្ខកត្តាតិ

ក្តាយយត្វំ យតសិ ពត្វា អាហ “អទេហត្យកាត់ បភា”តិ៍ អកិតិបិពយត្តត្តិ បញ្ចាត្តិ ចិញ្ញាណាត់ កិច្ចយាហ៍ ទេព ហិ អាបិធការទេតស្ស ទ្វបិឌីស្ស អកិតិបិពតយទេត្តតេច ចត្តត្តិ៍ អាឌិ-សទេត្តុត សយ្យជិដ្ឋតាឌីតិ សក្កណ្យាតិ៍ ក្យុសលេស្ស ក្យុសលិក្យុសលកិរិយេយស្សបិ ចា ចិឌ្ឍយាតា

សសញ្ញារិកាសញ្ញារិកពតា អញ្ញាយញ្ញា អសរិក្កុត្តា បហាតាចដ្ឋាតទេតា ច ចិទ្ធុត្តា ចិយាតិ ចិបិទេកស្ស សា ពគត្យក្យុលិ សិយា, សា បត យ្យលិការទេចត ត ស្សប្យតិឌ្ជីពាត់ សចិសយាកិតិបតតយត្តាឌិច្ចត្តិត់ តត្តិតិ ចុត្តិ “ត សសញ្ញារិកចិទ្ធុទេត្តុ”តិអាឌិ៍ ដ្ឋកទេយតបិ ទេពរំ តិន្តាត្តិ អត្យឌាតាតិ យធា “ពដត្តាទ្វបិត”ត្តិ អឌិប្បារេយា៍ “ចិបិពឆយ្យឆទេយ្យា ចិបិពស្ស ឆយ្យស្ស អារទេយ្យលាបច្ចទេយត បច្ចទេយា៍ ចិបិពឆយ្យឆទេយ្យ លទេត្តុ អតិច្ចទេតា ទុក្ខទេតា អតត្តទេតា ចិបស្សតិ, អស្សាទេតិ អកិតត្ទតិ, តំ អារទេក្ក ទាទេកា ដ្ឋប្បជ្ជតិ, ទេតាយតស្សំ ដ្ឋប្បជ្ជតិ, ក្យុសលិក្យុសល តិទ្ធុទេត្តុ”តិអាឌិតា (បដ្ឋា៍ ១៍១៍៥១) ចិបិពត្តិទេក ចិយ សិយា ក្យុសលត្តិទេកបិ បិញ្ច្រូតិ ពត្វា “ក្យុសលត្តិទេក ចា”តិអាឌិ ចុត្តិ៍ ពត្វ ហិ “ក្យុសទេលិ ឆទេយ្យា អញ្ញាពតស្ស ឆយ្យស្ស អារទេយ្យលាបច្ចទេយត បច្ចទេយា”តិ ដ្ឋិសិត្វា “ទេសក្ខា ចា ប្សុត្តជ្ជតា ចា ក្យុសលំ អតិច្ចទេតា ទុក្ខទេតា អតត្តទេតា ចិបស្សន្តិ, ក្យុសទេល តិទ្ធុទេត្តុ ចិបិទេកា ពគារទេយ្យលាតា ដ្ឋប្បជ្ជតិ, ក្យុសលំ អស្សាទេតិ អកិតត្ទតិ, តំ អារទេក្ក ទាទេកា ដ្ឋប្បជ្ជតិ, ឌិដ្ឋិ, ចិចិកិច្ឆា, ដ្ឋទ្ធច្ចំ, ទេតាយតស្សំ ដ្ឋប្បជ្ជតិ, អក្យុសទេល តិទ្ធុទេត្តុ ចិបិទេកា ពគារទេយ្យលាតា ដ្ឋប្បជ្ជតី”តិ ចុត្តិ៍ អចិឌ្ឍយាតត្តា ឲច អចធតត្តិ អឌិប្បារេយត ពត្វ យុត្តិ ឥស្សតិ “ចិប្បារិកឌីក្យ”តិអាឌិតា៍

ឲត្វ ទេពធិ “លញ្ជអក្កុទេបក្ខាចទេតាបិ កិរិយយយចិត្តតាយ កិរិយដចតស្ស ចិប្បារិកកិរិយការទេធា ត សក្កា តិទេសទេតុត្តិ តិឥស្សតការទេចត បណ្ណុបុដយុបតីតំ អសយាត់៍ កិរិយដចតាតត្តុទំ ពគារទេយ្យលាកាចស្ស បិញ្ចក្ខយំ អចធតយ្យិ អការណំ លក្ខយាតស្សបិ ពត្វធិ ទេពតធិ អឌិប្បារេយត អចធតទេតា៍ ពធា ហិ ឆយ្យសក្កទេហ អក្យុសលតិទ្ធុទេស លក្ខយាទេតាបិ អឌិបតិ ត ចុទេត្តា, ពស្វា កិរិយដចតាតត្តុទំ ពគារទេយ្យលាការទេធា ឌីយំសិពទេត្តា”តិ ចតត្តិ៍ សតិបិ កិរិយយទេត្ត សត្តុត្វ ពាឌីកាចប្បត្តាត់ ពីណាសចាត់ ដចតឌិត្វំ ត ក្តាពទេទរំ ចិយ ចិប្បារិកំ, សត្តុសកាចពាយ បត សត្តិសិត្តុទរំ សិយាតិ ពស្ស បណ្ណុបុដ ឥស្សិពំ៍ ឆយ្យសក្កទេហ អក្យុសលតិទ្ធុទេស អឌិបតិទេតា ចិយ បដ្ឋាទេត កិរិយដចតាតត្តុទំ ពគារទេយ្យលាស្ស លក្ខយាតស្ស អចធទេត ត កិច្ចិ ការណំ ឌីស្សតិ៍ ពធា ហិ ចុត្តិ ពត្វ អដ្ឋកធាយំ “ទេហដ្ឋា ឥស្សិពតយត្តា”តិ (ឆ៍ ស៍ អដ្ឋ៍ ៣១៥)៍ ត ទេចត្វ ឥស្សិពតយត្តាតិ សក្កា ចត្វំ ចិបិពឆយ្យឆទេយ្យហិ ក្យុសលិក្យុសទេលហិ អតំសកាចាត់ តយឥស្សតស្ស អយុជ្ឈយាតពត្តា៍ អបិធ ពត្វ ឌីយំសាយ ទេពស្សធិ សទេត្តាសញ្ញា អឌិបតីត់ អកាចទេតា ឲពទេសំ ទេឥសត់ ឥស្សត្វំ “ដ្ឋទ្ធទេជា”តិ ច សក្កា ចត្វំ, ក្តាឆ បត ត ពាឌីសំ អចធទេត ការណំ លក្ខតីតិ “អចធទេត ការណំ តត្ថិ”តិ ចុត្តិ៍

អឌិប្បារេយតាតិ អក្យុសលិតត្តុទំ សទេហត្យកពគារទេយ្យលំ តត្តិតិ ពស្ស ទេធទេស្ស យតិយត្តត្តិ ឥស្សតិ៍ “ក្យុសលិក្យុសល តិទ្ធុទេត្តុ សទេហត្យទេកា ចិបិទេកា ពគារទេយ្យលាតា ដ្ឋប្បជ្ជតី”តិ (បដ្ឋា៍ ១៍១៍៥០) ចធតទេតា បត អក្យុសលិតត្តុទំ សទេហត្យកពគារទេយ្យលយ្យិ ចិឌ្ឍតិទេយធាតិ ដ្ឋប្បត្តិ ចតត្តស្ស យុត្តក្កហណចទេសតាតិ អឌិប្បារេយា៍

ត ឲត្វ ការណំ ឌីស្សតីតិ ឲទេពត តិទេហត្យកដចតាតត្តុទំ តិចិឆយ្យិ ពគារទេយ្យលំ យុត្តត្តិ ឥស្សតិ៍ ទេយត អឌិប្បារេយតាតិ បឆយទេធទេត ពាច ឲទេពត ពយ្យតា អទេតពពគារទេយ្យលំ តិន្តាត្តយាត់ ពយ្យចិទេសសាកាចា តំតំដចតសញ្ញាតបច្ចយចិទេសទេសត ចិសិដ្ឋំ ទេហាតីតិ ក្តាយិតា អឌិប្បារេយត ដចតចទេសត ពគារទេយ្យលាស្ស សសញ្ញារាឌិចិឆាត់ ចុត្តិ, ចិបិទេកត តាយ ពយ្យសរិក្ខុត កចិតត្វា, ត ពយ្យចិទ្ធុសការទេធា៍ អញ្ញាធា អតិដ្ឋប្បសញ្ញា

សិយាតិ ឯវមធិប្បាយេន ទុតិយភេទោ។ កម្មវសេន តទារម្មណវិសេសំ អាហ។ ពាលស្ស ឧប្បន្នាទិទុគ្គតិវិបត្តិនិមិត្តបដិបន្នតា វិយ សុគតិវិបត្តិនិមិត្តបដិបន្នតាបិ សិយាតិ យញ្ញាយតោ តតិយភេទោ។ “តិហេតុកកម្មុនា ទុហេតុកបដិសន្ធិំ នានុជានាតី”តិ ឋមិតា នយេន តេសុ វាទេសុ អធិប្បាយាវិរោធវសេន យុត្តំ គហេតព្វំ។ មហាបករណេ អាគតបាឡិយាតិ “សហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ៣.១.១០១) ឋមស្ស វិកេខ្ក “សហេតុកំ ខន្ធំ អហេតុកស្ស ខន្ធស្ស អនន្តរបច្ចយេន បច្ចយោ, សហេតុកា ខន្ធា វុដ្ឋានស្ស អនន្តរបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ឯវមាទិនា បដ្ឋានេ សហេតុកទុកាទីសុ អាគតបាឡិយាតិ អត្ថោ។

កាមាវចរកុសលវិបាកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

រូបាវចរារូបាវចរវិបាកកថាវណ្ណនា

៤៩៩. តស្មិំ ខណេ វិជ្ជមានានំ ផស្សាទីនន្តិ ឯតេន វិបាកញ្ញាណេ ទុក្ខាបដិបទាទិកាវស្ស អវិជ្ជមានតំ ទស្សេតិ។ ន ហិ កុសលញ្ញាណំ វិយ វិបាកញ្ញាណំ បរិកម្មវសេន និព្ពត្តតីតិ។ ន ចេត្ថ បដិបទាភេទោ វិយ កុសលានុរូបម្បិ វិបាកស្ស អារម្មណភេទោបិ ន បរមត្ថតោ សិយាតិ សក្កា វត្តុំ ឯកន្តេន សារម្មណត្តា អរូបធម្មានំ វិបាកស្ស ច កម្មនិមិត្តារម្មណតាយ អញ្ញថាបិ វិជ្ជមានត្តា។ នានាក្ខណេសុ នានាធិបតេយ្យត្តិ “យស្មិំ ខណេ យំ ឈានំ យទធិបតិកំ, តតោ អញ្ញស្មិំ ខណេ តំ ឈានំ ឯកន្តេន តទធិបតិកំ ន ហោតី”តិ កត្វា វុត្តំ។ វត្តញ្ញាណស្សេវាតិ ច បដិបទា វិយ អធិបតយោ ន ឯកន្តិកាតិ ឥមមេវត្ថំ ទស្សេតិ។

រូបាវចរារូបាវចរវិបាកកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

លោកុត្តរវិបាកកថាវណ្ណនា

៥០៥. តណ្ហាវិជ្ជាទីហិ អាហិតវិសេសំ លោកិយកម្មំ វិបាកុប្បាទនសមត្ថំ ហោតិ, ន អញ្ញថាតិ វុត្តំ “តណ្ហាទីហិ អភិសង្ខត”ន្តិ។ សុទ្ធស្សាតិ សុញ្ញតាប្បណិហិតនាមរហិតស្ស។ យោ សុទ្ធិកបដិបទាយ វិភាវិតោ, យោ ច សុត្តន្តបរិយាយេន អនិមិត្តោតិ វុច្ចតិ។ តេនេវាហ “អនិច្ចានុបស្សនានន្តរស្សបិ មគ្គស្សា”តិអាទិ។ វុដ្ឋាន…បេ… ខេមោ ហោតិ មគ្គាគមនវសេនាតិ អធិប្បាយោ។ “មគ្គានន្តរផលចិត្តស្មិំយេវា”តិ វចនំ អបេក្ខិត្វា “សុញ្ញតាទិនាមលាភេ សតី”តិ សារង្គំ អាហ។ អនិមិត្តនាមញ្ច លភតិ មគ្គាគមនតោ ផលស្ស នាមលាភេ វិសេសាការតោតិ អធិប្បាយោ។ តាទិសាយ ឯវាតិ យាទិសា មគ្គេ សទ្ធា, តាទិសាយ ឯវ ផលេ សទ្ធាយ។

៥៥៥. “កតមេ ធម្មា និយ្យានិកា? ចត្តារោ មគ្គា”តិ វចនតោ (ធ. ស. ១២៩៥, ១៦០៩) និយ្យានិកបទនិទ្ទេសេ ច “ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកោ”តិ (ធ. ស. ១៦១០) វុត្តត្តា ន និប្បរិយាយេន ផលំ និយ្យានសភាវំ, និយ្យានសភាវស្ស បន វិបាកោ កិលេសានំ បដិប្បស្សទ្ធិប្បហានវសេន បវត្តមានោ បរិយាយតោ តថា វុច្ចតីតិ អាហ “និយ្យានិកសភាវស្សា”តិអាទិ។ បច្ចង្គិកោ ចាតិ ឯតេន

យក្កិចកេ្ក សន្តុចារេរសុបិ ឋលស្ស យក្កបរិយារេយា អាកេរតាតិ ឌេស្សតិ៉ តត្ថ ហិ អរិយយក្កូលេហ ចិន្តយាភាសុបិ ចិរេតីស្ តឌេចសិដ្ឋាគំ

បញ្ចាត្ត កាទាបកក្កាគំ អតិទេកកិច្ចតាឌេស្សគត្ថំ បិឡូក្ខយំ បញ្ចក្កិកោបិ យកេ្កា ក្តូេដៃតិ៉ ឲចំ ខេរញ្ញាបឹតិ ឃធា យកេ្កា, ឲចំ

យក្កខេរញ្ញាចិកេក្កុស្ ឋលេស្ ច ខេរញ្ញា ក្តូេដៃតិ អតេ្ថា៉

លេកុត្តរចិបាកកធាចណ្ណតា គិដ្ឋិតា៉

កិរិយាព្យាកតកធាចណ្ណតា

៥៦៦៉ បុរិយា បចត្តីតិ យហាកិរិយចិត្តប្បចត្តិ អាហ៉ តាឃ ហិ គឹណាសេចា ឲចំ បច្ចេចក្ខិតិ៉ តេតេគចាហ “ក្ខឆំ បគ ចិត្តំ

ចិធារេលបញ្ញារេហិត”ត្តិ៉ ឲចត្តិ ឃធា សោតក្វារេ, ឲចំ ឈាតក្វារាឌឹសុបិ យហាកិរិយចិតេ្តហិ តស្មិំ តស្មិំ ចិសេយ ក្ខឌយត្តំកតាឃ

បរិច្ឆិន្នាឃ ក្ខឆំ ចិត្តំ ចត្តតីតិ ឌេស្សតិ៉ បញ្ចក្វារាត្យាកតំ ហុត្វា លឡ្កយាគត្តិ បញ្ចក្វារេ បចត្តយហាកិរិយចិត្តាគំ បិដ្ឋិចដ្ឋកកាចេគ ក្ខយស្ស

ចិត្តស្ស បចត្តិំ សត្តាឃ ចុត្តំ, បញ្ចក្វារេ ឲច ចា ក្ខឌេយច បចត្តត្តិ សច្ចុតេ្តា៉ “លេលុប្យ...បេ... ក្សត”ត្តិ ចុត្តត្តា បញ្ចក្វារេ បចឆយំ ក្ខយិតា

ចិតេ្តគ សោយគស្សិតោ ហុត្វា បច្ឆា យហាកិរិយចិតេ្តហិ តំ តំ អត្ថំ ចិចិតេគាតីតិ អយយតេ្ថា ចុតេ្តា ចិឃ ឌិស្សតិ៉ បុគេ្តាឃេច បគ

យគោក្វារិកចិតេ្តគ បឆាគសារុប្បដ្ឋាគាឌឹ បរិច្ឆិន្នត្តស្ស បញ្ចក្វារេ តាឌិសេស្សច តាឌិសេស្ ធូបិឌឹស្ ក្ខឆំ ចិត្តំ បចត្តតីតិ ចឌត្តិ៉ អយយ្បិ

អតេ្ថា បញ្ចក្វារេ ឲច បចត្តំ លេលុប្យតល្យាបហាគាឌិបច្ចេចក្ខណាគហេតុ ឃធាចុត្តការេលក្សតំ ឌាតត្តិ ឲចំ ឃោឌេត្វា សក្កា ចត្តុំ៉

ឲចញ្ចា សតិ ក្ខយស្ស ចិត្តស្ស បច្ចយក្សតា បុរិយា បចត្តីតិ ក្ខឌយ្បិ ចឌគំ សយត្ថំតំ ហោតិ៉

ឲត្ថ ច បញ្ចក្វារេ ក្ខយិតា ចិតេ្តគ សោយគស្សប្បាឌគយត្តំ ឌដ្ឋត្តំ, គ ហាសុប្បាឌគំ បញ្ចក្វារិកចិត្តាគំ អចិញ្ញាត្តិឌគកត្តា, យគោក្វារេ បគ

ហាសុប្បាឌគំ ហោតិ៉ តេតេគច ហិ អដ្ឋកធាយំ បញ្ចក្វារេ “សោយគស្សិតោ ហោតី”តិ ឲត្តកេយច ចុត្តំ, យគោក្វារេ ច “ហាសយយាគ”ត្តិ៉

ក្ខយិតា ហសិតុប្បាឌចិតេ្តគ បចត្តិយយាគយ្បិ កាចេតា សិតកេរណំ បុគេ្តាតិចាសអគាគតំសសត្តញ្ញាតញ្ញាណាគំ អគុចត្តកត្តា

ឲាណាគុបរិចត្តិយេចាតិ៉ ឲចំ បគ ឲាណាគុបរិចត្តិកាចេច សតិ គ កោឌិ បិឡូក្ខអដ្ឋកធាគំ ចិរេធេឆា, ឲចញ្ចា កត្វា អដ្ឋកធាយំ

“តេសំ ឲាណាគំ ចិណ្ណបរិយគេ្តា ក្ខឆំ ចិត្តំ ក្ខប្បជ្ជតី”តិ ចុត្តំ៉ អចស្សញ្ចា ឲតំ ឲចំ ក្ខឆ្ឋិតព្វំ, អញ្ញាធា អាចជ្ជគចិត្តស្សបិ កាចេតា បចត្តិ គ

ឃុជ្ជេយ្យ៉ តស្សបិ ហិ ចិញ្ញាត្តិសយុដ្ឋាបកកាចស្ស គិច្ឆិតត្តា, គ ច ចិញ្ញាត្តិសយុដ្ឋាបកេត្ត តំសយុដ្ឋិតាឃ ចិញ្ញាត្តិឃា កាឃកយ្មាឌិកាចំ

អាចជ្ជគកាេចា ចិធាត្តតីតិ៉

តេតា ឲចាតិ ប្ញលិកាេចគ គ សុប្បតិដ្ឋិតត្តា ឲច៉ “អហេតុកាគំ ឈាគក្កាគិ ធាលិគិ ចា”តិ សយ្បិណ្ឌគេត្វា ឈាគក្កាគិ ចាតិ ច-សេទ្ធា៉

ឃឌឹ អបរិបុណ្ណត្តា ធាលកាចស្ស ក្ខយស្មិំ អហេតុកក្វេយ ធាលិគិ អគុដ្ឋិដ្ឋាគិ អសក្កហិតាគិ ច, អធ កស្មា គិដ្ឋិដ្ឋាគីតិ អាហ “ឃស្មា

បគា”តិអាឌិ៉ សយ្មា គិឃ្យាគិកសកាចាគំ ក្សសលិតំ បដិកាកសេតា ចិបិកោបិ ឋលំ ចិឃ តំសកាេចា សិឃាតិ សហេតុកចិបិកចិត្តាគិ

អក្កហេត្វា កិរិយចិត្តកតត្តា ចា “យហាកិរិយចិតេ្តស្”តិ ចុត្តំ៉ អធ ចា យហាកិរិយចិតេ្តសុចាតិ ច-សេទ្ធគ សហេតុកចិបិកចិត្តាគិបិ

ពហិតានីតិ ចេឌិតព្ពានិ។

៥៦៩។ “ព្ពត្រៃឃ...បេ... ព្ពយស្សាតត្ថានំ ឞប្បជ្ជយាតានី”តិ ចុត្តំ តេសំ ទោលាតំ កាយាចចរត្តា។ ព្ពតេរសំ យហក្កតត្តា “បរិកយ្យាតត្ថរានី”តិ ចុត្តំ។

៥៦៦។ អាហិតេតា អហំ យាតេភា ឲត្វាតិ អត្តា, តេសា ឲច ភចតិ ឞប្បជ្ជតិ, ត បរបរិកប្បិតេតា ចិឃ តិតេច្ចាតិ អត្តកាតេចា។ អត្តាតិ ចា ឌិឌ្ឌិកតិតេកហិ កតេហតព្ពាកាតេរត ភចតិ បចត្តតីតិ អត្តកាតេចា។

កិរិយាញ្យាកតកឆាចណ្ណភា តិឌ្ឌិតា។

ចិត្តុប្បាតេកល្លចណ្ណភា តិឌ្ឌិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

២. រូបកណ្ឌំ

ឧទ្ទេសវណ្ណនា

កេនចីតិ រូបេន ច អរូបេន ច។ ចិត្តុប្បាទេន តាវ រូបស្ស សមយវវត្ថានំ ន សក្កា កាតុំ អញ្ញាបិតាយ អនេកន្តិកតាយ ចាតិ ញាបេតុំ ទស្សេន្តោ “អចិត្តសមុដ្ឋានភាវតោ”តិអាទិមាហ។ តត្ថ អចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តស្ស តីសុ ខណេសុ ឧប្បជ្ជតីតិ ញាបស្មិំ តាវ វានេ ចិត្តុប្បត្តិសមយេន រូបុប្បត្តិសមយស្ស វវត្ថានំ យា ហោតុ, ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេយេវ សព្វម្បិ រូបំ ឧប្បជ្ជតីតិ ញាបស្មិំ បន វានេ កថន្តិ? ឯត្ថាបិ អចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ចិត្តេន សហុប្បាទេបិ អនិដ្ឋិយមានរូបំ វិយ អចិត្តម្បិ ពន្ធុប្បាទតាយ ន ចិត្តេន វវត្ថាបនយុត្តិ វុត្តំ “អចិត្តសមុដ្ឋានភាវតោ”តិ។ តេន ចិត្តុប្បាទេន រូបស្ស សមយវវត្ថានំ ន ញាបីតិ ទស្សេតិ។ អនេកចិត្តសមុដ្ឋានតាយ វវត្ថានាការតោតិ សម្ពន្ធោ។ និយតេ ហិ សមុដ្ឋាបកចិត្តេ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបស្ស សិយា វវត្ថានន្តិ។

កេសញ្ចីតិ កាយាទយោ កុសលាទីនំ។ កត្ថចីតិ អារុប្បេ។ កេសញ្ចីតិ ច កេសញ្ចិ បញ្ចទ្វារាទិវិបាកានំ។ កត្ថចីតិ បដិសន្ធិក្ខណេ ចរិមក្ខណេ ច។ “តស្មិំ សមយេ ផស្សោ ហោតី”តិអាទិនា (ធ. ស. ១) ចិត្តសហភាវីនំ ឯវ ចិត្តេន សមយវវត្ថានំ កតន្តិ វុត្តំ “អចិត្តសហភាវតោ”តិ។ តេសន្តិ ឧបាទារូបានំ។ យោ យស្ស សហភាវេន ឧបការកោ, សោ ឯវ តស្ស សមយវវត្ថាបកភាវេន វុត្តោតិ អាហ “សហជាត...បេ... ន្តរតោ”តិ។ នាបិ យថាវុត្តេហីតិអាទិនា វវត្ថានាការេនេវ ទស្សេតិ។ កេសញ្ចីតិ អកុសលាទីនំ។ កេហិចីតិ កុសលាទីហិ។ បវត្តិតោតិ បវត្តតោ។ សហាតិ ឯកស្មិំ កាលេ។ អភាវាតិ និយោគតោ អភាវា។

វិនាតិ...បេ... ន សក្កា វត្តុំ យថាវុត្តេហិ សមយវវត្ថានេ ករិយមានេ តេហិ អភាវការិតតាយាតិ អធិប្បាយោ។ ឯកស្មិំ កាលេតិអាទិនាបិ យថាវុត្តេហិ សមយនិយមេន វវត្ថានាការេន វិការេតិ។ “តទា វិកដកត្វ”ន្តិ, “អវិកត្តំ អញ្ញាកំ អត្ថីតិ ទស្សេតុ”ន្តិ ច វុច្ចមានំ បនាតំ “វិកត្តំ អវិកត្តព្វា សត្ថុ សង្ឃប្បត្តា អាហា”តិ វុត្តោ សម្ពន្ធោ។ សមយវវត្ថានំ កត្វា និទ្ទិសិតព្វស្ស និប្បទេសតាយ អសម្ភវតោ ឯកទេសំ និទ្ទិសិត្វា សាវសេសំ និកយំ យុត្តំ, អកត្វា បន សមយវវត្ថានំ សរូបតោ និទ្ទេសេន តថាតិ វុត្តំ អាហ “សមយវវត្ថានេនា”តិអាទិនា។ អវិភត្តន្តិ វិបាកកិរិយាព្យាកតំ វិយ ន បុព្ពេ វិភត្តំ។ វិភជិតព្ពន្តិ ភេទកត្តាយ វិភជនាការេហិ ទស្សិតេតិ សង្ខិបតោ ទស្សិតំ។ ទុក្ខមេវ ចិត្តារម្មណេន ទស្សេតុំ “ឯត្ថ បនា”តិអាទិមាហ។

វិបាកាទិភេទតោ នយន្តិ នយោ, សោវ ទស្សនត្ថំ នយទស្សនំ។ “ទេសនា”តិ វុត្តំ ហេដ្ឋា ឧបរិ នយទស្សនត្ថំ។ ទុតិយវិកប្បេ បន កាយាទយោ ទ្វារាទិការេន និយតីតិ នយោ, កិរិយាព្យាកតំ។ តស្ស ទស្សនំ នយទស្សនន្តិ យោជេតព្វំ។ ទុការុវា និទ្ទេសវារេ ច ហទយវត្ថុនោ អនាគតត្តា តំ អគ្គហេត្វា បឋមវិកប្បោ វុត្តោ, ឯកេក បន វត្ថុម្បិ គហិតន្តិ “ហទយវត្ថុនា”តិ ទុតិយវិកប្បោ វុត្តោ។ កិំ បន ការណំ ទុការុវ និទ្ទេសវារេ ច ហទយវត្ថុ ន គហិតន្តិ? វាតាទវត្ថុហិ អសមានកាតិកត្តា ទេសនាភេទតោ ច។ យថា ហិ

ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនិ ឯកន្តេន ចក្ខាទិនិស្សយានិ, ន ឯវំ មនោវិញ្ញាណំ ឯកន្តេន ហទយវត្ថុនិស្សយំ, និស្សិតមុខេន ច វត្ថុទ្វារាទិទេសនា បវត្តា។ យម្បិ ឯកន្តេន ហទយវត្ថុនិស្សយំ, តស្ស វសេន "អត្ថិ រូបំ មនោវិញ្ញាណស្ស វត្ថូ"តិអាទិនា ទ្វារាទីសុ ចតុក្កនយេសុបិ វត្ថុទុការម្មណទុកាទយោ ន សម្ភវន្តិ។ ន ហិ "អត្ថិ រូបំ មនោវិញ្ញាណស្ស អារម្មណំ, អត្ថិ រូបំ ន មនោវិញ្ញាណស្ស អារម្មណ"ន្តិអាទិនា សក្កា វត្តុំ វត្ថារម្មណទុកេសនា និព្វានិកា សិយុំ, សមានតិកា ច តា ទេសេតុំ សក្កា អញ្ញាសយោ។ ឯសា ហិ សក្កា ទេសនា បកតិ។ តេនេវ ហិ និក្ខេបកណ្ឌេ ចិត្តុប្បាទវិភាគេ អចុទ្ទយាទត្តា អវិតក្កាវិចារបទវិស្សជ្ជនេ វិចារោតិ វត្វា ន សក្កាតិ អវិតក្កវិចារមត្តបទវិស្សជ្ជនេ លព្ភមានោបិ វិតក្កោ ន វុត្តោ, អញ្ញថា វិតក្កោ វាតិ វត្តព្វំ សិយាតិ។ ឯវំ ឥធាបិ វត្ថុ អសមានតិកត្តា ទេសនាភេទតោ ច ទ្វារាទីសុ វុត្តោ ន លព្ភតិ។ វុត្តស្សេវ ហិ និទ្ទិសនតោ និទ្ទេសេបិ ន លព្ភតិ ហទយវត្ថូតិ វទន្តិ។

ចក្ខាទិទសកាទយោតិ ចក្ខុសោតឃានជិវ្ហាកាយភាវជីវិតទសកាទយោ ទស, ឯកទសកេន ច ចក្ខុសោតឃានជិវ្ហាកាយវត្ថុទសកា ទស។ និព្វានស្ស អសតិបិ បវត្តនេ វេទេ បរិកប្បិតវេទាបិ វេទនាវេទ វេទាហារវិសយេតិ គហេត្វា សោបាទិសេសាទិវេទោ វុត្តោ។

វិបរ៑ កិច្ចាបិ អញ្ញត្ថ គុក្កុដណ្ឌុបមាទីហិ បរិយាយ-សទ្ទោ ទិស្សតិ, ចក្កប្បមាណតោ បន ចតុប្បមាណេន ចក្កចាមុខ វុច្ចយាតោ បរិយាយ-សទ្ទោ ចតុប្បរិវារោ វិយ។ អនេកត្ថោ ហិ សទ្ទោតិ អធិប្បាយេនាហ "ចតុ បរិយាយ"ន្តិ។ ឯត្ថ ច និព្វេធិកសុត្តាទីនំ សមុទ្ទេតា វុត្តបរិយាយកានំ វសេន វុត្តោសោ វុត្តោ, អាហារវិត្ថារេហិបិ និព្វេធ ចតុរាសីតិយោជនសហស្សបរិយាយោ។ យថាហ "និព្វេធ, ភិក្ខវេ, បត្តតាឡា ចតុរាសីតិ យោជនសហស្សានិ អាយាមេន, ចតុរាសីតិ យោជនសហស្សានិ វិត្ថារេនា"តិ (អ॰ និ॰ ៩.១)។ និព្វេធ បរិវារបរិក្ខេបវសេន បរិក្ខិបិត្វា ឋិតា យុគន្ធរាទយោ, និព្វេធយុគន្ធរាទីនំ អន្តរេបិ សីតសមុទ្ទា នាម "តេ វិសាលតោ យថាក្កមំ និព្វេធអាទីនំ អច្ចុគ្គមនសមានបរិមាណា"តិ វទន្តិ។

គោចិសន្តសហស្សចក្កវាឡស្សេវ អាណាខេត្តការេវា ទសសហស្សចក្កវាឡស្ស ជាតិខេត្តការេវា វិយ ឆព្វណ្ណវសេន វេនិតត្ថោ វិកប្បសមានសម្ពុទ្ធវិភាគេសុ វិយ អវឌ្ឍាសោ អធិមោ ច ចា-សទ្ទោ វត្តតីតិ តថា យោជនា គតា។ អនេកត្ថា ហិ និបាតាតិ តត្ថ អនេកត្ថិកត្តា អធិមត្តា។

សីលទិដ្ឋិវិសុទ្ធិសម្បាទនេន, ចតុធាតុវវត្ថានវសេន វា មហាភូតាយ មហន្តេន វាយាមេន សតិបិ លក្ខណាទិភេទេ ឯកត្តំ ឯវ ភាវេ ឯកត្តំ សន្តានេ អនេកសន្តសហស្សកលាបវុត្តិតោ មហន្តានិ ជាតានិ ភូតានិ បវត្តេតោ វិជ្ជមានានីតិ វា មហាភូតានិ យថា "មហាជនោ"តិ។ ឯវន្តិ "ឧបាទាយ បវត្ត"ន្តិ អត្ថោ សតិ បដិច្ចសមុប្បន្នតា វុត្តា ហោតិ បច្ចយសមាយត្តតាទីបនតោ។ ឧបាទាយតីតិ ឧបាទាយតិ ឯវាតិ អធិប្បាយោ។ តេនេវាហ "ឯកន្តនិស្សិតស្សា"តិ។ "នវតិ ហិ និស្សយរូបានំ វាយិការេវា"តិ អាធារាធេយ្យសម្ពន្ធវតិដ្ឋាយ អភាវេ អាធារភូតាបិ អត្ថោ វិសាយិសម្ពន្ធវតិដ្ឋាយ វាយិការេវ វុច្ចតិ យថា "រុក្ខស្ស សាខា"តិ អធិប្បាយោ។

ពិចិឆទ្ទុបរក្កហចណ្ណតា

១០៥៖ ចិន្តាតិក្ខុកោនាតិ ច-រឌេ្គត ចិត្តរហក្ខចិត្តាត្ខុបរិចត្តិក្ខុកាបិ រក្កហិតាតិ ខេចឌិតន្តា៑ រក្កា ហិ ៤ខេតត តខេឃត...ខេប... ចិន្តាតុត្តិ ៤ត្ត្ល បន្ទាចឹរាឃ តាច ចត្ត្ខុកោរុ បផយក្ខុបន្ទាកាងខេឃា ក្ខុគ្គរហិបិ បកិណ្ណកក្ខុកោហិ អចរិខេ្ឌហិ ចត្ត្ខុកោហិ បន្ទាចឹរាឃ អារឡុលក្ខុកោហិ បន្ទាហិ ឥហិទាឃតតក្ខុកោហិ ទ្វុបឆាតុក្ខុកាឌីហិ បន្ទាហិ ឆាតុក្ខុកោហិ បន្លិយកោហិ តឹហិ ពួត្រ្គិឃក្ខុកោហិ ក្ខាងរហិបិ រុពុបទ្វុបក្ខុកោហិ បផយាឌិចខេ្ជហិ អចរិខេ្ឌហិ អាឃតតឆាតុពួត្រ្គិឃក្ខុកោហិ ច ខេឃាឌត់ កន្ធត្តិ៑ បន្ទាចឹរាឃ បត អារឡុលក្ខុកោរុ បុទិយកោ ក្ខុកបន្ទាកោ ខ្លុបិឌិទិត្តាបិឌិត្ខុបិគាតិឃរតិគស្សតចិត្តរឃ្ជុាតចិត្តរហក្ខចិត្តាត្ខុបរិចត្តិក្ខុកចខេ្ជហិ បកិណ្ណកក្ខុកោហិ រខេ្ខាហិបិ ចត្ត្ខុកោហិ ទ្វុបិឃតតទ្វុបឆាតុក្ខុកចខេ្ជហិ អាឃតតឆាតុក្ខុកោហិ រខេ្ខាហិបិ ពួត្រ្គិឃក្ខុករុពុបទ្វុបក្ខុកោហិ ខេឃាឌត់ កន្ធតិ៑ ក្ខុតិឃក្ខុកបន្ទាកាឌីរុ ឃឆាក្កុយ់ រគ្គាឃតតរគ្គឆាតុក្ខុកាងខេឃា ខេឃាឌត់ ត កន្ធត្តិ, ទ្វុបិឃតតទ្វុបឆាតុក្ខុកាងខេឃា កន្ធត្តិ៑ បកិណ្ណកក្ខុកោរុ រតិគស្សតក្ខុកន្ទាតិ អឃខេឃច ចិខេរខេរា៑ ឃឆា ច ចត្ត្ខុកោរុ, ៤ច់ ចក្ខុឃតតចក្ខុឆាតុចក្ខុត្រ្គិឃាឌិក្ខុកបន្ទាកោរុ៑ ឃឆា ច អារឡុលក្ខុកោរុ, ៤ច់ ទ្វុបិឃតតទ្វុបឆាតុអាឌិក្ខុកបន្ទាកោរុ ពិកខេឃាឌតា៑ ពួត្តិត្រ្គិឃបុទិរិត្រ្គិឃឌីចិតិត្រ្គិឃក្ខុកា រុពុបទ្វុបក្ខុកា ច រខេ្ខាហិបិ ក្ខុកោហិ ខេឃាឌត់ កន្ធត្តិតិ ៤ច់ តាច ពិកខេឃាឌតា ខេចឌិតន្តា៑ តត្ ចាឃឡ្យិ ខេឃាឌតា កកចតា ត ខេគរិតាតិ ត កាតន្តាតិ? តឃិត់ ៤កត្តិកំ៑ កឡ្វា? កកចតា ឌិត្តតខេឃត ខេឃាឌតាបិ កកចខេតាខេឃច ខេគរតា៑ តឆា ហិ ក្ខុត្តំ ឃាតិកាចណ្ណតាឃំ (ឆ៑ រ៑ អ្ឌ៑ ១-៤) "ខេហត្វា ខេចច ឆឡ្វា អខេហតុកា ចាតិ ពួគឡ្យិ រឃ្គចតឹ"តិអាឌិ៑ រឃ្គខេចា ហិ កហលស្ស កាទលត្តិ ច៑

ពិចិឆទ្ទុបរក្កហចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

ចតុន្តិឆាឌិទ្ទុបរក្កហចណ្ណតា

១០៤៑ ចិត្តខេតា ៤ច រឃ្ជុាតីតិ ចិត្តរឃ្ជុាតត្តិ ពួឃខេឃច អត្ថំ កខេហត្វា "ចិន្តាតិក្ខុកាឌីហិ រឃាតកាតិកោ ចិត្តរឃ្ជុាតក្ខុកោ"តិ ក្ខុត្តំ ៑ ចិតិចត្តិខេត ហិ រាឃខេន្តា ឃំ ទ្វុបំ ឌតកបន្ទខេឃរុ ចិត្តខេតា រឃ្ជុាតិ, តំ ចិត្តខេតា ៤ច រឃ្ជុាតីតិ៑ ចិន្តាតិក្ខុកាឌីហិតិ អាឌិ-រឌេ្គត ចិត្តរហក្ខចិត្តាត្ខុបរិចត្តិក្ខុកេ រក្កល្យាតិ៑ លគ្គឃាខេតាតិ ឃំ តំ ទ្វុបំ ខ្លុបិគា, តំ អត្ថិ ចិត្តរឃ្ជុាតំ, អត្ថិ ត ចិត្តរឃ្ជុាតំ៑ ឃំ តំ ទ្វុបំ ត្ខុបិគា, តំ អត្ថិ ចិត្តរឃ្ជុាតំ, អត្ថិ ត ចិត្តរឃ្ជុាតត្តិ ៤ច់ លគ្គឃាខេតា៑ រតិគស្សតក្ខុកាឌីតត្តិ អាឌិ-រឌេ្គត របា្យឌិឈឃហាក្ខុតក្ខុកាងខេឃា រក្កល្យាតិ៑ ខេតតាតិ ចិត្តរឃ្ជុាតក្ខុកេត៑ តស្សាតិ ចិត្តរឃ្ជុាតក្ខុកខេស្សច៑ អខេន្តា បតាតិ
ចិន្តាតិចិត្តរឃ្ជុាតចិត្តរហក្ខចិត្តាត្ខុបរិចត្តិក្ខុកោហិ អខេន្តាបិ បកិណ្ណកក្ខុកា៑

រគ្គាឃតតស្ស ៤កត្តខេតា អត្ខុបិឌិត្តត្តា "ខេរាតរឃ្យស្សារឡុលក្ខុកាងខេឃា ចខេ្ជត្វា"តិ ក្ខុត្តំ៑ ចតុក្កា លគ្គត្តិតិ ឃំ តំ ទ្វុបំ ខ្លុបិឌិត្តំ, តំ អត្ថិ ចក្ខុរឃ្យស្សស្ស អារឡុលំ, អត្ថិ ចក្ខុរឃ្យស្សស្ស តារឡុលំ៑ ឃំ តំ ទ្វុបំ អត្ខុបិឌិត្តំ, តំ អត្ថិ ចក្ខុរឃ្យស្សស្ស អារឡុលំ, អត្ថិ ចក្ខុរឃ្យស្សស្ស

ᨶᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨲ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᨾᩣᨴᨿᩮᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨻᩣᩉᩥᩁᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩥᩃᨻ᩠ᨽᨾᩣᨶᨠᩮᩉᩥ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣᨿᩴ ᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᪨ ᩋᩅᩈᩮᩈᩮᩉᩦᨲᩥ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨻᩣᩉᩥᩁᩣᨿᨲᨶᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᨴᩩᨠᩣᨴᩥᨲᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨾᩣᨶᨠᩮᩉᩦᨲᩥ ᨴᩩᨠᨲᩥᨠᩣᨴᩥᨲᩮᩣ ᩋᩅᩈᩮᩈᩮᩉᩥ᪨ ᨲᩮᩈᨲ᩠ᨲᩥ ᩏᨸᩣᨴᩥᨶ᩠ᨶᩩᨸᩣᨴᩥᨶ᩠ᨶᩩᨸᩣᨴᩣᨶᩥᨿᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᨴᩩᨠᩣᨶᩴ᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩏᨸᩣᨴᩥᨶ᩠ᨶᨴᩩᨠᩣᨴᩥᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩈᩴ ᩏᨸᩣᨴᩣᨴᩩᨠᩣᨴᩦᨶᩴ᪨ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨴᩩᨠᩣᨴᩦᩉᩦᨲᩥ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᨴᩩᨠᩣᨴᨿᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨸᩥ ᩋᩅᩈᩮᩈᩮᩉᩥ ᨲᩮᩈᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᩈᨻ᩠ᨻᩣ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣᨿ ᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᩣ ᨶ ᩃᨻ᩠ᨽᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᪨

ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩦᩈᩣᨴᩥᩁᩪᨸᩈᨦ᩠ᨣᩉᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩏᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩁᩪᨸᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩥ

ᩑᨠᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪅᪈᪅᪨ ᨸᨮᩅᩦᩋᩣᨴᩦᨶᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩁᩩᨸ᩠ᨸᨶᩈᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨶ ᩉᩮᨲᩩᩋᩣᨴᩥᨽᩣᩅᩮᩣᨸᩥ ᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩮᩣᨲᩥ ᨶ ᩉᩮᨲᩪᩈᩩ ᩅᩥᨽᨩᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩅᩥᨽᩣᨣᩔᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨲᩔ ᨸᨶ ᩅᩥᨽᩣᨣᩣᨽᩣᩅᨴᩔᨶᩈᩁᩪᨸᨴᩔᨶᩮᨶ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ᪨ ᩑᨠᨬ᩠ᨧ ᨣᨲ᩠ᩅᩣ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩔᨸᩥ ᩅᩥᨽᩣᨣᩁᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ “ᩋᩈᨦ᩠ᨡᨲᩣ ᨵᩣᨲᩩ”ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨲᨠᩮᨶᩮᩅ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

ᨿᨴᩥᨸᩥ ᩉᩥᨶᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨸᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨲᩥ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩥᨠᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣᨲᩥ ᩋᩃᩮᩣᨽᩣᨴᨿᩮᩣ ᨠᩮᩅᩃᩴ ᩉᩮᨲᩩᨸᨴᩅᨧᨶᩦᨿᩣ, ᨠᩣᩁᨱᨽᩣᩅᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩮᨶ ᨸᨶ ᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩣᨴᨿᩮᩣᨸᩥ ᩉᩮᨲᩩ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨽᩥᨵᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ ᨾᩪᩃᨭ᩠ᨮᩅᩣᨧᩥᨶᩣ ᨸᩩᨶᩮᨠᩮᨶ ᩉᩮᨲᩩ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩣᩉ “ᩉᩮᨲᩩᩉᩮᨲᩪ”ᨲᩥ᪨ ᩈᩩᨸ᩠ᨸᨲᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᨽᩣᩅᩈᩣᨵᨶᨲᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᩴ ᨾᩪᩃᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᨲ᩠ᨲᩣ “ᨲᨿᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩉᩮᨲᩪ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨵ᪨ ᩈ᪨ ᪁᪀᪅᪈-᪁᪀᪉᪀) ᨸᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮ ᨧ ᨲᩮᩈᩮᩅ “ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨾᩪᩃᩉᩮᨲᩩ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩉᩮᨲᩪᨲᩥ ᩅᩣ ᩋᨿᨾᨲ᩠ᨳᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩉᩥᨶᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ, ᩑᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩣ ᨹᩃᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᩉᩮᨲᩩ, ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩑᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩑᨲᩥ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨶᩴ ᩋᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩉᩮᨲᩩᩈᨴ᩠ᨴᨸᩁᩥᨿᩣᨿᨽᩣᩅᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩈᨴ᩠ᨴᩣᨶᩴ ᩈᨾᩣᨶᨲ᩠ᨳᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨽᩪᨲᨲ᩠ᨲᨿᨶᩥᩔᩥᨲᩣᨶᩥ ᨧ ᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩣᨶᩥ ᨧᨲᩩᨾᩉᩣᨽᩪᨲᨶᩥᩔᩥᨲᩴ ᩏᨸᩣᨴᩣᩁᩪᨸᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᨾ᩠ᨸᩥ ᩁᩪᨸᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᨳᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨠᩣᩁᩴ ᨧᨲᩩᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩉᩮᨲᩩᨠᩴ ᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩣᨶᩥ ᨧ ᩋᨶᩣᨾᨭ᩠ᨮᨽᩮᨴᩣᨶᩥ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩁᩪᨸᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩔ ᩉᩮᨲᩪ”ᨲᩥ᪨

ᨠᨾ᩠ᨾᩈᨾᩣᨴᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨾᩣᨴᩣᨶᩣᨶᩴ ᨠᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ, ᩈᨾᩣᨴᩥᨿᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᨲᨠᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩅᩣ᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩈᩩ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩈᩩ ᩅᩥᨸᩣᨠᩔ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᩦᩈᩩ᪨

“ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᨾᩮᨲᩴ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᩋᨶᩅᨠᩣᩈᩮᩣ, ᨿᩴ ᨠᩣᨿᨴᩩᨧ᩠ᨧᩁᩥᨲᩔ ᩍᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᨠᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨾᨶᩣᨸᩮᩣ ᩅᩥᨸᩣᨠᩮᩣ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩮᨿ᩠ᨿ, ᨶᩮᨲᩴ ᨮᩣᨶᩴ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨲᩥ᪨ ᨮᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᨡᩮᩣ

ឯតំ, ភិក្ខវេ, វិជ្ជតិ, យំ កាយទុច្ចរិតស្ស អនិដ្ឋោ អកន្តោ អមនាបោ វិបាកោ និព្ពត្តេយ្យ។ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ វចី...បេ... មនោ...បេ... វិជ្ជតិ...បេ... អដ្ឋានមេតំ, ភិក្ខវេ, អនវកាសោ, យំ កាយសុចរិតស្ស អនិដ្ឋោ អកន្តោ អមនាបោ វិបាកោ និព្ពត្តេយ្យា”តិ (ម។ និ។ ៣។ ១៣១; វិភ។ ៨០៩),

“កម្មំ សត្តេ វិភជតិ, យទិទំ ហីនប្បណីតតាយា”តិ (ម។ និ។ ៣។ ៣៨៩) – ឯវមាទិវចនតោ កម្មំ វិបាកស្ស ឥដ្ឋានិដ្ឋតំ និយមេតីតិ អាហ “ឥដ្ឋានិដ្ឋវិបាកនិយាមកត្តា”តិ។ គតូបធិកាលបយោគសម្បត្តិវិបត្តិយោយេវ ឋានំ វិបាកស្ស ឱកាសភាវតោ។ ន ហិ តេហិ វិនា កោចិ វិបាកោ និព្ពត្តតីតិ។ យថាវុត្តដ្ឋានេ សតិ អភិកត្តត្ថំ ឥដ្ឋានិដ្ឋានុរូបំ “គតិ...បេ... និប្ផាទេតី”ត្តិ វុត្តំ។ វិបាកស្ស អារម្មណេន វិនា អភាវតោ អារម្មណម្បិ តស្ស ឋានំ ការណំ អនញ្ញសភាវតោតិ ហេតុអាទិសភាវាភាវតោ។

រុប្បតិ រូបំ តំ អស្ស អត្ថីតិ ឯត្ថ “អស្សា”តិ វុច្ចមានោ បថវីអាទិអត្ថោយេវ រុប្បតីតិបិ វុច្ចតីតិ អាហ “រុប្បនលក្ខណយុត្តស្សេវ រូបីរូបភាវតោ”តិ។ ឯវំ សភាវត្តិ ឯវំ ឧប្បន្នាការេ សតិ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យសភាវំ រូបេ និយមេតិ រូបស្សេវ តំសភាវត្តា។ ន រូបំ ឯតម្បីតិ កាលភេទវសេន អតំសភាវស្សបិ រូបស្ស អត្ថិតាយ ន រូបំ តត្ថ និយមត្ថាតិ ទស្សេតិ។ អត្ថិ ហីតិអាទិនា តត្ថ រូបស្សេវ និយមត្ថតាការេនេវ វិវរតិ។ ឯតមេវាតិអាទិនា សាបេក្ខេន និរបេក្ខំ សំសន្ទេតិ។ ឯត្ថ ឯតេវ រូបេ យថាវុត្តសភាវំ និយមេតព្ព និរបេក្ខេ ឯវ-សទ្ទេន និយមេតិ អវធារេតីតិ អត្ថោ។ យថាវុត្តោ និយមោតិ ឧប្បន្នាការេ សតិ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យការោ និយមត្ថតាយ “និយមោ”តិ វុត្តោ, សោ រូបេ អត្ថិ ឯវ រូបស្សេវ តំសភាវត្តា។ វិសិដ្ឋកាលស្ស វុត្តប្បការំ អវធារណេនេវ វា យថាវុត្តោ និយមោ, សោ រូបេ អត្ថិយេវ សម្ភវតិយេវ, ន អរូបេ វិយ ន សម្ភវតីតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ កាលភេទន្តិ កាលវិសេសំ អនាមសិត្វាតិ អគ្គហេត្វា។ តំ សព្ពន្តិ អនាមដ្ឋកាលភេទំ តទេវ អរូបេហិ សមានវិញ្ញេយ្យសភាវំ សព្ពំ រូបំ។ ឧប្បន្នន្តិ ឯតេន កាលភេទាមសនេន វិសេសេតិ “ឧប្បន្នំ...បេ... មេវា”តិ។

វត្តមានកាលិកំ សព្ពំ រូបំ ទិដ្ឋសុតមុតវិញ្ញាតសភាវំ, តំ យថាសកំ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យសភាវមេវ, ន តេហិ អវិញ្ញេយ្យំ។ នាបិ ឧប្បន្នមេវ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យសភាវំ ឯកន្តលក្ខណនិយមាភាវាបត្តិតោតិ ឯវំ អវិបរីតោ អត្ថោ វិភាវិតោបិ ចោទកោ អធិប្បាយំ អជានន្តោ “នន្វ ឯវ”ន្តិអាទិនា សព្ពស្ស សព្ពារម្មណតាបត្តិំ ចោទេតិ។ ឥតរោ “រូបំ សព្ពំ សម្ពិណ្ឌេត្វា”តិអាទិនា អត្តនោ អធិប្បាយំ វិភាវេតិ។ ឯត្ថ ឯកីភាវេន គហេត្វាតិ ឥមិនា “សម្ពិណ្ឌេត្វា”តិ ឯតស្ស អត្ថវចនំ។ ឯកត្តលក្ខណំ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យសភាវោយេវ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – កិញ្ចាបិ បច្ចត្តំ វិញ្ញាណានំ វិសយត្តេ អប្បវត្តនតោ ន សព្ពស្ស សព្ពារម្មណតា, សព្ពស្សបិ បន រូបស្ស ឆវិញ្ញាណារម្មណភាវតោ យថាសកំ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យតាយ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យតា ច អត្ថិ, តំ ឯកតោ សង្គហណវសេន គហេត្វា “ឧប្បន្នំ សព្ពំ រូបំ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យ”ន្តិ វុត្តំ យថា “អភិញ្ញាប្បត្តំ បញ្ចមជ្ឈានំ ឆឡារម្មណំ ហោតី”តិ។ យថា ហិ ទិព្ពចក្ខុទិព្ពសោតាទិអភិញ្ញាប្បត្តស្ស បញ្ចមជ្ឈានស្ស វិសុំ អសព្ពារម្មណត្តេបិ ឯកត្តលក្ខណវសេន ឯកីភាវេន គហេត្វា អារម្មណវសេន បញ្ចមជ្ឈានាទិតោ វិសេសំ ទស្សេតុំ “អភិញ្ញាប្បត្តំ បញ្ចមជ្ឈានំ ឆឡារម្មណំ ហោតី”តិ វុច្ចតិ, ឯវំ អរូបតោ រូបស្ស វិសយវសេន វិសេសំ ទស្សេតុំ “ឧប្ប...បេ... វិញ្ញេយ្យ”ន្តិ វុត្តន្តិ។ ឆហិ វិញ្ញាណេហិ វិញ្ញេយ្យការោ រូបេ និយមេតព្ពោ, ន បន

ទ្វប់ ពស៊ិ តិឃរេមពត្ថិ, អតិឃពរេះរេរា ន ៧ច-រេន្ត្រាតិ អដ្ឋកធាឃំ (ឆ៌ រ៌ អដ្ឋ៌ ៗ័ដ៍៣) “បច្ចុប្បត្ថន្នបរេមច ចក្ខុចិន្នាណាឌីហិ ៧ហិ រេចឌិពន្ត”ត្តិ ចុត្តំ៌ “បច្ចុប្បត្ថន្នបរេមចា”តិអាឌិតា ពត្ត រេគារយាហ៌ ពស្មាតិ ឃស្មា បរិញ្ញត្តឃំ ចិរេន្នាឃ្យរេមចាតិ ៧ច-រេន្ត្រា ចុរេត្តា, ត ន ពស្ស អដ្ឋាតរេឃាឌរេតត កាឆិ ព្ពដ្ឋបិន្ដិ, អឆ រេលា អតិដ្ឋបិន្ដិរេឃច រេត្តទ្វុបស្ស ៧កត្តលក្ខលាតិឃយាគស្សតរេតា, ពស្មា៌ ឃធាទុពចរេមរេតច តិឃរេម កឃ្យាមាគេ ក្ខុប្ប...រេប... បត្តិ តត្តិ, ពរេពា ន រេរាពបតិពពាឃបិ បរេឃាឌត់ តត្តិតិ៌ ចុត្តតរេឃតាតិ “អទ្វុបរេពា ចិគុទ”ត្តិអាឌិតា ចុត្តតរេឃត៌

ឆាណស្ស ធា ក្តត្តទស្ស បុទិយឆាណំ ចត្តុការណត្តិ ឆាណចត្តុ៌ “រេឌាតិ”តិ ៧ត្ត រេ-ការេទា រេយាតរេដ្ឋត្តាតិ ឆរេស្សតុំ “រេយាតឌាតិកាត”ត្តិ ចុត្តំ៌ រេយាតឌាតិតា ន រេយ្យាចាចាឌីតំ ឃឹលតរេត្វ ៧ច៌ ៧រេពត រេយាតរេកាចតា រេឌាតិរេក្ករេហាតិ រេចឌិពន្ត៌ អារេម្មណ រេចពរេរា អចិរេក្ខបប្បចត្តិឃា ក្តបដ្ឋាត្តុប្បាហតាតិ ចិឃ រេពរេំ អចិរេក្ខរេបិបិ អតិរេរេឃត ក្តបការរេកាតិ “អន្នាយរេន្នាបការចរេរេតា”តិ ចុត្តំ៌ រេពរេតច ចិន្ទយាតេរុបិ អរេន្នាប្ប រេហឌាពឆរេម្មប្ប ៧រេពរេំរេឃច រេយាឌិក្ខត្តរេក្ករេហា គស្សិរេពា៌ ឃំ បត រេច្ចចិកដ្ឋចណ្ណតាឃំ (ចិក៌ អដ្ឋ៌ ១ប៉ង៍) ចិប្ចុិយក្កាឌីប្ប (ចិប្ចុិ៌ ៗ៍៍ៗ៧ប័) ន “ចាឃាយរេតិរេឃា កិទិឃរេតា រេក្កហិតា”តិ ចុត្តំ, ពំ អរេយាឌិរេកាចតំ រេពរេំ រេយាឌិស្ស ក្តបការកត្តញ្ញា រេន្នាយ ចុត្តំ៌ រេពរេតច ន ពត្ត “រេយាឌិរេឃរេចត្ត រេឌាតិរេតា រេយាឌិក្ខត្តត រេក្កហិរេតា”តិ (ចិប្ចុិ៌ ៗ៍៍ៗ៧ប័; ចិក៌ អដ្ឋ៌ ១ប៉ង៍) ចុត្តំ៌ ព្ពឆ បត រេឌាតិរេក្ករេហាតិ រេយាឌិពគុបការកឆរេម្មាតំ ក្តប្បត្តិរេគរេចរេរេត រេក្ករេហា ចុរេត្តាតិ៌ អចិទាត្តត្វា ចិរេឃរេកាចាចក្កហណំ បឌិរេចឆរោ, អប្បតា ន អារេម្មណ គញ្ញហតិបិរេតា ពគចការេហារេឃចាតិ “បឌិរេចឆរេឌំ កិច្ច”ត្តិ ចុត្តំ៌ អឆ ធា អារេម្មណបឌិរេចឆស្ស ពគាហតតបទិឃាហតតយត្តុក្កាណពាឃ រេយាតត្តិ បន្នាចិពក្កាតំ កិច្ចរេទិក្ខតា ចុត្តា៌

៧កកតិរេដ្ឋរេចណ្ណតា តិដ្ឋិពា៌

គុកតិរេដ្ឋរេរា

ក្តបិគាកាឌតឹឃចណ្ណតា

ៗ័ង៧៌ រេយត្តរេតា រេត្តរេរា គស្សតរេដ្ឋត ចក្ខុ រេយត្តចក្ខុតិ ព្ពយេពត្ត គរេស្សតុំ “រេត្តរេដ្ឋពារេដ្ឋពគស្សត”ត្តិ ចុត្តំ៌ ៧ចយាឌិតាតិ ៧ត្ត អាឌិ-រេន្ត្រា “គុក្ខ បទិរេន្នាឃ្យំ បទិន្នាត”ត្តិ តឹប្បបិ បរេគប្ប បរេច្ចកំ រេឃាឌេពរេន្តា៌ “ព្ពឆំ គុក្ខត្តិ រេម, កិក្ខរេច, បុរេន្តា អតត្តុប្បរេពប្ប គរេម្មប្ប ចក្ខុ ក្តគបិឌិ, ឆាណំ ក្តគបិឌី”តិអាឌិតា (យហាច៌ ១៥; បឌិ៌ យ៌ ៗ៍១០) ហិ បរិញ្ញ បចរេត្តាតិ៌ អាកាទេតាតិ ក្ខាគរេចិរេឆត អាកាទេត៌ ពយ៉ិ កាយាចចរេំ ចិបស្សតាបច្ចរេចក្ខណឆាណកាចរេតា៌ “ឆាណចក្ខុ រេហអទិឃយក្កុ ចិបស្សតាឆាណត្តិបិ ឃុជ្ជតិ”តិ ចគត្តិ៌ អក្កុយរេក្កត បត រេហ ចិបស្សតា បច្ចរេចក្ខណឆាណត្តិ ឃុត្តំ ចិឃ ឌិស្សតិ៌

ឃធាចុរេត្ត យំរេបិរេណ្ឌ រេយម្ពាទេ ចក្ខុរេចាហាទេរា រេត្តាតចរេរេត បចត្តយាតេ ចញ្ញរេម្មដ្ឋាតិកាទ្វុបគរេម្ម ក្តបិគាយ បចរេត្តាតិ “ចញ្ញ...រេប...

សម្ភារា”តិ វុត្តំ. សណ្ឋានន្តិ វណ្ណាយតនមេវាតិ តេន តេន អាការេន សន្និវិដ្ឋេសុ មហាភូតេសុ តំតំសណ្ឋានវសេន វណ្ណាយតនស្ស វិញ្ញាយមានត្តា វុត្តំ, ន វណ្ណាយតនស្សេវ សណ្ឋានបញ្ញត្តិយា ឧបាទានត្តា. តថា ហិ អន្ធការេ ផុសិត្វាបិ សណ្ឋានំ វិញ្ញាយតីតិ. តថា ច វក្ខតិ “ទីឃាទីនិ ផុសិត្វាបិ សក្កា ជានិតុ”ន្តិ, (ធ. ស. អដ្ឋ. ៦១៦) “ទីឃាទិសន្និវេសំ ភូតសមុទាយំ និស្សាយា”តិ (ធ. ស. មូលដី. ៦១៦) ច. តេសំ សម្ភវសណ្ឋានានំ អាបោធាតុវណ្ណាយតនេហិ អនត្ថន្តរភាវេបិ តេហិ វិសុំ វចនំ តថាភូតានំ សម្ភវភូតានំ សណ្ឋានភូតានញ្ច. ឯតេន អាបោធាតុវណ្ណាយតនានំ វសេន វត្តមានអវត្ថាវិសេសោ សម្ភវោ សណ្ឋានញ្ចាតិ អយមេត្ថ ទស្សិតោ ហោតិ. តត្ថ សម្ភវោ ចតុសមុដ្ឋានិកោ សោឡសវស្សកាលេ ឧប្បជ្ជតិ. តស្ស រាគវសេន ឋានា ចវនំ ហោតីតិ វទន្តិ. អតថាភូតានំ តតោ អញ្ញថាភូតានំ. យថាវុត្តេ សម្ភារវត្ថុសន្តានតោ. វិជ្ជមានត្តាតិ កិយ្យោវុត្តិវសេន វុត្តំ. តថា ហិ ខីណាសវានំ (ព្រហ្មានញ្ច សម្ភវោ នត្ថីតិ. អាបោធាតុវិសេសត្តា សម្ភវោ អាបោធាតុសម្ពន្ធី អាបោធាតុតន្និស្សយនិស្សិតោបិ ហោតីតិ តស្ស ចតុធាតុនិស្សិតតាយ អវិរោធា វុត្តោ.

ឧតុចិត្តាហារេហិ ឧបត្ថម្ភិយមានន្តិ ឯត្ថ “កលាបន្តរគតា ឧតុអាហារា អធិប្បេតា”តិ វទន្តិ. អនេកកលាបគតានំ ចក្ខុស្ស ទស្សេតិ យតោ ឧបត្ថម្ភបដលេ និរាករណេបិ ចក្ខុ វិជ្ជតីតិ. បដិឃដ្ដនំ វិសយាភិមុខភាវោ និឃំសបច្ចយត្តា. និឃំសោ និស្សយភាវាបត្តិ. យតោ ចក្ខាទិនិស្សិតា សញ្ញា “បដិឃសញ្ញា”តិ វុច្ចតិ.

អនេកត្តាតិ ឥទំ អវចនស្ស ការណំ, ន ហេតុកិរិយាយ វិញ្ញាយមានភាវស្ស. សោ បន អបេក្ខាសិទ្ធិតោ ឧច ចេទិតព្វោ. ហេតុកិរិយាបេក្ខា ហិ ផលកិរិយាតិ. ចក្ខុ សក្កុណាតីតិ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស និស្សយភាវានុបាមេនបិ តំសភាវានតិវត្តនតោ តស្សា សមញ្ញាយ តត្ថ និរុឡ្ហភាវំ ទស្សេតិ. ទស្សនបរិណាយកដ្ឋោ ចក្ខុស្ស ឥក្ខដ្ឋមេវាតិ “យថា ហិ ឥស្សរោ”តិអាទិនា ឥស្សរោបមា វុត្តា. ចក្ខុវិញ្ញាណំ ទស្សនកិច្ចេ បរិណាយន្តំ ចក្ខុ តំសហជាតេ ចក្ខុសម្ផស្សាទយោបិ តត្ថ បរិណាយតីតិ វុច្ចតីតិ “តេ ធម្មេ…បេ… បរិណាយតី”តិ វុត្តំ, ន បន ចក្ខុសម្ផស្សាទីនំ ទស្សនកិច្ចត្តា. អថ វា ចក្ខុសម្ផស្សាទីនំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយភាវេន ឧបការកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ទស្សនកិច្ចេ បរិណាយន្តំ ចក្ខុ តត្ថ ចក្ខុសម្ផស្សាទយោបិ តទនុវត្តកេ បរិណាយតីតិ អត្ថាយំ បរិយាយោតិ ទស្សេន្តោ អាហ “តេ ធម្មេ…បេ… ណាយតី”តិ. អនេកត្ថត្តា ធាតូនំ ចក្ខតីតិ ឥមស្ស “បរិណាយតិ បកាសេតី”តិ ច អត្ថោ វុត្តោ. សណ្ឋានម្បិ រូបាយតនមេវាតិ “សមវិសមានិ រូបានិ ចក្ខតីតិ ចក្ខូ”តិ វុត្តំ. តំទ្វារិកានំ ផស្សាទីនំ ឧបនិស្សយបច្ចយភាវោ ឧច វឡ្ហអជ្ជាតព្វោ.

៦៥៥. តំទ្វារិកា…បេ… ឧប្បត្តិ វុត្តាតិ ចក្ខុវិញ្ញាណេ ឧប្បន្នេ សម្បដិច្ឆនាទីនិ ពលវារម្មណេ ជវនំ ឧកត្តេន ឧប្បជ្ជតីតិ កត្វា វុត្តំ. តថា ចេវ ហិ អន្តរា ចក្ខុវិញ្ញាណេ វា សម្បដិច្ឆនេ វា សន្តីរណេ វា ឋត្វា និវត្តិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតីតិ និច្ឆិតំ. តេន បច្ចយេនាតិ តំបការេន បច្ចយេន. តំសទិសានន្តិ គរុំ កត្វា អស្សាទនាទិប្បវត្តិវិសេសសហិតតាយ ទស្សនសទិសានំ មនោធាតុសន្តីរណវោដ្ឋព្វនានំ បញ្ចទ្វារិកជវនានំ អស្សាទនាទិតោ អញ្ញថា គរុំ កត្វា បវត្តិ នត្ថិ រូបធម្មវិសយត្តាតិ “អស្សាទនាភិនន្ទនភូតានី”តិ ឧត្តកមេវ វុត្តំ. មនោទ្វារិកជវនបិដ្ឋិវដ្ដកានម្បិ ហិ បញ្ចទ្វារិកជវនានំ អស្សាទនាភិនន្ទនការេន រូបំ គរុំ កត្វា បវត្តិ នត្ថីតិ ន សក្កា វត្តុំ. រូបំ អារម្មណាធិបតិ អកុសលស្សេវ ហោតិ. តថា ហិ បដ្ឋានេ “អព្យាកតោ ធម្មោ អកុសលស្ស ធម្មស្ស អធិបតិបច្ចយេន បច្ចយោ.

អារម្មណាធិបតិ ចក្ខុំ គរុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្ទតី”តិអាទិនា (បដ្ឋា. ១.១.៣១៩) រូបក្ខន្ធោបិ អារម្មណាធិបតិ វិភត្តោ. “អព្យាកតោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស ធម្មស្ស អព្យាកតោ ធម្មោ កុសលស្សា”តិ ឯត្ថ បន ផលនិព្ពានានេវ អារម្មណាធិបតិភាវេន វិភត្តានីតិ. កថមាហ ច “អារម្មណអារម្មណាធិបតិឧបនិស្សយបុរេជាតអត្ថិអវិគតេហិ ឯក”ន្តិ (បដ្ឋា. ១.១.៣៣៥) វុត្តំ. យទិ កុសលស្សបិ និយមោ, វត្វា ចត្តារិ និយាមាតិ. តានីតិ យថាវុត្តជេតានិ បដិនិទ្ទិដ្ឋានិ. តំសម្បយុត្តានិ ចាតិ ជេតសម្បយុត្តានិ. អញ្ញានិ ចក្ខុសម្បយុត្តានីតិ. យទិ រូបស្ស អារម្មណបច្ចយភាវេន វត្តំ អធិប្បេតំ, “តំ រូបារម្មណាតិ ឯវមេតេន និទ្ទេស្យា”តិ ឯវមាទិនា វត្តព្ពំ. យស្មា បន រូបំ តំភាវាទិកជេតានំ បច្ចយវិសេសោបិ ហោតិ, តស្មា តស្ស វិសេសស្ស ទីបនត្ថំ “អារម្មណា”តិ វចនំ វុត្តំ និយាមតិ អាហ “អារម្មណបច្ចយតោ អញ្ញបច្ចយភាវស្សបិ ទីបក”ន្តិ.

៩០០. សោតវិញ្ញាណុប្បត្តិយំ សមាធិរិយាទោហារទោតិ សោតស្ស សមាធិរិយាយ កត្វាភាវោ សោតវិញ្ញាណស្ស បច្ចយភាវេនាតិ វុត្តំ “សោតវិញ្ញាណស្ស និស្សយភាវេន ឃុណាតី”តិ. ទិព្វតិយិត្វយាហាររសោ ទិព្វំ, តស្មិំ និក្ខតាយ តំ អព្យាយតីតិ ទិព្យាតិ ឯវំ និទ្ទេស ទិព្យ-សទ្ទេស បកាសិយមានា វោហារព្យាយតសង្ខាតា សាយតកិរិយា លព្ភតីតិ កត្វា វុត្តំ “ទិព្យសទ្ទេស វិញ្ញាយមានា កិរិយាសាយត”ន្តិ. តថា ច វក្ខតិ “ទិព្វតិយព្យាយតីតិ ទិព្យា”តិ (វិភ. អដ្ឋ. ១៥៤). អាទេយាតិ ឧប្បត្តិទេសោ. បសាទកាយស្ស កាយិកានំ ទុក្ខសុខានំ និស្សយភាវតោ ព្ពតទេសំ ឧបនិស្សយភាវតោ “ទុក្ខទុក្ខវិបរិណាមទុក្ខានំ អាទេយា”តិ វុត្តំ. ព្យាបិតាយាតិ ព្យាបិភាវេន, ព្យាបិភាវេន ចា. កាយប្បសាទភាវោតិ កាយប្បសាទសង្ខាតោ. អនុវិទ្ធត្តាតិ អនុយុត្តភាវតោ, សំសដ្ឋភាវតោតិ អត្ថោ. តស្មាតិ យស្មា យាវតា ព្ពយស្មិំ កាយេ ឧបាទិន្នកបវត្តំ នាម អត្ថិ, សព្ពត្ថ កាយាយតនំ កប្បាសបដលេ ស្នេហោ វិយាតិ វុត្តំ, តស្មា. បណ្ណសភាវា បសាទា អាបាថគតំ វិសយំ វិញ្ញាណុប្បត្តិហេតុភាវេន បកាសេន្តា វិយ ហោន្តីតិ តេសំ វិសយាវភាសនកិច្ចតា វុត្តា. សមានិស្សយានន្តិ ឯកនិស្សយានំ. អវិនិព្ភុត្តេសុ ហិ រូបធម្មេសុ យំនិស្សយំ រូបំ, តំនិស្សយា ឯវ សេសាតិ. អញ្ញមញ្ញសភាវានុបាតេយតាតិ លក្ខណសង្ករាភាវមាហ.

យស្មា បច្ចយន្តរសហិតោ ឯវ ចក្ខុប្បសាទោ រូបាភិហតភាវេន បវត្តតិ, ន បច្ចយន្តររហិតោ, តស្មា រូបាភិឃាតោ ហោតុ វា មា វា ហោតុ, ឯវំសភាវោ សោ រូបក្ខន្ធោតិ ទស្សេតុំ “រូបាភិឃាតារហោ”តិ វុត្តំ យថា “វិបាកធម្មធម្មា កុសលាកុសលា”តិ. វិសយវិសយីនំ អញ្ញមញ្ញំ អភិមុខភាវោ អភិឃាតោ វិយាតិ អភិឃាតោ, សោ រូបេ ចក្ខុស្ស, ចក្ខុម្ហិ វា រូបស្ស ហោតីតិ វុត្តំ “រូបេ, រូបស្ស វា អភិឃាតោ”តិ. តេនេវាហ “យម្ហិ ចក្ខុម្ហិ អនិទស្សនម្ហិ សប្បដិឃម្ហិ រូបំ សនិទស្សនំ សប្បដិឃំ បដិហញ្ញិ វា”តិ (ធ. ស. ៥៩៧), “ចក្ខុ អនិទស្សនំ សប្បដិឃំ រូបម្ហិ សនិទស្សនម្ហិ សប្បដិឃម្ហិ បដិហញ្ញិ វា”តិ (ធ. ស. ៥៩៨) ច អាទិ. ឯត្ថ ច តំតំភវបត្ថនាភាវេន ចក្ខាទីសុ អភិរតរាគស្ស អត្តភាវនិព្ពត្តកកម្មាធារណាភាវេន បវត្តិ ចក្ខុលក្ខណំ វុត្តំ, សុខទុក្ខាទិភេទស្សបិ រូបស្ស គហណយោគ្យភាវេន ចក្ខុ ហោតូតិ ឯវំ និព្ពត្តិតអាភោគកម្មភាវេន វុត្តិយំ. ឯវំ តទា សេសេសុបិ. អថ វា សតិបិ បញ្ចន្នំ បសាទភាវេន សវិសយាភិមុខតាសង្ខាតស្ស បសាទព្យាបារស្ស ទស្សនាភាវេន បវត្តិ វុត្តំ, បសាទការណស្ស សតិបិ កម្មភាវេន អត្តនោ ការណភេទេន ភេទទស្សនាភាវេន វុត្តិយំ.

កាយតល្យាតិ កាយកទច តល្យា· តឆា រូបតល្យា ឌដ្ឋ្ឋា· តស្ស តស្ស កចស្ស យូលការលក្ខតា តល្យា តស្មិំ តស្មិំ កទច ក្លប្បដ្ឋតារទាឃតភចិរឃាបិ តាយ ទោតីតិ កាយតល្យាឌីតំ ឌដ្ឋ្ឋកាយតាឌិទចាទារទទតា ចុត្តា· ឌដ្ឋ្ឋកាយតាតិ ហិ ឌដ្ឋ្ឋមិទ្ធា រូបតល្យាតិ អទេត្វា· តឆា ទេរនាបុបីតិ· ឲត្វ ច ឌដ្ឋ្ឋកាយតាឌីតំ ចំចំអត្តកាចតិទ្ធាត្តកកយ្ចាឃ្វហតក្លូលទេតា រតិ បុរិមតិទ្ធាត្តិយំ ចត្តត្ថំ តត្វិ· អរតិបិ តស្ស យទេក្កត អរយព្វាត្តិតការទចទតច ការលក្ខិ ឌដ្ឋ្ឋំ· ឃទេតា យទេក្កត អរយព្ឋិតិ ការលលិទេក រតិ ក្លប្បដ្ឋិត្វា អត្តទេតា ចលស្ស ការលកាត្វបកយតទេតា ចិដ្ឋយាតទេចាតិ ក្លប្បត្តអត្វិតាបរិឃាទេឃហិ ចុច្ចតិ “អរិឃំ អដ្ឋិកំ យក្កុ ការទចទេត្តា អរិឃំ អដ្ឋិកំ យក្កុ ពាហុលីកទេរាទេត្តា ក្លប្បត្តប្បទេត្ត បិបទេក អក្យវទេល ឆទេម្ង អត្តរាទេឃច អត្តរឆារេបតិ” (ឆំ· តិ· ៥·៨៥៥), “រត្ថិ ចា អញ្ញុំ កាយច្ឆត្តំ អត្តិ ទេ អញ្ញុំ កាយច្ឆទេត្តាតិ បឌាភាតី”តិ (ឌី· តិ· ១·១១ប័១; ម· តិ· ១·១៤៥) ច ឲចយាឌីបុ·

ឲត្វាហ – ចក្លាឌីតំ ត្អត្តិយាតំ កិំ ឲកកយុតា ក្លប្បត្តិ, ក្លឌាហុ តាតាកយុតាតិ? ក្លកឃចាបីតិ ទេបិទាលា· តត្វ តាតាកយុតា តាច ក្លប្បត្តិយំ ចក្លាឌីតំ ចិទេរទេរ ចត្តត្ថំ តត្វិ ការលស្ស កិត្តត្តា· ឲកកយុតា បត ក្លប្បត្តិយំ ទេតរំ កចំ ចិទេរទេរាតិ? ការលស្ស កិត្តត្តាទេឃច· ចំចំកចបត្វតាក្វតា ហិ តល្យា ចំចំកចបរិឃាបត្តាឃតតាកិលិរតាឃ រឃំ ចិចិត្តរូបិ ក្លបតិស្សឃការទចត ចំចំកចតិទ្ធាត្តកកយុស្ស ចិចិត្តទេកឆចំ ចិឆហតិ· ឃទេតា តឌាហិតចិទេរំ ចំ តឆារូបរយត្វតាទេឃាទេកាត អទេតកត្វបិបត្តិ ចិឃ អទេតកំ ចិរិដ្ឋរកាចំ ចលំ តិទ្ធាទេត្តតិ· តឆា ច ចក្លតិ “កយុទេយច ទេតរំ ចិទេរការលា”ត្តិ· ត ទេចត្វ រយត្វតាកាចទេតា អឌ្ឍ្ឍា ទេចឌិតត្ថំ ការលចិទេរទេរតាហិតចិទេររស្ស ចិរិដ្ឋចលតិប្បាឆតទេឃាព្យតាកាចទេតា· តឆា ហិ រតិ ឲកស្សបិ កយុស្ស អទេតកិត្តិយទេហតុតាចិទេររទេឃាកំ ឲកយិ កយុត្តិអាឌិតា ឃុត្តិទេតា អាកយទេតាបិ បទទេតា រឃទេយច ចក្លតិ· តឆា ច ឲកទេស្សច ក្យុរលចិត្តស្ស ទេរាត្យអរាឌិចិបាកចិត្តតិទ្ធាត្តិទេហតុការទេចា ចុច្ចតិ· ទេលិទេកបិ ឲកទេស្សច រាលិពីឆស្ស បរិបុណ្ណាបរិបុណ្ណតណ្ឌុលចលតិទ្ធាត្តិទេហតុតា ឌិស្សតិ· កិំ ចា ឲតាឃ ឃុត្តិចិត្តាឃ, ត ចិត្តិតត្ថាទេយទេចតំ· ឃទេតា កយុចិបិទេកា ចក្លាឌីតិ កយុចិបិទេកា ច រត្ថាការទេតា ពាទ្ធាតំទេឃច កយុចិបិកឆាកាលចលឃុត្តាតំ ចិរទេឃា, ត អទេត្តារំ អតក្កាចចទតាឃ· ទេតទេតច ច កកចតា “កយុចិបិទេកា អចិទេត្តទេយ្យា ត ចិទេត្តតទេត្តា, ទេឃា ចិទេត្តយ្យ ក្លយ្ចាឆស្ស ចិឈាតស្ស កាកី អស្សា”តិ (អ· តិ· ៣·លិលិ) អាឌីតចំ ឆទេស្សត្វា បដិក្លិត្តំ· អាចិត្ថាតំ បុក្កុលស្ស ចិត្តាលស្ស ចា ចំតិត្តកាចប្បត្តិឃា ទេហតុការទេចា·

រទេត្តារត្តិ បឆស្ស បកទលទេតា បិរិទេររទេតា ចា លត្តុយាតំ អត្វចិទេរំ អឌាតទេត្តា ឃឆារូតចទេរទេតច អត្វំ កទេហត្វា “ទេកា ឲត្វ ចិទេរទេរា”តិអាឌិតា ទេចាទេឆតិ· ត្អតទេរា ទេតឌាឌីតំ បទេច្ចកំ អឆិកការទេច ចិឃ ក្វិត្តិ តិល្ហិ ចា អឆិកការទេចបិ ឃឆាចុត្តាឆិកការទេចទេតច ឲកកាឌិចទេរត លត្តុយាតាឃ ត្តយត្វតាឃបិ កាឃប្បរារេឆា ត ទេហាតីតិ ចិត្តាឃយាតត្តា បកទលទេតា បិរិទេររទេតា ចា ចត្យត្តយិ ក្វតាតំ រយការទេចត កាទេឃា ទេហាតីតិ អឃយទេត្វា រិទេត្តាតិ រត្ថា-រទេត្តា ត្អឆ រយកាចឌីបទេកាតិ ឆទេស្សត្វំ “ត្អឆំ បតា”តិអាឌិយាហ· ត្អយយត្វំ ឌីទេបតីតិ ច ឃឆាចុទេត្តត ពាទេឃត “រទេត្តារ”ត្តិ ចចតទេតា អឃយទេត្វា លត្តុតិ, ត តស្ស ចាចកត្តាតិ ឆទេស្សតិ· ទេតទេតចាហ “អត្យុចត្វ… ទេប… ចទេរត ចុត្តត្តា”តិ· ឲកទេឆរាឆិកាចតិចារទេលទេតច ហិ ឲកទេឆទេរាយត្វតាតិចារលយិ ចិត្តាឃតីតិ· ឲកទេឆទេរា អចឃទេចា· ចត្យឆាត្យរយុឆាឃតិស្សឃស្ស ហិ បរាឆស្ស តទេឆកឆាត្យអឆិកតា អចឃចាឆិកតា ទេហាតីតិ·

“បុរិមា ទេចត្វ ទេត្វបិ ចាឌិទេតា តិកាឃត្តទិឃា”តិ ចឆត្តិ· អាទេលិកាឌិរហកាទីការលរហិតាតំទេឃច ចក្លាឌីតំ រូបាឌិអចការរតរយត្វតា

ចិចរស្ស ច សោតចិញ្ញាណុបតិស្សយការេចា ក្យុណោតិ តេរំ លឌ្ឌិតិ អឆិប្បាយេត “ត៉ិត៉ិក្ខតក្យុណេហឹ”តិអាឌិ ចុត្តំ៉ តេឌាឌឹត៉ិ ចិឃ ចិចរស្ស ក្ខតកាចាកាចតោ “ឃឆាឃោក”ត្តិ ចុត្តំ៉ អឆ ចា ទ្ធបិឌយោ ចិឃ ចិចរយ្យិ ក្ខតក្យុណោតិ បរាឆិប្បាយំ ឌស្សេត្តា “ត៉ិត៉ិក្ខតក្យុណេហឹ”តិ អាហ៉ តេឌស្ស បត អាលេិកទ្ធេបត, អាកាឃសន្លាតស្ស ចិចរស្ស សេដ្ឋត, ចាឃុស្ស កេត្តត, ដ្ឋកស្ស ទេសត, បឆចិយា ចោដ្ឋេត្តតាតិ ព្លឃបត្តំ សត្ដាឃ “ឃឆាឃោក៉ ត៉ិត៉ិក្ខតក្យុណេហឹ”តិ ចុត្តំ សិឃា៉ ទ្ធបិឌិក្កហណោតិ ទ្ធបិឌិចិសេឃ

ចក្ខុចិញ្ញាណាឌិកេ តិប្បាឌតេត្តតិ អត្វេា៉ ដ្ឋបកទិតត្តតោតិ សហកាទឹការេហក្ខតេហិ ឃឆាចុត្តក្ខតក្យុណេហិ ចក្ខាឌឹត៉ិ សកិច្ចកេទហេ ដ្ឋបកទិតត្តតោ៉ សការេចត សុឃ្យយាតស្សាតិ កេតឌិ អតុច្ចាទិឃយាតេស្សច លត្កយាតត្តា ចុត្តំ៉ ឈដ្ឋត៉ិ បត ចិតា ចាឃុសេដ្ឋាបិ តត្តិតិ៉ អឆ ចា ចាឃុបិ្សេដ្ឋា សការេចត សុឃ្យតឹតិ អាបេ ទសោ យឆុទោតិ ច តស្ស លត្តិឃេចាតិ ឌេដ្ឋត្តំ៉ ក្ខតិឃចាឌិស្សបិ តិក្កហេា ហោតិ តស្សបិ តេឌាឌិក្យុណា ទ្ធបិឌយោតិ ឲុចំលត្តិកត្តា៉

ទ្ធបិឌិចិសេសក្យុណេហឹតិ ទ្ធបិឌិចិសេសក្យុណយុត្តេហិ៉ តេឌ...បេ... ចាឃុហឹតិ សហាការេសហិ តេឌាឌិបទយាតុហិ៉ កប្បាសតោ ចិសឌិសាឃាតិ កប្បាសបឆចិតោ ចិសេសយុត្តាឃ តតោ អឆិកសាយត្តិឃយុត្តាឃាតិ អឆិប្បាយោ៉ តស្សាឃេចាតិ កប្បាសបឆចិយាឃេច៉ ឃស្មា សា ចិឌ្ឌយាតាតិបិ អចិសេសក្ខតាតិ អត្តិតិ កហេត៉ំ អសក្កុណេយ្យការេចត អកិកចិត្វា ឌិតា, តស្មា តស្សាឃេច កេត្តា អឆិកតទោ កចេឃ្យាតិ អត្វេា៉ អឃត្ថា សេត្តា ដ្ឋត្តទោ “តស្ស តស្ស ក្ខតស្ស អឆិកតាឃា”តិអាឌិតា អដ្ឋកថាឃំ (ឆ៉ ស៉ អដ្ឋ៉ ៩០០) ចុត្តត្តា តឆាកតាត៉ំ ចាឌំ សប្បដិដ្ឋិត្វា ចឌត្តស្ស កណាឌស្ស ចសេត ចុត្តា៉ “អត្តតោ បត បតេត កណាឌកបិលិឌយោ កេចលំ បឆចាឌិ(ទ្រព្យ)បេចាតិអាឌិ លត្តិ៉ កណាឌសាសតាឃ អឆិបុត្តាត៉ំ សាសតេ អតចាកាឡុហាត៉ំ កេសត្ថិ អយំ ចាឌោ”តិ ច ចឌត្តិ៉

ឲតស្សុកឃស្សាតិ អាសចាកេ្ដតោ កប្បាសកេត្តា អឆិកោ សឹតុឌកចណ្ណតោ ដ្ឋេណ្យាឌកចណ្ណោ ច អឆិកោតិ ឲតស្ស ដ្ឋកឃស្ស៉ តេឌាឌិអឆិកេសុ ច សម្ពាទេសុ ទ្ធបិឌឹត៉ិ ចិសេសស្ស អឌស្សតតោ ត ទ្ធបិឌយោ តេឌាឌឹត៉ិ ចិសេសក្យុណោតិ សិឌ្ឍិ អាហ “តឌកា...បេ... ត្តិតា”តិ៉ តេត ត ទ្ធប៉ំ តេឌស្ស ចិសេសក្យុណោ ឲកត្តតោ តេឌាឌិកេ សម្ពាទេ ចិសេសេត អឌស្សតតោ, ឃោ ឃស្ស ចិសេសក្យុណោ, ត សោ តឌឆិកេ សម្ពាទេ ឲកត្តតោ ចិសេសេត ឌិស្សតិ ឃឆា បឆចឹអឆិកេ សម្ពាទេ អាបេបិឌាតុតិ ឌស្សតិ៉ ឲចំ សេសេសុបិ ឃឆាឃោក៉ ឃោឌេតត្វំ៉ កោ បត ចាឌោ តាតាកលិបេតិ សកាចតោ តាតត្តាការេចបិ ឬលការេហតាតត្តចសេត អត្តិ កោចិ ចិសេសោ អសញ្ញាតេតិ ឌស្សតិ, ឃតោ បទបេហាឌិកិទិឃាសបត្តតា តេតំ កេសត្ថិឃេច ឌិស្សតឹតិ៉

ឲកឃ្យិតិ បិ-សេដ្ឋត អតេកស្មិំ ចត្តត្តេបេច តត្តិតិ ឌស្សតិ៉ បត្ថាឃតតិកត្តការេច បត្តតា ឃា ឌេដ្ឋកាយតាឌិការេចត ចុត្តា, តាឃ តិប្បត្តិ៉ ឲតេត ការេហចិសេសេត ថលចិសេសយាហ៉ ត ហឹតិអាឌិតា ចុត្តេបចត្តំ សបត្តឃតិ៉ តត្តិ កម្មំ៉ ចិសេសេតាតិ អត្តតោ ការេណេត អាហិតាតិសឃេត ៉ តេតេច សោតស្ស ត ហោតិ បច្ចឃោ, តតោ អញ្ញេតេច បត ហោតឹតិ អឆិប្បាយោ៉ តេត អតេកសការេចត ការេណេត អាហិតចិសេសំ ឲកយិ កម្មំ អតេកសកាចំ ថលំ តិប្បាឌតំ សបត្តំ ហោតឹតិ ឌស្សតិ៉ ព្លឌាតិ កម្មស្ស ចុត្តប្បការចិសេសាការេច ឌោសយាហ “ព្លត្រិឃត្តទាកាចប្បត្តិតោ”តិ៉ តស្សត្វេា – ការេហចិសេសាការេច ថលចិសេសស្ស អសម្ពចតោ ឃំ ចិសេសយុត្តំ កម្មំ ចក្ខុស្ស ការេណំ, តស្ស តតោ អញ្ញចិសេសាការេច តឌញ្ញត្រិឃុប្បាឌកតាបិ ត សិឃាតិ សោតត្រិឃាឌឹត៉ិ តតោ អតុប្បត្តិ ឲច សិឃា៉ ឲចបិតទត្វាបិ៉ ចិសេសោតិ តេត្វ កម្មស្ស ត៉ិត៉ិព្លត្រិឃុប្បាឌតសបត្តតា អឆិបេតា, សា ច បុត្តេ ឌស្សិតសការេចាច៉

អនេកាហិ មហគ្គតចេតនាហិ ឧកាយ ចា បរិត្តចេតនាយហិតាយ បដិសន្ធិក្ខណេ កដត្តារូបានំ និព្ពត្តីតិ ត សក្កា ចិញ្ញាតុន្តិ “សព្ពេសំ...បេ... ចិញ្ញាយតី”តិ ចុត្តំ ព្ពជាតិ តបេច អសក្កុណេយ្យតំ ចិត្តោរេតោ ជនេស្សុតំ “នានាចេតនាយា”តិអាទិ ចុត្តំ តស្សាយំ សង្ខេបត្ថោ –

“បដិស...បេ... បច្ចយោ”តិ ឧត្តួ យទិ នានាកម្មចេសេន ព្ពន្ទ្រិយានំ ឧប្បត្តិ អធិប្បេតា, ឧចំ សតិ មហគ្គតកម្មេន ច កាមាវចរកម្មេន ច តំតំបដិសន្ធិក្ខណេ កដត្តារូបំ ឧប្បន្នំ សិយា, ន ចេតំ យុត្តំ “មហគ្គតចេតនា កម្មបច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា៑ ១៑១១៑លិប័) ចុត្តត្តា៑ នាបិ តំតំកចតិយតរូបិន្ទ្រិយេហិ ចិកលិន្ទ្រិយតា កតិសព្យត្តិយា ព្ពុបបាតិកយោនិយំ បដិសន្ធិក្ខណេ យុត្តា៑ អថ មហគ្គតាហិ ឧច នានាចេតនាហិ និព្ពត្តំ, ត ចេកា បដិសន្ធិ អនេកកម្មនិព្ពត្តា ហោតិ៑ និន្ទិតព្ពោ សារេកតបព្ពោតាតិ៑ ឧចំ ឧកេន មហគ្គតកម្មុនា ចក្ខុន្ទ្រិយសោតិន្ទ្រិយតជយចត្ថុនំ ឧប្បត្តិយាបកេន ព្ពមិនា ចចេនេន បរិត្តកម្មុនាបិ ឧកេន យថារហំ អនេកេនំ ព្ពន្ទ្រិយានំ ឧប្បត្តិ សិទ្ធាចាតិ ចុត្តំ “សិទ្ធមេកេន កម្មុន អនេកិន្ទ្រិយុប្បត្តិ ហោតី”តិ៑

សព្យត្តារេមច នាម សព្យត្តិកិច្ចករណតោតិ ព្ពមមត្ថំ ជនេស្សុតំ “បដិ...បេ... នកតោ”តិ ចុត្តំ អតិសុលុមកាចតោ មំសចក្ខុអគោចរេន រូបិយតនេន សមន្នាកតសញ្ញាតចុត្តិតាយ ច “ចាយុ ចិយា”តិ ចុត្តំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ សទ្ទាយតនំ សោតចិញ្ញាណស្ស កេនាចិបិ អារម្មណបច្ចយោ ត សិយា ធាតុបរមាយ ឈរេដ្ឋត្តស្ស ច្ចុសមុដ្ឋានត្តា៑ តេនាហ “ត ហិ...បេ... បច្ចតី”តិ៑ បដ្ឋានេ (បដ្ឋា៑ ១៑១៑១) ច “សទ្ទាយតនំ សោតចិញ្ញាណស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ អចិសេសេន ចុត្តំ

តត្ថ ចិសេន សុយ្យន្តីតិ ទ្វេរ ជិតានំ លហុកំ សចតំ តត្ថិ, តេសម្បិ ចា លហុកំ សចនេន ទ្វារសត្តុកាចានំ ចិសេសោ ត សិយាតិ អធិប្បាយោ៑ ត, ទ្វេ...បេ... តោតិ ត ទ្វេរ ជិតេហិ រជកាទិសទ្ទា ចិសេន សោតចិញ្ញាណេន សុយ្យន្តិ, សចេ សចត្ថុបចារេ សោ សទ្ទោ ទ្វេរ អាសន្នេ ច ជិតានំ យថាក្ខមេ អាបាថគតេ សទ្ទេ មនោចិញ្ញាណសញ្ញាតតោ កហណចិសេសតោ ចិសេន សុតោ សឹលំ សុតោតិ អភិមានតោតិ អធិប្បាយោ៑ ឧតមេចត្ថំ ចិត្តោរេតោ ជនេស្សុន្តោ “យថា ហិ”តិអាទិមាហ៑ និច្ចយ...បេ... អភិមានោ ហោតិ, សោតចិញ្ញាណប្បចត្តិ បន ទ្រុមត្ថោបិ សមានា, យម្ហា សោ បន សទ្ទោ...បេ... អាកច្ឆតីតិ៑ យទិ ធាតុបរមាយ សទ្ទោ នប្បចត្តតិ, កថំ បដិឃោសាទីនំ ឧប្បត្តីតិ អាហ “ទ្វេរ...បេ... បច្ចយោ ហោតី”តិ៑ ឧប្បត្តិចសេន អាកតានីតិ ឧតេន រូបធម្មាបិ យត្ថ ឧប្បជ្ជន្តិ, តតោ ច ចិជ្ជន្តិ, ត ទេសន្តរំ សង្កមន្តីតិ ជនេស្សតិ៑ ឈជ្ជនសកាចារនចាតិ តេសំ ភូតានំ សទ្ទសមុប្បត្តិហេតុការយាហ៑ សោតបទេសស្សាតិ សោតទេសស្ស, សោតទេសេ ជិតស្សាតិ អត្ថោ៑

ចក្ខុមតោ បុគ្គលស្ស អញ្ញាសយចសេនាតិ ចិត្រចិចិត្រចុរូបាយតនេ ឈេក្ខុយ្យេន សត្តានំ ចក្ខុទ្វារិកជចនស្ស អត្តុកន្ទនចសេន បចត្តិ សទ្ទាយ ចុត្តំ៑ កណ្ណក្កុបន្ធិន្ទ្រេមច បចត្តនតោតិ ឧតេន អធិដ្ឋានតោ ពាហិទ្ធា ព្ពន្ទ្រិយំ បចត្តីតិ ចានំ បដិសេធេតិ៑ អធិដ្ឋានទេសេ ឧច ហិ ព្ពន្ទ្រិយំ ចត្តតិ តត្ថ កិច្ចានិប្បយោកស្សនតោ៑ សតិបិ បនស្ស ពាហិទ្ធា ចុត្តិយំ ត ចិសយក្កហណេ សមត្ថតា, អញ្ញាថា អធិដ្ឋានបិធានេបិ ចិសយក្កហណំ ករេយ្យាតិ៑ អារម្មណក្កហណហេតុតោ ចាតិ កណ្ណក្កុបន្ធិន្ទ្រេមច ឋត្វា អារម្មណករណស្ស ចិញ្ញាណស្ស ចា ហេតុភាចតោ៑

តព្ពោហារេនាតិ កត្តកត្តុគហណស្ស សហចរិតាយ កេន្តាបិ តថា វុត្តោតិ អធិប្បាយោ។ កេន្តា បច្ចយោតិ កេន្តា សហការីបច្ចយោតិ អត្ថោ។ វេជ្ជអាទិកោ បច្ចយោតិ យោជេតព្ពំ។ តថា បថវីតិ សហការីបច្ចយភូតា អជ្ឈត្តិកពាហិរា បថវី អាធារលក្ខណេន បច្ចយោតិ អត្ថោ។ អាធារកត្តាតិ តេជោវាយោធាតូនំ អាធារកត្តា។ និស្សយកត្តាតិ និស្សយបច្ចយភូតា អាបោតេជោវាយោធាតូនំ។ សណ្ឋានាតិ ឧប្បីឡនាការេន ច អនុប្បីឡនាការេន ច។ តត្ថាតិ វត្ថុរាសីតិបទេសេ ឧបរិមកាយសណ្ឋានេ រូបសមូហេ។ ចិត្តាធិដ្ឋានំ អសព្ពលោកឃាតត្តា ឋានំ ចង្កមនំ ឋានំ កាយចលនំ ឋានំ គមនកត្តា ឯវំ កលាបេតាបិ ចិត្តាធិដ្ឋានំ អសព្ពលោកឃាតំ។

៩១៩. ជិឃច្ឆិតំ ឧបាទាយ ជាតិពន្ធេតាតិ ឋានំ ជិឃច្ឆិតំ ន កាយចិត្តាភាវេការណត្តា វុត្តំ, ជិឃច្ឆាទិវោហាររូបាទីនំ បន សោតុង្គំ ឧបាទាយ កាយចិត្តាភាវេធនិយា បរេតា បនេត្តន យេនាចិត្តាភាវេនាបិ ជាតិពន្ធត្តា វុត្តំ។ ជិឃច្ឆាទិសង្ខេបសត្តិ ជិឃច្ឆាទិសង្ខេបសត្តំ ឯកាសិ ឋានស្ស អភាវាតិ លោយាតុបាទំ អាលោកត្តការាភង្គោ អសហង្គាយិតំ អាហ។ កថំ បន អាលោកោ អន្ធការំ វិធមតីតិ?
“អាលោកប្បច្ចត្តិសមាគកាលំ អន្ធការសការេន បវត្តមានំ ចណ្ឌាយតនំ កិច្ចតិ។ អន្ធការស្ស និស្សយោ ហុត្វា បវត្តមានានិ រូបានិ កាលេន តថារូបស្ស ចណ្ឌាយតនស្ស និស្សយភាវំ គច្ឆន្តី”តិ កេចិ។ សហ អន្ធការេន តន្និស្សយរូបានំ និរោធសម្ភវតោ ទំសត្តតិយំ តាទិសេ បច្ចយសត្តិបិតេ អាលោកនិស្សយរូបានំ ឧប្បត្តីតិ វេទិតព្ពំ។ ន ហិ និស្សយបហានេតោ វិនា អាលោកប្បច្ចត្តិ អត្ថិ, នាបិ អន្ធការសណ្ឋានំ ចណ្ឌាយតនភេទេ និរុជ្ឈតិ ទំនិស្សយេហិ បយុជ្ជមានកឯកកលាបរូបតាបនាទិរូបានំ សហេវ និរុជ្ឈនតោ។ បដិបសិទ្ធាយកិរិយសិយោ វិយ បថវីបិការរូបានីតិ យុត្តិតាបិ អន្ធការា បវត្តតីតិ វទន្តិ។ យត្ថ បន បិការាទិអាធាររហិតំ ន សុទ្ធំ បញ្ញាយតិ, តហលំ អាធារំ និស្សាយ បវត្តតីតិ យុត្តន្តិ ច វទន្តិ។

៩២០. “អយមស្សុសន្តោ”តិ ឯត្ថ អ-ការោ ន យមស្សុតាយពុត្តិចត្តិអត្ថោ សន្តិសភាវិបនតាយ អនធិប្បេតត្តា, យមស្សុតោ បន អនុត្តានិចត្តិអត្ថោតិ ទស្សេតុំ “អយមស្សុ...បេ... ដ្ឋានេយាបី”តិ អាហ។ តថា កិរេត្តវត្ថុតិ “ទំសមាលនសន្តោ”តិអាទិនា ចតុវសេន កិរេត្តវត្ថុ។

៩២១. កម្មចិត្តាទិនាតិ អាទិ-សទ្ទេន ឧតុអាហារេ សង្គណ្ហាតិ។ ទំតទាការានីតិ ឥត្ថិលិង្គាទិអាការានិ។ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បដិច្ច សមុដ្ឋហន្តីតិ អញ្ញមញ្ញបច្ចយានិបិ ឥត្ថិលិង្គានីតិ ហេតុបវេសេន ឥត្ថិន្ទ្រិយសហិតេ ឯវ សន្តានេ សម្ភវា ឋានតោ ច អភាវា ឥត្ថិន្ទ្រិយហេតុកានិ វុត្តានិ។ អញ្ញថាតិ ឥត្ថិលិង្គាទិអាការតោ អញ្ញថា, ឥត្ថិន្ទ្រិយាការេន វា។ ឥត្ថិគ្គហណស្ស ចាតិ ឥត្ថីតិ ចិត្តប្បវត្តិយា។ តេសំ រូបានន្តិ ឥត្ថិលិង្គាទិអាការរូបានំ។ យទិ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ឥត្ថិលិង្គាទិអាការរូបានំ សហការីការណំ, អថ កស្មា តស្ស ឥន្ទ្រិយាទិបច្ចយភាវោ តេសំ ន វុត្តោតិ? នេវ តំ សហការីការណំ, អថ ខោ តេសំ តព្ភាវភាវិតាយត្តេន តំ ការណន្តិ វុច្ចតីតិ ទស្សេតុំ អាហ “យស្មា បន”តិអាទិ។

៩២២. លិង្គំ បរិវត្តមានំ បុរិសលិង្គាការាទិភាវអនុរូបេន ហុត្វា បរិវត្តតីតិ គហេត្វា វុត្តំ “បដិសន្ធិយំ វិយ បវត្តេបី”តិ។ យស្ស...បេ... នោតិ អាទិវចនតោតិ អាទិ-សទ្ទេន “យស្ស វា បន បុរិសិន្ទ្រិយំ ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ឧប្បជ្ជតីតិ? នោ”តិ (យម. ៣.ឥន្ទ្រិយយមក

១៥៥) សង្កហ្យាតិ។

៩៦៣។ ទ្វារការេន កុណ្ឋិតានំ អាសវេយ្យានំ បវត្តិដ្ឋានតាយ បសាទវិសេសេ វិយ វិញ្ញត្តិវិសេសេបិ កាយេវោហារប្បវត្តិ ទដ្ឋព្វា។ ចិត្តុប្បត្តិសការណតាយ វោហារាភាវិយា ទព្ពំ “វោហារាភាវិកិច្ច”ន្តិ វុត្តំ។ កិច្ចម្បិ ហិ ទព្ពំ សការវោហារាតិ។ បទជីវាភាវិយា អាការេន វចីវិញ្ញត្តីតិ វត្តុំ វដ្ដតីតិ វោហារតា។

៩៦៩។ ចិតក្ក...បេ... គហិតាតិ យថាធិប្បេតត្ថាភិញ្ញាបកាយ វាចាយ សមុដ្ឋាបិតាធិប្បាយប្បវត្តិ សទ្ទាយ វុត្តំ។ តទា ហិ សា តេហិ បរិគ្គហិតា នាម ហោតីតិ។ ឯកស្សាបិ អក្ខរស្ស អនេកេហិ ជវនេហិ និព្ពត្តេតព្ពត្តា តថា និព្ពត្តិយាភតាយ អសមត្ថសការណត្តា ន វិញ្ញាតវិសេសា ន កិន្នា ឯវាតិ អាហ “សវ...បេ... កិន្នា”តិ។ អនេព្ពាកិលេហិ អត្តនត្តនា ឧប្បជ្ជមានេហិ អសមត្ថេ “បដ្ឋមចិត្ត”ន្តិ អវិសេសេន ចុតិចិត្តំ វុត្តន្តិ អធិប្បាយេន “អញ្ញស្សបិ ចុតិចិត្តំ...បេ... នាមសី”តិ វុត្តំ។

អថ វា “យេ ច រូបិនោ អរូបិនោ ឧបបជ្ជិត្វា បរិនិព្ពាយិស្សន្តិ, តេសំ វចន្តានំ តេសំ វចីសង្ខារោ និរុជ្ឈិស្សតិ, នោ ច តេសំ កាយសង្ខារោ និរុជ្ឈិស្សតី”តិ (យម។ ២។សង្ខារយមក។១៥៥) រូបារូបភវូបបជ្ជនកានំ កាយាវចរចុតិចិត្តស្សបិ កាយសង្ខារាសមុដ្ឋាបកវចនេន ពិលាសវេហិ អញ្ញស្សបិ...បេ... នាមសី”តិ វុត្តំ។ យថា ច –

“យស្ស កាយសង្ខារោ និរុជ្ឈតិ, តស្ស វចីសង្ខារោ និរុជ្ឈិស្សតីតិ អាមន្តា”តិ (យម។ ២។សង្ខារយមក។១០៥),

“យស្ស កាយសង្ខារោ និរុជ្ឈតិ, តស្ស ចិត្តសង្ខារោ និរុជ្ឈិស្សតីតិ អាមន្តា”តិ (យម។ ២។សង្ខារយមក។១០៥) ច,

“បច្ឆិមចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ តេសំ កាយសង្ខារោ ច ន និរុជ្ឈតិ ចិត្តសង្ខារោ ច ន និរុជ្ឈិស្សតី”តិ (យម។ ២។សង្ខារយមក។១១១) –

អាទិវចនតោ ច បច្ឆិមចិត្តស្ស បុរតោ សោឡសមេន ចិត្តេន សទ្ធិំ ឧប្បជ្ជិត្វា អស្សាសបស្សាសា ន និរុជ្ឈន្តីតិ វិញ្ញាយតិ។ យទិ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ, “បច្ឆិមចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ តេសំ កាយសង្ខារោ ន និរុជ្ឈតី”តិ ន វទេយ្យ, វុត្តញ្ច, តស្មា សេដ្ឋិយកោដិយា ចុតិតោ បុរិមេន សត្តរសមេន ឧប្បន្នា អស្សាសបស្សាសា ចុតិយា សេដ្ឋា ចុតិយេន ចិត្តេន សទ្ធិំ និរុជ្ឈន្តិ។ តេន “យស្ស ចិត្តស្ស អនន្តរា កាយាវចរានំ បច្ឆិមចិត្តំ ឧប្បជ្ជិស្សតី”តិ ចុតិចិត្តស្សានន្តរបច្ចយភូតស្សបិ ចិត្តស្ស កាយសង្ខារាសមុដ្ឋាបកតា វុត្តា។

អថ វា យស្ស ចិត្តស្សាតិ យេន ចិត្តេន សព្ពបច្ឆិមោ កាយសង្ខារោ ឧប្បជ្ជតិ។ តំ ចិត្តំ វុត្តន្តិ គហេតព្ពំ, ន បច្ឆិមចិត្តស្ស អនន្តរបច្ចយភូតំ។ អនន្តរាតិ ហិ កាយសង្ខារុប្បាទនំ អត្ថំ វិនា, យតោ បច្ឆា កាយសង្ខារុប្បាទនេន អនន្តរិតំ ហុត្វា បច្ឆិមចិត្តំ ឧប្បជ្ជិស្សតីតិ អត្ថោ។ កស្មា? “ពាតានំ វចីសង្ខារោ ច និរុជ្ឈិស្សតិ កាយសង្ខារោ ច និរុជ្ឈិស្សតី”តិ (យម។ ២។សង្ខារយមក។១៥៥) វុត្តត្តា។

អញ្ញាទាបន្និយចិត្តតោ បុរិមតតិយចិត្តសមុដ្ឋិតំ កាយសន្ធារោ រូប្បដ្ឋិតីតិ អាបដ្ឋិតីតិ៍ ឲចំ សន្តោសមិ្ប ទុតិចិត្តស្ស ទ្វបរគតតាការេច អាកប់ រេស្សត្វា ឰទាតិ ឃុត្តិ រេស្សតុំ “ត ហិ”តិអាឌិយាហ៍ ឋត្វ កញ្ចកយតាឌីតិ អាឌិ-សន្ធេត រូនកតិយុក្កអសញ្ញីក្វតកាលកតនតុត្ផញ្ញាតសមាបត្តិទ្វបិទ្វបកចសមុដ្ឋិតិនោឆសមាបត្តិការេច សក្កល្យាតិ៍

១៣៥៍ អនេតកេសំ កលិបំតំ ឲកតោ ហុត្វា ឲកឈតបិណ្ឌការេចត បចត្តតេតា កលិបត្តទក្វតាតំ កលិបត្តទក្វតេហិ សមុដ្ឋការេចា ចុតេត្វា៍ ឃតោ តេសំ ទុចិតេញ្ញាឃ្យតាតត្តំ, ត បត អចិតិត្តក្វការេចតោ៍ ចំចំក្វតចិចិត្តតាតិ តេសំ តេសំ ក្វតាតំ ចិកត្តការេចា កលិបត្តទក្វតេហិ ចិកត្តសកាចតា អសំកិណ្ណតាតិ អតេ្វា៍ ឃស្មា បត ឃឆាចុត្វា ចិចិត្តតា ទ្វបិតំ ឰសាតំ ហោតិ, តស្មា “ទ្វបបរិឃត្តោ”តិ ចុត្តំ៍ អឆ ចា ចំចំក្វតសុញ្ញតា៍ ឃេសញ្ញាបរិច្ឆេទោ អាកាសោ, តេសំ បរិឃត្តតាឃ តេហិ សុញ្ញការេចាតិ លក្ខិតត្តោ៍ តតោតាឃេច ច សោ ក្វតត្តទេហិ ចិឃ តេហិ អសមុដ្ឋោតិ ចុច្ចតីតិ៍ អញ្ញាទាតិ បរិច្ឆិត្តិតត្តោហិ អសមុដ្ឋកាចាការេច៍

១៣៦៍ ចំចំចិការាឆិកទ្វបេហីតិ ឲត្វ កចំ ចមុស្សុចណ្ណុស្ស យុក្វតាកមុញ្ញាតា លក្ខត្តិ, តត្វ លហុតាឌិចិការា ឲកត្តតោ ឰត្រិ្ឃពទ្ធ្វេប ឲច បចត្តតេតា អតិត្រិ្ឃពទ្ធ ត លក្ខត្តីតិ? សច្ចេមចំ, ឰឆ បត ចំសឌិសេស្ស តត្តោហារេចសេត ចុត្តំ៍ តឆា ហិ ត្វុលបិទុអាឌីសុ កទុកាចាឌិហេតុតំ ក្វតាតំ អឆិកកាចាការេចតោ លហុអាឌិចោហារោ៍ តិក្ខិមិតត្តាឆមុតិស្សឃទ្វេប ឲច ចា សត្តាឃ “ចំចំចិការាឆិកទ្វបេហី”តិ ចុត្តត្តិ ឌដ្ឋត្តំ៍ សត្តោ សត្តោសំ បច្ចយា លហុតាឌីតំ អញ្ញាមញ្ញាចិជហតេតាតិ អឆិប្បាយោ៍

១៣៧៍ អាចឃសត្តេតចាតិ តិត្តេសេ ចុត្តអាចឃសត្តេតច៍ ឃោ អាឃតតាតំ អាឌិចឃត្វា អាចឃោ បុតប្បុតំ តិឌ្ឋត្តយាតាតំ, សោាច ទ្វបស្ស រូបទិចឃត្វា រូបចឃោតិ អឆិប្បេតំ អត្វំ បិញ្ញុឰឃំ ឃោរេជត្វា រេស្សតុំ “បិញ្ញុឰឃំ បតា”តិអាឌិ ចុត្តំ៍ រូប-សន្ធោ បឆមេត្វា “ទាតំ, កិក្ខេច, បណ្ឌិតុបញ្ញត្តត្តិអាឌីសុ (អ៍ តិ៍ ១៍៣៩) ចិឃ៍ រូបទិអតេ្វាច “សមុដ្ឋ រូបសិតេ្ត ច, តេ តិមិចិសុ មណ្ឌេប”តិអាឌីសុ ចិឃ៍ អញ្ញាទាតិ រូប-សន្ធស្ស រូបទិអត្វេស្សច កហេណ៍

១៣៨៍ ឋលចិបច្ចតបកតិឃាតិ ឋលចិបច្ចតសការេចត៍ ឋលេមេច ចា បកតីតិ អាឃុសំហាតាឌិតា ឋលសការេចត ឌទាតិតេ្តសាតិ អតេ្វា៍ តឆា ហិ “ឋលេ្វបចាទេត ចុត្តា”តិ ចុត្តំ៍ សុបរិណាតទ្វបបរិបិកការេល ហាតិឌសកាឌីសុ៍

១៣៩៍ កត្តត្តសកាចតោតិ មុ្វលឋលិឌីតំ ឰឆាឆិប្បេតអាហារចត្វុតំ មុតេលត អសតាឌិកត្តត្តសកាចតោ៍ ចិសក្វតេ សញ្ញ្ញោតេ ឰខា មត្តា ហោតីតិ សចិសត្តាកាចតោ សុលុមតា ចុត្វា៍ អក្កមក្កាតុសារិតោ ទេសស្ស សារោតិ ទេសហទេឃីឆមតិខាលិតុសារេត សទិរាចឃេច អតុប្បចិដ្ឋស្ស អាហារទេសស្ស អតុត្តទាហារបច្ចោយា តេ្តហា, ឃោ តេលិតេក ទេសឆាត្វតិ ចុច្ចតិ៍

រូបិធាកាឌតីឃកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

ឧបាទាភាជនីយកថាវណ្ណនា

៤៣៩. "ឯកំ មហាភូតំ បដិច្ច តយោ មហាភូតា តយោ មហាភូតេ បដិច្ច ឯកំ មហាភូត"ន្តិអាទិវចនតោ (បដ្ឋា. ១.១.៥៣) ឯកំ មហាភូតំ អវសេសមហាភូតេ និស្សយតិ, តេហិ ឧបាទារូបេន ច និស្សីយតីតិ អាហ "និស្សយតិ ច និស្សីយតិ ចា"តិ.

៤៤០. មហាភូតានំ អញ្ញមញ្ញាវិជហនតោ ឯកស្មិម្បិ កលាបេ អនេកំ ផោដ្ឋំ អត្ថីតិ ផោដ្ឋព្ពសភាវេសុយេវ អនេកេសុបិ អារម្មណេសុ អាបាថគតេសុ អាភោគាទិវសេន ឯកំយេវ វិញ្ញាណុប្បត្តិហេតុ ហោតីតិ អយំ វិចារោ ទស្សិតោ. ឥតរេសុបិ បន យថាយោគំ ទស្សេតព្ពោ. តត្ថ រសារម្មណំ តាវ សកិន្ទ្រិយនិស្សយំ អល្លីយិត្វា វិញ្ញាណុប្បត្តិហេតុភាវតោ សតិបិ អនេកេសំ រសានំ អាបាថគមនេ ឯកស្មិំ ខណេ ឯកប្បការស្សេវ យថាធិប្បេតស្ស ជិវ្ហាវិញ្ញាណុប្បត្តិហេតុ ហោតិ, តថា គន្ធារម្មណំ. រូបសទ្ទារម្មណានិ បន សកិន្ទ្រិយនិស្សយំ អសម្បត្វាវ វិញ្ញាណុប្បត្តិហេតុភាវតោ យោគ្យទេសេ អវដ្ឋិតានិ យត្តកានិ សហការីបច្ចយន្តរកំ ឧបការំ លភន្តិ, តត្តកានិ ឯកស្មិំ ខណេ ឯកជ្ឈំ អារម្មណំ ន ហោន្តីតិ ន វត្តព្ពានិ. តថា ហិ សទ្ទោ និគ្ឃោសាទិកោ អនេកកលាបគតោ តថា វណ្ណោបិ វិចិត្តត្ថរណាទិនិយាមេន ឯកជ្ឈំ អារម្មណំ ហោតីតិ. ឯត្ថាបិ ច អាភុជិតវសេន អារម្មណាធិបតាវសេន អនេកកលាបសន្និបតិតេបិ កត្ថចិ វិញ្ញាណុប្បត្តិ ហោតិយេវ. បសាទាធិកតា បិត្តាទិវិចិត្តាការេន បសាទស្ស តិក្ខតា. កិំ បន ចិត្តស្សាតិ ចិត្តសាមញ្ញតោ ឯកត្តនយវសេន បុច្ឆតិ.

៤៤១. តាទិសាយាតិ យា បច្ចុប្បន្នស្ស អត្ថីតិបិ ន គហិតា. សត្តិ សមត្ថា. ឯវន្តិ យថាសម្ភារជកំ សម្ភារបច្ចយា អាហារជកំ, ឯវំ បរមត្ថជកំ បរមត្ថបច្ចយាតិ ទស្សេតិ. តទនុរូបបច្ចយេហីតិ អត្តនោ អាធារភូតេហិ អាធារិយមានេហិ សន្ធារណាទិកិច្ចេហិ បុរិសេហិ ច បឋវីអាទីហិ. អផុសិត្វា បតិដ្ឋា ហោតិ, អផុសិត្វា អាធារន្តីតិ ឋបិតា ផុសិតព្ពផុសនកការោ អាបោធាតុយំ នត្ថីតិ ផោដ្ឋព្ពវសេន ឧភយម្បិ អាហ. អញ្ញមញ្ញំ និស្សយតា អញ្ញមញ្ញនិស្សយតា. អថ វា អញ្ញមញ្ញតា ច និស្សយតា ច អញ្ញមញ្ញនិស្សយតា. យទិ ផោដ្ឋព្ពាផោដ្ឋព្ពធាតូនំ ផោដ្ឋព្ពាការេន វិនា អញ្ញមញ្ញនិស្សយតា, បឋវីអាទីនំ កក្ខឡាទិសភាវោ ឯវ ផោដ្ឋព្ពាការោតិ តត្ថីរេហេន កិំ តេសំ អាបោធាតុយា និស្សយាទិការោតិ អាហ "អវិនិព្ភោគវុត្តីសូ"តិអាទិ. អញ្ញមញ្ញបច្ចយភូតេសូតិ ឯតេន ឧបាទារូបំ និវត្តេតិ. អថ វា បុព្ពេ អដ្ឋកថាធិប្បាយេន ឋត្វា ផោដ្ឋព្ពាផោដ្ឋព្ពធាតូនំ វិសិដ្ឋំ អញ្ញមញ្ញនិស្សយំ វត្វា ឥទានិ អត្តនោ អធិប្បាយេន ឋត្វា អវិសេសេន តំ ទស្សេន្តោ អាហ "អវិនិព្ភោគវុត្តីសូ"តិអាទិ. តំយេវ អវិសិដ្ឋំ អញ្ញមញ្ញនិស្សយំ ទឡ្ហំ កត្វា ទស្សេន្តោ "នាបិ សហជាតេសូ"តិអាទិមាហ. តត្ថ អផុសនំ តាវ ឯកកលាបគតត្តា ន វិចារេតព្ពំ, ផុសនំ បន កថន្តិ? ឯកកលាបគតត្តា ឯវ. វិសុំ សិទ្ធានំយេវ ហិ វិសយមហាភូតានំ កាយប្បសាទនិស្សយភូតេសុ ផុសនំ ទិស្សតិ.

ឈាយតីតិ បរិបច្ចតិ. ន ឧណ្ហា ហុត្វាតិ ឯតស្ស ឧណ្ហសភាវា ហុត្វាតិ អយមត្ថោតិ កត្វា "តេជោសភាវំយេវ បដិក្ខិបតី"តិ វុត្តំ. ឧណ្ហបដិបក្ខត្តា សីតស្ស ឧណ្ហាភាវបដិក្ខេបេ សីតតាបត្តិ សិយាតិ អាហ "ន សីតត្តំ អនុជានាតី"តិ. តេជោសភាគតំយេវ ចា

ສີຕຕາຍປິ ທສ຺ເສຕຸໍ "ນ ສີຕຕ຺ຕາ ອນຸຌ຺ຫຕາ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ເຕເນວາຫ "ເຕໂຊ ເອວ ຫິ ສີຕ"ນ຺ຕິ. ຍສ຺ມາ ຫິ ມນ຺ທເຕເຊ ສີຕພຸທ຺ທີຕິ ເຕໂຊ ເອວ ຫິ ສີຕໍ. ກຖໍ ປເນຕໍ ວິຌ຺ຌາຍຕີຕິ? ສີຕພຸທ຺ທິຍາ ອນວຕ຺ຖິຕພາວໂຕ ປາຣາປາຣໍ ວິຍ. ຕຖາ ຫິ ອາຕເປ ຐຕ຺ວາ ຉາຍໍ ປວິຏ຺ຐານໍ ສີຕພຸທ຺ທິ ໂຫຕິ, ຕເຕ຺ຖວ ປຐວີຄພ຺ພໂຕ ນິກ຺ຂນ຺ຕານໍ ອຸຌ຺ຫພຸທ຺ທີຕິ. ຍທິ ເຕໂຊເຍວ ສີຕໍ, ອຸຌ຺ຫພາເວນ ສທ຺ທິໍ ສີຕພາໂວປິ ເອກສ຺ມິໍ ກລາເປ ອຸປລພ຺ເພຍ຺ຍາຕິ ອາຫ "ສີຕຸຌ຺ຫຕ຺ຕາ"ຕິອາທິ. ອຸຌ຺ຫສີຕກລາເປສຸ ສີຕຸຌ຺ຫານໍ ອປ຺ປວຕ຺ຕິໂຕ...ເປ... ຍຸຊ຺ຊຕິ, ນ ອາໂປທາຕຸວາໂຍທາຕູນໍ ສີຕພາໂວຕິ ອທິປ຺ປາໂຍ. ອາໂປທາຕຸຍາ ຫິ ວາໂຍທາຕຸຍາ ສີຕພາເວ ອຸຌ຺ຫພາເວນ ສທ຺ທິໍ ເອກສ຺ມິໍ ກລາເປ ສີຕພາໂວ ລພ຺ເພຍ຺ຍ, ນ ປນ ລພ຺ພຕິ. ນ ເຈຕ຺ວ ອາໂປທາຕຸອທິເກ ວາໂຍທາຕຸອທິເກ ວາ ກລາເປ ສີຕພາໂວຕິ ສກ຺ກາ ວິຌ຺ຌາຕຸໍ ຕາທິເສປິ ກຕ຺ຖຈິ ກລາເປ ອລພ຺ພມານຕ຺ຕາ ສີຕພາວສ຺ສາຕິ. ທວາທິສງ຺ຄາຕາທິກສ຺ສ ຄຸຕສຌ຺ຐິຕສ຺ສ ຈລາທິສງ຺ຄາຕາທິກາຣປ຺ປວຕ຺ຕິ ກາຣຌຕ຺ຕໍ. ຕໍ ປນ ຍຖາ ໂຫຕິ, ຕໍ ທສ຺ເສຕຸໍ "ປຈ຺ຈ...ເປ... ປວຕ຺ຕີ"ຕິ ອາຫ.

໙໓໗. ໂລກຸຕ຺ຕຣຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານານີຕິ ອາທິ-ສເທ຺ທນ ໂລກຸຕ຺ຕຣອນຸປາທິນ຺ນຸປາທານານີ ສງ຺ຄຫາຕິ. ປຣິຍາເຍນາຕິ "ຍໍ ວາ ປນຌ຺ຌມ຺ປີ"ຕິ ວຕ຺ວາ ວຈນໂຕ ປຣິຍາຍໍ ອນຸປາທິນ຺ນານໍ ສງ຺ຄຫິຕກາຍວິຌ຺ຌຕ຺ຕິອາທີນໍ ຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານຕ຺ຖໍ ຈກ຺ຂາຍຕນໂສຕາຍຕນາທີນໍ ອນຸປາທິນ຺ນກຣູປຕາກາຣານຸກ຺ກມ ອນຸປາທິນ຺ນກຣູປຕາກາເຣ ຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານກາເຣຕ຺ຕີ ວທນາທີນໍ. ໂລກຸຕ຺ຕຣານຸປາທິນ຺ນານີຕິ ອາທິ-ສເທ຺ທນ ໂລກຸຕ຺ຕຣຈິຕ຺ຕຸປ຺ປາທໍ ຄຍ຺ຫາຕິ. ຕາ ອວສິຕາອຕິຈ຺ຈຕາ ອເນກກ຺ຂຕ຺ຕຸໍ ນ ຄຫິຕາຕິ. ໂລກຸຕ຺ຕໂຕ ອຌ຺ຌເຍສຸ ສງ຺ຂຕທມ຺ເມສຸ ອຈິຕ຺ຕເຊສຸ ຈ ຈິຕ຺ຕຊທມ຺ເມສຸ ປເນຕ຺ວາ ຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານິກຕ຺ຕາ ອເນກກ຺ຂຕ຺ຕຸໍ ຣູປາຍຕນາທີສຸ ນ ຄຫິຕາຕິ ອຕ຺ໂຖ.

໙໙໙. ອຕິປ຺ປສຕ຺ຕາຕິ ອຌ຺ຌາ ອນເປກ຺ຂິຕ຺ວາ ສກາເຣນ ອສີຕ຺ວາ ຕສ຺ສາຕິ ວິຌ຺ຌາຕພ຺ພສ຺ສ.

ອຸປາທາພາຊນີຍກຖາວຌ຺ຌນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ທຸກນິທ຺ເທສວຌ຺ຌນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ຈຕຸກ຺ກນິທ຺ເທສວຌ຺ຌນາ

໖໙໙. "ສພ຺ພໍ ຣູປໍ ມນສາ ວິຌ຺ຌາຕ"ນ຺ຕິ ວຈນໂຕ ຍທິ ວິຌ຺ຌາຕໂຕ ອຌ຺ຌໍ ທິຏ຺ຐາທິ ນ ໂຫຕີຕິ "ກຕມໍ ຕໍ ຣູປໍ ທິຏ຺ຐ"ນ຺ຕິອາທິນາ ປຸຈ຺ຉາ ນ ກາຕາ, ເອວໍ ສນ຺ເຕ ຈຕຸກ຺ກພາໂວ ກຖໍ ອນຸໂຍຄໍ ຍຕສິ ກຕ຺ວາ ອາຫ "ທສ຺ສນາທິວິສຍວເສນາ"ຕິ. ທສ຺ສນໍ ສວນໍ ມຸນິຕ຺ວາ ຊານນໍ ວິຊານນນ຺ຕິ ເອວໍ ທສ຺ສນາທິວິສຍວເສນ. ເອເຕນ ກາຫກາຣເກເສນ ກາຫຕພ຺ພເຄເຫາຕິ ທສ຺ສິຕໍ. ພຸທ຺ທາທິ ສພ຺ເພຍ຺ຍປິ ກາຫຕພ຺ພເຄໂຫ ລພ຺ພຕີຕິ ທສ຺ເສຕຸໍ "ທິຏ຺ຐາ...ເປ... ກາຣເຕາ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ.

ປຌ຺ຈກນິທ຺ເທສວຌ຺ຌນາ

᪆᪄᪆᪨ ᨲᨶᩥᨶᩴ ᨶᨿᨠᩁᨱᩴ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣᨴᩦᩈᩩ ᨲᩦᩈᩩ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩈᩩ ᨿᩮᩣᨩᩥᨲᩴ᪨

ᨷᨠᩥᨱ᩠ᨱᨠᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪆᪄᪇᪨ ᩑᨠᨶ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᨶᩦᩅᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩔ “ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨶᩦᩅᩁᨱᩣ”ᨲᩥ ᩅᨧᨶᩮᨶ ᨣᩉᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨠᩮᩈᨬ᩠ᨧᩥ “ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩔᨷᩥ ᨶᩦᩅᩁᨱᩔᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨶ ᨧ ᩁᩪᨷᩴ ᨷᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᨶᩥᨷ᩠ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᨷ᩠ᨷᩉᩣᨶᩔ ᩍᨵ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩮᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨠᩮᨧᩥ “ᨶᩣᨾᨠᩣᨿᩁᩪᨷᨠᩣᨿᨣᩮᩃᨬ᩠ᨬᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣ ᨴᩩᩅᩥᨵᩴ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨷᩩᩁᩥᨾᩴ ‘ᨶᩦᩅᩁᨱᩣ’ᨲᩥ ᩅᨧᨶᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨷᨧ᩠ᨨᩥᨾᩴ ᩁᩪᨷᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᩴ ᨲᩴ ᩋᩁᩪᨷᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩴ ᨷᩁᩥᨠᨷ᩠ᨷᩥᨲᩴ, ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᨶᩦᩅᩁᨱᩴ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣ ᨷᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᨷᩁᩥᨠᨷ᩠ᨷᩥᨲᨾᩥᨴ᩠ᨵᩔᨷᩥ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨶᩦᩅᩁᨱᨽᩣᩅᩴ ᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩮᩈᩴ ᩅᨧᨶᩔ ᨶᩦᩅᩁᨱᨷ᩠ᨷᩉᩣᨶᩅᨧᨶᩮᨶ ᩅᩥᩁᩮᩣᨵᩴ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨶ ᨧ ᩁᩪᨷᨠᩣᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᩋᨳ ᩅᩣ ᩃᩦᨶᩣᩈᩅᩣᨲᩥ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩈᩉᨣᨲᩮᩣ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩔ ᨧ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩉᩮᨲᩩᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩁᩪᨷᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩣᨴᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨴᩩᨲᩥᨿᨾᩣᩉ “ᨶ ᨧ ᩁᩪᨷᨠᩣᨿᨣᩮᩃᨬ᩠ᨬ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᨾᩮᩅ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩉᩮᨲᩪᨲᩥ ᨶᩣᨿᩴ ᩋᩅᨵᩣᩁᨱᩣ ᨮᩥᨲᩣ, ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩉᩮᨲᩩ ᩑᩅ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᨶ ᨮᩥᨲᩣᨲᩥ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩣᨷᩥ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩉᩮᨲᩩ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ, ᨠᩮᩣ ᨷᨶ ᩈᩮᩣ? ᩁᩪᨷᨠᩣᨿᨣᩮᩃᨬ᩠ᨬᩴ᪨ ᨶ ᨧ ᩁᩪᨷ…ᨷᩮ… ᩅᨧᨶᨲᩮᩣᨲᩥ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᩅᨧᩦᨥᩮᩣᩈᩣᨴᩦᨲᩥ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩉᩥᨠ᩠ᨠᩣᩁᩣᨴᩥᩈᨴ᩠ᨴᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩋᨦ᩠ᨣᩩᩃᩥᨹᩮᩣᨭᨶᩣᨴᩥᩈᨴ᩠ᨴᩣ ᩁᩪᨷᩈᨦ᩠ᨥᨭ᩠ᨭᨶᩮᨶᩮᩅ, ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨷᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩁᩪᨷᨠᩣᩅᨿᨲ᩠ᨲᩣᨲᩦᨲᩥ ᨥᩮᩣᩈᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩣᨶᩥ ᩁᩪᨷᩣᨶᩥ ᩉᩮᨲᩩᨿᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ, ᨲᨲᩮᩣ ᩑᩅ ᨶ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩦᨶᩥ ᩉᩮᨲᩩᨿᨲ᩠ᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨶ ᩉᩮᨲᩩ ᩈᩉᩮᨲᩩᨠᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣ ᨩᩁᩣ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣ ᨧ ᩁᩪᨷᨠᩣᩅᨿᨲ᩠ᨲᩴ, ᩑᩅᩴ ᨩᩣᨲᩥᨷᩦᨲᩥ ᨩᩣᨲᩥᨿᩣ ᩁᩪᨷᨠᩣᩅᨿᨲ᩠ᨲᨲᩣᨿ ᩏᨷᩈᩴᩉᩁᨱᩮᨶ ᨲᨳᩣ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ᪨

ᨲᩮᨶ ᩁᩪᨷᨹᩃᩣᨶᩥ᪨ ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣ ᩅᩥᨿ ᩋᨽᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥᨲ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨷᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᨠᩣᩃᩥᨠᩣᨷᩥ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ “ᩋᨽᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥᨾᨲ᩠ᨲᨹᩃᩣᨶᩥᨷᩥ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩑᩅᨾ᩠ᨷᩦᨲᩥ ᨿᨴᩥᨷᩥ ᨥᩁᨱᩥᨠ᩠ᨡᨶᨠᩣᩅᩣ ᨥᩁᨱᩣᨴᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩣᨶᩥ ᨹᩃᩣᨶᩥ ᨥᨭᨠᨷᨧ᩠ᨧᨿᨠᩥᨧ᩠ᨧᩣᨶᩩᨷᨣᨲᩮᩣ ᩋᨠᩣᩁᨠᩮᩣ ᨲᨷ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨠᩣᩁᨠᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮ ᩋᨽᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᨶ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩥ, ᩑᩅᨾ᩠ᨷᩥ ᨲᩮᨶ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨲᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᪨ “ᨥᩁᨱᩥᨠ᩠ᨡᨶᩴ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᨲᩔ ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᨲᩴ ᩅᩥᨽᩣᩅᩮᨲᩥ “ᨲᩮᨶ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿ ᩈᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᪨

ᨿᨴᩥ ᩑᩅᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᨴᩥ ᨶᩥᩔᨿᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣ ᨩᩣᨲᩥᩋᩣᨴᨿᩮᩣ, ᩑᩅᩴ ᩈᨲᩥ “ᨾᩉᩣᨽᩪᨲᩣᨶᩴ ᩏᨷᩣᨴᩣᨿᩁᩪᨷ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᨽᩪᨲᨶᩥᩔᩥᨲᩮᩈᩩ ᨠᩮᩅᩃᩴ ᩏᨷᩣᨴᩣᨿᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣᨲᩥ ᩏᨷᩣᨴᩣᨿ ᨶᩥᩔᩥᨲᩣᨷᩥ ᩋᨷᩁᩮᨶ ᩏᨷᩣᨴᩣᨿ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᨶ “ᩏᨷᩣᨴᩣᨿᩩᨷᩣᨴᩣᨿᩁᩪᨷᩣᨶᩥ ᩋᩣᨷᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨ ᨠᩣᩁᨱᨠᩣᩁᨱᨾ᩠ᨷᩥ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᩅᩥᨿ ᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ “ᨧᩮᩣᩁᩮᩉᩥ ᨣᩣᨾᩮᩣ ᨴᨯ᩠ᨰᩮᩣ”ᨲᩥ ᨿᨳᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨽᩪᨲ…ᨷᩮ… ᨶ᩠ᨲᩁᩮᨲᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣᨲᩥ ᨷᨮᨾᩮ ᩅᩥᨿ ᨶᩥᨷ᩠ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᨲᩮᩣ ᩏᨷᩣᨴᩣᨿᩦᨲᩥ ᨽᩪᨲᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩣᨶᩥ ᩈᩉ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᨶ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩣ “ᩋᨷᩥ ᩅᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᩅᩥᨠᩣᩁᨷᩁᩥᨧ᩠ᨨᩮᨴᩣᨷᩥ ᩏᨷᩣᨴᩣᨿᩁᩪᨷᩅᩥᨠᩣᩁᩣᨴᩥᨠᩣᩁᩮᨶ ᨽᩪᨲᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᨠᩣᩅᩣᩅᩥᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ ᩑᨠᨴᩮᩈᩴ ᨠᨳᩮᨷ ᩑᨠᨠᩮᩣᨭ ᩅᩥᨠᩣᩁᩣᨴᨿᩮᩣᨲᩥ ᨴᩦᨷᩥᨲᩥᨲ᩠ᩅᩥᨿᩴ ᩅᩥᨿ ᨠᩃᩣᨷᩣᨶᩩᨷᩣᩃᨠᩴ ᨠᩃᩣᨷᩅᩥᨠᩣᩁᩣᨴᩥᨠᩣᩅᨲᩮᩣ ᨧ “ᩏᨷᩣᨴᩣᨿᩁᩪᨷᩣᨶᩦ”ᨲᩥ ᨷᩁᩮᨧ᩠ᨧ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩑᩅᩴ ᩅᩥᨠᩣ…ᨷᩮ… ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣᨶᩦ”ᨲᩥ᪨

អសង្ខតភាវនិវារណត្ថំ បរិនិប្ផន្នា វុត្តាតិ ឥទំ អបរិនិប្ផន្នសភាវវតោ អនុបលព្ភមានតាយ សសវិសាណំ វិយ កេនចិ ន សង្ខតន្តិ អសង្ខតំ នាម សិយាតិ ឥមិស្សា អាសង្កាយ និវត្តនវសេន វុត្តំ។ អថ វា រូបវិការាទិភាវតោ រូបភាវោ វិយ រូបេ សតិ សន្តិ, អសតិ ន សន្តីតិ និស្សាយ បដិច្ចសមុប្បន្នតាយ សាធិតា បរិនិប្ផន្នា តេសំ សង្ខតភាវំ សាធេន្តិ អសង្ខតភាវំ និវារណត្ថំ ញាយតីតិ វុត្តំ “អសង្ខតភាវនិវារណត្ថំ បរិនិប្ផន្នា វុត្តា”តិ។

បកិណ្ណកកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

រូបកណ្ឌវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

១៦ៈ និរោធកថា

ពិកនិរោធកថាវណ្ណនា

ដប័ថ៉ៈ យឆាទុត្តបស្សបច្ចាយកាឌិរានិកិច្ចទហិតត្តា ពេចិ ឆយ្ចេ ចិង៉ុ ឌេបត្វា សោចចស្សតាឌិអទុត្តចិសេសស្កូលាត្តូច្ចា, ខេចេតឃ្ញាស្សាសយចសេត ចា លក្ខាឌយោ "ឃេចាបតា"តិ ទុត្តាតិ ឃេចាបតកាត់ បក្ខាទេត និរេដ្ឋសាតទេហតាយ កាទលំ ទុត្តត្តិ ហឌយចត្វស្ស តឆា និរេដ្ឋសាតទេហតាយ កាទលំ ចឌេត្តា "ស្ទុឡុយុបិ...បេ... ហិតស្សា"តិ អាហៈ ស្ទុឡុយការេចបិ ពួត្រ្គិយាឌិសកាចាតិ ជ្រុបិតាយទ្ទុបិតិ អាឆិបច្ចាឌិចសេត បិពេជិតិ ហោត្តិ, ត អតំសកាចំ ស្ទុឡុយុបិតាយទ្ទុបត្តិ ហឌយចត្វស្ស បក្ខាទេត ក្បុសលត្តិកបងកាឌេត និរេដ្ឋសាតទេហតា ទុត្តាៈ ស្ទុឡុយកាចេតាយេច ហិ តំ យហាបពរោលបិ "ឃំ ទ្វុបំ និស្សាយ យេតាឆាតុ ឆ យេតាចិញ្ញាណឆាតុ ឆ ចត្តត្តិ"តិ (បដ្ឋាៈ ១ៈ១ៈប័) និស្សិតឆយ្ចុយុលេត ឌស្សិតត្តិៈ ខេចេតឃ្ញាស្សាសយចសេត ចា ហឌយចត្វ បក្ខាទេត ត ឌស្សិតត្តិ ឌដ្ឋាំៈ ឃេត បត អឆិប្បាយេត ទ្វុបកល្លេ ហឌយចត្វ ក្ទុចិឆេត ទ្វុបសក្កហាឌីស្ទុ ត ទុត្តំ, សោ ទ្វុបកល្លចណ្ណតាយ ចិកាចិតោ ឲចាតិៈ និក្លិបិត្វាតិ បងស្ស បក្លិបិត្វាតិ អឆេត្វាតិ អឆិប្បាយេត "ចិត្វាទេឌសត់ អត្តោកាឆំ ពត្វា"តិ ទុត្តំៈ ម្ទុលិឌិចសេត ហិ ឌេសិតា ក្បុសលិឌិឆយ្ចា តំតំចិត្តុប្បាឌាឌិចសេតបិ ឌេសិតា ឲច តាយ ហោត្តិ តំសកាចាតតិចត្តតទោតាតិៈ

ម្ទុលចសេតាតិ ស្ទុប្បតិដ្ឋិតកាចសាឆតចសេតៈ ឲតាតិ ហេតុបឌាឌីតិ ហិតោតិ ចលំ ឲតស្មា បចត្តតីតិ ហេតុ, បដិច្ច ឲតស្មា ឲតីតិ បច្ចយោ, ឌតេតីតិ ឌតកោ, និឌ្ឋាទេត្តតីតិ និឌ្ឋាត្តកោតិ សេសាត់ ចងតេត្វាៈ "ម្ទុលដ្ឋស្ស...បេ... ទុត្ត"ត្តិ ពស្មា ទុត្តំ, តត្ "បិឡូអតដ្ឋោ"តិអាឌីស្ទុ ចិយ ម្ទុលកាចេចា ម្ទុលដ្ឋោ, តឹលំ ក្បុសលម្ទុលីតិតិ អយច្ចា ម្ទុលតោ និរោធបិតិ? ត, ម្ទុលស្ស អឆេត្វា ម្ទុលដ្ឋោ , សោ ឲច ម្ទុលដ្ឋោតិ ស្ទុប្បតិដ្ឋិតកាចសាឆតដ្ឋេត ម្ទុលសកាចាត់ អលោភាឌិឆយ្ចាត់ ក្បុសលឆយ្ចេស្ទុ កិច្ចចិសេសស្ស អឆិប្បេតត្តាៈ ពោតេចាហ "អត្វាតិ ឆយ្ចកិច្ច"ត្តិៈ អឆ ចា អត្ថចសេតាតិ "តឹលំ ក្បុសលម្ទុលីតី"តិ ទុត្តាត់ ពោសំ ម្ទុលិត់ សកាចសង្ខាតអត្ថចសេត, ត កាឆាយ ទុត្តអត្ថចសេតៈ យស្មា បត សោ ម្ទុលដ្ឋោយេច ឆ ហោតិ, តស្មា ទុត្តំ "អលោភាឌីត"ត្តិអាឌិៈ អលោភាឌយោ ចិយ ខេចឌតាព្ពត្តាឌយោបិ អឆិពតត្តា តំ-សឌ្ឍេត បដិនិដ្ឋិសិតព្ពាតិ ទុត្តំ "ពេត ក្បុសលម្ទុលិ តំសម្បយុត្តា"តិៈ ពេតហិ អលោភាឌីហីតិ ឲត្វ អាឌិ-សឌ្ឍេត ចា ខេចឌតាព្ពត្តាឌយោបិ សង្កហិតាតិ ឌស្សេតុំ "ពេត ក្បុសលម្ទុលិ តំសម្បយុត្តា"តិ ទុត្តំៈ

"ពតេយ ឆយ្ចា ក្បុសលិ"តិ បុឆ្ឆិត្វា ចស្សាឌិភេឌតោ ចត្តារោ លេត្ត ឌស្សេត្វា "ពួយេ ឆយ្ចា ក្បុសលិ"តិ (ឆៈ សៈ ១) ទុត្តតា លក្ខា ឆ ក្បុសលត្តិ ទុត្តំ "លេត្តហិ សកាចតោ ក្បុសេល បរិយាឌិយតី"តិៈ ខេចឌតាព្ពត្តា ចាតិ ក្បុសលំ...បេ... ចិញ្ញាណព្ពត្តា ចាតិៈ អញ្ញាស្ស អត្ថតោ ចលស្សៈ ម្ទុលេហិ ក្បុសលិត់ អតចជ្ជតាយ ហេតុំ ឌស្សេតីតិ ពួឌំ ត ម្ទុលិត់ ក្បុសលស្ស អតចជ្ជកាចសាឆកត្តា ទុត្តំ, អឆ ពោ តស្ស អតចជ្ជតាយ ស្ទុប្បតិដ្ឋិតកាចសាឆកត្តាៈ យឌិ ហិ ម្ទុលេហិ ពតោ ក្បុសលិត់ អតចជ្ជកាចេចា កចេយ្យ, តំសម្ពដ្ឋាតទ្ទុបស្សបិ សោ កចេយ្យ, ម្ទុលិត់ ចា ពោតំ បច្ចយកាចេចា ត សិយា, ហោតិ ឆ សោៈ ទុត្តញ្ចោំ "ហេតុ ហេតុ...បេ... បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋាៈ ១ៈ១ៈ១ៈ)ៈ កិច្ចា កិយេ្យា ក្បុសលិត់

ចិយ អក្យុសលិញ្ញាណតាតយ្បិ តណ្ហាន្ទចា ម្មុលបដិតន្ធេ ករចយ្យ, តធា ឞតិ អហេតុកាតំ អក្យុសលិញ្ញាណតាតំ តណ្ហាន្ទចា ត ឞិឃា, តស្មា ក្យុសលិឌីតំ ឃោតិឞោយតនិការាឌិបដិតន្ធេ ក្យុសលិឌិការចា, ត ម្មុលបដិតន្ធេ, ម្មុលិតិ បត ក្យុសលិឌីតំ ឞុប្បតិដ្ឋិតកាចឞាឆតាតិតិ ចេឌិតព្ពាៈ ឞហេតុកា ហិ ឆម្មា ចិរុឡ្ហម្មុលិ ចិយ បាទបិ ឞុប្បតិដ្ឋិតា ថិរា ហោន្តិ, ត តថា អហេតុកាតិៈ តំឞម្បយោគកតំ

អតចដ្ឋឞកាចត្តិ ព្ទធម្បិ ត អតចដ្ឋឞកាចឞ្ស តំឞម្បយោគេត តិប្បាឌិតត្តា ចុត្តំ, អតចដ្ឋឞកាចំ បត ចិឞេឞេត្វា ឌឞ្សេតុំ ចុត្តំៈ អលោកាឌិឞម្បយោគេតា ហិ ក្យុសលិឌីតំ ឞន្តាតំ អតចដ្ឋការចា ឞុប្បតិដ្ឋិតតា ឌាឃតិ, ត អហេតុកាញ្ញាណតាតំ ចិយ ត ឞុប្បតិដ្ឋិតតាតិៈ ឃឌិ ឯចំ ត ពោឞំ ឞន្តាតំ ក្យុសលិឌិការចា ឌឞ្សិតតា ឞិឃា? ត, អធិការតោ ក្យុសលកាចឞ្ស ចិញ្ញាយមានត្តាៈ កម្ម-ឞន្ធេ ចិយ ចិបាកធម្មតាចាចិតោ ត ម្មុលក្ខន្ធឞន្ធេ, ឞោ ច ព្ទធ អចិឞេឞតោ ចុត្តោតិ អាហ "កម្មហិ ឞុឝចិបាកតំ ឌឞ្សុតិ"តិៈ អាឌិកល្យាណតំ ក្យុសលិតំ ឌឞ្សុតិតិ ឃោឌតាៈ អតចដ្ឋហេតុឞកាចឞុឝចិបាកកាចតិឌាតាឌិឞម្បត្តិឃោ ឌដ្ឋា, ឃោតិឞោយតនិការអចដ្ឋបដិបក្ខតាព្ទដ្ឋចិបាកតាចឞេតបិ តិឌាតាឌិឞម្បត្តិឃោ ឃោឌេតព្ពាៈ ឃោតិឞោយតនិការតោ ហិ ក្យុសលិ អលោកាឌិម្មុលកា, អលោកាឌិឞម្បយោគតោ ច លោកាឌិបដិបក្ខឞុឝចិបាកាច ឌាតាតិៈ

ᦶប័៩ៈ"កម្មា ចុត្ត"ន្តិ អតុឃុញ្ជិត្វា ចោឌតោ "តត្ថ"តិអាឌិតា អត្តតោ អធិប្បាយំ ចិចរតិៈ ព្ទតរោ ឃធាចុត្តយោហឞ្ស ព្ទធ ឞម្បយុត្ត-ឞន្ធេត អចុច្ចយាតតំ "ឞច្ចយេត"ន្តិ ឞម្បដិច្ឆិត្វា "តេតា"តិអាឌិតា បរិហារយាហៈ តឞ្សត្ថោ – "តំឞម្បយុត្តា"តិបឌេត កិច្ចាបិ ឃធាចុត្តយោហោ បធាតការេត ត កហិតោ, តាតត្តរិឃកតាឃ បត ក្យុណការេត កហិតោតិៈ អញ្ញត្ថ អកាចាតិ ឃធាចុត្តឞម្បយុត្តតោ អញ្ញត្ថ អកាចាៈ ត ហិ ចិចិកិច្ឆាឞហកតោ យោហោ ចិចិកិច្ឆាឌិឆម្មហិ ចិតា ហោតីតិៈ

ᦶប័លិៈ ក្ខប្បាឌាឌិឞន្តតលក្ខណចិតិចត្តតំ "អតិច្ចឌុក្ខអតត្តតា"តិ ចុត្តំៈ ក្ខប្បាឌាឌយោ បត តឌចត្ថឆម្មចិការកាចតោ តំតំឆម្មក្កហណេត កហិតាយេចៈ តធា ហិ ចុត្តំ "ឌរាមរណំ ទ្វីហិ ខន្ធេហិ ឞង្កហិត"ន្តិ (ធាតុ ៧១), "រូបឞ្ស ក្ខបចយោ"តិ ច អាឌិៈ កោឞក្យុដ្ឋាឌិ ឞត្តំ តាមំ តាមបញ្ញត្តិ, រូបចេឌតាឌិក្ខបិឌាតា ពាហុចិហារាឌិកោចរា ក្ខបិឌាបញ្ញត្តិ ឞត្តបញ្ញត្តិ, តំតំភ្នតតិមិត្តំ កាចតាចិឞេឞឞច្ចា ក្ខបិឌាឃ កហេតព្ពា ឝាតកោចរចិឞេឞោ កឞិណបញ្ញត្តិៈ បរមត្ថ អឃុញ្ជិត្វា ចោហរិយាតាតិ ព្ទមិតា ចិហារម្ភាឌិបញ្ញត្តីតំ ឞត្តបញ្ញត្តិឞឌិឞតំ ឌឞ្សុតិ, ឃតោ តា ឞត្តបញ្ញត្តិក្កហណេត កឃ្យន្តិៈ ហុត្វា អកាចបដិបីឡ្ឡាអតអចឞចត្តតាការកាចតោ ឞង្ខតឆម្មាតំ អាការកាចតោ ឞង្ខតឆម្មាតំ អាការចិឞេឞភ្នតាតិ លក្ខណាតិ ចិញ្ញត្តិអាឌយោ ចិយ ចត្តព្ពាតិ ឞិយុំ, តាតិ បត តិឞ្សយាតបេក្ខ ត លព្ភន្តីតិ បញ្ញត្តិឞកាចាតេច តឌ្ឈាបញ្ញត្តិកាចតោតិ ត ចុត្តាតិ, ឞត្តឈបដិឌិតោ ចិឞេឞឌឞ្សតត្ថំ បត អដ្ឋកធាយំ ចិឞុំ ចុត្តាតីតិៈ ត ហិ កោ...បេ... ចត្តុំ ឃុត្តំ ក្យុសលត្តិកឞ្ស តិប្បេឌឞត្តាៈ

ᦶប័ប័ៈ កចតិ ឯត្ថាតិ ភ្នមិ, តិឞ្សយបច្ចយកាចតោ ឞុឝឞ្ស ភ្នមិ ឞុឝភ្នមិៈ ឞុឝចេឌតាឞហិតំ ចិត្តំៈ តឞ្ស ភ្នមិភេឌេត តិទ្ធេរណត្ថំ តំតិឞ្សយភ្នតា ឞម្បយុត្តឆម្មា "កាយាចចរេ"តិ ចុត្តាៈ តឞ្ស ចា ឯកឌេឞភ្នតឞ្ស ឞមុឌាយកាចតោ អាធារណការេត អបេក្ខិត្វា តំឞយាតភ្នមិ "កាយាចចរេ"តិ ចុត្តាៈ តត្ថ "ឞុឝភ្នមិយំ កាយាចចរេ"តិ ឆេត្តបិ ភ្នម្មចតាតិ កិត្តាធិករណការេត អដ្ឋកធាយំ ចុត្តាតីតិ ក្ខកឃេឞម្បិ ឞយាតាធិករណការេត អត្ថយោកំ ឌឞ្សេតុំ "ឞុឝភ្នមីតិ កាយាចចរាឌយោបិ ឃុជ្ជន្តី"តិ ចុត្តំៈ ឃេតច ហិ ចិត្តំ, ឯចំ ឞន្តេបិ

បរិត្តសុខេន សម្បយុត្តា ឆឡា តស្ស និស្សយភាវតោ ភុយិ កាយាវចរាតិ។ អដ្ឋកថាយម្បិ ចា អយមេវត្ថោ វុត្តោយេវាតិ ទដ្ឋំ។ “ចិត្ត”ន្តិ ហិ ចិត្តប្បសាទោបិ វុច្ចតិ។ តេន វុត្តំ “ចិត្តំ ឧប្បន្នន្តិ ឯត្ថ ចិត្តមេវ អគ្គហេត្វា បទោបណ្ណាសកុសលធម្មេហិ សទ្ធិំយេវ ចិត្តំ គហិត”ន្តិ។ ឯកជ្ឈំ កត្វាតិ សុខក្ខន្ធិយន្តិ ចិត្តប្បសាទស្ស ចិញ្ញាណយោគត្តា។ វិការកស្សំ វិសេសនស្សំ។ កាយិកន្តិ កាយិកំ, តេនេវ អវេត្វាតិ កាយិកតេ្វា។ អភិធេយ្យត្វា។ តទត្ថចិញ្ញាបនតោតិ តិកទ្វិកានំ កុសិតានំ សលភាទិអត្ថទីបនតោ។

៩៩៦។ កោ បន វាទោ ពន្ធាភិមុខស្សាតិ បុព្ពាបរការណេន វត្តមានេន អវហតោ ពន្ធេ ឯកត្តភាវេនេន សត្តានតោ “អយ្យានំ យាធុលត្វេទា”តិអាទិនា អាលម្ពិត្វា បវត្តមានំ ឧបិទានំ តស្ស ឧបិទានក្ខន្ធេយេវ គណ្ហាតិ។ សតិបិ អំសត្តិបរិយាបន្នេ លោកុត្តរក្ខន្ធេ តត្ថ បវត្តិអំ អសមត្ថភាវតោ កោ បន គថា ពន្ធេ អារព្ភ បវត្តមានេ។ ឯតេន តត្ថិ មគ្គោ វិសុទ្ធិយា, តត្ថិ និព្ពានន្តិ ឯវមាទិវចនេន បវត្តា មិច្ឆាទិដ្ឋិអាទយោ ន មគ្គាទិវិសយា អំអំបញ្ញត្តិវិសយាតិ ទីបិតំ ហោតិ។

៩៩៧។ ឯវំ សំ...បេ... លេសិកាតិ អនុបាទានិយេហិ អសំកិលេសិកានំ ភេទាភាវមាហ។

១០០៩។ អជ្ឈត្តា ច សោ និច្ចាទិវិបរិយាសាការោ វាតិ អជ្ឈ...បេ... សាការោតិ បទច្ឆេទោ។ ទិដ្ឋិយា និច្ចាទិអជ្ឈត្តាការេន គយ្ហមានត្តាបិ ន តទាការោ វិយ បវេយត្តតោ អជ្ឈត្តា, អថ វា ជជ្ឈត្តា កាយោ សក្កាយោតិ អជ្ឈត្តនិច្ចាទិវិបរិយាសាការតោ វិសេសនត្ថំ លោកុត្តរា ន ហោន្តិ វិសេសនំ អវហន្តិ “សន្តោ វជ្ឈត្តា កាយោ សក្កាយោ”តិ។ ឯត្ថ អវិសេសិតំ ហោតីតិ ហោន្តិ “សតិ កាយេ”តិ ឯត្ថ កាយ-សទ្ទោ សមូហត្ថវាចី អភាវសិតវិសេសំ ឧបាទានំ ឯតីតិ អធិប្បាយេន វុត្តំ។ បសាទកាយោ វិយ កុសិតានំ រាគាទីនំ ឧប្បត្តិដ្ឋានតាយ កាយោតិ វុច្ចតីតិ ឯវំ បន អត្ថេ សតិ ទិដ្ឋិយា ចត្ថុ វិសេសិតមេវ ហោតីតិ លោកុត្តរាបិ អបនីតា។ ន ហិ លោកុត្តរា ទត្ថា ឧប្បត្តិដ្ឋានតាយ “កាយោ”តិ វុច្ចន្តីតិ។ សុទ្ធិយា អនេហគ្ហេតនាតិ គោសីលាទិនា, លោកិយសីលេន ចា លោកុត្តរសីលស្ស អបទដ្ឋានេន។ “អជីតិក្កមនីយតាសតតំចរិតត្តតាហិ ចា សីលំ, តរបាទរហការណេន សមាទិន្នតាយ ចតំ។ អត្តនោ គចាទិកាចាណដ្ឋានំ សីលំ, គន្ធត្តោយេវ ភក្តាទិគចាទិកិរិយាគរណំ ចតំ។ អគត្តញ្ញាភិយតនោ និចត្តំ ចា សីលំ, អំសយាភាគចនោ វេសរកោជតកិច្ចចរណាទិវិសេសបដិបត្តិ ចត”ន្តិ ច សីលព្ពតានំ វិសេសំ ចទន្តិ។

១០០៨។ ពុទ្ធស្សុបាទា ពុទ្ធំ ឧប្បជ្ជតីតិ ឧប្បាទោតិ ន ជនកត្តំ អធិប្បេតំ, អថ វា អតិទេរធាបីតិ “អវិឈាតំ ជនសទ្ទោ ចទតី”តិ អាហ។ តត្វាយំ ជន-សទ្ទេ ភយោ, ជនិតាតិ ជនា, អវិហតាតិ អទេ្វា។ បុទ្ធ ជនា ឯតេសន្តិ បុថុជ្ជនាតិ បុថុសត្វាទិនោ សត្វា។ អភិសង្ខរណាទិអត្ថេ ចា ជន-សទ្ទោ អនេកត្ថត្តា ធាតូនំ។ ទត្ថាយតនាទីនំ សចនាទីនត្វា បញ្ញាចក្ខុបដិលាភស្ស តេសំ សចនាភាវទីបកំ “អស្សុតវា”តិ ពុទ្ធំ បទំ អទ្ធតំ ចទតិ។

គតំ ជានន្តីតិ អត្ថោ បទេហិ ច គតំ កុសលាកុសលំ តេហិ និប្ផាទិតំ សុខទុក្ខំ យាថាវតោ ជានន្តិ។ បទេសំ អត្ថោ, អត្ថេនោ ច បទេហិ គតំ ឧបការំ យថាវុត្តាការេន បរិគ្គំ គទោន្តិ។ ញាណអាទីហិ ទុក្ខតស្ស ឧបដ្ឋានាទិកាតព្ពំ, សំសារទុក្ខទុក្ខិតស្សេច ចា យថាវុត្តាការេន

កាតព្ពំ ករោន្តិ។ អរិយករណត្តា អរិយសច្ចានីតិ បុរិមសច្ចទ្វយវសេន វុត្តំ “វិបស្សិយមានា អនិច្ចាទិតោ”តិ។ បរិញ្ញាទិវិសេសេន វា បស្សិយមានាតិ អត្ថោ សតិ អនិច្ចាទិតោតិ អាទិ-សទ្ទេន និច្ចម្បិ និព្ពានំ គហិតន្តិ ចតុសច្ចវសេនបិ យោជេតព្ពំ, អនិច្ចតាទិតោ វា “អនិច្ចាទិតោ”តិ វុត្តាតិ ទដ្ឋព្ពំ។

អវសេសកិលេសា កិលេសសេនាតិ។ ញាណន្តិ យាថាវតោ ញាតត្តំ។ យថាភូតាវពោធនតោ ហិ តស្ស តានិ អនុប្បត្តិធម្មតំ អាបាទិតានិ សន្តានេ អប្បវេសារហានិ “និវុតានិ បិហិតានី”តិ ច វុច្ចន្តិ។ តថាតិ សព្ពសង្ខារានំ វិប្បការស្ស លយតាការេន អវិបរីតត្តា ឧតាយ តិណ្ណាយំ លយត្ថីតិ បញ្ញា លត្ថីតិ។ អដ្ឋវស្សេ តិតិក្ខាភាវតោ តថាបវត្តា លទ្ធាតិ អវេធាវប្បភាតា លទ្ធា វុត្តាតិ “អវេធាវសា ឧច វា”តិ តតិយោ វិកប្បោ វុត្តោ។ សតិបដិបក្ខត្តា អកិញ្ចនាវេធាយតស្សានំ “យដ្ឋ ស្សច្ច”ន្តិ វុត្តា។ អក្ខន្តិ វេធាវសា។ សស្សតាទិអត្តទិដ្ឋិយុត្តា ធម្មដ្ឋីតីតិ សស្សតុច្ឆេទាទិការេហា តប្បដិវេធិយការេហា វុត្តា។ ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានតការោ និព្ពានេ បដិវេធិយការេហា។
ធរិយាតុវេធិយការោហធម្មា ញាណាទិកោ កិលេសោតិ វុត្តា, បដិបក្ខាការោហាទស្សនការោហាទស្សនាតិ វិយ កោធាកុការោ កិលេសានំ អប្បវត្តិការោហការេន វត្តតិ, កិលេសវិសយាតិលក្ខណការេន បន បវត្តតីតិ កត្វា វុត្តំ “សន្តារ...បេ... បហានំ”ន្តិ។

ទិដ្ឋិយាទីនំ សមុទយសភាវតា កម្មស្ស វិកុប្បាទនេ សហការីការណភាវោ, ទស្សនាទិញ្ញាបនំ វា អត្ថានត្ថំ ទស្សនាទិកិច្ចំ វណ្ណាទីនន្តិ ឧបនិក្ខេបនាវគ្គិតំ អត្ថានំ រូបន្តិ គណ្ហាតិ។ យថាទិដ្ឋន្តិ តព្ភទស្សនេន យថោបលទ្ធន្តិ អធិប្បាយោ។ ន ហិ ទិដ្ឋិគតិកោ រូបាយតនមេវ អត្តាតិ គណ្ហាតីតិ។ ឥតិប្បាបញ្ចិយាតិ នាមញ្ញេន រូបំ អត្តាតិ សព្ពសង្គាហកវសេន បវត្តិយា។ រូប...បេ... ឃានន្តិ វណ្ណាទីសុ ធំសភាវោ អត្តាតិ បវត្តិយានំ អត្តគ្គហណំ។ អនញ្ញតាទិគ្គហណន្តិ អនញ្ញត្តំ អត្តនិយអត្តនិស្សិតអត្តាធារតាគហណំ។ វណ្ណាទីនន្តិ វណ្ណរូបាទិបសុយភីនំ តត្ថ ច រូបាទិបសុយភិយោ បវេសតោ ន វិញ្ញត្តិ? សច្ចំ ន វិញ្ញត្តិ, តទុបាទានំ បន វិញ្ញតីតិ តំ សមុទិតាទិប្បការំ ខ្លួន រូបាទិបរិយាយេន វុត្តន្តិ រូបាទិនិទស្សនេបិ ន ទោសោ។ លាយារូបាទីនំ វិយ រូបស្ស អត្តនោ ច សំសាមិកាធាទិយត្តស្ស អធិប្បេតត្តា។

១០០៧។ ជាតិអាទិសភាវន្តិ ជាតិធម្មាទីនំ និព្ពត្តិនិព្ពត្តតាទិសភាវំ, ឧប្បាទនសមត្ថតា បច្ចយភាវោ។

១០០៨។ សាមញ្ញេន “ទសកោដ្ឋា កិលេសា”តិ (ធ។ ស។ ១០១០), បុនតោ “អវសេសា លោកិកា”តិអាទិវចនតោ (ធ។ ស។ ១០១១) បរិសេសតោ សាមត្ថិយតោ វា លព្ភមានតាយ សតិបិ អាគតត្តេ សរូបេន បកេនេន វា ទិដ្ឋិអាទយោ វិយ អនាគតត្តា លោកាទយោ “អនាគតា”តិ វុត្តាតិ អាហ “ខ្លួន...បេ... វេស្សន្ត”ន្តិ។ អត្ថោ វិញ្ញាយតិ លោកាទីហិ សហជាតា ហុត្វា ទិដ្ឋិយា ឧច បរិទ្ធាយំ វុត្តកិលេសភាវតោ។ ខ្លួនបិ អត្ថោ យុជ្ជតិ សំយោជនកិលេសានម្បិ បដិនិទ្ទេសារហត្តា សម្បយុត្តសម្ពន្ធភាវតោ ច។ សំយោជនរហិតេហីតិ សំយោជនភាវរហិតេហិ ទិដ្ឋិរាគាទិអហិរិកានោត្តប្បេហិ, ទិដ្ឋិអហិរិកានោត្តប្បេហិ វា។

១០០៩។ ឧកទេ...បេ... វទតិ អវយវេនបិ សមុទាយោ វុច្ចតីតិ។ ហេតុ ឧបេតំ អត្ថីតិ វា ហេតុកា។ អតិយតោតិ ន អវធារិតោ។ បុរិមបទាវធារណវសេន កហេតព្ពត្តា វិចរណីយត្តា។ អត្ថោ និក្ខិបិតុន្តិ “តយោ កុសលហេតុ អលោភោ អទោសោ

អរយោគេហា”តិអាទីសុ (ឆ៉ ឃ៉ ១០៩០) ចិយ បុរិមតរយោត ឥស្សិតឆរេមុរយេច រេហតុបហាតន្តុរេហតុកេរកឥរេតា អត្តឥស្សតចរេបត តិឌ្ឌិយិតុត្តិ អរត្តា៉

១០១៨៉ អកិន្នាឃុត្តចឌ្ឍាតំ យហក្កតាតំ បរិត្តារេមុលាត្តាកាចា “យហក្កតា ចា ន្ទដ្ឋិចិឆាឥរេឃា”តិ ចុត្តំ៉ អតីតំឃេពាលាស្ស កាយាចចរត្តា “រេចរេតា...រេប... ពោលាឃយ្យឃុត្តា”តិ អាហ៉

១០១៩៉ អតត្តរេ តិឃុត្តាតីតិ ចុតិអតត្តរំ ថលំ អតត្តរំ, តស្មិំ តិឃុត្តាតិ តំ ឲកត្តេត តិបម្បាឥតរេតា អតតិក្កយតកាតីតិ អរត្តា៉ ចុត្តប្បការស្ស អតត្តរស្ស ករលំ អតត្តរំ, តំ ឃីលំតីតិ រេឃារេឌតន្តា៉ អរេតកេស្ស អាតត្តរិរេឃស្ស ករេតស្ស កិច្ចាបិ ខាលចរេតារេយច បចិឃត្ថិឌាតំ, ត ខ្ពាតរេឃំ, អត្តតា បត កាតន្តាកិច្ចស្ស រេតរេតច កតត្តា តស្ស ចិបាកស្ស ក្ខបត្តុក្កតចរេបត បចត្តតរេតា ត ខ្ពាតរាតិ រេតត តិចារិតថលិតិ តាយ រេហាត្តិ, រេកា បត ចារេឌា បចិបរេក្ខស្ស កុឃរេលស្វតិ ចុត្តំ “បចិបរេក្ខត អតិចារលិឃថលត្តា”តិ៉ “អរេតកស្មិំយ្យិ...រេប... តត្តិ”តិ កស្មា ចុត្តំ, តត្ អរេតរេកស្ស អាតត្តរិរេឃស្ស ករេតស្ស ខាលចំរេយច បចិឃត្ថិឌាឃកត្តិ រេតត ខ្ពាតរេឃំ ចិបាកោ បចិខាហិរេតា រេហាតីតិ អាហ “ត ច រេតឃ”ត្តិអាឌិ៉ តត្ថា រេតឃំ អន្ទាយន្ទា អប្បចិខាហកត្តំ យាតិកាចណ្ហតាឃំ ចិត្តារេរត ចិចារិតរេយច៉

អត្តរេតា អាបត្តិ អក្ករេហត្តា ឃចារុតចរេឃរេតច បិញ្ញុឃា អត្តំ ករេហត្តា រេតឃំ ចាឥាតំ តប្បរការេចត បចត្តិ ឃគ្គាឃ អរេហតុកចាឥាឌីតំ ចិរេឃឃំ ឥរេស្សតុំ “បុរិមចារេឌា”តិអាឌិ ចុត្តំ៉ អតិឃ្យាតិកតិឃ្យាតិករេកឌំ បត ឃម្មារកមុំ ខាគ្គរេយាក្ខរេហតុតិ ខាគ្គរេយាក្ខរេហតុំ បចិរេឃឆរេត្តាបិ កមុំ បចិរេឃឆតិ៉ ឃុមក្កលចិលំឃិតិឃំ បត ចិបាកស្ស កមុកិរេលឃឃយាឌិបន្នាតំ រេហតុកាចរេតា ចិបាករេកាបិ ខាគ្គរេយាក្ខរេហតុតិ “តត្តិ រេហតុតិ ចឥរេត្តា ក្ខកឃំ បចិខាហតី”តិ (ឌី៉ តិ៉ អដ្ឋ៉ ១៉១លី០-១លី១) ចុត្តំ៉ តត្ត កមុំ បចិរេឃឆរេត្តតបិ ចិបាករេកា បចិរេឃឆិរេតា រេហាតិ, ចិបាកំ បចិរេឃឆរេត្តតបិ កមុត្តិ តរេឃាបិ ឲរេត ចាឥា អត្តរេតា ក្ខកឃបចិរេឃឆកាតិ រេចឌិតន្តា៉ តិឃតឃិដ្ឋាឌិដ្ឋិត្តិ អរេហតុកចាឥាឌិបចិឃំឃុរេត្ត អឃគ្គរេមុ ក្ខក្កហបរិបុដ្ឋាចិតិដ្ឋឃបឃុតស្ស “តត្តិ រេហតុ”តិអាឌិតា ររេហា តិឃីឌិត្តា ចិរេត្តត្តស្ស តស្មិំ អាររេមុរេលា យិដ្ឋាឃតិ ឃត្តិដ្ឋតិ, ចិត្តំ ឲកក្កំ រេហាតិ, ឌចតាតិ ឌចត្តិ៉ បឈយឌចរេត ឃរេតាកិរេដ្ឋា រេហាតិ, តចា ចុតិឃាឌីសុ៉ ឃត្តរេយ អរេតាកិដ្ឋកាចំ បរេត្តា តាយ រេហាតិ៉ ឃា ឲចំ បចត្តា ឌិដ្ឋិ, តំ ឃគ្គាឃ ចុត្តំ “តិឃតឃិដ្ឋាឌិដ្ឋិ”ត្តិ៉ តរេតា បុរិមកាចា អតិឃតា៉

១០១៨៉ ឃហឌាត អន្ទាយន្ទា តិស្សាយ អត្តិ អចិកតាឌិចិឃិដ្ឋិការរេចបិ យក្កបច្ចឃស្ស ឃយ្យរេឃាកចិឃិដ្ឋិតាឌីបរេតរេតច ឃហឌាតាឌិចិឃិដ្ឋិតាបិ ចិន្នាឃតីតិ បិញ្ញុឃំ “ឃយ្យឃុរេត្តា”តិ ចុត្តត្តិ “ឃយ្យរេឃាកចិឃិរេដ្ឋិតា”តិ ចុត្តំ៉ យក្ក...រេប... ឥរេស្សតុំ, ត បត យក្កដ្ឋាតំ អន្ទាយន្ទា យក្កបច្ចឃកាចាកាចរេតាតិ អឆិប្បារេឃា៉ ឲចំ ឃតីតិ ឃឌិ យក្កដ្ឋាតំ យក្កបច្ចឃលិកិតាឃ បកាឃរេតា បឈយតរេឃា, ឲចំ ឃរេត្ត៉ យក្កដ្ឋាតិបិ រេចឥតាឥរេឃា ចិឃ យក្ករេហតុកការេចត ចត្តន្តត្តា អយក្កឃកាចាតំ អរេលិកាឌីតំ តឥរេន្នាឃំ តក្ខកឃឃកាចាតំ ឆមុាតំ បច្ចឃកាចឌីបរេត តតិឃតរេឃ ចិឃ ត ឈរេបតន្តាតីតិ អាហ “ឈរេបត្តាតិ ត ចត្តន្តំ ឃិឃា”តិ៉ បុរេន្តាតិ បុរិមតរេឃ៉

ទុតិយតេយបឹតិ បិ-សទ្ទេត បជយតយំ សយ្យិទេណ្ឌតិ· ទោត សយ្ខាឌិដ្ឋិយា បុរិយស្ថិ តយក្ខទេយ ឆបិតត្វា តស្ស សហេតុកកាចដស្សតោ តតិយតទេយា អារទេ្ធាតិ ដទេស្សតិ· តតិយតទេយ សយ្ខាឌិដ្ឋិយា សហេតុកកាចដស្សត់ អតិច្ឆទេត្វា ទេចាឌទេកា “កចំ ដស្សិទេតា”តិ ទេចាទេឌត្វា “តត្ទ”តិអាឌិតា អត្តទេតា អឆិប្បាយំ ចិចទេតិ· ទ្ទាតទេរា “យចា ហិ”តិអាឌិតា ដស្សទេតត បហាតត្ពាទេហតុកាទេចត ចុត្តាតយ្យិ ទេលិកាឌិត់ អញ្ញាយញ្ញា សហទេឌកដ្ឋ សយ្យយុត្តសដ្ឋារក្លុត្ថបរិយាបន្នទេតា ដស្សទេតត បហាតត្ពាទេហតុកសក្កទេហា ចិយ យក្កទេហតុកាទេចត ចុត្តាយបិ សយ្ខាឌិដ្ឋិយា យក្កទេហតុកកាទេចាបិ យុត្តិ យក្កទេហតុសយ្យយុត្តសដ្ឋារក្លុត្ថបរិយាបន្នកាចទេតាតិ ដទេស្សតិ·

តទេតា អញ្ញទេស្សចាតិ តទេតា សយ្ខាឌិដ្ឋិសព្ពាតទេហតុទេតា អញ្ញាស្ស អទេលិកាទេដាសទេស្សច· អទេញ្ញាតាតិ “យទេក្កា ទេហតុ”តិ ទ្ទាទេតា អទេញ្ញាត· អទេលិកាទេដាសាត់ទេយច អឆិប្បេតត្វា ទេតសំទេយច អាទេចលិទេកត យក្កទេហតុតិ ទ្ទាយិតា បរិយាទេយត· សាឆារទេណាត បរិយាទេយតាតិ តិណ្ណម្បិ ទេហតុត់ អឆិប្បេតត្វា យក្កាយក្កសកាចាត់ សាឆារទេណាត យក្កទេហតុយក្កទេហតុតិ ទ្ទាយិតា បរិយាទេយត· ទេតសត្តិ ទេហតុត់· អទេញ្ញាសត្តិ ទេហតុសយ្យយុត្តាត់· អត្ថចិទេសសចទេសតាតិ “យក្កទេហតុកា”តិ បិញ្ញាយា អត្ថចិទេសសចទេសត· អទេយាទេហត អទេលិកាទេដាសាទេយាទេហហិ ច ទេសសឆយ្ខាត់ សហេតុកកាចដស្សតចទេសត បចត្តា ទុតិយតតិយតយា “សទ្ទបទេតា ទេហតុទេហតុយត្តដស្សត”ត្តិ ចុត្តា· តចាអដស្សតទេតាតិ សទ្ទបទេត អដស្សតទេតា· អទេត្តត...ទេប... កយតទេតាតិ “យក្កញ្ញាតិ ឆទេបត្វា តំសយ្យយុទេត្តា”តិ (ឆ· ស· ១០១៨) ចចតទេតា យក្កសកាចាត់ ឆយ្ខាត់ យក្កបច្ចយតាសព្ពាទេតា សយ្យយុត្តាត់ ទេហតុកាទេចា សទ្ទបទេតា ដស្សិទេតា· យក្កទេហតុក្ខតាយ បត សយ្ខាឌិដ្ឋិយា សយ្យយុត្តាត់ ទេហតុទេហតុកាទេចា អត្ថទេតា ជាបិទេតា ទេហាតិតិ អទេត្ថា·

១០៣០· អសកាចឆទេយ្ខា កទ្រាតទេត្ថា ត ទេហាតិតិ “សកាចឆទេយ្ខា”តិ ចុត្តំ· ទេតទេតច បដ្ឋាតចណ្ណតាយំ (បដ្ឋា· អដ្ឋ· ១·១) “អារយ្ខណាឆិបតិ ជាតិទេកដទេតា កុសលិកុសលចិបាកកិរិយសទ្ទបតិត្ថាតចទេសត លទ្ធិទេឆា”តិ ចក្ខុតិ· យក្កាឌិតិ ឆទេបត្វាតិ យក្កាឌិតិ បហាយ· អទេញ្ញាសត្តិ យក្កាឌិទេតា អទេញ្ញាសំ· អឆិ...ទេប... ចស្សាតិ អារយ្ខណាឆិបតិបច្ចយកាចស្ស· បញ្ញាតុត្តទេត្វា កុសលិត់ ទេលិកុត្តរកចាយ ច បញ្ញាឆុទេត្វា ចិបំសាឆិបតិស្ស ទេសសាឆិបតិត់ បឆាតតា ទេចឌិតព្ពា·

១០៣៨· បទេឌសសត្តចិសយត្វា បជយចិកប្បស្ស សកលសត្តចទេសត ដទេស្សតុំ “កប្បសហស្សាតិក្កទេយបិ ចា”តិអាឌិ ចុត្តំ· លទេទ្ធាកាសំ យំ តចិស្សតិតិ លទេទ្ធាកាសំ យំ កយ្យំ បិបុលិស្សតិ· កប្បសហស្សាតិក្កទេយ អចស្សំ ដ្ឋប្បជ្ជតចិបាកត្វា តទបិ...ទេប... ចុច្ចតិតិ· អលទ្ធត្តលិកតាយ ដ្ឋប្បាឌាឌិក្លាលំ អប្បត្តស្ស ចិបាកស្ស អតុប្បត្តកាទេចា តត្តិកាទេចា បិកដកាចាកាចទេតាតិ ចុត្តំ “តត្តិ តាយ ត ទេហាតិតិ អតុប្បទេត្តា តាយ ត ទេហាតិ”តិ· តត្ថាតិ អទ្ទបកចទេក្កា·

អចិបក្កចិបាកំ កយ្យំ សហការិការណាសយចាយាលិទេកត អកទេតាកាសំ ចិបាកាកិយុលកាចាកាចទេតា ចិបក្កចិបាកកយ្យសទិក្លុកត្តិ ចុត្តំ “អលទេទ្ធា...ទេប... ទេដយ្យា”តិ· កិច្ចតិបត្តិយា អសតិ ដ្ឋប្បត្តម្បិ កយ្យំ អតុប្បត្តសយាតត្តិ “ឱកាទេសា ត កទេចយ្យា”តិ ឲតស្ស សយត្ថតា ត សិយាតិ អត្ថយាហ· ទេតត អបចយកាយិកយ្យកិច្ចស្ស ឱកាសាកាទេចា ដស្សិទេតា· បុទេព្ព តិទត្ថកត្វា ដ្ឋប្បត្តិយា ឱកាទេសា ត កទេចយ្យាតិ បទេយាជតាកាចទេតា កយ្យប្បត្តិយា ឱកាសាកាទេចា ចុទេត្វា· “ចិបាកទេតា អញ្ញាស្ស បចត្តិឱកាទេសា ត កទេចយ្យា”តិ ទ្ទាយិតា អសយ្ពុចទេតាតិ

អយមេតេសំ វិសេសោ ទុវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកេន និស្សយមត្តក្ខេត្តតាតិ អធិប្បាយោ។ អនិយមគ្គអាគត្តិយកម្មានំ វិយ មហគ្គតកម្មានំ និយតសភាវតាភាវា អដ្ឋសមាបត្តីនំ “ពលវចិត្តេហ”តិអាទិនា សុវិសេសតទុវិបាកតា វុត្តា។ ឯត្ថ ច “បច្ចា អាគត្តិយកម្មានី”តិ និស្សយមត្តំ ឧដ្ឋិតំ និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិយាបិ ទុវិបាកត្តា។ យស្ស កម្មស្ស កតត្តា យោ វិបាកោ និយោគតោ ឧប្បជ្ជិស្សតិ, សោ តស្ស អនាគតកាលេបិ ឧប្បាទេតាហារំ លភតិ។ សោ ច ឧប្បាទេតាហារោ អាយូហិតកម្មវសេន វុច្ចមានោ ភាវិតា អាយូហិតភាវេន មគ្គោ អនុប្បន្នោតិ ឯត្ថ វុត្តោតិ ទស្សេតុំ “យំ អាយូហិតំ ភវិស្សតី”តិអាទិ វុត្តំ។

១០៨០។ ឧបាទានេហិ អាទិន្នាតិ សម្ពន្ធោ។ អញ្ញាតិ ឧបាទានារម្មណេហិ អញ្ញា អនុបាទានិយាតិ អត្ថោ។ អាទិន្នេន គហណេនាតិ “អហំ មមំ សន្ធារេមី”ន្តិ ឯវំ បវត្តេន តណ្ហាមានទិដ្ឋិគាហេន គហណេន។ ឧទាតិ ឧបេតត្តិវាកស្ស ឧប-សទ្ទស្ស វសេន ឧបាទិន្ន-សទ្ទស្ស អត្ថំ វត្វា “ឧបាទិន្នសទ្ទេន ច”តិអាទិ វុត្តំ។ ឯត្ថ និទ្ទានស្ស អត្ថញ្ញាណភាវេតោ “អមគ្គផលធម្មានំ វុត្តា”តិ អាហ។ ទានទេហីតិ អញ្ញាណបទានីហិ។

តិកនិក្ខេបកណ្ឌវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ទុកនិក្ខេបកណ្ឌវណ្ណនា

១០៩៣។ មេត្តាយ អយតំ ឧបាយតំ មេត្តាយតំ, ឯត្ថ អត្ថោ សត្តេសុ មេត្តាយ លិង្គោ ឧប្បាទតំ សត្តានំ អនុបរោធា អត្ថតោ មជ្ជតេវាតិ “មេត្តា, មេទនា”ន្តិ វត្វា “សិនេហនា”ន្តិ អាហ។

១០៩៥។ តស្មិំ តស្មិំ វិសយេ ចិត្តំ សំសជ្ជតីតិ ចិត្តស្ស សំសជ្ជនំ។ តណ្ហាវិចរិតាទីតិ អាទិ-សទ្ទេន ឧបនាយោ សង្គហិតោ។ តណ្ហាយ វិបុលតា វិសយវសេន បវត្តិវសេន ច វេទិតព្ពា។ អតិត្តភាវករណស្ស រូបាទិកស្ស តិត្តាទិតោ គហណំ អនិតិវេសោ វិសេសតោ តណ្ហាវសេន ហោតិ តណ្ហារហិតាយ ទិដ្ឋិយា អភាវាតិ ឧបចារវសេន និមិត្តស្ស គត្តុភាវមាហ “តិត្តាទិតោ គណ្ហាតិ វិសំវាទិកា ហោតី”តិ។ បរិក្ខេត សទ្ទេន លក្ខណាភាវា មហាព្យតិវិញ្ញាណមាភាវា ច វិសត្តិកាសទ្ទស្ស វិសតសភាវា “បជាហោ អត្ថោ”តិ វុត្តា “អត្ថលិក្ខធរោ បិសោ, យាយំ ចរតិ មាតុសោ តេត តំ ពាលមិស្សាមី”តិអាទិវសេន (សំ॰ និ॰ ១.១៥១; មហាវ॰ ១១) មាតុសោ គហិតតាយ។

១០៩៩។ អនត្ថចរណាទិអនត្ថសង្ខាតកាលាយ អដ្ឋានកុប្បេតុ ច ខាណុកណ្ដកាទីសុ ឧប្បន្នកោបេបិ វិយ សត្តេសុ អនត្ថចរណាទិនា អារោចនាធិប្បាយេសុ វេច តណ្ហារោគវសេន បវត្តោ យទិបិ អនាយតនុប្បត្តិយា អដ្ឋានាឃាតោ វ ហោតិ, សត្តវិសយត្តា បន សតិ ចិត្តស្ស ឯកត្តុបាយាបត្តិយំ កម្មបថភេទោ ហោតីវេទាតិ សត្តា វិញ្ញាតុំ, អដ្ឋានុប្បត្តិយំ បនស្ស ន សិយា កម្មបថភេទោតិ អាហ “សត្តេសុ ឧប្បន្នោ អដ្ឋានកោបោបិ កម្មបថោ ហោតី”តិ។ បដិឃាទិបទានំ ឈដ្ឋានាបរិយាយវិការុប្បត្តិសមញ្ញាទីសុបិ ទស្សនតោ “បដិវិរោធាទិបទានិ តេន វិសេសេត្វា”តិ វុត្តំ។

១០៨១. ទ្វេ ធម្មា តយោ ធម្មាតិ សង្ខ្យារសន្និដ្ឋានេន បរិច្ឆេទវតោ ពហុវចនស្ស ទស្សនតោ "អបរិច្ឆេទេន ពហុវចនេនា"តិ វុត្តំ. ឧទ្ទេសោ កតោតិ ឥតិ-សទ្ទោ ហេតុអត្ថោ. តេន ពហុវចនេន ឧទ្ទេសករណំ ពហុវចនេន បុច្ឆាយ ការណន្តិ ទីបេតិ. ឧទ្ទេសានុវិធាយិនី ហិ បុច្ឆាតិ. តថា ហិ សង្ខ្យាបរិច្ឆិន្នេ ឧទ្ទេសេ "កតមេ ច តយោ"តិ សង្ខ្យាបរិច្ឆិន្នាវ បុច្ឆា ករីយតីតិ. ឧទ្ទេសេន ធម្មានំ អត្ថិតាយត្តវចនតិដ្ឋាយំ សភាវក្ខយិការណផលាទិបរិច្ឆេទោ វិយ សង្ខ្យាបរិច្ឆេទោបិ ន កាតព្វោតិ អធិប្បាយោ. "អតីតាទិបរិច្ឆេទេ"តិអាទិ វុត្តំ. "អប្បច្ចយា ធម្មា"តិ បទេតោ បន ហេដ្ឋា អនេកភេទភិន្នា ធម្មា អបរិច្ឆេទេន ពហុវចនេនេវ វុច្ចន្តិ, វុត្តា តថា វុច្ចិស្សន្តីតិ តំ សោតបតិតតាយ ភេទាការេនបិ បវត្តិតោ អប្បច្ចយធម្មស្ស អសង្ខតធម្មស្ស ច សោបាទិសេសនិរុបាទិសេសភាគក្កមាទិអសង្ខតាទិវចនវចនីយភាវេន ឧបចរិតភេទេកោហិតោ បច្ចយេន អត្ថិ កាចិ ភេទមត្តាតិ អបរិច្ឆេទេន ពហុវចនេន ឧទ្ទេសោ កតោតិ យុត្តំ សិយា. ឧទ្ទេសានុសារិនី បុច្ឆាតិករណតាតីតិ តានិបិ តថា បវត្តានិ. និទ្ទេសោ បន យថាធិប្បេតសភាវាទិបរិច្ឆេទវិភាវនវសេន កាតព្វោតិ អសង្ខតា ធាតុ ឯកច្ចេ កតោ បរមត្ថតោ ភេទាភាវទីបនត្ថំ ឯកវចនំ កតោតិ ឯកវចនេន បុច្ឆិត្វា យស្ស កតោតិ, តេន កាតព្វបុច្ឆាយ ការណតោ តក្កំ អញ្ញាតំ និរុបមំ វា អនុវិធាយមេវ បុច្ឆតីតិ "សភាវ...បេ... អញ្ញាតត្តស្ស វសេន បុច្ឆា ករីយតី"តិ វុត្តំ. និទ្ទេសតោ បុរិមតិអាទិកា អដ្ឋកថាយំ វុត្តា បុច្ឆានុវត្តិយេវ វិការេវតិ.

១១០១. កិត្តិត្វាតិ វិភជិត្វា "រូបញ្ច...បេ... វិញ្ញាណញ្ចា"តិ កាមាវចរកុសលមហាកិរិយវិញ្ញាណានំ មហគ្គតធម្មានំ សមុសនវសេន យថាយោគំ មហគ្គតប្បមាណធម្មានំ បច្ចេកន្តានំ វសេន រូបរាគារូបរាគសម្បយុត្តេន អកុសលវេទនាវិញ្ញាណានំ មហគ្គតធម្មានំ អភិនិវេសនអប្បនាវសេន តំតំបញ្ញត្តិយញ្ច តំតំវោហារវសេន បវត្តេន អាវជ្ជនេន ច យថាវុត្តវិញ្ញាណានំ បុរេចារិកេន កាមាវចរធម្មា ន វិញ្ញេយ្យា. ឧតរេតាតិ បរិត្តារម្មណានំ កាមាវចរានំ អារម្មណត្តា តិន្នាទិសោ សាមិវចនំ រូបារម្មណាទីហិ វិញ្ញាណេហិ តត្ថ រូបារម្មណេន វិញ្ញាណេនបិ សទ្ធាទីនំ អវិញ្ញេយ្យតា រូបស្ស ច វិញ្ញេយ្យតា. ឯវំ សេសេសុបិ យោជេតព្វា. ចក្ខុទ្វារិកេន សទ្ធាទីនំ អវិញ្ញេយ្យតា រូបស្ស វិញ្ញេយ្យតាតិអាទិកា ទ្វារភេទវសេន យោជេតព្វា. ឯតេនេវ ឯកមេកញ្ញាណំ អតិក្កមតិក្កមេកញ្ញាណន្ត្វា រូបាវចរានំ វិបាកាទីហីតិ រូបាវចរារូបាវចរលោកុត្តរបញ្ញត្តិយោ កាមាវចរវិបាកេហិ លោកុត្តរា កាមាវចរតោ ញាណវិប្បយុត្តកុសលកិរិយេហិ អកុសលេហិ ច អវិញ្ញេយ្យាតិ យោជេតព្វំ. និព្វានស្ស អវិញ្ញាតតាការេវា ឯវ អត្ថសម្ភវោ.

១១០៣. រូបារូបាវចរកម្មុប្បត្តិភេទេ ទិដ្ឋិរហិតោ លោភោ ភវាសវោតិ យថាវុត្តវិសយោ ទិដ្ឋិសហិតោ សព្វកាមាវចរធម្មវិសយោ ច លោភោ កាមាសវោ ភវិតុំ យុត្តោតិ វុត្តំ "ភវាសវំ...បេ... សិយា"តិ. កាមាសវភវាសវវិនិមុត្តស្ស ហិ លោភស្ស អភាវំ សមវេច វត្តតីតិ. បិដកត្តយអដ្ឋកថាកណ្ឌបិដកត្តយំ. តត្ថ យថា "កាមាសវោ អដ្ឋសុ លោភសហគតចិត្តុប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជតី"តិ វុត្តំ, ឯវំ "ភវាសវោ អដ្ឋសុ លោភសហគតចិត្តុប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជតី"តិ អវត្វា "ចតូសុ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តលោភសហគតចិត្តុប្បាទេសុ ឧប្បជ្ជតី"តិ (ធ. ស. ១៣៩៥) វុត្តត្តា "ភវាសវោ...បេ... យុត្តេសុ ឯវ ឧប្បជ្ជតី"តិ បិដកត្តយំ វុត្តោតិ សាវធារណំ វុត្តំ. តថា ច វក្ខតិ "ភវាសវោ ចតូសុ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តេសុ អវិជ្ជាសវេន សទ្ធិំ ឯកតោ ឯកតោ ឧប្បជ្ជតី"តិ (ធ. ស. អដ្ឋ. ១៣៨៧). សោបិ ភវោតិ

សម្បាតនិទ្ទិសហកតោ ទាតកា៑ កាយកចបត្តកា ចិយ កាយានចោតិ ឃុត្តំ ចត្តុំ៑ សម្បាតនិទ្ទិសហកតទាកកាយកចបត្តកាតប្បិ ហិ កចានចោតិ ចត្តត្តបរិយាតយា អត្ថិតិ “សម្បាតនិទ្ទិសហកតោ ទាតកា កចទាកចតសត បត្តកា កចានចោ តាយា”តិ ចុត្តំ, ត តេតសំ ត្តុឆ អឆិតប្បេតកចានចកាចតស្សតត្តត្តិ អដ្ឋកចាយំ អឆិប្បាតយា តដ្ឋតត្តា៑ តថា ហិ “ទ្ធបិទ្ធបសដ្ឋាតេ កយុតោ ច ដ្ឋបបត្តិតោ ច តុចិតឆបិ កតច អានចោ កចានចោ”តិ ចុត្តត្តិ៑ តត្ថ កាយកចបត្តកាយ តាច កាយានចកាចោ តោហាត្យ, ទ្ធបិទ្ធបកចេចសុ សម្បាតាកិកិចេចសសហកតទាកស្ស កចត្តិ? តសាបិ យឆាចុត្តចិសតយ កាយតចតសត បចត្តិតោ កាយានចោតយច តាយ៑ សតត្តាបិ ហិ តោក្មយកា ឆយុា កយតឹយដ្ឋេត កាយាតិ៑ ត តេចត្ត អតិដ្ឋប្បសត្ថា និទ្ទិចិប្បឃុត្តតលិកស្ស កចានចកាចេត ចិសុំ ដ្ឋេដ្ឋតត្តា៑ អចស្សត្តោតយចំ ចិត្តាតត្តំ, ត្តតទថា ទ្ធបិទ្ធបកចេចសុ ដ្ឋេឆ្នតនិទ្ទិសហកតស្សបិ តលិកស្ស កចានចកាចោ អាបតខ្ជេយ្យាតិ៑ កាយានចាតយា ៧ច និដ្ឋឆយុិកសប្បទាយិកានចកាចេត ខ្ចិឆា ចុត្តា៑

១០០៧៑ ត្តុឆ បិឡត្តុយាបិ កចានចចិតិយុត្តតលិកស្ស កាយានចកាចោ ត ត សក្កា តយាតេតុត្តិ តតស្សុតំ “កាយានចតិតដ្ឋតស ចា”តិអាទិ ចុត្តំ៑ “ឆយុឆ្នត្ថា សដ្ឋា”តិ តកចិ៑

១០០៥៑ ដ្ឋបិតាតក្លតដ្ឋតសុចបចត្តតិ តត្តិតិយុត្តស្ស ឆយុស្ស ឌឹចក្កហាលចិសឃស្ស បតយត្តតោ អកាចា៑ ទ្ធតប…តប… ចិត្តាតលា ចា បត ត បតិដ្ឋាតិ ទ្ធបិឌឹតំ អចិបឹតសកាចយតត្ត អដ្ឋត្ត សយំ សយាតទាបិតស្ស តេតសុ បរិកប្បតាយត្តសិដ្ឋស្ស កស្សចិ អាកាតស្ស អកិតិចេសតតោ៑ តេតតចាហ “តតោ អត្ថា កត្វា”តិ៑ តតោ ដ្ឋបិតាតក្លតតោ៑ តចតាតយាបិ ហិ តកចិ និទ្ទិកតិកា អតិច្ចាតិ បស្សត្តិតិ៑ តតោតិ ចា សទឹតសដ្ឋាតទ្ធបក្លតតោ៑ “អត្ថា ឌឹចំ អត្ថា សទឹត”ត្តិ ហិ ចុត្តំ៑ តោហាតិតិ កចតិ សស្សុតំ អត្តាតិ អតត្វា៑ អត្ថាត្តិ ព្រាតិហុស្សទានិតោ អត្ថា៑

អទ្ធបកចោ ចិយ ទ្ធបទាកប្បហាតតត ទ្ធបកចោ កាយទាកប្បហាតតត បត្តតត្តា៑ ទ្ធឹព្រាហុាតត្ថា បត្ថាកាយក្យលិតកា ទាតកា បហឹយតិ, ត ចិយាតានិសុ ទាតកាតិ តសា អកាយទាតកាតិ កត្វា កាយានចោ ត តោហាតិតិ អដ្ឋកចាយំ បដិក្ខិត្តំ៑ ឌឹកាកាតទហិ បត កាយានចកចានចចិតិយុត្តតលិកាកាចតស្សតតត ទ្ធឹព្រាហុាតំ ចិយាតានិទាកស្សបិ កាយឆ្នត្ថានិកាចតោ និទ្ទិចិប្បឃុត្តទ្ធបិទ្ធបកចទាកចិតិយុតត្តា សតត្តា តលិតកា កាយានចោតិ តស្សិតោ៑ តត្ថ ឃុត្តំ ចិចាតទត្វា កតេហតត្តំ៑ សិយា អានចសប្បឃុតត្តា កាយទាតកត កចទាតកត ចា សហុប្បត្តិយំ, សិយា អានចចិប្បឃុតត្តា តតត្ថាទាតកត សហុប្បត្តិយំ, “ចត្ទសុ និទ្ទិកតា”តិអានិបិឡត្តុយា អកាចតស្សតតត កាយានចកចានចចិតិយុត្តតលិកាកាចំ តតស្សុត្វា “កាយានចោ”តិអានិបិឡត្តុតស្សតតត និទ្ទិទាកស្ស កាយានចកាចំ សាតឆតិ៑ បហាតត្តាតស្សតត្តត្តិ បហាតត្តាតាតស្សតត្ត៑ បហាតតតិ បហាតតិយិត្តំ៑

១០១០៑ ឌាតិយាតិ លត្តិយសកាចានិឌាតិសប្បត្តិយា៑ តកាតត្តតាតិ តកាតយតកាត្តានិត្យក្កដ្ឋតកាតត្តត៑ តកាលបុត្តិតយតាតិ យហាក្យលកាតចត៑ ចល្លតបិក្លទតាយាតិ ចល្លសប្បត្តសទឹតតាយ៑ “តបិក្លទ”ត្តិ ហិ សទឹតំ ចុច្ចតិតិ៑ យាតំ ឌតប្បតិតិ យាតំ បចតត្តតិ កតទាតិ៑ បចតត្តា យាតតា បចត្តយាតតា៑ បុក្កលចិតសសត្តិ តសឃ្យស្ស តសតឃ្យាតិអានិតកឆំ បុក្កលចិតសសំ៑ តសឃ្យំ កិត្តិត្វា បចត្តយាតតា តសឃ្យយាតតា៑ តិល្លត្តិ តសឃ្យស្ស តសឃ្យាឌឹតំ តិល្លំ “តសតឃ្យាហយម្ពិ”តិអានិតា អត្ថា បុក្កលំ អតិស្សាយ ចុត្តាតំ៑ តសឃ្យានិចតសត អត្តតោ

យតតំ បក្កេហា យាតេតា, តស្ស កេរណំ សេវេឃ្យាហយស្មឹតិអាឌិបចត្តិយេចាតិ ចុត្តំ "សេវេឃ្យាតិ អាឌិកិច្ចកេរណ"ត្តិ៍

១១៣០៍ សេន្តាបិ លេវិកោ អកិន្លាសកាេចាតិ អកិន្លា អារមចន្ទយសកាចា, កាយរាកោ កាយារមចសកាេចា ឲចាតិ អារមចន្ទយឲការមចកាេចា អកិន្លាកាយរាកាតំ ចិសេសោ ចុន្តា៍ ត អកិន្លា ច ឆន្ទោ ឆេបទ្ទា ឌិឌ្ឌិ អចិឌ្ឍា តោអារមចសកាចា៍ អកិន្លា ច អារមចន្ទយសកាចា ឲច, តអកិន្លាសកាេចា ច លេវិកោ តត្ថិតិ អឌិប្បាយេត "តោអារមចលេវិកស្ស សេគ្គាេចា ចិចាររេតន្តា"តិ អាហ៍ កណតាឃ េហតុយា សត្តាតិ ចុត្តត្តិ បញ្ញាចាររបិឌំ សន្តាឃ ចុត្តំ៍ តត្ថ ហិ "អារេចា ឆន្ទោ អារមចស្ស ឆន្ទស្ស េហតុបច្ចយេត បច្ចយោ៍ អារេចា ឆន្ទោ តោអារមចស្ស ឆន្ទស្ស៍ អារេចា ឆន្ទោ អារមចស្ស ច តោអារមចស្ស ច៍ តោអារេចា ឆន្ទោ តោអារមចស្ស៍ តោអារេចា ឆន្ទោ អារមចស្ស៍ តោអារេចា ឆន្ទោ អារមចស្ស ច តោអារមចស្ស ច៍ អារេចា ច តោអារេចា ច ឆន្ទោ តោអារមចស្ស េហតុបច្ចយេត បច្ចយោ"តិ (បដ្ឋា៍ ១៍១៍១៩) ច្ចេយំ ចារាតំ ចេសេត "កណតាឃ សត្តា"តិ ចុត្តំ៍ តត្ថ យឌិ តោអារមចសកាេចាបិ លេវិកោ សិយា, ឌិឌ្ឌិសប្បយុត្តចិត្តស្ស ចេសេត "អារេចា ច តោអារេចា ច ឆន្ទោ េយាហយចាចុត្តលេវិកា អារមចស្ស ឆន្ទស្ស ឌិឌ្ឌិយា េហតុបច្ចយេត បច្ចយោ"តិ សត្តេយា, បញ្ចោឃំ អាកាតំ សត្តយំ អដ្ឋយំ កត្វា "អារេចា ច តោអារេចា ច ឆន្ទោ អារមចស្ស ច តោអារមចស្ស ច ឆន្ទស្ស េហតុបច្ចយេត បច្ចយោ"តិ តចេយា បញ្ញោ ចុេច្ចយ្យ, ត បត ចុេន្តាតិ៍ ឲចំ ឌិឌ្ឌិសប្បយុត្តលេវិកស្ស តោអារមចកាចាកាចំ ឆេស្សេត្វា ច្ចាតរស្សបិ តំ ឆេស្សេតុំ "ឌិឌ្ឌិចិប្បយុេត្ត ចា"តិអាឌិ ចុត្តំ៍

១១៩១៍ យចាទ្ធេប ទ្ធបប្បពេន្ទ ចត្តយាេត បុក្កលេវិ កច្ឆតិ តិដ្ឋតិ តិសីឌតីតិ ចុច្ចតិ, តចា ចិសឌទ្ធបស្ស ប្បាេឝកំ ចិត្តំ ច្ចរិយាបធុបត្ថម្ភកំ៍ តំ បត កុសលេតា កិរិយេតា ច បញ្ចាយញ្ញាតចិត្តំ អកិន្លាប្បត្តំ អប្បត្តញ្ចា កិត្តិត្វា សត្តបញ្ញាស ឌចតាតិ េចាដ្ឋាតញ្ចាតិ អដ្ឋបញ្ញាសចិសំ៍ សហឌាតឆន្ទោតំ អកម្ពញ្ញាកាចកេរត្វា ចិតយិន្ទសហកតចិត្តំ ចិសឌាតិ ទ្ធបិតិ ត សយដ្ឋេបតិ ត ប្បត្ថម្ភេតិ ចាតិ ចុត្តំ "ច្ចរិយាបធំ សន្ធារេតុំ អសេក្កាេន្តា"ត្តិ៍

១១៩២៍ ចិបេក្កបិ កាចេតា អេតកត្តិកត្វា ទ្ធបត្តាសាឆកត្តំ៍ កទ្ធកាចប្បត្តិ លហុតាចិរេហា ឌេដ្ឋេន្តា៍ សតិបិ អេន្តាសយិ អកុសលិឌឹតំ លហុតាចិរេហ ចិតយិន្ទាតំ ឲកត្តេតា លហុតាបដិបត្តត្វា ការេណាត្តទ្ធបត្តា ច ផលស្ស "ចិតយិន្ទសយដ្ឋិតទ្ធេបហឹ"តិ ចុត្តំ៍ ត ឌាកេ...េប... សត្តតិត្តិ ឲេតត តាយការេយ ឃុបតស្ស អសិន្ទតំ ឆេស្សេតិ៍ យិន្ទស្ស ផលត្តាតិ ឲត្ថ យិន្ទេយច តិន្ទាការេណត្តិ តាឃំ តិយេយា ច្ចច្ឆិេតា, តិន្ទាការេណេយច បត យិន្ទត្តិ តិយេយា ច្ចច្ឆិេតាតិ ឌេដ្ឋេន្តា៍ តចា ហិ ហីណាសចាតំ តិន្ទាឃ យិន្ទេតា អន្តោ ការេណំ កេរឌកាយស្ស ទុន្តាលកាេចា អដ្ឋកចាឃំ ឆេស្សិេតាតិ៍

ណាឆតំ , អចត្ថរេណំ ចា ច្ចតាេហា, េសា ទ្ធបេស្សច សកាេចាតិ បេរស្ស អារស្កំ យតសិ កត្វា អាហ "េតត សហ ចុត្តា ច្ចតាហបរិេយាតាហា ចា"តិ៍ អសេក្កាចចេសេត ចិសឌា បចត្តិ ចិប្បាទិកកាេចា៍ អាចេរណកាេចា ចិយាតិ ឲេតត អាចេរណសកាចេត្តបិ យិន្ទស្ស តន្តិត្ថុេរា អតន្តាសាឆារណត្វា ច្ចតហតាឌិកាេចាតិ ឆេស្សេតិ៍ សាយន្តាតិប្បបញ្ចាត្តូយិ កាយច្ឆន្ទាឌឹតំ អាចេរណសកាេចាតិ អាចេរណកាចសឌិសស្ស ច្ចតហតាឌិកាចស្ស តាយការេយ លក្ខុយាតស្ស កហិតតាតិ ឲត្ថាឆិប្បាេយា៍

បានន្តិ អនុយោគោតិ ច តំកិរិយាសាធិកា ចេតនា អធិប្បេតាតិ សុរាបានស្ស សុរា...បេ... យោគស្ស ច អកុសលកម្មេន ឧបក្កិលេសភូតាលិករណការេន យុត្តោតិ វុត្តោ. “សុរាមេរយស្ស អជ្ឈោហរណំ បានំ បមាទដ្ឋានានុយោគោ ចា”តិ បទស្ស អធិប្បាយោ. និវរណំ ហុត្វា ចាតិអាទិនា ឥទំ ទស្សេតិ “និវរណសភាវានំ និវរណសម្បយុត្តកានញ្ចស្សនបរាយ ចេតនាយ និវរណត្តំ ពត្វេវ អដ្ឋបរោគស្ស អសម្បយុត្តស្ស រូបស្ស យថាលាភតោ គហណំ ពោធោយាមេវ ន ហោតិ, សិទ្ធនិវរណភាវសម្បយុត្តសភាវានំយេវ បន គហណត្តំ តំសភាវា អនុបច្ឆេទាមេវ ទស្សិតា, ន រូបត្តំ ធិតំ ចិយ មិទ្ធម្បិ អនុបទេវាតិ ចិញ្ញាយតី”តិ. យត្តំ វេយ្ត បទេតន. អសម្ពុច្ចទនតោតិ អសម្ពុច្ចទនកាតោ.

តេនាតិ តេន រូបរាគលស្ស លក្ខណស្ស បហានចទេនន. រូបប្បហានតោ អញ្ញោតិ ពត្វា រូបេ លក្ខណប្បហានំ “អញ្ញោ កាមេរា”តិ វុត្តំ. យំ អដ្ឋកថាយំ “អញ្ញថា”តិ វុត្តំ. ឦទិត្តិអាទិនា “តំ បជហថា”តិ បាឡិយា ន និប្បរិយាយប្បហានំ អធិប្បេតន្តិ ទស្សេតិ. អនុបស្សេច យុជ្ជតីតិ សុត្តន្តំ ទូរក្ខាទិប្បចត្តកំ ចិត្តំ តំសម្បយុត្តោ អនុបច្ឆេទាមេវ ចិនត្តិតំ សមេតោតិ ទស្សេតិ. ចេតសោ បរិយុដ្ឋានត្តិ កុសលចិត្តស្ស គហណំ. និវរណានិ ហិ ឧប្បជ្ជមានានិ ឧប្បជ្ជិតុំ អប្បទានេន កុសលចារំ គណ្ហន្តីតិ វុច្ចន្តិ. គហណញ្ចេត្ថ បរិយុដ្ឋានំ “ចោរា មគ្គេ បរិយុដ្ឋឹសូ”តិអាទីសុ វិយ.

១១៤៩. ឧទ្ធច្ចំ កុក្កុច្ចញ្ច សហ វុត្តន្តិ ឧទ្ធច្ចសម្បយុត្តកាបនេន សទ្ធឹ វុត្តំ. យំ បន អដ្ឋកថាយំ ឧទ្ធច្ចស្ស កុក្កុច្ចេន ចិនាភាវការណំ វត្វា “កិន្តិ វុត្ត”ន្តិ វុត្តំ, តំ “និវរណា ចេវ និវរណសម្បយុត្តា ចា”តិ បទស្ស និទ្ទេសេ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចានំ ចិសុំ និទ្ទិដ្ឋំ សន្ធាយ វុត្តំ. កាមច្ឆន្ទស្ស ឧទ្ធច្ចនីវរណតា ឧទ្ធច្ចាភិមុខការោ. ឯសា ហិ រូបរាគារូបរាគប្បការកាមច្ឆន្ទំ ឧបិនាយ ឥតោ ចិត្តកិច្ចតាយ “ឧទ្ធច្ចនីវរណ”ន្តិ វុច្ចតិ. កាមច្ឆន្ទនីវរណេនេវ លោកេ វុត្តោ, ន កិន្តិ វុត្តោ. កាមច្ឆន្ទនីវរណស្ស ច អនេវសមេតោ អនាគាមិមគ្គេន បហានេ វុច្ចមានេ ចត្តារិមគ្គវជ្ជោ លោកេ អនីវរណសភាវា អាបជ្ជតីតិ អាហ “យទិ...បេ... សិយា”តិ. នោនីវរណា រូបរាគារូបរាគប្បការា លោកធម្មា នីវរណស្ស អធិប្បាយិកស្ស. អាទិ-សទ្ទេន “នោនីវរណោ ធម្មោ នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច ធម្មស្ស. នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច ធម្មា នីវរណស្ស ធម្មស្ស. នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច ធម្មោ នោនីវរណស្ស ធម្មស្ស. នីវរណោ ច នោនីវរណោ ច ធម្មា នីវរណស្ស ច នោនីវរណស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ៣.៧.១៣) ឯវេម បញ្ហាសង្កហោ. ចត្តារីតិ វុត្តំ នីវរណបទមូលកានំ តិណ្ណំ នោនីវរណមូលកស្ស ឯកស្ស ចសេន. នីវរណនោនីវរណបទទ្វយមូលកានំ បន តិណ្ណំ តិណ្ណំ ចសេន នវាតិ វុត្តំ. តស្មាតិ យថាទស្សិតនយាយ បាឡិយា អភាវា នោនីវរណលោកាភាវា.

១១៥០. តេនេវាតិ បរិយុដ្ឋិតាការេនេវ ឧប្បជ្ជមានេន. ឧដ្ឋិតា ហិ តេ ហិ វុច្ចមានា “តិដ្ឋ សុក”ន្តិ ឯវមាទីវចនានំ, ឧដ្ឋិតេហិ វុច្ចមានា គហេតព្ពយាទិលោកេ ចាហារេវនានន្តំ វត្តុំ វាវាវត្តយុត្តាតីតិ អាហ “វាវា...បេ... វា”តិ.

១១៥១. ចិនេត្វា បន លោកេ ចិនាតីតិ យស្មិំ លោកេ និព្ពត្តិចរេន សយំ ចិនា, តតោ អញ្ញំ លោកំ បរលោកាតិ ចិនេត្វា គហេត្វា ចិនាតិ.

១១១៩. ន ហិ បុរិមេហិ តិអាទិនា បធមេបក្កាឌីហិ ឋបេញ្ញាទិតអបិឃកបតិយកាចាទិកា ឲច វាកាឝេយា ទុតិយបក្កាឌីហិ បហិយត្តិតិ ឌេយ្យុតិ។

១២០. ឋបេដ្ឋិ ទេពបិ ទុក្កតិតិយិត្តាឌិទេក ន តធា តិទេត្តា លេកោ ឋបេញ្ញូតិ, ឃធា យុកតិតិយិត្តាឌិទេកតិ អាហ "ឆាលចតិកត្តិចិវទេហតា"តិ។

១១០១. ឲកស្មិ ឌិត្តុប្បាទេ ឋបេត្តាតំ ចិឃ ឲកស្មិ ឋត្តាទេត ឋបេត្តាតយ្យិ ឋហបចត្តិបរិយាទេយា អត្តិតិ បហាទេតកទ្ទេត វាកវទេលត ចិចិកិច្ឆុច្ឆុឋហកតទេយាហស្ស ឋវទេលតា ចុត្តា។ ឋច្ឆច្ឆចិចិកិច្ឆាហិ ទេយា ទេយាទេហា ឋហឌាទេតា កទេច, ទេឋាបិ វាទេកត ឋវទេលា បហាទេតកដ្ឋកាចទេតាតិ។ ទេលិកទេកាឋទេយាហតទេកដ្ឋកិលេឋតំឋយ្យយុត្តក្តូត្តំឋយ្យដ្ឋាតកយូទេកឌទេតា ឋត្តុស្សបិ អក្យុឋលស្ស ឋក្កហលចទេឋត បចទេត្តា ឋវលបឌតិទេក្តទេឋា អវលចិកក្កុទេត្តតបិ អត្តាឌត្តុ ឋំឋត្តីតិ ឌេយ្យុតំ "អវលចិកក្កុទេត្ត"តិអាទិយាហ។ ឃំ បត អដ្ឋកធាឃំ ឋយ្យទេយាកប្យហាទេតកដ្ឋកាចឌីបទេតត វាកាឌីតំ ឋទេត្តុឋំ ចា អក្យុឋលឆយូតំ ឋវលកាចឌេស្យុតំ, តំ បិឡូត្តឃា ឃធាឌស្សិតឆយូតំ អត្តាយត្តាឋវលកាចឌេស្យុតបរំ, តឌត្តាឆយូតំ ឋវលកាចបជិទេឋឆតបរត្តិ អវលចិកក្កុត្តចិទេវាទេឆាតិ ឌដ្ឋត្តា។ យុត្តត្តទេឌឋតាឃ ចា បរិយាឃកធាកាចទេតា តិប្បរិយាឃទេតា ឋវលការេចា ចិឃ អវលការេចាបិ អក្យុឋលឆយូតំទេឃចាតិ តធាបចត្តាឃ អដ្ឋកធាឃ ន ទេកាឌិ យុត្តចិទេវាទេឆាតិ ឌដ្ឋត្តា។

យុត្តត្តិកទុកតិទេក្លបកធាចណ្ហុតា

១១១១. អហំ-ឋទេក្ខត ទេហតុក្ខទេតត ទេយា អទេត្តាតិ ឲត្តុ អហំ-ឋទេក្ខា អទេត្តាតិ អធិទេប្បទេតា។ អត្តាចទេចាឆតទេត្តា ហិ ឋក្ខប្បទេយាទេកា។ អត្តុបវាឌីទេតា ទេកចទេលិ អត្តុបឌត្តុទេកា, ទេឋា បឌត្តុចិបរិទេឃឋការិតា បត ត្តុតិ-ឋទេក្ខត បវទេតា បឃ្យុទេត្តត ឋក្ខបឌត្តុទេកា ឌាឃតិ ឃធា កាចីតិ អឃយាហាតិ ទេកា-ឋក្ខំ អាហាតិ ចិត្តាឃតិ។ ទេតត ចិត្តាត្តិចិការឋហិទេតា ឋទេក្ខា បត្តាត្តីតិ ឌេយ្យុតិ។ តធា ហិ "ឥក្ខស្ស កកចទេតា ទេចាហាទេវា ទេលិកិឃទេឋាទេត បជិហត្តាតី"តិអាទិតា (កធា។ ១១៣សិ) បត្តាត្តិឃា ចឆតកាចំ ឋាឆឃតិ។ អត្តាធាតិអាទិតា បត្តាត្តិឃា អឋក្ខឋកាចទេត្ត ទេកាឋយាហ។ អធិចចតាទិតា ឋិឃា, តធា ច អធិចចតាឌីតំ អធិចចតបធាទិទេតា ចិទេឋទេឋា ត ឋិឃាតិ ទុទេកាទេឃច ត ឋយ្យុទេចយ្យាតិ អធិប្បាទេយា។ អដ្ឋកធាឃំ បត ឋកឋត្តតិបរិយាបទេត្តុ ឋូបិឌទេយា ឆទេយូ ឋយ្យុហទេតា ឋត្តាតទេតា ច ឲកត្តុចទេឋត កទេហត្តា អហត្តិ ទេចាហរិឃយាតា ឋបិឌាបត្តាត្តិ ឋត្តាឃតិ ទេចាហរីឃតីតិ ឋត្តាតិ អធិទេប្បតា។ តធា ទេឋទេឋស្យុ ឃធាឋយ្យុចំ ឌដ្ឋត្តា។ ទេតទេតចាហ "ឌទេត្តាតិ ឲត្តាចតា ឋត្តុបត្តាត្តិ ឌេយ្យុត្តា អត្តាយ្យិ ឋបិឌាបត្តាត្តិ ឌេយ្យុត្យុ"ត្តិអាឌិ។ បឌត្តុស្សាតិ អហំ-ឋក្ខាឌិបឌាកិឆេយ្យស្ស, បវយត្តុស្ស ចា។ អធិចចតំ ឋទេក្ខាតិ អធិប្បាទេឃត "ចឌទេត្តុតា"តិអាឌិ ចុត្តំ។ ទេឋា ហិ អត្តុតា ឆាទេបតត្តុយត្តុ ឋឃំ ឆាទេតា ឲច ឆាទេបតីតិ អក្កហិតឋយ្យត្តស្ស ត ឋទេក្ខា អត្តុប្យកាឋតឋយទេត្តាតិ ចុត្តំ "បុទេត្តុ កហិតឋទេត្តាតា"តិ។ ចិទេឋទេឋត ឆាឃតីតិ ឋយត្តាតិ ឋំ-ឋក្ខស្ស ចិទេឋឋត្តុតំ អាហ។

ការិយតីតិ វុត្តំ វុត្តប្បការស្ស អធិវចនន្តិ ឯវំ និក្ខិបីយតិ. កាយក្ខំ វចនេនេវ តំ តំ អត្ថំ និទ្ទិសិត្វា សហេតុកំ កត្វា វទតិ ញាបយតិ ចាតិ អាហ “កាយមិច្ចេវ វុត្តំ ហោតី”តិ. តេនេវាហ “ន ហិ បច្ឆិ”តិអាទិ. បច្ឆិសន្ទានន្តិ បច្ឆិ-សង្ខាតំ ភាជនំ.

អាចរិយាតិ អដ្ឋកថាយ សំវណ្ណកា អាចរិយា, ន អដ្ឋកថាចរិយាតិ អធិប្បាយេន វទតិ. មាតិកាយន្តិ មាតិកាវណ្ណនាយំ. តេនាតិ មាតិកាវណ្ណនាវចនេន. វុត្តិយា បាឡិយា អដ្ឋកថាយ ច អត្ថស្សានុគតស្ស ឯតស្ស យថាវុត្តស្ស អាចរិយវាទស្ស វិរោធោ សិយា, តេនេវ វិរោធំ “ន ហី”តិអាទិនា វិភាវេតិ. តត្ថ អធិវចនបថាទិភាវេន វុត្តានំ ធម្មានំ បការភេទស្ស សភាវស្ស វិញ្ញត្តិវិការសហិតសទ្ទស្សេវ វចនយត្តំ អធិការំ កត្វា បវត្តិអាទិ យុជ្ជតិ, ន អសភាវស្សាតិ អធិប្បាយេន “រូបារូបាយតនវិនិមុត្តស្សា”តិអាទិ វុត្តំ. តត្ថ អនិទ្ទិដ្ឋសភាវស្សាតិ បរមត្ថតោ អនុបលទ្ធសភាវស្ស.

ទុវិធាតិ បញ្ញាបនបញ្ញាបិតព្ពភេទតោ ទុវិធា. យថាវុត្តប្បការាតិ រូបារូបាយតនវិនិមុត្តាតិអាទិប្បការា. អដ្ឋកថាយំ បុគ្គលបញ្ញត្តិវណ្ណនាយំ. តត្ថ ច តត្ថ រូបាទិបញ្ញត្តិអាទយោ អបរាបិ បញ្ញត្តិយោ វុត្តា, អថ កស្មា “ឆ បញ្ញត្តិយោវ វុត្តា”តិ វុត្តំ? សច្ចំ វុត្តា, តា បន វិជ្ជមានបញ្ញត្តិអាទីសុ ឆសុ ឯវ អន្តោគធាតិ “អដ្ឋកថាយំ វិជ្ជមានបញ្ញត្តិអាទយោ ឆ បញ្ញត្តិយោវ វុត្តា”តិ វុត្តំ.

តត្ថ រូបាទិ វិយ អវិជ្ជមានត្តា បញ្ញាបិតព្ពត្តា ច អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ, អវិជ្ជមានស្ស ច សត្តាទិអត្ថស្ស បញ្ញាបនតោ អវិជ្ជមានបញ្ញត្តីតិ ឯវំ អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិវចនេន យថាវុត្តា ទុវិធាបិ បញ្ញត្តិ សង្គហិតាតិ អាហ “អវិជ្ជមាន…បេ… វុត្តា”តិ. វុត្តនយេនាតិ វិជ្ជមានបញ្ញត្តិអាទីហិ អនេកេហិ បទេហិ, រូបវេទនាទីនំ សត្តាទីនញ្ច អត្ថានំ បការេហិ ញាបនតោ តំតំនាមកោ សទ្ទោ យេវ វិសយភេទតោ វិជ្ជមានបញ្ញត្តិអាទិភេទា បញ្ញត្តិ សព្ពាហិ ឆហិ បទេហិ វុត្តាតិ អយំ បុរិមោ អត្ថោ, សោ ច យថារុតវសេនេវ បាឡិយា វិញ្ញាយមានត្តា “បាឡិអនុគតោ រូឡ្ហោ”តិ ច វុត្តោ. យទិ ចាតិអាទីសុ សត្តាទិកា យថាវុត្តប្បការា រូបិធាបញ្ញត្តិ យទិ អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ, សា អត្ថីតិ ន វត្តព្ពា. អវិជ្ជមានា ច សា បញ្ញាបិតព្ពតោ បញ្ញត្តិ ចាតិ តេសំ អាចរិយានំ លទ្ធីតិ អធិប្បាយោ. វុត្តាតិ តស្សា លទ្ធិយា វសេន បញ្ញត្តិបថាតិ វុត្តធម្មានម្បិ វិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវាបត្តិទោសេន តត្ថ ទោសំ ទស្សេតិ “យថា ចា”តិអាទិនា. តតោតិ យស្មា អវិជ្ជមានត្តា បញ្ញាបិតព្ពត្តា ច សត្តាទីនំ អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវោ វិយ វិជ្ជមានត្តា បញ្ញាបិតព្ពត្តា ច សព្ពេសំ សភាវធម្មានំ វិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវោ អាបជ្ជតិ, តស្មាតិ អត្ថោ.

“អថា”តិអាទិនា បញ្ញត្តិបថតិទ្ទេសតោ វិនិវដ្ដស្ស បញ្ញត្តិធម្មតិទ្ទេសស្ស សយមេវ ការណាភាវំ វត្តិ. “នាបី”តិអាទិនា តស្ស ការណស្ស អភិន្នតំ ទស្សេតិ. “បុរិមោតិ សព្ពា”តិអាទីសុ សព្ពាធយោបិ នាមាទីហិ អត្ថតោ អវិភិន្នា វុត្តាតិ អាហ “សព្ពាទិសង្ខាតំ សមានត្ថត្តា”តិ. វចនគ្គហណំ វចនត្ថទ្វារេណ អញ្ញស្សាតិ នាមបញ្ញត្តិំ សន្ធាយាហ. តេនស្ស សទ្ទគ្គហណវចនគ្គហណានំ អសមត្ថតា ន សម្ភវតីតិ ទោសោ. តេនេវ អសម្ភវំ “យទិ ហី”តិអាទិនា វិភាវេតិ. បញ្ញត្តិយាតិ នាមបញ្ញត្តិយា. បញ្ញត្តិបញ្ញាបនតោតិ យាយ នាមបញ្ញត្តិយា រូបិធាយបញ្ញត្តិ រូបិធេយ្យា ច បញ្ញាបីយន្តិ, យា ច សោតទ្វារវិញ្ញាណសន្តានានន្តរមុប្បន្នេន គហិតបុព្ពសង្កេតេន

មនោទ្វារវិញ្ញាណសន្តានេន គយ្ហតិ, សា អយំ នាមាតិ តស្សា បញ្ញាបនេ អសង្ករតោ ឧបនេតិ។ អថ វា

សោតទ្វារវិញ្ញាណសន្តានានន្តរុប្បន្នេន មនោទ្វារវិញ្ញាណសន្តានេន បញ្ញត្តិយា គហាបនេ បរិច្ឆិន្នេ។ តស្សា អញ្ញា បញ្ញត្តិ ចតុត្ថា សិយាតិ តស្សា នាមបញ្ញត្តិយា ញាបនេ សង្កេតគ្គហណវចនគ្គហណានំ សហការីការណភូតា អញ្ញា នាមបញ្ញត្តិ អត្ថីតិ ចតុត្ថា អនុញ្ញាតព្ពា សិយា។ តតោ អត្ថវិជាននមេវ ន សិយាតិ ពោចលិតិ សង្កេតគ្គហណវចនគ្គហណានិ អត្ថបញ្ញាបនេ វិយ បញ្ញត្តិញាបនេបិ អសមត្ថានិ, បញ្ញត្តិ ច ញាតាតាយេវ តេសំ សហការីការណំ តំជាននត្ថំ បញ្ញត្តិអត្ថបរិកប្បនេ ច អនវត្ថានាបត្តីតិ អត្ថានិកមស្ស សម្ពន្ធោ ឯវ ន ភវេយ្យ។

សទ្ទតោ រូបាទីសុ ន កិញ្ចិ ហោតិ, ភូតាទិនិមិត្តំ ភាវនាវិសេសទ្ធា រូបិកាយ វោហរិយមានា កសិណាទិបញ្ញត្តិ វិយ តំ តំ សទ្ទិតត្ថំ សង្កេតករណត្ថា រូបិកាយ វោហារមត្តា, តស្ស ច បញ្ញាបិកា នាមបញ្ញត្តីតិ យថាវុត្តទោសាបត្តិ ទស្សេន្តោ “នាបិ សង្កេតគ្គហណ”ន្តិ អវោច។ នត្ថិ ច អត្ថវិជាននាសម្ពន្ធោ វោទនេនេវ សង្កេតគ្គហណាទយោបិ ទស្សិតោតិ? សច្ចមេតំ, សទ្ទេន បន អាចរិយានំ មតិភេទោ វិញ្ញូតិ។ តត្ថ ឯកបក្ខិកោ អយំ ទោសោតិ ទស្សនត្ថំ តស្ស វិសុំ វចនំ វុច្ចមានា រូបាទយោ ឆព្ពាវនត្ថា បញ្ញាបិតព្ពា ច, តទភិធាយកោ សទ្ទោ បញ្ញត្តីតិ។ ឯត្តាវតា សទ្ទវោហារោ សិទ្ធោតិ អធិប្បាយេន “វចន…បេ… ជន្តុ នត្ថី”តិ អាហ។ បញ្ញត្តិយា វចនភាវោ សិទ្ធោ បដិហតសោតទ្វារតាទីបកត្តា តេសំ បិដកត្តិ អធិប្បាយោ។ អាទិ-សទ្ទេន “អត្ថិ ភេទិ ឧបទ្ទស្ស ករណតោ វោហារំ សុណន្តិ, តិរុត្តិបដិសម្ភិទា បច្ចុប្បន្នារម្មណា”តិ ឯវមាទិំ សង្គណ្ហាតិ។ តស្មាតិ យស្មា “បញ្ញត្តិឆម្មា”តិ បទស្ស យថាវុត្តបញ្ញត្តិយោ អត្ថោតិ ឯកស្មិំ បក្ខេ យាតិកាវណ្ណនាយ វិនិវេធា, អដ្ឋកថាយំ អវុត្តតា, ញាយិស្សា បិញ្ញត្តយា អនន្តរយោ, សទ្ទោ ឆម្មា បញ្ញត្តីតិ និទ្ទិសិតព្ពតា, បញ្ញត្តិបទបទស្ស នវត្តព្ពតា, អនវត្ថានាបត្តិតោ អត្ថវិជាននាសម្ពន្ធោតិ អនេកេ ទោសា, វិញ្ញត្តិវិការសហិតស្ស បន សទ្ទស្ស បញ្ញត្តិភាវេ យថាវុត្តទោសាភាវតោ អនេកេសំ បិឋប្បទេសានញ្ច អនុលោមនំ, តស្មា។ តត្ថ យុត្តំ គហេតព្ពន្តិ អធិប្បាយោនាហ “បិញ្ញត្តិ…បេ… តព្ពោ”តិ។

យទិ សត្តាទិអាទិកា សទ្ទស្ស បញ្ញត្តិភាវេ អដ្ឋកថាយ វិរោធោ ឯវំ បញ្ញត្តិភាវេ យទិ សទ្ទស្ស បញ្ញត្តិភាវោ, តស្ស បរមត្ថតោ វិជ្ជមានត្តា រូបាទិអត្ថស្ស ច បញ្ញាបនតោ វិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវោ ឯវ សិយា, ន អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវោ។ ន ហិ តេ សត្តាទយោ បញ្ញត្តីតិ។ ឯវញ្ច អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិយា អភាវោ ឯវ សិយា។ វុត្តា ច អដ្ឋកថាយំ (ប។ ប។ អដ្ឋ។ ១ មាតិកាវណ្ណនា) “អវិជ្ជមានបញ្ញត្តី”តិ។ ព្ពតោ វិសយស្ស អវិជ្ជមានត្តា តស្ស អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវោតិ យថាវុត្តវិរោធាភាវំ ទស្សេន្តោ “អវិជ្ជមានាន”ន្តិអាទិមាហ។ ព្ពតាតិ សត្តាទិវិសយស្ស ភេទិបិ បរិយាយេន អត្ថិតាយ អភាវទស្សនេន តប្បិសយាយ បញ្ញត្តិយា អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវំ យេវ វណ្ណេតិ “អយញ្ច វាទោ”តិ។ វិជ្ជមានា ឯវ សត្តាទយោ រូបាទិសភាវាភាវតោ “អវិជ្ជមានា”តិ វុច្ចន្តិ, ន សព្ពថា អភាវតោ។ តថា ហិ តថា តថា បញ្ញាបិយមានភាវេន វិញ្ញាយន្តីតិ យថាវុត្តរូបេ វាទោ “រូបំ អត្ថីតិ? ហេវត្ថិ ហេវ នត្ថីតិ។ សេវត្ថិ សេវ នត្ថីតិ។ ន ហេវំ វត្តព្ពេ។ សេវត្ថិ សេវ នត្ថីតិ។ អាមន្តា។ អត្ថដ្ឋោ នត្ថដ្ឋោ”តិ (កថា។ ១០៩) ឯវំ បវត្តាយ ហេវត្ថិកថាយ។ តត្ថ ហិ រូបាទយោ ឆព្វា រូបាទិសភាវេន អត្ថិ, វេទនាទិសភាវេន នត្ថិ, តស្មា សព្ពមេវិទំ ឯវំ អត្ថិ ឯវំ នត្ថីតិ ឯវំលទ្ធិកោ សន្តាយ “រូបំ អត្ថី”តិ បុដ្ឋោ សកវាទិស្ស។ “ហេវត្ថិ ហេវ នត្ថី”តិ វិស្សជ្ជនំ បរវាទិស្ស។ អថ នំ សកវាទី យទិ រូបមេវ ឯវំ

អត្ថិ ឯវំ នត្ថីតិ លទ្ធិ, ឯវំ សន្តេ សោ ឯវ អត្ថិ សោ ឯវ នត្ថិ នាយាតិ បុច្ឆន្តោ “សោវ នត្ថី”តិ អាហ។ ឯកតោ តេនេវ បការេន អត្ថិតំ, តេនេវ នត្ថិតំ សន្ធាយ បដិក្ខិបតិ។ ទុតិយំ បុដ្ឋោ ឯកការេន អត្ថិតំ, បរការេន នត្ថិតំ សន្ធាយ បដិជានាតិ។ តតោ ឯកតោ “អត្ថដ្ឋោ នត្ថដ្ឋោ”តិអាទិនា អត្ថិតា ច នត្ថិតា ច អញ្ញមញ្ញវិរុទ្ធា ឯកស្មិំ ធម្មេ វិនា កាលភេទេន អសម្ភវតោតិ កិំ ឯកត្តំ អាបន្នាតិ ទស្សេន្តោ បុច្ឆតិ និគ្គណ្ហាតីតិ។ បដិវិសេសោតិ ច “រូបំ ‘រូប’ន្តិ ហេវត្ថិ, រូបំ ‘វេទនា’តិ ហេវ នត្ថី”តិអាទិនា (កថា॰ ៦០៩) វុត្តាយ រូបវេទនាសញ្ញាសង្ខារវិញ្ញាណានំ ឯកការេន អត្ថិតាយ បរការេន នត្ថិតាយ ច បដិវេធនេន សព្វាទីនម្បិ តថាការេន បដិវេធិតា ហោតីតិ គហេតព្វំ។

រូបិនោ ធម្មា ហោន្តីតិ រូបិនិរុបកា ន ហោន្តិ។ តថា តថាតិ សម្មាសម្ពុទ្ធានំ វិទិតសញ្ញា បរិកប្បនេន ឧប្បជ្ជតិ។ យទិ សព្វទាទិសញ្ញាវលម្ពិតោ វេទនាទយោ វិជ្ជមានា ន ហោតិ, តេ សព្វទាទិអភិលាបា អនត្ថវោហារា ជាយន្តីតិ អាហ “ន ច តេ អភិលាបា”តិអាទិ។ អត្ថតោ វេនេន កិញ្ចិ អហោន្តំ បញ្ញាបកស្ស វេទនស្សេវ វេនេន បញ្ញាបិតត្តា បញ្ញត្តិវោហារំ លភតិ។ ឯវមិទំ អធិប្បាយេនាតិអាទិ “សយំ អវិជ្ជមានោ”តិអាទិនា វុត្តមេវត្ថំ សន្ធាយាហ។ តត្ថ សព្វាទិគ្គហណំ “ឧបាទិន្នវត្ថុម្ហិ សព្វបញ្ញត្តិ អារព្ភ បវត្តតា វេទនានុបស្សនា នាម ហោតី”តិអាទិនា អដ្ឋកថាយំ (ធ॰ ស॰ អដ្ឋ॰ ១៣១៦) វុត្តំ វុត្តំ ន វេទនាតិ វុត្តំ។ យទិ បរិវត្តាទិការេន ន វេទនា, កថំ អវិជ្ជមានស្ស សព្វាទិកស្ស បច្ចយការោតិ អាហ “លទ្ធសម្មុហសន្តាន”ន្តិអាទិ។ តត្ថ លទ្ធសម្មុហសន្តានំ តទុបាទានក្ខន្ធំ បុគ្គលោតិ គហណបញ្ញត្តីនំ ការណត្តំ។ យទិ បុគ្គលសញ្ញាយ វេទយិតស្ស ឧបលព្ភិយប្បត្តិ ហោតិ, កថំ បុគ្គលទស្សនំ មិច្ឆាទស្សនន្តិ បដិសិទ្ធន្តិ អាហ “យស្មា បនា”តិអាទិ។ បរមត្ថតោ ឧបលព្ភតីតិ បុគ្គលាការេន វិបល្លាសេន និទស្សនយាហ។ ឥតោ តេ្វវ អត្ថយានំ ន រូបិនោ វិនេវេត្វា បុគ្គលោ ឧបលព្ភតិ តេសំ អគ្គហណេ តថារូបិយ ញាណស្ស អភាវតោ វេនតានោ វិយាតិ។ បុគ្គលោ ឧបលព្ភតិ សច្ចិកដ្ឋបរមត្ថេន យោ លទ្ធិញ្ញាណវិញ្ញេយ្យោតិ សំសរតិ ឲ្យតិ ទាតិ ឯវំ និទ្ទិស្ស បរិកប្បិតបុគ្គលេន បដិវេធិតា, ន វោហារបុគ្គលោតិ ទស្សេន្តោ “បដិវេ...បេ... និទ្ទិ”តិ អាហ។

កាយាយ បញ្ចសុ លទ្ធេសុ រូបំ វេទនា សញ្ញា វេតនា វិញ្ញាណន្តិ ឯវមេសុ កិំ នាម ធម្មំ សត្តោតិ ជានាសិ ត្វំ, ឯតេសុ ឯកម្បិ សត្តោតិ គហិតំ នាមហេតីតិ ទស្សេតិ។ អថ ឯតេហិ អញ្ញោ ឯកោ សត្តោ អត្ថីតិ បច្ចេសិ។ ឯវម្បិ យាវ និទ្ទិដ្ឋំ តំ តេ។ តំ-សន្ទោ និទ្ទិដ្ឋេវេតិ អនុនាសេត្វា កស្មា? យស្មា សុទ្ធសង្ខារបុញ្ជោយំ។ នយិធ វិជ្ជតិ “នយិធ សត្តុបលព្ភតី”តិ។ យស្មា បច្ចក្ខតោ ច អនុមានតោ ច អនុបលទ្ធិតោ នត្ថិ ឯវ ឯកោបិ សត្តោ នាមាតិ អធិប្បាយោ។ យទិ សត្តោ នត្ថិ, កថំ សត្តោ សំសារមាបន្នោតិអាទិ និយតីតិ។ កិមេវ នេតព្វំ, សត្តោតិ វោហារសត្តោ អធិប្បេតោ, យស្មា សត្ត-សទ្ទោ វោហារេ បវត្តតីតិ។ ទុតិយកាយាយ សម្ពន្ធំ ទស្សេន្តោ “សត្តោ បនា”តិអាទិមាហ។ អក្ខរបដ្ឋានាតិ អក្ខរបដ្ឋានេតា អក្ខរក្កមេនាទិអក្ខរបដ្ឋានប្បកាសនាតិ អត្ថោ។ សត្តោតិ វោហារោ។

អវិជ្ជាគតស្សាតិ អន្ធន្តំ អវិជ្ជាគតស្ស សសមិនាណាទិកស្ស។ យទិ អន្ធន្តំ អវិជ្ជាគតំ, កថំ តំ កយ្ហតីតិ អាហ “បរិកប្បិត”ន្តិ។ លោកសញ្ញាតំ ឈានាទិំ ឯវ បន យថា អត្ថានំ អារព្ភ ឧប្បជ្ជមានកាមសុខានំ តំសន្តតិបតិតាតញ្ច កិលេសុបតាបិការេន អស្សាទកាមបច្ចយតាយ ឧប្បាទានិរោហិតម្បិ និប្ផានំ “អស្សាទតការេន”ន្តិ វុច្ចតិ, ឯវំ អត្ថានំ អារព្ភ បវត្តកាមសុខេនេន ឧប្បាទានិរោហិតាបិ បញ្ញត្តិ បវត្តតិ

ចុត្តា៑ ហេតុអត្ថោ ចា អន្តោតីតោតិ បចត្តិតា ចោហារិតោតិ អត្ថោ ឥដ្ឋដ្ឋោ៑ ពឆា តាយបញ្ញត្តិ បញ្ញាបេតព្ពយត្ថំ កហិតាយេច បញ្ញាបេតិ, ចិញ្ញត្តិ ចិយ អធិប្បាយំ ចិញ្ញាបេតីតិ សោ កហេតព្ពាកាចតោ ចុច្ចយាតព្ពទេត ចុច្ចយាតាតិ ចុត្តា៑ បញ្ញាបិតព្ពបញ្ញត្តិយា បត ចុច្ចយាតកាចេ ចត្តព្ពាយេច តត្ថិ៑ ពឆា បការតោ ធាបតកាចេត ធាបេតព្ពធាបតត្តិ កត្ថា កហេតព្ពត្តាយេច ច តស្សា អតិទ្ធារិតសកាចតា បដិក្លិត្តា ឥដ្ឋដ្ឋា៑ ត ហិ សកាចឆយ្យាតំ កក្លូឡអចុសតាឌិ សទ្ទបតោ សន្ធេត ចចតីយកាចំ កដតិ, អបិច តោ តេសំ កាលទេសាឌិភេទភិន្នាតំ ចិតិចត្តអញ្ញាខាតិយកោ សខាតិយសាធារណោ បុព្ពសន្តេតាតុទ្ធិបំ អញ្ញាទោបសិទ្ធោ សាយញ្ញាការោ ចចតីយោ៑ តត្ថាបិ ត ចិតា កោតចិ បចត្តិតិយិត្តេត សន្ធោ បចត្តតីតិ តស្ស បចត្តិតិយិត្តក្ខតោ លោកសន្តេតសិទ្ធោ ចំចំចចតត្តិយតោ សាយញ្ញាការចិសេសោ តាយ បញ្ញត្តីតិ បុព្ពាចរិយា៑ សោ ហិ តស្មិំ តស្មិំ អត្ថេ សន្ធំ តាយេតិ, តស្ស តស្ស ចា អត្ថស្ស តាយសញ្ញា ករោតីតិ តាយំ, បការេហិ ធាបតតោ បញ្ញត្តិ ចាតិ៑

កស្ស បត សោ អាការចិសេសោតិ? បញ្ញាបេតព្ពត្ថស្សាតិ ចេឌិតព្ពំ៑ អនេកាការា ហិ អត្ថាតិ៑ ឲចត្តុ កត្ថា តស្សា បញ្ញត្តិយា កហេតព្ពតាចេតត្តុ សយត្តិំ កចតិ, អចស្សត្តុ ឲតយេចំ សយ្យឌិត្ថិតព្ពំ៑ អញ្ញឆា ចចតចចតីយភេទាតំ សង្គរោ សិយា, សព្ពោបិ អត្ថោ សព្ពស្ស សទ្ធស្ស ចចតីយោ, សព្ពោ ច សទ្ធោ សព្ពស្ស អត្ថស្ស ចាចកោតិ ត ចេត្ថ សន្តេតក្កហណេតច តេសំ បចត្តាតិ សក្កា ចត្តុំ ចចត្តិតោសុ ឲច តោសុ សន្តេតក្កហណស្ស បចត្តិតោ៑

អបរេ បត "ឃឆា ធ្វយតោ អក្កិអត្ថុយាតេត ត កោចលេត ធ្វយតេច អក្កិ ចិញ្ញាយតិ, ធ្វយស្ស បត អក្កិតា អចិតាកាចសម្ពន្ធតោ សម្ពន្ធោ ចិញ្ញាយមាតោ ធ្វយេត អក្កិ ចិញ្ញាយតិ, ឲចំ សន្ធេត អត្ថចិខាតេត ត កោចលេត សន្ធេត ពទេត្ថ ចិញ្ញាយតិ៑ ចំចំសទ្ធស្ស បត តេត តេត អត្ថេត អចិតាកាចសម្ពន្ធតោ សម្ពន្ធោ ចិញ្ញាយមាតោ តេត តេត សន្ធេត អត្ថំ ធារបេតីតិ ចេឌិតព្ពំ៑ អញ្ញឆា អក្កហិតសម្ពន្ធេតបិ សន្ធសចតយត្តេត ពទេត្ថ ចិញ្ញាយេយ្យាតិ៑ សោ យយេត្ថ ឃឆាចុត្តទ្ធបេបិ សម្ពន្ធោ, សោ តស្ស តស្ស អត្ថស្ស សញ្ញាបតកាចេត តាយត្តិ បរេយត្ថតោ អកាចា លោកសន្តេតចរេត លោកសន្តេតោតិ ចា សិទ្ធោ ធារតោតិ លោកសន្តេតសិទ្ធោតិ, សន្ធេត បកាសិយមាតាតំ អត្ថប្បការាតំ អធិកាយហេតុតាយ បការតោ ធាបតតោ បញ្ញត្តីតិ ច ចុត្តោ"តិ ចណ្ណយត្តិ៑

សម្ពារសម្ពតចិតិយុត្តស្សបិ តោឃ្យចិសេសស្ស អភាចេ ឈជាឌិសទ្ធាភិធេយ្យា ចិយ បឆចីថស្សាឌិសទ្ធចចតីយោបិ ត លព្ភតិយេចាតិ សព្ពចោហារលោបេបិ សិយា៑ យស្មា ច ទ្ធបិទ្ធបឆយ្យា បពន្ធសម្ពាតចំចំចិសេសាការចសេតេច បចត្តត្តិ, ត កោចលំ, តស្មា តេសំ តេ សណ្ឋាតសមូហអចត្ថោចិសេសាការា យតិបិ បរេយត្ថតោ កិញ្ចិ ត ហោត្តិ, បរេយត្ថតោ បត ចិជ្ជមាតាតំ ទ្ធបិឌីតំ ធ្ទបិឌាតាតំ ចសេត ចិជ្ជមាតកាចំ លភិត្តា ចំចំកហណាតុទ្ធបំ ចំចំអភិលាបិបឌិការលំ កចតិ៑ ធ្ទបិឌាយបញ្ញត្តិ ហិ ធ្ទបិឌាតតោ ឃឆា អញ្ញា អតញ្ញាតិ ច ត ចត្តព្ពា, ឲចំ សព្ពឆា អត្ថិ តត្ថីតិ ច ត ចត្តព្ពា៑ ពយោបិ ហិ ឲតេ សត្តាយេចាតិ ឲចំ ពាច យាតិកាចណ្ណតាយ ត កោចិ ចិរោធោ៑ សក្លាយតិ សំកចីយតីតិ សក្លាតិ អយយត្ថោ កហេតព្ពកាចេត ចចតត្ថេយេច តិទ្ធ្យហោ, ត ចចតស្មិំត្តិ ចចតបក្លស្ស ធ្ទក្កតា សម្ពុចតិ៑ ចចតបក្លោយេច បិឡព្ពអត្យុកតោ, ត បរេយ្យាកតោ ឃឆាចុត្តោ អត្ថោតិ កុតោ បតេតំ លព្ភា៑ ត ហិ អតីតោ អត្ថោ បិឡព្ពអតត្យុកតោ, តាបិ សព្ពា បិឡព្ពតីតត្ថោ ឲចាតិ ឃឆាចុត្តា ក្យចិឆា បញ្ញត្តិយោ អដ្ឋកឆាយំ ឆហិ បញ្ញត្តីហិ ឃឆាសម្ពុចំ

ចុត្តាឃេចាតិ និទ្ទេយេតំ អត្ថិតិ ត ចត្តព្ពាតិ៍

ឃដិ បរឃត្ថតោ អត្ថិតាបដិរេសធោ, ព្កុ្ឋរេយតំ៍ អឆ រេចាហាររតោ, សត្តុទេលឃជឹហិ សត្តុទេចាឌិចចតប្យរេឃាររេការេឃច ត សម្ពុចេឃ្យាតិ៍ ត ហិ ចចតិឃរហិរេតា ចចតប្យរេឃារេកា អត្ថិតិ៍ បរឃត្ថឆឃុគំ អសកាចឆឃុក្កតាឃ បញ្ញត្តិឃា ចិកាកេឃ្យុតត្ថ អធិចចតាឌិក្យាក្តត្តឃរេឆសតាតិ ត បរឃត្ថឆឃុគំ រូបាទីតំ បញ្ញត្តិកាចាបត្តិតិ៍ ត ច បញ្ញត្តិបឆបញ្ញត្តិឆឃុតិរេទ្ទសាតំ អចិរេសសចចតំ ឃុត្តំ, សទ្ទរេឃ្យច បត បញ្ញត្តិការេច និឃា ពាធិ រេតសំ ចិរេសសឃត្តា៍ បញ្ញាបិតព្ពស្ស អបរឃត្ថសកាចរេឃ្យច បញ្ញត្តិការេចា អធិប្បេតាតិ ត សរេត្ថា បញ្ញត្តិបរេឆា បញ្ញត្តិសរេទ្ធត ចុរេត្តា, បញ្ញត្តិ ច បញ្ញារេបតព្ពការេចត ចុត្តាតិ បញ្ញត្តិបឆបឆំ ចត្តព្ពរេឃច៍ ឧចរេទ្ធាតំ ឌ្ឋព្ពា៍ ឌ្ឋាតរេឆា សទ្ទស្ស ច បញ្ញាបិតព្ពតាឃ បញ្ញត្តិបឆការេចាតិ បញ្ញត្តិបឆំ ត ចត្តព្ពំ និឃាតិ ច សក្កា ចត្តុំ, តិរេក្លបពរេទ្ទ ចិកត្តារេឃច បញ្ញត្តិ “បុរិរេសា ឃាកុទ្ធិរេឃា”តិ ឧត្តាបិ ឥស្សិតាតិ ត ត សក្កា ចត្តុំ៍ តឆាបិ ហិ ឃឆាចុត្តាបិធាឃបញ្ញត្តិតាឃបញ្ញត្តិតំ សកាចសម្ពុចរេតាតិ សព្ពាធិសទ្ទាតំ សឃាតត្តតាបិ រេតសំ ឃតិឃត្តរេឃច, ចិញ្ញត្តិ ចិឃ អធិប្បាឃំ ចិញ្ញារេបត្តា សឃំ ពាតារេឃច តាឃបញ្ញត្តិ បញ្ញារេបតព្ពឃត្តំ បញ្ញារេបតិ ពហិតសទ្ទបតាឃ បធីរេបិ ចិឃ ទ្ទុបកាតចិធំសរេតតិ ត បញ្ញត្តិអត្ថុរបរិកប្បរេតត បរេឃាឌតំ អត្ថិ បញ្ញារេបតព្ពត្តបញ្ញាបរេត, តាឃបញ្ញត្តិបញ្ញាបរេត បត ទ្ទុបិធាតរេកឥកិត្តា ទ្ទុបិធាឃបញ្ញត្តិ ចិឃ តំតំចចតចចតត្តរេកឥកិត្តា តាឃបញ្ញត្តិតិ អញ្ញា បញ្ញត្តិ ឌ្ឋព្ពា ឧច៍ ត ច អតចត្តាតរេធារេសា តំតំចចតស្ស តធត្តចិកាចរេត សហពារីការណការេចត បធិតិឃតសទ្ទបត្តា៍ ឧរេតាត សរេគ្គតក្កហណការេចាបិ បធិនិទ្ទេ ឥទ្ធរេត្ថា, តឆា តាឃបញ្ញត្តិឃា បរេឃាឌតាការេចា៍ ឥស្សិតប្យរេឃាឌតា ហិ សា បុរេត្តាតិ៍

“រេចាហាររោ រេលាកិឃរេសារេត បដិហញ្ញតិ”តិអាធីសុ រេសាតព្ពស្ស សទ្ទស្ស ចរេសត តព្ពិសឃក្កតា រេចាហារាធរេឃា បដិហតតរេសាតព្ពតាបរិឃារេឃត ចុត្តាតិ ឥទ្ធព្ពា៍ សរេទ្ធារេឃច ចា តត្ត រេចាហារាឌិសហចារិតាឃ តឆា ចុរេត្តា៍ ត ហិ សក្កា សព្ពត្ត ឧពរេសា រេធសតា បចត្តិតិ ចត្តុំ៍ តឆា ហិ ពត្តធិ សុលា ទ្យុក្លា, សុលាបិ រេចធតា ទ្យុក្លាតិ ចុទ្ធត្តិ, ទ្យុក្លា សុលា, ទ្យុក្លាបិ សុលាតិ, ឧចំ ឃឆាចុត្តា ទ្យុចិឆាបិ បញ្ញត្តិ អធិចចតាឌិបិធស្ស អត្ថការេចត អឌ្ឍពឆាឃំ ចុត្តារេឃចាតិ៍ អឃំ សព្ពតាសព្ពតចិតិឃុត្តំ រេពាឃ្យចិរេសសំ ឌ្ឋព្ពាតំ ចរេសត ចិតិទ្ធរេឃា៍

១៦១៩៍ សតិបិ បររេសំ សាឃញ្ញាធិតាឃការេពាតំ តាឃពរេណការេច បរាតរេបក្លតាឃ តរេតា អតិចិឃ ឃុរេត្តា ឌ្ឋធ តាឃពរេណសការេចា ទ្រុក្កសបរិរេច្ឆរេទត តាឃពរេណរេត្តាតិ អធិប្បេតាតិ ឥរេស្សត្ថំ “អញ្ញា អតរេបក្លិត្តា”តិអាធិឃាហ៍ តាឃពរេណសកាចតា ត រេហាតិ អសកាចិពតាឃ ពធាធិរេធច បចត្តិរេតា ចាតិ អធិប្បារេឃា៍ សកាចនិទ្ទត្តាតិ រេចធតាធីតំ រេចធតាធិតាឃពរេណឆឃុគំ អាហ៍ ឃធិ រេចធតាធីតំ រេពតធិ អពតំ សពតាឃំ អាធាឃរេឃច បចត្តតរេតា ឌ្ឋបបិតិកតាឃាតំ តាឃពរេណរេទ្ធត តាឃការេចា, ឧចំ សតិ បឆចិអាធីតឃ្យិ តាឃការេចា អាបជ្ជតិ, អញ្ញឆា បឆចិអាធិតិឥស្សុតរេឃច ត និឃាតិ អត្ថុរេឃាពំ ឃតសិ ពត្វា អាហ “បឆចិអាធិតិឥស្សុរេតតា”តិអាធិ៍ ឧពរេធសសាឃរេញ្ញត ហិ ឃឆាធិប្បេរេតត ទ្ទុបឃា រេហាតិ, ត សព្ពសាឃរេញ្ញតាតិ៍ ឧចឃ្យិ ឃធិ សកាចនិទ្ទតាឃត្តា រេចធតាធរេឃា តាឃំ, បឆចិអាធីតឃ្យិ អតិចត្តតិរេឃា តាឃការេចាតិ អាហ “តិទ្រុព្យហត្តា”តិអាធិ៍ រេតាត ឃំតិឃិត្តំ រេចធតាធីសុ តាឃសទ្ទប្បចត្តិ, សតិបិ តធរេញ្ញាសំ តំតិឃិត្តរេឃារេព រេពា-សរេទ្ធា ចិឃ ព្យុក្កជាធិសត្តបិរេទ្ធ តិទ្រុព្យហរេតា រេចធតាធីសុ តាឃ-

ສເຕ຺ຐາ ປເຈຕ຺ຕາຕິ ຮເສ຺ສຕິ. ຕຄາ ຫິ ອເຕເກສຸ ສຸຕ຺ຕປເຣເສສຸ ເຕສັເຍຈ ຕາຍເຈາທາເຣາ ຮິສ຺ສຕິ. ຕາຍຕາຕາປຕ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕາ ເກສກຸຍ຺ຫຼາຮີຕາຍຕ຺ຕາປຊ຺ຊເຕາ. ໂຕເຍຈຕ຺ຕ຺ ຕິຮສ຺ສຕກາເຈຕ "ຕ ຫີ"ຕິອາຮິຕາ ຍິຈເຣຕິ. ຍຮິບີ ສຍ຺ຫາຮີຍຕຍິຕິຕ຺ກເກາກາຈເຕາ ເຈຮຕາຮີອຣຸປຣເຍ຺ຣຸປິ ປີຕ຺ຕາກາເຣຕ ກຫຕ຺ ປຈຕ຺ຕຕິ, ຕັ ປຕ ເຍກຸເຍ຺ຕ ອຕ຺ຕາຕິປຣິເກປຸຍຸເລຕ ໂກຣຍ຺ຈເສເຕຈ, ຕ ສຍ຺ຫຈເສຕາຕິ ວຸຕ຺ຕ຺ "ອເຕ຺ຕາຕ...ເປ... ຕຕ຺ຕີ"ຕິ.

ປກາສກປກາສິຕຕ຺ຕກາເຈາ ຍິສຍິຍິສຍກາເຈາ ໂຈ. ອຣິຈຈຕສຍ຺ເຍ຺ສາ ຍເຕາສຍ຺ເຍ຺ສາ. ເສາ ຕາຍຍຕ຺ຕເຣຕ ກເຫຕ຺ ອສກ຺ກເລຍ຺ຕາຍ ປິເກເວຕິ ຕິຮສ຺ສຕກາເຈຕ ວຸເຕ຺ຕາ. "ອຣິຈຈຕສຍ຺ເຍ຺ສາ ຍິຍາ"ຕິ ຈເຈເຕຕ ຍເຕາສຍ຺ສ຺ຕປ຺ກາຣາຕເຍຈ ຕາຍກາເຈາ ສິຍາ, ຕ ປຣິຍຍສຍ຺ສ຺ຕປ຺ກາຣາຕຕ຺ຕິ ອາສກ຺ກາຍ ຕິຈຕ຺ຕຕ຺ຕ຺ "ປຣິຍຍສຍ຺ເຍ຺ສາປີ"ຕິອາຮິຍາຫ. ຕຕ຺ຕ຺ ປຕ຺ຕາຍິຕ຺ຕາລສຫກເຕາ ຜເສ຺ສາ ປຣິຍຍສຍ຺ເຍ຺ສາ. ປິ-ສເຕ຺ຐາ ສຍ຺ກຈເຕ. ຕ຺ຕ຺ ວຸຕ຺ຕ຺ ເຫາຕິ – ຍິສຍີຍິສຍສຕ຺ຕ຺ຕສຍຸປຸຕ຺ຕິຍາ ອຕ຺ຕາຜສ຺ເຕາ ຊຸຕ຺ຍອາຣິເກາປິ ປຣິຍຍສຍ຺ເຍ຺ສາ ຕ ຣຸປຣຍ຺ຍາ ຍິຍ ຍິກຸຕາກາເຣາ, ຕເຕາ ຕາຍາຍຕ຺ຕກຫລິຍກາເຈາ ຕາຍເສ຺ສຈາຕິ. ອຣຸປຕາຍ ຈາຕິອາຮິຕາ ສາຍຕ຺ຕາເຕາ ຍິເສສເຕາ ຈ ປຣິຍຍສ຺ສ຺ສ຺ ຮູປຈາເຣຈເສຕ ຕາຍກາຈຍາຫ. ປຕ຺ຕິຍປຸຣິຍາຕຕ຺ຕິ "ຕາຍຕ຺ຕາ ຣຸປຕ຺ຕາ"ຕິ ວຸຍ຺ ອຕຸປຸຕ຺ຕີ ສຕ຺ຕາຍ ວຸຕ຺ຕ຺. ສຕິປິ ຣຸປສ຺ສາຕິອາຮິຕາ ຕາຍເຈາທາເຣເຫຕ຺ ອຕຕ຺ຕາສາຣາເຣຕ຺ ຕິຕ຺ຕາຕສ຺ສ ອຣິປຕິປຕ຺ຕຍກາຈ ໂຈ ຍິກາເຈຕິ, ຍເຕາ ອຣິຍາຕ ອຕ຺ຕາຍິສຍຍິຕິສ຺ສຕ ຕິຕ຺ຕເປລີປຕ຺ຕາເຣກາເຈຕ ອສຕ຺ຕຕຣາຕຸຍ຺ ໂຈ ຮິຕ຺ຕ຺ ປຈຕ຺ຕີຕິ.

໑໑໐໙. ຈຕ຺ສ຺ສິ ອາຮີຕຈປຣິຕ຺ຕາຮຕເຕາ ຕຮສ຺ສາຮຕາກິຕຕ຺ຕເຕາ ຈ ຈຕ຺ສ຺ສ ຍຸລ຺ ປຣາຕກາເຣລຕ຺ຕິ ຈຕ຺ຍຸລ຺.

໑໑໑໐. ໂຈເກກສ຺ສິ ຣຸປິຮິເກ ຍຈາກິຕິຍິເຕ຺ຕ ຈຕ຺ສ຺ສິ ອຫ຺ຍາຕາຣາຣຕິຍິຕ຺ຕຕ຺ ກຸສລີກຸສລຕຕ຺ຕິປິເກເລີກາຣາຣຕຕ຺ຕາ ສຍາເຣາເຣປຕ຺ຕາ ປຈຕ຺ຕກ຺ຫລຍິເສເສາ. ຍາ ກາຮິ ຮິຕ຺ຕິ ຕິຍິສຍາຕາ ຣຍຸສກາຈ ອຕິຕ຺ຕປຣາຍສຕາກາເຣເຕຈ ຕິຍິສຕີຕິ ວຸຕ຺ຕ຺ "ປຣາຍສຕ຺ຕີຕິ ອເຕ຺ຕາ"ຕິ.

໑໑໑໑. ເຈຕຕາປຍ຺ຣາເຕາ ສຕ຺ຕາເຣກ຺ກເຕ຺ຕາຕິ ກຕ຺ຕາ "ຍາຍ ເຈຕຕາຍາ"ຕິອາຮິ ວຸຕ຺ຕ຺.

໑໑໑໒. ວຸຕ຺ຕາຍ໌ ກາເຣຍ຺ຕາຍ໌ ອຕຸປສຕ຺ຕຍຕ຺ຕສຸຍາຕິອາຮິຕາ ເສຈຕກຊຕາຕ໌ ຍິເສສຍາຫ.

໑໑໑໔. ອາປຕ຺ຕິອາປຕ຺ຕິວຸຕ຺ຕາຕປຣິເຈ຺ຈຮຊາຕຕ຺ປຍຮສ຺ສຕ໌ ສຫ ຈຕ຺ຕາ ສຫ ກຍ຺ຈາຈາຍາຮິຈຈຕຕ຺ຕິ ຕ຺ຍຍຕ຺ຕ຺ ຮເສ຺ສເຕ຺ຕາ "ຈຕ຺ຕີຕິກ຺ກຍເຕາ"ຕິອາຮິຍາຫ. "ອາປຕ຺ຕິກຸສລຕາ ອາປຕ຺ຕິວຸຕ຺ຕາຕກຸສລຕາ"ຕິ (ຣ. ສ. ວຸກຍາຕິກາ ໑໑໘) ຫິ ວຸຕ຺ຕຕ຺ຕິ. ກາເຣລຊາຕເຕຕ ຜລ຺ ສຸຕ຺ຕ ຊາຕ຺ ເຫາຕີຕິ ຕ຺ ຮເສ຺ສຕ຺ "ອາປຕ຺ຕິຍາ ຈາ"ຕິອາຮິຍາຫ.

໑໑໓໑. ຕສ຺ສາຕິ ຍຕສິກາເຣກຸສລຕາຍ.

១០៣៣. អនុប្បន្នយាភាវេន អនុប្បន្នត្តាភាវេន។

១០៣៥. អការណោត អភាវនចេសតាតិ អធិប្បាយោ។

១០៤០. ចេក្កុរុក្ខស្ស សិក្កអាជិកស្ស។

១០៤១. ចក្ខុន្ទ្រិយាវិចនស្សាតិ ចក្ខុន្ទ្រិយាវិចនលាភស្ស។ អនុប្បន្នចក្ខុន្ទ្រិយស្សេវ ហេតូតិ ចក្ខាទិកស្ស អកិច្ចាជិអន្តរាយ្យចតស្ស តំច្ចាទិកចិត្តាលាភស្ស ចិយ ចក្ខុន្ទ្រិយំ បនោភការណំ។ សតិ ហិ អនុប្បន្នេន្ទ្រ ចក្ខុន្ទ្រិយស្ស តេ តេ អន្តរាយ្យចត្តិតិ អនុចរិយយាតចក្ខុន្ទ្រិយហេតុកោ សោ អនុចនោ តនាប្បុទ្ធាតិ អដ្ឋកថាយ អធិប្បាយំ ឧបេក្ខតិ។ ព្ភូតាតិ យនាប្បុទ្ធ អធិប្បាយេ ឋត្វា "យត្វាធិករណត្តិ ហិ"តិអាជិតា បិញ្ញល្អយា យោជេតុំ ឧបេក្ខតិ។ កស្ស នាតិ បការំ ប្បុច្ឆតិ, កត់ចិឆស្ស កត់សម្បិតស្សាតិ អត្ថោ។ ត ហិ សទ្ទេប ប្បុទ្ធ ប្បុត សទ្ទបប្បុច្ឆាយ បយោជេតុំ អត្ថិ។ អន្តរាយ្យចត្តិ អកិច្ចាឧបោ។ តស្សបលក្ខិតត្តិ អន្តរាយ្យស្សបលក្ខិតំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អនុប្បន្នត្តិ យោជេតា។

យនាសម្ភចត្តិ តុស្សិល្យានិចនេទោ យតោក្ខារចនេត, សេសានិចនេទោ ឋក្ខារចនេត យោជេតព្វោ។ យដ្ឋ ស្សច្ចាជិតំ សតិបជិបព្ពាក្យុសលឆយ្យាជិកាចតោ និយា បញ្ចក្ខារេ ឧប្បត្តិ, ត តេ្វច កាយិកចាតិសិកជិតិក្កុយក្ខតស្ស តុស្សិល្យស្ស តត្ថ ឧប្បត្តិ បញ្ចក្ខារិកឧចតាតំ អចិត្តាតិឧតកត្វាតិ តរេច យនាសម្ភចំ "ត ហិ បញ្ចក្ខារេ"តិអាជិតា ចិចរតិ។

យនា កិត្តិ ចេយត បការេត ឧចតេ ឧប្បជ្ជយាតោ អនុចនោ "ចក្ខុន្ទ្រិយេ អនុចនោ"តិ ប្បុច្ឆតិ, តំ តិឆស្សតំ កិត្តិ អត្ថោ។ តត្វាយំ បចត្តិក្កយោ – បញ្ចក្ខារេ ទ្វុបិជិអារម្មណោ អាបិចកេតេ តិយយិតាជិចនេត ក្យុសលក្យុសលឧចតេ ឧប្បជ្ជិត្វា កចក្កុ ឆ្លុតិណ្ណោ យតោក្ខារិកឧចតំ តំយេចារម្មណំ កត្វា កចក្កុ ឆ្លុតតិ, ប្បុត តស្មិំយេច ក្ខារេ "ឆ្លុត្តិប្បុរិសោ"តិអាជិតា ចចត្តុបេត្វា ឧចតំ កចក្កុ ឆ្លុតតិ។ ប្បុត ចារេ បសាទរឆ្លូតាជិចនេត ឧចតំ ឧចតិ។ ប្បុត យជិ តំ អារម្មណំ អាបិចំ អាកច្ឆតិ, តំសជិសេច បញ្ចក្ខារាជិស្ស ឧចតំ តជា ឧប្បជ្ជយាតកំ សន្តាយ "ឧចសេច ឧចតេ តុស្សិល្យាជិស្ស ឧប្បត្តេស្ស តស្មិំ អនុចនេ សតិ ក្ខារេបិ អក្យុត្ត"ត្តិអាជិ ប្បុត្តំ។ អយំ បត ឧប្បជ្ជតយោ បរិចិតារម្មណំ សន្តាយ ប្បុទ្ធា, អបរិចិតេ អត្តរត្តរា បញ្ចក្ខារេ ឧប្បជ្ជិត្វា តឆត្តទ្វុបំ យតោក្ខារេបិ ឧប្បជ្ជតីតិ។ ក្ខារកចក្កាជិតំ ឧចតេតត សម្ពូតេស្ស ឧកាសត្តិបរិយាបត្តោ ឧដ្ឋោ ឋព្វោ។

សតិ ក្ខារកចក្កាជិកេតិ បច្ចយការេចត ប្បុរិយតិប្បត្តំ ឧចតការេល អសត្តមិ កចក្កាជិ ចក្កាជិ ចិយ ចលតិប្បត្តិយា សត្តវេល្លោច តាយាតិ ប្បុត្តំ។ ត ហិ ឆរយាតំយេច សត្តត្តិ ប្បុច្ឆតីតិ។ ធាតិតំ ចិយ កត្វាតិ បរេយត្វតោ ឧចតស្ស ធាតិករកាចេ ព្ភូតរស្ស ច អព្ភត្តរកាចេ អសតិបិ "បក្ខស្សរមិធំ, កិច្ចូចេ, ចិត្តំ, តញ្ចា តោ អាកត្តូពេហិ ឧបក្កិលេសេហិ ឧបក្កិលិដ្ឋ"ត្តិអាជិចចតេតោ (អ. តិ. ១.៤៩) អាកត្តុកក្ខតស្ស កការិ កការិ ឧប្បជ្ជយាតស្ស ឧចតស្ស ធាតិករកាចោ តត្តិផ្ទុរសកាចស្ស ព្ភូតរស្ស អព្ភត្តរកាចោ បរិយាយេតោ ប្បុទ្ធាតិ ឧបេក្ខតិ។

អសិចនរេហតុកាចាបត្តិតោតិ ក្វារាទីនំ អសិចនរេហតុកាចាបជ្ជនស្ស បិកាដកាចំ សន្ធាយាហ ។ ហ្វស្រេត្ថ ហិ អសិចនរេ ក្វារាទីនំ តស្ស រេហតុការេចា បញ្ញាយតីតិ ។ ក្វារកចក្កាទីម្ហុសតត្តិ ក្វារកចក្កាទីស្ុ មួសតំ ។ យស្មិំ ញាក្វាររេ អសិចនរោ ហ្វប្បជ្ជតិ, រេសា តត្ថ ក្វារាទីនំ សិចនូបតិស្សយកាចំ ហ្វបដ្ឋិត្វា រេយច បចត្តតីតិ ។ តេរេតចាហ "កុសលកណ្ឌចិតាសត"ត្តិ ។

ឲត្ថ ច "ចក្ខុតា រូបំ ជិវ្ហា"តិអាទីបិញ្ញត្តយំ សិចនរោ, សិចទិតត្ថំ, សិចនលុបិរេយា, យរេតា ច រេសា សិចនរោ, យត្ថ ច រេសា សិចនរោតិ ត្ថយំ បរេកជំ ជរេស្សត្វា រេយារេជតន្ធា ។ កចំ? "រក្ខតិ...រេប... សិចនំ អាបជ្ជតី"តិ ឲរេតត សិចនរោ ចុរេត្តា ។ សតិ បច្ចុរេបតីតិ អយរេញ្ញត្វ អរេត្វាតិ ។ ចក្ខាទិ សិចទិតត្ថំ ។ ត គិយិត្តក្កាហិ រេហាតិ តាតុញ្ញូជ្ជាតក្កាហិតិ សិចនលុបិរេយា ។ "យត្វាធិករណ"ត្តិអាទិតា សិចនណាចធិ ។ រូបិជរេយា សិចនចិសរេយាតិ ។ កិញ្ចា បជិសន្លាកាចតាពលសក្កិហិតការេចត ក្ខុចិរេឆាបិ ត្ថត្រិ្តយសិចនរោ? តត្ថ បុរិរេយត ចិសរេយសុ អាជីតចជស្សតំ, ត្ថតររេត អាជីតចប្បហាតំ ។ តឆា បុរិរេយត បរិយុដ្ឋាតប្បហាតំ, ត្ថតររេត អត្ុសយប្បហាតំ ។ តឆា បុរិរេយា រេលិកិយយក្កសក្កិហិរេតា, ក្ខុតិរេយា រេលិកុត្តរយក្កសក្កិហិរេតាតិ អយម្បិ ចិរេសរេសា រេចជិតរេន្ធា ។

១៦៤ ។ ជចត្វាទីអកិលិរេសាតិ ជរេចា ឲច អរេត្វា បរេយាជតត្តិ ជចរេត្វា, រេសា អាទិ រេយសំ រេត ជចត្វាជរេយា ។ រេតសុ, រេតសំ ចា អកិលិរេសា, ជរេចា ចា អរេត្វា ឲតស្សាតិ ជចរេត្វា, តជាទិរេកា ជចត្វាទិ, រេកា បត រេសាតិ អាហ "អកិលិរេសា"តិ ។ អាហារបរិរេការេក អសត្តុស្សតាតិ អាហារបរិរេការេក អតិត្តិ ។ ពាហុរេតា ហ្វញអារស្ស ច បត្វតាចរេសត បចត្វា កិរេឃ្យាកប្បតា អសត្តុស្សតាតិ ឲចរេយត្វ អរេត្វា យុជ្ជតិ ។

១៦៥ ។ យជ្ជតាការរេត បចត្តិ យាតរេស្សចាតិ កត្វា "យារេតាច យាតយរេជា"តិ ចុត្តំ ។ តឆា ហិ ឌាតិយជាជរេយា "យារេតា យញ្ញុតា"តិអាទិតា យាតការេចរេតច ចិកត្តាតិ ។ លុជា តាយ កយុជរេតរេឌា ។ តំ បត អក្ុរេត្ត ក្ុរេត្ត ច ហ្វប្បជ្ជតីតិ យំ តត្ថ អាយាសយសន្លាតស្ស សទិរេជសស្ស បិញអតរេតា ចិហិសាយក្ខុចចតិយំ, តរេជច ជរេស្សតត្ថំ, ត្ថតរេញ្ចា គិចរេត្តតព្វាត្តិ អក្ុត្តបច្ចយា ហ្វប្បជ្ជតការេត្តត លុជា ចិរេសសិតាតិ អាហ "លុជាយ ចិរេសសត"ត្តិ ។ រេយ បត "កយុជរេតឌបច្ចយា ក្ខុក្ខា រេចជតា លុជា"តិ ចជត្តិ, រេតសំ អក្ុត្តបច្ចយា ហ្វប្បជ្ជតកាតិ ចិរេសសតរេយច ត យុជ្ជតិ ។ សតិបិ តស្មិំ ក្ខុតត្វកឆរេត ចិហិស្សុបទិតិបុរាណរេចជតាបជិហតតាតំ ចិរេសសាការេចា អាបជ្ជតីតិ បុរិរេយារេយរេចត្វ អរេត្វា ។ ឲតាសំ រេកា ចិរេសរេសាតិ អក្ុត្តបច្ចយា ហ្វប្បជ្ជតការេចជតា, ក្ុត្តបច្ចយា ត ហ្វប្បជ្ជតការេចជតាតិ ខ្វេបិ រេចតា រេចជតា យាចតា អតាកតារេយចាតិ អធិប្បារេយា ។ សតិបិ អតាកតរេត្ត បុរិយា ហ្វប្បត្តុសជិសិ, ត្ថតរា បត អតំសជិសិ អច្ចត្តិ អក្ុប្បត្តាចាតិ អយរេយត្វ ចិរេសរេសា ។ តេរេតច "យឆាបចត្តា"តិ បុរិយាយំ ចុត្តំ, ត្ថតរេត្វ ច "អប្បចត្តា"តិ ។ អឆ ចា អក្ុត្តបច្ចយា ហ្វប្បជ្ជតការេចជតា បុរេត្ថ កតកយុស្ស ចិបិកត្តា បុរាណរេចជតា តាយ ។ អប្បច្ចរេចក្ខណាទិអយុត្តបរិរេកាកបច្ចយា បច្ចរេចក្ខណាទិយុត្តបរិរេការេតា អាឃតិំ ត ហ្វប្បជ្ជិស្សតីតិ ក្ុត្តបច្ចយា ត ហ្វប្បជ្ជតការេចជតា តចរេចជតា តាយ ។ ចិហិសាតិយិត្តតា ចិហិសាតិត្ថាត្តតា ។

យារេបត្តិ ឲរេតតាតិ យាបតាតិ ចុត្តស្ស សទិរេយាបតការណស្ស ឌីចិតិត្រិ្តយស្សបិយាបតការណត្តិ ត្ថយស្ស ចិរេសសស្សជស្សតត្វំ "ឌីចិតិត្រិ្តយយាបតត្វាយា"តិ ចត្វា ត រេកចលំ ឌីចិតិត្រិ្តយរេស្សច យាបតការណយាហារេរា, អឆ រេលា

ធាតាទិបច្ចិអាការចិនេររយុត្តស្ស សកលសរីរស្សបិ ឃាបកការលត្តិ ចំឌឹបតត្តំ ឃាត្រាតិ ចចតត្តិ ឃាបកា ទេ កចិស្សតីតិ អចិរេរេត ទុត្តត្តិ ឥស្សេត្តា “ចតុត្ថំ ខ្ចរិឃាបចាត់ អចិរេឆ្វឥសព្ហាតា ឃាបកា ឃាត្រា”តិ អាហ៍ អដ្ឋាតឃោឌតអបរិកោកក្ស្របរិកោកាឌិចរេរេត សព្ទ្ទាឥឃ្យស្ស ចិតាសត់ សព្ទ្ទាឥឃ្យចិតិបិរតត់៍ ឃេតាតិ កលកោឌតលក្ខលាប្បត្តស្ស ឆ្នឹកតាឌិកស្ស ចា បដិក្កហលោត៍ សាចឆ្ជ សតិត្ថំ បរិកោក៌ កទេរាតីតិ ចា អត្ថោ៍

ខ្ចរិឃា...បេ... ទុត្តត្តិ ស្កុល បចត្តយាតេហិ ខ្ចរិឃាបឆេហិ ពេរស៊ំ ពឆាបចត្តិឃា ការលត្តិ កហិពត្តា ចិឌិពត្តា ឃឆាទុត្តក្សញ្ជតបិចតាតិ ប្បព្ទាកាលកិរិឃាការចេត ទុក្ខយាតាតិ ខ្ចរិឃាបឆកត្តុកាតិ ចិឃ ទុត្តាតីតិ អត្ថោ៍ ឃឆា ហិ “បញ្ញាឃ ចស្ស ឌិស្វា អាសចា បរិក្ខីលា ហោន្តី”តិ (យ៍ តិ៍ ១៍២៧១; ២៍១៨២) ឥស្សតស្ស លឃហេតុតា, “ឈតំ បិចិត្វា ពាលំ កចតិ, សីហំ ឌិស្វា កយំ កចតី”តិ ច បិតឥស្សតាត់ ពាលកឃហេតុតា ទុក្ខតិ, ឯចំ ក្សញ្ជតបិចតាត់ ខ្ចរិឃាបឆសុលប្បចត្តិហេតុការេចា ទុត្តាតិ ឯចេយត្ថ អត្ថោ ឥដ្ឋព្វោ៍ សុលកាតចឆ្ជការេចា ចិឃ អប្បការេចាបិ បក្ខឃាត់ បរេយសល្លេលទុត្តិត់ សុលចិហារាឃ បរិឃត្តោតិ ឌឹចរេរេតាសតាត់ អប្បកាទុក្កសាត្សឌាតតចរេរេត បចត្តាហិ អតត្តរកាឆាហិ ខ្ចឆាបិ ឆយុរេតាបតិតា សុលចិហារាឃ បរិឃត្តោ អប្បកាទុក្កខេសា អត្សញ្ញារតាតិ ចិញ្ញាឃតីតិ “បុតបិ”តិអាឌិតា “ក្សត្វាតា”តិ បិរធំ សយត្ថឃតិ៍

១៦៩ប៉៍សតិអាឌិឆយុាតិ សតិបញ្ញាសយាឌិឌិរិឃសយុាចាចាឌិឆយុ, ឃេ លហិ ក្សកហិ បរិក្កហិតា៍

១៦៧ិ៍បដិចិន្ត្រិយាត្ថាហិ បដិរចឆោ ទុត្តា៍ ចិសឃេតបិ ហិ ចិសឃឹ ទុក្ខតិ សហចរកាចតោ៍ ឃឆា –

“ក្លប្យាឥត្វាត សំចេក៌, ក្សក្លតស្ស ច ហេតុតា;

ចព្ទ្ទឃិត្វា សយុសិត្វា, យុត្តិឃា យក្កយត្រាឌី”តិ

“សក្ខបរិឃោសារេត”តិ ច៍

ឃឆា ក្សក្ខាឌីត់ បរិញ្ញាឌិចរេរេត បចត្តយាត់ បដិរចឆពាលំ អសេយ្យាហតោ ពេ អចិលេរិយត្វា អចិរេទោឆត្វា បចត្តតិ តាយ, ឯចំ ពក្សបតិស្សឃកាចំ ចិបស្សតាពាលាយិ ឃឆាពាលំ ពេ អចិលេរិយត្វា បចត្តតីតិ ចតុត្ថំ សក្ខាត់ អត្សលេយត្តិ ទុត្តត្តិ ក្សតិឃោ អត្ថចិកប្បា ទុត្តា៍ ឯត្ថ ច “ចតុត្ថំ សក្ខាត”ត្តិ បង់ ចិតា ក្លបចារេត ទុត្តំ, បុរិយុត្តិ ក្លបចារេតាតិ ឥដ្ឋព្វា៍ សយុាឌិដ្ឋិប្បឆាតត្វា ចា រេសសយក្កញ្ញាត់ យក្កសរេក្ខកឥសស្ស បដិរចឆស្ស អត្សលេយំ សយុកាឃាត្សលេយំ ទុត្តំ, ចតុសរេក្ខកឥសស្ស យក្កស្ស ចា៍

១៦៥ប៉ំ៍លឃសយឃតិ លឃសយុហ៍ “កិលេសាត់ លឃចរេរេត បចត្តឆយុបុរេញ្ញ”តិ ច ចតត្តិ៍

១៣២០។ អបរិវត្តការេន និរាសង្កា, អារព្ធេន អភិរតិការេន ច បវត្តិ អសិប្បុន្នេតិ អាហ “អតិ...បេ... ត្តនន្ទេតា”តិ។

១៣២១។ អទិឃមកុប្បចត្តិយា ស្តូរកាលំ បវត្តយាតំ ផលញាណំ ពំពំមកុប្បទញ្ញាទិលេសាតំ ពឃបរិយោយាសាទេន បវត្តត្តា “ចិណទេត្ត ញាណ”ន្តិ ចុត្តំ។ ឃស្មា បន ពំ មក្កាតត្តទំ ស្តុប្បជ្ជតិ, តស្មា មទេក្កន ធាតទេសា ចិទេណស្ស កិទេលទេសស្ស ទេតនំ ចិណកាចាតត្តទំ បវត្តយាតំ ចិណកាចាតំ បធមការេល បវត្តត្តិបិ ចុទ្ធតីតិ ក្សតិទេយា ថិកាទេប្យា ចុទេត្តា។

ក្សាតិទេក្តូបកថាចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

តិទេក្តូបកល្ហកណ្ណនា និដ្ឋិតា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

៤. អដ្ឋកថាកណ្ឌំ

តិកអត្ថុទ្ធារវណ្ណនា

១៣៨៤. នយករន្តិ នីយតិ, នេតិ, នីយន្តិ វា ឯតេនាតិ នយោ, ករុតិ ឯតេនាតិ ករណំ, នយោច, នយស្ស វា ករណំ នយករណំ. កតិ ឯវ វា ករណំ. បភេទេន អាទិ-សទ្ទេន អភិធម្មភាជនីយាទិសង្គហាសង្គហាទិឯកកាទិសុទ្ធិកសង្ខិត្តកណ្ឌាទិមូលមូលិកា បញ្ចបករណិកា នយកតិ សង្គហិតំ. អនុលោមាទីតិ បន បច្ចនីយអនុលោមបច្ចនីយបច្ចនីយានុលោមបការា ឯកមូលិកាទិប្បការា ច. ឯត្ថ អត្ថេសុ តិន្និ តេសុតិ ឯតស្មឹ អដ្ឋកថាកណ្ឌេ ចិត្តុប្បាទវសេន ក្យត្តរវិសេសយោគតោ សង្គហំ មាតិកាបទានំ អត្ថោ សង្ខេបតោ វវត្ថាបិតេសុ.

បញ្ហុទ្ធារត្តិអាទីសុ “សិយា កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជេយ្យ ហេតុបច្ចយា”តិអាទិកា (បដ្ឋា. ១.១.៣៤) កុសលបទំ អាទិំ កត្វា កុសលាកុសលាព្យាកតត្តា តិស្សា កុសលិកា, កុសលាព្យាកតអកុសលាព្យាកតកុសលាកុសលត្តា តិស្សា, កុសលាកុសលាព្យាកតត្តា ឯកាតិ កុសលិកា សត្ត បុច្ឆា, តថា អកុសលិកា, អព្យាកតាទិកា, កុសលាព្យាកតាទិកា, អកុសលាព្យាកតាទិកា, កុសលាកុសលិកា, កុសលាកុសលាព្យាកតាទិកាតិ សត្តន្នំ សត្តកានំ វសេន ធម្មានុលោមេ កុសលត្តិកេ តិស្សាយ ហេតុបច្ចយេ ឯកូនបញ្ញាស បុច្ឆា, តថា សេសបច្ចយេសុ សេសតិកេសុ ធម្មបច្ចនីយាទីសុ ច. តំ សន្ធាយ “ឯកូនបញ្ញាសាយ ឯកូនបញ្ញាសាយា”តិ វុត្តំ. “សិយា ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុធម្មោ ឧប្បជ្ជេយ្យ ហេតុបច្ចយា”តិអាទិកា (បដ្ឋា. ៣.១.១) “ហេតុំ បដិច្ច ហេតុ, ហេតុំ បដិច្ច នហេតុ, ហេតុំ បដិច្ច ហេតុ ច នហេតុ ច. នហេតុំ បដិច្ច នហេតុ, នហេតុំ បដិច្ច ហេតុ, នហេតុំ បដិច្ច ហេតុ ច នហេតុ ច. ហេតុញ្ច នហេតុញ្ច បដិច្ច ហេតុ, ហេតុញ្ច នហេតុញ្ច បដិច្ច នហេតុ, ហេតុញ្ច នហេតុញ្ច បដិច្ច ហេតុ ច នហេតុ ចា”តិ ឯកេកស្មឹ ទុកេ ហេតុបច្ចយាទីសុ ឯកេកស្មឹ បច្ចយេ នវ នវ បុច្ឆា ហោន្តិ. តា សន្ធាយ “នវសុ នវសុ បញ្ហេសូ”តិ វុត្តំ.

លក្ខណាតស្សាតិ កុសលត្តិកេ តាវ បដិច្ចវារេ ហេតុបច្ចយេ “កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុបច្ចយា, កុសលំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា”តិអាទិកា (បដ្ឋា. ១.១.៥៣) កុសលេន កុសលំ, កុសលេន អព្យាកតំ, កុសលេន កុសលាព្យាកតំ, អកុសលេន អកុសលំ, អកុសលេន អព្យាកតំ, អកុសលេន អកុសលាព្យាកតំ, អព្យាកតេន អព្យាកតំ, កុសលាព្យាកតេន អព្យាកតំ, អកុសលាព្យាកតេន អព្យាកតន្តិ នវន្នំ នវន្នំ បញ្ហានំ អត្ថតោ សង្ខិត្តស្ស បញ្ហស្ស វិស្សជ្ជនវសេន ឧទ្ធដំ, តថា សេសបច្ចយវារត្តិកាទីសុ. តេសុយេវាតិ យថាវុត្តេសុ ឯវ បញ្ហេសុ អត្ថសមុច្ចយតោ យថាវិភត្តានំ បញ្ហវិស្សជ្ជនានំ “ហេតុយា នវា”តិអាទិកា គណនាវសេន. បសង្គ ធម្មោតិ យថា ហេដ្ឋា កណ្ឌទ្វយេ “យស្មិំ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្ត”ន្តិអាទិកា (ធ. ស. ១) វិប្បកិណ្ណេ យុត្តបុព្វេ វិយ ផស្សាទយោ ធម្មា. អវិនិព្ភុត្តិភេទតោ នានត្តិភេទតោ. ចិត្តាទិធម្មស្ស បុគ្គលស្សាតិ អធិប្បាយោ.

យទិ ចិត្តុប្បាទរូបកណ្ឌេសុ ចតុភូមិចិត្តុប្បាទាទិវសេន វិញ្ញាតធម្មស្ស អត្ថុទ្ធារវសេន អារទ្ធា, ឯវំ សន្តេ ឥធ កស្មា កុសលត្តិកនិទ្ទេសោ វុត្តោតិ អាហ “យទិបិ កុសលត្តិកវិត្ថារោ”តិអាទិំ. ធម្មវិសេសនការេនាតិ “ធម្មា”តិ បទស្ស បធានការណំ ទស្សេតិ. អតោ ហិ នេកធេយ្យា វុទ្ធិតព្វា ធាតា. វិញ្ញាតាហីតិ ភូមីហិ វិសេសនលក្ខណយោគមាហ. ឯត្ថ បធានត្តំ កិញ្ចាបិ ឧទ្ទេសេ កុសលបទេន ធម្មា វិសេសិតព្វា, “ចតូសុ ភូមីសុ កុសល”ន្តិ ភូមិយោ បន និទ្ទេសេ ភូមីហិ វិសេសិតព្វា កុសលបទំ បធានត្តំ វិសេសនភាវេន វនតិច្ឆាយ អភាវតោ មតិបិ វិសេសិតព្វធម្មានំ កាមាវចរាទិភូមិនិយមេ ទនភាវត្តំ អនវជ្ជសុខវិបាកតាសង្ខាតំ អត្ថភាវំ កុសលិការវសេន គហេត្វា វត្តុមាហ “ឯកត្តវសេន ឧបវាទាយ វត្តតី”តិ វុត្តំ. សន្តិបិ ហិ កុសលា ធម្មា អនវជ្ជសុខវិបាកតាយ ឯកសភាវាវាតិ.

១៦៤. យថាវុត្តានំ វោហារេតព្វត្តិ ចតូហិ ភូមីហិ អាធារភូតាហិ វិសេសេត្វា សមយវសេនាទិភេទំ អនាមសិត្វា វិបាកការេន ឯកត្តំ នេត្វា “ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកោ”តិ វុត្តន្តិ វោហារេតព្វំ. ឯស នយោ “តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកត”ន្តិអាទីសុបិ.

ឧប្បជ្ជតិឯត្ថាតិ ឧប្បាទោ, ចេតសិកា. តេ ហិ ចិត្តស្ស សព្ពទាបិ និស្សយាទិបច្ចយភាវតោ ឯត្ថ ច ឧប្បត្តិយា អាធារភាវេន អបេក្ខិតា. យថា ច ចេតសិកា ចិត្តស្ស, ឯវំ ចិត្តម្បិ ចេតសិកានំ និស្សយាទិបច្ចយភាវតោ អាធារភាវេន ចត្តព្វំ អរហតីតិ យថាវុត្តំ ឧប្បាទសទ្ទាភិធេយ្យំ ន វិនិវត្តតិ. ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – “ចិត្តុប្បាទោ”តិ ឯត្ថ ឧប្បាទស្ស វិសេសនភាវេន បវត្តមានម្បិ ចិត្តំ អត្ថតោ យថាវុត្តុប្បាទអត្ថសម្ពន្ធតោ អបរិច្ចត្តវិសេសិតព្វភាវមេវ ហុត្វា តស្ស វិសេសនភាវំ បដិបជ្ជតីតិ. យទាហ “អចេតេន សម្បយោគលក្ខណេន អត្ថេ សម្ពន្ធតី”តិ. ចិត្តសមាននិកាយស្ស ឥធ ចិត្តគ្គហណេន គហេតព្វតាយ “ទ្វេបញ្ចវិញ្ញាណានី”តិ និទស្សនេន ចក្ខុមានត្តា “ចិត្ត…បេ… គហណំ គត”ន្តិ វុត្តំ. តត្ថ អញ្ញស្សាតិ រូបស្ស.

១៦៦. បញ្ចទ្វារេ វត្តព្វមេវ នត្ថិ ឯកត្តបរិត្តារម្មណត្តា បញ្ចទ្វារិកចិត្តានំ. មនោទ្វារេ អារម្មណភូតកម្មវសេនន្តិ វិបាកស្ស បវត្តិ អារម្មណគ្គហណាការមាហ. នតោ កម្មានុរូបំ បវត្តមានោ វិបាកោ បរិត្តកម្មវិបាកតាយ បរិត្តារម្មណមេវ បវត្តិតុមរហតិ, ន មហគ្គតប្បមាណារម្មណន្តិ អធិប្បាយោ. មមាធិប្បាយស្សាបិ កស្សចិ កម្មស្ស អប្បមាណប្បមត្តស្ស ឯកន្តេន សទិសវិបាកតាអភាវតោ “អប្បមាណប្បមត្តស្សា”តិ កម្មំ វិសេសិតំ. វណ្ណលក្ខណាទិំ អគ្គហេត្វា លោកសញ្ញានុរូបេន គហិតេ បថវាទិកេ បរិកម្មសញ្ញាយ សមុប្បាទិតត្តា បដិភាគនិមិត្តសង្ខាតំ សញ្ញាវសំ អារម្មណំ អស្សាតិ សញ្ញាវសារម្មណំ. តាទិសេ នេវាតិ មមាធិប្បាយេន អប្បមាណប្បត្តីហិ វិយ សញ្ញាវសារម្មណតាយ ច និព្ពិសេសេន. សោយេវាតិ បិ-សទ្ទោ សម្បិណ្ឌនត្ថោ. តេនេតំ ទស្សេតិ “អត្តនោ កម្មស្ស សមានភូមិកធម្មារម្មណតាយ វិយ តស្ស អារម្មណារម្មណតាយបិ វិបាកោ កម្មានុរូបោ ឯវ នាម ហោតី”តិ.

យទិ ឯវំ កស្មា មហគ្គតប្បមាណារម្មណស្ស បរិត្តកម្មស្ស វិបាកោ តទារម្មណារម្មណោ ន ហោតីតិ? អប្បមាណប្បត្តកម្មវិបាកស្ស វិយ តស្ស កម្មារម្មណារម្មណតាយ និយមាការណតោ កម្មានុរូបតាយ ច អនេកក្ខូបត្តា. យថា អត្តនោ កម្មសមានស្ស មហគ្គតជវនស្ស បរិត្តារម្មណស្សាបិ តទារម្មណំ នានុពន្ធំ បរិវេយាការណតោ, ឯវំ អត្តនោ កម្មស្ស និមិត្តភូតេបិ តស្ស សហការីការណាហិ អបរិយាទិន្នេ មហគ្គតប្បមាណេ អារម្មណេ បរិវេយាការណតោ បរិត្តវិបាកោ ន បវត្តតិ, កម្មនិមិត្តារម្មណោ បន ញាយមានោ បរិត្តេនេវ នោន

ហោតីតិ អាហ “បដិសន្ធិអាទិក្ខណោ”តិអាទិ។ យស្មា បនាតិអាទិនា បិញ្ញុឌ្ឍាច យថាវុត្តយត្ថំ និដ្ឋិតោតិ។ នានាក្ខណិកកម្មបច្ចយោ ហិ ឯត្ថ អធិប្បេតោ បច្ចយបច្ចយុប្បន្នានំ ភិន្នារម្មណតាយ វុត្តត្តា។ ន ចាតិអាទិនា បរិវត្តវិបាកា ឯវ ឥធ បច្ចយុប្បន្នភាវេន វុត្តាតិ ទស្សេតិ។ ឥធាតិ ឥមស្មិំ អត្ថុទ្ធារកណ្ឌេ។

សតិវេបុល្លប្បត្តានំ សតិវិរហិតស្ស កាយកម្មស្ស សម្ភវំ ទស្សេតុំ “វាសនាវសេនា”តិ វុត្តំ។ អធិតរាកានំ អបរិវេត្តបិ កត្វា អារម្មណោ សិយា ចេតសោ ឧប្បត្តិលិចិតត្តន្តិ “កិលេសវិវេហ”តិ វិសេសេត្វា វុត្តំ។ អាការាការលាវសេនចាតិ អាការាការលាបត្តវសេនចាតិ វិសេសនិវត្តិអត្ថោ ឯវ-សទ្ទោ តសេវ និវត្តេតព្ពំ វិសេសំ ទស្សេតិ, តាញ្ញាថា។ កោសជ្ជាទីតិ អាទិ-សទ្ទេន ទោសាទយោ សង្គណ្ហាតិ។ អាគរាការលំ និរុស្សុក្កតា ឯវាតិ អាគវំ ករោន្តា និរុស្សុក្កភាវេនេវ ន ហោន្តិ, ន បន អាគវំ ន ករោន្តិយេវាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯកច្ចេ បន “អកម្មញ្ញាសរីរតាយ អញ្ញាវិហិតតាយ ច លីលាវសានំ អវក្កច្ចការានិបវត្តិ ន អនាគរវសេនា”តិ វទន្តិ។

១៣១៨។ អតិបរិត្តាតត្តិ ស្វកាទិតានំ ស្វាត្រវំ វសិប្បត្តានំ។ ឯវំ បរិលញ្ញារតស្សបិ បវត្តិ ហោតិ ឯត្ថ វិវារលិស្សាហស្ស យត្ថកាវេតាតិ អធិប្បាយោ។ បុព្ពេ ទស្សិតន្តិ “តីណិ លក្ខណានីតិ អហន្តិ ច”តិអាទិនា បុព្ពេ ទស្សិតំ។ “អចិន្តយាវេតា អបរយត្តកាវេតោ, ចិន្តយាវេតា ច លោកសន្តតិសិទ្ធិយា សមុតិសច្ចការេតា អវត្វា អនិយតិ និទ្ទេស កម្មតិ ឈានយតី”តិ អាចរិយា វទន្តិ។ យតោ តត្ថិសយា ចិត្តុប្បាទា នវត្តំ អារម្មណំ ឯទោសន្តិ នវត្តារម្មណាតិ អញ្ញាបទត្ថសមាសវសេន វុច្ចន្តិ។ អយំ បន វាទោ ហេតុត្តិកវាទោ វិយ ហោតីតិ តស្ស អច្ចន្តំ អចិន្តយាតំ យញ្ញាន្តោ ឥទោ ច អញ្ញថា អចិន្តយាតបញ្ញត្តិំ ទស្សេតុំ “សមុតិសច្ចេ បនា”តិអាទិមាហ។ កថំ បន តស្ស អច្ចន្តយចិន្តយាតត្តេ តត្ថិសយានំ ឌយ្យានំ បវត្តិ នវត្តារម្មណភាវេវា វាតិ អាហ “អចិន្តយាតម្បិ”តិអាទិ។ បរិត្តាទិអារម្មណាតិ ន វត្តព្ពាតិ វុត្តាតិ បរិត្តាទយោ វិយ តស្ស វិសុំ វចត្តិតការំ និសេធេតិ។

វិក្ខិបនំ នានារម្មណេសុ ចិត្តស្ស បវត្តនំ។ អនវដ្ឋានំ ឯកស្មិំយេវ បវត្តិតុំ អប្បទានំ។ ទុតិយាទិមគ្គបុរេចារិកំ ផលសមាបត្តិបុរេចារិកញ្ច កាមាវចរបរិកម្មំ និព្ពានារម្មណតាយ លោកុត្តរចិត្តស្ស អាវជ្ជនដ្ឋានិយតាយ ច បឋមមគ្គបុរេចារិកគោត្រភុនា សមានត្តំ កត្វា វុត្តំ “គោត្រភុវោទានេត គោត្រភូតិ គហេត្វា”តិ។

សព្ពត្ថបិរកត្តិ និប្ផាទេតព្ពា, បយោជនេ ចា ក្រមំ “ចេតសោ អច្ចុបសមេ”តិអាទីសុ វិយ។ ទេត សម្ពន្ធេសុ វិបស្សនាទីសុ និប្ផាទេតព្ពាសូតិ អត្ថោ។ ទេតេវាហ “សម្ពន្ធេសូ”តិអាទិ។ អតីតំសកោបាយស្ស កាមាវចរត្តា ឥទ្ធិវិធាទីសុ តស្ស អគ្គហណំ វេទិតព្ពំ។ តស្ស បន អតីតសត្តាទិវសេតា ហេដ្ឋា យាវ បដ្ឋប្បត្តបដិសន្ធិ, តាវ វិសយោតិ វទន្តិ។ អតីតសត្តាទិវសេនស្សបិ លទ្ធបដិលាន្ធានំ តស្ស វិសយភាវេវា យុត្តោ វិយ ទិស្សតិ។

បដិកញ្ញាតចិត្តំ បរិកម្មេហិ គហេតព្ពាតិ បដិកញ្ញានំ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋាយ “ឥទំ ចិត្តំ វិយ អយំ កាយោ សីឃគមនោ ហោតូ”តិ បុព្ពភាគបរិកម្មេហិ រូបកាយស្ស វិយ បដិកញ្ញាតចិត្តស្សបិ គហេតព្ពតំ សន្ធាយ វុត្តំ។ ឥទំ បន អធិដ្ឋានំ ឯវំ បវត្តតីតិ វេទិតព្ពំ។

អសិបេ្យតដ្ឋានបាបុលាតត្វំ កត្តុកាយតំ បុរក្លូត្វា បាឯកញ្ញាត់ ឋយាបឌ្ជិត្វា ចុដ្ឋាយ “ទ្ទាំ ចិត្តំ ចិយ អយំ កាយោ សីឈកយតោ ហោតុ”តិ កាឧកាឃារម្មាំ បរិកម្មំ កត្វា កចក្កុំ ខ្វតរិត្វា ចុដ្ឋាយ បាឯកញ្ញាត់ ឋយាបឌ្ជិត្វា បុត កចក្កេ ខ្វតិល្លោ យតោក្ខារាចឌ្ជត់ រូបកាយំ អារម្មាំ កត្វា ក្ខប្បឌ្ជតិ អតុលៃយាតិ ច។ តតោ អសិដ្ឋានចិត្តយ្យិ តយេចារម្មាំ កត្វា ក្ខប្បឌ្ជតិ។ តស្សាតុការេចត យថាសិបេ្យតដ្ឋាត់ កតោរយេច ហោតិ។ ឲចំ អឌិស្សយាតេតត ការយេត កច្ឆតេ្តា បតាឃំ កំ តស្ស អសិដ្ឋានចិត្តស្ស ក្ខប្បាតក្លលោ កច្ឆតិ, ក្ខាហុ ឋិតិក្លលោ កក្កក្លលោ ចាតិ? តីសុ លលោសុ កច្ឆតីតិ ទ្ទច្ឆត្តិ។ ចិត្តេតិ បាឯកញ្ញាតចិត្តេ។ ឋយោឌហតីតិ ចិត្តាតុកាតិកំ ចិត្តំ ចិយ សីឈកយត់ កតោតីតិ អត្ថោ។ យថា ហិ ចិត្តំ ទ្ទិស្ចិតក្លលោ អតិក្ខុលេបិ ចិឋយំ អារព្ភ បចត្តតិ, ឲចំ រូបកាយស្សបិ លហុបរិចត្តិកាចាបាឯតំ ចិត្តចលេត កាយបរិលាយត។ ត តេចត្វ រូបឆម្មាត់ ឌត្តបរិចត្តិកាចតោ ឲកចិត្តក្លលោត ឌេឋត្តរូប្បត្តិ ត យុឌ្ជតីតិ ចតួត្តា អសិដ្ឋានចិត្តេត រូបកាយស្ស លហុបរិចត្តិកាចស្ស អាបាឌិតត្តា។ តេតេចាហ “ចិត្តចលេត កាយំ អសិដ្ឋហិត្វា សុខសញ្ញញ្ចា លហុសញ្ញញ្ចា ខ្វក្កមិត្វា អឌិស្សយាតេតត ការយេត (ទាហូលេកំ កច្ឆតី”តិ (ចិសុទ្ធិ។ ១។ ១៩៥លិ)។ អចិតេ្តយ្យា ហិ ទ្ទិទ្ធិយត្តាត់ ទ្ទិទ្ធិចិឋយោតិ។

ចិត្តឋត្តាត់រូបការេយ ឋយោឌហិតត្តិ យត្តកោហិ ចិតេ្តហិ ឌិស្សយាតេតត ការយេត យថាសិបេ្យតដ្ឋានប្បត្តិ, តត្តកាត់ ចិត្តាត់ បតាត្តស្ស ឌត្តាយតកោរលតោ ទ្ទយស្ស អសិដ្ឋានស្ស កាឧការេយ អាតោរាបិតំ តឌតុក្ករុលត្តិ អត្ថោ។ ទ្ទឌយ្យិ អសិដ្ឋានបាឯកញ្ញាត់ ឋយាបឌ្ជិត្វា ចុដ្ឋាយ “អយំ កាយោ ចិយ ទ្ទាំ ចិត្តំ ឌត្តាយត់ ហោតុ”តិ ឋយាបឌ្ជិត្វា ចុដ្ឋិតញ្ញាតចិត្តារម្មាំ បរិកម្មំ កត្វា កចក្កុំ ខ្វតរិត្វា កចក្កុតោ ចុដ្ឋាយ បាឯកញ្ញាត់ ឋយាបឌ្ជិត្វា បុត កចក្កេ ខ្វតិល្លោ យតោក្ខារាចឌ្ជត់ បាឯកញ្ញាត់ អារម្មាំ កត្វា ក្ខប្បឌ្ជតិ អតុលៃយាតិ ច។ តតោ អសិដ្ឋានចិត្តយ្យិ តយេចារម្មាំ កត្វា ក្ខប្បឌ្ជតិ។ តស្សាតុការេចត អត្តរា បច្ចាចិញ្ញាលាឌីសុ ក្ខប្បតេ្តស្វបិ អបតតេ្តា ទ្ទច្ឆិតដ្ឋាត់ កច្ឆតិ។ ឲចំ កច្ឆតេ្តា ច ឋចេ ទ្ទច្ឆតិ, បឆចីកឋិលចលេត អាកាលេឋ យក្កុំ តិម្មិតិត្វា បឌសា កច្ឆតិ។ ឋចេ ទ្ទច្ឆតិ, ចាយោកឋិលចលេត ចាយុំ អសិដ្ឋហិត្វា តូលបិចុ ចិយ ចាយុតា កច្ឆតិ។ អបិច កត្តកាយតាច ឲត្ថ បយាលំ។ ឋតិ ហិ កត្តកាយតាយ ឲចំ កតាសិដ្ឋាតោ អសិដ្ឋានចេកក្លិតេ្តាចេលោ ទ្ទស្សាឋបក្លិតេ្តា ឋលោ ចិយ ឌិស្សយាតោ កច្ឆតីតិ។ តត្វ អាកាលេឋ យក្កុំ តិម្មិតិត្វា កច្ឆតេ្តា ចិតាបិ អភិញ្ញាឌាលោត បកតិបឆចិយំ ចិយ កច្ឆតិ។ តេតេច “បឌសា កច្ឆតី”តិ ចុត្តំ។ ចាយុំ អសិដ្ឋហិត្វា កច្ឆតេ្តា អភិញ្ញាឌាលឋយដ្ឋិតចាយោឆាតុបរេយ្យាយ កច្ឆតិ។ ក្ខកយត្វាបិ អត្តរា ចតរាយលិយកាឌីតិ លេបក្លយាតោ អាបាឆកេត ឋចេ្ឋ ច សុលយាតោ កច្ឆតីតិ ចឌត្តិ។ កោចិ បត “អឌិស្សយាតេតត ការយេត ឲកចិត្តក្លលោតេច ទ្ទច្ឆិតដ្ឋានកយតេ ឌិស្សយាតេតត ការយេត បឌសា ចាយុតា ច កយតេ អភិញ្ញាចិត្តឋយដ្ឋិតកាយចិញ្ញាតិចិបា្ទរេត កយត”ត្តិ ចឌត្តិ។ អបរេ “អភិញ្ញាចិត្តស្ស ចិញ្ញាតិតិញ្ញាត្តតកិច្ចំ តត្ថិ”តិ ចឌត្តិ។

អសិដ្ឋានចួយត្តិ ចិត្តកាយចលេត កាយចិត្តបរិលាយតក្វតំ រូបកាយបាឯកញ្ញាតចិត្តារម្មាំ ក្ខកយំ អសិដ្ឋាត់។ តំឋយ្យយុត្តាយាតិ យថាចុត្តអសិដ្ឋានចួយឋយ្យយុត្តាយ។ សុខសញ្ញាលហុសញ្ញាកាចតោតិ សុខសញ្ញាលហុសញ្ញាឋញ្ញាចតោ, តញ្ញាចំ អាបឌ្ជតតោតិ អត្ថោ។ សុខសញ្ញាតិ តេចត្វ ក្ខុបេក្លាឋយ្យយុត្តា ឋញ្ញា។ ក្ខុបេក្លា ហិ “ឋត្តំ សុខ”ត្តិ ចុត្តា។ ឋាយេច ច ឋញ្ញា តីចរណេហិ តេច ចិតក្កាឌីហិ បច្ចតីកេហិ ច ចិមុត្តត្តា “លហុឋញ្ញា”តិបិ ចេឌិតព្វា។ តាហិ ឋយោក្កត្តាហិ រូបការេយាបិ តូលបិចុ ចិយ ឋល្លហុកោ ហោតិ។ ឋោ ឲចំ ចាតក្លិត្តតូលបិចុតា ចិយ ឋល្លហុកេត ឲកចិត្តក្លលោត អឌិស្សយាតេតត ច ការយេត យថារុចិ កច្ឆតីតិ។

“មុត្តោ វតម្ហិ តាយ អនត្ថសំហិតាយ ទុក្ករការិកាយ, សាធុ វតម្ហិ សម្មាសម្ពោធិំ សមជ្ឈគ”ន្តិ (សំ. និ. ១.១៣៧) បវត្តំ ភគវតោ ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ មារោ “អមុត្តកាវមស្ស ករិស្សាមី”តិ,

“តបោកម្មា អបក្កម្ម, យំ ន សុជ្ឈន្តិ មាណវា;

អសុទ្ធោ មញ្ញសិ សុទ្ធោ, សុទ្ធិមគ្គា អបរទ្ធោ”តិ. (សំ. និ. ១.១៣៧) –

អាហាតិ ឯវមាទិំ សន្ធាយ “មារាធីតម្បិ ភគវតោ ចិត្តជាតំ វុត្ត”ន្តិ វុត្តំ. និព្ពានបច្ចវេក្ខណញ្ច បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណេន និព្ពានា…បេ… ញាណេនស្ស បវត្តីតិ សម្ពន្ធោ. និព្ពានា…បេ… ញាណេនស្សាតិ ឥទំ អភិញ្ញាញាណស្ស បរតោ បវត្តមានំ បច្ចវេក្ខណំ អភិញ្ញាញាណស្ស វិសយេ វិយ អភិញ្ញាញាណវិសយវិសយេបិ កាចិ បវត្តិតុំ អរហតីតិ កត្វា វុត្តំ. អប្បមាណារម្មណតន្តិ អប្បមាណខន្ធារម្មណតន្តិ អត្ថោ. តស្មាតិ យស្មា បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណស្ស និព្ពានារម្មណភាវទីបកោ កោចិ វិធោ នត្ថិ, តស្មា. បច្ចវេក្ខណកិច្ចេ វុច្ចមានេតិ ទ្វីហិ អគ្គហេត្វា មគ្គាទីនំ អតីតានំ បតិ បតិ អវេក្ខនំ អនុស្សរណំ បច្ចវេក្ខណន្តិ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណស្ស កិច្ចំយេវ បច្ចវេក្ខណន្តិ វុច្ចមានេតិ អត្ថោ. អនុញ្ញាតាតិ ទិស្សតីតិ “មគ្គផលនិព្ពានបច្ចវេក្ខណតោ”តិ ឥទមេវ សន្ធាយ វុត្តំ. អយមេត្ថ អត្ថោ – បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណេន និព្ពានារម្មណេ ខន្ធេ ទិស្វា “ឥមេ ធម្មា កិំ នុ ខោ អារព្ភ បវត្តា”តិ អាវជ្ជន្តស្ស បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណំ និព្ពានារម្មណេ បវត្តតីតិ. អនាគតំសញាណេបិ ឯសេវ នយោ.

យទិ ឯវំ កស្មា បរិត្តត្តិកេ “អប្បមាណោ ធម្មោ មហគ្គតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ៣.១៣.៤៨) ឯត្ថ “អប្បមាណា ខន្ធា ចេតោបរិយញាណស្ស បុព្ពេនិវាសអនាគតំសញាណស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ អជ្ឈត្តត្តិកេ ច “ពហិទ្ធាធម្មោ ពហិទ្ធាធម្មស្ស, ពហិទ្ធាធម្មោ អជ្ឈត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ឯតេសំ វិភង្គេសុ “ពហិទ្ធា ខន្ធា ឥទ្ធិវិធញាណស្ស ចេតោបរិយបុព្ពេនិវាសយថាកម្មូបគអនាគតំសអាវជ្ជនាយ អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ៣.១០.៣៥) ឯត្តកមេវ វុត្តំ, ន វុត្តំ និព្ពានន្តិ. ចេតោបរិយិទ្ធិវិធាទិញាណេហិ សហ វុត្តត្តាតិ ចេ, ឯវម្បិ វិសុំ វិភជិតព្ពំ សិយា. ន ហិ វិសុំ វិភជនារហំ សហ វិភជតីតិ? ន, អវចនស្ស អញ្ញការណត្តា. យានិ ហិ បុថុជ្ជនានំ បុព្ពេនិវាសអនាគតំសញាណានិ, តេសំ អវិសយោ ឯវ និព្ពានំ. អរិយានំ បន មគ្គផលបច្ចវេក្ខណេហិ សន្និកតនិព្ពានានំ ឥមេហិ ញាណេហិ បច្ចក្ខករណេ បយោជនំ នត្ថីតិ សាធារណេន ឥទ្ធិវិធញាណាទីនំ គហិតត្តា និព្ពានំ ន វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ. និព្ពានត្តក្ខជាតកមាហ, ន និព្ពានត្តក្ខជាតកំ. យថាកម្មូបគញាណកិច្ចញ្ញាតន្តិ អត្ថោ សម្ពុច្ចតីតិ ឥទំ អនាគតំសញាណស្សាបិ អនិព្ពានារម្មណតំ សន្ធាយ វុត្តំ.

១៤៣៥. មគ្គារម្មណត្តិកេ យស្មា ចិត្តុប្បាទកណ្ឌេ ទេសិតេសុ ចិត្តុប្បាទេសុ ឯកន្តតោ មគ្គារម្មណាយេវ កោចិ នត្ថិ, មគ្គារម្មណាយេវ បន កាចិ មគ្គាធិបតិនោ ហោន្តិ, តស្មា “កតមេ ធម្មា មគ្គារម្មណា”តិ ឯកមេវ បុច្ឆំ កត្វា តយោបិ កោដ្ឋាសា លព្ភមានវសេន វិភត្តា. ឥមិនា នយេន បរតោបិ ឯវរូបេសុ ឋានេសុ អត្ថោ វេទិតព្ពោ. “ចិត្តុប្បាទា”តិ, “មគ្គារម្មណា”តិ ច វុត្តធម្មានំយេវ

យក្កេហតុកត្តាកាចិ សារេឆុំ “អសហជាតត្តា”តិ ឞ្ដុតិ ហេតុចេតត្តិ “អសម្បយុត្តត្តាតិ អវេត្វា”តិ វុត្តំ។ តេនេតថាហ “ន ហិ អរូបក្ខន្ធា”ត្តិអាទិ។ “អញ្ញក្ខន្ធារម្មណការេល ឯវា”តិ អនក្ខារណស្ស អក្កហិតត្តា កថំ អកត្វា យក្ការម្មណការេលបិ យក្កាធិបតិការេនេន ន ចត្តុក្ខាតិ អយម្បិ អវេត្វា អដ្ឋកថាយំ បរិក្កហិតោតាវេយទាតិ វេដ្ឋិត្វា “កថំ កត្វា បច្ចុប្បន្នារម្មណការេល”តិ ហិ វុត្តត្តា កថំ អកត្វា បច្ចុប្បន្នារម្មណការេលបិ អត្ថិ ឯវ។ តវា ន យក្កាធិបតិការេនេន ន ចត្តុក្ខា វេត ក្ខន្ធាតិ កិវេយ្យាបិ សិន្ធោទាយវេត្វា។

១៣១៦។ អតីតារម្មណាចាតិ វណ្ណនំ, “អតីតារម្មណា”តិ បន អដ្ឋកថាបិទេ ឆាហុសុ បេរិត្វាវេកសុ ជិស្សតិ។ តស្មាតិ យស្មា បដិសន្ធិយុប្បាទចិតក្កចណ្ណតាយំ (ចិក។ អ។ ១១៧) “បរេលាសបវេយ ឆាតោកា ‘អម៉ំ, តាត, តថាគតាយ ឮវិស្សូជា ករីយតិ, ចិត្តំ បសាទេហី’តិ ចវត្វា”តិអាទិនា បញ្ចទ្វារេ រូបាទិអារម្មណូបសំហរណំ តត្ថ តទារម្មណបរិយោសានានំ វុត្តសត្តំ ចិត្តានំ បវត្តិញ្ចា ចវត្វា តស្មិំវេយន ឯកចិត្តក្ខណិកតិវេក អារម្មណេ បដិសន្ធិចិត្តំ វុប្បជ្ជតីតិ បច្ចុប្បន្នារម្មណកាចិ បដិសន្ធិយា ចក្ខុតិ, តស្មាតិ អវេត្វា វេត្វ កចក្កាតិ អាចជ្ជតំ បរេលាស្សាសត្តការេនេន បត្តីកុតាចេកត្វា បញ្ចា ជចភាតិ វេត្វ តទារម្មណាតិ វុតិចិត្តត្តិ ឯកាទស ចិត្តក្ខណា អតីតាតិ អាហ “បញ្ចចិត្តក្ខណាចសិដ្ឋាយុកេ”តិ។ ឋាតវេត្វាតិ អញ្ញតទារម្មណាយ វុតិយា។ ឋិតាតិ តវេយន “ឋាតវេត្វា”តិ សវេត្តបវេតា វុត្តយត្វំ ចិត្តាវេតា ជវេស្សតុំ “យជា ហី”តិអាទិយាហ។ វុតិយា តទារម្មណាវេហិតត្តា បដិសន្ធិយា ន បច្ចុប្បន្នារម្មណត្តា “រូបិ...បេ... ជ្ជតុស្សា”តិ វុត្តាហេតុំ។ ៤ កចក្កាតិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិ វេហាត្តិ, នន ចិត្តក្ខណា អតីតាតិ សត្តចិត្តក្ខណាចសិដ្ឋាយុកេ កតិតិយិវេត្ត បដិសន្ធិយា បចត្តត្តាតិ វេដ្ឋិត្វា។

ចិជ្ជយាតវេយចកាយំ អារម្មណំ កវេរាតីតិ ឯវេតត សុឍលហុសវេញ្ញាក្កយវេតត បច្ចុប្បន្នស្សេច ក្ខុបិកាយរូបសញ្ញាតស្ស លហុបរិចត្តិកាចាបិធេតំ, ន កាចិវេតាតិ ជវេស្សតិ។

ឯតត្ថវេទតិ អបិកដកាលវេតា បដ្ឋាយ យាច បិកដការេលិ, ឯតស្មិំ អត្ថវេទ។ យស្មា បន កស្សចិ កិញ្ចិ សីឃំ បិកដំ វេហាតិ, កស្សចិ ឆត្តំ, តស្មា “ឯកវេក្ខសត្តតិចារា”តិ អតិយវេយត្វា វុត្តំ “ចនតសិលិដ្ឋតាចវេសន វុត្ត”ត្តិ ឯវេក, វេកជិ បន “ឯតត្ថវេទ បចត្តា រូបក្ខន្ធា អរូបក្ខន្ធា ច បច្ចុប្បន្នាតិ កហិវេត ឯវេកា សត្តតិចារវេរា វេហាតិ, តំ បន ខ្ចិជា ចិកជិត្វា អបិកដកាលំ អាទិ កត្វា វេយកុវេយ្យត បិកដកាលវេតា ឰរការេចា ឯវេកា វេកាដ្ឋាវេសា វេយកុវេយ្យត បិកដកាលំ អាទិ កត្វា យាច សុបិកដការេលិ ឯវេកាតិ ឯវេត វេត្វ សត្តតិចារា។ ឋាយិតា តវេយត វេសសសត្តតិចារវេភជាបិ វេចជិតវេញ្ញា។ តត្វ កាលចវេសន សវេញ្ញសំ សយាតកាចិ អក្កវេហត្វា ក្ខន្ធានំ សជិសប្បចត្តិចវេសន សត្តតិបរិវេច្ឆវេជា ជីបិតវេញ្ញា”តិ ចនត្តិ។ កិញ្ចិ កិញ្ចិ កាលំ សជិសំ បចត្តយាតាបិ ហិ វុត្តចិត្តាជិសមុដ្ឋាភា រូបក្ខន្ធា សត្តតិចារាតិ វុច្ចន្តិ។ យជាហ “អតិបរិត្តា”តិអាទិនា, អរូបសត្តតិបិ វេចត្វ យទាវុត្តរូបសត្តតិបរិច្ឆិន្នា សក្កហិតាវេយចាតិ វេដ្ឋិត្វា។ បច្ចុប្បន្នេសុ ឆវេយ្យសុ សំហីរតីតិ តណ្ហាជិដ្ឋិហិ អាកឌ្ឍីយដ្ឋាតការេនេន វុត្តំ “វេយា ចាវុវេសា, យវេតា វេយ ច ក្ខន្ធា”តិ ចិសយិចិសយក្ខុតា ឯកកចក្ខុតា ច ឯកសត្តតិបរិយាបន្នា ក្ខន្ធា ចិការំ អកត្វា កឃ្យុយាតា អទ្ធាបច្ចុប្បន្នំ វេហាតិ, សតិ បន ចិការកការេណ ឍលសត្តតិបច្ចុប្បន្នតា លព្ភតីតិ អាហ “អទ្ធាបច្ចុប្បន្នំ វេហាត្តិ ឯតំ វុត្តំ វេហាតី”តិ។

តស្សាតិ យហាវុត្តស្ស អតីតាទិចិការំ អកត្វាតិ អាចជ្ជតាជីតំ សយាតាការប្បចត្តិយា វុបិយំ ជវេស្សតិ។ សិន្ធំ វេហាតីតិ

ណលបច្ចុប្បន្នារម្មណេត្តបិ បរិកម្មចេតោបរិយញាណាណាតំ អយំ បរិញ្ញត្ត ឃុដ្ឋ តីតា ហោតីតិ អនេត្វា អតីតត្តិកោ ច ឲុចំ អកិន្នា ហោតីតិ ឲុចំ ណលបច្ចុប្បន្នេយេច ឆម្មេ ត្ថឆ បច្ចុប្បន្នាតិ កឃ្យារេត អន្ញាបឥសង្គហិតេស្សុច អតត្តរបច្ចយកាចំ បកាសេត្វា អតីតត្តិកោ ច បដ្ឋានេត អនេកឥតោ សម្មា អត្តស្ស វ្ហដ្ឋត្តា អចិតាសិតោ ហោតិ។ អឆ ចា អតីតត្តិកោតិ បដ្ឋានេត អតីតត្តិកបរិញ្ញត្តា, ត្តាយាឃ អតីតត្តិកបរិញ្ញត្តឃា យថាវុត្តការណេតាឃេច អកិន្នា អចិសិដ្ឋោ អញ្ញាឥត្តួ សំសត្តតិ សមេយតីតិ អនេត្វា។

យថាសម្ភចត្តិ អាចជ្ជតាឃ អតាកាតារម្មណា, ឌចតាតំ បច្ចុប្បន្នាតីតារម្មណា អតាកាតបច្ចុប្បន្នាតីតារម្មណាតិ ឃោរេឌតព្វា។ តាតារម្មណា ត សិឃា អដ្ឋាចេសេត បច្ចុប្បន្នារម្មណត្តាតិ អធិប្បាយោ។ អឃច្ចា អនេត្វា ឲុកិស្សា ឌចតចិធិឃា ឲុកស្មិំឃេច ចិនេត្ត បចត្តិឃំ អាចជ្ជតាឌីតំ អតាកាតាឌិអារម្មណា សម្ភចតីតិ សម្ភចឥស្សតចេសេត ចុនេត្តាតិ យថាឆិប្បេតស្ស អកិញ្ញាចិត្តស្ស ណលបច្ចុប្បន្នេ បចត្តិ ឃោរេឌត្វា ឥស្សេតុំ “តេតា”តិអាឌិមាហ។ តីលីតិ “អតីតារម្មណោ ឆម្មោ អតីតារម្មណស្ស ឆម្មស្ស អានេសចតបច្ចយេត បច្ចយោ, អតាកាតារម្មណោ ឆម្មោ អតាកាតារម្មណស្ស ឆម្មស្ស, បច្ចុប្បន្នារម្មណោ ឆម្មោ បច្ចុប្បន្នារម្មណស្ស ឆម្មស្ស អានេសចតបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១.១.៨៩.១៣) បឥត្តរសង្គហិតឆម្មាតបេក្ខា ឆម្មា តីលី បញ្ចិស្សជ្ជតាតីតិ អនេត្វា។ អតាសេចតំ តត្ថិតិ អានេសចតលិនេក សតិ យថាឆម្មសាសេតេ អចចតស្ស ការណំ តត្ថិតិ អចចេតេត តត្ថ ត្តតេនេសំ បញ្ចាតំ បជិសេឆោ ចិញ្ញាឃតីតិ អធិប្បាយោ។

ឲុតស្ស ចាឥស្សាតិ “អាចជ្ជតឌចតាតំ អតាកាតបច្ចុប្បន្នារម្មណេត្តបិ ចេតោបរិយញាណំ សិឌ្ធ”ន្តិ ចាឥស្ស។ តិស្សឃការេចាតិ អត្តសម្ភចតោ យថាវុត្តតឃស្ស ឌោតកការេចា។ ឃត្តិ ចិត្តំ។ តស្សាតិ អាចជ្ជតឌចតាតំ ណលបច្ចុប្បន្នតិរុទ្ធារម្មណាចឥតស្ស។ ឲុត្ត ច កាលចិសេសំ អាឃសតិ, អតាកាតារេយេច ច អាចជ្ជា បចត្តតីតិ តឃិឌំ ឃុជ្ជមាតកំ។ អឆ “ឃំ ត្តឃស្ស ចិត្តំ កចិស្សតិ, តំ ឌាតាមី”តិ អាកោកំ កនេរាតិ, ឲុចំ សតិ បរិកម្មាកិញ្ញាចិត្តាតម្បិ អតាកាតារម្មណត្តមេចាតិ សព្វត្ត អាចជ្ជតឌចតាតំ អតាកាតបច្ចុប្បន្នារម្មណា ត សិជ្ឈតីតិ អាហ “បចត្តិ…បេ… ចុត្តត្តា”តិ។ ឥោឃសាបត្តិឃាតិ ឥោឃសាបជ្ជនេត, ឥោឃសាបត្តិតោ ចា។ រាសិឲុកឥេសាចជ្ជតបជិចេឆតិ យថារុតចេសេតច ប្ញរិយចាឌិបក្ខាយាហ, សម្បត្តសម្បត្តាចជ្ជតឌាតេតតិ អត្តតា តិដ្ឋរិតបក្ខំ។ ប្ញរិយចាឌិនេតា តាតុឌាតេតឃ្យុត្តិ អដ្ឋាសត្តតិបច្ចុប្បន្នបឥត្តតា អកិឆម្មយាតិកាឃំ អាកាតបច្ចុប្បន្នបឥស្ស តត្ថិតិ អធិប្បាយេ ឥត្វា តាតុឌាតេតឃ្យំ។ ឲុត្ត ច សតិបិ សកាចេកេឥ អាការេកឥាកាចនេតា ឲុកត្តតឃចេសេត អាចជ្ជតបរិកម្មាកិញ្ញាចិត្តាតំ តាតារម្មណតាឥោសោ តត្ថិតិ ណលបច្ចុប្បន្នារម្មណា ចេតោបរិយញាណស្ស ប្ញរិយចាឌីតំ អធិប្បាយចិកាចតយុលេត ឥស្សិតា។ អដ្ឋកថាឃំ បត “សកាចេកេឥ សតិ តាតារម្មណតាឥោសាកាចោ តត្ថិ ឲុចាតិ ឲុកស្មិំ ឲុច ចិនេត្ត អដ្ឋាសត្តតិចេសេត បច្ចុប្បន្នារម្មណា ចិកាចិតា”តិ ត្តឹស្សុបិ ចាឥេស្ស ឃំ ឃុត្តំ, តំ ចិចារេត្វា កហេតព្វំ។

តេតេតចាតិ ឃស្មា អតីតត្តិកេ វ្ហប្បន្នត្តិកេ ច ចេតោបរិយញាណស្ស ចត្តមាតឆម្មារម្មណាចឌោតនេតា បរេចា ត ជិស្សតិ, តេតេតច ការណេត។ ត្តិស្សុ ញាណេស្សុតិ ប្ញនេព្វតិចាសចេតោបរិយញាណេស្សុ ។ កម្មយុលេត កឃ្យត្តិតិ សតិបិ អារម្មណកាចេ ចត្តាទេរា ឥត្តដ្ឋ យថាកម្មូបកញាណេត កម្មទ្ធានេត ក្សុសលាក្សុសលំ ត្តនេច្ចច កឃ្យត្តិ, ត បត ចិកាកេសាតិ ឥស្សេតិ។ លោកាឌិសម្បេយាកចិសេសេត ឥច្ចរិតការេចា, អលោកាឌិសម្បេយាកចិសេសេត ច ស្ញចរិតការេចា លក្ខិឃតីតិ ឥច្ចរិតស្ញចរិតាតិ ចិការេចត្តំ លោកាឥេយាបិ

ចិការចតិរេយច តាយ រេហាតីតិ អាហ “ទុក្ខទិត...រេប... កាចតំ រេហាតី”តិ៑

១៣៩៝ អរកាចឆយ្ហស្ស “អហ”ត្តិអាឌិបញ្ញត្តិយា អញ្ញត្តឆយុបិភាគតាយ រិយា រេកាធិ អញ្ញត្តបរិយារេយា, ត បត រកាចឆយ្ហស្ស អរត្តរត្តារតច តស្សាតិ ចុត្តំ “រកាច...រេប... អរេហាត្ត”ត្តិ៑ តធា ហិ “អត្តរេតា លត្តឌ្គាឌីតិ បច្ចរេចក្ខត្តស្សា”តិ ៩ត្ត “អញ្ញត្តារេយុលា”តិ បគស្ស អត្តចិចទលាចរេរត “អញ្ញត្តំ កឃ្សាតំ អហត្តិ បញ្ញត្តិ អាឌិ-រេន្គត កញ្ហាតី”តិ ចក្ខតិ៑ យឌិ ៩ចំ តស្ស អញ្ញត្តិរេកបិ អញ្ញត្តការេចា ចត្តរេត្តា រិយា? ត, ខាហិទ្គាកាចស្ស ចិយ អញ្ញត្តកាចស្សបិ អញ្ញត្តិរេក តិប្បទិយាយចរេរត អធិរេប្បតត្តាតិ៑ យគាហ “អរកា...រេប... ត ចុត្ត”ត្តិ៑ អាកិញ្ចាញ្ញាយតតាឌីតិ អាឌិ-រេន្គត រាចជ្ជតាតិ តស្ស បុរេទចារិកាបចារចិត្តាតិ តស្ស អារេយុលាត បចត្តតកបច្ចរេចក្ខលអស្សាគតាឌិចិត្តាតិ ច រក្កញ្ហាតិ៑

អាកិញ្ចាញ្ញាយតតំ តំ-រេន្គត អាកឌ្ឌិត្វា ចគតិ, ត បត តំ រត្ថាត្តិ ចុត្តំ, យត្វា តស្ស បុរេទចារិកត្តិ អរេត្វា៑ រេលរចគតត្តិ ៩ករេគររារុរេប្បត រយាតារេយុលការេចត ៩ករេគររេស្សច ចគតំ៑ លិស្សតិ រិលិស្សតិ ៩ករេគរេរត អស្លិយតីតិ ហិ រេលរេរា៑ រេយរត្តិ កាយាចចរក្សលិក្សលយហាកិរិយាចជ្ជតចិត្តាតំ ក្សលកិរិយារេកគស្ស ទ្វបិចចរេចត្វស្ស ច៑ ៩ចំ ខ្ពរេបក្ខរហកតតិរេន្គរាឌីរ្ទតិ រេយរំ អក្ខលយរុលាយ រេចគតាយ រប្បយុត្តតា ចុត្តា, រេតរុ ៩ករេយច ខ្ពរេបក្ខរហកតតិរេន្គរំ ចត្វា ខ្ពតទំ ត ចត្តត្តំ រិយាតិ អរេត្វា៑ អាឌិ-រេន្គត រេហត្យរប្បយុត្តកាយាចចរាឌិតិរេន្គរេរ រក្កញ្ហាតិ៑ តត្វាបិ ហិ បរិត្តររេហត្យកាឌិការេចត ចុរេត្តរុ ឆរេយុរុ ៩ករេយច ចត្វា ខ្ពតទំ ត ចត្តត្តំ រិយាតិ៑ អកាចតាតិខ្ពប្បចត្តិយាតិ អកាចតាតិខ្ពប្បចត្តិយា អកាចតាការស្ស ខ្ពក្កិរប្បចត្តិយាតិ អរេត្វា, អកាចស្ស ចា ខ្ពក្កិរប្បចត្តិយា៑ តចត្តត្តំ ខាតំ អញ្ញត្តារេយុលាឌិការេចតាតិ អធិប្បារេយា៑ តាតីតិ អាកិញ្ចាញ្ញាយតរេតត រយាតារេយុលាតិ អាចជ្ជតាឌីតិ៑ យឌិ ៩ចំ “អកាចតាររាយរេញ្ញា”តិ កស្វា ចុត្តំ៑ ត ហិ អាកិញ្ចាញ្ញាយតតារេយុលស្ស បច្ចរេចក្ខលអស្សាគតាឌិចរេរត បចត្តចិត្តាតំ អកាចតាការេរត បចត្តិ អត្ថីតិ? ត, អការេចតត្ថាតាយ អធិរេប្បតត្តា៑ ត កាចិយតីតិ ហិ អកាចតំ, ត ត ការេចតីតិ៑

កហលចិរេររតិយិតាតីតិអាឌីរុ អយយធិប្បារេយា – យឌិបិ កាចតាតាលតិយិតាការេយរេត្តរុ រកាចរេតា អចិជ្ជយារេតរុ ចិររេយរុ រេយក្សរេឃ្សត យហក្កតា ឆយ្ហា បចត្តត្តិ, ខាហិទ្គាការេក្កហលចរេរត បត ករិលាឌីតំ ខាហិទ្គាការេចាតិ តគារេយុលឆយ្ហា ខាហិទ្គារេយុលាតិ ចុត្តំ៑ ករិលាតត្យាររត្តាតំ យុត្វិត្វា ខ្ពបជ្ជាតំ ចិររេររេតា ចឌ្ឌិតករិលចរេរត ចិញ្ញាយតិ, បធយារុប្បចិញ្ញាលាកាចស្ស បត ត ខាហិទ្គាការេរា, តាបិ អញ្ញត្តាការេរាតិ ខ្ពកយាការចិគុរេរ តយិ អតញ្ញារាឆារេលាត បចត្តិយាការេរត បចត្តយាតំ អាកិញ្ចាញ្ញាយតរេយច តចត្តត្តារេយុលំ ចុត្តំ, ត ខ្ពតរេរ ខ្ពតរាការប្បចត្តិរេតាតិ៑ កាយាចចរក្សលិតត្តិ តិគស្សតយត្តំ គខ្ពត្តំ៑

អាកិញ្ចាញ្ញាយតតចិបិកំ រេតចរញ្ញាតារញ្ញាយតតស្ស ចិបិកាឌិកស្សាតិ អត្វចរេរត ចិកត្តិ បរិលារេយតត្ថា៑ អកិតីហារារយ្កចរេតាតិ រយាបត្តិចិត្តស្ស អកិតីហរលារយ្កចរេតា៑ ក្សលរេយច ចិបិកស្ស អារេយុលត្តិ កត្វា “ចិបិកស្សា”តិអាឌិ ចុត្តំ៑

អរកាចឆយ្ហរេត្តបិ ខាហិទ្គាការេរត កហលីយកាចរេតា ករិលាតំ ខាហិទ្គាការេចា ចិយ ៩កត្តរេតា ខ្ពគ អញ្ញត្តឆយុបិភាគតាយ អហត្តិ

បញ្ញត្តិយា សិយា អជ្ឈត្តាការេវាតិ វុត្តំ “អជ្ឈត្តា”តិអាទិ. “ពហិទ្ធាទីតិ អាទិ-សទ្ទេន ធាត្វាយតនាទិ សង្គយ្ហតី”តិ ច វទន្តិ. ឯស នយោតិ “អនុបុព្វេន ពហិទ្ធាតិ គហេត្វា”តិអាទិកំ វណ្ណនានីតិ អាហ. បរេសំ ពហិទ្ធាទិគ្គហណេតិ បរេសំ ពហិទ្ធាទីតិ ឥមស្ស បទស្ស គហណេ ឧទ្ធារណោ សតិ រូបាទិបញ្ញត្តិំ អាហ អាទិសទ្ទេនាតិ សព្ពេន្ទោ.

តិកអត្ថុទ្ធារវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

ទុកអត្ថុទ្ធារវណ្ណនា

១៣៦៩. អញ្ញាតាតិ វុត្តប្បការស្ស ទស្សនេ វុត្តប្បការស្ស ទស្សនេន ឯវ ហិ អដ្ឋកថាយំ សសន្តានិកានំ មិតមិទ្ធមិនេហ អសន្តានិកានំ យោជនា ន ទស្សិតា. កាមរាគានុស្សតិ កាមរាគប្បលិកានុស្ស យោជនាសុ.

១៤០១. ទ្វេតិ ឧទ្ធច្ចាវិជ្ជានីវរណានិ. តីណីតិ កាមច្ឆន្ទព្យាបាទថិនមិទ្ធេសុ ឯកេកេន ឧទ្ធច្ចាវិជ្ជានីវរណានិ. ទ្វេ វា តីណិ វាតិ បិនទ្ធកំ វា-សទ្ទស្ស វុត្តត្ថិដ្ឋំ អាហ. អថ វា និបាតសទ្ទសត្តិវសេនបិ នាយបទានីហិ ឯវ សមុច្ចយាទិអត្ថោ វុច្ចតិ, ន និបាតបទេហិ ហេវំ អវាចកត្តាតិ អត្ថេនបិ និបាតបទំ អយមេត្ថោ លព្ភតិ. តថា វទតិ ច្ចាយ សមុទោ ឯវ ហេត្ថ បយោគត្ថិ បិណ្ឌាយំ “ទ្វេ តីណិ”តិ វុត្តំ. យត្ថសហុប្បត្តីតិអាទិនា “ទ្វេ តីណិ”តិ លក្ខណវចនត្តិ សន្ទស្សាទោនយត្ថយាហ. តថា ហិ “ឯវញ្ច កត្វា កិលេសវេកាច្ឆកេ វា”តិ វុត្តំ. តស្សាយមធិប្បាយោ – កិលេសទ្វយសហិតស្សេវ ចិត្តុប្បាទស្ស អការេនបិ បិណ្ឌាយំ ទ្វិគ្គហណំ កតំ, កិលេសានញ្ញា សមុច្ចត្ថានំ សព្ពេសំ សនុបេន គហណំ ន កតន្តិ ទ្វេ នយោតិ លក្ខណករណត្តិ វិញ្ញាយតីតិ.

យទិ សព្ពាកុសលេ ឧប្បជ្ជមានស្សបិ ឧទ្ធច្ចស្ស ឯកោ ឯវ វិត្តុប្បាទោ វិសយការេន វុច្ចតិ, អវិជ្ជានីវរណស្សបិ តថា វត្តព្ពត្តិ អធិប្បាយេន “កស្មា វុត្ត”ន្តិអាទិនា ចោទេតិ. ព្យាទោ ឧទ្ធច្ចនីវរណស្សេវ តថា វត្តព្ពតំ អវិជ្ជានីវរណស្ស តថា វត្តព្ពតាការណញ្ញ ទស្សេតុំ “សុត្តន្តេ”តិអាទិមាហ. តត្ថ សុត្តន្តេ វុត្តេសុ បញ្ចសុ នីវរណេសូតិ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ឧទ្ធច្ចស្ស អវិជ្ជានីវរណេន នីវរណសហិតតំ អាសង្កិត្វា វុត្តំ. តត្ថ ច សុត្តន្តេបិ “អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តាន”ន្តិអាទីសុ (ធ· ស· ៣·១១៣) អវិជ្ជា “នីវរណ”ន្តិ វុត្តាតិ? សច្ចមេតំ, ធម្មានញ្ញាតំ បដិបក្ខការេន បន សុត្តន្តេ ពាហុល្លំ កាមច្ឆន្ទាទយោ បញ្ចេវ នីវរណានិ វុត្តានីតិ យេភុយ្យវុត្តិវសេន ឯតំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ.

កេចិ បន “យថា និវេក្ខបកណ្ណេ កុសលបដិបក្ខតានិ ទុព្ពលីកិបិ នីវរណានិ បដ្ឋានេ វិយ ទស្សិតានិ. តថា ហិ បដ្ឋានេ (បដ្ឋា· ៣·៧·១) ‘នីវរណំ ធម្មំ បដិច្ច នីវរណោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន បុរេជាតបច្ចយា. អរូបេ កាមច្ឆន្ទនីវរណំ បដិច្ច ថិនមិទ្ធនីវរណំ ឧទ្ធច្ចនីវរណ’ន្តិអាទិ វុត្តំ, ន ឯវំ អដ្ឋកថាកណ្ឌេ. អដ្ឋកថាកណ្ឌេ បន ធម្មបដិបក្ខតានិយេវ នីវរណានិ និទ្ទិដ្ឋានីតិ ‘ឧទ្ធច្ចនីវរណំ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ចិត្តុប្បាទេ ឧប្បជ្ជតី’តិ វុត្តំ. អដ្ឋកថាយំ បន ឧទ្ធច្ចនីវរណស្ស កាមច្ឆន្ទាទីហិ ឯកតោ ឧប្បត្តិទស្សនំ និវេក្ខបកណ្ណានុសារេន កតំ ឯកតោ ឧប្បត្តិយា បវេធទស្សនត្ថំ. តត្ថ ហិ បិណ្ឌាយំយេវ តានិ ចិត្តានិ វុត្តានី”តិ វទន្តិ. អយញ្ញ វាទោ “ឧទ្ធច្ចនីវរណំ ឧទ្ធច្ចសហគតេ

ចិត្តុប្បាទេ ឧប្បជ្ជតី”តិ ឯកទេសេន ចចតំ ញាបកត្តិ កត្វា ទុទេត្វា។ អញ្ញាថា អចិន្តាតិចេតសំ ចិយ ចត្តន្នំ និយា។ ន តិ ឯតេតា អញ្ញា

បរិយុដ្ឋានបដ្ឋាយីតិនេយេ តិចេតលាតិ អត្តុទ្ធារកល្លេ អធិប្បេតាតីតិ ឯមស្ស អត្ថស្ស នាឆកំ ចចតំ អត្ថិ, ឯកំ ចចតំ ទេត្វាតិហិចចតស្ស

នាមទេញ្ញាត នញ្ញាតិចេតលានុក្ខាហកត្វា យថាវុត្តចេតស្ស ចិនយចិនេននប្បការនតនន្តារេតត បនយាឌតត្តនេត វុត្តកាចស្ស និស្សិតត្វា ច

ញាបកំ ន កចតីតិ និស្សតិ, តស្មា ចិថារេត្វា កហេតព្វំ។

អក្កុហេត្វាតិ យថាវុត្តចេនេតច អត្ថំ អក្កុហេត្វា យថា តិនេត្តបកល្លបដ្ឋាតាឌីហិ ន ឯមិស្សា បាឡិឯយា ចិនេរាធេា ហោតិ, ឯចំ

អធិប្បាយោ កេចនិតនេញ្ញាតិ យថាវុត្តមេចត្ថំ តិកេមតិ។

១៣៩៩។ តោសត្តិ លោភាធិតោ អញ្ញេហិ។ និស្សិតាតិ កតិ និស្សិតា? យាតោ តាវ លោភមោហុទ្ធច្ចអហិរិកានោត្តប្បេហិ,

លោភមោហថិនុទ្ធច្ចអហិរិកានោត្តប្បេហិ, តថា ទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា មោហុទ្ធច្ចអហិរិកានោត្តប្បេហិ, ថិនំ

លោភមោហទិដ្ឋុទ្ធច្ចអហិរិកានោត្តប្បេហិ, លោភមោហមានុទ្ធច្ចអហិរិកានោត្តប្បេហិ, លោភមោហុទ្ធច្ចអហិរិកានោត្តប្បេហិ,

ទោសមោហុទ្ធច្ចអហិរិកានោត្តប្បេហិ, ឧទ្ធច្ចំ លោភមោហទិដ្ឋិអហិរិកានោត្តប្បេហិ, លោភមោហទិដ្ឋិថិនអហិរិកានោត្តប្បេហិ,

លោភមោហមានអហិរិកានោត្តប្បេហិ, លោភមោហមានថិនអហិរិកានោត្តប្បេហិ, លោភមោហថិនអហិរិកានោត្តប្បេហិ,

លោភមោហអហិរិកានោត្តប្បេហិ, ទោសមោហអហិរិកានោត្តប្បេហិ, ទោសមោហថិនអហិរិកានោត្តប្បេហិ,

មោហវិចិកិច្ឆាអហិរិកានោត្តប្បេហិ, មោហអហិរិកានោត្តប្បេហិ ឯកតោ ឧប្បជ្ជតិ។

យថា ច ឧទ្ធច្ចំ, ឯចំ អហិរិកានោត្តប្បានិ ច យោជេត្វា ចេទិតព្វានិ។ កថំ? អហិរិកំ លោភមោហទិដ្ឋុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ,

លោភមោហទិដ្ឋិថិនុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ, លោភមោហមានុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ, លោភមោហមានថិនុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ,

លោភមោហថិនុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ, លោភមោហុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ, ទោសមោហុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ,

ទោសមោហថិនុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ, មោហវិចិកិច្ឆុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ , មោហុទ្ធច្ចានោត្តប្បេហិ ច ឯកតោ ឧប្បជ្ជតិ។ អនោត្តប្បំ

លោភមោហទិដ្ឋុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ, លោភមោហទិដ្ឋិថិនុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ, លោភមោហមានុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ,

លោភមោហមានថិនុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ, លោភមោហថិនុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ, លោភមោហុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ, ទោសមោហុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ,

ទោសមោហថិនុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ, មោហវិចិកិច្ឆុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ , មោហុទ្ធច្ចាហិរិកេហិ ច ឯកតោ ឧប្បជ្ជតីតិ ឯចមេត្ថ មាតាធិតម្បិ

ឯកតោ ឧប្បត្តិ ចេទិតព្វា។ នេនំ ឧត្តានត្ថមេច។

អដ្ឋកថាកណ្ឌវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឯតិ ធម្មសង្គណីមូលដីកាយ លីនត្ថបទវណ្ណនា

ធម្មសង្គណិ-អដ្ឋកថា សមត្តា